

An aerial photograph of a port area. In the foreground, a large white ferry ship is moving through the water, leaving a white wake. To the right of the ferry, there is a large industrial area with several buildings, including a tall crane structure. The water is a mix of green and brown. In the background, a city with many buildings and green spaces is visible under a cloudy sky.

Bijlage 1 Gebiedsbiografie

An aerial photograph of a coastal city, likely Den Helder, showing a dense urban area with a grid-like street pattern, surrounded by extensive wetlands and water channels. The city is situated on a peninsula or a narrow strip of land, with a large body of water to the left and a wide, shallow inlet or bay to the right. The wetlands are characterized by intricate patterns of water and land, with various shades of brown and green. The overall scene is a mix of natural and urban landscapes.

GEBIEDSBIOGRAFIE

DEN HELDER ZEESTAD OP HET WAD

HET VERLEDEN VERANKEREN IN DE TOEKOMST

2022

WEDER OP

Het komt wel goed, stad.
Adem door,
zucht je wind maar door de straten,
lucht je hart.
In de luwte ben je nergens.

Geluk schuilt in een stormhoek,
Houd die Kop hoog
en zet je schrap.
Je bent een stad om op te bouwen,
weder op te bouwen,
zoals je altijd hebt gedaan.

Winkelcomplex, appartementencomplex.
Minderwaardigheidscomplex gesloopt.
Afgebroken, afgevoerd,
ketsen de echo's van oude laster
tegen nieuwe gevels af.
Laat maar waaien.

En ik weet het, lieve stad.
Het valt je zwaar nu.
Het beukte net wat harder dan gewoon.
Stormschade en -schande wijs,
ben je bestand.

Jutter, raap je moed bijeen.
Zoek het strand af, schop het schuim weg
en knarsetand het zand.
Windkracht is wrakhout slepen
tot je terugvindt wie je was.

stadsgedicht van Yanaika Zomer, januari 2021

Inhoud

INLEIDING	4
THEMA 1 Ontstaan van het natuurlijke landschap en eerste bewoning	8
THEMA 2 Kust(verdediging) en landwinning	36
THEMA 3 Maritiem: handel, haven en helden	56
THEMA 4 Militair bolwerk	72
THEMA 5 Stadsontwikkeling en wederopbouw	88
DE TROEVEN VAN DEN HELDER	108
Bronnen	110
Colofon	112

Inleiding

Vindingrijk en veerkrachtig

Weinig steden in Nederland kennen zo'n wervelende geschiedenis als Den Helder. Den Helder en Huisduinen moesten na diverse verwoestingen steeds opnieuw worden opgebouwd en vaak ook wat betreft structuur, samenleving en economie opnieuw worden uitgevonden. Julianadorp is op een heel eigen wijze ingesprongen op maatschappelijke ontwikkelingen als de fluctuerende woningbehoefte, de opkomst van de bollenteelt en recreatie, met een ander karakter dan Den Helder als gevolg. Als er iets kenmerkend is voor de identiteit van de gemeente dan is dat het vermogen om zichzelf altijd aan te passen. Steeds weer werd er uit het verleden een basis gevonden voor een nieuwe en betere toekomst, zelfs als dat verleden vernietigd of verdwenen was.

Was het maar mogelijk om de vindingrijke en veerkrachtige identiteit van Den Helder in één beeld te vangen, dan wilde iedereen het direct omarmen en komen bekijken. Helaas openbaart het geheim van Den Helder zich maar met moeite. Je moet je best doen om het te ontdekken. De ligging, met het water aan drie zijden en in onbruik geraakte verdedigingswerken, heeft ook geleid tot een bepaalde mate van isolement. Daarnaast hebben de afgeschermdde havenfunctie en de gesloten cultuur van de marine afgelopen decennia ook gezorgd voor verdeling; ruimtelijk en sociaal.

Den Helder is waarschijnlijk niet de enige maritieme stad die daar mee te maken heeft, maar zal wel zelf moeten bepalen hoe ze daar mee omgaat. Daartoe is het noodzakelijk dat inwoners en gemeentebestuur zich bewust worden van de aanwezige waarden, en dat ze zich de waarden toe-eigenen en respecteren. De afgelopen jaren worden steeds meer gebieden voor het publiek toegankelijk en beleefbaar gemaakt, zoals Willemsoord. Maar er zijn allerlei verhaallijnen die nog 'braak' liggen. Het opnieuw benutten van plekken vraagt om een slimme balans tussen behoud van het oude karakter enerzijds, en een nieuwe dynamiek passend bij het heden anderzijds. Niet opnieuw uitvinden, maar koesteren van ons erfgoed en voortbouwen op wat karakteristiek is voor Den Helder.

Vindingrijk en veerkrachtig, dat vormt onze identiteit en de sleutel voor de volgende fase van Den Helder en de regio. Ook nu staat de gemeente weer voor nieuwe uitdagingen net als heel Nederland. Opgaven met een immense impact op de omgeving, waaronder een circulaire economie, klimaatadaptatie, de energietransitie, de woningbouwopgave en specifiek voor Den Helder de toekomst van de offshore en de marine.

Inhoud

Doel

De gemeente Den Helder heeft behoefte aan een gebiedsbiografie als onderlegger van de gemeentelijke omgevingsvisie. Dit is het primaire doel van deze biografie. Een omgevingsvisie omvat niet alleen een toekomstbeeld maar ook de hoofdlijnen van de huidige kwaliteit en hoe de gemeente daarmee om wil gaan. De biografie geeft daarom aan wat de wezenlijke kenmerken van het gebied zijn, hoe deze zijn ontstaan en als basis kunnen dienen voor ontwikkelingen in de toekomst. Daarnaast wordt met deze gebiedsbiografie ook de bijzondere ontwikkelingsgeschiedenis van Den Helder in de spotlights gezet. Den Helder is een aantrekkelijke plaats om te wonen, te recreëren en te werken. Het verleden en de identiteit van Den Helder zijn daarbij onmisbaar.

Deze gebiedsbiografie beschrijft niet alleen wat er was en wat Den Helder tot Den Helder maakt, maar ook hoe we de kwaliteiten van de stad kunnen verankeren en verrijken voor de toekomst.

Opbouw

In de gebiedsbiografie wordt de ontwikkelingsgeschiedenis van Den Helder op verschillende schaalniveaus en in verschillende tijdslagen bekeken. Het verhaal van de hele gemeente wordt verteld, met aandacht voor de daarbij behorende illustratieve overblijfselen, structuren en objecten. Het gaat over het ontstaan van het landschap, de vestiging en groei van de woonkernen en de wisselwerking tussen de mens en de elementen (zee en land, wind en water).

Door de ontwikkeling van Den Helder in hoofdlijnen te beschrijven kunnen beleidsmakers, maar ook ondernemers, ruimtelijke ontwikkelaars, communicatieadviseurs en geïnteresseerde inwoners zich snel een beeld vormen van wat Den Helder bijzonder maakt. Wat is er karakteristiek aan de gemeente? Hoe zijn die karakteristieken in de loop van de tijd ontstaan en hoe kunnen de karakteristieken een meerwaarde bieden voor een toekomstbestendig Den Helder?

OMGEVINGSWET Artikel 3.2 (inhoud omgevingsvisie)

Een omgevingsvisie bevat, mede voor de uitoefening van de taken en bevoegdheden, bedoeld in artikel 2.1, eerste lid:

- a. een beschrijving van de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving,
- b. de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied,
- c. de hoofdzaken van het voor de fysieke leefomgeving te voeren integrale beleid.

Thema's

De geschiedenis is thematisch beschreven én verbeeld, waarbij de thema's elkaar chronologisch opvolgen. Zowel landschap als stedenbouw en sociaal-maatschappelijke karakteristieken komen terug in de uitwerkingen van de volgende thema's:

1. Ontwikkeling van het natuurlijke landschap en de eerste bewoning
2. Kust(verdediging) en landwinning
3. Maritiem: handel, haven en helden
4. Militair bolwerk
5. Stadsontwikkeling en wederopbouw

De thema's staan in samenhang met elkaar en brengen het rijke verhaal van Den Helder in beeld. Voor deze gebiedsbiografie is een beperkte serie diepgaande gesprekken met kenners van de gemeente gevoerd. De gesprekken zijn gevoerd met:

- Jan Bremer (historisch geograaf) en Jan van Tongeren (amateurhistoricus)
- Willem Stam (strategisch adviseur gemeente Den Helder)
- André Koning (oud-directeur Stichting Erfgoed Den Helder)
- Kees Turnhout (adjunct-directeur Port of Den Helder)
- Gerrit Seegers (oud-directeur Woningstichting Den Helder)

Elk thema eindigt met een opsomming van de belangrijkste karakteristieken, objecten en structuren die vandaag de dag nog in het gebied terug te vinden zijn.

Omgangsvormen

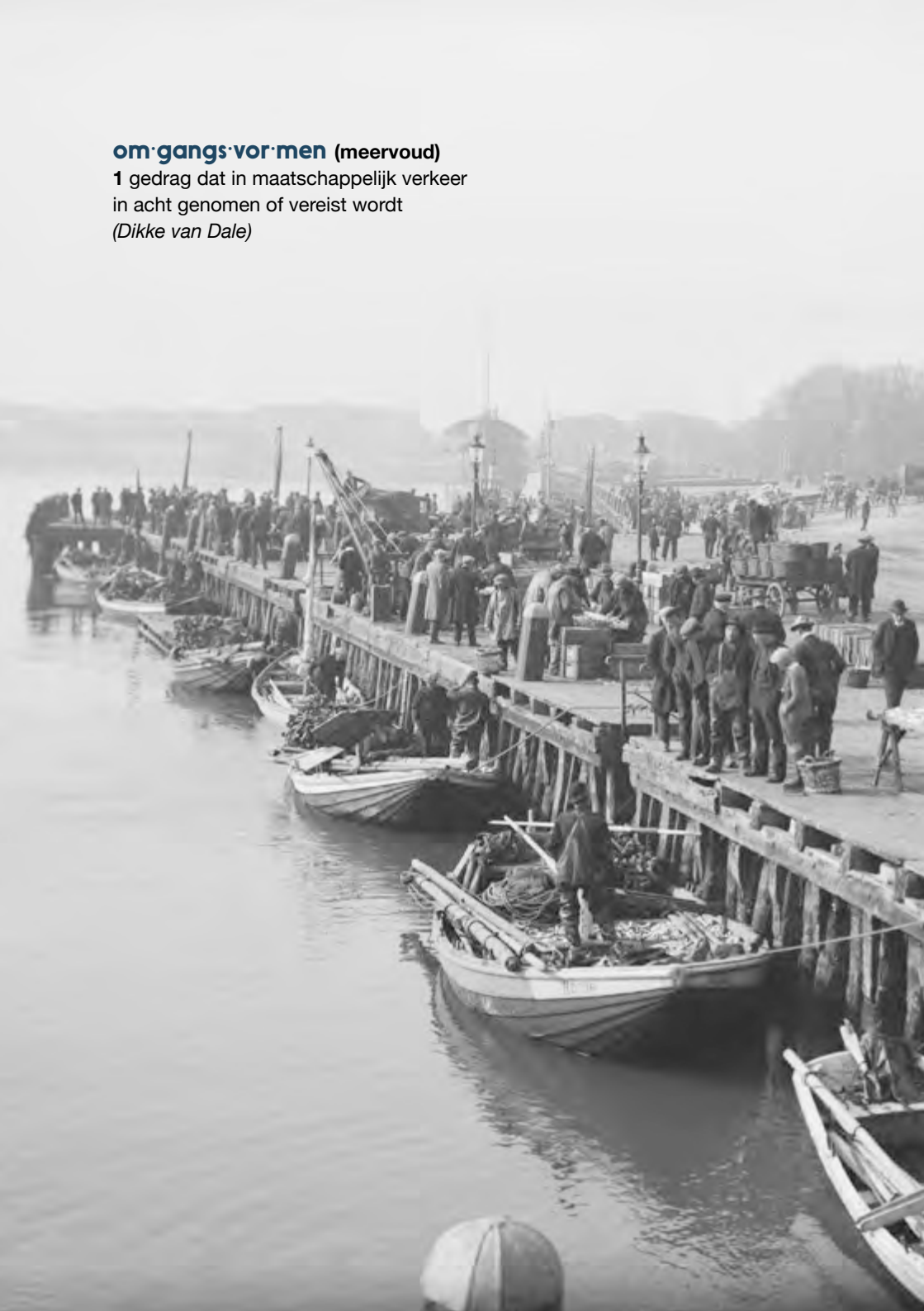
De biografie van Den Helder stopt niet in het heden. Elke nieuwe dag zal iets bijdragen aan het verhaal van Den Helder. Zonder volledigheid na te streven, geven de omgangsvormen richting aan elk thema: hoe kun je het verleden verankeren in de toekomst, gekoppeld aan opgaven en trends waar Den Helder nu mee te maken heeft, bijvoorbeeld:

- de woningbouwopgave (1500 woningen tot en met 2030);
- de economische vernieuwing met onder meer het versterken van het Maritieme cluster;
- de positionering van het centrum voor de hele regio;
- het optimaal benutten van de ligging aan zee met drie kusten;
- de bereikbaarheid en voorzieningenaanbod (onderwijs, sport, detailhandel etc.);
- de energietransitie (energieneutraal in 2040);
- het goed omgaan met de klimaatveranderingen (klimaatadaptatie);
- het streven naar een gezonde, veilige en aantrekkelijke leefomgeving.

omgangs·vor·men (meervoud)

1 gedrag dat in maatschappelijk verkeer
in acht genomen of vereist wordt

(Dikke van Dale)

THEMA 1

Ontstaan van het natuurlijke landschap en eerste bewoning

Het verhaal

Het hedendaagse landschap in en om Den Helder bestaat uit harde dijken, zachte dijken, (voormalige) eilanden, aandijkingen, polders en duingebieden. Processen zoals zeespiegelstijging, veengroei, bodemdaling, getijdenbeweging, afbraak en verstuiving hebben het landschap door de eeuwen heen gevormd. Het landschap onderging een aantal grote gedaanteveranderingen: een vrijwel onbegroeide, uitgestrekte zandvlakte (ca. 9000 v. Chr.) veranderde in een gesloten, bolronde, ver zeewaarts gelegen strandwalkust met een achterliggend moeras (ca. 3850 v. Chr.) tot een waddegebied met eilanden, kwelders en wadplaten (800 n. Chr.).

De mens had zich naar de landschappelijke veranderingen te voegen. Door stormvloed en gingen de eerste gehuchten *Oud Huisduinen* en *Die Helder Buyrt* verloren. Daarnaast hadden de eilandbewoners te kampen met verstuiving van de bouw- en weilanden. Toch bleef men volharden. Was dat omdat men toen al in zag dat het Marsdiep belangrijk zou worden? Sporen en vondsten uit diverse lagen uit de dynamische geschiedenis, zoals vuurstenen werktuigjes, Vikingschatten, veenresten, oude dijkjes en voormalige duintjes, vinden we terug op verschillende – soms verrassende – locaties.

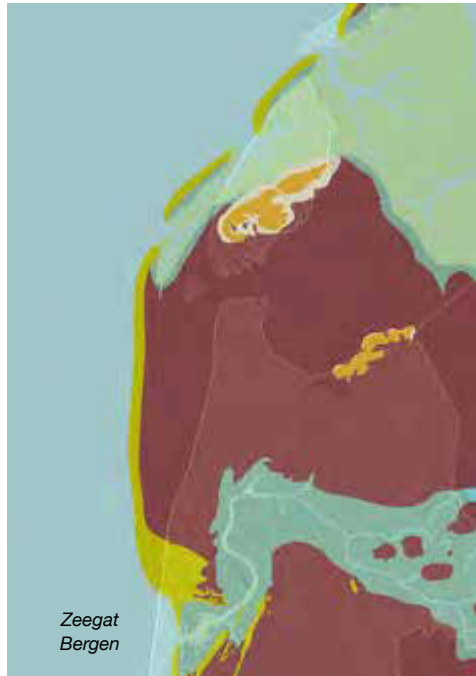
Zandvlakte, 5500 voor Chr.

Grote zandvlakte (dekzand) met stuwwallen (o.a. Texel en Wieringen) met een uitgebreid getijdegebied ten zuiden van deze vlakte.

Dalend veengebied, 100 na Chr.

Strandwalkust met dalend veengebied waar de zee meer invloed op krijgt via een zijtak van het zeegat Het Vlie.

Veenmoeras, 1500 voor Chr.

Strandwalkust met uitgestrekt veen- moeras. Zeegat bij Bergen scheidt het noordelijk deel van het zuidelijk deel

Eilandenreeks, 1250 na Chr.

De duinenrij is doorbroken en het veen weggespoeld door stijgende zeespiegel, stormvloed en dalende bodem door veenontginningen. Het gehucht Oud Huisduinen (Husidina) en Torp (Edesthorpa) ontstaan in de vroege Middeleeuwen. Den Helder ontstond rond 1500.

Ontwikkeling dorpen, 1500 na Chr.

De kop van Noord-Holland bestaat uit een strandwallenstructuur maar is nog niet aaneengesloten door een aantal zeegaten, waaronder Heersdiep. In 1610 wordt de Zanddijk aangelegd en werden de eilanden verbonden.

Ingedijkt gebied, 2000 na Chr.

Met de verdere bedijking en drooglegging (o.a. polder Koegras) ontstond stapsgewijs de kustlijn zoals we nu kennen. Den Helder verstedelijkt en Huisduinen blijft kleinschalig en kan nog steeds gezien worden als 'wad-deneiland', maar nu verbonden aan het vaste land.

Een stevige basis: berg en stenen

Het is nu misschien moeilijk voor te stellen, maar millennia lang lag het grondgebied van gemeente Den Helder buiten bereik van de zee. Oorzaak was het in de laatste ijstijd (weichselien) door wind afgezette zand dat heel Nederland afdekte, het zogenaamde dekzand. Het dekzand lag hier veel hoger dan de omgeving. Het rustte op zijn beurt op een fundament van keileem, een mengsel van door ijs platgedrukt zand, leem en keien, dat hier in de voorlaatste ijstijd (saalien) door gletsjers was achtergelaten.

Van de stugge keileem, die veel beter bestand is tegen afbraak door de zee dan zand of zeeklei, vinden we nog slechts enkele restanten in de Noordkop aan de oppervlakte. Denk aan de Hoge Berg op Texel (15m. +NAP) en de hoogten van het voormalige eiland Wieringen (Westerland bijna 13m. +NAP). Het merendeel van het keileem bevindt zich in de ondergrond of ligt op de zeebodem, zoals het geval is ten westen van Texel. Daar liggen de zogeheten Texelse Stenen op de bodem van de Noordzee die aansluiten op de hoogten van Texel en Wieringen.

Hoewel dus grotendeels onzichtbaar bieden zij (tot op de dag van vandaag) weerstand tegen afbraak door de zee en vormen zodoende als het ware een kaap, een ophangpunt van een bolronde (convexe) kustboog die reikte van Camperduin tot aan Texel.¹ Door deze kustboog ontwikkelde de Noordkop zich anders dan de noordoostelijke Waddenkust of het zuidelijkwestelijkere gedeelte van de Noordzeekust, zoals we later zullen zien.

Na de laatste ijstijd (ca. 9.000 v. Chr.) warmde het klimaat op. De voorheen koude kale dekzandvlakte raakte langzamerhand begroeid en verschillende soorten grazers, zoals mammoeten en elanden trokken door het gebied. In het kielzog van de trekroutes van deze grote zoogdieren volgden prehistorische jagers. In zeldzame gevallen komen in de Noordkop werktuigen uit deze periode naar boven. Ten noorden en westen van Julianadorp, zijn in 1956 en 1978 vuurstenen afslagen en een pijlpunt gevonden die dateren uit de midden-steentijd (ca. 8.800-4.900 v. Chr.).² Het zijn de oudste archeologische vondsten van menselijke aanwezigheid die tot dusverre in de gemeente Den Helder zijn gedaan.

1. Schoorl 1999.

2. Schendelaar 2020, 8.

Stap 2000 jaar terug in de tijd en je wandelt niet over dijkpaden, maar moddert door moerassen (bron: Dirk van Esbroeck).

Resten van een middeleeuws huis op het Balgzand. Het aan het eind van de middeleeuwen overstroomd Balgzandgebied was in de middeleeuwen nog bewoond (bron: Foto Arch. Directie Wieringer- meer nr. 9571).

Weids veenmoeras

Door het warmer worden van het klimaat vulde het Noordzeebekken zich met smeltwater. Aan de zeezijde van de bolronde kustboog kwam omstreeks 5500 v. Chr. een eerste lage duinenrij (strandwal) tot stand. Achter de strandwal ontstond een uitgestrekt moerasgebied. In deze moerasachtige omstandigheden groeiden planten sneller dan ze werden afgebroken en stapelden dode planten zich op tot een dik pakket veen. Aanvankelijk werd het veen door grond- (kwel) en oppervlaktewater gevoed, maar mettertijd groeide het veen zo hoog, dat het van enkel regenwater afhankelijk werd.

De veengroei ging – zeker na het dichtslibben van het Zeegat van Bergen (ca. 1500 v. Chr.) – ongestoord door en verbond de Noordkop op den duur met Friesland. Het grootste deel van het veenpakket is inmiddels verdwenen. In de Noordkop komen binnendijs slechts hier en daar, zoals bij Groote Keeten en Anna Paulowna, nog dunne veenresten aan de oppervlakte voor. Buitendijs zijn veenresten bij Balgzand en Groote Keeten door kustafslag aan de oppervlakte gekomen (nr. 6 op de themakaart).

Het uitgestrekte moerasgebied was van de zee afgesneden door een gesloten strandwal in het westen en door kwelders en wadplaten in het noorden. Zo'n 2.000 jaar geleden kon men over de strandwal tot Texel komen. Het huidige drie kilometer brede, sterk stromende Marsdiep bestond nog niet. Texel en Wieringen staken waarschijnlijk boven het veenmoeras uit, beide waren bewoond en ontgonnen. Maar ook in Den Helder moet sprake zijn geweest van bewoning. Bij *Torp* (nu De Schooten) vond men in 2016 archeologische sporen uit de late-bronstijd en bij uitbreidingen van het ziekenhuis in 1959 en 1978 trof men vondsten uit de midden-ijzertijd aan (nr. 7 op de themakaart). Ook in de Romeinse tijd was waarschijnlijk bewoning, want vondsten uit deze periode zijn aangetroffen bij de aanleg van de Nieuwe Haven in 1951, maar ook bij graafwerkzaamheden ten oosten van de Jan Verfailliegweg in 1955, bij de aanleg van Marina Boatex in 1978 en bij de bouw van het huidige politiebureau in 1997.³

Van zoet naar zout

Vanaf de hoger gelegen delen in het landschap werd het omringende veenmoeras in cultuur gebracht. Door het overvloedige water via gegraven greppels af te voeren naar natuurlijke veenstroompjes droogde de bovenlaag van het veen op en werd de bodem geschikt voor akkerbouw en veeteelt. De ontwatering leidde echter tot inklinking en vertering van het veen, waardoor de bodem sterk daalde. Door aanhoudende ontginningen en de daarmee gepaard gaande bodemdaling stagneerde de afvoer van het veenwater en nam de kwetsbaarheid van het veengebied voor overstromingen vanuit het Vlie toe.

Het Vlie, het zeegat tussen Vlieland en Terschelling won steeds meer terrein. De verbinding tussen het binnenmeer Almere en het Vlie verbeterde waardoor het Almere veranderde in de zoute Zuiderzee (nu het IJsselmeer) met eb en vloed. De mogelijke voorloper van het Marsdiep, '*Fluvius Maresdeop*' dat wordt genoemd in kronieken van het Duitse klooster te Fulda dat hier bezittingen had, waterde in oostelijke richting af op het Vlie.⁴ Door de verbeterde afwateringsmogelijkheden nam de vertering van het veen toe in een gebied dat al bodemdaling kende, waardoor het zeewater steeds gemakkelijker vanuit het noordoosten de Noordkop kon binnendringen. Om droge voeten te houden verstevigde en/of verhoogde men de woonplaatsen met huisafval, vegetatieresten en mest. De welbekende terp van Torp werd in de tiende en/of elfde eeuw opgeworpen.⁵

Eilandenreeks

De bewoners in de Noordkop kregen het door een serie stormvloed in de elfde en twaalfde eeuw zwaar te verduren. Vanuit zowel de Waddenzee als de Noordzee drong het zeewater het gebied binnen. Om het land te beschermen bouwde men dijkjes van klei en wier (bijvoorbeeld zeegras) aan. Helaas was de moeite vaak tevergeefs. Diverse dorpen en landerijen overstromden en verdwenen. In de Noordkop brak de strandwalkust in drie 'grote' eilanden: Texel, Huisduinen en Callantsoog.

3. Bremer 2014, Schendelaar 2020, Verniers 2017.

4. Roos 2011, 16.
5. Roessingh 2018.

Achter de eilanden ontstond een landschap met uitgestrekte wad- en zandplaten doorsneden met getijdengeulen en kleinere kreken waar zout water in- en uitstroomde. Het Nieuwe diep was zo'n getijdengeul. (bron: Agnes Monkelbaan)

Uitsnede Bedijkingsplan van de Zijpe van Jan van Scorel uit 1553 (definitieve drooglegging in 1597). Het landschap was veranderd in een reeks eilanden met daarachter een uitgestrekt getijdengebied vol kreken, wadplaten en kwelders die alleen bij hoog water af en toe overstromden. (bron: Nationaal Archief Den Haag, verzameling Binnenlandse kaarten Hingman, nr. toegang 4. VTH, inv. nr. 2486)

Tussen de eilanden Texel en Huisduinen stroomde voortaan het Marsdiep. Tussen Huisduinen en Callantsoog stroomde het Heersdiep en tussen Callantsoog en Petten het Zijpe. Via de zeegaten werden enorme hoeveelheden zand aangevoerd. Landinwaarts ontstond dan ook een grotendeels zandige vlakte die tweemaal daags overstroomde. Het landschap van toen doet denken aan de Wadden van nu.

Op drooggevalen wadplaten vormde de wind lage duintjes, waarvan sommige tot op heden als 'nollen' herkenbaar zijn. Op historische kaarten staan nollen, soms met bewoning, aangegeven met namen als Quelderduin, De Garst en De Schooten. Vroeger staken ze boven de omgeving uit. Bij De Garst, even ten westen van vliegveld De Kooy, is dat nog steeds het geval. De meeste nollen zijn afgegraven; het zand werd verkocht als scheepsballast. De Schooten vinden we deels terug onder een woonwijk en deels als kunstproject De Nollen ingericht door Rudi van de Wint en het aangrenzende heringerichte Nollenlandschap van Landschap Noord-Holland (nr. 4 op de themakaart).

Kaartbeeld volgende pagina is een uitsnede van een kaart uit 1573 van Christiaan Sgrooten afgebeeld. Er staan twee kerken getekend, één in Huisduinen en één op het Torp. De ligging van de duinen en de vaargeul waren blijkbaar ook belangrijk, net als de namen van de vele kreken. Vogelzand, het Koegras, Tuselant; vele huidige namen hebben een geschiedenis van honderden jaren (bron: Noord-Hollands Archief Haarlem).

Gehuchten Huisduinen en Den Helder

Dat men het ontstane eiland Huisduinen – en niet Den Helder noemde – is niet zo verwonderlijk. Huisduinen bestond mogelijk al in de Vikingtijd. De Sint Maartenkerk in Utrecht meldde in de elfde eeuw het verlies van drie hofsteden (boerderijen) in *Husidina* tussen 862 en 865 toen Vikingen het gebied domineerden. Taalkundig gezien gaat het woord *Husidina* terug tot de vierde eeuw.⁶ Het gehucht *Die Helder Buyrt* (ook wel de Helder, later Den Helder) ontstond rond 1500 op de hogere kwelder achter de Noordduinen van het eiland. De naam is mogelijk afgeleid van het Friese woord '*heller*' wat kwelder betekent.⁷ In het zuidoosten van het eiland lag het agrarische gehucht Heiligharn.

De duinen waarachter *Husidina* en *Die Helder Buyrt* lagen, boden slechts tot zekere hoogte bescherming tegen de zee. Met enige regelmaat richtten stormvloed en grote schade aan. Rampzalig was de Allerheiligenvloed van 1570 toen zo'n 100 van de 112 huizen verdwenen en de bedijkte kwelder tussen Helder en Huisduinen werd weggeslagen. Met een stormvloed in 1604 verdween de oude kerktoeren van Huisduinen '*met schone weijden en de huijsen*'. Door het landverlies was het dorp Huisduinen genoodzaakt steeds verder oostwaarts op te schuiven. *Die Helder Buyrt* schoof steeds verder naar het zuiden op.

Uiteindelijk moest – ook door de steeds verder naar het zuiden uitschuren – de Marsdiep – de hele noordwesthoek van het eiland aan de zee worden prijsgegeven. Ondertussen was aan de oostzijde van het eiland een nieuwe wadgeul ontstaan, het Nieuwe Diep die later zou veranderen in de haven van Den Helder.

Grafelijkheidsduinen en Donkere Duinen

Toen in de twaalfde eeuw het dorp Huisduinen op een eiland kwam te liggen ontstond ten zuiden ervan het onbewoonde eilandje '*t Oogh*'. Ten zuiden van '*t Oogh*' stroomde een zijarm van het Heersdiep. We zien dit nog terug in de bocht van de Jan Verfaillweg ten zuiden van de Donkere Duinen. Ten noorden van '*t Oogh*' lag getijdengeul *het Gat* die uitmondde in *het Gaatje*. Dit kleine, ondiepe zeegat op de grens met het eiland Huisduinen stookte in de eerste helft van de zestiende eeuw dicht. Hierdoor groeiden de duinen op '*t Oogh*' samen met de duinen aan de zuidzijde van het eiland Huisduinen. De Zuidduinen heten tegenwoordig de Grafelijkheidsduinen, een verwijzing naar de graaf Van Egmond, de voormalige eigenaar van bijna het hele eiland Huisduinen. De naam van de duinen op '*t Oogh*' veranderde van *d'Ooggerduynen*, *D'oggerduinen* naar de Donkere Duinen. De getijdengeul *het Gat* die lange tijd de grens vormde tussen de twee eilanden leeft voort in de sinds 1994 aangelegde Harmplas (nr. 3 op de themakaart).

Kaartbeeld volgende pagina:

Verdwenen dorpen en gehuchten

Op deze kaart te zien dat er veel van het oorspronkelijke eiland (met bewoning en bedijking) is verdwenen en de oorspronkelijke kustlijn uit de zestiende eeuw circa twee kilometer landinwaarts is verschoven na verschillende overstromingen.

6. Bremer 2014, 10.

7. Roos 2011, Bremer 2014.

HUISDUINEN, DEN HELDER en het NIEUWE DIEP.

† Helder

† Oud Huisduinen

† Heyligharn

† Torp

Den Helder

Marinecomplex
Den Helder

Waddenzee

kustlijn 1571

kustlijn 1669

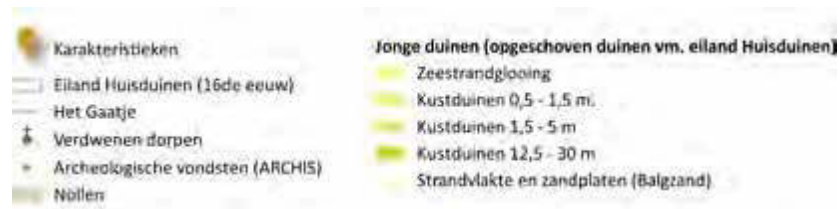
kustlijn 1866

erhaaks

Kernkarakteristieken

Relicten van 'volharding'

1. **Huisduinen en omgeving** nog steeds een waddeneiland, maar nu verbonden aan het vaste land, zie ook thema 3.
2. **Grafelijkheidsduinen (a)** en **Donkere Duinen (b)** landinwaarts verschoven en samengegroeide duinen als restant van de reliëfrijke eilandgrenzen van Huisduinen en 't Oogh.
3. **Harmplas en omgeving** waar het verzande getijdengeul *het Gaatje* voortleeft.
4. **Oude nollen** (voormalige) binnenlandse opgestoven duintjes De Garst, Quelderduin en De Schooten, deels bemind door kunstenaar Rudi van de Wint.
5. **Mariëndal** voormalige wadvlakte in 2005 heringericht als nat natuurgebied met wadkreekjes, lage nollen, dijkjes en een teruggebrachte haye.
6. **Balgzand** aan het eind van de middeleeuwen overstroomd. Het Balgzandgebied was in de vroege Middeleeuwen nog een uitgestrekt en bewoond wadgebied met geulen, kreken en kwelders.
7. **Torp (of 't Dorp)** een opgehoogde nederzetting uit de vroege Middeleeuwen. Tegenwoordig onderdeel van de wijk De Schooten. Torp is een voorbeeld van meerdere verdwenen en verdronken dorpen.

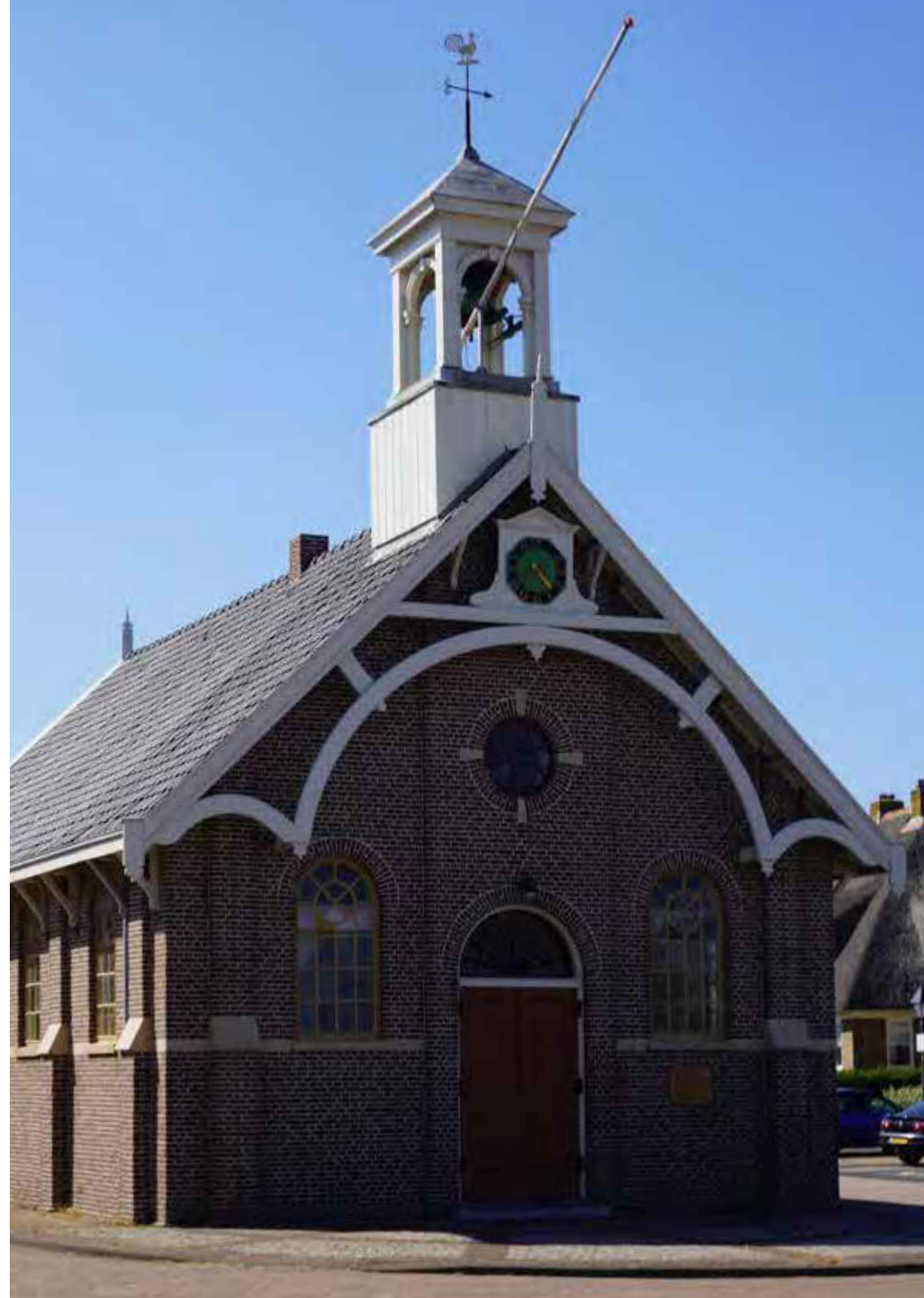
Omgangsvormen

Tegenwoordig wordt Den Helder als poort naar het Waddengebied beschouwt. Niets is echter minder waar, eeuwenlang maakte Den Helder op eiland Huisduinen deel uit van een lange reeks Waddeneilanden die begon bij Camperduin. Door latere bedijkingsplannen lijkt het eilandverleden van Den Helder in de vergetelheid te zijn geraakt. Hier liggen kansen om op het gebied van educatie, recreatie en toerisme Den Helder te profileren als deel van het Waddengebied.

Ter versterking van het recreatieve-toeristische aanbod zouden de grenzen van het voormalige eiland herkenbaar en beleefbaar gemaakt kunnen worden. Een koppeling met klimaatadaptatie ligt voor de hand: de grens in de vorm van een (versterkte) groene zone, wadi of waterloop. De getijdenkreken en -zwinen die het gebied doorsneden en deels nog in het agrarisch gebied terug te vinden zijn, zouden zich goed kunnen lenen voor klimaatadaptieve projecten als wateropvang en -berging.

De dynamiek van de natuur kenmerkt de geschiedenis van het eiland Huisduinen. Nog steeds bepalen de Noordzee met zijn duinen en stranden, het snelstromend Marsdiep en de unieke natuur van de Waddenzee samen de natuurlijke omgeving. Genoeg mogelijkheden voor extensieve recreatie; zwerv- of natuureducatieve excursies door de duinen en op het wad van Balgzand.

De klok van de Huisduinerkerk is uit 1537. Telkens als de kerk door overstromingen en oorlogen moest worden afgebroken en elders herbouwd, verhuisde de klok mee. Het kerkje is gewijd aan de beschermheilige van de zeevaarders Sint Nicolaas. (bron: Bert Knot).

*Landschap, natuur en beeldende kunst
komen samen in De Nollen, van kunstenaar
Rudi van de Wint. (bron: Nathant181)*

*“Den Helder kust de zee; een slagzin met poëtische diepgang.
Het omvat het stoere en soms rauwe van onze stad van kust en zee.
Een ruwe bolster met blanke pit. Het eeuwige gevecht met
de zee is daarbij kenmerkend. Maar ook de samensmelting van
het stoere karakter van de Noordzee met de lieflijke Waddenzee”*

Kees Turnhout, adjunct-directeur Port of Den Helder

De bijzondere archeologische vindplaatsen vertellen het ondergronds verborgen verhaal van Den Helder. Door ze bovengronds herkenbaar te maken wordt het verhaal beter zichtbaar. Dit gebeurt nu nog weinig in Den Helder zelf, op Fort Kijkduin na. Momenteel loopt een initiatief om vondsten uit Huisduinen in het Huisduiner kerkje tentoon te stellen. Vooral de locatie Torp, een historische plaats die tegenwoordig onherkenbaar is, maar waar belangrijke vondsten en sporen zijn aangetroffen, leent zich om het verhaal bovengronds herkenbaar te maken.

Kortom, kansen voor:

- Educatie m.b.t. ontstaan Den Helder
- Recreatie en toerisme
- Natuurbehoud en -versterking
- Klimaatadaptatie (wateropvang en -berging)

Beeld volgende pagina:

*Via de zeegaten werden enorme hoeveelheden zand
aangevoerd. Dit zand ligt aan de oppervlakte in de polder
het Koegras. Bloembollen gedijen er goed op, de Noord-
kop is inmiddels een belangrijk productiegebied voor de
bloembollenteelt. (bron: dr. Knox)*

THEMA 2

Kust(verdediging) en landwinning

Het verhaal

Door eeuwenlange kustafslag werd de duinenrij zo smal dat dijk aanleg noodzakelijk was geworden. Met reeksen van dijken probeerde men de huizen en landerijen te beschermen. Sporen van diverse opgeworpen kustbarrières vinden we op, onder en naast elkaar nog in het landschap terug. In de loop van de eeuwen lukte het om de zee een halt toe te roepen en het landschap steeds meer naar eigen hand zetten.

Het karakter van de bedijkingen veranderde van defensief naar offensief. Geen bescherming meer van het bestaande, maar het toevoegen van nieuw land. Tussen de oude en nieuwe bedijkingen zien we verschillen. Oude polders, zoals de Koogpolder en de Nieuwlanderpolder kennen van oorsprong een kleinschalige en onregelmatige verkaveling en kronkelende dijken en wegen. Jongere polders, zoals Het Koegras hebben een ander landschapsbeeld; deze werden rationeel ingericht met rechte verkavelingspatronen, wegen en waterlopen.

Eerste polders tot en met de zestiende eeuw

Door stormvloed in de veertiende en vijftiende eeuw was de duinenrij aan de noordwestzijde van het eiland Huisduinen zodanig versmald dat dijk aanleg noodzakelijk was geworden. Tussen de Noordduinen en de Zuidduinen moesten dijken voortaan het tussenliggende gebied (*'t Tuselant*) beschermen. Het gebied bestond uit drie polders, van west naar oost het Oude Land, het Koogland en de Nieuwlanderpolder. Een tiental dijken kon echter niet verhinderen dat polder het Oude Land grotendeels in zee verdween. Van de dijken die polder het Koogland en de Nieuwlanderpolder begrepsden vinden we nog sporen in de stad terug. Het zijn overblijfselen van de oudste dijken in het gebied.

Helderse Zeedijk

Naast de schade die de stormvloed aanrichtten, veroorzaakte het Marsdiep structurele problemen. Het Marsdiep schuurde steeds verder richting het zuiden uit waardoor de Noordduinen wegspoelden en *Die Helder Buyrt* moest worden verplaatst. Ook werd een voorloper van Helderse Zeedijk opgeworpen. Ondanks de dijk hielden de moeilijkheden aan. In 1660 hadden de stromingen bij *Die Helder Buyrt* een diepte van 34 meter uitgeschuurd tot dicht onder de toenmalige Helderse Zeedijk.⁸ Men besloot de dijken van zand en klei en soms bekleed met graszoden en wier, te verstevigen met paalwerk. Houten hoofden voor de Helderse Zeedijk moesten de stroom van de kust afleiden. Herhaaldelijk vonden reparaties en verlengingen van de hoofden plaats.

*Prent van de Allerheiligenvloed in 1675.
Op de achtergrond wordt het dorp Huisduinen door de golven verwoest. (bron: Noord-Hollands Archief Haarlem.
Inv. nr. NL-HlmNHA-480-000145)*

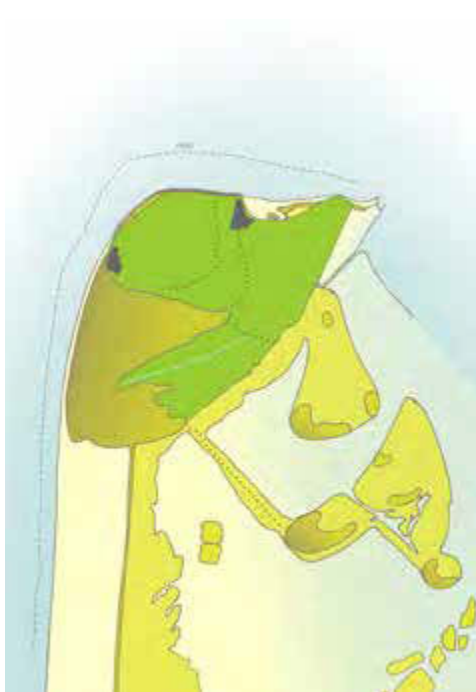

1600
Eiland Huisduinen met de oudste
polders en diverse nollen.

1750
Verdere afkalving van de Noordzeekust en realisatie
eerste Helderse zeedijken.

1650
Lemaire's Ooghduinpolder (1601), Zanddijk (1610)
en Nieuwe Staatendijken (1642).

1800
Versterking Helderse Zeewering en verbeterde haven
Nieuwediep door aanleg leidam.

1850
Stelling van Den Helder, Noordhollandsch Kanaal en
Polder Het Koegras.

2020
Ophoging Helderse Zeewering, verdere
verstedelijking en realisatie Nieuwe Haven.

Paalworm vernietigde tenslotte al het houtwerk, waardoor halverwege de achttiende eeuw werd overgegaan op bekleding met steen. In dezelfde tijd bereikte de Helderse Zeedijk een zekere stabiliteit. Sinds 1750 ligt de dijk op de tegenwoordige locatie. Wel volgden nog tientallen versterkingen van de dijk plaats. Zo stortte men basaltzuilen, waren er bezinkingen van platen gewapend beton, volgden een kade, keermuur en pantsermuur, en vonden een verbreding van de dijk en bestortingen van keileem plaats. In de jaren zeventig werd de dijk in het kader van de Deltawet verhoogd en met asfalt bekleed tot de dijk die het nu is.

“De kustlijn is een keiharde lijn die dient als zeewering voor onze eigen veiligheid. Door het hoogteverschil is het heel lastig om een verbinding te leggen tussen de stad en de zee. Maar op de dijk is het uitzicht fantastisch.”

Kees Turnhout, adjunct-directeur Port of Den Helder

Beelden volgende pagina:

Het Kaaphoofd tussen Den Helder en Huisduinen. De dijk vormt een harde grens tussen water en land. (bron: Bert Knot)

Zeil evenement op het Marsdiep met veel toeschouwers op het Wierhoofd, rechts het huisje voor de misthoorn. ca. 1930. (bron: Regionaal archief Alkmaar)

Lemaires Oogpolder

Na bedijkingen in het westen en noorden van het eiland Huisduinen, waren eind 1600 ook de gronden aan de zuidzijde van het eiland bedijkt. Voormalige getijdengeulen *het Gat* en *'t Gaatje* waren ingepolderd tot Lemaires Oogpolder. Eigenaar, opdrachtgever en financier van de bedijking, Isaac Lemaire was een in Antwerpen rijk geworden handelaar en VOC-aandeelhouder en beschouwde de potentiële landbouwgrond waarschijnlijk als belegging. De bedijking omvatte ongeveer het gebied van het tegenwoordige Nieuw Den Helder. De dijk liep in het verlengde van de Nieuwlanderdijk, ongeveer vanaf fort Dirks Admiraal tot aan de Donkere Duinen. Lemaire ondernam ook pogingen tot meer bedijkingen in het Buitenveld (Het Koegras), maar na het wegspoelen van een deel van de nieuwe dijk kregen Lemaire's plannen geen gevolg.

In Lemaires Oogpolder werden drie boerderijen gebouwd, één van deze boerderijen zou later Hoeve Vrede en Vrijheid worden. Deze boerderij stond tot 1963 op de hoek van de Dollardlaan en Marsdiepstraat. De inpoldering en de verpachtte buitendijkse Koegrasgronden leverden Lemaire weinig op. Door de onvruchtbare zandgronden hielden pachters zich vooral bezig met schapenhouderij, enige koeienteel, konijnenjacht en het vangen van vogels. Rond 1727 volgde de aanleg van een eendenkooi bij Quelderduyn, waardoor de naam in loop der tijd veranderde in De Kooy.

Zanddijk, van eiland naar vasteland

In 1603 concludeerde men dat het Heersdiep, de getijdengeul tussen Huisduinen en Callantsoog nagenoeg was verzand. Alleen bij hoge stormvloed stroomde water uit de Noordzee over de wadvlakte van het Koegras.⁹ Nadat echter een stormvloed begin 1610 de net bedijkte Wieringerwaard weer onder water zette, besloten de Staten Generaal om een dijk aan te leggen van Huisduinen naar Callantsoog. De raadpensionaris Johan van Oldebarnevelt was aanjager van het plan, al was het maar om zijn eigendommen in de ingepolderde Zijpe en Wieringerwaard te beschermen. De Zanddijk heette daarom aanvankelijk ook wel 'Van Oldebarneveltsdijk'. De stad Amsterdam verstrekke de lening.

De dijk die Huisduinen met het vasteland verbond, werd één tot twee kilometer landinwaarts opgeworpen en beplant met helmgras. Door de zuidwestenwind verstoof het zand op het strand, werd het opgevangen door de helm en groeide de dijk. De mens liet zodoende de natuur zijn werk doen, een sterk staaltje van 'ecological engineering'. Het oorspronkelijke dijklichaam is nauwelijks meer terug te zien. Alleen dat de duinenrij er opvallend smal is en in het algemeen minder hoog is opgestoven herinnert aan de samenwerking tussen mens en natuur (nr. 4 op de themakaart).

De Zanddijk werd aangelegd door vele arbeiders die in hutten waren ondergebracht die de aanzet vormden tot Groote Keeten en de verder noordelijk Kleine Keet. Het zand dat voor de dijk aanleg nodig was, kwam uit een parallel gegraven sloot, een zogeheten 'haye'. In 2005 is in Mariëndal een gedeelte van de zeventiende-eeuwse haye in het landschap teruggebracht (nr. 4b op de themakaart). Tijdens de stormvloed in 1953 hield de Zanddijk het ternauwernood. Sinds de Deltawet wordt het strand aangevuld met zand uit de zee. Door wind, zee en stroming verdwijnt er zand van de kust, maar door aanhoudend nieuw zand op te spuiten blijft de kustlijn – vooralsnog – intact.

Beeld volgende pagina:

Kaart van het 'grote onbedijkte landt 't Koegras op de inspectie van den jare 1647 en 1648'. Linksboven Huisduinen en linksonder Callantsoog. Tussen Callantsoog en Huisduinen lag een door diverse kreken doorsneden zandig kustlandschap met lage duintjes dat alleen bij hoge vloed en storm werd overspoeld. Het Koegras bestond uit zandige, lager gelegen wadgronden die pas ruim 200 jaar later bedijkt zouden worden. Verspreid lagen diverse nollen. Manuscriptkaart op perkament door Dirck Pietersz, Abbestee, 31 mei 1652. (bron: Westfries Archief, Hoorn)

9. Bremer 2014, 65.

Polder Het Koegras

Dankzij de Zanddijk slibde het kweldergebied aan de oostzijde van de dijk steeds verder op. Het Koegras raakte met grassen begroeid en stroomde nog maar eens in de zoveel tijd met water uit de Waddenzee over. Hieraan kwam in 1817 definitief een einde door de komst van het Koegraskanaal en de bedijking van het Koegrasgebied in het oosten. De definitief drooggevalen polder werd met rechte wegen en waterlopen ingericht (nr. 6 op de themakaart). Met de nollen en voormalige kreken hield men nauwelijks rekening.

Landarbeiders uit Friesland die tijdens de aanleg van het Noordhollandsch Kanaal in de polder kwamen wonen en werken stichtten de Friese Buurt. De opbrengst van de gronden bleef beperkt. De 'woestijn van het Koegras' kwam pas na de komst van kunstmest in ontwikkeling. De veehouderij breidde uit tot in de loop van de jaren vijftig en zestig de bloembollenteelt zich in het gebied ontwikkelde. Langzamerhand veranderden weilanden in bloembollenvelden. Inmiddels is het overgrote deel van de polder in gebruik voor de bloembollenteelt.

Balgzandpolder

In de jaren zestig circuleerden nieuwe grootschalige bedijkingsplannen in Den Helder. De dijken langs de noordwestkust van Wieringen en de Balgzanddijk tussen Van Ewijcksluis en Oostoever voldeden niet aan de kustverdedigingseisen. De vraag rees of het niet voordeliger zou zijn het geld voor de dijkversterking te besteden aan de aanleg van een dijk van Den Helder naar Den Oever en daarmee het grootste deel van het Balgzand en de Breehorn in te polderen. De versterking van de dijken langs het Balgzandkanaal en op Wieringen zou dan achterwege kunnen blijven. Tegelijkertijd zou met de inpoldering van het Balgzand ruimte komen voor nieuwe industrie en een mogelijkheid voor de aanleg van een commerciële haven.

Unieke vogelrots in de Balgzandpolder nu officieel natuurgebied. (bron: Vogelrots Balgzandpolder – Dutchphoto voor Landschap Noord-Holland)

Na jaren van besprekingen en voorbereidingen concludeerde het Rijk in de Zeehavennota van 1966 dat de vaargeulen in het Marsdiep te ondiep waren voor grote vrachtschepen, waardoor van een zeehaven van betekenis geen sprake kon zijn. Bovendien was de infrastructuur van en naar de Randstad en het Ruhrgebied beneden peil. Ook milieuorganisaties hadden grote bezwaren tegen de inpoldering en industrie op deze plek.¹⁰ Als gevolg werden de inpolderingsplannen geschrapt. Sinds 2009 maakt het Balgzand deel uit van Werelderfgoed Waddenzee. Het is een pleisterplaats voor duizenden trekvogels, die vanaf de vogelkijkhut ten noorden van Van Ewijcksluis en bij Informatiecentrum 't Kuitje te bestuderen zijn.

In 1964 presenteerde prof. Wieger Bruin, stedenbouwkundig adviseur van Den Helder, een eerste schets van hoe de Balgzandhaven eruit zou kunnen komen te zien. Er zou voldoende ruimte komen voor industrie, een zeehaven en een verbeterde infrastructuur (bron: Noordhollands Dagblad, 3 sept. 1964)

Beeld vorige pagina:

Op de volgende pagina een luchtfoto van de weidse polder Het Koe gras met de Nieuweweg als centrale as tussen Julianadorp en Den Helder. (bron: Collectie Nederlands Instituut voor Militaire Historie)

Kernkarakteristieken

Relicten van 'de beteugelde dynamiek'

1. **Huisduinerpolder en zandvaart** groene landelijk zone tussen Huisduinen en Den Helder oorspronkelijk onderdeel van 't Tuselant met de Oudeland- en Koogpolder.
2. **Timorlaan en -park** verloop van verdwenen Koogdijk en moerassige 't Verdrongen land als restant van een wiel (dijkdoorbraak).
3. **Vijfsprong Nieuwlander polder (1505)** nu Polderweg, Spoorstraat, Boerhaavestraat, Middenweg en Javastraat.
4. **De Zanddijk (a) en De Haye bij Mariëndal (b)** structuur van de Zanddijk (1610) en de opnieuw gegraven zeventiende-eeuwse haye.
5. **Zeedit / Helderse Zeewering (1774)** identiteitsbepalende en multifunctionele zeewering waar zee en land samenkomen en bijzondere vergezichten opleveren.
6. **Polderstructuur Het Koegras (1817)** ruime open maat en orthogonale structuur van grootschalige aandijking Het Koegras. Polder nu deels in gebruik voor bloembollenteelt.
7. **Julianadorp** is de afgelopen vijftig jaar van een kleine agrarische buurt in de polder ontwikkeld tot een zelfstandig dorp met een eigen identiteit en dorpscultuur.

Karakteristieken	Dijken	Polders	Jonge Duinen
- Verschoven kustlijn - Julianadorp circa 1950	- verdwenen - relict - waterkerend	- Oudelandsepolder - Koogpolder - Nieuwlandsepolder - Lemaire's Ooghpolder - Polder Het Koegras - Balgzandpolder	- Zeestrangdlooiing - Kustduinen 0,5 - 1,5 m. - Kustduinen 1,5 - 5 m - Kustduinen 12,5 - 30 m - Strandvlakte en zandplaten (Balgzand)

Omgangsvormen

De ligging van Den Helder aan zee met drie kusten is uniek. De ligging is vanuit de lucht goed te zien, maar eenmaal op de grond vanuit de stad vaak niet goed waarneembaar. De hoge Helderse Zeedijk verhindert een zichtrelatie tussen de stad en de zee en daarnaast ligt de stad vaak met de achterkant naar de zee toe. Eenmaal op de dijk is het uitzicht eindeloos, imposant, misschien zelfs intimiderend en altijd weer anders. Om recreanten in staat te stellen dichterbij de Noordzee te komen wordt een 'infinity' brug, de Seasaw ontwikkeld. Een toegankelijke verbinding met de Waddenkust zou een vervolgstap kunnen zijn. Met een betere verbinding met de Waddenzee kan de ligging van Den Helder als kaap versterkt worden.

De dijken hebben de invloed van de zee op het landschap getemd. De strijd tegen het water, waar Holland om bekend staat, is in Den Helder in optima forma uitgevochten. Het vele landverlies, de dijkdoorbraken, het opschuiven van de dorpen, het vastleggen van de kustlijn, de aandijkingen: Den Helder heeft het relatief gezien nog niet zo lang geleden meegemaakt.

Zowel in de stad als in de directe omgeving vinden we nog overblijfselen van deze strijd tegen het water terug. Hoewel de strijd tussen land en zee slechts kort geleden aan banden is gelegd, lijkt men nu aan dit boeiende verhaal wat achteloos voorbij te gaan. Hier ligt een kans om de positie van Den Helder op gebied van natuur, educatie, recreatie en toerisme te versterken.

Naast de waterkerende en recreatieve functies zijn voor de dijken meer functies denkbaar. De keringen bieden kansen voor diverse vormen van medegebruik, denk bijvoorbeeld aan het stimuleren van biodiversiteit of energie opwekking. Elders in Nederland worden functies in het dijklichaam zelf gerealiseerd, zoals woningbouw of parkeergarages. Medegebruik is ook voor het ingepolderde achterland denkbaar; met fiets- en wandelpaden door het agrarische gebied kan de omgevingskwaliteit en het toeristisch-recreatieve aanbod worden versterkt.

Kortom, kansen voor:

- Recreatie en toerisme (drie kusten en polderlandschap)
- Verbinding land en zee
- Natuur
- Multifunctionaliteit (medegebruik): waterveiligheid, biodiversiteit, energieopwekking, verblijfsruimte.

THEMA 3

Maritiem: Handel, haven en helden

Het verhaal

Het Marsdiep werd halverwege de zestiende eeuw ondanks de verraderlijke zandbanken dé economische slagader naar het hart van de Republiek, Amsterdam. Het agrarisch maritieme gehucht Den Helder aan het Marsdiep, dat aanvankelijk onderdeel was voor Huisduinen, groeide en maakte faam in de maritieme wereld van visserij, het loodswezen, reddingswezen, koopvaardij en walvisvaart. De maritieme cultuur leeft zowel in tastbare objecten zoals gebouwen, grafzerken en varend erfgoed als in (minder tastbare) verhalen voort.

Visserij

Door overstromingen, verzilting van de bodem en voortdurende verstuiwingen van de duinen richtten de eilandbewoners zich voor hun inkomsten meer en meer op de zee. Begin zestiende eeuw was de visserij het belangrijkste bestaansmiddel geworden. Men viste op haring, schol, schelvis en kabeljauw.

Waar voorheen het oude eiland Huisduinen lag viste men met tot kniehoogte opgestroopte broekspijpen op paling. De schol werd gedroogd of gezouten in manden en vaten en via handelaren verkocht naar grote steden als Kampen, Deventer, Antwerpen en Keulen.

Als na de opening van het Noordzeekanaal in 1876 de koopvaardij in Nieuwediep wegvalt, wordt de visserij opnieuw één van de belangrijkste bronnen van inkomsten. Na eerst op een aantal andere plekken gehuisvest te zijn (onder andere de Vismarkt) nam de gemeente in 1891 een visafslaggebouw op de dijk aan de Buitenhaven in gebruik. In 1906 volgde een hulpafslag en schuilplaats bij ongunstig weer nabij het Wierhoofd. Hier vond vooral de verkoop van de haringvangst plaats.

De aanleg van de Afsluitdijk in 1932 maakte een einde aan de haringvisserij. Bovendien liep de visserij door maatregelen tijdens de Tweede Wereldoor-

*De afgemeerde vissersvloot met hangende netten in het want om te luchten en drogen, ca. 1910.
(bron: Regionaal Archief Alkmaar)*

log sterk terug. Pas na 1945 ging het weer beter. In 1961 kwam een nieuwe visafslag, waarna nog drie uitbreidingen volgden. Vanwege de voorgeschreven vangstbeperkingen en de hoge olieprijs kromp de Helderse visserij vanaf halverwege de jaren zeventig sterk in. Tegenwoordig bestaan nog maar enkele Helderse viskotters.

Beloodsing, betonning en lichtschipperij

Naast visserij begon halverwege de zestiende eeuw de scheepvaart op het Marsdiep steeds meer werk te verschaffen. Na het passeren van het Marsdiep moesten de zwaarbeladen zeilschepen worden gelicht voor zij hun reis door de ondiepe Zuiderzee naar de Hanzesteden en Amsterdam konden

Treknetten, sleepnetten, zegen. Haringtrek op de kust van Den Helder 1936. (bron: Regionaal Archief Alkmaar)

vervolgen. Deze zogeheten lichtschipperij is eeuwenlang een belangrijke bron van werkgelegenheid aan het Marsdiep geweest.

Door het toenemende scheepvaartverkeer werd ook de pilotage (beloodsing) steeds belangrijker. Men moest voortdurend op de hoogte blijven van de veranderlijke en verraderlijke zandbanken, want na een paar hevige stormen kon een diepe vaargeul zich zomaar hebben verplaatst. Het verleggen van de betonning en het verzetten van de bakens was dan ook een verantwoordelijke taak.

Eind zestiende eeuw begon men met de bouw van meer bakens voor de kust van Huisduinen, Den Helder en Texel. Zo werd een vuurbaak van zestien à achttien meter hoog met twee vuren aangelegd op het Jan Pieters-

zoonduin ten zuidoosten van de Kijkduin. De eerste vuurtoren met lampen volgde in 1822 op fort Kijkduin. De vuurtorenwachters, later de kustwacht, observeerden de scheepvaart. Als een schip in nood was werd vanaf fort Erfprins een kanonschot en vanaf de vuurtoren een vlaggensein gegeven aan schepen die in de nabijheid voeren.

In 1875 werd de vuurtoren afgebroken, want de locatie middenin het fort kon een hindernis vormen. Een nieuwe vuurtoren werd in 1877-1878 gebouwd naar ontwerp van Q. Harder (nr. 1 op de themakaart). De kustwachtpost in de vuurtoren werd opgeheven na de bouw van de kustwachttoren nabij fort Kijkduin in 1915 (nr. 2 op de themakaart). Vuurtoren de Lange Jaap is een rijksmonument en vertrouwd thuisbaken voor vele Nieuwediepers. De toekomst van de vuurtoren is onzeker, maar het verhaal en de markante functie als baken in het landschap mag eigenlijk niet verdwijnen.

Koopvaardij en walvisvaart

In de zestiende eeuw was de Oostzeevaart nog altijd het belangrijkste, maar daarnaast ontwikkelde zich de handel op andere Europese landen en voer men begin van de zeventiende eeuw ook op Oost-Indië. Het Marsdiep werd de economische slagader van Amsterdam. De groeiende komst van vloeten op het Marsdiep gaf meer werk in de lichtschipperij en inwoners uit Huisduinen en Den Helder voeren mee op de VOC vloot. Zeelui van Huisduinen en Den Helder gingen ook ter walvisvaart. Vooral in de achttiende eeuw beleefde de vaart op de arctische wateren een bloeitijd. Op het Marsdiep kwamen halverwege de achttiende eeuw jaarlijks 1.300 à 1.500 schepen binnen. Waarvan circa honderd walvisvaarders uit Groenland. Uit archiefstukken weten we dat in 1758 koopvaardischepen uit Noorwegen, Riga, Dantzig, Bordeaux, Londen, Sunderland, Sint Eustatius en Suriname kwamen.¹¹

Huisduinen en Den Helder hadden enige welvaart van de schepen (soms hele vlotten) die moesten wachten op gunstige wind om uit te varen. Herbergen boden onderdak en vertier aan de bemanning en voor de bevoorrading van de schepen was veel brood en bier nodig. De jaaromzet van de meelmolen van Huisduinen was daardoor vaak hoger dan die van dorpen van vergelijkbare grootte in de omgeving. De Molensloot in de Huisduinerpolder herinnert nog aan de molen.

Haven het Nieuwediep, kanaal en spoor

Aan het eind van de achttiende eeuw besloot stadhouder Willem V tot de aanleg van een haven in Den Helder. De voormalige getijdengeul het Nieuwediep werd met dammen beteugeld en op diepte gehouden. In 1782 werd de haven geopend en konden visserij-, koopvaardij- en admiraliteitschepen ongehinderd in- en uitzeilen. In 1815 volgde een kade langs de westzijde van de haven, nu bekend als het gedeelte tussen het Havenplein (met hotel Lands End) en de Koopvaarderschutsluis. De grond voor deze kade was afkomstig van graafwerk voor de Museumhaven Willemsoord (nr. 5a op de themakaart). Hierdoor groeide het Nieuwediep en nam het strategisch belang van de haven toe. Hierdoor voelden mensen 'van buiten', uit bijvoorbeeld Amsterdam of Den Haag de noodzaak zich met de stad te bemoeien, zoals we in thema 4 en 5 zullen zien.

De Helderse haven kreeg er in 1824, na de opening van het ruim tachtig kilometer lange Noordhollandsch Kanaal, een functie als doorvoerhaven bij. Het kanaal gaf de haven van Amsterdam een betere verbinding met de Noordzee en vermeerderde de diepte in de Zuiderzee. Echter, om de eigen (Amsterdamse) haven te beschermen werd Den Helder aangewezen als deel van 'het onvrij territorium'. Het was verboden in het kustgebied en in Den Helder goederen te laden en te lossen. Pas na de afschaffing van de verordening in 1851 werd vrije handel mogelijk en kon de Helderse haven een koopvaardijhaven worden. De haven floreerde.

Vuurtoren Lange Jaap. Bakens en kapen waren de voorlopers van de vuurtoren. Halverwege de 18e eeuw werd de kaap ter hoogte van de huidige vuurtoren Ruigebeen genoemd. Een verwijzing naar het gebruik van walvisbeenderen in de kaap die door Jacob Cornelisz Ruijg, commandeur op de walvisvaart waren meegenomen? De Lange Jaap is van gietijzer. (bron: Avda)

De thuiskomst van schepen zoals het pantserschip Hr. Ms. Hertog Hendrik trok altijd veel toeschouwers naar de havens. Rechts een huisje met ranke toren van de misthoorn. 1937. (bron: Regionaal Archief Alkmaar)

Sail Den Helder 2013. Naar schatting zijn er in de 16de, 17de en 18de eeuw in het ankergebied bij Texel en Den Helder minstens 1000 schepen vergaan. Onder andere op kerstavond 1593 voltrok zich een stormramp, waarbij wel 140 schepen op het Marsdiep betrokken waren. 40 schepen werden van hun ankers losgeslagen en vergingen. Andere schepen liepen vast op het strand. In totaal verdronken er zo'n 1050 mensen. (bron: Gerard Mengerink)

Door de opening van de spoorlijn naar Alkmaar en een spoorhaven voor overslag (het Bassin, nr. 7 op de themakaart) in 1865 nam de transportverbinding met de rest van Nederland toe. Goederen konden nu ook in strenge winters wanneer het kanaal dichtvroor vervoerd worden. Helaas kwam na 25 jaar een einde aan de economische bloei van de haven en Den Helder. Na de opening van het Noordzeekanaal in 1876 deden de koopvaardijsschepen de Helderse haven niet meer aan. Vanaf die tijd was Den Helder alleen nog vestingstad en marinebasis. Een grote aan- en afvoerhaven is Den Helder niet meer geworden.

In 1949 werd voor de komst van de marinevloot begonnen met de aanleg van de Nieuwe Haven, daarover meer in thema 4. Vestiging van de aan de zeehaven gebonden industrie is er niet tot ontwikkeling gekomen. Alleen de activiteiten van de zogenaamde offshore (buitengaatsse winning van olie en gas) geeft vanaf de jaren tachtig extra werk en inkomen. In de haven zijn voornamelijk bedrijven te vinden gericht op offshore en Den Helder Airport is een van de grootste offshore luchthavens in Noordwest-Europa wat personenvervoer van en naar productieplatformen betreft. Op bedrijventerrein Oostoever heeft de Nederlandse Aardolie Maatschappij een van de grootste gasbehandelingsinstallaties ter wereld.

Strandjutterij

Dat bij een zo levendige scheepvaart de schipbreuken talrijk waren, spreekt voor zich. Op de verraderlijke zandbanken strandden duizenden schepen. Soms lukte het om het schip te dichten en vlot te trekken, maar vaak verging het. De aangespoelde resten en lading waren voor jutters een aanvulling op het dagelijks levensonderhoud.

De praktijken balanceerden echter op het randje van legaliteit. De aangespoelde spullen behoorden formeel toe aan de plaatselijke landheer, later de overheid. Wat aanspoelde moest daarom worden gemeld aan de strandvonder, maar dat werd niet altijd gedaan. De strandjutterij leeft nog altijd voort in de traditionele bijnaam van de inwoners van Den Helder. Het zijn de inwoners die geboren en getogen zijn in Den Helder, soms al generaties lang.

De Jutter is vereeuwigd als standbeeld in het Stadspark. Het beeld van de ruwe bolster, de onverschrokken door ontij geharde man die met liefde en/of uit noodzaak het strand afstruinde, roept een zekere trots op.

Reddingsmaatschappij

Een scheepsramp voor de kust van Huisduinen in 1824 vormde de aanleiding voor de oprichting van reddingsmaatschappijen. Bij deze ramp werden tien opvarenden van het gestrande schip gered, maar verdronken drie schipbreukelingen en zes inwoners van Huisduinen die het waagden de opvarenden van het gestrande schip te redden.

Een reclameplakkaat voor koek waarvan een deel van de verkoopopbrengst afgedragen werd aan het Helden der Zeefonds "Dorus Rijkers". (bron: Wybe van der Wal)

Postzegel 'Reddingswezen' (bron: annecusuina.nl)

De collectieve verontwaardiging en bewondering bij Amsterdamse en Rotterdamse notabelen leidde tot fondsverwervende acties voor de nabestaanden en de oprichting van een georganiseerd reddingswezen. In het Nieuwediep kwam een reddingsstation vanwaar men in vletten roeide naar de schepen in nood. Lange tijd kregen de bergers van de scheepslading (bijvoorbeeld koffiebonen of suiker) meer betaald dan de roeiredders die schipbreukelingen redden.

Eén van de beroemdste redders uit de historie bracht daar verandering in. Dorus Rijkers (1847-1928) redde als schipper van de roeireddingsboot van Den Helder tussen 1886 en 1911 zo'n 500 schipbreukelingen. Zijn talloze en spectaculaire reddingen maakte hem in Nederland tot een volksheld en ook in het buitenland bekend. Het Nationaal Reddingsmuseum op de rijkswerf is dan ook naar Dorus Rijkers vernoemd. Het overlijden van de nationale held was aanleiding voor de oprichting van een monument dat alle zeeredders zou eren. In 1935 werd het nationaal monument voor het reddingswezen in de vorm van een carillon met een dertigtal klokken onthuld. Het plein waar het monument staat werd hernoemd tot Helden der Zeeplein (nr. 11 op de themakaart).

“Het woord Heldenaar gebruiken we eigenlijk niet, inwoners van Den Helder zijn Jutters of Nieuwediepers.”

Jan T. Bremer, historisch geograaf

Het Carillon, nationaal monument voor het reddingswezen op het Helden der Zeeplein. (bron: Lumperjack)

Kernkarakteristieken

Relicten van 'de maritieme stad'

1. **Vuurtoren Lange Jaap (1877)** met zijn lengte een markante toren bij Huisduinen. Bakens en kapen waren de voorlopers van deze indrukwekkende vuurtoren.
2. **De kustwachttorens nabij fort Kijkduin (1949)** de karakteristieke opvolger van de ijzeren kustwachttorens uit 1915.
3. **Lichtschip (a) en betonning (b)** het rode lichtschip als opvallend en kleurrijk element in de Museumhaven Willemsoord, net als de betonningsopslag in het Nieuwediep en lichtboeien op meerdere rotondes.
4. **Haven het Nieuwediep (zeventiende eeuw, 1782 aanleg leidam)** het ontstaan van Den Helder als havenstad begon bij het Nieuwe Diep, met nu vooral de visafslag en betonningopslag als levende herinneringen aan het verleden.
5. **Museumhaven Willemsoord (a) en dok Rijkswerf Willemsoord (b) (v.a. 1822)** uitbreiding van het Nieuwediep gedreven door strategische redenen en resulterend in welvaart.
6. **Noordhollandsch Kanaal (1824)** een belangrijke en ook noodzakelijke economische verbinding over water naar Alkmaar en Amsterdam.
7. **Spoor en spoorweghaven (1865)** goederen konden nu ook in strenge winters (wanneer het kanaal dichtvroor) vervoerd worden.
8. **Nieuwe Haven (a) en Vliegveld De Kooy (b) (vanaf 1954)** door de groeiende marinevloot was uitbreiding van de haven noodzakelijk. Nu met vliegveld De Kooy een strategische koppel voor offshore activiteiten.
9. **Oude begraafplaats van Huisduinen** met grafzerken van commandeurs, kapiteins, kaagschippers en loodsen.
10. **Concentraties aan scheepswrakken** waaronder de in 1698 vergane linesschip Hollandia.
11. **Helden der Zeeplein** plein met nationaal monument voor het reddingswezen. Aan de heldendaden van Dorus Rijkers (1847-1928) herinnert het Dorus Rijkershofje/Theodorus Rijkersstraat met zijn borstbeeld en het Koninklijke Nederlandse Reddingsmaatschappij station Den Helder.

Omgangsvormen

Het maritieme verleden is onmiskenbaar verbonden met Den Helder. Dit verleden is op meerdere plekken verweven in het DNA, maar bestaan te vaak nog uit losse verhalen. De handel, de visserij, de helden van de marine en het reddingswezen hebben elk hun eigen geschiedenis, gerelateerd aan de zee. Het toegankelijk maken van bijzondere plekken en deze verbinden met de verhalen die er bij horen, biedt kansen voor samenhang. Zo zijn de verhalen lopend of fietsend door de stad te beleven, of tijdens boottochtjes langs de wadden en duikexcursies naar scheepswrakken. Het kan al voldoende zijn om eenduidige informatieve (digitale) middelen in te zetten op plekken aan zee waar een verhaal te vertellen is. Het vraagt om een vernuftige samenwerking tussen inrichting van openbare ruimte, bezienswaardigheden, activiteiten en promotie van de stad. De activiteiten, gebouwen en openbare ruimte mogen daarbij best een 'rauw' karakter houden, niet te netjes.

De oude havens, de indrukwekkende schepen, musea en bakens zoals Lange Jaap en de kustwachttorens vormen nu al prachtige attracties en uitkijkpunten voor bewoners en bezoekers. Maar ook andere plekken zijn daarbij waardevol, zoals het rode lichtschip, de betonningsopslag, pleinen en straten die herinneringen oproepen en ook de oude begraafplaats van Huisduinen met bijzondere grafzerken van de zeehelden.

Tijdens evenementen zoals Sail Den Helder en de Marinedagen kunnen de recreatieve routes langs relictten van 'de maritieme stad' benut of minstens gepromoot worden als extra bevestiging dat Den Helder als maritieme stad veel te bieden heeft.

Het vertellen van verhalen is niet de enige manier hoe het maritieme karakter van Den Helder omarmd kan worden. Voortbouwend op het verleden biedt Den Helder een basis voor innovatieve en duurzame aan de zee en haven gerelateerde activiteiten. Den Helder is namelijk al doorweven met aan zee gebonden economische activiteiten, zoals zeevaart, scheepsbouw, offshore (energie), havens, marine en maritieme dienstverlening. Dit vormt het Maritiem cluster: één van de belangrijkste economische troeven in Den Helder en de Kop van Noord-Holland. De specialistische kennis van de zee, die men al in de periode van de eerste betonning en lichtschipperij beheerste, kan Den Helder – zeker met oog op de hoogwaardige energieprocessen op zee – ook in de toekomst onderscheiden. Het maritieme karakter gaat hiermee nooit verloren.

Kortom, kansen voor:

- Recreatieve/educatieve routes en plekken met het maritieme karakter als rode draad
- Economische groei (Maritiem cluster)

THEMA 4

Militair bolwerk

Het verhaal

Door de strategische ligging werd Den Helder gedurende de zeventiende en achttiende eeuw steeds meer een bolwerk van geopolitieke betekenis. Om de toegang tot de Zuiderzee te bewaken kwam het tot schansen, vestingen en batterijen in en rond Huisduinen en Den Helder. Nog steeds zien we zeer kenmerkende verdedigingsstructuren, -patronen en -elementen in het landschap terug, denk bijvoorbeeld aan de forten met omringende groene zones (schootsvelden), maar ook aan één van de oudste drinkwaterwinninggebieden van Nederland.

De marine en het lot van Den Helder raakten onlosmakelijk met elkaar verbonden, zeker vanaf de opening van het Noordzeekanaal toen de stad haar betekenis voor de koopvaardij verloor. Ging het goed met de marine, dan groeide en bloeide de stad. Ging het niet goed met de marine, dan had de stad daar onder te lijden.

“Door de oude en nieuwe marinehaven en de verdedigingswerken is Den Helder niet een stad met een landschap, maar een landschap met een stad en woonwijken.”

Willem Stam, strategisch adviseur gemeente Den Helder

Stelling van Den Helder

Er wordt verteld dat Napoleon van Den Helder het Gibraltar van het Noorden wilde maken, een onneembare vesting aan de Noordzee en de toegangsweg tot de Zuiderzee. Of de keizer deze typering ooit gebruikt heeft is niet te achterhalen. Wel dat Napoleon in de noordpunt van zijn rijk een groot maritiem steunpunt wilde vestigen, een beschermde oorlogshaven als veilige ligplaats voor de Franse oorlogsvloot inclusief een reparatiewerf. Met deze plannen in het achterhoofd begon men met de aanleg van de forten en andere verdedigingswerken. Rondom werd de Stelling van Den Helder aangelegd. De forten

Rijkswerf Willemsoord met voormalige sloepenloodsen (van oorsprong kannoneerbootkappen) en de onderzeeboot Hr. MS. Tonijn. (bron: Oneindig Noord-Holland)

Erfprins, Kijkduin en Dirksz Admiraal zijn de oudste. Na voltooiing van het Noordhollandsch Kanaal zijn de forten Westoever en Oostoever gebouwd.

Tussen fort Westoever, fort Dirksz Admiraal en fort Erfprins kwam een liniedijk met gracht. In 1880 werd tenslotte het pantserfort Harssens bij de haven aangelegd met de grootste kanonnen van ons land (30,5 cm doorsnede). Enkele forten zijn de laatste decennia gerestaureerd en toegankelijk gemaakt voor het publiek. De Stelling is inmiddels deel van de Groene Long van Den Helder, het Groene Casco van de stad en door het rijk aangewezen als beschermd stadsgezicht, inclusief liniedijk en gracht (nr. 1a-1f op de themakaart).

Marinehaven met rijkswerf

Enkele jaren nadat men was begonnen met de bouw van de eerste forten en andere verdedigingswerken startte men in 1812 met de aanleg van de marinehaven en rijkswerf. De bestaande kielplaats voor Admiraliteitsschepen, het Nieuwe Werk, die was gebouwd om eenvoudig onderhoud en daarmee samenhangende reparaties ter plaatse uit te voeren lag te achteraf (ten oosten van de tegenwoordige Koopvaarderssluizen bij fort Oostoever) en bood onvoldoende ruimte.

Het negentiende eeuwse Fort Erfprins is het grootste fort van Nederland. Het fort is in gebruik als opleidingscentrum voor de marine en is op afspraak te bezoeken. (Bron: Collectie Nederlands Instituut voor Militaire Historie)

*Den Helder als Gibraltar van het Noorden.
Door de strategische ligging aan drie zeeën ontwikkelde Den Helder zich als een stedelijk bolwerk op de kop van het land.*

*Kolonne marcherende mariniers op weg
naar het oefenterrein te Huisduinen, 1930.
(bron: Regionaal Archief Alkmaar)*

Na het vertrek van de Fransen in 1814 nam Koning Willem I de uitvoering van de marinehaven en rijkswerf over. Het werfcomplex werd in 1822 aan de Koninklijke Nederlandse Zeemacht (na 1905 de Koninklijke Marine) overgedragen. Verspreid door het land gesitueerde marinewerven werden samengevoegd tot één grote rijkswerf: Willemsoord. Den Helder werd daarmee dé marinestad van Nederland.

Toen na de opening van het Noordzeekanaal in 1876 de koopvaardij uit de stad verdween was Den Helder bijna alleen nog vestingstad en marinebasis met een bevolking bestaande uit militairen en burgers die in dienst waren van het rijk. In 1949 werd besloten tot een verdere concentratie van de Koninklijke Marine in Den Helder en daarvoor moest een nieuwe marinehaven inclusief werf ten oosten van de oude haven het Nieuwediep worden aangelegd. Zand van het wad werd gebruikt voor de aanleg van de Nieuwe Haven en het Nieuwediep werd in het noorden afgedamd, hier ligt tegenwoordig de veerhaven voor veerboten naar Texel.

Door de toegenomen werkgelegenheid groeide de stad en moesten wel nieuwe huizen worden gebouwd buiten de linie. De marinemensen woonden weliswaar in Den Helder maar onderscheidden zich van andere bevolkingsgroepen door gebruik te maken van eigen voorzieningen, zoals een eigen sportvereniging (MSV Zeemacht), een eigen jachtclub met jachthaven (KMJC) en een eigen golfbaan (Marine Golfclub Nieuwediep).

Na de val van de Berlijnse Muur in 1989 en het einde van de Koude Oorlog in 1991 werd op defensie bezuinigd. Door drastische afname van de werkgelegenheid daalde het inwonertal tot beneden de 60.000.

Alternatieven voor de aan defensie gelieerde werkgelegenheid kwamen nauwelijks tot ontwikkeling, met uitzondering van de offshore activiteiten en toerisme. Vliegveld De Kooy, dat in oorsprong in gebruik was bij de Marine Luchtvaartdienst, wordt tegenwoordig ook voor helikoptervluchten van en naar boorplatformen gebruikt.

Een deel van de oude rijkswerf, als geheel aangewezen als rijksmonument, werd begin deze eeuw afgestoten door defensie en is omgevormd tot een nautisch terrein met historische en culturele bezienswaardigheden en toeristische voorzieningen.

Waterwinning

Voor de militaire garnizoenen en stoomschepen was de aanvoer van zoet water uit het duingebied zeer belangrijk. Aanvankelijk werd het duinwater via paard en wagen en waterschuit naar de forten en de haven vervoerd. Zodra de technische ontwikkelingen het toelieten volgde een drinkwaterwinningssysteem met waterwinkanalen, watertoren en pompstation (nr. 4 op de themakaart). Den Helder was de tweede stad van Nederland met zo'n systeem (na Amsterdam). De meeste waterwinkanalen en winputten zijn in 1994 opgeruimd om onder andere zandhagedissen tegen een val in de put te beschermen.¹²

In 1908 werd de Huisduiner watertoren gesloopt en volgde een nieuwe watertoren in Den Helder. Nadat in 1921 vrijwel iedere inwoner aangesloten was op het leidingnet werd duidelijk dat het duingebied te klein was om in

de watervraag te voorzien. De zoetwaterbel die van nature onder het duin zit slonk sterk, mede doordat de bergingscapaciteit van het zand vanwege enkele ondiepe veenlagen gering is. Na 1924 werd water betrokken van PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland (aanvoer vanuit Pompstation Bergen). In 1977 droeg de gemeente het waterleidingbedrijf over aan PWN.¹³ Het pompstation in Huisduinen is provinciaal monument en nu een kunstenaarsatelier.

Bombardementen en Atlantikwall

Door de aanwezigheid van de marinehaven en rijkswerf kreeg Den Helder het tijdens de Tweede Wereldoorlog zwaar te verduren. *'En toen hoorde ik voor het eerst dat meest sinistere, meest satanische geluid dat de schepping ooit gekend heeft: het gieren van neerkomende bommen'*. Een citaat van schrijver Anthony van Kampen over het eerste Duitse bombardement op Den Helder op 14 mei 1940, een paar uur na de capitulatie.

Er volgden nog veel meer bombardementen, maar dan door geallieerde vliegtuigen. De stad werd door meer dan honderd luchtaanvallen getroffen, daarbij stortten drie RAF bommenwerpers neer op woonwijken en ontploften 32 mijnen. Alleen al tijdens de eerste drie oorlogsjaren ontvluchtten ruim 15.000 inwoners hun stad, dat was bijna de helft van het inwonertal. Meer dan 2.100 huizen werden door bombardementen getroffen.¹⁴

Vanwege de mogelijke geallieerde landing op de kust liet de bezetter sloopbedrijven nog eens ruim 1.900 woningen achter de Helderse Zeedijk en de duinen afbreken, alles voor een ruim schootsveld voor de Duitse Wehrmacht. Langs de Europese westkust van Noorwegen tot aan de Spaanse grens

*De nieuwe watertoren van Den Helder is ontworpen door architect Jan Schotel en werd gebouwd in 1908.
(bron: Oneindig Noord-Holland)*

13. Ibidem.

14. Van Beckhoven en Schendelaar 2004, 24-31.

In de Grafelijkheidsduinen ligt een stelsel van bunkers. De bekendste is de kroontjesbunker, die vanwege de vorm zo wordt genoemd. De bunker is een zeldzaam type. (bron: Lisa Timmerman)

Kaartbeeld op de vorige pagina is een weergave van de Atlantikwall WO II rondom Den Helder. Tijdens de Tweede Wereldoorlog was Den Helder een zogeheten Verdedigingsgebied. (bron: Atlantikwallcentrum Den Helder)

werd een verdedigingslinie gebouwd, de Atlantikwall. Den Helder kreeg een landfront en zeefront. Het landfront werd gevormd door een verdedigingslinie met een antitankgracht ten zuiden van Julianadorp vanaf de Zanddijk tot aan het Balgzandkanaal.

Vanaf de Zanddijk tot aan het strand liep een betonnen versperring. Het zeefront bestond uit vier kustbatterijen (Kaaphoofd, Duinrand ten zuidwesten van fort Kijkduin, Falga ten zuiden van strandslag Duinoord en Zanddijk bij Julianadorp). Verder waren er drie zware luchtdoelbatterijen ter bestrijding van vijandelijke luchtaanvallen (Vangdam, Erfprins en Dirksz Admiraal). De batterijen en haven- en zeegaten werden nog eens met meer dan 300 bunkers in Den Helder en omgeving versterkt. In de Grafelijkheidsduinen ligt nog steeds een uitgebreid ondergronds Duits bunkercomplex. Middenin staat een zeldzaam type commandobunker, de kroontjesbunker genoemd (nr. 7 op de themakaart).

Voor Duitse officieren werd aan de Duinweg in Huisduinen werd een administratiekantoor met poortgebouw, wachtpoortjes en loods gebouwd, het Casino (nr. 9 op de themakaart). Het gehele complex werd Rijksmonument in 1998, sinds 2019 is het Atlantikwall Centrum er gehuisvest. De bunkers veranderden na de oorlog in speel- en hangplekken voor de jeugd. Inmiddels zijn vele bunkers gesloopt. In 1958 werden als vestingwerk opgeheven de forten Dirksz Admiraal, Kijkduin, Westoever en Oostoever en de kustbatterijen Kaaphoofd en Oostbatterij. Dat was het einde van de Stelling van Den Helder.

Tijdens de Koude Oorlog volgde de bouw van atoombunkers en meer beschermde onderkomens. Zo werd onder gemaal de Helsdeur, tussen het Noordhollandsch Kanaal en het Nieuwe Diep, een schuilkelder voor ongeveer honderd personen gerealiseerd. Tot eind jaren negentig werd de

Jong militair erfgoed, zoals bunkers, zijn veelal ongebruikt maar trekt avonturiers op zoek naar een spannend verhaal en jongeren die willen rondhangen, spelen en ravotten. (bron: Bunker met graffiti, Landschap Noord-Holland)

schuilkelder met diverse ruimten operationeel gehouden en werden zelfs de voedselpakketten om de zoveel tijd vernieuwd.

Ook de tunnel onder het spoor bij de Brakkeveldweg kon in geval van nood als schuilplaats dienen. In het tunneltje is, op twee gasdichte deuren na, niet veel meer te zien. Bunker R12 in de Koegraspolder heeft tot ca. 2000 dienst gedaan als Marine Hoofdkwartier Nederland. De atoombunker heeft twee verdiepingen onder de grond (6m -NAP en 10m -NAP) met vele speciale afgeschermdes ruimtes voor communicatie en diverse luchtzuiveringsinstallaties, generatoren en fietsen om zelf elektriciteit op te wekken.

Kernkarakteristieken

Relicten van 'het bolwerk Den Helder'

1. **Stelling van Den Helder** met de linie en de forten Kijkduin (a), Erfprins (b), Dirksz Admiraal (c), Westoever (d), Oostoever/Nieuwe Werk (e), pantserfort Harssens (f) en een open brede groene zone die de bebouwing van Den Helder onderbreekt als resultante van de kringenwet (schootsvelden).
2. **Rijkswerf Willemsoord**, voormalige marinehaven nu in gebruik als openbaar en cultuurhistorisch stadsdeel van Den Helder.
3. **Nieuwe Marinehaven**, nieuwe marinehaven geleidelijk vanaf 2013 ook in gebruik als civiele haven.
4. **Locatie drinkwaterwinning, pompemaal en de oude watertoren (1856)**. De watertoren is gebouwd op initiatief van de marine en de gemeente Den Helder om schepen van schoon drinkwater te voorzien. De watertoren is gesloopt maar de locatie wordt nog gemarkeerd door het vroeg 20ste eeuwse waterpompemaal.
5. **Nieuwe Watertoren (1908)**, vervanging van de oude watertoren uit 1856.
6. **Grafelijksheidsduinen** met stelling Helsdiep, een uitgebreid (begraven) Duits bunkercomplex, vm. startbaan, bomkraters.
7. **Kroontjesbunker** als een uniek type bunker (FLAKGRUKO) en onderdeel van het centrale luchtverdediging complex van het Verdedigingsbereich in WOII.
8. **Atlantikwall** meerdere relictten en resterende delen van het Verdedigingsbereich met een zee- en een landfront, waaronder de tankgracht bij Julianadorp die overging in een zone van zogeheten drakentanden in de duinen.
9. **Casino complex**, voormalig Duits Marine Artillerie Waffekommando uit de WOII nu Atlantikwall Centrum.
10. **Twee markante gebouwen in Oud Den Helder** stammen van voor de oorlog. Zij staan aan de Jacob van Heemskerckstraat en zijn in de oorlog niet gesloopt omdat zij in gebruik waren bij de Duitsers.
11. **Voormalige Marine Hoofdkwartier Nederland en schuilkelder Helsdeur** als overblijfselen van de Koude Oorlog.

Door de stad loopt de stelling met de verbindingswal met gracht die de forten met elkaar verbindt. De vestingwerken hebben directe invloed gehad op de ontwikkeling en het aanzicht van de stad en zijn daarnaast van doorslaggevende betekenis geweest bij de stadsplanning. (bron: Lumperjack)

Omgangsvormen

Het militaire verleden van de stad heeft veel plekken achter gelaten die – soms verborgen in het groen – spannende maar soms ook nare herinneringen oproepen. Het verdient aanbeveling om de verschillende verdedigingswerken zichtbaar en beleefbaar te houden, als blijvende herinnering aan de militaire geschiedenis van de streek. Maak een deel van de werken toegankelijk voor publiek of geef ze een educatieve of culturele functie zoals oefenruimte voor bands, of als expositieruimte.

“Ik geloof echt in het bijzondere, het specifieke, de ervaring die je alleen op een bepaalde plek kunt hebben, waar je fysiek naar toe moet om het te beleven.”

Maria Glandorf, Beeldend kunstenaar, exposeert in het Beeldenfort

Een interessant voorbeeld is het Beeldenfort aan de linie waar kunstenaars een expositieruimte hebben. In sommige gevallen kan ook gedacht worden aan kleinschalige dagrecreatie of (tijdelijke) horeca gekoppeld aan recreatieve routes.

Een zinvolle herbestemming leidt tot meer bekendheid en een betere toegankelijkheid van deze plekken. Daarbij is maatwerk geboden, de schaal van de functie moet passen bij de plek zodat het geen attractie wordt die verstorend wordt voor de (groene) omgeving of het onderliggende verhaal.

Het zal niet altijd en overal nodig zijn om verdedigingswerken een nieuwe bestemming te geven. De geheimzinnigheid, de verhalen en het avontuurlijke karakter van de verdedigingswerken en de marine zijn al aantrekkelijk op zichzelf. Jong militair erfgoed, zoals bunkers, is veelal ongebruikt maar trekt avonturiers op zoek naar een spannend verhaal en jongeren die willen rondhangen, spelen en ravotten. Deze plekken gedijen het beste als ze ongemeoid worden gelaten.

De stelling vormt met de voormalige schootvelden, forten en liniedijken een structurerend, relatief open en groene zone in en om de stad. Het is een buffer tussen de dorpen en stadsdelen, maar tegelijkertijd ook een verbindend element. Er zijn maar weinig steden met zo'n duidelijke, betekenisvolle en nagenoeg onaangetaste groene landschappelijke zone in het stedelijk gebied. Het groene karakter is mede bepalend voor de ruimtelijke samenhang maar biedt ook oplossingen voor klimaatadaptatie en het vergroten van de biodiversiteit door te streven naar variatie in begroeiing en creëren van microklimaten.

De stelling kan in samenhang met het duingebied beschouwd worden als ecologische basis met groenblauwe uitlopers naar de verschillende dorpen en stadsdelen. Onderdelen van de forten kunnen dienen als educatieve plekken om bewustzijn te creëren over klimaatveranderingen en natuur en de linie als onderdeel van een veilige fiets- en wandelnetwerk. Een kans voor Den Helder als een natuurinclusieve en gezonde stad, gecombineerd met aantrekkelijke plekken om te recreëren of te sporten.

THEMA 5

Stadsontwikkeling en wederopbouw

Het verhaal

De turbulente stedenbouwkundige ontwikkeling van de gemeente heeft geleid tot een gevarieerd, dynamisch geheel dat continue in beweging is. Den Helder kent een wederopbouwkernel met een oude basis; een centrum en een haven waar verschillende tijdslagen samenkomen en waar nog altijd aan gebouwd wordt; een oud kustdorp met een bijzondere oorlogsgeschiedenis en een schilderachtig buurtje met noodwoningen; naoorlogse uitbreidingswijken die binnen vijftig jaar ingrijpend werden vernieuwd; een agrarisch polderdorp met een bloemkoolwijk en een lommerrijk zorgcomplex; bungalowparken; een jachthavenwijk. En overal bevindt zich er goed: van de nollen tot militair er goed; van vroege volkshuisvesting tot recent (en toekomstig) er goed.

Dorpen en wijken

In de gemeente Den Helder zijn verschillende dorpen en wijken ontstaan, elk met een eigen structuur, dynamiek en karakter. Het landschap van duinenrij, polder, kanaalzone en schootsvelden vormt een structurerende contramal van de bebouwing. Huisduinen en oud Den Helder (vroeger Helder genaamd) kennen een lange geschiedenis. In de negentiende eeuw kwam daar de wijk Nieuwediep bij (de huidige Grachtengordel). Zo kende Den Helder lange tijd twee kernen, die langs het Heldersch Kanaal uit 1828 enigszins naar elkaar toe groeiden, maar met het polderlandschap er als een wig tussen geklemd. Naast de twee stadskernen bevond zich het territorium van de Marine: een geheim, besloten terrein dat min of meer autonoom van de stad functioneerde maar waar wel een groot deel van de bevolking werkte.

“De stad vraagt voortdurend om aandacht. Je moet er steeds naar blijven kijken, je moet rondlopen, luisteren wat er gebeurt en indien nodig snel kunnen ingrijpen. En je moet normaal doen tegen bewoners. Zij verdienen het om serieus genomen te worden.”

Gerrit Seegers, voormalig bestuurder Woningstichting Den Helder

Het rustige straatbeeld van het Loopuytpark, Julianadorp in 1939. (bron: Noord-Hollands Archief)

Oud Den Helder werd in de Tweede Wereldoorlog geheel met de grond gelijk gemaakt, op enkele gebouwen na waar de bezetter gebruik van maakte. De wijk werd herbouwd op een aangepaste plattegrond. In de Koegraspolder was er vanaf de negentiende eeuw een agrarische nederzetting die in 1909 Julianadorp werd gedoopt.

Groei en bloei

Het station werd in 1865 gebouwd in de groene wig tussen de twee kernen van Den Helder, met een rangeerterrein bijna tot aan de dijk: een barrière tussen oud Den Helder en Nieuwediep. De komst van het spoor leidde tot meer bouwactiviteit tussen het spoor en Nieuwediep, langs straten die op het oude verkavelingspatroon werden aangelegd. In het gebied tussen de Kanaalweg, Westerstraat en Zuidstraat vestigden zich winkels, net als aan de noordoostelijke kant van de stad. Door de geleidelijke groei en transformatie van dit gebied was de bebouwing afwisselend van maat en bouwstijl.

Plattegronden Den Helder van 1830 tot 1945
(bron: Hans Walrecht, www.hansonline.eu)

Den Helder in 1830. 3000 inwoners

Den Helder in 1920. 29300 inwoners

Den Helder in 1865. 17300 inwoners

Den Helder in 1940. 37400 inwoners

Den Helder in 1890. 22700 inwoners

Den Helder in 1945. 5000 inwoners

*Woningen aan de Tuinstraat, 1932.
(bron website Helderse Historische Vereniging)*

Groenteboer in de Jan Bijlstraat (vernoemd naar een schipper op een reddingsboot) in het herbouwde Oud Den Helder, begin jaren vijftig. (bron: Helderse Historische Vereniging)

Ten zuiden van Willemsoord ontwikkelde zich de wijk Nieuwstad (de huidige Visbuurt). Rond 1895-1900 werden ten westen van het station de eerste straatjes in de Van Galenbuurt bebouwd met vooral arbeiderswoningen.

Door de Woningwet van 1901 werden gemeenten met meer dan 10.000 inwoners verplicht een uitbreidingsplan op te stellen. Het eerste uitbreidingsplan van Den Helder uit 1909 voorzag in een uitbreiding aan de zuidwestzijde, deels bestemd voor betere bebouwing en deels voor middenstands- en arbeiderswoningen, en een uitbreiding aan de zuidoostzijde. In het kader van de Woningwet werden bovendien rond 1913-1915 diverse complexen met volkswoningen gerealiseerd. Aan de westzijde van de stad, tegen de linie aan, was een stadspark gedacht, dat aan het begin van de jaren dertig in de werkverschaffing werd aangelegd: het Timorpark, nr. 5 op de themakaart.¹⁵

De mobilisatie vanwege de Eerste Wereldoorlog liet de stad bloeien. Soldaten die in Den Helder gelegerd waren, gaven geld uit in de horeca en aan het strand van Huisduinen. Een nieuw elan bleek uit het uitbreidingsplan dat de gemeente in 1919 opstelde, waarin een nieuwe wijk gepland was: Tuindorp, een ontwerp van architect S. Krijnen. In 1922 werd de Helderse Woningstichting opgericht.

Huisduinen en Julianadorp

Kustdorp Huisduinen behield lang een bescheiden formaat, maar begin twintigste eeuw ontwikkelde het zich tot familiebadplaats en werden er woningen bijgebouwd. Het uitbreidingsplan Huisduinen van 1912 laat niet alleen een badpaviljoen zien, maar ook een school, kerk en militair exercitieterrein. Ten zuiden van Den Helder stichtte Pieter Loopuyt (1791-1872) in de Koegraspolder het latere Julianadorp. Loopuyt's grootvader was de eerste particuliere eigenaar van de polder Het Koegras geweest. Sinds 1836 bevond zich daar al een schooltje en in 1909 werd er een kerk gebouwd met daarvoor het Loopuytpark. Rond het park verrezen woningen. Julianadorp behield tot na de oorlog een overwegend agrarisch karakter. Daarnaast waren er nog twee gehuchten: De Kooy en Friese buurt.

Oorlog en wederopbouw

In de jaren dertig kende Den Helder relatief weinig armoede omdat de bevolking voor het overgrote deel in overheidsdienst was; een betrekking bij de marine was relatief veilig in tijden van crisis. Tussen 1920-1940 groeide het inwonerstal van 29.000 naar 37.352. Maar de Tweede Wereldoorlog vaagde delen van de stad van de kaart.

Stratenpatroon Oud Den Helder voor de bombardementen in WOII.

Gerealiseerd wederopbouwplan van Wieger Bruin. Enkele karakteristieke panden zijn met de bombardementen bespaard gebleven omdat deze door de Duitsers gebruikt werden. (bron: Helderse Historische Vereniging)

In 1944 was oud Den Helder vrijwel helemaal vernietigd, net als de bebouwing langs de Kanaalweg en de Hoofdgracht, om een vrij schootsveld te krijgen (nr. 1a op de themakaart). Na de oorlog bleken er 1956 woningen verwoest, plus 331 andere gebouwen. Wat niet verwoest was, was in meer of mindere mate beschadigd als gevolg van leegstand en bomscherven.¹⁶

Toen in 1949 bleek dat de marine wilde terugkeren naar Den Helder, moest er snel herbouwd en uitgebreid worden. De gemeente nam het voortouw bij de wederopbouw maar was gebonden aan rijksregels en woningcontingenten (maximale aantallen te bouwen woningen). De Woningstichting, die een groot deel van de verwoeste woningen in eigendom had gehad, moest volgen wat van hogerhand werd bepaald.

Architect en stedenbouwkundige professor Wieger Bruin maakte in 1946 de wederopbouwplannen. Hij vernieuwde de stedenbouwkundige structuur van het voorheen wat rommelige Oud Den Helder. De nieuwe architectuur en de woningtypologie was overwegend traditioneel met zadeldaken en baksteen gevels, soms in hofjes-structuren zoals aan de Theodorus Rijkersstraat.¹⁷ Wieger Bruin verplaatste het station naar het zuiden, zodat de stedenbouwkundige structuur van Den Helder meer samenhang kreeg.

Met name de realisatie van het deel net ten noorden van het station nam veel tijd in beslag en de inzichten veranderden geregeld, zodat het oorspronkelijke plan keer op keer werd aangepast. Zo werd het station kleiner, werden er geen bomen geplant langs het langgerekte Julianaplein en het geplande statige gemeentehuis tegenover het station kwam er niet.

De bouw van het nieuwe centrum duurde tot in de late jaren zestig, toen grote gebouwen als de V&D (1966) en het postkantoor (1967) werden gerealiseerd.¹⁸ Het plan voor het Tuindorp uit 1919 was bij het uitbreken van de oorlog maar voor een deel gerealiseerd. Na de oorlog werd de tuindorppachtige stedenbouw verlaten; er werden hoogbouwcomplexen en duplexwoningen toegevoegd, waarmee het karakter van de wijk ingrijpend veranderde.

Uitbreidingen buiten de vesting

Vanaf het begin van de jaren zestig werden er uitbreidingswijken gebouwd buiten de vesting, te beginnen met Nieuw Den Helder. Wieger Bruin plaatste de moderne wijk op ruime afstand van de linie en respecteerde daarmee het vroegere schootsveld. Hij richtte zowel de linie als het duingebied in als groene buffer voor sport, onderwijs en ontspanning. De wijk kreeg een relatief grootschalige structuur van hoofdwegen in noord-zuid richting, met haaks daarop dwarswegen. De buurten binnen dit raster kregen elk een eigen voorzieningencentrum.

Bij de invulling van de later gebouwde wijken aan de zuidkant is de toenemende druk vanuit het Rijk te zien: er moest dichter, hoger of goedkoper gebouwd worden. Vanaf de jaren zeventig vestigde zich in Den Helder een relatief grote Antilliaanse gemeenschap in Nieuw Den Helder, waardoor de behoefte aan woningen extra toenam.

De wijk De Schooten, ten oosten van Nieuw Den Helder, was al in 1957 bedacht maar werd vanaf het eind van de jaren zestig gerealiseerd. De stedenbouwkundige structuur was iets ruimer opgezet dan Nieuw Den Helder. Centraal in de wijk lag een groen hart met een waterpartij en voorzieningen. Daaromheen projecteerde Wieger Bruin vier besloten woonkwartieren met elk een eigen centrum en eengezinswoningen.¹⁹

De Woningstichting speelde bij de realisatie een grotere rol dan in de eerdere wederopbouwwijken. De ruime opzet van de wijk en de aandacht voor de openbare ruimte en de voorzieningen maken de wijk populair bij de bewoners. Ten noordoosten van De Schooten werd aan het eind van de jaren zeventig de bijzondere woonwijk Boatex rond een jachthaven gerealiseerd, geïnspireerd op de haven van het Zuid-Engelse Brighton. De kleurrijke, geschakelde woningen grenzen allen aan het water.

16. Bosma en Wagenaar (red.), p. 343

17. Bosma en Wagenaar (red.), p. 346

18. Breugel, p. 7

Woningbouw aan de Dommelstraat in Nieuw Den Helder in 1959. (bron: Helderse Historische Vereniging)

Het complex Heiligharn in het centrum van De Schooten, in 1971. Het complex is in 2020 gerenoveerd en opgetoet met een extra verdieping. (bron: Helderse Historische Vereniging)

Huisduinen krijgt noodwoningen, Julianadorp groeit

Huisduinen was in de oorlog deels verboden gebied, en de bezetter had een logementsgebouw in het dorp gebouwd. Na de oorlog werden rond de Badhuisstraat veertig noodwoningen gebouwd. Het Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting had in 1948 geprefabriceerde woningen uit Oostenrijk aangeboden, die per spoor in onderdelen werden geleverd en vervolgens door lokale aannemers in een paar dagen werden opgebouwd. De woningen waren met name bestemd voor Marineofficieren die in Den Helder gestationeerd waren.

In de jaren vijftig en zestig leek het er een tijd lang op dat Den Helder zou uitgroeien tot een stad van zo'n 250.000 inwoners als gevolg van beoogde ontwikkeling van zware industrie in het Balgzand.²⁰

Wieger Bruin ontwierp daarom plannen om bijna de hele Koegraspolder te vullen met woonwijken. Daarmee werd begonnen in het zuiden, bij Julianadorp, want tussen Den Helder en Julianadorp stonden nog militaire zendinstallaties.

De grote groei van de stad bleef echter uit en het noordelijk deel van dit plan is nooit uitgevoerd. Wel werd aan Julianadorp in de jaren zeventig en tachtig de wijk Drooghe Weert ontwikkeld; oorspronkelijk dus bedoeld als uitbreidingswijk van Den Helder voor tienduizend woningen. Bovendien bloeide de massarecreatie op, te beginnen met recreatiepark De Zandloper in 1960. Vanaf de jaren tachtig stimuleerde de gemeente de kustrecreatie in combinatie met 'slechtweervoorzieningen' als het openstellen van militair erfgoed.²¹

In de loop der tijd heeft Julianadorp zich ontwikkeld tot een rustig en veilig polderdorp tussen het open landschap dat in het voorjaar omringd wordt door bloeiende bollen, waar de bewoners en toeristen vreedzaam langs elkaar bewegen. Ten oosten van Julianadorp is vanaf de jaren zestig het zorgcentrum Noorderhaven gerealiseerd voor verstandelijk gehandicapten. Het terrein werd ruim en bosrijk opgezet met zorgwoningen en bijpassende voorzieningen, plus een sterrenwacht. Het terrein is een vooral naar binnen gerichte, bosrijke enclave in het open landschap. Aan het begin van de eenentwintigste eeuw werd Noorderhaven uitgebreid met de woonbuurt 't Laar.

*Duinpark woningen in Nieuw Den Helder
op basis van een stedenbouwkundig plan van Ashok
Balothra. (bron: BBHD architecten)*

Vernieuwing van de stad

Gemeente Den Helder was als sinds de late jaren zestig, als een van de eerste Nederlandse steden, bezig met het opknappen van verpauperde wijken.²² Die vernieuwing zou een continue proces worden. Tegen het eind van de twintigste eeuw kromp de stad qua inwoners en arbeidsplaatsen en stond de kwaliteit van wonen sterk onder druk, de stad kampte met een negatief imago.

Zo was bijvoorbeeld de Falgabuurt in Nieuw Den Helder regelmatig in het nieuws als probleemwijk. Verschillende partijen probeerden dat beeld te veranderen. Zo investeerde de Woningstichting niet alleen in nieuwe woningtypen, maar ook in een goede inrichting van de openbare ruimte, hoewel het formeel tot 1997 niet toegestaan was voor woningcorporaties om geld te steken in de woonomgeving.²³ Dat was traditioneel de taak van de gemeente, maar voor de stadsvernieuwing die de Woningstichting wilde uitvoeren was de openbare ruimte een cruciale factor, naast ingrepen in de stedenbouwkundige opzet, het voorzieningenniveau en de architectuur. In De Schooten waren er minder sociale problemen, daar heeft de Woningstichting kleinschaliger ingegrepen binnen de bestaande stedenbouwkundige structuur gerealiseerd.

22. Bremer en Hovestad, p. 137-145

*23. Bremer en Hovestad, p. 176 en
interview Gerrit Seegers*

Den Helder kent al lange tijd meerdere opvanglocaties voor asielzoekers, onder meer in een oude boerderij, de voormalige jeugdgevangenis Doggershoek en op het Fort Dirkz Admiraal. Die relatief open houding naar nieuwkomelingen kenmerkt de havenstad Den Helder, waar de bevolking er aan gewend is dat er mensen komen en gaan.

“We hebben het duinlandschap in de stad getrokken, voorzieningen toegevoegd. Mensen roepen ‘als wij thuis komen, hebben we het gevoel dat we in een vakantiepark terecht komen’. Dan is het geslaagd, toch?”

Gerrit Seegers, voormalig bestuurder Woningstichting Den Helder

De vernieuwingsoperatie van het stadshart naar ontwerp van stedenbouwkundige Edzo Bindels werd vanaf het begin van de eenentwintigste eeuw getrokken door ontwikkelmaatschappij Zeestad bv/cv, een samenwerking tussen gemeente, provincie en rijk. De voormalige rijkswerf Willemsoord werd geopend voor de stad, herbestemd en aan het centrum verbonden, de as tussen station en Marsdiep werd heringericht als Stadspark in overleg met bewoners.

Een nieuwe waardering voor het veelzijdige Helderse erfgoed uitte zich onder andere in de bescherming van de Stelling plus de grachtengordel als rijksbeschermd stadsgezicht in 2007. Onderdelen van het militair erfgoed, zoals Willemsoord, Fort Kijkduin en Fort Westoever, werden opgeknapt, herbestemd en toegankelijk gemaakt.

Kernkarakteristieken

Relicten van 'de permanente wederopbouw'

1. Voormalige ligging van **Oud Den Helder (a)** nu wederopbouwwijk en de eerste stadsontwikkelingen bij de haven. Deze wijk, eigenlijk een apart dorp, werd **Nieuwe Diep (b)** genoemd, zodat je tussen ca. 1830 en 1950 twee dorpen had: Oud Den Helder en Nieuwe Diep.
2. **Historische dorpskernen en buurtschappen** met een rustige, veilige dorpscultuur: Julianadorp, Huisduinen, De Kooy en Friese Buurt.
3. **Zelfstandige stadsdelen** het centrumgebied (a), Nieuw Den Helder (b), De Schooten (c) en Julianadorp (d) kunnen beschouwd worden als zelfstandige woongebieden met eigen voorzieningen.
4. **Elke wijk een eigen tijdsbeeld** de stad is opgebouwd uit duidelijk herkenbare wijken en dorpen, elk met hun eigen verhaal en hun eigen ontwikkelingsgeschiedenis. Als het ware een staalkaart van woningbouw uit verschillende periodes van de twintigste eeuw, van vroege volkshuisvesting tot hofjes uit de wederopbouwperiode en wijken met hoogbouw en doorzonwoningen zoals Boatex.
5. **Stadspark (a) en Rijkswerf Willemsoord (b)** vormen geslaagde gebiedsontwikkelingen als kwaliteitsimpuls voor het centrumgebied.
6. **Groen casco** een zone met duinen, stelling, zeedijk en kanaal die de stad infiltreert en structureert, veelal gecombineerd met hoogwaardig cultureel erfgoed.

Omgangsvormen

Koester en versterk de verscheidenheid van de verschillende dorpen/wijken, zoals bijvoorbeeld de sprekende vroeg twintigste-eeuwse woningbouwcomplexen in de Van Galenbuurt, of de traditionele wederopbouwarchitectuur van oud Den Helder. Kleine inbreidingen kunnen prima passen binnen de bestaande structuur en uitstraling.

Versterk de verbinding van de verschillende stadsdelen en dorpen met de kust en het bijzondere landschap: het beeld van de stad op het Wad. De verbondenheid met de zee is terug te zien in kenmerkende elementen als havens, de vuurtoren, het badpaviljoen, de duinwijk, recreatieparken, enzovoort. Gebruik het stoere karakter van de stad in de citymarketing: militair, wederopbouw, zeilen, jatten.

Voorkom dat de rauwe randjes en wederopbouwpanen te veel opgepoetst worden. Het daarmee contrasterende karakter van Julianadorp als polderdorp en veilige recreatieplaats kan wellicht versterkt worden: bloemen, bungalows en bloemkoolwijk.

Kortom, kansen voor:

- Woningbouwopgave
 - Relatie wonen, kust en landschap.
 - Inbreiding met respect voor de diverse karakteristieken per stadsdeel.
- Citymarketing ter versterking van het imago van aantrekkelijk wonen, recreëren en vestigen.

Prentbriefkaart (bron: Noord-Hollands Archief)

De troeven van Den Helder

Den Helder is landschappelijk één van de meest bijzondere en tegelijk kwetsbare stukjes van Nederland. De aanwezigheid is te danken aan enkele oeroude resten keileem; een direct gevolg van de laatste ijstijd. Een plek, waar men de dynamiek van de zee een halt toeriep en die sindsdien het begin vormt van een uitgestrekt Waddengebied, als de kaap van Noord-Holland met aan drie kanten de zee. Maar het is ook het begin (of eind) van het aanvankelijk heroïsche Noordhollandsch Kanaal, de historische tolpoort van Amsterdam en daarmee lange tijd een militaire hotspot. Een onderdeel van de Europese militaire geschiedenis die afleesbaar is aan de Atlantikwall, de Stelling van Den Helder en de Rijkswerf.

Kortom, Den Helder heeft een overweldigende geschiedenis waarvan de verschillende tijdslagen nog steeds afleesbaar zijn. Een stad die misschien wel thuishoort in een legendarisch rijtje van steden als Bilbao, Le Havre, Brest, Portsmouth en Liverpool. Dat zijn steden met vergelijkbare verhalen die laten zien waar de kansen tot verdere ontplooiing kunnen liggen.

Als we kijken op het niveau van de regio zien we dat Den Helder een sleutelpositie heeft in de Kop van Noord-Holland. De stedelijke voorzieningen, de verbinding met Texel, de centrale ligging in het Noordzeegebied, de havenfaciliteiten, de luchthaven, de maritieme industrie en de verbindingen met Schagen, Hollands Kroon en verder naar zowel het zuiden als het oosten van het land.

Op het schaalniveau van de gemeente kent Den Helder een aantal duidelijk begrensde gebieden, zoals Julianadorp en Huisduinen, dorpen met elk een eigen identiteit; de Stelling van Den Helder met de prachtige Rijkswerf als diamant in het midden; de binnenstad als wederopbouwgebied met

een kwaliteitsimpuls die in de laatste paar jaar is gegeven. Maar ook met bijzondere natuurgebieden, de Grafelijkheidsduinen, de Donkere Duinen, het strand en het Wad.

Het karakter van Den Helder is voor iedereen duidelijk: de stad is maritiem, militair, gericht naar de zee en het avontuur. De verbondenheid met de zee zit ook in de inwoners, al heeft iedereen een andere band met de zee: van visserij tot reddingsmaatschappij en van offshore tot marine.

Tegelijkertijd is het een groene stad met vele gezichten: van militair groen tot duingebieden en van polders tot stadsparken. Den Helder is als het ware een groen Waddeneiland, vastgeklonken aan het vasteland dankzij de inspanning van generaties van dijkenbouwers. Een stad met drie kusten.

Als er iets is dat in het gezamenlijke karakter opvalt dan is dat het vindingrijke adaptieve vermogen. Den Helder is een stad die met regelmaat te maken had met 'ups en downs', die zich na elke tegenslag weer opnieuw en met trots weet op te richten. De stad is meer dan een marinebasis of de poort naar Texel, het is een plek met een unieke geschiedenis. Op alle schaalniveaus is er een verhaal te vertellen dat boeit en dat maakt dat de inwoners werkelijk trots kunnen zijn op hun stad.

De historische thema's bieden aanknopingspunten voor ontwikkelingen in de komende tijd. Hoe we omgaan met het gevarieerde landschap, de functies en het imago van de stad, kan heel goed ontleend worden aan de geschiedenis van den Helder. Dat fundament is stevig genoeg.

Bronnen

Beckhoven, R. van en R. Schendelaar. *Militaire verdedigingswerken in Den Helder*. Open Monumentendag 2004. Gemeente Den Helder, 2004.

Bosma, K. en C. Wagenaar (red.). *Een geruisloze doorbraak. De geschiedenis van architectuur en stedenbouw tijdens de bezetting en wederopbouw van Nederland*. Rotterdam, 1995.

Bremer, J.T. *Husidina: geschiedenis van Huisduinen en Den Helder tot 1814*. Helderse Historische Reeks no. 26, Helderse Historische Vereniging, 2014.

Bremer, J.T. en P. Hovestad. *Ach, ik bid en smee u, laat mij terugkomen in Den Helder*. Woningstichting, Den Helder, 1997.

Breugel, Anita van. *De wederopbouw van Den Helder 1945 – 1970*. Alkmaar, 2012.

Gemeente Den Helder. *Atlas natuur en cultureel erfgoed Den Helder*. 2012.

Gemeente Den Helder. *Beleidsnota Cultuurhistorische waarden Den Helder*. 1989.

Heusden, G.H. van, *Den Helder, stad van mijn dromen*, Hilversum, 1960

Lambooi, H. *De Helderse zeewering sinds 1750: 'een geschiedenis na Henk Schoorl'*. *Vrienden van de Hondsbossche, Kring voor Noord-Hollandse waterstaatsgeschiedenis*, Heerhugowaard, 2013.

Openbare Werken Den Helder, *Den Helder structuurschets*, 1990

Provincie Noord-Holland, *Keuze aan de kust. Project Identiteit Kustplaatsen*, Haarlem, 2015

Roessingh, W. *Den Helder - Statenhoff 51*. ADC ArcheoProjecten 2018.

Roos, R.J. *Duinen en mensen. Noordkop en Zwanenwater*. Samenwerkende Uitgevers Vof, Utrecht, 2011.

Schendelaar, R. *Den Helder op 53 graden Noorderbreedte. De historie en ontwikkeling van den Helder, Huisduinen en Julianadorp*. Helderse Historische Reeks no.30, Helderse Historische Vereniging, 2020.

Schoorl, H. *De Convexe kustboog. Deel 1 en 2*. Pirola Uitgeverij, Schoorl, 1999.

Verhoeven, R. *'Wonen tussen de nieuwe duinen van opgelapt Den Helder'*, Trouw, 6 maart 1999

Verniers, L. *Beleidskader Archeologie 2017 gemeente Den Helder*. NMF Erfgoedadviesrapport 3, 2017.

Westenberg, J. *Oude kaarten en de geschiedenis van de kop van Noord-Holland*. Amsterdam, 1961.

Interviews

Willem Stam, strategisch adviseur gemeente Den Helder, 11 januari 2021.

Jan Bremer, historisch geograaf en Jan van Tongeren, amateurhistoricus, 11 januari 2021.

Gerrit Seegers, oud directeur Woningstichting Den Helder, 19 januari 2021.

Kees Turnhout, adjunct-directeur Port of Den Helder, 21 januari 2021.

André Koning, directeur Fort Kijkduin, 22 januari 2021.

Podcast

Van Verhalen, *Den Helder, helemaal het einde!* 2020.

Kaarten, illustraties en fotografie

Foto voorzijde. *Den Helder, Netherlands (NASA, International Space Station, 05/01/07)*

Pag. 10-12, *Paleogeografische ontwikkeling gebaseerd op data Vos, P., M. van der Meulen, H. Weerts en J. Bazelmans 2018: Atlas van Nederland in het Holoceen. Landschap en bewoning vanaf de laatste ijstijd tot nu*, Amsterdam (Prometheus)

Pag. 26-27, *Verdwenen dorpen en gehuchten gebaseerd op samengestelde kaart van J.F.W. Conrad (1866) naar de oorspronkelijke kaarten uit de periode 1571-1866 (NHA NL-HlmNHA_51000580, hoge resolutie via Alamy.com) geprojecteerd op kaart Openstreetmap 2020*.

Pag. 38-40, *Landwinning van 1600 tot 2020, Gebaseerd op illustraties uit 1977 afkomstig uit het Reddingsmuseum te Den Helder (Regionaal Archief Alkmaar)*.

Themakaarten: basis topografische kaart, lichtgrijze canvas van Esri Nederland & Community Maps Contributors. Kaartlagen mede gebaseerd op diverse open geodata van Publieke Dienstverlening op de Kaart (PDOK), Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (Rce), Archeologisch Informatiesysteem (Archis).

Deze gebiedsbiografie is opgesteld door MOOI Noord-Holland i.s.m. SCHOUT rv&b en de gemeente Den Helder. Met dank aan alle betrokkenen en geïnterviewden.

Versie

April 2022

Tekst, fotografie en kaartmateriaal

MOOI Noord-Holland, SCHOUT rv&b en gemeente Den Helder, tenzij anders vermeld.

Naar aanleiding van deze biografie is de podcastserie Herontdek Den Helder tot stand gekomen. Vind de podcastserie hier (QR code) en wandel of fiets door de geschiedenis van Den Helder. De podcastserie werd ingesproken door burgemeester Jan de Boer en is gemaakt door VanVerhalen en MOOI Noord-Holland.

www.denhelder/gebiedsbiografie

Gemeente Den Helder

Kerkgracht 1
1780 AA Den Helder
T 0223 67 12 00
E info@denhelder.nl

MOOI Noord-Holland

Emmastraat 111
1814 DP Alkmaar
T 072 520 44 59
E info@mooinoord-holland.nl

Het auteursrecht berust bij de gemeente Den Helder of bij derden waarvan beeldmateriaal met bronvermelding is gebruikt. De opstellers van deze nota hebben alle zorgvuldigheid in acht genomen die kan worden verwacht. Bij foutieve informatie, een verkeerde bronvermelding of als u van mening bent dat materiaal niet mag worden weergegeven op basis van auteursrechtelijke argumenten dan kunt u contact opnemen met de gemeente Den Helder.

An aerial photograph showing a coastal city in the foreground, a large green wetland area with winding water channels in the middle ground, and a vast body of water under a dramatic, cloudy sky at sunset or sunrise. The text 'Bijlage 2 Verkenningen' is overlaid on the left side of the image.

Bijlage 2 Verkenningen

Tien centrale uitgangspunten vormen de hoofdlijnen van de omgevingsvisie voor de gemeente Den Helder. Deze uitgangspunten zijn deels een samenvatting van de prioriteiten die worden aangegeven door onze inwoners. Daarnaast zijn ze gebaseerd op kaders die worden gevormd door autonome ontwikkelingen en (externe) beleidskeuzes. In deze bijlage is die onderbouwing uitgewerkt. Hier wordt uitgelegd waarom we een bepaalde richting kiezen of thema's naar voren laten komen in de omgevingsvisie. Dit hoofdstuk staat daarmee in het teken van verkennen en analyseren.

In het vorige hoofdstuk, de bijlage Gebiedsbiografie, wordt beschreven hoe het landschap, de kernen en de samenleving van de gemeente Den Helder en omgeving zich tot hun huidige vorm hebben ontwikkeld. In dit hoofdstuk wordt dit aangevuld met een verkenning van het heden en de toekomst: wat is de staat van de fysieke leefomgeving in de gemeente Den Helder? Hoe kijken bewoners, ondernemers, (maatschappelijke) organisaties en ketenpartners tegen onze gemeente aan? Welke ontwikkelingen zullen in de toekomst (waarschijnlijk) een belangrijke rol spelen bij de verdere ontwikkeling van de gemeente Den Helder?

Samen leiden deze verkenningen tot een beeld waar de gemeente Den Helder op dit moment staat en aan welke zaken gewerkt moet worden om tot een zo passend en aantrekkelijk mogelijke leefomgeving te komen, of dit nu morgen of in 2040 is. Uiteraard is dit beeld niet statisch, zeker niet wanneer we het hebben over de verre toekomst. Daarom werken we soms met scenario's of bepaalde aannames om mogelijke ontwikkelingen in beeld te brengen. Daarnaast worden deze verkenningen iedere paar jaar opnieuw tegen het licht gehouden en waar nodig bijgesteld.

De samenvatting van al deze verkenningen is een ontwikkelanalyse, waarin de sterktes en zwaktes van de gemeente Den Helder op dit moment uiteen worden gezet en worden aangevuld met kansen en bedreigingen op basis van trends en ontwikkelingen, voor zover de toekomst globaal ingeschat kan worden. De verkenningen zijn vertaald in uitgangspunten voor de omgevingsvisie. Deze vormen de randvoorwaarden waar elke deelvisie rekening mee houdt.

OMGEVINGSSCAN

t.b.v. de Omgevingsvisie gemeente Den Helder in 2040

OPSTELLER

Organisatie	:	Omgevingsdienst Noord-Holland Noord
Afdeling	:	Concernondersteuning
Projectcoördinator	:	Marianne de Hoop
Telefoon	:	088 -1021766
E-mail	:	mdehoop@odnhn.nl
Kenmerk ODNHN	:	OD.347130

Adres	:	Postbus 2095 1620 EB HOORN
Bezoekadres	:	Dampten 2 1624 NR HOORN

OPDRACHTGEVER

Organisatie	:	Gemeente Den Helder
Contactpersonen	:	Ingmar Zwier, Yuri Klaver

DATUM

13 april 2022

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	4
1.1	Aanleiding	4
1.1.1	<i>Gebiedsafbakening Omgevingsvisie gemeente Den Helder in 2040</i>	<i>4</i>
1.2	Doelstelling	4
1.3	Resultaat	5
2	THEMA'S	6
2.1	Bodem	6
2.1.1	<i>Verdachte locaties</i>	<i>6</i>
2.1.2	<i>Deelgebieden</i>	<i>6</i>
2.2	Externe Veiligheid	7
2.2.1	<i>Aandachtsgebieden</i>	<i>7</i>
2.2.2	<i>Deelgebieden</i>	<i>8</i>
2.3	Geluid	9
2.3.1	<i>Railverkeer- en wegverkeer</i>	<i>9</i>
2.3.2	<i>Windturbines</i>	<i>14</i>
2.3.3	<i>Industrielawaai</i>	<i>15</i>
2.3.4	<i>Stiltegebieden</i>	<i>16</i>
2.4	Natuur	17
2.4.1	<i>Natura 2000 gebieden</i>	<i>17</i>
2.4.1.1	<i>Broedgebieden Tapuit in Natura 2000 gebied</i>	<i>18</i>
2.4.2	<i>Grenzen bebouwde kom houtopstanden (voorheen Boswet)</i>	<i>19</i>
2.4.3	<i>Bosgebieden groter dan 1.000 m2 buiten de bebouwde kom</i>	<i>20</i>
2.4.4	<i>Provinciaal beschermde landschappen (Natuur Netwerk Nederland)</i>	<i>21</i>
2.4.5	<i>Relevante leefgebieden (zoals groenstructuren)</i>	<i>22</i>
2.4.6	<i>Beschermde soorten onder de Wet Natuurbescherming</i>	<i>25</i>
2.4.7	<i>Specifieke soorten per leefgebied</i>	<i>26</i>
2.4.8	<i>Soorten die van belang zijn voor de belevingswaarde van het gebied</i>	<i>27</i>
3	BIJLAGE	27
3.1	Diverse geluidcontourenkaarten gezoneerde industrieterreinen	27
3.2	Rapport SWECO, kenmerk 336478; Verkeersmilieukaarten Geluidbelasting & Luchtkwaliteit	27

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

De gemeente Den Helder is bezig met het opstellen van de Omgevingsvisie 'gemeente Den Helder in 2040'.

In de visie staan de volgende gebieden centraal: De Schooten, Nieuw Den Helder, Stad binnen de Linie, De Stelling, en Maritiem Cluster (zie kaartje Gebiedsafbakening op pagina 4). Ook de eerder opgestelde omgevingsvisies voor de kernen Huisduinen en Julianadorp worden hierbij geïntegreerd. Een Omgevingsvisie bevat de hoofdlijnen van het te voeren beleid op alle relevante terreinen van de fysieke leefomgeving, zo ook op het gebied van Milieu.

Eén van de eerste stappen om te komen tot een visie is het in beeld brengen van de bestaande (milieu)situatie van de fysieke leefomgeving.

De gemeente Den Helder en de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (ODNHN) zijn hiermee in 2021 aan de slag gegaan. In de vorm van een pilot; om van te leren: "welke informatie hebben we nodig?" (gemeente) versus "welke informatie kunnen we leveren?" (ODNHN).

De ODNHN noemt deze eerste inventarisatie van informatie een Omgevingsscan, een product in wording. Een omgevingsscan is ook een goed hulpmiddel voor overige kerninstrumenten van de Omgevingswet, zoals het Omgevingsplan.

1.1.1 Gebiedsafbakening Omgevingsvisie gemeente Den Helder in 2040

1.2 Doelstelling

Met een omgevingsscan brengen we per relevant Milieuthema locatie-aanduidingen, contouren/zoneringen en aandachtsgebieden in beeld; informatie die we inzichtelijk maken door middel van kaartjes.

De informatie zegt iets over het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van de fysieke leefomgeving. Informatie waar rekening mee gehouden moet worden en waar aandacht aan besteed zou moeten worden. Het helpt de gemeente bij het bepalen waar gewenste ontwikkelingen

mogelijk zijn, als ook zicht op locaties waar maatregelen nodig zijn om beperkingen/ belemmeringen weg te nemen.

Het resultaat van de scan is, zoals eerder beschreven, gericht op de bestaande situatie, en is een onderdeel van de volledige input die de ODNHN kan leveren bij de voorbereiding voor een Omgevingsvisie. In een volledige input worden (naast informatie over locaties, contouren en aandachtsgebieden) gemeentelijke opgave(n), gemeentelijke/bestuurlijke vraagstukken, ontwikkelingen/tendensen/ doelstellingen op Europees, Rijks- Provinciaal en Gemeentelijk niveau betrokken. Hierbij wordt er gekeken naar bedreigingen en, vooral, de (koppel)kansen onderling.

Deze input kan door de gemeente gebruikt worden bij het verwoorden van doelen/ambities in de Omgevingsvisie.

1.3 Resultaat

De scan bestaat voornamelijk uit kaartjes. De kaartjes bevatten aandachtslocaties, -gebieden, en -contouren.

Het zijn voornamelijk fysieke kaartjes. Het is zeer de wens om kaartmateriaal in de nabije toekomst via een goed uitwisselbare GIS-applicatie beschikbaar te kunnen stellen. De kaartjes zijn voorzien van een toelichting, indien nodig.

Relevante thema's in deze scan zijn Geluid (industrielawaai, verkeerslawaaai), Bodem (verdachte locaties), Externe veiligheid en Natuur.

De scan is niet uitputtend. Naast de kaartjes in deze scan zijn er nog meer (openbaar beschikbare) kaarten om de kwaliteit van de fysieke leefomgeving in beeld te brengen.

2 THEMA'S

2.1 Bodem

2.1.1 Verdachte locaties

Deze paragraaf geeft inzicht in relevante locaties die (mogelijk) verdacht zijn.

Verdachte locaties worden gedefinieerd als locaties waar uit eerder (bodem) onderzoek is gebleken dat er een (mogelijke) verontreiniging aanwezig is. Ook kunnen locaties verdacht zijn wanneer er een restverontreiniging is achtergebleven na sanering.

Probleemlocaties die onder het overgangsrecht vallen en waar de provincie bevoegd gezag voor blijft wanneer de omgevingswet ingaat, zijn hierin ook meegenomen. (Een lijst met welke locaties hieronder vallen moet nog opgemaakt worden).

2.1.2 Deelgebieden

Nieuw Den Helder

In het centrum van het deelgebied zijn voornamelijk kleine verdachte locaties aanwezig. Het lijkt erop dat deze zich voornamelijk bij particulieren bevinden. In het zuidoosten zijn twee middelgrote verdachte locaties aanwezig op de Doggevaart en het Nollenterrein. In het zuidwesten is er een middelgrote verdachte locatie aanwezig op de Mariëndal.

De Schooten

Er bevinden zich een reeks verdachte locaties in het Noordelijke gedeelte van de Schooten, waarbij de grootste locaties zich bevinden op het Ravelijncenter en de Schootenweg. In het zuiden zijn weinig verdachte locaties aanwezig.

Stad binnen de Linie

In de stad binnen de linie zijn redelijk veel locaties die verdacht zijn. Deze locaties lopen uiteen in grootte. In het oostelijke gedeelte zijn de grootste verdachte locaties. Deze liggen tussen het Louisehof en de Fabrieksgracht.

De Stelling

Er zijn twee grote verdachte locaties aanwezig: op het terrein van de Marinekazerne Erfprins en op de Sportlaan.

Maritiem Cluster

Het gehele haventerrein in het oostelijke gedeelte en het westelijk gedeelte van het deelgebied zijn verdacht.

2.2 Externe Veiligheid

2.2.1 Aandachtsgebieden

Deze paragraaf geeft inzicht in de relevante Externe Veiligheid aandachtsgebieden; brand aandachtsgebieden, explosie aandachtsgebieden, en gifwolk aandachtsgebieden rondom risicobronnen als activiteiten, wegen of buisleidingen. (De gemeente beschikt ook al over deze gegevens in een QGIS-bestand.)

Aandachtsgebieden zijn gebieden waar mensen in gebouwen zonder aanvullende maatregelen onvoldoende beschermd zijn tegen de gevolgen van ongevallen met gevaarlijke stoffen. Het betreft risico's die verbonden zijn met onder meer de productie, de opslag, het gebruik en het transport van gevaarlijke stoffen, voor zover deze stoffen als gevolg van een voorval vrij kunnen komen.

Aandachtsgebieden propaantanks

Niet opgenomen in de scan zijn (kleinere) propaantanks die ook beschikken over aandachtsgebieden. Deze hoeven onder de huidige wet- en regelgeving niet geïnventariseerd te worden. Onder de toekomstige Omgevingswet moeten deze tanks wel geregistreerd worden.

0 750 1500 m

Omgevingsveiligheid - Externe veiligheid
omgevingsvisie De Schotten - Nieuw Den Helder
Stad binnen de Linie - De Stelling - maritiem Cluster

- Den Helder
- gifwolkaandachtsgebied activiteiten
- brandaandachtsgebied buisleidingen 10 kW
- brandaandachtsgebied buisleidingen 35 kW
- brandaandachtsgebied activiteiten
- explosieaandachtsgebied activiteiten
- explosieaandachtsgebied wegen

Luchtfoto 2021 Ortho HR

2.2.2 Deelgebieden

Hieronder wordt per deelgebied aangegeven welke aandachtsgebieden rondom risicobronnen aanwezig zijn. Inrichtingen die worden vermeld, *zijn inrichtingen waarvoor de ODNHN het bevoegd gezag is*.

Nieuw Den Helder

BEVI-inrichting: Total LPG tankstation, Nieuweweg 15.

De Schooten

BEVI-inrichting: het tankstation, Nieuweweg 15 heeft ook invloed op dit deelgebied.
Hogedruk aardgastransportleiding (W-574-03).

Stad binnen de Linie

BEVI-inrichtingen: LPG tankstation, Kievitstraat 20 en tankstation Drok B.V., Ruyghweg 200.

De Stelling

BEVI-inrichtingen: het LPG tankstations, Ruyghweg 200 en die aan de Nieuweweg 15 zijn ook van invloed op dit deelgebied.

Maritiem Cluster

BEVI-inrichting: het Total LPG tankstation, Touwslagerweg 1.
Diverse hogedruk aardgastransport-leidingen (K-567-02, A-626, A-593, A-591, Wintershall Noordzee, W-574-03 en ONP007-006).

Inrichtingen waarvoor de ODNHN niet het bevoegd gezag is

In onderstaande tabel staan inrichtingen weergegeven waarvoor de ODNHN niet het bevoegd gezag is. De meeste van de te berekenen aandachtsgebieden zijn binnen de OD NHN (nog) niet bekend. De berekeningen zullen door het desbetreffende bevoegde gezag met de gemeente moeten worden gedeeld.

Van enkele inrichtingen staan de aandachtsgebieden wel reeds weergegeven in de opgenomen figuur. Deze staan in de tabel in het groen gemarkeerd.

Soort inrichting	RRGS nummer	Naam	Adres	Bevoegd gezag
Mestvergiftingsinstallatie	21613	RWZI Den Helder	Oostoeverweg 70	Provincie NH
Seveso-inrichting	8336	FinCo Bunkering Terminal Den Helder B.V.	Ambachtsweg 31	Provincie NH
Opslaan van propaan en propeen in opslagtanks	8910	Milieupark Oost	Oostoeverweg 9	Provincie NH
Opslaan van propaan en propeen in opslagtanks	21402	DWV, Oost 1 V.O.F.	Oostoeverweg 73	Provincie NH
Verlading methanol schepen		Peterson Den Helder BV	Paleiskade 41	Provincie NH
Mijnbouw		NAM	Oostoeverweg 10	Ministerie EZ&K
Militaire explosieaandachtsgebieden	11640	Nieuwe Haventerrein	Nieuwe Haven	Ministerie I&W
Militaire explosieaandachtsgebieden	11632	Fort Erfprins	Schapendijkje 8	Ministerie I&W
Militaire explosieaandachtsgebieden		MVK De Kooy		Ministerie I&W

2.3 Geluid

Deze paragraaf geeft inzicht in geluidbelasting afkomstig van de geluidbronnen railverkeer, wegverkeer, windturbines, en industrielawaai.

Tegen geluidoverlast afkomstig van geluidbronnen wordt, op basis van zonering, aan geluidgevoelige functies bescherming geboden. Zonering houdt in, dat binnen bepaalde afstanden (zones) van de verschillende geluidbronnen waarden met betrekking tot de ten hoogste toelaatbare geluidbelasting worden toegekend.

Naast kaartjes met geluidbronnen is ook een kaartje met omliggende Stiltegebieden opgenomen.

Beheer

Het zonebeheer voor de geluid gezoneerde industrieterreinen wordt namens de gemeente door de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord uitgevoerd.

Er zijn twee locaties waarvoor de geluidzone wordt geregeld via het ministerie van I&W, gemandateerd aan de gemeente Den Helder, met uitvoer/beheer zone door de ODNHN. Dit zijn het geluid gezoneerde vliegveld De Kooy en industrieterrein Haven, bestaande uit de marine haven (Koninklijke Marine) en het civiele deel van de haven (Marinehaven Willemsoord).

Geluidgegevens/-berekening

De verschillende vormen van geluid met hun verschillende bronhouders, worden op diverse manieren, apart van elkaar, berekend. Weg- en railverkeer worden berekend via een daggemiddelde geluidniveau op basis van het aantal verkeersbewegingen. Daarbij zijn langs de rijkswegen en het spoor geluidproductieplafonds vastgesteld, de zogenaamde GPP's, met een maximaal geluidniveau. Industrielawaai wordt momenteel nog berekend in dB(A). In Den Helder zijn vijf geluid gezoneerde industrieterreinen met een geluidcontour aanwezig.

De geluidberekening van vliegveld De Kooy zijn nog uitgevoerd in Ke in plaats van dB. Bij een komende wijziging van het bestemmings/-omgevingsplan moet dit worden omgezet.

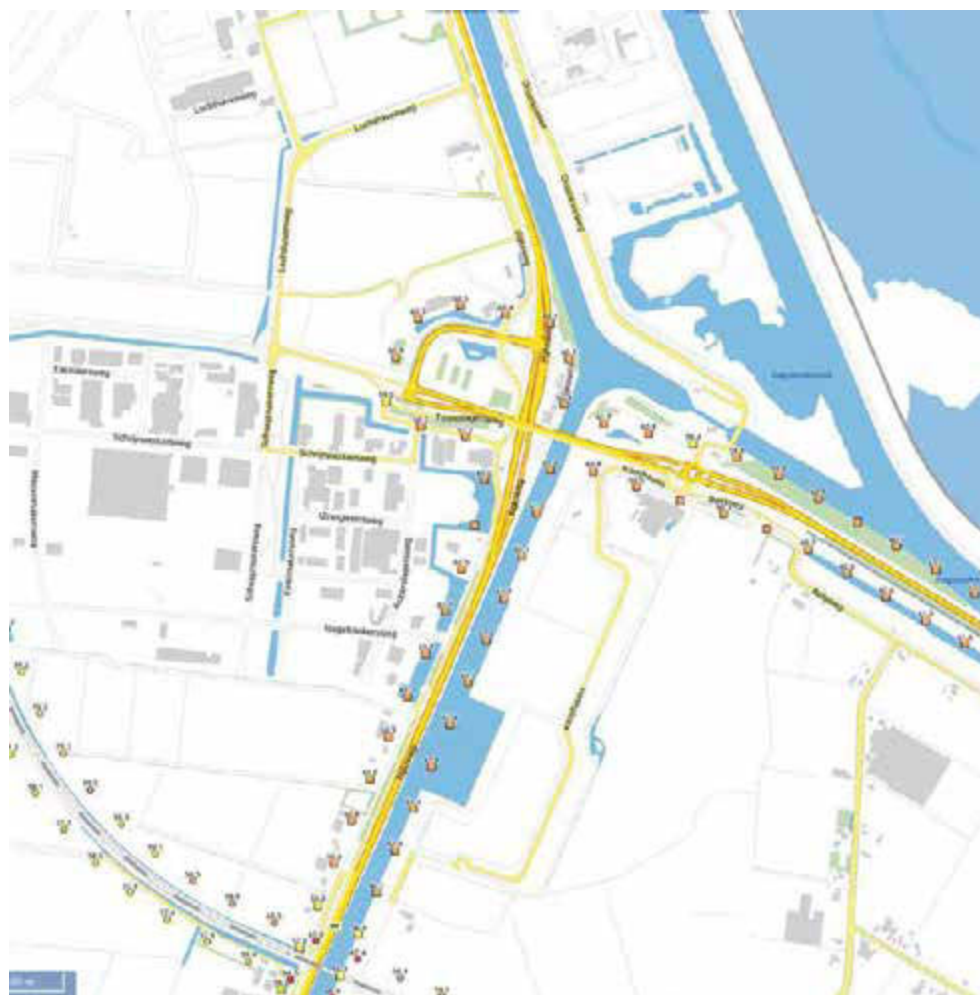
Voor windturbines wordt gerekend met een jaargemiddelde uitgedrukt in Lden.

2.3.1 Railverkeer- en wegverkeer

Kaart geluidproductieplafonds Prorail Spoorweglawaai

Geluidproductieplafond Wegverkeerslawaaï Rijksweg N9 en geluidproductieplafonds Prorail Spoorweglawaaï

Geluidcontour Lden

Wegverkeerslawaaï Rijksweg N9 en Spoorweglawaaï spoorbaan Schagen – Den Helder

Legenda:

< 55 dB
55 - 59 dB
60 - 64 dB
65 - 69 dB
70 - 74 dB
>= 75 dB

Bron:

Ministerie van Infrastructuur en
Waterstaat, 2016

Geluidbelasting kaart Provincialeweg N250

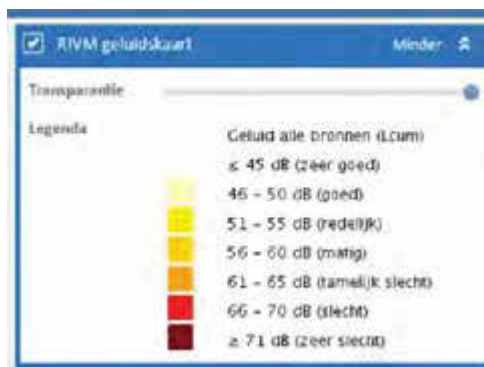
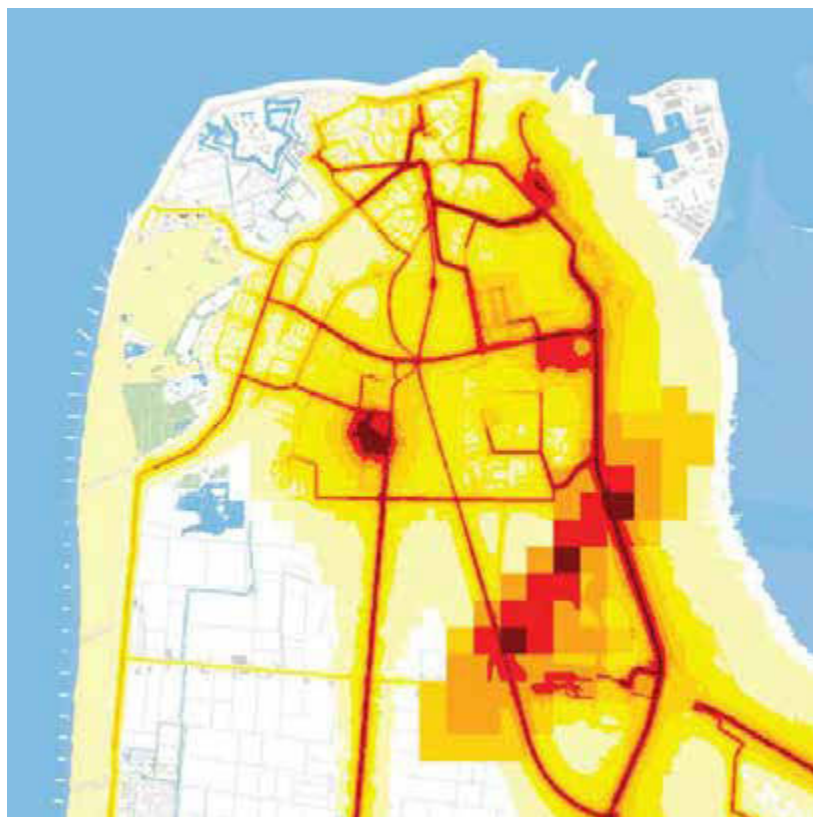
Legenda:

- < 55 dB
- 55 - 59 dB
- 60 - 64 dB
- 65 - 69 dB
- 70 - 74 dB
- ≥ 75 dB

Bron:

Ministerie van Infrastructuur en
Waterstaat, 2016

Geluid alle bronnen Lcum

Deze kaart toont de berekende geluidsbelasting, afkomstig van alle wegen in Nederland. Om de geluidsbelasting te berekenen, zijn gegevens van de volgende geluidsbronnen gebruikt:

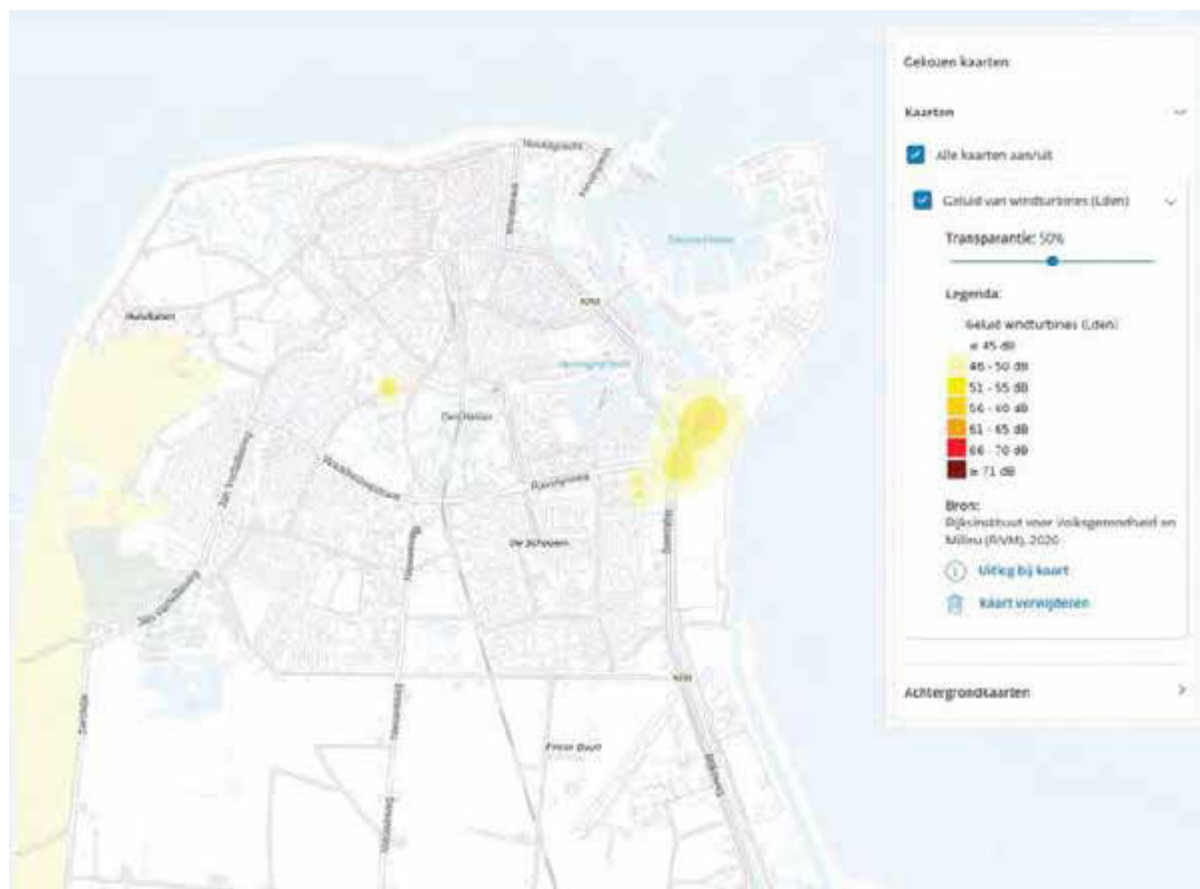
- Rijkswegen (gegevens uit 2017)
- Gemeentelijke en Provinciale wegen (gegevens uit 2017)

Verkeersmilieukaarten Geluidbelasting & Luchtkwaliteit

De Omgevingsdienst NHN beschikt niet over verkeersgegevens. Door bureau SWECO wordt voor de gemeente periodiek het verkeersmodel geactualiseerd, waarbij verkeersmilieukaarten worden gemaakt. Deze kaarten geven een globaal inzicht in de optredende geluidsbelasting en luchtkwaliteit ten gevolge van het wegverkeer binnen de gemeente voor het basisjaar 2014 en het prognosejaar 2025. Volledigheidshalve wordt het rapport bijgevoegd aan deze scan.

2.3.2 Windturbines

Geluid Windturbines

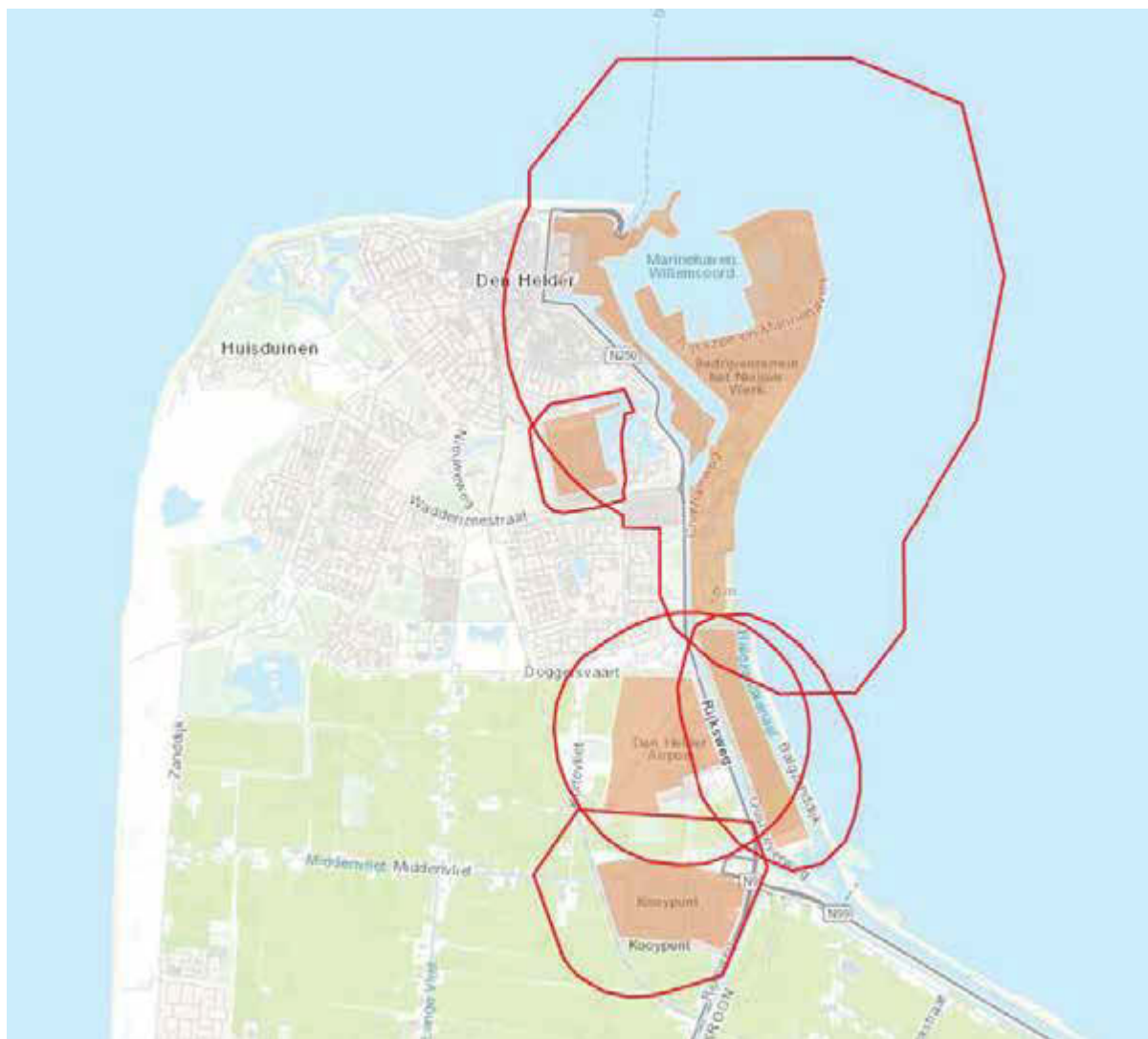

2.3.3 Industrielawaai

Geluid gezoneerde industrieterreinen

Binnen de grenzen van de gemeente Den Helder zijn momenteel een vijftal gezoneerde industrieterreinen aanwezig: Haven Den Helder, Westoever, Oostoever, De Kooy, en Kooypunt.

Als bijlage zijn van elke zone diverse geluidcontourenkaarten opgenomen.

2.3.4 Stiltegebieden

Den Helder met omliggende Stiltegebieden

2.4 Natuur

Deze paragraaf geeft inzicht in natuurwaarden; de bescherming van gebieden, relevante leefgebieden, en soorten.

De informatie is niet uitputtend. Natuurwaarden zoals aardkundige monumenten en grondwaterbeschermingsgebieden zijn niet opgenomen. De bescherming van deze natuurwaarden, zoals opgenomen in de Provincie Omgevingsverordening, is geen onderdeel van de taakuitvoering van de ODNHN.

2.4.1 Natura 2000 gebieden

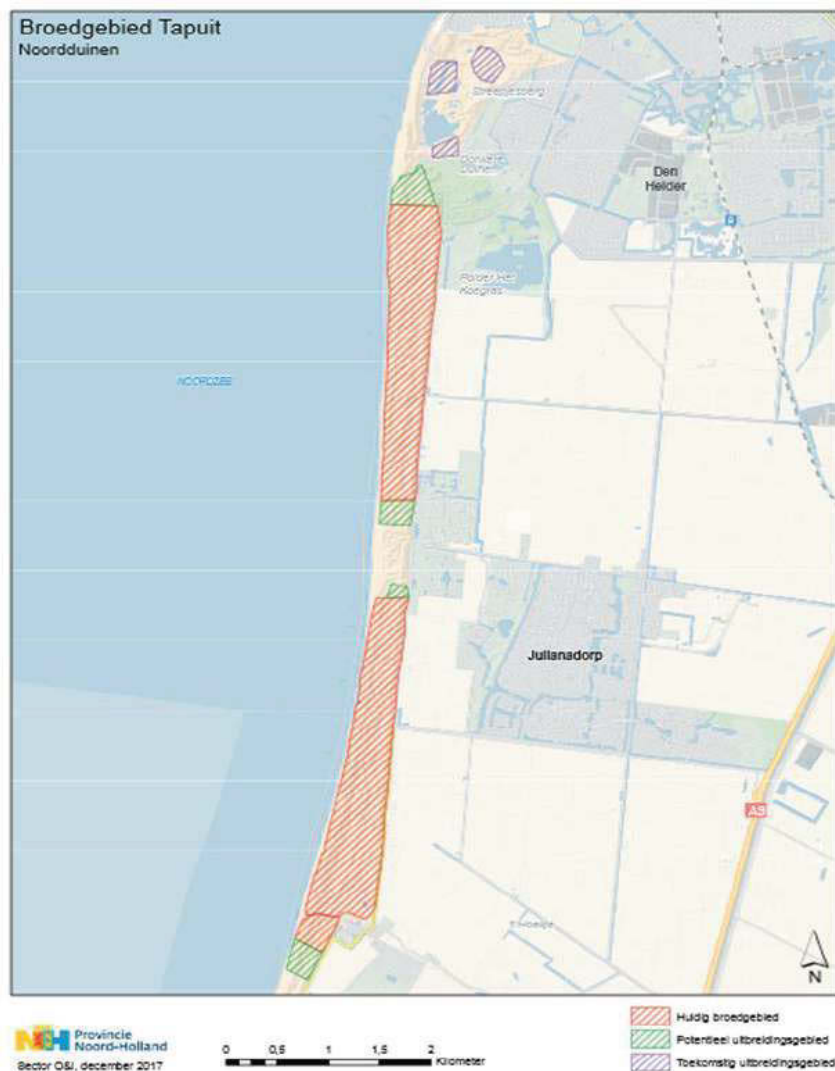
De bescherming van deze gebieden is geregeld in hoofdstuk 2 van de Wet Natuurbescherming. Projecten in én buiten Natura 2000-gebieden moeten beoordeeld worden. Er mogen geen significante negatieve effecten optreden, bijvoorbeeld door de toename van stikstof.

Bescherming gericht op de VR = Vogelrichtlijn en/of de HR = Habitatrichtlijn.

2.4.1.1 Broedgebieden Tapuit in Natura 2000 gebied

Het open duin is het leefgebied van de zeldzame Tapuit, een kwetsbare broedvogel. De broedgebieden van de Tapuit liggen binnen het Natura 2000 gebied.

2.4.2 Grenzen bebouwde kom houtopstanden (voorheen Boswet)

Houtopstanden worden beschermd door de Wet natuurbescherming indien aan een aantal voorwaarden is voldaan. Die voorwaarden zien onder meer toe op de oppervlakte en de vorm van een dergelijke houtopstand en op de plaats waar deze zich bevindt. Houtopstanden die zich bijvoorbeeld binnen de bebouwde kom Boswet bevinden, vallen niet onder de bescherming van de Wet natuurbescherming. Dat geldt ook voor houtopstanden in erven en tuinen en voor fruitbomen en windschermen om boomgaarden. Deze bescherming is geregeld in hoofdstuk 4 van de Wet natuurbescherming.

Bebouwde kom Den Helder

Bebouwde kom Julianadorp

2.4.3 Bosgebieden groter dan 1.000 m2 buiten de bebouwde kom

De Wet natuurbescherming houtopstanden is van toepassing bij de kap van bomen buiten de bebouwde kom, bij een bos dat groter is dan 1.000 m2 of dat bestaat uit rijbeplanting van meer dan 20 bomen.

Binnen de gemeente Den Helder zijn geen oude bosgroeiplaatsen aanwezig.

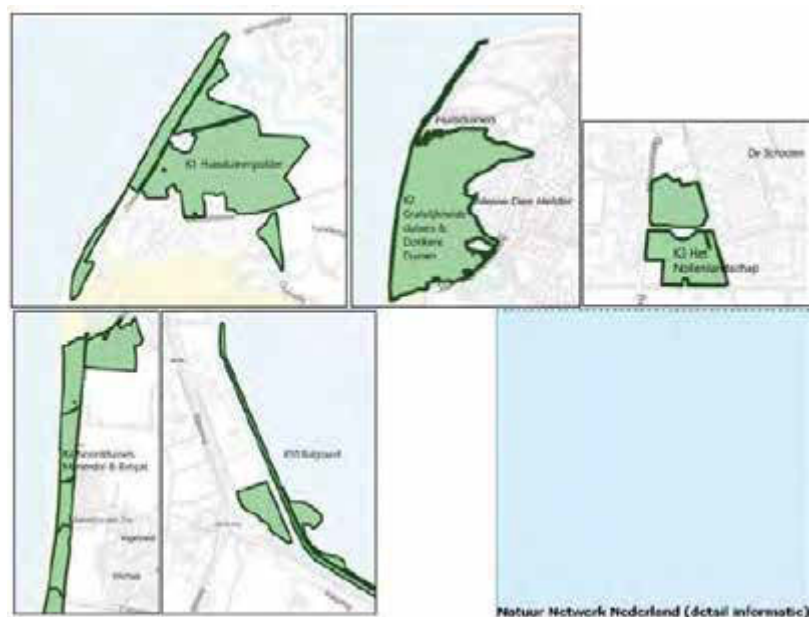

2.4.4 Provinciaal beschermde landschappen (Natuur Netwerk Nederland)

De bescherming van deze gebieden wordt geregeld in de Provinciale Omgevingsverordening NH2020. De wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied mogen niet worden aangetast. Voor plannen buiten het NNN-gebied geldt dat een zorgvuldige planvoorbereiding en een goede ruimtelijke ordening vereist is. De eventuele beïnvloeding van het plan op de beschermde gebieden moet bij de besluitvorming betrokken worden.

Bescherming gericht op de wezenlijke kenmerken en waarden van natuur (en landschap).

Meer details per NNN-gebied staan in bijlage 5 van de Provinciale Omgevingsverordening NH2020

2.4.5 Relevante leefgebieden (zoals groenstructuren)

Relevante leefgebieden binnen en buiten de bebouwde kom zijn onder andere groenstructuren, maar ook waterstructuren. Het behouden en waar nodig versterken van deze structuren draagt bij aan functioneel leefgebied van diverse soorten.

Bijgevoegde kaarten geven een indicatie van relevant leefgebied. Hoe donkerder groen, hoe meer bomen van 2,5 meter of hoger. Het is aan te raden om eigen kaartmateriaal te ontwikkelen.

Bescherming gericht op behoud van groenstructuren vanwege leefgebied diverse soorten.

De combinatie van groen, water en bebouwing maakt de stelling van Den Helder een geschikt leefgebied voor diverse soorten.

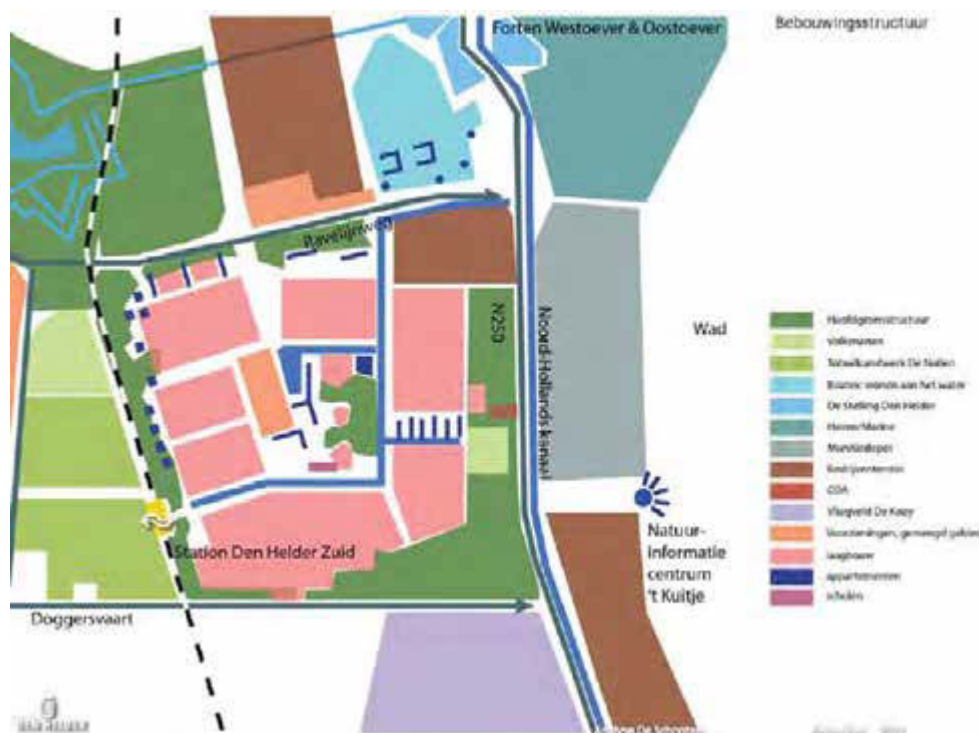
Bescherming gericht op behoud van leefgebied

De groenstructuren in woonwijken (in kaart gebracht voor de Schooten) met bosschages (bomen / stroken) maar ook (dicht) begroeide tuinen en erven of natuurlijk grasland, ruigte en moerasachtige omgeving is geschikt leefgebied voor kleine marterachtige zoals de boomarter, wezel en bunzing maar ook voor vogels zoals ransuil en sperwer en vleermuizen.

Bescherming gericht op behoud van leefgebied

De bebouwde omgeving (in kaart gebracht voor de Schooten) is geschikt leefgebied voor huismus, gierzwaluw en gebouw bewonende vleermuizen

Bescherming gericht op vaste ruste en verblijfplaatsen van gebouw bewonende soorten en behoud van essentieel leefgebied

2.4.6 Beschermde soorten onder de Wet Natuurbescherming

Onderstaande kaartjes betreffen waarnemingen uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) en geven een indicatie waar de soorten binnen Den Helder voorkomen.

Vogelrichtlijn soorten (o.a. huismus en gierzwaluwen); deze soorten zijn afhankelijk van de bebouwde omgeving

Huismussen laatste 3 jaar

Gierzwaluwen laatste 3 jaar

Habitatrichtlijn soorten (o.a. zandhagedis, rugstreeppad en vleermuizen maar ook zeezoogdieren, vissen en libellen)

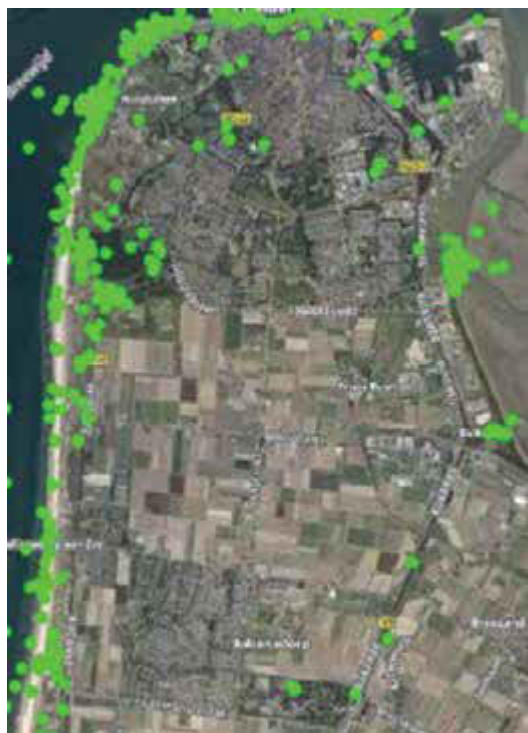

Zandhagedis laatste 3 jaar

Rugstreeppad laatste 3 jaar

Vleermuizen laatste 3 jaar
(9 verschillende soorten)

Artikel 3.10 soorten (o.a boomarter, bunzing, wezel, maar ook zeehonden en vlinders)

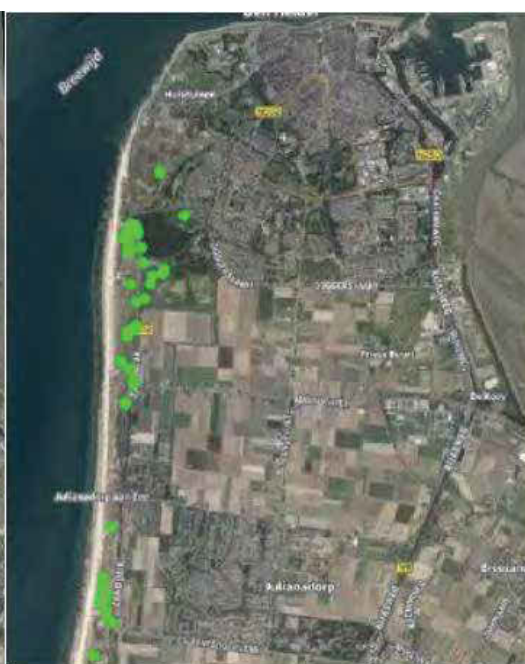
2.4.7 Specifieke soorten per leefgebied

Veel soorten zijn afhankelijk van specifieke abiotische en biotische factoren voor die bepaalde soort.

Hieronder een overzicht van een tweetal soorten die relatief veel worden waargenomen binnen de gemeente Den Helder.

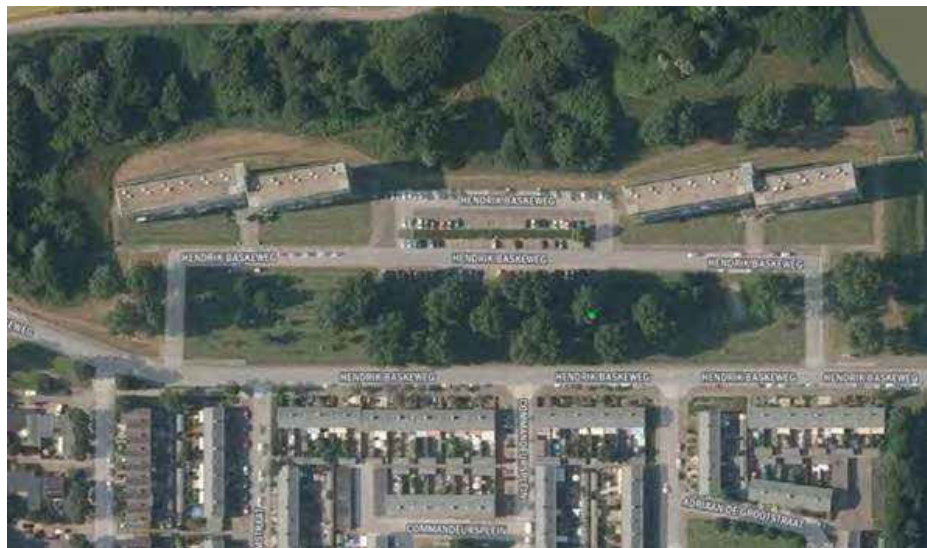
Oeverzwaluw laatste 3 jaar

Duinparelmoervlinder laatste 3 jaar

Veel soorten zijn afhankelijk van specifieke abiotische en biotische factoren voor die bepaalde soort.

Hieronder één aandachtspunt uit de NDFF om rekening mee te houden.

Vastgelegde slaappleaats voor spreeuwen (oktober 2019)

2.4.8 Soorten die van belang zijn voor de belevingswaarde van het gebied

Bij het opstellen van een visie kan ook rekening gehouden worden met één specifieke soort die van belang is voor de belevingswaarde van een gebied. Om dit in beeld te brengen zal (via bijvoorbeeld een vraag in een enquête) heel gericht onderzoek gedaan moeten worden.

3 BIJLAGE

3.1 Diverse geluidcontourenkaarten gezoneerde industrieterreinen

3.2 Rapport SWECO, kenmerk 336478; Verkeersmilieukaarten Geluidbelasting & Luchtkwaliteit

(Link naar het rapport: <https://transfer.denhelder.nl/s/mPtc6oHxFpExrfp>)

Bijlagen zijn separaat toegevoegd.

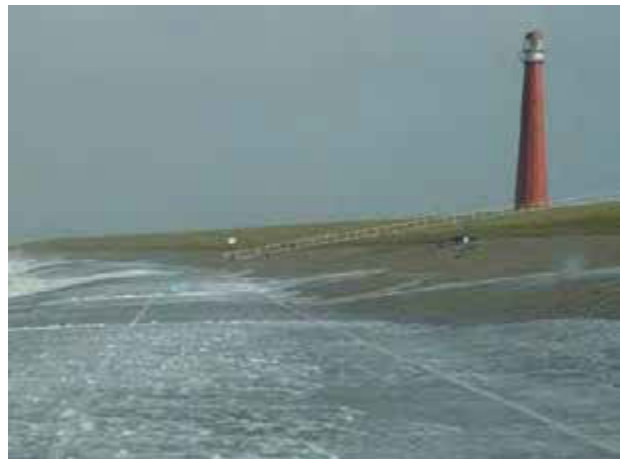
Identiteit & thema's

De gemeente Den Helder heeft een duidelijke, eigen identiteit als de Marinestad van Nederland en noordelijkste punt van Noord-Holland. Het imago van (met name de stad) Den Helder was in het verleden niet altijd positief en nog steeds is het soms hard werken om het beeld van Den Helder in de rest van Nederland bij te stellen. Dit lukt gelukkig steeds beter, onder andere door aansprekende ontwikkelingen in de afgelopen decennia in Nieuw Den Helder, het Stadshart en op Willemsoord. Daarmee heeft Den Helder de kans om in de toekomst meer te gaan profiteren van haar bekendheid, kwaliteiten en eigen identiteit.

Om richting te geven aan de focus van de omgevingsvisie zijn inwoners van Huisduinen, Julianadorp en Den Helder gevraagd naar het wonen in de gemeente en hun eigen kern en wat de belangrijkste thema's zijn waaraan de gemeente moet werken in de toekomst. Deze opbrengst wordt hieronder in beeld gebracht. De uitkomsten geven richting aan hetgeen de gemeente inbrengt in de omgevingsvisie (de 'Strategische Uitgangspunten') en de inhoud van de participatie over de verschillende deelvisies.

Identiteit

Voor inwoners staan de kwaliteiten van de gemeente Den Helder als een paal boven water. In een peiling onder bijna zeshonderd inwoners van de gemeente Den Helder in maart 2021 gaf 70% aan (heel) prettig te wonen én te ontspannen in Den Helder. Ook in de eerdere participatieprocessen in Julianadorp en Huisduinen gaf de overgrote meerderheid van de inwoners aan daar met veel plezier te wonen. De belangrijkste kwaliteiten en identiteitsdragers worden hieronder in beeld gebracht. Deze elementen worden in de omgevingsvisie gekoesterd en waar nodig beschermd, zodat datgene wat de gemeente Den Helder aantrekkelijk maakt niet verloren gaat in de toekomst.

Afbeeldingen: Een aantal belangrijke kwaliteiten & identiteitsdragers in de gemeente Den Helder in beeld
Afbeelding onderstaande pagina: overzicht van meest genoemde kenmerken, kwaliteiten & identiteitsdragers in de gemeente

LEX BEL

DE HEDER
VAN HEDER

HET ORDELIJKE
GEBIED

WILLEMBOER

ALLE WEDSTEN
VAN EEN STAD
MAAKT EEN
Kwaaduit

NIJW DEN WEDER

WILSDUNEN

WEL
SCHIED

WEDSTEN
NIEUW

DE WEDER

WEDSTEN

GOEDE WEDSTEN
VAN EEN
WEDSTEN

JULIANABOER

WEDSTEN
Kwaaduit

WEL GREN EN NIEUW

WEDSTEN
WEDSTEN

WEDSTEN
WEDSTEN

WEDSTEN
WEDSTEN

Kwaaduit Identiteit & Kwaaduit

Thema's

Huisduinen

In 2017 zijn inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden in Huisduinen gevraagd om in vier sessies met de gemeente een visie op de toekomstige ontwikkeling van Huisduinen neer te leggen. Uit de participatiesessies in Huisduinen over de omgevingsvisie kwamen de volgende thema's naar voren als meest belangrijke voor de deelnemers:

- Balans vinden tussen de huidige kwaliteit van natuur, erfgoed en sfeer (behoud) en de interesse die hiervoor van buitenaf komt van bezoekers en toeristen (ontwikkeling).
- Toekomstbestendigheid van het dorp: levensloopbestendigheid van woningen en voorzieningen (goed oud worden op Huisduinen), duurzaamheid en waterveiligheid van de Helderse Zeewering.
- Goed omgaan met verkeer en parkeren in het dorp. Bereikbaarheid is belangrijk, maar binnen het dorp is meer ruimte voor fietsers en wandelaars gewenst ten opzichte van de auto.
- Een impuls geven aan de ruimtelijke kwaliteit van een aantal centrale plekken in het dorp.

Julianadorp

In Julianadorp is een groep van maximaal 150 inwoners ('Dorpers') samengesteld om na te denken over de toekomst van Julianadorp. Deze 'J150' speelde een zeer belangrijke rol bij het ophalen van de eisen, zorgen en wensen voor de toekomstige ontwikkeling van Julianadorp. De participatiesessies rondom de omgevingsvisie in Julianadorp hebben de volgende centrale thema's opgeleverd:

- Omgaan met een veranderend klimaat, met meer kans op zware regenval en lange(re) warme en droge periodes waarbij er hittestress kan ontstaan. Op langere termijn kan zeespiegelstijging een opgave worden voor Julianadorp.
- De energietransitie van fossiele brandstoffen naar duurzame, hernieuwbare energie.
- De bereikbaarheid van de gemeente en Julianadorp met verschillende vervoersmiddelen, specifiek voor Julianadorp de bereikbaarheid van het dorp met openbaar vervoer.
- Een goede leefbaarheid van het kust- en polderlandschap om Julianadorp heen.
- Het versterken van het Dorpshart van Julianadorp, qua uitstraling en voorzieningen.
- De toekomstbestendigheid van de woonbuurten in Julianadorp. Op alle buurten komen opgaven als vergrijzing, klimaatverandering en de energietransitie af. Een aantal buurten in Julianadorp hebben op dit moment al te maken met opgaven rondom achterstallig onderhoud, een hoge parkeerdruk en de leefbaarheid. Dit speelt met name in een aantal buurten met een typische hofjesstructuur, ook wel bekend als de 'bloemkoolwijken'.
- In de binnenduininrand van Julianadorp, de Duinzoom, dient een goed evenwicht behouden te blijven tussen toeristische en recreatieve ontwikkeling en de rust en ruimte van het landschap.
- In de Koegraspolder staan agrarische ondernemers onder druk, enerzijds door schaalvergroting en marktontwikkelingen, anderzijds door de risico's van klimaatverandering en verzilting.

Flitspeiling Den Helder

In maart 2021 zijn inwoners van de stad Den Helder in een flitspeiling gevraagd wat zij vinden van het wonen, werken en recreëren in Den Helder. In verband met de geldende corona-maatregelen is voor deze aangepaste, digitale vorm gekozen, in tegenstelling tot eerdere processen in Huisduinen en Julianadorp.

De uitkomsten zijn hieronder samengevat in een infographic. De top 5 thema's waarvan inwoners vinden dat de gemeente in de komende jaren aan moet werken in Den Helder zijn: voldoende woningen (48%), sterke economie en veel banen (44%), evenementen, erfgoed en cultuur (36%), bereikbaarheid (30%) en leefbaarheid (28%). Deze thema's worden allemaal besproken in deze omgevingsvisie.

Omgevingsvisie Gemeente Den Helder

Flitspeiling, maart 2021

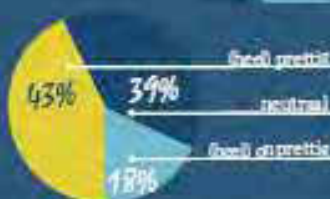

Hoe aantrekkelijk vindt u Den Helder als stad om in te...

...wonen

...werken

...ontspannen

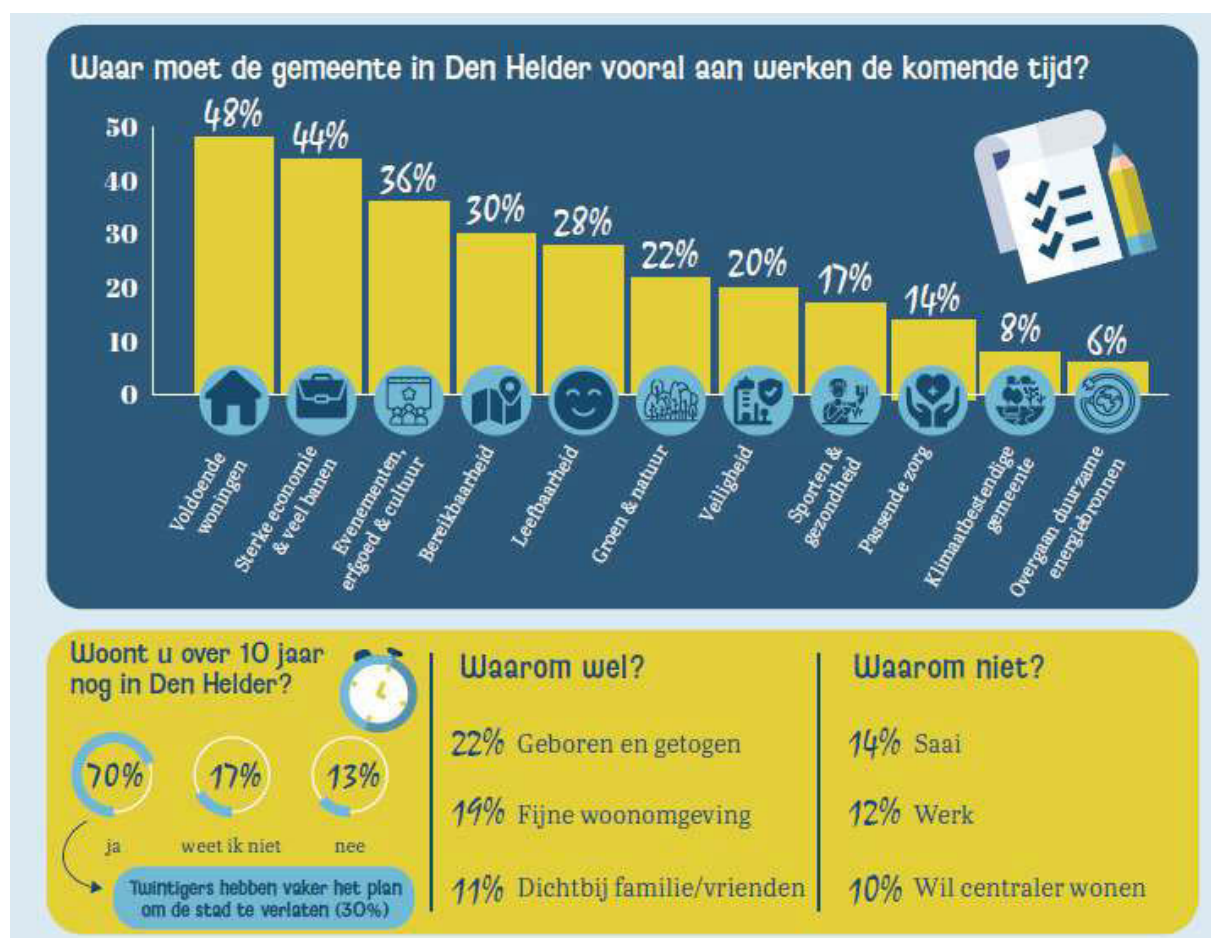

Wat maakt Den Helder tot een aantrekkelijke stad?

Wat kan beter in Den Helder?

Afbeelding: Infographic Flitspeiling Den Helder maart 2021

Autonome trends & ontwikkelingen

In het vorige hoofdstuk werd duidelijk welke prioriteiten bewoners hebben als het gaat om de fysieke leefomgeving. Dit is een belangrijke factor in de focus van onze omgevingsvisie. De gemeente Den Helder wordt echter ook beïnvloed door trends en ontwikkelingen van buitenaf. Hier hebben we zelf geen/beperkte invloed op, maar ze hebben wel grote invloed op onze gemeente. In de huidige, geglobaliseerde wereld zijn dit vaak trends en ontwikkelingen die wereldwijd of internationaal spelen en invloed hebben op de lokale situatie.

Deze autonome trends en ontwikkelingen, die spelen op allerlei gebieden, worden hieronder beschreven. Voor iedere trend/ontwikkeling wordt ook beschreven welke impact dit heeft/kan hebben voor de gemeente Den Helder voor de toekomstige ontwikkeling. Waar relevant worden ter illustratie cijfers en/of grafieken gegeven om deze trends te onderbouwen. Dit hoofdstuk heeft niet als doel een uitputtende cijfermatige analyse van iedere trend te geven. Meer cijfers over allerlei onderwerpen in de gemeente Den Helder kunt u vinden op de website: www.denhelder.incijfers.nl

Een van de belangrijkste doelen van deze omgevingsvisie is om richting te geven aan duurzaam behoud, gebruik en ontwikkeling van het grondgebied van de gemeente Den Helder. Dit sluit ook aan bij het doel van de Omgevingswet: een duurzame ontwikkeling van de fysieke leefomgeving. Hierbij gaan wij uit van de fysieke leefomgeving als basis, een samenleving die wensen en behoeften heeft en die – op basis van de randvoorwaarden vanuit de fysieke leefomgeving – de leefomgeving kan gebruiken voor ruimtelijk-economische ontwikkelingen. Deze drie elementen werken op elkaar in en bepalen uiteindelijk samen de kwaliteit van onze leefomgeving. Om een goed beeld van de trends en ontwikkelingen die op ons af komen te vormen hanteren we deze benadering. Hieronder geven we per begrip nog wat toelichting over wat we hier precies mee bedoelen:

- **Leefomgeving:** de basis van het leven op aarde in bodem, water en atmosfeer. De leefomgeving kent een systeem van kringlopen van onder andere koolstof, stikstof en water. Dit systeem is de randvoorwaarde voor het leven op aarde.
- **Samenleving:** het totale samenspel van de inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden in Noord-Holland, gericht op welvaart en welzijn. Hoewel we samenleven met planten en dieren, staat hier het netwerk van mensen en de organisaties waarin zij (samen)werken centraal.
- **Gebruik van de leefomgeving:** het inrichten van onze leefomgeving om in de gemeente Den Helder – ook in de toekomst – prettig te kunnen wonen, werken en recreëren, met oog voor de wensen en behoeften vanuit de samenleving en randvoorwaarden vanuit de leefomgeving.

Afbeelding: Lagenbenadering trends & ontwikkelingen uit het document 'Verkenningen' bij de Provinciale omgevingsvisie Noord-Holland

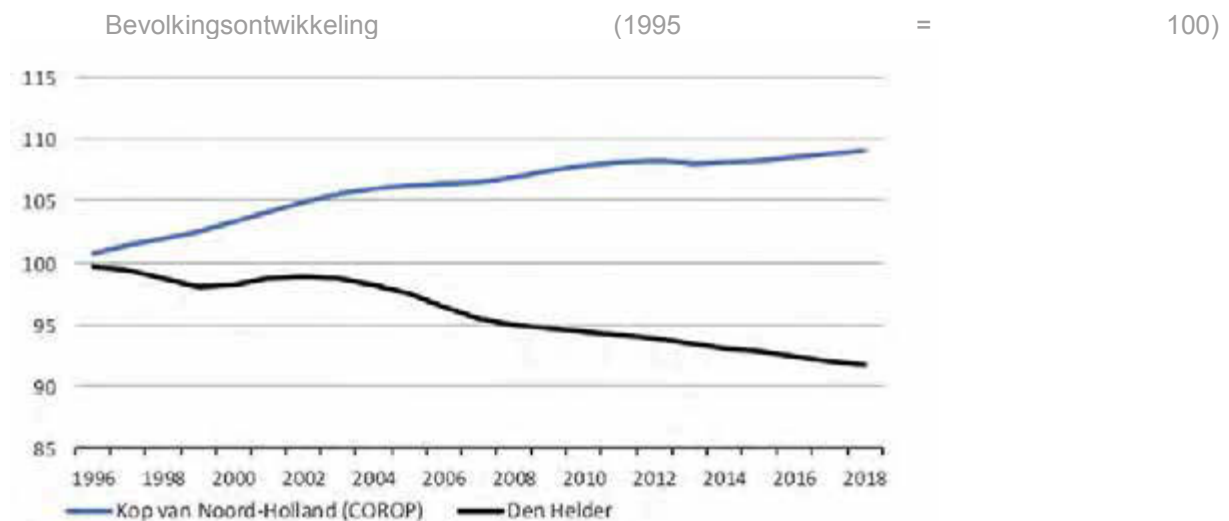
Gebruik

Urbanisatie & groeiend belang van steden - Den Helder gaat van krimp naar groei

Wereldwijd is er sprake van een grote trek naar de steden, in een proces van verstedelijking of urbanisatie. Hier liggen verschillende redenen aan ten grondslag: het hogere voorzieningenniveau (onderwijs, zorg, cultuur, detailhandel, leisure), de werkgelegenheid en economische groei in steden en het verlies aan werkgelegenheid in de agrarische sector op het platteland.

In Nederland is al decennia lang sprake van een hoge urbanisatiegraad: het percentage dat wordt gebruikt om aan te geven hoeveel procent van de inwoners in steden wonen. Na een periode in de jaren '70 en '80 van de vorige eeuw, waarin veel Nederlanders uit de grote steden trokken richting kleinere groeikernen- en steden, zijn de grote steden alweer een lange periode (sterk) aan het groeien. Dit is met name het geval in grote steden met een zeer hoog voorzieningenniveau, een sterke arbeidsmarkt gefocust op diensten, kennis & innovatie en met aantrekkelijke, groene woonmilieus. Amsterdam, Utrecht en Eindhoven zijn kenmerkende voorbeelden, maar ook Den Haag, Rotterdam en veel andere, kleinere centrumsteden groeien op dit moment qua inwoneraantal.

In Den Helder was deze ontwikkeling de afgelopen decennia niet zichtbaar. Dit is het gevolg van een aantal factoren, waarbij met name de economische gevolgen van het einde van de Koude Oorlog en drie decennia van steeds afnemende investeringen in de Koninklijke Marine een belangrijke rol hebben gespeeld. Ook een negatief imago op het gebied van leefbaarheid en bereikbaarheid en het gebrek aan bepaalde voorzieningen, bijvoorbeeld qua hoger onderwijs, hebben hieraan bijgedragen. In plaats van een toenemende verstedelijking heeft Den Helder tot recentelijk dus voornamelijk te maken gehad met een krimpende bevolking.

Afbeelding: Bevolkingsontwikkeling gemeente Den Helder & Kop van Noord-Holland 1996-2018

Echter, zoals zichtbaar is in Figuur 3, is er vanaf 2019 een omkeer zichtbaar. Precieze onderbouwing hiervoor ontbreekt, maar waarschijnlijke factoren die hier aan bijdragen zijn de relatief ontspannen woningmarkt ten opzichte van de rest van de Provincie Noord-Holland en de verbetering van het imago van Den Helder in de afgelopen jaren. De verwachting is dat de bevolkingsgroei voorlopig zal aanhouden. De komende jaren wordt er namelijk een sterke groei aan arbeidsplaatsen verwacht bij de Koninklijke Marine en rondom de energietransitie en het maritieme cluster in Den Helder. In het Helders Perspectief, dat in maart 2020 door de gemeenteraad is vastgesteld, wordt geschatst welke verwachtingen en kansen er liggen op economisch gebied en hoe Den Helder en de regio hiervan in de komende jaren kunnen profiteren bij de verdere ontwikkeling.

In de komende jaren liggen er kansen voor Den Helder om zich veel duidelijker als aantrekkelijke centrumstad in de Noordkop te profileren en de recent ingezette stijging in inwoneraantal en arbeidsplaatsen te bestendigen en te versterken. In lijn met het Helders Perspectief kijken we hiervoor in samenhang naar ontwikkelingen en trends op het gebied van:

- Toenemend belang van een sterk vestigingsklimaat;
- Veranderende economie & arbeidsmarkt;
- Energietransitie & circulaire economie
- Woningbouwopgave;
- Duurzame bereikbaarheid & digitalisering.

Toenemend belang van een sterk vestigingsklimaat

Voor bewoners

Binnen de trend van verstedelijking, zoals hierboven geschetst, is een interessante ontwikkeling gaande. Groeiende steden worden over het algemeen als aantrekkelijke woonplaatsen gezien, zowel door bewoners als door niet-bewoners. Hierbij gaat het om een breed scala aan eigenschappen en voorzieningen, zoals werkgelegenheid, onderwijs, woonmilieus, cultuur(historie), leisure, voorzieningen en natuur & landschap. Ook het imago van een stad speelt een belangrijke rol in deze aantrekkelijkheid. Deze ontwikkeling wordt verklaard door dalende transportkosten, eerst voor producten en grondstoffen en daarna ook voor personenvervoer. Hierdoor hebben inwoners en ondernemers meer vrijheid gekregen om zelf hun locatie te kiezen, het is voor veel mensen namelijk makkelijker en betaalbaarder geworden om grotere afstanden tussen woon- en werkplaats fysiek en/of digitaal te overbruggen. Voor de keuze van werk- en met name woonplaats speelt mede daarom de aantrekkelijkheid van de plek een (zeer) belangrijke rol. Innovaties in communicatietechnologie en het 'op afstand' werken, deels versneld door de maatregelen tegen verspreiding van het corona-virus, maken het waarschijnlijk dat deze ontwikkeling in de toekomst nog meer wordt versterkt.

De aantrekkelijkheid van Den Helder, Julianadorp en Huisduinen als woonplaats is daarmee dus van essentieel belang om werknemers die nieuwe vacatures in Den Helder gaan vervullen ook te verleiden om in de gemeente te komen wonen. De gemeente Den Helder is al langere tijd bezig om te investeren in een aantrekkelijk, compact Stadshart, Willemsoord als nautisch en cultureel gebied en aantrekkelijke woonomgevingen. Hiermee begint het negatieve imago dat Den Helder bij veel buitenstaanders opriep, langzaam om te slaan in een positiever beeld. Voor de toekomst liggen er echter nog diverse kansen om de aantrekkelijkheid van de gemeente Den Helder te versterken. Hierbij kan worden gedacht aan: het versterken van het voorzieningenniveau en de bereikbaarheid, het aanbieden van bijzondere woonmilieus, het revitaliseren van winkelgebieden, het beter zichtbaar maken van het historische erfgoed van de Stelling Den Helder en het beter beleefbaar maken van de ligging van Den Helder aan drie kusten.

Voor bezoekers

Daarnaast zitten er ook economische kansen aan het bieden van een zo aantrekkelijk mogelijke omgeving en kernen. De gemeente beschikt over ruim 10.000 toeristische slaapplekken (cijfers 2018), met name op campings, vakantieparken en jachthavens. Naar schatting zijn er circa 1 miljoen toeristische overnachtingen per jaar in de gemeente Den Helder. Ongeveer 70% van de overnachtingen vindt plaats in Julianadorp, dat in de afgelopen decennia is uitgegroeid tot het belangrijkste toeristische centrum in de gemeente. De verblijfstoerist in Den Helder/Huisduinen geeft echter gemiddeld veel meer geld per nacht uit dan de toerist in Julianadorp: € 115,- per nacht om € 53,- per nacht.

De totale bestedingen van toerisme in de gemeente Den Helder bedroegen circa € 66,4 miljoen in 2018. Daarvan wordt er zo'n € 41 miljoen uitgegeven in verblijfstoerisme, voornamelijk in hotels en vakantieparken. De werkgelegenheid in de toeristische sector bedraagt zo'n 1540 banen, circa 6% van het totaal aantal banen in Den Helder. De toeristen in Den Helder komen voor 70% uit Nederland en 30% uit Duitsland, bij verblijfstoerisme is deze verhouding 48% en 45%. Uit cijfers blijkt dat het toerisme in de afgelopen jaren voor de corona-crisis is gegroeid en dat ook de bestedingen jaarlijks toenemen. De Wadden en de Noordzeekust zijn beiden zeer populaire vakantiebestemmingen in Nederland en hiervan kan Den Helder, als gemeente met beide aspecten in huis, in de komende jaren nog meer gaan profiteren.

Ook het (militair) cultuurhistorisch erfgoed kan hier extra profijt uit halen. In de afgelopen jaren wisten veel bestemmingen in de gemeente Den Helder meer bezoekers te trekken. Jaarlijks wordt het drukker op Willemsoord en ook Fort Kijkduin ziet het aantal bezoekers de afgelopen jaren weer aantrekken. De gemeente Den Helder heeft echter nog meer te bieden, met nog weinig ontdekte parels als de rest van

de Stelling, Huisduinen, het totaalkunstwerk de Nollen en de Waddenkust. Dit biedt ruime kansen om bezoekers kennis te laten maken met wat Den Helder te bieden heeft.

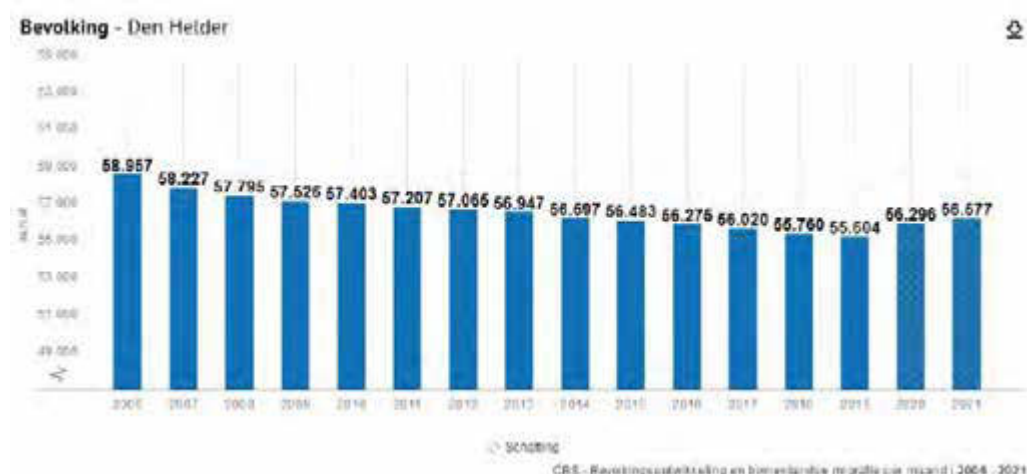
Een bijzondere vorm van het aantrekkelijker maken van plekken is 'placemaking'. Bij placemaking wordt actief gestreefd om de openbare ruimte meer (beleef)waarde te geven voor de gebruikers van de openbare ruimte, inwoners en/of bezoekers. De werkwijze en filosofie komen oorspronkelijk uit New York, maar worden nu wereldwijd ingezet om steden aantrekkelijker te maken, inwoners aan de gemeenschap te verbinden en om de creatieve sector te helpen ontwikkelen. Onder andere Rotterdam en Berlijn zijn dichterbij gelegen voorbeelden waar placemaking een belangrijke rol heeft gespeeld bij de imagooverandering die beide steden het afgelopen decennium hebben ondergaan.

In de gemeente Den Helder liggen kansen om placemaking meer in te zetten als onderdeel van de inspanningen om de aantrekkelijkheid van de leefomgeving te vergroten. Een zeer bekend voorbeeld van placemaking binnen Den Helder is het Nollenproject, waar kunstenaar Rudi van der Wint een ongebruikt stuk duin tussen Nieuw Den Helder en De Schooten over een lange periode heeft omgetoverd tot een totaalkunstwerk van landschap en (beeldhoud)kunst. Ook de recente 3D street art in het Stadshart is een vorm van placemaking die veel positieve reacties heeft opgeleverd. Twee factoren maken Den Helder extra interessant voor het inzetten van placemaking. Allereerst kent Den Helder nog relatief veel onontdekte en/of weinig gebruikte plekken, waar placemaking een motor kan zijn voor nieuwe ontwikkelingen in het gebied en voor creatievelingen in de stad. Daarnaast kent Den Helder op dit moment veel ontwikkelingen, bijvoorbeeld in het Stadshart en bij de transformatie van Nieuw Den Helder. Dit zorgt voor veel tijdelijke leegstaande/braakliggende locaties, die door het gebruik van placemaking op een positieve manier ingezet kunnen worden voor de stad.

Veranderende economie & arbeidsmarkt

De komende jaren krijgt de gemeente Den Helder en de regio in toenemende mate te maken met vergrijzing van de bevolking en hierdoor een krimpende beroepsbevolking. Tegelijkertijd zal de Koninklijke Marine meer gaan investeren, wat voor extra werkgelegenheid en dus vacatures zal gaan zorgen. Ook verwachten we een groei in werkgelegenheid rondom de (offshore) productie van duurzame energie. De grote hoeveelheid vacatures die zullen ontstaan bieden Den Helder kansen om werknemers aan te trekken, niet enkel met het vooruitzicht op een baan, maar ook met de sterk verbeterde voorzieningen in de stad, de aantrekkelijke omgeving en de relatief ontspannen woningmarkt ten opzichte van de Randstad.

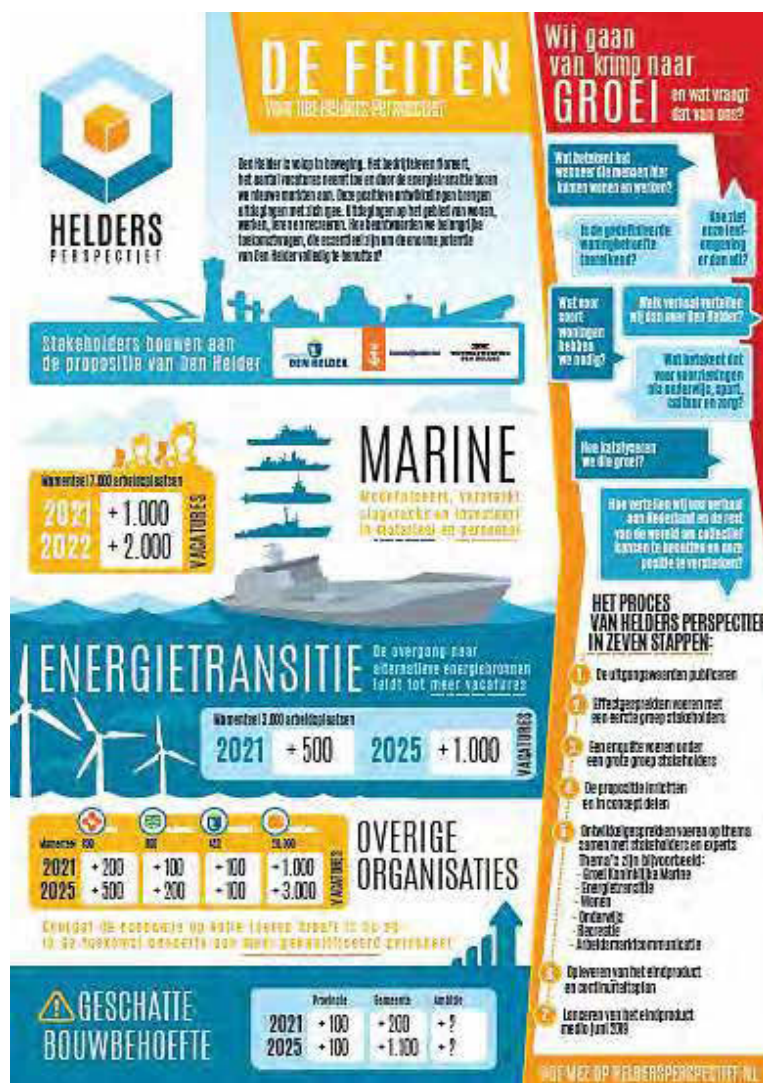
Hierdoor wordt Den Helder aantrekkelijker voor jonge gezinnen en hebben we meer kans om jongeren in de gemeente vast te houden. Den Helder zet in op een strategie waarin de gemeente van krimp naar groei gaat. Sinds 2020 is er sprake van een voorzichtige stijging van het aantal inwoners.

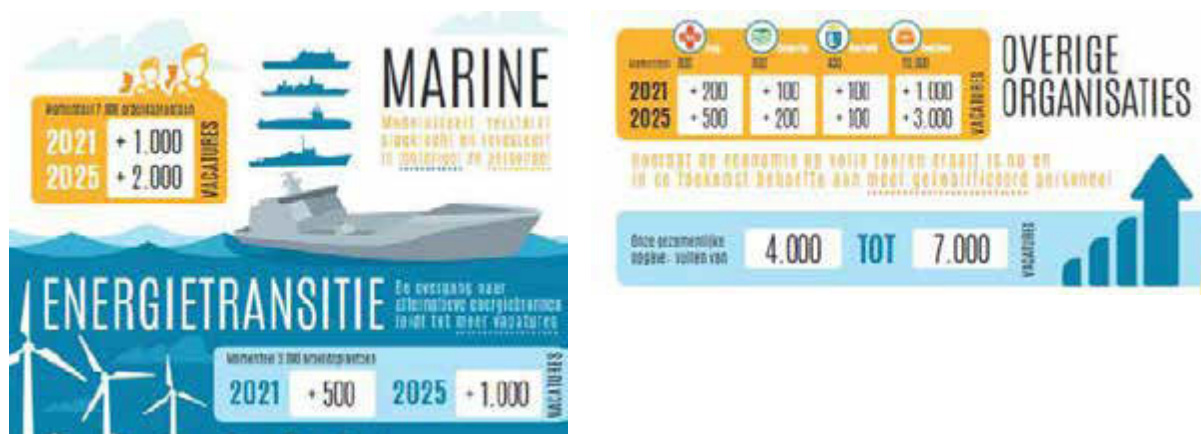
Afbeelding: Bevolkingsontwikkeling gemeente Den Helder 2006-2021

Een aanvullende uitdaging die hierbij komt kijken is het vinden van werknemers met de juiste opleiding/specialisatie. In diverse sectoren van moeilijkheden om gekwalificeerd personeel te vinden, terwijl in Den Helder en de regio ook nog veel inwoners zijn werkzoekend zijn. Veel energie wordt

gestoken in het aansluiten van onderwijs en arbeidsmarkt op regionaal niveau om de talenten van onze eigen inwoners aan te laten sluiten bij de vacatures, nu en in de toekomst.

Afbeelding: Infographic Helden Perspectief – van Krimp naar Groei

Afbeelding: geschatte ontwikkeling aantal vacatures in Den Helder in de komende jaren

Om deze kwetsbaarheid in de toekomst te verminderen zet Den Helder al langere tijd in op een verbreding van het verdienvermogen. Naast het vasthouden van de huidige bedrijvigheid vraagt dit met

name ook om het aantrekken van nieuwe bedrijven en start-ups. Via de Regiodeal voor het Maritiem Cluster, die in 2020 is aangegaan tussen het Rijk en de regio om de kracht van de regio en de brede welvaart te versterken, wordt ingezet op kennis en talent (human capital), innovatieve maritieme technologieën en het stimuleren van de waterstofeconomie. Dit sluit goed aan bij bredere economische ontwikkelingen, waarbinnen kennis, innovatie en data steeds belangrijker worden in vrijwel alle sectoren. Het Maritiem Cluster van Den Helder biedt veel kansen om de aanwezige partijen en expertises te gebruiken om de toekomstige verdien capaciteit te vergroten. Daarbij is de hoeveelheid beschikbare (fysieke en planologische) ruimte en mate van samenwerking tussen de partijen een belangrijk aandachtspunt voor de verdere ontwikkeling van dit gebied.

Daarnaast wordt ook gekeken naar mogelijkheden om de lokale economie en verdienvermogen te verbreden. In de afgelopen drie decennia is toerisme en recreatie een belangrijke, aanvullende pijler van de economie geworden.

Energietransitie & circulaire economie

Als reactie op de klimaatverandering en de rol van het gebruik van fossiele brandstoffen hierin zijn wereldwijd afspraken gemaakt om over te gaan schakelen naar duurzaam opgewekte energie, de zogenoemde energietransitie. Ook Nederland heeft de afspraak om in 2050 energieneutraal te zijn onderschreven in het klimaatakkoord van Parijs. De gemeenteraad van Den Helder onderschrijft dit verder met de ambitie om in 2040 energieneutraal te zijn als gemeente. Dit betekent dat in de komende decennia het grootste deel van de huishoudens en bedrijven nog moeten gaan overschakelen naar duurzame energie.

In 2020 is per regio een strategie ontwikkeld om de grootschalige opwek van duurzame energie op land sterk te vergroten, de Regionale Energiestrategie (RES). Den Helder heeft hierin een bescheiden opgave, voornamelijk als gevolg van diverse beperkingen (luchthaven De Kooy, radarstations, marinehaven) en ander gebruik (stedelijke omgeving). Daarnaast moet in 2021 iedere gemeente in Nederland een visie hebben wanneer en op welke wijze de wijken kunnen overschakelen naar een alternatieve, duurzame warmtebron in plaats van aardgas. Deze zogeheten 'Transitievisie Warmte' is in 2021 ook door de gemeente Den Helder vastgesteld. Deze visie geeft richting aan de wijze waarop de gemeente met inwoners, ondernemers en andere betrokkenen aan de energietransitie werkt.

Den Helder zet in eerste instantie stevig in op de economische kansen als aanlandingsplaats voor waterstof die op de Noordzee duurzaam zal worden geproduceerd. Gezien de strategische positie van de haven van Den Helder en het daarbij behorende Maritiem Cluster wordt op een rol als servicehaven ingezet voor de toekomst. Met beide factoren kan Den Helder een belangrijke spil worden in het waterstofnetwerk van de toekomst. Ook is het mogelijk interessant om in de toekomst waterstof in de gebouwde omgeving te gebruiken of de aanlanding van energie te benutten voor de locatie van andere energie-intensieve functies in de gemeente of de regio. Daarnaast moet voor deze transitie ook worden gekeken naar de mogelijkheden voor het gebruik van andere duurzame bronnen, zoals aquathermie, geothermie, warmte-koude opslag, windenergie op zee en zonnepanelen op daken. Een belangrijke rol in deze transitie is daarbij weggelegd voor bewoners en ondernemers met eigen vastgoed. Zij zullen in de komende decennia beslissingen moeten maken over de verduurzaming van hun objecten, die zeer bepalend zijn voor het verloop van de energietransitie binnen de gemeente Den Helder.

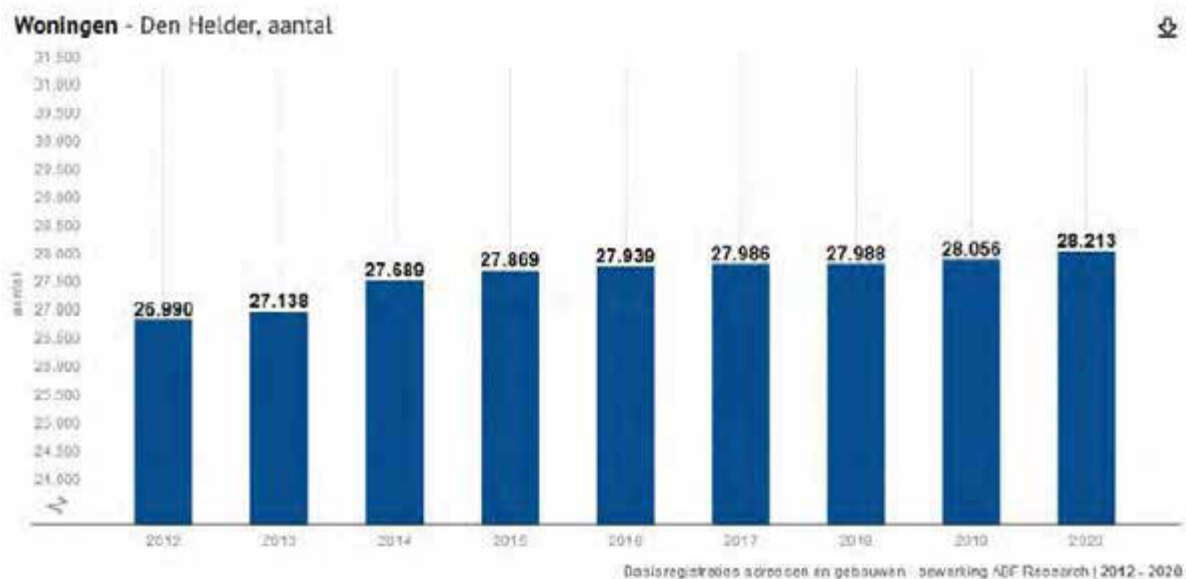
Een andere landelijke ambitie is om in 2050 de economie volledig circulair te hebben gemaakt. Dit betekent dat er geen nieuwe grondstoffen nodig zijn en alle grondstoffen voortkomen uit hergebruik van grondstoffen die al gebruikt zijn. Dit betekent dat er in dat geval geen sprake meer is van afval, aangezien al het afval weer wordt hergebruikt in een productieketen. De ontwikkeling van een circulaire economie staat nog behoorlijk in de kinderschoenen, maar flinke sprongen zijn in de komende jaren wel te verwachten. Wat dit ruimtelijk-economisch voor Den Helder gaat betekenen is op dit moment nog niet volledig inzichtelijk te maken. Wel is duidelijk dat hergebruik/recycling van een groot deel van de materialen in productieketens om veel ruimte zal vragen. Gezien het karakter van dit soort bedrijvigheid wordt hierbij in eerste instantie naar ruimte op industrie- en bedrijventerreinen gekeken en zal (voorlopig) minder goed te combineren zijn met bijvoorbeeld woningbouw. Binnen de gebouwde omgeving draagt gescheiden afvalinzameling bij aan een meer circulaire economie. Hier wordt door de gemeente Den Helder al enige tijd op ingezet.

Woningbouwopgave

Den Helder krijgt in de komende jaren te maken met een flinke woningbouwopgave. Voor een deel is dit een kwalitatieve opgave, gericht op transformatie in gebieden met veel verouderde woningen met een matige kwaliteit en veel leegstand. Dit proces speelt voornamelijk in Nieuw Den Helder, waarin een meer gemengd woningaanbod wordt gerealiseerd, en in sommige delen van het Stadshart. Deze kwalitatieve opgave hangt voor een belangrijk deel samen met het belang van een aantrekkelijke stad en het bieden van aantrekkelijke woonmilieus.

Daarnaast is er ook sprake van een stevige kwantitatieve woningbouwopgave. Er is een landelijke stijging van het aantal huishoudens en de woningmarkt in de Randstad en andere steden in Noord-Holland Noord is krap. Ook wordt er een groei in arbeidsplaatsen in Den Helder verwacht (zie 'Van krimp naar groei'), waarbij wordt ingezet om nieuwe werknemers te verleiden om in de gemeente Den Helder te komen wonen. Hierdoor is er sprake van een groeiende vraag naar woningen, waardoor de tot recent vrij ontspannen woningmarkt binnen de gemeente Den Helder omslaat naar een overspannen woningmarkt. Door deze druk kunnen bepaalde groepen het steeds lastiger krijgen op de woningmarkt, met name groepen die afhankelijk zijn van sociale huur of goedkope koopwoningen. Ook groepen die afhankelijker zijn van specifiek woningaanbod, zoals ouderen of mensen met een beperking, kunnen het hierdoor steeds lastiger krijgen op de woningmarkt. Het bouwen van extra woningen voor alle verschillende doelgroepen vormt de belangrijkste oplossingsrichting.

Den Helder heeft in vergelijking met de meeste andere gemeenten in Noord-Holland veel ruimte om woningen te bouwen binnen het stedelijke gebied, nabij de voorzieningen van het Stadshart, de wijken en Julianadorp. Dit is een belangrijke troef voor Den Helder in de komende jaren. Tot en met 2030 heeft Den Helder de ambitie om vijftienhonderd nieuwe woningen te realiseren, om de groeiende woningbehoefte op te vangen. Hierbij blijft kwaliteit van de woningen en de woonomgeving een belangrijk aandachtspunt. Deze ambitie sluit goed aan bij de gerealiseerde woningbouw in het afgelopen decennium.

Afbeelding: Aantal woningen in de gemeente Den Helder 2012-2020

Duurzame bereikbaarheid & digitalisering

Fysieke bereikbaarheid

Den Helder en Julianadorp zijn, als gevolg van de ligging, relatief lastig te bereiken. Doorstroming op de N9 richting het zuiden gaat traag, maar de wegcapaciteit is volgens beheerder Provincie Noord-Holland op dit moment voldoende. Den Helder is door middel van twee treinstations verbonden met Alkmaar en de Randstad, waarvan Julianadorp (via Station Zuid) ook gebruik maakt. De status van Den Helder als kopstation en het feit dat tussen Schagen en Den Helder er slechts enkelspoor ligt maakt uitbreiding van de huidige capaciteit niet waarschijnlijk. Regionaal wordt gekeken naar de meest

geschikte oplossing om Den Helder en de Kop beter bereikbaar te maken. Daarbij wordt voor de bereikbaarheid met de auto op de lange termijn ingezet op de aanleg van de N77, een nieuwe verbinding tussen de N99 en de A7. Hiermee wordt Den Helder directer verbonden met de A7 richting Amsterdam/Randstad en Friesland.

Ook de bereikbaarheid binnen de gemeente Den Helder is op sommige locaties een zorgpunt, met name in en om het Stadshart. Belangrijk vraagstuk is met name het verkeer van en naar de TESO. In de afgelopen jaren is het aantal bezoekers van Texel sterk gestegen, wat ervoor zorgt dat de bereikbaarheid binnen Den Helder extra onder druk staat. Een goed evenwicht tussen de bereikbaarheid van Texel en de bereikbaarheid en leefbaarheid binnen Den Helder dient in de komende jaren te worden gerealiseerd. Een ander aandachtspunt is de bereikbaarheid met het openbaar vervoer binnen de gemeente. Door afnemende reizigersaantallen, versterkt door de coronapandemie, zijn de dienstregelingen voor buslijnen de laatste ingeperkt.

Een belangrijke ontwikkeling op het gebied van mobiliteit is de toenemende aandacht voor langzaam verkeer en met name de fiets als vervoersmiddel voor relatief korte reizen binnen de gemeente Den Helder of van of naar de omliggende regio. Het feit dat fietsen gezond en duurzaam is en minder ruimte vraagt qua infrastructuur en parkeren maakt het een interessant alternatief voor autovervoer. De gemeente kan een rol spelen in het stimuleren van fietsgebruik en het verzorgen van de juiste randvoorwaarden voor inwoners om de fiets te pakken. Een andere interessante ontwikkeling is de opkomst van deelmobiliteit. Hierbij worden auto's, fietsen of andere vervoersmiddelen via een systeem door verschillende gebruikers benut, waardoor er sprake kan zijn van efficiënter gebruik van het vervoersmiddel en de openbare ruimte. Ter illustratie: de gemiddelde personenauto in Nederland staat meer dan 90% van de tijd stil op een parkeerplaats. In de Kop is in 2020 het concept 'Mobipunten' gelanceerd, waar op verschillende locaties in de Kop een deelauto of -fiets kan worden genomen om de reis voort te zetten. Deze locaties liggen bijvoorbeeld centraal in de kernen of bij knooppunten van openbaar vervoer, om zo een aanvulling te zijn op de huidige vervoersmogelijkheden.

Digitalisering

Naast de fysieke bereikbaarheid en mobiliteit is de digitale component hiervan ook steeds belangrijker. Aandacht is vooral ook nodig voor digitale bereikbaarheid en verbondenheid, als belangrijke randvoorwaarde voor een groeiend aantal economische sectoren. Door de coronapandemie en de grote impact van de maatregelen om verspreiding tegen te gaan is de aandacht voor digitale bereikbaarheid en verbondenheid in korte tijd zeer snel toegenomen.

Deze ontwikkelingen bieden kansen om de bereikbaarheid van Den Helder te vergroten, zonder een groot deel van de beperkingen die er spelen rondom het vergroten van de fysieke bereikbaarheid van Den Helder. Zo zal in veel sectoren thuiswerken een belangrijke(re) rol blijven spelen na de coronacrisis, waardoor personeel vanaf een grotere afstand een baan in Den Helder kan overwegen en bedrijven zo eenvoudiger gekwalificeerd personeel kan vinden. Andersom betekent dit ook dat de gemeente Den Helder voor meer mensen een potentieel aantrekkelijke woongemeente kan vormen, ook wanneer zij op dit moment in de Randstad of elders in Nederland een baan hebben die hen in staat stelt om enkele dagen in de week thuis te werken.

Daarnaast heeft de digitalisering al langere tijd invloed op het aanbod aan detailhandel. Door het gemak van online winkelen staat fysiek winkelbezoek het afgelopen decennium al flink onder druk. Dit uit zich onder andere in winkels die het lastig hebben en hogere leegstand in winkelgebieden. Den Helder heeft deze ontwikkelingen al vroeg gesignaleerd en zet bij de ontwikkeling van het Stadshart in op een kleiner winkelgebied, het toevoegen van andere functies als horeca en wonen en het vergroten van de beleving in het Stadshart.

Transitie van het landelijk gebied

Niet alleen de stedelijke omgeving van de gemeente Den Helder zal te maken krijgen met een aantal grote trends en ontwikkelingen. Ook het landelijk gebied staat voor een transitie, waarvan de impact nog niet precies duidelijk is. Veel agrarische bedrijven kampen met onzekerheden over hun toekomst. Deels zijn deze onzekerheden bedrijfseconomisch: door schaalvergroting en globalisering staan de verdiensten onder druk en bedrijfsopvolging vormt regelmatig een probleem. Anderzijds komen de onzekerheden voort uit de conflicterende belangen die spelen in het landelijk gebied. Recent is veel

aandacht besteed aan de uitstoot van stikstof door de landbouw en de problemen die dit oplevert voor natuurwaarden en biodiversiteit. Ook het gebruik van bestrijdingsmiddelen in de landbouw roept steeds meer discussie op. Daarnaast speelt ook het vraagstuk van klimaatadaptatie. Een toename van extreme weersomstandigheden betekent voor agrariërs druk om hierop aan te passen. Recente voorbeelden zijn lange droogteperiodes in de zomermaanden van 2018 en 2019 en grote clusterbuien, die invloed kunnen hebben op de oogsten.

Al met al liggen er dus grote uitdagingen in het landelijk gebied. Agrarische bedrijven moeten een gezond economisch toekomstperspectief hebben, het natuurlijke (eco)systeem dient in evenwicht te blijven, onder andere door toe te werken naar duurzamere (kringloop)landbouw en de landschappelijke kwaliteiten van het landelijk gebied willen we graag in stand houden. In de gemeente Den Helder spelen deze vraagstukken voornamelijk in de Koegraspolder en, in mindere mate, de Huisduiner Polder. Het huidige karakter en gebruik staan daarbij centraal in het toekomstperspectief.

Samenleving

Toenemend belang van kennis & innovatie

Steden en regio's die zich richten op kennis & innovatie zijn een broedplaats voor nieuwe bedrijven en daarmee een constante bron van werkgelegenheid. In Nederland is de Brainport Eindhoven en de samenwerking daarin tussen overheid, onderwijs en bedrijfsleven een schoolvoorbeeld van de resultaten die dit op kan leveren. Wereldwijd spelen er momenteel diverse grote ontwikkelingen die gevolgen hebben voor de mondiale economie, zoals: digitalisering, groeiend belang van technische vooruitgang, verandering van het klimaat en het overschakelen naar duurzame energie. Hiermee wordt de economie aan meer verandering blootgesteld en moet de lokale economie zich snel aan kunnen passen aan de veranderende omstandigheden. Kennis en innovatie spelen daar een zeer belangrijke rol in. Door de inzet van kennis en innovatie weten bedrijven marktontwikkelingen beter te volgen of zelfs voor te zijn en past de economie zich sneller aan bij veranderende omstandigheden.

In Den Helder is de huidige werkgelegenheid in de visserij, de bollensector, Defensie en olie en gas niet langer een constante factor. In de agrarische sector is sprake van een steeds verder toenemende schaalvergroting, waarbij mechanisatie ten koste gaat van arbeidsplaatsen. Olie en gas zullen in de komende decennia vervangen gaan worden door hernieuwbare energiebronnen. In de aankomende jaren zullen er zoals geschat veel nieuwe vacatures ontstaan bij de Koninklijke Marine en rondom de offshore productie van duurzame energie. Bij de Koninklijke Marine zullen toekomstige arbeidsplaatsen in steeds grotere mate gericht zijn op techniek & ICT, aansluitend op de steeds grotere rol van technologie op het gebied van defensie en oorlogsvoering. Dit vraagt om een goede aansluiting van inwoners uit de gemeente en de regio op de veranderende arbeidsmarkt. Onderwijs en kennis moet er op gericht zijn om inwoners op te leiden voor de banen van morgen, niet die van vandaag of gisteren.

Daarnaast is de groei van de werkgelegenheid voornamelijk het gevolg van investeringen van publiek geld (investeringen in de Koninklijke Marine, subsidieregelingen voor opwek duurzame energie). Dit maakt Den Helder te kwetsbaar voor en te afhankelijk van politieke besluitvorming. In het verleden heeft deze situatie onder andere grote gevolgen gehad na afloop van de Koude Oorlog, waarna er jarenlang structureel minder is geïnvesteerd in de Koninklijke Marine, met significante impact voor de positie en ontwikkeling van Den Helder in de navolgende periode.

Deze ontwikkelingen onderstrepen het belang van kennis en innovatie als bron voor werkgelegenheid. In het verleden was Den Helder te afhankelijk van externe factoren voor een gezonde economie. Door in te zetten op de beschikbare kennis in Den Helder en ruimte te geven voor innovatie kan dit bijdragen aan een sterkere positie voor de lokale bedrijvigheid en werkgelegenheid. Als het juiste milieu ontstaat voor (maritieme) innovatie in Den Helder versterkt Den Helder zijn eigen positie en strategische ligging en wordt de economie minder afhankelijk van externe factoren. Met de Regiodeal voor het Maritieme Cluster worden op beide aspecten, kennis en innovatie, belangrijke stappen gezet.

Demografie & vergrijzing als potentieel grote opgave

De bevolking van Nederland wordt gemiddeld steeds ouder en ook het aandeel 65+'ers op de totale bevolking is aan het groeien. Dit proces van vergrijzing wordt grotendeels door een grote geboortegolf in de jaren van de wederopbouw (ruwweg eind jaren '40 tot begin jaren '60). Deze leeftijdsgroep is

recent met pensioen gegaan of zal dit op korte termijn doen. Gezien de grootte van deze groep betekent de pensionering hiervan voor veel sectoren uitdagingen om nieuwe vacatures in te vullen vanuit de huidige beroepsbevolking. Op wat langere termijn zal de grootte van deze groep zogeheten 'babyboomers' waarschijnlijk zorgen voor extra druk op de zorg, aangezien de verhouding zorgvragers ten opzichte van de beschikbare zorgverleners zal gaan toenemen. Voor een belangrijk deel zal dit afhangen van hoe lang deze ouderen zelfstandig thuis kunnen wonen en op hun eigen netwerk kunnen terugvallen, maar algemeen is zichtbaar dat op hogere leeftijd (75-80+) uiteindelijk zorg en/of ondersteuning nodig blijkt.

De gemeente Den Helder heeft een hogere gemiddelde leeftijd dan Nederland en heeft een relatief groot aandeel ouderen in de leeftijdsverdeling. Dit betekent dat Den Helder waarschijnlijk eerder dan andere plaatsen te maken zal krijgen met de gevolgen van vergrijzing en hier in de komende jaren op moet gaan anticiperen. De belangrijkste gevolgen zullen met name liggen op de volgende vlakken: 1) afname van de huidige beroepsbevolking en extra moeite voor werkgevers met het invullen van vacatures, 2) extra vraag naar zorg, hulpmiddelen en ondersteuning, 3) andere eisen ten opzichte van de leefomgeving en de inrichting van de buurt, bijvoorbeeld behoefte aan toegankelijke voorzieningen en openbare ruimte.

Van zorginstellingen naar zorg in de eigen buurt

In de afgelopen jaren heeft een belangrijke omslag plaatsgevonden op het gebied van zorgverlening. Waar in de vorige eeuw sprake was van het concentreren van mensen met een zorgvraag in gespecialiseerde instellingen is deze trend in de afgelopen twee decennia gekeerd. Het aantal beschikbare plaatsen in zorginstellingen is stevig gedaald en de overgebleven plaatsen zijn voornamelijk bedoeld voor mensen met een zware zorgvraag. Voor mensen met een lichte(re) zorgvraag wordt ingezet op het zo lang mogelijk thuis blijven wonen en het daar ontvangen van zorg, zogeheten extramuralisering.

Deze vorm van zorgverlening stelt meer eisen aan de omgeving van de zorgvrager. Zo zal er vaker een beroep worden gedaan op maatwerkvoorzieningen, voorzieningen in de buurt en de hulp en steun van mensen in de buurt, van het doen van een boodschap tot het verlenen van mantelzorg. Gezien de vergrijzing die in de komende decennia verwacht wordt in Nederland zal de vraag naar zorg in de eigen buurt verder vergroten en vraagt dit nog meer aandacht om een goede omgeving te kunnen bieden. Ook in de gemeente Den Helder speelt deze ontwikkeling. Inwoners blijven gemiddeld langer thuis wonen en ontvangen daar (lichte) zorg. Daarbij wordt ook een beroep gedaan op de omgeving, bijvoorbeeld via mantelzorgers, kennissen of bureaus. Deze ondersteuning vanuit de omgeving kan helpen om langer thuis te kunnen blijven wonen, maar is in sommige gevallen wel kwetsbaar. In sommige buurten zal in de toekomst een concentratie van ouderen zijn, waardoor veel van de omgeving kan worden gevraagd. In buurten of wijken met weinig sociale cohesie kan deze ondersteunende omgeving beperkt of zelfs niet aanwezig zijn.

Daarnaast zijn er ook mensen met een zorgvraag die een extra druk leggen op de omgeving, bijvoorbeeld mensen met een psychische aandoening die soms voor overlast zorgen. Voor de leefbaarheid van de buurten is het daarom belangrijk om op een goede manier met zorgvragers om te gaan en de draagkracht van de buurten en wijken goed in de gaten te houden. Een concentratie van problemen wordt zoveel mogelijk voorkomen.

Kansen(on)gelijkheid en groeiende aandacht hiervoor

In Nederland is er sprake van kansengelijkheid tussen verschillende groepen, waardoor niet ieder kind of jongere opgroeit met dezelfde kansen om zichzelf te ontplooien. Redenen zijn bijvoorbeeld armoede, medische indicaties en problemen thuis. De kansengelijkheid concentreert zich met name, maar niet uitsluitend, bij groepen inwoners met een lage sociaal-economische positie. Hoewel lastig eenduidig te zeggen hoe de kansengelijkheid in Nederland zich ontwikkeld is wel duidelijk te zeggen dat er sprake is van een toenemende aandacht voor kansengelijkheid en de rol van overheden om hier invloed op uit te oefenen.

Inwoners van de gemeente Den Helder verdienen gemiddeld minder ten opzichte van heel Nederland, zijn gemiddeld lager opgeleid en leven vaker in armoede. Deze en andere risicofactoren hebben invloed op de kansengelijkheid van kinderen en jongeren in Den Helder. Ook in de gemeente Den Helder zijn

er kinderen of jongeren die opgroeien met kansenongelijkheid. Het probleem van kansenongelijkheid komt voort uit veel factoren en hiervoor bestaan geen eenvoudige oplossingen. De leefomgeving kan echter een stimulerende rol spelen, bijvoorbeeld door het bieden van ondersteunende voorzieningen (goed onderwijs, bibliotheken, sport en spel) en het bieden van een gezonde en veilige leefomgeving. De gemeente Den Helder geeft hier al op verschillende manieren invulling aan, maar kan dit nog meer expliciet meenemen bij de inrichtingen van buurten en wijken.

Groeiende aandacht voor gezondheid & gezondheidsverschillen

Door de corona-pandemie is gezondheid duidelijk als prioriteit op de agenda gekomen. In 2020 zagen we een enorme druk op de gezondheidszorg door de hoge besmettelijkheid van corona, wat heeft geleid tot een te groot aantal patiënten voor de beschikbare zorginstellingen, zowel in Nederland als in andere landen. Daarnaast zijn op de achtergrond nog een aantal andere factoren die, ook nadat de corona-crisis is ingedamd, waarschijnlijk in de toekomst voor een blijvende druk op de gezondheidszorg zorgen, zoals de vergrijzing, een gebrek aan (geschoold) personeel in de zorg en de toename van ziektes die gerelateerd zijn aan leefstijl. Tegelijkertijd is er sprake van een toenemende aandacht en bewustzijn voor gezondheid.

Dit groeiende bewustzijn is echter niet evenredig over de samenleving verdeeld. Er is sprake van grote gezondheidsverschillen in de samenleving. Tijdens de corona-crisis is vooral veel aandacht geweest voor de kloof tussen jong en oud en de daarmee samenhangende gezondheidsverschillen. De grootste kloof is echter misschien wel sociaaleconomisch. De levensverwachting van een Nederlander die enkel onderwijs op de basisschool heeft gehad is gemiddeld zes jaar lager dan van een Nederlander die wetenschappelijk onderwijs heeft gevolgd. Nog groter is de kloof in levensjaren in goede gezondheid: dit aantal ligt gemiddeld vijftien jaar lager tussen de eerder genoemde personen.

In de gemeente Den Helder zijn er relatief veel inwoners met een lagere sociaal-economische status en is ook bovengemiddeld sprake van gezondheidsproblemen, zoals overgewicht, verslaving en chronische ziektes. Deze gezondheidsproblemen zijn complex en vragen om een aanpak via verschillende invalshoeken. Voor de rol die de leefomgeving hierin kan spelen is groeiende aandacht, bijvoorbeeld door middel van een beweegvriendelijke omgeving en het stimuleren van sporten en spelen. Ook het stimuleren van fietsgebruik in de gemeente Den Helder is hier een goed voorbeeld van.

Leefomgeving

Klimaatverandering en ruimtelijke adaptatie

De mondiale klimaatverandering, als gevolg van een versterkt broeikaseffect, stelt vrijwel ieder denkbaar gebied voor uitdagingen in de toekomst. Ook de gemeente Den Helder wordt geconfronteerd met een veranderend klimaat, wat zich kenmerkt door een grotere kans op extreme weersomstandigheden. Scenario's gaan in grote lijnen uit van meer hete, droge periodes, afgewisseld met (veel) zwaardere buien. Zware neerslag kan in de toekomst niet meer altijd worden afgevoerd via het riool, waardoor er tijdelijke berging op geschikte, veilige plaatsen moet plaatsvinden totdat het water kan infiltreren of worden afgevoerd via het oppervlakte water. Tegelijk moet er water worden vastgehouden voor droge periodes en moeten omgevingen niet te veel warmte vasthouden, aangezien de temperatuur hierdoor snel kan oplopen ('hittestress').

Deze problematiek vraagt voor de gemeente Den Helder om een inrichting met voldoende groen en water, om regenwater langer vast te houden (berging) en te laten infiltreren in de ondergrond zodat het riool niet verder wordt belast. Ook zorgen groen (perken, grasvelden, bomen) en water in het gebied ervoor dat de omgeving minder snel opwarmt en er minder hitte wordt vastgehouden. Met name in meer dichtbebouwde gebieden, zoals de wijk Stad binnen de Linie, vormt de klimaatbestendigheid een uitdaging. De groene Stelling Den Helder, die de stad omrandt, kan hierbij een oplossing bieden.

Op langere termijn (verwachting: op zijn vroegst na 2050) vormt ook de zeespiegelstijging een potentieel probleem, als gevolg van het smelten van de poolkappen. Mogelijk zijn in de toekomst aanpassingen aan duinen en de Helderse Zeedijk nodig zijn om het zeewater te blijven keren.

Tegengaan verlies van biodiversiteit

Wereldwijd loopt de biodiversiteit in hoog tempo terug, grotendeels veroorzaakt door de groeiende impact van de mens op de natuur. Belangrijke factoren die hier aan bijdragen zijn onder andere het verdwijnen van natuurgebieden, milieuvervuiling en klimaatverandering. In Nederland is op dit moment nog slechts zo'n 15% van de inheemse dieren- en plantensoorten over ten opzichte van de soorten die in 1900 voorkwamen. De laatste decennia is er toenemende aandacht voor dit probleem en worden meer maatregelen genomen, zoals het beschermen van natuurgebieden, het tegengaan van milieuvervuiling en de aanleg van nieuwe natuur. De biodiversiteit in Nederland gaat echter nog steeds achteruit. Dit heeft negatieve gevolgen voor de natuur, maar brengt in de toekomst ook risico's met zich mee voor de economie. Diverse grote economische sectoren zijn afhankelijk van werkende ecosystemen, zoals de agrarische sector en ons voedselvoorziening.

In en om de gemeente Den Helder bevinden zich diverse (Natura 2000) natuurgebieden met een hoge natuurwaarde en biodiversiteit, zoals het duingebied tussen Huisduinen en Callantsoog, de Noordzee en de Waddenzee. Deze gebieden zijn goed beschermd en vormen een belangrijk leefgebied voor veel dieren- en plantensoorten. Het aantrekkelijke landschap en hoge natuurwaarde trekt ook veel inwoners en bezoekers naar deze gebieden, die voor een belangrijk deel ook toegankelijk zijn. Een uitdaging voor de komende jaren ligt vooral in het stimuleren van biodiversiteit in de gebouwde omgeving en openbare ruimte. Meer groen en water in de stedelijke omgeving zijn positief voor de biodiversiteit en helpen tegen de effecten van klimaatverandering. De laatste jaren wordt op verschillende plekken in Nederland geëxperimenteerd met natuurinclusief bouwen. Met deze methode wordt natuur en biodiversiteit expliciet ruimte gegeven bij nieuwe stedelijke ontwikkelingen. Deze ontwikkelingen bieden kansen om een verder verlies aan biodiversiteit tegen te gaan en op termijn zelfs te verhogen, terwijl ook stedelijke ontwikkelingen de ruimte krijgen.

Kwaliteit milieu en natuurlijke hulpbronnen onder druk

De gemeente Den Helder staat bekend om zijn schone (zee)lucht en wordt omringd met (beschermde) natuur en landschappen. Bovendien is er de afgelopen decennia veel aandacht geweest voor de kwaliteit van het milieu en zijn er significante verbeteringen gerealiseerd sinds de jaren '80. Op sommige plaatsen staat de kwaliteit van het milieu en de natuurlijke hulpbronnen echter ook onder druk door menselijk gebruik van de fysieke leefomgeving. Zo zijn er op verschillende locaties in de gemeente Den Helder nog historische bodemvervuilingen te vinden, die met name verband houden met industriële en/of militaire activiteiten vanaf de 19^e eeuw.

Meer recent zijn er veel zorgen rondom de stikstofdepositie op kwetsbare natuurgebieden als gevolg van onder andere het gebruik van fossiele brandstoffen in mobiliteit, energieopwekking en bedrijfsprocessen en de uitstoot van veehouderijen en andere agrarische bedrijven. Ook de beschermde duinnatuur in de gemeente Den Helder is gevoelig voor teveel stikstofdepositie. Hierdoor dienen nieuwe ontwikkelingen hier rekening mee te houden. Ook is er recent veel zorg geuit over de waterkwaliteit in Nederland, die waarschijnlijk niet (op tijd) aan de gestelde normen hiervoor zal voldoen.

In de toekomst zijn nieuwe problemen denkbaar als gevolg van klimaatverandering. Op dit moment zorgen langere droge periodes al voor vraagstukken rondom de verdeling van water. Het is zeker denkbaar dat de kans hierop in de toekomst verder zal toenemen, aangezien er meer en langere droge en warme periodes verwacht worden. Een extra gevaar hierbij kan verzilting vormen. Onder invloed van de kracht van het zeewater kan zout water het grondwater onder de gemeente binnendringen. Het zoete water vormt een soort bel die tegendruk kan geven en ervoor zorgt dat het water niet te zout wordt. Door toekomstige zeespiegelstijging zal de druk van het zoute water toenemen, terwijl verwacht wordt dat de 'zoetwaterbel' als gevolg van meer droge periodes juist zal afnemen in kracht. Hoe dit precies zal lopen en op welke tijdschaal is op dit moment grotendeels nog onduidelijk, maar dit proces van verzilting kan een belangrijk risico vormen voor de beschikbaarheid van water voor natuur, landbouw en andere toepassingen.

Belangrijkste kaders

Toekomstige ontwikkelingen in de gemeente Den Helder spelen zich niet af in een vacuüm. In het vorige hoofdstuk is al stilgestaan bij de autonome trends en ontwikkelingen die op de gemeente afkomen en waar Den Helder rekening mee moet houden bij haar toekomstige ontwikkelingen. In dit hoofdstuk worden de belangrijkste kaders van andere overheden, op (inter)nationaal, provinciaal en regionaal niveau, op een rij gezet. Deze kaders geven richting aan deze omgevingsvisie. Enerzijds omdat zich in de gemeente Den Helder functies en gebieden bevinden met een belang dat verder rijkt dan de gemeentegrenzen en de gemeente hier rekening mee dient te houden, anderzijds ook omdat deze (beleids)kaders ondersteunend (kunnen) zijn bij toekomstige ontwikkelingen.

Internationaal

UNESCO-werelderfgoed Waddenzee

De Waddenzee is 's werelds grootste aaneengesloten systeem van zand- en moddervlakten die droogvallen tijdens eb. Het gebied bestaat uit het grootste deel van het Deense beschermde Waddenzeegebied, het Nederlandse gedeelte dat beschermd is en de Duitse Nationale Waddenzee-parken in Nedersaksen en Sleeswijk-Holstein. De Waddenzee is een niet erg diep watergebied met een relatief vlakke kust. Het leefgebied heeft getijdengeulen, zeegras-weiden, mosselbanken, zandbanken, wadden, zoutmoerassen, stranden en duinen. Er komen een groot aantal planten- en diersoorten voor, waaronder zeezoogdieren zoals de gewone zeehond, de grijze zeehond en de bruinvis. Het is ook de broedplaats en het overwinteringsgebied voor 10 tot 12 miljoen vogels per jaar. Het gebied is een van de laatst overgebleven grootschalige bij eb droogvallende ecosystemen waar natuurlijke processen blijven functioneren.

De status van werelderfgoed voor de Waddenzee betekent een belangrijke verantwoordelijkheid voor de gemeente Den Helder om het Helderse gedeelte van het wad in stand te houden. Mede door de aanwijzing van de Waddenzee als Natura 2000 – gebied is de bescherming goed op orde. De bescherming van de Waddenzee betekent echter ook een belangrijk knelpunt voor de verdere ontwikkeling van de haven van Den Helder en maakt een efficiënt ruimtegebruik binnen de beschikbare kaderuimte nog meer van belang. Op het gebied van de toeristische en recreatieve economie biedt deze status juist kansen, zeker gezien de populariteit van het Waddengebied bij binnenlandse en buitenlandse toeristen.

Natura 2000 - bescherming

Natura 2000 is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. In deze Natura 2000-gebieden worden bepaalde dieren, planten en hun natuurlijke leefomgeving beschermd om de biodiversiteit (soortenrijkdom) te behouden. De biodiversiteit staat in Europa al jaren onder druk. Duurzame bescherming van flora en fauna is hard nodig. Gezien het grensoverschrijdende karakter van veel leefgebieden van planten en dieren (denk bijvoorbeeld aan de Noordzee en Waddenzee) is het belangrijk om natuurbescherming in Europees verband aan te pakken. Zo voorkomen we dat de natuur in Europa en in Nederland steeds meer van hetzelfde wordt. In 1979 is de Vogelrichtlijn opgesteld en in 1992 de Habitatrichtlijn. Deze richtlijnen bestaan uit twee delen: soortenbescherming en gebiedsbescherming. Alle EU-lidstaten wijzen beschermde gebieden aan voor specifieke (leefgebieden van) (vogel-)soorten. De onder beide richtlijnen aangewezen beschermde gebieden vormen het Natura 2000-netwerk.

Binnen het grondgebied van de gemeente Den Helder bevinden zich drie Natura 2000 – gebieden: Duinen Den Helder – Callantsoog, Noordzeekustgebied en de Waddenzee. Voor deze gebieden is sprake van een strikt beschermingsregime om de natuurwaarden binnen deze gebieden te behouden en waar mogelijk te versterken.

Nationaal

Nationale Omgevingsvisie (NOVI) (vastgesteld september 2020)

Aan de hand van een toekomstperspectief op 2050 brengt de NOVI de langetermijnvisie in beeld. Op nationale belangen wil het Rijk sturen en richting geven. Die komen samen in vier prioriteiten:

Afbeelding: Illustratie van de vier nationale prioriteiten uit de Nationale Omgevingsvisie (NOVI)

Den Helder en de regio kunnen een belangrijke rol spelen in het bereiken en versterken van een aantal nationale belangen, zoals gesteld in de ontwerp-NOVI:

- In de Defensienota 2018 wordt, voor het eerst na 20 jaar bezuinigingen, een uitbreiding en vervanging van de vloot en organisatie aangekondigd. Er wordt gesproken over forse investeringen en over 2000 (in-)directe arbeidsplaatsen in Den Helder.
- De rijksopgave voor energie- en klimaatdoelstellingen roept opgaven en vraagstukken op met betrekking tot o.a. het vinden van ruimte in de haven van Den Helder voor logistieke dienstverlening voor de offshore windsector, aanlanding Wind op Zee en kansen en mogelijkheden voor initiatieven voor waterstof-systeemintegratie en hub-functie CO₂-opslag.
- De Noordzeekust en Texel zijn reeds populaire toeristische bestemmingen, maar aanvullende toeristische kansen kunnen worden benut in de regio met aan drie zijden kust, hoogwaardige landschappen en cultureel erfgoed als de Stelling van Den Helder. Hiermee kan worden bijgedragen aan een betere spreiding van toerisme over Nederland en de Provincie Noord-Holland.
- Er is sprake van opgaven ten aanzien van klimaatadaptatie en waterveiligheid.
- Greenport Noord-Holland Noord (NHN) heeft in de periode 2020-2040 steeds meer betekenis gekregen als 'voedselschuur en energiebron', met nationale en internationale betekenis.

Deze nationale belangen sluiten goed aan bij actuele kansen voor de verdere economische ontwikkeling van Den Helder en de regio Kop van Noord-Holland. Dit sluit aan bij het Helders Perspectief, waarin de kansen wat betreft de economische ontwikkeling van het maritieme cluster in Den Helder worden geschetst (zie Autonome trends & ontwikkelingen).

Rijksbeschermd Stadsgezicht De Stelling Den Helder

Een beschermd stadsgezicht is een samenhangende groep van objecten en gebouwen in een stad die van overheidswege beschermd wordt. In 2007 is de Stelling Den Helder, inclusief de schootsvelden, grachtengordel en de historische Rijkswerf Willemsoord aangewezen als Rijksbeschermd stadsgezicht.

De gemeente Den Helder spant zich in om het beschermde stadsgezicht in samenhang te behouden. Bij ontwikkeling van/in het gebied dient de gemeente zorg te dragen voor bescherming van de cultuurhistorische waarden. Hierbij is een samenwerking met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed van groot belang.

Gebiedsagenda Waddengebied (vastgesteld en instemmingsverklaring ondertekend)

De Agenda voor het Waddengebied richt zich op de bescherming en de ontwikkeling van het Waddengebied. Dit gaat zowel om het natuurgebied als het unieke open landschap van dit gebied. Als gemeente hebben we een verklaring ondertekend die ons verbindt met de doelen en ambities uit deze gebiedsagenda. Bij de agenda is een uitvoeringsprogramma opgesteld. Dit uitvoeringsprogramma is nog in concept en wordt in de zomer vastgesteld. De hoofdlijnen van dit programma zijn al wel bekend.

De komende jaren gaan we als gemeente aan de slag met de doelen en ambities uit de gebiedsagenda. We zetten ons via verschillende programma's, zoals Natura 2000 en het Waddenfonds, in voor het herstel van de natuur. In de ontwikkelingen rondom het waddengebied houden we rekening met

klimaatverandering, bereikbaarheid, energie en landschap én de economische activiteiten die er plaatsvinden.

De ontwikkeling van de Kop van Noord-Holland is één van de integrale opgaven in de gebiedsagenda. Onder leiding van de Rijksbouwmeester worden verschillende scenario's voor de ruimtelijke inpassing van functies in het havengebied in beeld gebracht. Op basis van de onderzoeken vindt besluitvorming plaats over de toekomst van het Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland en specifiek het havengebied van Den Helder.

Een ander onderdeel wat voor Den Helder interessant is, is de afspraak met alle partijen een gezamenlijk gedragen oplossing te zoeken voor een tijdelijke parkeerfaciliteit in de buurt van de haven van Den Helder voor het faciliteren van de modernisering en nieuwbouw van boorplatforms.

Nationaal Waterprogramma 2022-2027 (vastgesteld maart 2022)

In het Nationaal Waterprogramma staan de hoofdlijnen van het nationale waterbeleid en het beheer van de rijkswateren en rijkswaarwegen. Het programma heeft voor de komende jaren drie hoofdambities:

- Een veilige en klimaatbestendige delta.
- Een concurrerende, duurzame en circulaire delta.
- Een schone en gezonde delta met hoogwaardige natuur.

Met deze ambities wordt gewerkt aan de opgaven waar we voor staan op het gebied van water. Deze opgaven bestaan uit klimaatverandering, bescherming tegen overstromingen, een goede zoetwatervoorziening tegen droogte en het beschermen van de kwaliteit van het (drink)water. De leiding van het programma ligt bij het Rijk en specifiek bij Rijkswaterstaat. In Den Helder gaan Rijkswaterstaat en de Rijkshavenmeester, in nauwe samenwerking met de Koninklijke Marine, de komende jaren werken aan het nautisch beheer in en rond de Waddenzee.

Als gemeente zorgen we ervoor dat het klimaatbestendig en waterrobuust inrichten van de omgeving in onze omgevingsvisie opgenomen worden. Daarbij houden we ook rekening met het regionaal waterprogramma van de provincie.

Programma Noordzee 2022-2027 (bijlage van Nationaal Waterprogramma 2022-2027)

Het Programma Noordzee 2022-2027 richt zich op het bereiken van een duurzaam en veilig gebruik van de Noordzee dat bijdraagt aan de maatschappelijke, economische en ecologische doelstellingen van Nederland. Met dit programma heeft het Rijk de kaders opgesteld voor ruimtelijk gebruik van de Noordzee in relatie tot de toestand van het mariene ecosysteem en voor het beleid gericht op het verbeteren van de milieutoestand. Die kaderstelling is verder uitgewerkt in een beschrijving van het huidige gebruik, de actuele en te verwachten ontwikkelingen, de daarmee samenhangende toekomstvisie en opgaven, het ontwikkelde beleid en beheer en tot slot de kennisopgave.

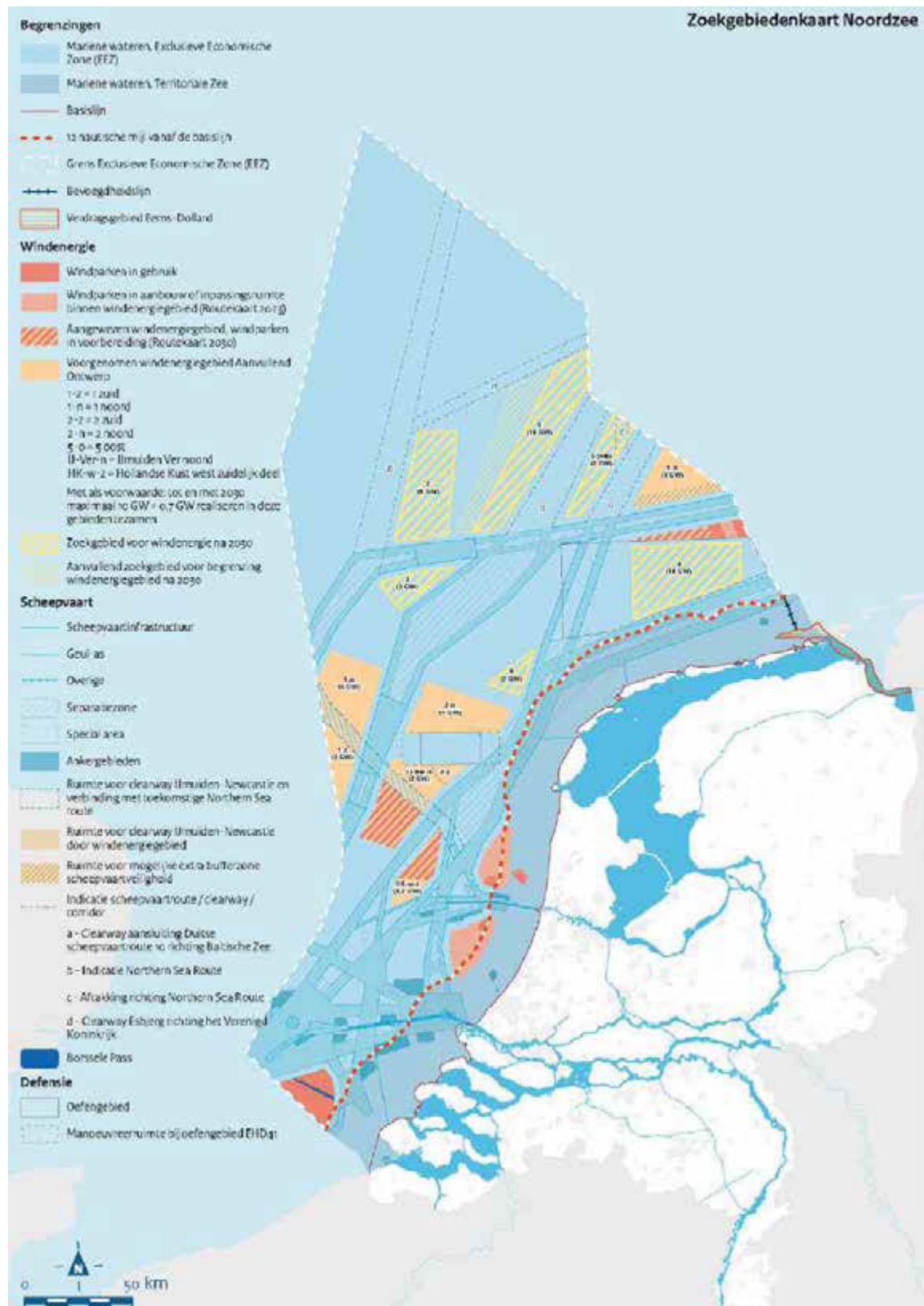
De Noordzee is qua activiteit één van de drukste zeeën ter wereld. Het wordt gebruikt voor de scheepvaart, de visserij, de olie- en gaswinning, de windparken en de zandwinning. Dit maakt het een gebied vol kansen en uitdagingen. Met het Programma Noordzee 2022-2027 wordt een belangrijke stap genomen om deze kansen en uitdagingen op te pakken. Het Rijk gaat de ambities, doelstellingen en uitdagingen verder uitwerken in een Toekomstvisie Noordzee 2050.

Naar verwachting speelt de Noordzee straks een grotere rol op het gebied van duurzame energie. In de Noordzee Energie Outlook is verkend welke mogelijkheden de Noordzee kan bieden voor een duurzame Nederlandse energievoorziening in 2050. Er zijn hierbij twee uiterste eindbeelden van 2050 samengesteld, aangevuld met toekomstpaden die de weg beschrijven tussen 2030 en 2050. Met beide eindbeelden worden ook de minimaal en maximaal benodigde hoeveelheden duurzame energieproductie op de Noordzee verkend.

De beide scenario's zijn in de tabel hiernaast weergegeven.

Windenergie op zee vermogen (GW)	38	72
Energieopbrengst (TWh)	170	325
Benodigde groei (GW/jaar) ⁵³	1,5	3

De mogelijke wingebieden voor windenergie zijn opgenomen in de zoekgebiedenkaart. Een paar van deze gebieden liggen strategisch ten opzichte van Den Helder en bieden daarmee kansen voor economische en duurzame ontwikkeling.

Afbeelding: kaart met zoekgebieden voor (grootschalige) opwek van windenergie op de Noordzee

In de windenergiegebieden is in principe medegebruik nodig. Onder medegebruik vallen natuurontwikkeling, voedsel (passieve visserij, aquacultuur) en hernieuwbare energieopwekking en opslag (elektriciteit uit of op het water en installaties voor waterstofproductie). Voor Borssele, Hollandse Kust (zuid), (noord) en (west), IJmuiden Ver en Ten Noorden van de Waddeneilanden wordt een Handreiking gebiedspaspoort gemaakt. Via een zonering wordt vervolgens aangegeven waar in een windenergiegebied ruimte is voor medegebruik. Uitgezonderd van medegebruik zijn: doorvaartpassages, onderhouds- en veiligheidszones rondom platforms, windturbines, infield-kabels en de logische vaarroutes daar naartoe.

Nadat het inrichtingsplan van de windparken bekend is, stelt het Rijk voor alle zes de windenergiegebieden uit Routekaart 2023 en 2030 een Handreiking gebiedspaspoort op. Na publicatie kunnen initiatiefnemers voor mogelijk medegebruik in gesprek gaan met het bevoegd gezag en een vergunning aanvragen. Pas na het gereedkomen van het windpark kunnen deze initiatieven voor medegebruik worden uitgevoerd.

Het opwekken van windenergie op de Noordzee met windparken heeft gevolgen voor het maritiem ecosysteem. Het onderzoek en de monitoring van deze effecten vinden plaats in het Windenergie op zee ecologisch programma (Wozep). Mogelijke effecten op diersoorten worden daarmee vroegtijdig in kaart gebracht. De resultaten van het onderzoek kunnen aanleiding geven tot maatregelen die negatieve effecten zoveel mogelijk beperken (mitigatie), conform de vereisten van de Vogelrichtlijn (VR) en Habitatrichtlijn (HR). Het Rijk past de resultaten toe in de besluitvorming over kavelbesluiten en vergunningen en in de vormgeving ervan. Deze procedure loopt via het Kader Ecologie en Cumulatie (KEC), het milieueffectonderzoek, de Passende beoordeling en het toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r. Het Kader Ecologie en Cumulatie (KEC) is geactualiseerd om de verwachte effecten op biogeografische populaties te kunnen berekenen.

Als het beperken van effecten niet voldoende mogelijk is en het gaat om significante negatieve effecten, zijn compenserende maatregelen noodzakelijk. Compenserende maatregelen op zee zijn veelal niet mogelijk. Daarom is aanvullend te kiezen voor bovenwettelijke natuurversterkende maatregelen. De ecologische ruimte voor windparkontwikkeling moet zijn aangetoond voorafgaand aan het nemen van kavelbesluiten. Daarbij is sprake van adaptieve planning. Dit kan er bijvoorbeeld toe leiden dat aangewezen windenergiegebieden uiteindelijk niet of gedeeltelijk in gebruik worden genomen. Voor Den Helder is het goed om deze ontwikkelingen in de gaten te houden en voorbereid te zijn op de mogelijke rol die het kan spelen in de windenergiegebieden.

Het Klimaatakkoord besteedt aandacht aan de afvang en opslag van CO₂, met daarbij de afspraak dat de permanente opslag van CO₂ alleen onder de zeebodem plaatsvindt (in uitgeproduceerde olie- en gasvelden en mogelijk ook aquifers). Het doel is vooral om de uitstoot van CO₂ door bepaalde industriële sectoren te beperken. Op termijn zijn opslaglocaties in de (diepe) zeebodem echter ook relevant voor de grootschalige productie en opslag van waterstof of het realiseren van negatieve emissies. In 2021 heeft het ministerie van EZK een ruimtelijke verkenning uitgevoerd voor initiatieven voor CO₂-transport en -opslag. De ruimtelijke verkenning laat zien dat er meer plannen zijn voor CO₂-infrastructuur op de Noordzee, ook verder van de kust. Het is de verwachting dat het Aramis-initiatief hierin voorziet door CO₂-infrastructuur te realiseren vanaf de Maasvlakte naar uitgeproduceerde olie- en gasvelden ten noordwesten van Den Helder. Het betreft een hoofdtransportleiding die CO₂-opslag in verschillende opslaglocaties mogelijk maakt. Voor dit Aramis-project is een Rijkscoördinatieprocedure gestart waarin de effecten van de aanleg van deze nieuwe infrastructuur worden onderzocht, onder andere in een milieueffectrapportage. Hier maken ook de ecologische effecten onderdeel van uit. Het Rijk overlegt in de planperiode 2022-2027 verder met belanghebbende partijen in het energiedomein en op de Noordzee, en met medeoverheden om tot een optimale en gedragen besluitvorming over energie-infrastructuur te komen, zowel voor CO₂ richting de Noordzee als voor waterstof van zee naar land.

Een relatief nieuwe ontwikkeling zijn energie-eilanden of –platforms. Deze worden ook wel power hubs genoemd. North Sea Wind Power Hub (NSWPH) streeft naar een internationaal gecoördineerde uitrol van het net op zee met modulaire wind-waterstof energie-eilanden in plaats van individuele nationale aansluitingen van windparken op zee. NSWPH werkt in 2021 en 2022 samen met het ministerie van EZK voor de nieuw aangewezen windenergiegebieden casestudies uit. De resultaten worden benut in een voorverkenning van het Rijk naar nut en noodzaak van energiehub(s), waarbij verschillende locaties en constructievormen aan de orde komen. Het Rijk zal daarnaast een verkenning starten om nut en noodzaak en haalbaarheid van één of meer energiehub(s), mogelijk in de vorm van een kunstmatig

eiland, aan te tonen. Daarbij dienen ook de ecologische en ruimtelijke implicaties te worden meegenomen. En zal, indien nut en noodzaak is aangetoond, in deze planperiode starten met de voorbereidingen (onderzoeken en verkenningen) van een dergelijke hub(s). Daarbij worden belanghebbenden en buurlanden vroegtijdig betrokken.

Voor het transporteren van de huidige en toekomstige windenergie naar het vasteland zijn verschillende mogelijkheden. Op welk tracé en aanlandingslocatie daarvan de keuze valt, hangt onder meer af van de locaties van de windparken, de locatie en aard van de energievraag, de mogelijkheden om energie-infrastructuur op zee aan te leggen of te hergebruiken, de transportcapaciteit van het hoogspanningsnet en de wijze waarop aanlanding samengaat met andere belangen in het gebied.

Het kabinet brengt deze factoren in kaart in een Verkenning Aanlanding Windenergie op Zee (VAWOZ). Deze verkenning is een opstap naar de besluitvorming over de set van aanlandingsopties waarmee per traject een Rijkscoördinatieregeling (onder de Omgevingswet een projectprocedure) zal worden gestart. De minister voor Klimaat en Energie stelt in overleg met de minister voor VRO een inpassingsplan op voor de uitgifte van de vergunningen voor de netaansluitingen op het land. In 2022 start de verkenning van kansrijke alternatieven om windenergie van zee naar land te brengen in de periode 2031-2040. Het gaat hierbij zowel om aanlanding via elektriciteit als aanlanding met behulp van moleculaire energiedragers zoals waterstof. Voorafgaand aan de VAWOZ 2031-2040 wordt door middel van voorverkenningen op hoofdlijnen in kaart gebracht wat eerste kansrijke mogelijkheden en aanlandlocaties zijn. De kans bestaat dat Den Helder een van de mogelijke aanlandlocaties wordt.

In het programma wordt ook stilgestaan bij andere vormen van energie: de olie- en gaswinning. De belangrijkste ontwikkelingen in de olie- en gaswinning zijn de decarbonisatie (het koolstofvrij maken) van de sector en het in kaart brengen en faciliteren van de mogelijkheden voor hergebruik van de gasinfrastructuur voor transport en opslag van CO₂ en waterstof.

Een andere vorm van energie die nog niet besproken is, is waterstof. Met de toename van het aantal windparken wordt de winning van fossiele brandstoffen uit de zeebodem de komende jaren afgebouwd. Tegelijkertijd kan de productie van waterstof met windenergie (power to gas) op zee kan de inpassing van duurzame energie van windparken op zee ondersteunen en kan ook bijdragen aan het verduurzamen van de industrie en de mobiliteit.

Een deel van de uit productie genomen installaties en leidingnetten zal wellicht (her)bruikbaar zijn voor de productie, het transport en de opslag van waterstof. Aangezien waterstof waarschijnlijk grotendeels op zee geproduceerd wordt, zal het mogelijk worden om de verhouding tussen de productie van elektriciteit en waterstof te variëren. Waterstof uit hernieuwbare energiebronnen gaat naar verwachting een rol spelen omdat onze energiebehoefte niet alleen bestaat uit elektriciteit maar ook uit andere energievormen waarvoor tot nu toe steenkool, aardolie en aardgas de bronnen vormden. Voor de productie van waterstof is elektrolyse nodig. De elektrolyse op zee zal naar verwachting pas na 2030 een substantiële rol kunnen spelen omdat deze technologie de komende jaren nog niet ver genoeg is ontwikkeld en bovendien te duur is. Om na 2030 elektrolyse op zee mogelijk te maken, zal het Rijk één of meer proefprojecten (helpen) opzetten.

Voor Den Helder liggen op dit gebied kansen door aan een proefproject mee te doen en van daaruit een actieve rol te krijgen bij de productie van waterstof. Gezien de strategische ligging is het ook mogelijk dat het aanleggen van de infrastructuur voor waterstof (mede) vanuit Den Helder plaatsvindt. Een ander kans zit in de installaties en leidingen in Den Helder die mogelijk bruikbaar zijn voor de productie, het transport en de opslag van waterstof.

In 2021 is de Verkenning 'Duurzame blauwe economie' uit het Noordzeeakkoord gestart. De verkenning wordt tot 2027 voortgezet, waarbij tussentijds beleidsopties en marktkansen worden uitgewerkt. De verkenning stuurt aan op een integrale realisatie van de beleidsdoelen van het Programma Noordzee 2022-2027, met focus op innovaties in duurzame mariene voedselproductie en op beleidsdoelen rond energie uit wind, water en 'zon op zee'. Bij dit alles is er aandacht voor kansrijke manieren van medegebruik van windparken. De realisatie is gebaseerd op de informatie uit de gebiedspaspoorten per windpark, waarin de afweging plaatsvindt met betrekking tot:

- Natuurontwikkeling, natuurherstel en -bescherming;
- Vormen van en locaties voor passieve visserij (bijvoorbeeld manden en korven);
- Toegestane vormen van en locaties voor medegebruik door de 'nieuwe blauwe economie'

Vanuit het kabinet zijn enkele meerjarige missiegedreven innovatieprogramma's (MMIP's) vastgesteld voor de duurzame blauwe economie. Het MMIP Visserij richt zich op het ontwikkelen van een ecologisch én socio-economisch duurzame kust- en zeevisserij op de Noordzee ter bevordering van een dynamische visserijsector, een goede levensstandaard voor visserijgemeenschappen en een goede status van de visbestanden en het mariene milieu. Er staat niet wat dit MMIP zal betekenen voor de (Helderse) visserijvloot. Vanuit het Noordzeeakkoord (NZA) zijn er wel middelen gereserveerd voor aanpassing van de kottervloot, waarbij verduurzaming een belangrijk doel is. De maatregelen zijn uitgewerkt in de Kottervisie. In het kader van de verdere uitrol van windenergie op zee worden aanvullende middelen ter beschikking gesteld voor de visserijsector.

Het Rijk zal nauwlettend volgen welke werkelijke effecten voor de visserij in de praktijk optreden en hoe vissers hun activiteiten zullen aanpassen als er minder ruimte is om te vissen en er bovendien een veelheid aan ontwikkelingen zich tegelijkertijd voltrekt. Het Rijk voert in 2022 een sociaaleconomische impactanalyse uit naar de gevolgen van alle grote ontwikkelingen voor het gehele viscluster. De analyse zal relevante informatie opleveren om te bepalen of en zo ja, welke maatregelen nodig zijn voor (onderdelen van) het viscluster om zich aan te passen.

Luchtvaartnota 2020-2050 (vastgesteld november 2020)

Met de Luchtvaartnota 2020 – 2050, met de titel: 'Verantwoord vliegen naar 2050' zet het kabinet de nieuwe koers uit voor de luchtvaart. Vier publieke belangen staan hierin centraal: veilige luchtvaart in de lucht en op de grond; goede verbindingen met de belangrijke bestemmingen in de wereld; verbeteren van de leefomgevings-kwaliteit en verminderen van het klimaat-effect. Het kabinet wil dat de luchtvaart klaar is voor de toekomst. Binnen heldere kaders vanuit de vier publieke belangen kan de luchtvaart zich blijven ontwikkelen.

De luchthavennota gaat niet specifiek in op helikopter luchthavens. De functies van Den Helder Airport voor de offshore en de SAR-hulpverlening zijn geborgd met de nieuwe medegebruiksvergunning voor het civiele verkeer verleend (Staatscourant 2019, 5883). De Luchthavennota gaat wel in op drones. Het kabinet wil ruimte geven aan drones en innovatie en tegelijk de veiligheidsrisico's van dronegebruik beperken.

Uit par 2.3.5: "Het gebruik van drones en onbemande luchtvaartuigen neemt sterk toe. Deze ontwikkeling biedt nieuwe kansen voor bedrijven en leidt tot nuttige toepassingen. De overheid wil deze ontwikkeling de ruimte geven en innovatie in technologie en diensten mogelijk maken. Uiteraard moet dit veilig gebeuren. De komende jaren komen er stapsgewijs meer Europese regels. Deze zijn gericht op een veilige operatie van drones en een veilige integratie in het luchtruim. Tijdige nationale implementatie van deze regels is een belangrijke voorwaarde om de Nederlandse dronesector toegang te geven tot de Europese markt. Rond 2030 is er een volledige set van Europese regels voor drones. Daardoor kunnen ook grote onbemande luchtvaartuigen veilig aan het luchtverkeer deelnemen."

De ontwikkelingen rond drones zijn voor Den Helder van belang omdat de wens bestaat op Den Helder Airport een civiel dronesvliegveld te ontwikkelen (Regio Deal-programmalijn maritieme opkomende technologieën).

Kabinetsvisie Waterstof (geen nota, wel definitief verhaal)

Met deze kabinetsvisie wil het kabinet het belang van de ontwikkeling van duurzame waterstof en de unieke uitgangspositie van Nederland onderstrepen. Een voortvarende ontwikkeling van waterstof past ook in de visie die het kabinet heeft gepresenteerd in de recente Groeistrategie voor Nederland op de lange termijn. Met name voor de industrie heeft het grote prioriteit. Door nu helder het belang van CO₂-vrije waterstof te benoemen, een ambitieuze beleidsagenda te presenteren en essentiële stappen te zetten om tijdig de infrastructuur en andere randvoorwaarden te realiseren, wil het kabinet een duidelijk signaal afgeven. Regio's verspreid over het hele land ontwikkelen waterstofclusters. Het kabinet heeft waardering voor deze initiatieven en ziet ze als een essentieel onderdeel van hoe we gezamenlijk de komende jaren de energietransitie gaan vormgeven.

Den Helder heeft de ambitie een belangrijke rol te spelen in de energietransitie en met name de kansen te pakken die er zijn bij de transitie naar een waterstofeconomie. Een voorbeeld is het consortium H2

Gateway waar Den Helder onderdeel van is. H2 Gateway geeft invulling aan deze ambitie met de inzet op een fabriek die gecentraliseerd voor de industrie blauwe waterstof produceert met behulp van CO₂ opvang en opslag. Dit is een van meerdere projecten uit het waterstofprogramma Noord-Holland Noord. Vanuit de Regio Deal worden diverse projecten in de kop van Noord-Holland met een financiële impuls ondersteund.

Havennota 2020-2030 (vastgesteld november 2020)

De Havennota schetst vanuit een publiek perspectief de kaders en uitgangspunten aan de hand waarvan de havens een systeemsprong kunnen maken naar een digitale en duurzame haven economie. Samen met de havens wil de minister de ambitie van de Havennota waarmaken: “de krachtige positie van de Nederlandse havens behouden, in de economie van de toekomst die duurzaam, digitaal en verbonden is”. Met name de grondstoffen- en energietransitie overstijgt de belangen van individuele havens. De havens zullen gezamenlijk moeten optrekken om tot betere (markt)prestaties en meer efficiëntie te komen, ook in het aanbodprofiel van alternatieve brandstoffen en inspeland op de vraagbehoefte in sectoren als industrie en mobiliteit. Bovendien kan havensamenwerking vanuit een publiek perspectief bijdragen aan efficiënt ruimtegebruik en optimale benutting van infrastructurele capaciteit. Meer samenwerking is daarom een speerpunt van de Havennota met als doel een geïntegreerd systeem van samenwerkende havenbedrijven.

Over Den Helder staat er:

“Overige zeehavens zoals Scheveningen, Harlingen en Den Helder zijn wat betreft op- en overslag primair van lokaal of regionaal belang. Deze zeehavens krijgen bij investeringen in bereikbaarheid steun van lokale en regionale overheden en komen daarmee niet direct in aanmerking voor MIRT investeringen van het Rijk. Ondanks dat Den Helder geen haven van nationaal belang is in de economische zin, gaat het hier wel om een Rijkszeehaven van een bijzondere categorie gezien de combinatie van civiele en defensiebelangen. De haven van Den Helder is immers de thuishaven van de Koninklijke Marine en de Kustwacht. Defensie is, gezien het Defensie-belang, aangewezen als Rijkshavenmeester op grond van de Scheepvaartverkeerswet. Met offshore en inzet op waterstof is er, door combinatiemogelijkheden waarover in de Kabinetsvisie op waterstof wordt gesproken, potentie voor verdere ontwikkeling in de Kop van Noord-Holland. Dit wordt toegelicht in paragraaf 3.2.”

“De havens van het Noordzeekanaal, Den Helder en Groningen Seaports spelen vanwege hun geografische positie met het Hydroports initiatief gezamenlijk in op de productie van groene waterstof en op de realisatie van verbindingen tussen de havens voor het transport van waterstof. De aanlanding van windenergie afkomstig van windmolenparken op zee biedt hier kansen toe.”

“Tot slot hebben de provincie Noord-Holland, gemeente Den Helder en het havenbedrijf Den Helder de ambitie om de haven van Den Helder een schakel van nationaal belang te laten worden in de energietransitie. Verder verkennen partijen in en om de haven van Den Helder de mogelijkheden voor CO₂ afvang- en opslag via de gasinfrastructuur vanaf de NAM-installatie naar de lege gasvelden in de buurt van de Den Helder. Om de ontwikkeling van het maritiem cluster in de Kop van Noord-Holland te versterken, investeert het kabinet maximaal € 5 miljoen als onderdeel van de derde tranche Regio Deals.”

Startnotitie Programma Energiehoofdstructuur (vastgesteld mei 2020)

De ambitie van het Programma Energiehoofdstructuur is tijdig te zorgen voor voldoende ruimte voor de nationale energiehoofdstructuur, op basis van een integrale afweging met andere opgaven en belangen, binnen een (inter)nationale context en waarbij een goede leefomgevingskwaliteit randvoorwaarde is. Het programma heeft betrekking op ruimtelijk beleid op land en de grote wateren en hanteert als tijdshorizon 2030-2050. Het gaat dus over het gehele Nederlandse grondoppervlak, uitgezonderd de Noordzee.

De verduurzaming van het energiesysteem leidt tot veranderingen in het ruimtebeslag voor opwekking, transport, conversie en opslag van energie. De transitie vraagt meer ruimte in de fysieke leefomgeving, terwijl die ruimte beperkt is. We gaan van een centraal systeem, in hoofdzaak op fossiele bronnen gebaseerd, naar een deels meer decentraal energiesysteem gebaseerd op hernieuwbare bronnen. Deze veranderingen vragen vernieuwing van het beleid, waarmee de ruimtelijke inpassing van het energiesysteem is geregeld. Het Nederlandse energiesysteem is, en wordt steeds meer, verbonden met

het internationale energiesysteem. De ruimtelijke impact van internationaal energiebeleid is dan ook een essentieel onderdeel van dit programma.

Het programma richt zich inhoudelijk op drie samenhangende deelsystemen van de energietransitie: elektriciteit, (brand)stoffen en warmte. Dwarsdoorsnijdend daaraan zal aandacht worden gegeven aan de integratie van deze systemen. Keuzes in het ene systeem kunnen consequenties hebben voor andere systemen. Zo hebben locaties voor grootschalige productie van waterstof een goede aansluiting op zowel het hoogspanningsnet als op het gasnet nodig. De keuze in de allocatie van grootschalige waterstofproductie heeft daarmee impact zowel het gas- als elektriciteitsnet.

Provinciaal

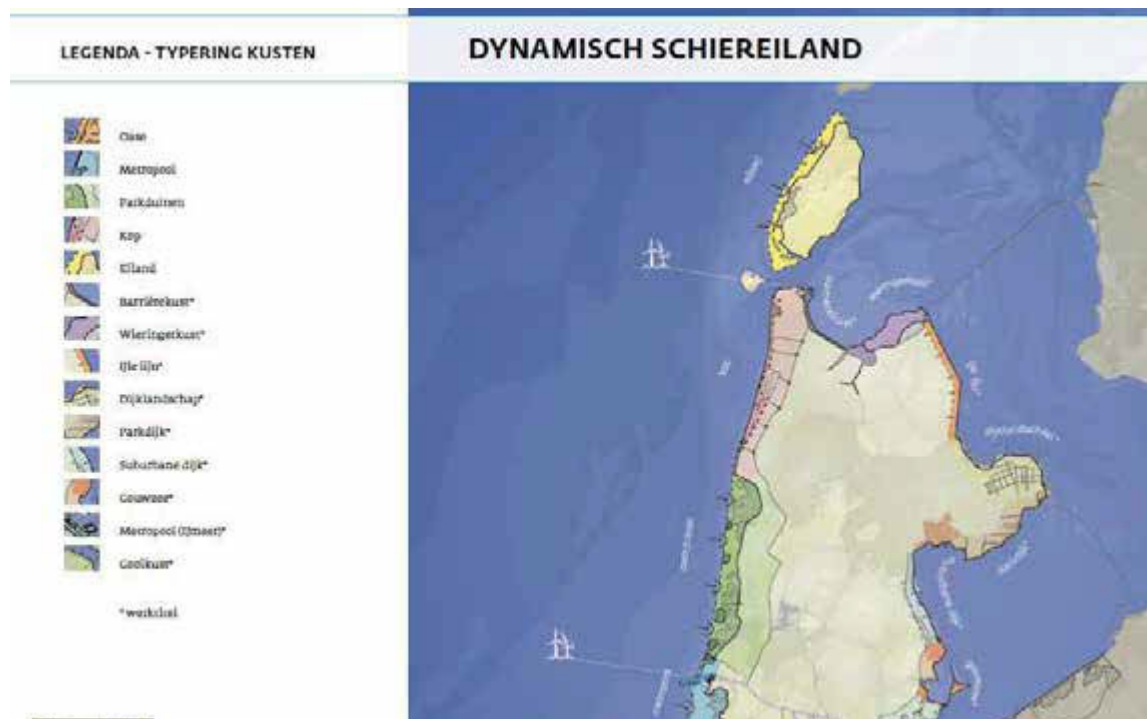
Provinciale Omgevingsvisie (vastgesteld november 2018)

De Provincie Noord-Holland omschrijft de kern van de provinciale omgevingsvisie als volgt:

“De provincie streeft naar een evenwichtige balans tussen economische groei en leefbaarheid. Een economisch vitale provincie draagt bij aan het welzijn, en een leefbare provincie draagt bij aan economische vitaliteit. We staan voor een gezonde en veilige leefomgeving, goed voor mens, plant en dier, en daarmee ook goed voor het economisch vestigingsklimaat binnen de provincie. Dit evenwicht staat ten dienste van duurzame ontwikkeling: toekomstige generaties moeten ook profiteren van de keuzes die wij maken.”

De toekomstige ontwikkeling wordt in vijf hoofdrichtingen uiteengezet:

1. Dynamisch Schiereiland
2. Metropool in ontwikkeling
3. Sterke kernen, sterke regio's
4. Nieuwe energie
5. Natuurlijk en vitaal landelijke omgeving

STERKE KERNEN, STERKE REGIO'S

Afbeelding: Illustratie bij de hoofdrichting 'Sterke kernen, sterke regio's' uit de Provinciale omgevingsvisie

Afbeelding: Illustratie uit de hoofdrichting 'Nieuwe energie' uit de Provinciale omgevingsvisie

Over Den Helder schrijft de Provincie:

“In het gebied rondom Den Helder komen de bewegingen Dynamisch schiereiland, Sterke kernen, sterke regio's en Nieuwe energie bij elkaar. De mogelijke aanlanding van energie-infrastructuur van de op zee opgewekte windenergie in de toegangspoort Den Helder biedt economische kansen en vraagt om zorgvuldige inpassing. Dit dient ook de doelen uit de beweging Sterke kernen, sterke regio's, om werkgelegenheid te versterken en het voorzieningenniveau op peil te houden. De doelen uit Dynamisch schiereiland voegen daar de benutting van de toeristische en recreatieve potentie aan toe in combinatie met opgaven rond de kustverdediging en het toevoegen van natuurwaarden. Meer landinwaarts komen daar ook het ontwikkelen van de duurzame agrifoodsector en vergroten van de biodiversiteit bij uit de beweging Natuurlijk en vitaal landelijke omgeving.”

De verbinding tussen de stad en haven en de Noordzee en Waddenzee en de kansen voor toeristische (kust)ontwikkeling, de ruimte voor economische ontwikkeling rondom de energietransitie en het belang van een vitale stad met een goed voorzieningenniveau klinken terug in de bewegingen en de visie op Den Helder en omgeving vanuit de Provincie Noord-Holland..

Waterstofstrategie Provincie Noord-Holland (vastgesteld november 2020)

De provincie Noord-Holland heeft de ambitie om een actieve rol te spelen in het op gang brengen van de waterstofeconomie: Noord-Holland is een snel opkomende Hydrogen Valley. De regio heeft veel potentie om de productie en invoer, opslag en doorvoer van (klimaatvriendelijke) waterstof snel op te schalen. Daarmee kan Noord-Holland niet alleen haar eigen klimaatdoelstellingen realiseren, maar ook een substantiële bijdrage leveren aan het verduurzamen van het energiesysteem in Nederland én Noordwest Europa.

In de strategie staat: “Om de Nederlandse waterstofeconomie echt van de grond te krijgen, is het belangrijk om de productie van groene waterstof op te schalen, de productie van blauwe waterstof op gang te brengen (in combinatie met opslag of hergebruik van de afgevangen CO₂) en om de vraag naar waterstof in de industrie en zware mobiliteit te stimuleren. Verder is het zaak om te leren en te experimenteren met toepassingen van waterstof in de gebouwde omgeving, mobiliteit en agrisector en met waterstof voor netbalancing. Evengoed is het belangrijk dat er een waterstofinfrastructuur wordt gerealiseerd wordt. Tot slot moet groene waterstof kunnen concurreren met fossiele brandstoffen, want op dit moment is er nog nauwelijks een businesscase rond te krijgen.”

“Voor Noord-Holland ligt daarnaast de focus op de toepassing van waterstof om het elektriciteitsnet te ontlasten, de havens te positioneren als kennis- en onderhoudsclusters voor offshore wind en als draaischijf voor duurzame energie. De Port of Amsterdam richt zich hierbij op import, opslag en overslag van groene waterstof en synthetische kerosine. En Port of Den Helder op de productie van blauwe waterstof in combinatie met het afvangen en opslaan van CO₂ en op de in- en doorvoer van groene waterstof.”

“Het aangrijpen van de energietransitie is voor Port of Den Helder en de regio een kans om de werkgelegenheid te behouden. Den Helder heeft alles in huis om het onderhoud aan de windparken op zee uit te voeren en een rol te spelen bij de afvang en opslag van CO₂ (CCS/CCU). Daarvoor kan de bestaande olie- en gasinfrastructuur en de kennis worden ingezet. Dat is ook voor de BV Nederland van urgent belang, omdat hergebruik van de infrastructuur tot lagere maatschappelijke kosten leidt.”

“Noord-Holland ligt aan de Noordzeekust en in de nabijheid van de grote windvelden die in de Noordzee geprojecteerd zijn. Vóór 2030 zal elektriciteit van wind op zee aanlanden in de IJmond. Dit biedt kansen om te voorzien in de grote energievraag van de industrie. De energie die op de Noordzee ná 2030 wordt geproduceerd, wordt in welke vorm dan ook aan land gebracht. De ambities voor wind op zee na 2030 vragen om een netverzwaring óf om een alternatieve moleculenroute (waterstof). Die laatste optie is mogelijk goedkoper dan een netverzwaring, doordat de bestaande gasinfrastructuur gebruikt kan worden voor waterstof die op zee wordt geproduceerd. Noord-Holland heeft een goede positie om de aanlanding van stroom en waterstof te faciliteren. Daarbij kunnen de havens in het Noordzeekanaal en Den Helder zorgen voor alternatief waterstoftransport, import van waterstof en dienen als uitvalsbasis

voor de (offshore) windindustrie. Met name bij het ontstaan van een internationale handel vormen deze twee havens strategische knooppunten ofwel draaischijven voor nieuwe energie.”

“Ook Port of Den Helder heeft alles in zich om een belangrijke rol te spelen in de waterstofeconomie.

- Den Helder ligt gunstig voor de aanlanding en distributie van groene waterstof die op zee wordt gemaakt. Het gasbehandelingsstation van de NAM is een strategische asset in de centrale rol die Den Helder kan spelen in de aanlanding, productie en het transport van waterstof. Via Den Helder kan waterstof ingevoerd worden op de toekomstige backbone.
- Den Helder kan de bestaande gasinfrastructuur gebruiken voor de opslag van CO2 in zee. Deze opvang van CO2 maakt deel uit van de productie van blauwe waterstof. De opvang- en transportcapaciteit voor CO2 is zo groot, dat Den Helder ook in beeld is voor de inname van CO2 van binnenvaartschepen.
- Den Helder heeft daarnaast een uitstekende uitgangspositie om op grote schaal blauwe waterstof te produceren voor de chemische industrie in binnen- en buitenland. Als die kans wordt benut, betekent dat een stimulans voor de ontwikkeling van de backbone die nodig is om waterstof over grotere afstanden te transporteren; een verbinding tussen Groningen, Noord-Holland en Rotterdam kan er in 2027 al zijn.
- Evenals Port of Amsterdam ligt Port of Den Helder dicht bij internationale afzetmarkten en beschikt zij over een sterk kenniscluster (TNO, ECN, de Technische Faculteit van het Koninklijk Instituut voor de Marine) en een sterk ontwikkelde offshore logistieke supply chain.
- De regio beschikt over onderzoek- en testlocaties voor de ontwikkeling van waterstoftoepassingen. In Europa's grootste waterstofonderzoeksfaciliteit, het Faraday laboratorium, werkt TNO aan technologische doorbraken voor opschaling. Naast de faciliteiten van TNO in Petten zijn er onderzoek- en testfaciliteiten bij het expertisecentrum InVesta in Alkmaar.
- Ook Port of Den Helder ligt gunstig voor het uitvoeren van onderhoud aan de windparken op zee. In de toekomst komen er meer parken in het noorden en verder op zee. Daarmee wint de centrale ligging van Den Helder nog aan betekenis. De haven participeert daarop met de ontwikkeling van ruimte in aanvulling op de reeds beschikbare offshore-faciliteiten (waaronder het vliegveld zodat werknemers snel van en naar de windvelden gebracht kunnen worden).”

Regionaal

Regioakkoord De Kop Groeit (vastgesteld maart 2020)

Het Regioakkoord is een akkoord tussen de gemeenten uit de Kop van Noord-Holland over samenwerking op de volgende onderwerpen, met daarbij de meest relevante inzet/projecten voor de gemeente Den Helder:

❖ Bereikbaarheid

Inzet op bereikbaarheid van het Maritiem Cluster en de TESO, het uitrollen van deelvervoer ('Mobipunten') en snelfietsroutes, verkeersveiligheid op de N9. Voor de toekomst wordt ingezet op aanleg van nieuwe verbinding N77 tussen Den Helder en de A7.

❖ Woningbouw

Inzet op de bouw van 5.000 nieuwe woningen in de Kop tot 2030 en het versnellen van de woningbouw.

❖ Duurzame energie

De Kop als proeftuin voor innovatieve manieren om energie op te wekken en een nationale rol van betekenis op het gebied van Wind op Zee, de waterstofeconomie en bijbehorende infrastructuur.

❖ Onderwijs – arbeidsmarkt

Samenwerking op het gebied van arbeidscommunicatie en samenwerking tussen overheden, onderwijs en ondernemers in de sectoren techniek, leisure, zorg en agri.

❖ Toerisme

Samenwerking in het promoten van de Kop ('destinatiemarketing') en regionale samenwerking op het gebied van fiets- en wandelnetwerken en groen/blauwe netwerken.

❖ Landbouw

Ondersteunen landbouw in transitie naar duurzame en vitale landbouw.

❖ Ontwikkeling met oog voor het landschap

Blijvende aandacht voor kwaliteiten van het landschap, ook bij nieuwe ontwikkelingen.

Met deze regionale afspraken vormt het akkoord een leidraad voor de verdere ontwikkeling van de gemeente Den Helder, als onderdeel van de Kop van Noord-Holland. Het regioakkoord zal in 2021 verder worden uitgewerkt naar een regionale samenwerkingsagenda voor de Kop.

Waterplan Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (vastgesteld december 2021)

Het Waterplan beschrijft in hoofdlijnen welke plannen het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier de komende jaren heeft voor het waterbeheer. Klimaat, technologie en maatschappij worden gezien als belangrijke ontwikkelingen waar het Hoogheemraadschap rekening mee gaat houden.

Deze ontwikkelingen zijn in het plan uitgewerkt in vijf opgaves. Dat zijn Ruimtelijk adaptatie, Omgevingswet, Duurzaamheid, Biodiversiteit en Datagestuurd werken.

- Ruimtelijke adaptatie is onderdeel van het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie. Door Ruimtelijke adaptatie toe te passen, wordt de leefomgeving zo ingericht dat deze voorbereid is op extreme weersomstandigheden als gevolg van het veranderende klimaat. Gemeenten en provincies nemen hierbij het voortouw. Het hoogheemraadschap gaat adviseren bij stedelijke ontwikkelingen om te borgen dat de omgeving klimaatbestendig wordt ingericht. Initiatieven voor groene en waterrijke gebieden worden gestimuleerd en ondersteund. Deze initiatieven dragen namelijk bij aan een gezonde leefomgeving. Op het gebied van bodemdaling ondersteunt het hoogheemraadschap de provincie met kennis en expertise. Voor de regio Noordkop is een Uitvoeringsagenda Ruimtelijke adaptatie opgesteld.
- De invoering van de Omgevingswet heeft gevolgen voor de rol en de positie van het Hoogheemraadschap. In het plan staat beschreven wat het Hoogheemraadschap gaat betekenen en doen voor inwoners, ondernemers en overheden. Bij nieuwe initiatieven gaat men werken vanuit het 'ja, mits'-principe in plaats van het 'nee, tenzij'-principe. Ook wordt in 2022 participatiebeleid ontwikkeld om betrokkenen op een zorgvuldige en transparante manier te betrekken bij projecten en werkzaamheden.
- Het hoogheemraadschap stelt zichzelf het doel om haar taken duurzaam en sociaal uit te voeren. Dit geldt zowel voor de bedrijfsvoering als voor de projecten en werkzaamheden. Het doel is om in 2050 volledig circulair te zijn. Bij duurzaamheid werkt het hoogheemraadschap actief samen met gemeenten. In de Regionale Energie Strategie (RES) van Noord-Holland-Noord onderzoekt het hoogheemraadschap of het ruimte kan bieden voor het opwekken van zonne- en windenergie. Bij initiatieven op het gebied van aquathermie adviseert en ondersteunt het hoogheemraadschap.
- Een goede biodiversiteit draagt bij aan gezond water en een gezonde bodem. Het hoogheemraadschap heeft een programma biodiversiteitsherstel opgezet om samen met haar partners de biodiversiteit te verbeteren.
- Met het datagestuurd werken wordt de vastlegging en het verzamelen van data uitgebreid en verbeterd. Dit moet leiden tot meer inzichten en betere verbanden tussen data. Het levert meer informatie op die het hoogheemraadschap kan benutten bij het uitvoeren van haar taken.

In het waterplan zijn verschillende onderdelen te lezen die de gemeente raken. Bij beheer van het grondwater en de ondergrond werken gemeente, provincie en hoogheemraadschap samen. Waar nodig ondersteunt de gemeente het hoogheemraadschap bij deze taak. Op andere gebieden intensificeert de dienstverlening naar de gemeente toe. Er komt data beschikbaar over de zoet-zoutgrenzen in grondwater. Deze informatie is belangrijk bij het tegengaan van verzilting. Het hoogheemraadschap gaat daarnaast de impact van klimaatverandering in kaart brengen via simulaties. Dit helpt ons bij het bepalen van onze gezamenlijke klimaatadaptatieplannen.

Een ander onderdeel waar gemeente Den Helder mee te maken krijgt, is de overdracht van het beheer van (vaar)wegen die nu beheerd worden door het hoogheemraadschap. Naar verwachting zal in 2023 het beheer van de laatste wegen worden overgedragen aan de gemeente. In Den Helder gaat dit onder andere om de Zeepromenade, de Grafelijkheidsweg en de Callantsogervaart.

RES 1.0 (vastgesteld 2021)

De Regionale Energiestrategie (RES) is een uitwerking van het nationale Klimaatakkoord. Eén van de afspraken is dat 30 energieregio's in Nederland onderzoeken waar en hoe het best duurzame elektriciteit op land (wind en zon) opgewekt kan worden. Maar ook welke warmtebronnen te gebruiken zijn zodat wijken en gebouwen van het aardgas af kunnen. Waar is ruimte en hoeveel? Zijn de plekken maatschappelijk gezien acceptabel en financieel haalbaar? In een Regionale Energiestrategie (RES) beschrijft elke energieregio zijn eigen keuzes. De gemeente Den Helder is hierin onderdeel van de energieregio Noord-Holland Noord.

Het bod en de zoekgebieden van de RES Noord-Holland Noord 1.0 zijn de uitkomst van een intensief participatieproces van de afgelopen twee jaar. Er is bottom-up verkend wat de mogelijkheden voor zonne- en windenergie op land zijn. Tijdens het proces tot aan de RES 1.0 zijn onderzoeken gedaan, scenario's verkend, effecten onderzocht, veel webinars en bijeenkomsten georganiseerd over de (on)mogelijkheden van zonne- en windenergie op land in de regio. In het kader 'RES-proces: van startnotitie tot RES 1.0' is een uitgebreide beschrijving van het doorlopen participatieproces opgenomen. Participatie stopt niet maar blijft doorlopen richting de RES 2.0 én op (lokaal) projectniveau. Het is aan initiatiefnemers om onder regie van de gemeente samen met belanghebbenden de zoekgebieden verder uit te werken. Lokale participatie is daarin een gezamenlijke verantwoordelijkheid, en sluit aan op wat overheden rond participatie moeten regelen (in de geest van de Omgevingswet).

In de RES 1.0 is geen draagvlak voor nieuwe (grootschalige) windturbines (3MW of meer) binnen de deelregio Kop van Noord-Holland en vindt het onderzoek naar hernieuwbare energie gericht plaats naar het opwekken van zonne-energie.

De in de RES 1.0 gemaakte afspraken worden door het college uitgewerkt in een uitvoeringsplan 1.0 en vastgesteld in de uitvoeringsinstrumenten van het gemeentelijk omgevingsbeleid, zoals de omgevingsvisie, het omgevingsplan en de omgevingsvergunning(en). Er wordt toegewerkt naar haalbare projecten met draagvlak en vergunningverlening in 2025.

Naast een nadere uitwerking van het zoekgebied Haven e.o. zijn drie regionale projecten in onderzoek:

- Microturbines: handreiking 'Afwegingskader microturbines' in het landelijk gebied in de Ko van Noord-Holland
- Zon op parkeerterreinen: Inventarisatie en participatieve haalbaarheidsonderzoek
- Zon op grote daken: Inventarisatie en participatieve haalbaarheidsonderzoek

Strategie Klimaatadaptatie Noordkop 2021-2026 (vastgesteld 2021)

De strategie klimaatadaptatie Noordkop is opgesteld om op regionaal niveau een strategie voor klimaatadaptatie te hebben. Het document komt voort uit het landelijke Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. De strategie is samen met belanghebbenden (waaronder gemeente Den Helder) opgesteld. De zeespiegelstijging, langere periode van droogte en hitte en extreme neerslag maken het noodzakelijk dat er nagedacht wordt over de volgende klimaatadaptatie-opgaven:

- Zorgen voor een veilige kust voor bescherming achterland tegen hoogwater
- Een veilig en robuust functionerend boezemsysteem
- Maximaal benutten van zoet water

➤ Stimuleren toename van biodiversiteit

Voor de regio kan klimaatverandering verschillende negatieve gevolgen hebben. Dat varieert van waterschade of hittestress in stedelijke en duin-gebieden tot droogte en verzilting. Voor de aanpak van klimaatadaptatie zijn zes pijlers geformuleerd waar de regio aan gaat werken.

- Bebouwing kustregio's robuust
- Neerslag vasthouden waar het valt: bufferen van zoet water
- Groen-blauwe netwerken versterken
- Vitale objecten hoog en droog
- Slim herinrichten stedelijk gebied
- Inwoners en bedrijven brengen we in positie

Naast de zes pijlers zijn er zes ontwikkelgebieden benoemd waarin kansen liggen voor klimaatadaptatie. Voor Den Helder zijn daarbij de volgende ontwikkelgebieden van belang:

- *Attractieve Noordzeekust*
De ecologie van de duinen en de duinzoom kan versterkt worden in combinatie met regeninfiltratie. Een verbreding van de kustzone met natuur en recreatie kan op zijn beurt leiden tot een betere bescherming tegen de stijging van de zeespiegel. Het planten van bomen draagt ook bij aan de natuur en recreatie. Bovendien bieden zij ook schaduw bij extreme hitte.
- *Marinestad en energiehub*
Naast duurzame windenergie vanaf zee kan Den Helder een rol spelen in het terugwinnen van warmte-energie uit oppervlaktewater. Door haar vitale objecten en netwerken verdient Den Helder extra aandacht te krijgen bij de bescherming tegen dijkdoorbraken. Verder zal het ontwikkelen van de bedrijvigheid rondom de haven van Den Helder zal de vraag naar woningen doen toenemen. Hier liggen kansen voor het creëren van groene, schaduwrijke buurten, met ruimte voor waterberging, versterking van biodiversiteit.
- *Waddenbaai*
Het werken aan een meer gevarieerde kustlijn kan gecombineerd worden met een robuustere inrichting van vitale objecten en netwerken voor overstromingen. Dit kan goed samengaan met het versterken van groen-blauwe netwerken met meer biodiversiteit. Zo werken we aan natuur die weerbaar is bij een veranderend klimaat.
- *Waterrijk*
Het kiezen van klimaatrobuuste natuurdoeltypen voor dit gebied. We houden rekening met een klimaat in 2050 dat leidt tot zilttere omstandigheden voor flora en fauna. In dit gebied liggen ook kansen voor het beter verbinden van recreatieve vaarroutes. Dit biedt mogelijkheden voor betere doorstroming in tijden van droogte. Ook zijn er kansen om extra water te creëren; een extra zoetwaterbuffer in het gebied ten behoeve van landbouw en natuur. Terugwinnen van energie uit oppervlaktewater biedt ook kansen om over te schakelen naar duurzame vormen van energie, met mogelijk een betere waterkwaliteit tot gevolg. Ten slotte kunnen de langzaamverkeer-routes in dit gebied aantrekkelijker worden gemaakt met meer en gevarieerde soorten bomen die schaduw bieden bij hitte.
- *Poldertrots*
Droogte en verzilting vormen een grote bedreiging voor de landbouw in de polders. Extra opvang van regenwater is op het niveau van het individuele bedrijf nodig om de hele regio robuuster te maken voor droogte. Daarnaast is een goede bereikbaarheid en toegang tot voorzieningen is van belang voor de agri-business.

Regionale Visie Verblifsrecreatie (vastgesteld)

Op basis van de regionale visie voor verblifsrecreatie van Noord-Holland Noord (2017) kan de verblifsrecreatie in de gemeente Den Helder in drie regio's worden geplaatst. Op basis hiervan wordt per regio in de gemeente de bijbehorende identiteit en kwaliteit benoemd.

De verblifsrecreatie om en nabij Julianadorp behoort tot het gebied 'Noordkust'. De doelgroep die hier wordt aangesproken zijn families inclusief grootouders, die vaak al jaren naar Julianadorp komen. De verblifsrecreatie is hier gastvrij, gericht op ontspanning, eenvoudig en geeft een 'thuisgevoel'. Dit wordt gelinkt aan een ontspannen beleving van de natuur: recreatief sporten en ravotten. Er wordt ingezet op het revitaliseren van het bestaande aanbod. Nieuw aanbod is mogelijk, als dit het (kust)landschap versterkt. Hierbij moet aansluiting worden gezocht bij de cultuurhistorische waarden in de omgeving: de

oorspronkelijke eilandenstructuur, het nollenlandschap, kwelwater, duingebieden, polders en gemalen, molens en boerderijen.

De stad Den Helder en Huisduinen vallen in het gebied 'Steden'. De doelgroep hier zijn toeristische en zakelijke gasten met een bovenmodaal bestedingspatroon. Verblijfsrecreatie in Den Helder moet zich vooral richten op de oorspronkelijke historische kenmerken van de stad. Uitstekende concepten zoals boetiekhotelletjes benutten de verhalen en leegstaand historisch vastgoed. Het karakter van de verblijfsrecreatie in de stad Den Helder richt zich op het stoere en spannende van de maritieme geschiedenis. Kenmerken zijn robuustheid, puurheid, innovatie, maritiem en verborgen schatten. In Huisduinen is ruimte voor kwalitatief hoogstaande en exclusieve overnachtingsvormen.

Een deel van het toeristisch aanbod in de gemeente Den Helder valt ook binnen de categorie 'agrarisch buitengebied'. Hier spreken we over plattelandstoerisme zoals minicampings en B&B's in boerderijen. De toerist komt hier om te ontspannen en weg te zijn van alledaagse prikkels. Dit soort verblijfsrecreatie is gastvrij: toegankelijke boerenschuren met bollenverkoop en streekproducten, gelinkt aan cultureel of agrarisch erfgoed. De accommodaties zijn kleinschalig en karakteristiek. We zijn hier terughoudend ten aanzien van nieuwe initiatieven en uitbreidingen, en staan in principe geen nieuwe grootschalige initiatieven toe.

Retailvisie Kop van Noord-Holland (vastgesteld)

De focus in de visie ligt op het inspelen op de veranderende behoeften van de consument, ondernemerschap en samenwerking. Keuzes zijn nodig en die luiden:

- Voortbouwen op bestaande structuur, waarbij kwaliteit gaat boven kwantiteit.
- Sterke centrumgebieden met scherpe onderlinge positionering, dus niet méér van hetzelfde.
- Attractieve centrumgebieden waarbij de mens centraal staat (on- en offline).
- Toeristische potentie benutten.
- Faciliteren van dynamiek, ondernemerschap en innovaties.
- Betere balans vraag en aanbod en terugdringen plancapaciteit.
- Samenwerken stimuleren en versterken.

Het centrale uitgangspunt is het creëren van een optimaal verblijfsklimaat. Op lokaal niveau zal dit nader worden uitgewerkt (middels actieplannen en concrete verzoeken) en/of vormgegeven. Vanuit het bedienen van de consument zijn de belangrijkste aandachtspunten voor de gebieden:

- De basis op orde (schoon, heel en veilig);
- Compact, compleet en comfortabel;
- Kwaliteit boven kwantiteit;
- Concentratie van het aanbod;
- Aankleding openbare ruimte gericht op beleving consument;
- Samenwerken als speerpunt voor de stakeholders

Gemeentelijk

De omgevingsvisie vormt na vaststelling het overkoepelende kader voor de gemeente Den Helder voor de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving. De omgevingsvisie vervangt een aantal bestaande gemeentelijke kaders en geeft aanleiding om een aantal gemeentelijke kaders bij te stellen. De omgevingsvisie houdt rekening met bestaand flankerend beleid en levert daar waar mogelijk een bijdrage aan. Gezien het overkoepelende en richtinggevende karakter van de omgevingsvisie gaan we op deze plek niet dieper in op de gemeentelijke kaders die zijn geraadpleegd.

Ontwikkelanalyse gemeente Den Helder

Uit de verkenningen komt naar voren wat de historische, unieke ontwikkeling van het landschap en de kernen van de gemeente Den Helder is geweest, wat de huidige staat van de fysieke leefomgeving is, wat de kernkwaliteiten en identiteitsdragers zijn en welke thema's het meest leven bij inwoners en ondernemers. Daarnaast is in kaart gebracht welke autonome trends & ontwikkelingen op de gemeente Den Helder afkomen en wat de impact hiervan voor Den Helder kan zijn. Ook is op een rij gezet welke kaders vanuit Rijk, Provincie en regio zijn gesteld, waarbinnen de verdere ontwikkeling van de gemeente Den Helder kan plaatsvinden.

Op basis van deze verkenningen is een ontwikkelanalyse voor de gemeente Den Helder opgesteld. Wat zijn de huidige sterktes en zwaktes en welke kansen en bedreigingen kan Den Helder in de toekomst verwachten? Op basis van deze analyse zijn tien centrale uitgangspunten opgesteld als richtinggevend kader voor de omgevingsvisie.

<i>Sterktes</i>	<i>Zwaktes</i>
▪ Ligging aan drie kusten in hoog gewaardeerd kustlandschap ▪ Grote werkgevers in de haven, zorg en overheid ▪ Relatief ontspannen woningmarkt t.o.v. rest van de provincie ▪ Een duidelijke eigen identiteit (iedereen kent Den Helder) en verleden, met bijbehorend cultureel erfgoed ▪ Schone, gezonde omgeving ▪ Een aantal unieke woonmilieus met hoge kwaliteit ▪ Relatief veel voorzieningen door centrumfunctie in de regio ▪ Groeiende samenwerking met hoger onderwijs op innovatie en maatschappelijke vraagstukken	▪ Negatief imago bij veel mensen ▪ Bovengemiddeld veel sociaal-maatschappelijke problematiek en aantal buurten waar leefbaarheid onder druk staat ▪ Ligging aan de kust is op veel plaatsen nauwelijks te beleven ▪ Geen hoger onderwijs (HBO, WO) ▪ Door kleiner inwoneraantal in gemeente en verzorgingsgebied minder voorzieningen dan andere centrumsteden in Noord-Holland ▪ Door de ligging is de bereikbaarheid van Den Helder beperkt ▪ Bereikbaarheid binnen Den Helder vormt regelmatig een probleem door opstopping TESO- en Marine-verkeer ▪ Een nog te eenzijdige woningmarkt, met veel van hetzelfde type aanbod ▪ Minder aantrekkelijk voor jongeren
▪ Strategische ligging van haven en luchthaven t.o.v. Noordzee & Waddenzee biedt nieuwe kansen bij energietransitie ▪ Veel nieuwe vacatures verwacht bij Koninklijke Marine en de offshore-sector ▪ Kansen voor innovatie door lokale aanwezigheid grote spelers op het gebied van maritieme technologie ▪ Het landschap en karakter van Den Helder kan nog veel zichtbaarder worden gemaakt, waarmee de stad aantrekkelijker wordt voor bewoners en bezoekers ▪ Erfgoed binnen de gemeente biedt kansen voor leisure-sector ▪ Veel ruimte om binnenstedelijk wonen te realiseren tot 2030 ▪ Door digitalisering en meer werken op afstand is de ligging van Den Helder minder een probleem voor de bereikbaarheid ▪ Klimaatadaptatie is een kans om leefomgeving en openbare ruimte aantrekkelijker te maken met meer groen en water	▪ Extra druk op sommige buurten/wijken door meer zorgvragers ▪ Vergrijzing in de toekomst zorgt voor meer druk op de zorg en meer druk op de beroepsbevolking/invulling van vacatures ▪ Veel belangrijke sectoren in de Helderse economie zijn aan veel verandering onderhevig. Als de lokale economie zich niet (voldoende) kan aanpassen kan dit ten koste gaan van de werkgelegenheid ▪ Inwoners van Den Helder hebben een lager dan gemiddeld opleidingsniveau, dit geeft mogelijk problemen voor toenemende inzet op kennis & innovatie in arbeidsmarkt ▪ Klimaatverandering is een groot risico gezien de ligging van Den Helder ▪ Door negatief imago bij sommigen en onvoldoende aantrekkelijke eigenschappen kiezen potentiële inwoners misschien voor andere steden/plaatsen
<i>Kansen</i>	<i>Bedreigingen</i>

Tabel: Ontwikkelanalyse gemeente Den Helder

Belangrijke kanttekening bij de geschetste kansen en bedreigingen is de afhankelijkheid van de gemeente Den Helder van andere partijen en belangen. Zoals geschetst in het hoofdstuk 'Belangrijkste kaders' bevinden zich diverse gebieden en objecten binnen het grondgebied van de gemeente Den Helder waarvan het belang de gemeentegrenzen overstijgt. Om de geschetste kansen te verzilveren en de geschetste bedreigingen te vermijden is samenwerking met de partijen die deze belangen behartigen cruciaal. Hiermee is ook rekening gehouden bij het opstellen van de uitgangspunten en de deelomgevingsvisies.

Bijlage 3 Participatieproces

Klaarstaan voor elkaar

Bereikbaarheid per OV

Wandelen & fietsen door de omgeving

Landschap niet volbouwen
Evenemententerrein

Bestaande bouw
verduurzamen

Meer *levensvatting* voor
jongeren voorzieningen

Ecologisch toerisme

spoor
voor
station

Participatieproces

Participatie is essentieel om te komen tot een omgevingsvisie die wordt gedragen door inwoners, ondernemers, maatschappelijke partijen en andere belanghebbenden. Onder de nieuwe Omgevingswet wordt veelvuldig aandacht gevraagd voor vroegtijdige participatie bij planvorming, zoals het opstellen van een omgevingsvisie. Bij vaststelling hiervan dient in beeld te worden gebracht op welke wijze participatie heeft plaatsgevonden en wat met de uitkomsten hiervan gedaan is. Deze bijlage geeft inzicht in het doorlopen participatieproces en de wijze waarop participatie richting heeft gegeven aan de omgevingsvisie.

Het concept van deze omgevingsvisie is afgestemd met de buurgemeenten (Texel, Schagen en Hollands Kroon) en (bestuurlijke) ketenpartners (Provincie Noord-Holland, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Omgevingsdienst Noord-Holland Noord, Veiligheidsregio Noord-Holland Noord en GGD Hollands Noorden) van de gemeente. Vanuit de Omgevingswet wordt hiertoe opgeroepen vanuit het streven om samen te opereren als één overheid en visie en regelgeving waar mogelijk te coördineren over gemeentegrenzen heen. De resultaten van deze afstemming heeft geleid tot een aantal aanscherpingen van de omgevingsvisie.

Via participatie geven we alle relevante partijen de mogelijkheid om vroegtijdig mee te praten en te denken over hoe de fysieke leefomgeving er in de toekomst uit moet zien om aantrekkelijk te kunnen wonen, werken en ontspannen in de gemeente Den Helder. Hierbij hebben we gestreefd naar bottom up participatie (participatieproces wordt open gestart en deelnemers hebben via hun inbreng invloed op de agenda en de scope van de visie) en co creatie (de gemeente faciliteert de totstandkoming van de omgevingsvisie, maar stelt zich gelijkwaardig op ten opzichte van de andere partijen en streeft naar een gezamenlijke toekomstvisie) bij het opstellen van deze omgevingsvisie.

Dit betekent niet dat alles mogelijk is of dat de omgevingsvisie een soort 'wensenlijstje' is. We hebben te maken met de kaders en belangen van andere partijen, waaronder (hogere) overheden. Ook heeft de gemeente Den Helder op een aantal thema's duidelijke ambities die worden ingebracht in de omgevingsvisie. Om dit eenduidig in te brengen is het document 'Strategische uitgangspunten bij de omgevingsvisie' vastgesteld door de gemeenteraad. Dit document vormt de hoofdlijn voor de totstandkoming van de omgevingsvisie. Bij de totstandkoming van de strategische uitgangspunten zijn naast de gemeenteraad ook een aantal belangrijke ontwikkelpartners van de gemeente geconsulteerd.

De participatie bij deze omgevingsvisie heeft met name gebiedsgericht plaatsgevonden. Voor deze strategie is gekozen om bij te dragen aan een hoge mate van betrokkenheid, waarbij de schaal van de wijk/kern het beste aansluit. De participatie is hierbij georganiseerd in zeven deelgebieden, die ook de zeven deelvisies bij deze omgevingsvisie vormen. Hieronder volgt per gebied een verslag van het doorlopen participatieproces en de belangrijkste uitkomsten hiervan.

Huisduinen

De deelvisie Huisduinen is tot stand gekomen na een uitgebreid en breed participatietraject. Als eerste participatietraject om tot een (deel)omgevingsvisie te komen is het participatieproces aangepakt als een pilot, waarin integraliteit en een goede, gelijkwaardige samenwerking tussen gemeente en andere partijen centraal stond. Als onderdeel van de pilot zijn ook bestuurlijke (keten)partners, zoals Provincie Noord-Holland, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, de Omgevingsdienst NHN, GGD Hollands Noorden en de Veiligheidsregio NHN, nauw betrokken geweest tijdens het gehele proces.

Tijdens vier opeenvolgende sessies op zaterdagochtend in het dorps huis van Huisduinen is met een groep van steeds 40-60 belangstellenden gezocht naar de identiteit en kwaliteiten van Huisduinen, ontwikkelingen die spelen of in de toekomst gaan spelen en de uitwerking hiervan naar verschillende thema's. Daarna is met behulp van moodboards door bewoners en betrokkenen een eerste aanzet voor de visie neergelegd. Belangrijke uitkomst van het participatieproces was de gevoelde spanning tussen de hoge kwaliteit van het wonen in het dorp en het omringende landschap tegenover het toeristische karakter van Huisduinen (Fort Kijkduin, zee & strand), die vraagt om een goede balans bij toekomstige ontwikkelingen. Op en om de dijk wordt ruimte gezien voor kleinschalige ontwikkeling van toerisme, terwijl de natuurlijke omgeving en het dorp zoveel mogelijk behouden en verder versterkt moeten worden. Ook is er behoefte aan meer ruimte voor langzaam verkeer binnen Huisduinen, waarbij de auto welkom blijft maar meer te gast is. Het draagvlak achter diverse keuzes is nogmaals bediscussieerd in de laatste bijeenkomst en waar nodig is de visie nog wat verder aangescherpt.

Afbeeldingen: Beelden uit de vier participatiebijeenkomsten in Huisduinen

Het resultaat van de concept-visie zoals opgesteld door bewoners, ondernemers en andere betrokkenen is medio 2017 door henzelf gepresenteerd aan de raadscommissie. Na deze presentatie is de gemeenteraad tijdens een werksessie geconsulteerd, om te zien of er sprake was van (grote) strijdigheden. Toen hier geen sprake van bleek te zijn is de deelvisie Huisduinen als structuurvisie aan de gemeenteraad voorgelegd voor besluitvorming en in het voorjaar van 2018 als eerste onderdeel van de omgevingsvisie vastgesteld.

Afbeelding: Inwoners van Huisduinen presenteren de concept-visie op hun dorp aan de raadscommissie in 2017

Begin 2022 is er een digitale participatiesessie georganiseerd, waarin een aantal actualisatiepunten zijn voorgesteld, mede naar aanleiding van externe ontwikkelingen en uitgevoerde onderdelen van de vorige versie. Op basis van de input uit deze participatiesessie is de deelvisie Huisduinen geactualiseerd. Via het digitale platform 'InGesprek' konden inwoners en andere betrokkenen hier gedurende een periode van drie weken op reageren. Via ditzelfde platform hebben we teruggekoppeld hoe we de binnengekomen opmerkingen hebben verwerkt in de definitieve versie van de deelvisie.

Julianadorp

De deelvisie Julianadorp is tot stand gekomen door middel van de inbreng van bewoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, belanghebbenden en professionals van de gemeente Den Helder en andere overheden. Deze inbreng is op een aantal wijzen verzameld in het brede participatieproces. Hierin zijn vier grote participatiebijeenkomsten georganiseerd om tot een eerste beeld voor de visie te komen. Vervolgens zijn met een aantal doelgroepen die onderbelicht zijn gebleven, zoals agrariërs, jongeren en scholieren, gesprekken gevoerd om de opbrengst uit de participatiebijeenkomsten te verbreden. Belangrijkste kernpunten uit het participatieproces zijn: het belang van de eigen kracht van het dorp met eigen voorzieningen en een eigen karakter, het belang van het behoud van het landschap met polder en duinen en de inzet op het versterken van de uitbreidingswijken in Julianadorp.

Als penvoerder heeft de gemeente deze inbreng in 2019 samengevoegd in een eerste concept, dat is besproken met de gemeenteraad en betrokkenen en is gepresenteerd tijdens een buitententoonstelling in Julianadorp. Eind 2019 is de deelvisie Julianadorp door de gemeenteraad vastgesteld als structuurvisie.

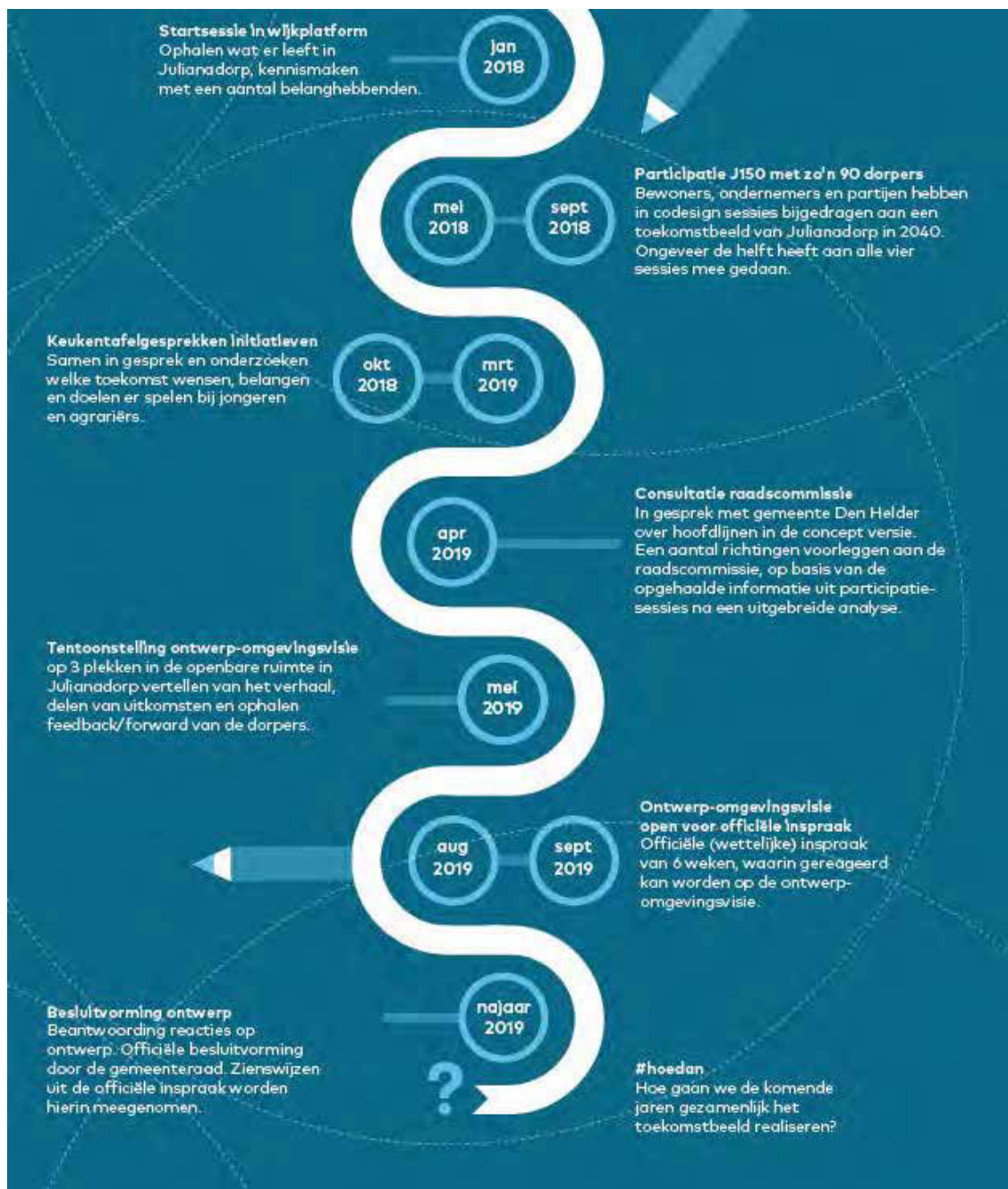

Afbeelding: Beelden uit het participatieproces bij de deelvisie Julianadorp

Afbeeldingen: Verschillende vormen van participatie tijdens het proces om te komen tot de deelvisie Julianadorp

Op 21 april 2022 zijn in het wijkplatform Julianadorp enkele kleine actualisatiepunten voor de deelvisie Julianadorp gepresenteerd. Deze punten zijn meegenomen in de actualisatie van de deelvisie. De actualisatie is eind oktober 2022 toegelicht aan geïnteresseerden.

Afbeelding: Het participatieproces rondom de Omgevingsvisie Julianadorp in hoofdlijnen

De Stelling

Het participatieproces om te komen tot de deelvisie over de Stelling werd enigszins bemoeilijkt door de coronamaatregelen die tijdens de looptijd van het proces golden. Daarom is er gekozen voor een combinatie van verschillende methoden om toch met alle betrokken partijen en bewoners in gesprek te gaan over de Stelling. Dit proces werd doorlopen in samenwerking met bureau BVR uit Rotterdam, die deze deelvisie voor ons heeft ontworpen en uitgeschreven.

De Week van de Stelling

De Stelling is een bijzonder en uniek gebied voor de gemeente Den Helder, waarbij veel verschillende partijen zijn betrokken. Daarom werd het participatieproces ook breed opgezet. In het voorjaar van 2021 organiseerden we daarom in samenwerking met bureau BVR 'de Week van de Stelling', met een drietal 'ateliersessies', een afsluitende bijeenkomst en online participatie. Vanwege de coronamaatregelen vonden deze sessies online plaats. In vier verschillende bijeenkomsten werd een brede groep aan betrokkenen gevraagd om mee te denken over de toekomst van de Stelling.

De verschillende betrokken partijen waren 'erfgoedliefhebbers', zoals Stichting Erfgoed Den Helder, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de historische verenigingen. Ook was er een groep gebruikers van de Stelling, zoals lokale ondernemers op de Stelling, verenigingen en culturele organisaties zoals het Reddingmuseum en het Marinemuseum. Een laatste groep betrof eigenaren en ontwikkelaars, zoals de Provincie Noord-Holland, Defensie, Zeestad en het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier.

In deze sessies stonden drie 'scenario's' centraal over de toekomst van de Stelling. De scenario's werden ontwikkeld door bureau BVR om het gesprek op gang te brengen, en bewoners en partijen te prikkelen om na te denken over de toekomst van de Stelling. Zo ging één van de scenario's volledig uit van een 'sportieve Stelling', een ander scenario richtte zich op duurzaamheid en het derde scenario zag de Stelling als één groot cultureel podium. De scenario's waren goede gespreksstof voor de belanghebbenden en lieten ons zien waar de focus zou moeten liggen in de toekomst.

Tijdens 'de week van de Stelling' werden de bewoners via het online platform ingesprek.denhelder.nl ook gevraagd om mee te denken over deze scenario's. Dit leverde waardevolle discussies en aanscherpingen op. Zo schreef een bewoner: "Wat me aanspreekt in deze stelling is de aandacht voor klimaatverandering. Ik zou het krachtiger maken door het verdedigen tegen onszelf en onze eigen acties te noemen. Verdedigen tegen klimaatverandering, lijkt het net een probleem dat buiten onszelf staat. Terwijl wij naar mijn mening het probleem zijn en dus ook degenen die het tij kunnen keren."

Afbeelding: De drie verschillende scenario's die de basis vormden voor de gesprekken

Verdere participatie

De input uit 'de week van de Stelling' werd verwerkt in een eerste conceptversie van de deelvisie Stelling. Deze conceptversie werd naar alle deelnemers van de week van de Stelling gestuurd met een vraag om feedback. Hieruit werd waardevol commentaar gehaald waardoor de visie aangescherpt en verbeterd kon worden. Daarnaast werd er met enkele essentiële partners, zoals bijvoorbeeld Defensie en Stichting Erfgoed Den Helder, een één-op-één vervolgesprek gevoerd over de conceptversie van de visie, zodat deze belangen goed konden worden meegenomen. De conceptversie werd ook voorgelegd aan de bewoners via het online platform ingesprek.denhelder.nl.

In januari 2022 werd de conceptversie van deze deelvisie in de commissie van de gemeenteraad besproken. De visie werd grotendeels positief ontvangen, en de aanscherpingen en opmerkingen die tijdens deze vergadering werden benoemd zijn verwerkt in de definitieve versie van de deelvisie.

De Schooten

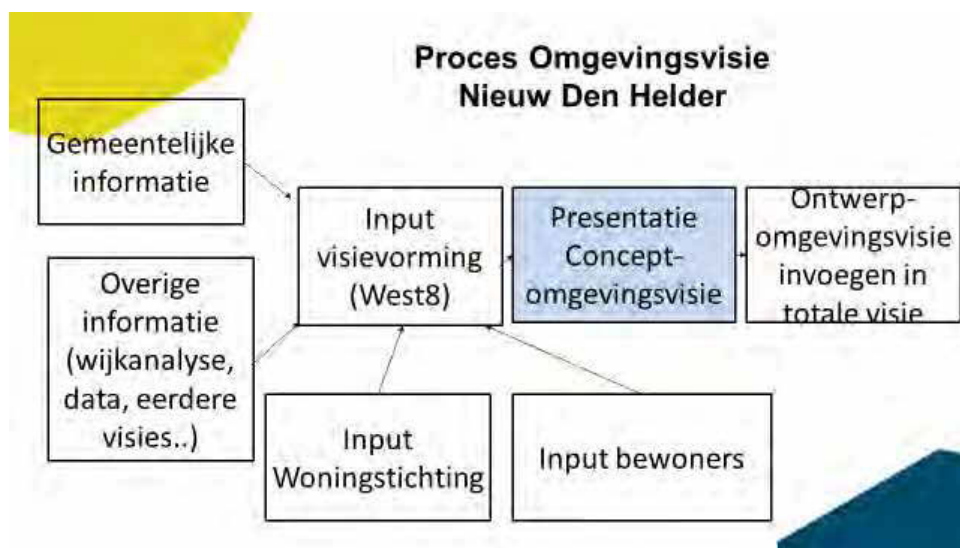
De gemeente is het proces gestart met het samenstellen van een werkgroep. Een werkgroep die actief meedenkt over het in gang zetten van het participatieproces. De werkgroep bestond uit: vrijwilligers, bestuurders van het wijkplatform, wijkconciërge van de gemeente, gebiedsregisseur, ondernemers, de voorzitter van MFC De Boerderij, Mee & De Wering en overige maatschappelijke organisaties. Ook was er een nauwe samenwerking met de kenniswerkplaats De Schooten.

Om een goed beeld te krijgen van hoe de bewoners naar de wijk kijken is allereerst een enquête uitgezet. Met zo'n 300 reacties hebben we erg veel respons mogen ontvangen. De infographic laat de resultaten van de enquête zien. Vervolgens is de infographic gebruikt als praatplaatje met de bewoners, om in gesprek te gaan over de onderwerpen die spelen in de wijk. Belangrijke thema's die naar voren kwamen waren de kwaliteit van de openbare ruimte, behoefte aan ontmoeting in de wijk en de beschikbaarheid van voldoende woningen voor verschillende doelgroepen.

Er zijn vervolgens drie participatieavonden georganiseerd. Het doel van de eerste avond was een uitleg over het participatieproces. Het doel van de tweede avond was inzoomen op de resultaten van de enquête, zodat we met elkaar de belangrijkste thema's konden aanscherpen en gebruiken als input voor de visie. Tijdens de laatste avond konden de stakeholders feedback geven op de concept-visie, gepresenteerd door West 8. Gedurende het hele participatieproces konden stakeholders ook via InGesprek, het digitale participatieplatform van de gemeente, meepraten over de tussenproducten en de uiteindelijke concept-omgevingsvisie. Input is geleverd door bewoners, diverse ondernemers, maatschappelijke organisaties en Woningstichting Den Helder.

Nieuw Den Helder

Ook in Nieuw Den Helder is gestart met het samenstellen van een werkgroep om actief samen na te denken over het vormgeven en opstarten van het participatieproces. Deze werkgroep bestond uit: bewoners, vrijwilligers, de wijkconciërge van de gemeente, gebiedsregisseur, ondernemers, de voorzitter van MFC het Wijkhuis, Mee & De Wering en overige maatschappelijke organisaties.

Afbeelding: het participatieproces voor Nieuw Den Helder in één overzicht

Evenals in De Schooten is gestart met het uitzetten van een enquête, om beter in beeld te krijgen wat er leeft en speelt in de wijk. De resultaten van de enquête zijn in een infografic gevat, waarmee we een eerste beeld van de wijk hadden waarover we in gesprek konden gaan tijdens het verdere participatieproces. Veel genoemde thema's waren leefbaarheid, groen en meer menging van verschillende typen woningen.

Het participatieproces is verder vormgegeven in drie participatieavonden, waarbij tijdens de eerste avond meer uitleg is gegeven over het proces en tijdens de tweede avond de resultaten van de enquête en reacties hierop van de aanwezigen centraal hebben gestaan. Op de laatste participatieavond is de concept-visie gepresenteerd door West 8 en konden aanwezigen hierop reageren. Tijdens het gehele proces hebben belangstellenden ook mee kunnen lezen en kunnen reageren via het digitale participatieplatform van de gemeente, InGesprek.

Tijdens het participatieproces kwamen ook diverse zorgen over de leefbaarheid, veiligheid en sociale situatie in delen van de wijk naar voren. In overleg met de gebiedsregisseur is een apart gesprek opgezet over deze signalen.

Stad binnen de Linie

De deelvisie van Stad binnen de Linie is tot stand gekomen met inbreng van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Om inbreng op te halen bij inwoners en ondernemers is midden februari een project aangemaakt op het participatieplatform ingesprek.denhelder.nl. In dit project kon men een enquête invullen over verschillende thema's in de wijk, zoals veiligheid, groen, verkeer en wonen. Een andere mogelijkheid was om aan te schuiven bij de stadsgesprekken. Er zijn twee stadsgesprekken georganiseerd die plaatsvonden op 24 februari en 3 maart. Deze begonnen met een uitleg over de omgevingsvisie en een presentatie over het historisch perspectief en de identiteit van de wijk. Deelnemers konden delen wat zij belangrijk vinden in hun wijk en ideeën delen over de toekomst van Stad binnen de Linie. Na afloop van de enquêtes en de stadsgesprekken zijn de resultaten van de enquête en een verslag van de stadsgesprekken op ingesprek.denhelder.nl geplaatst. Zo kon men hun inbreng teruglezen en die van anderen bekijken.

Afbeelding: impressie van het participatieplatform [www.ingesprek.denhelder.nl](https://ingesprek.denhelder.nl), waarop gereageerd kon worden op de visie voor Stad binnen de Linie

Vervolgens is begonnen met het schrijven van een eerste versie van de omgevingsvisie voor Stad binnen de Linie. Hier is de inbreng uit de enquête en de stadsgesprekken in meegenomen. Eind augustus is deze versie op ingesprek.denhelder.nl geplaatst en kon men hierop reageren. Dit heeft geleid tot een twintigtal reacties, op basis waarvan het concept verder is aangescherpt.

Maritiem Cluster

Voor het Maritiem Cluster is een afwijkend participatieproces gevolgd ten opzichte van de andere deelgebieden in deze omgevingsvisie. Aangezien de belanghebbenden in dit gebied met name andere overheden en ondernemers zijn is niet ingezet op brede bewonersparticipatie, maar is door de gemeente Den Helder, Provincie Noord-Holland en Koninklijke Marine een gezamenlijk proces

opgestart om door middel van visievorming tot ontwikkelrichtingen voor de korte en lange termijn voor het gebied te komen.

Dit proces is geregisseerd door bureau AT Osborne en bood ruimte voor belanghebbenden in het gebied om hun inbreng te geven. De hoofdlijnen uit het eindrapport van AT Osborne uit april 2022, getiteld 'Ontwikkeling Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland, Toekomstbestendige stad en haven', zijn geland in deze omgevingsvisie.

An aerial photograph of a coastal area. In the foreground, a wide, sandy beach curves along the dark blue sea. A road runs parallel to the beach. Behind the road is a small village with houses and a prominent red lighthouse. Further back is a green field and a body of water. The text 'Bijlage 4 Milieueffectrapportage' is overlaid in white on the left side of the image.

Bijlage 4 Milieueffectrapportage

MER en Passende beoordeling omgevingsvisie gemeente Den Helder

13 juli 2023

Verantwoording

Titel	MER en Passende beoordeling omgevingsvisie gemeente Den Helder
Opdrachtgever	Gemeente Den Helder
Projectleider	Jolanda Onneweer
Auteur	Neelke de Fijter
Tweede lezer	Joost de Jong
Projectnummer	1288438
Aantal pagina's	196
Datum	13 juli 2023
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

TAUW bv
Australiëlaan 5
Postbus 3015
3502 GA Utrecht
T +31 30 28 24 82 4
E info.utrecht@tauw.com

Inhoud

0	Samenvatting.....	8
0.1	Waarom een MER voor de omgevingsvisie?	8
0.2	Wat is het doel en opzet van het MER?	8
0.3	Wat zijn effecten van de omgevingsvisie op de leefomgeving?	9
0.4	Wat is het doelbereik van de omgevingsvisie?	11
0.5	Aanbevelingen effecten.....	12
0.6	Aanbevelingen doelbereik	13
0.7	Hoe verhouden ambities zich tot elkaar?	14
0.8	Wat zijn de conclusies en aanbevelingen vanuit de Passende beoordeling Natura 2000-gebieden?	15
1	Inleiding	16
1.1	Algemeen	16
1.2	Waarom dit MER	17
1.3	Procedure en mogelijkheid tot inspreken	19
1.4	Ontwerpstupe in relatie tot dit MER	19
1.5	Opzet van dit MER	20
1.6	Leeswijzer	20
2	Ontwerp omgevingsvisie	22
2.1	Algemeen	22
2.2	Gebiedsbeschrijving	22
2.3	Opbouw van de omgevingsvisie	23
2.4	Totstandkoming van de omgevingsvisie	23
2.5	Onderzochte alternatieven	25
2.6	Inhoud van de omgevingsvisie	26
2.6.1	Centrale uitgangspunten	26
2.6.2	Doelen en beleid	27
2.6.3	Visiekaart	27
2.7	Vervolgstupe	29
3	Wetgeving en beleid	31
3.1	Omgevingsvisie in relatie tot overig beleid	31
3.2	Huidig beleid en huidige wet- en regelgeving	31

4	Methodiek	32
4.1	Beoordelingskader effecten	32
4.2	Toelichting per thema	33
4.3	Beoordelingsmethodiek	43
4.3.1	Beoordeling effecten	43
4.3.2	Beoordeling huidige situatie en autonome ontwikkeling	43
4.3.3	Methodiek effectbepaling	44
4.3.4	Methodiek doelbereik	45
4.3.5	Tijdelijke effecten	46
5	Resultaten m.e.r. voorontwerp en ontwerpstep	47
5.1	Effecten voorontwerp	47
5.1.1	Resultaten	47
5.1.2	Adviezen	49
5.2	Doelbereik voorontwerp	52
5.2.1	Resultaten en adviezen	52
5.3	Ontwerpstep van voorontwerp naar ontwerp omgevingsvisie	68
6	Effecten ontwerp omgevingsvisie	69
6.1	Inleiding	69
6.2	Bodem en water	69
6.2.1	Bodemkwaliteit	69
6.2.2	Ondergronds ruimtegebruik	72
6.2.3	Waterkwaliteit	73
6.2.4	Verzilting	74
6.2.5	Samenvatting resultaten	75
6.3	Natuur	75
6.3.1	Natura 2000-gebieden	75
6.3.2	Natuurnetwerk Nederland (NNN)	79
6.3.3	Biodiversiteit	83
6.3.4	Hemelhelderheid	85
6.3.5	Samenvatting resultaten	86
6.4	Verkeer en vervoer	87
6.4.1	Bereikbaarheid	87

6.4.2	Duurzame mobiliteit	93
6.4.3	Verkeersveiligheid.....	97
6.4.4	Samenvatting resultaten	99
6.5	Geluid	99
6.5.1	Verkeerslawaaï.....	99
6.5.2	Industrielawaai	100
6.5.3	Stiltegebieden	102
6.5.4	Samenvatting resultaten	104
6.6	Luchtkwaliteit.....	104
6.6.1	Luchtkwaliteit.....	104
6.6.2	Samenvatting resultaten	106
6.7	Externe veiligheid	106
6.7.1	Externe veiligheid.....	106
6.7.2	Samenvatting resultaten	109
6.8	Landschap en cultuurhistorie	109
6.8.1	Landschappelijke waarden	109
6.8.2	Cultuurhistorische waarden.....	112
6.8.3	Archeologische waarden.....	117
6.8.4	Aardkundige waarden	118
6.8.5	Samenvatting resultaten	120
6.9	Klimaatadaptatie	121
6.9.1	Wateroverlast.....	121
6.9.2	Droogte	123
6.9.3	Hittestress	128
6.9.4	Overstroming.....	130
6.9.5	Samenvatting resultaten	134
6.10	Energietransitie	135
6.10.1	Opgewekte duurzame energie	135
6.10.2	Energiebesparing	137
6.10.3	Samenvatting resultaten	138
6.11	Wonen en vestigingsklimaat	138
6.11.1	Woonklimaat	138

6.11.2	Sociale veiligheid	141
6.11.3	Vestigingsklimaat voor ondernemers	144
6.11.4	Samenvatting resultaten	149
6.12	Gezonde leefomgeving	149
6.12.1	Gezondheidsbevordering	149
6.12.2	Recreatie	153
6.12.3	Samenvatting resultaten	159
6.13	Overzicht effecten voorontwerp en ontwerp omgevingsvisie	160
7	Doelbereik ontwerp omgevingsvisie	165
7.1	Inleiding	165
7.2	Beoordeling doelbereik en aanbevelingen	166
8	Synergie en strijdigheden ontwerp omgevingsvisie	172
8.1	Inleiding	172
8.2	Aanbevelingen	180
9	Passende beoordeling	181
9.1	Inleiding	181
9.2	Natura 2000-gebieden	183
9.3	Potentiële effecten op Natura 2000-gebieden	185
9.4	Conclusie Passende beoordeling	188
10	Conclusies en aanbevelingen	190
10.1	Conclusies en aanbevelingen m.e.r.	190
10.2	Conclusie Passende beoordeling	193
10.3	Meerwaarde m.e.r.-proces	193
11	Leemten in kennis, evaluatie en monitoring	194
11.1	Leemten in kennis	194
11.2	Evaluatie en monitoring	194

Bijlage 1	Begrippen en afkortingen
Bijlage 2	Huidig beleid en huidige wet- en regelgeving
Bijlage 3	Thema's en indicatoren behorend bij de centrale uitgangspunten en doelen voorontwerp
Bijlage 4	Relatie tussen centrale uitgangspunten en indicatoren beoordelingskader
Bijlage 5	Effectbepaling en beoordeling voorontwerp
Bijlage 6	Doelbereik voorontwerp omgevingsvisie

0 Samenvatting

Het MER voor 'Koers op een sterke thuishaven', de omgevingsvisie voor gemeente Den Helder, is gelijktijdig opgesteld met de ontwerp-omgevingsvisie en heeft gedurende dit traject waardevolle informatie opgeleverd voor de omgevingsvisie. De bevindingen van het MER en aanbevelingen voor het vervolg zijn in deze paragraaf samengevat.

0.1 Waarom een MER voor de omgevingsvisie?

De nieuwe Omgevingswet stelt het vaststellen van een omgevingsvisie verplicht. Dit betreft één integrale visie voor de fysieke leefomgeving voor het gehele gemeentelijke grondgebied.

De afgelopen jaren heeft de gemeente Den Helder in fases gewerkt aan de totstandkoming van de omgevingsvisie. Hierbij zijn in 2018 en 2019 al (deel-)omgevingsvisies opgesteld en vastgesteld (als structuurvisies onder het huidige wettelijk kader) voor de kernen Huisduinen en Julianadorp. 'Koers op een sterke thuishaven', de omgevingsvisie voor de gemeente Den Helder, is de eerste integrale strategische visie op de fysieke leefomgeving voor het hele grondgebied van de gemeente. De reeds vastgestelde (deel-)omgevingsvisies zijn hierin geïntegreerd en komen na vaststelling te vervallen als eigenstandige structuurvisies. Ook de huidige structuurvisie voor het overige grondgebied van de gemeente Den Helder, de Structuurvisie Den Helder 2025, komt na definitieve vaststelling van deze omgevingsvisie te vervallen.

Met de omgevingsvisie biedt de gemeente een strategische langetermijnvisie (zonder expliciete einddatum in verband met het dynamische karakter van het document) voor de fysieke leefomgeving en loopt hiermee vooruit op de invoering van de Omgevingswet. Voor een omgevingsvisie kan een m.e.r.-plicht gelden. Dit is het geval als de Omgevingsvisie kaders stelt voor activiteiten in het plangebied waarvoor volgens de Wet milieubeheer een project-m.e.r. of een m.e.r.-beoordeling verplicht is. Ook dient een m.e.r.-procedure te worden doorlopen indien de in de omgevingsvisie geschetste ontwikkelingen tot significante gevolgen kunnen leiden voor Natura 2000-gebieden waardoor een Passende beoordeling conform de Wet natuurbescherming nodig is. Aangezien beide mogelijkheden niet op voorhand zijn uit te sluiten, is ervan uitgegaan dat er een m.e.r.-plicht geldt en is een milieueffectrapport opgesteld. De Passende beoordeling is als hoofdstuk opgenomen in het MER. Het milieueffectrapport (MER) is gelijktijdig met het proces van het opstellen van de Omgevingsvisie opgesteld en bevat de resultaten van het onderzoek naar de (milieu)effecten binnen de m.e.r. (de procedure).

0.2 Wat is het doel en opzet van het MER?

Het doel van het MER is om inzichtelijk te maken welke effecten het nieuwe beleid, zoals opgenomen in de omgevingsvisie, heeft op de leefomgeving en of het voorgestelde beleid bijdraagt aan het halen van de verschillende ambities (doelbereik). Het MER geeft de (milieu)-informatie die nodig is om een besluit te nemen over de vaststelling van de omgevingsvisie. Met het opstellen van het MER zorgen we ervoor dat de milieubelangen volwaardig worden meegewogen bij de besluitvorming over de omgevingsvisie.

De uitgangspunten van dit MER zijn als volgt:

- Het MER en de Passende beoordeling sluiten aan op het abstractieniveau van de omgevingsvisie. De effectbeoordeling is kwalitatief van aard. Voor de uitgangspunten en doelen waarvoor het te voeren beleid (in relatieve zin) concreter zijn, is daarbij in de effectbeoordeling in het MER ook op aangesloten
- De omgevingsvisie heeft een open einddatum, maar kijkt in ieder geval vooruit tot 2040. Het MER sluit daarop aan
- In het MER is niet alleen gekeken naar de 'traditionele' milieuthema's, maar ook naar andere thema's binnen de fysieke leefomgeving, zoals de Omgevingswet voorstaat. Dat betreft in dit MER onder andere klimaatadaptatie, energietransitie, gezondheidsbevordering, biodiversiteit, wonen en vestigingsklimaat, en recreatiemogelijkheden

In de Passende beoordeling wordt nagegaan wat de effecten van de omgevingsvisie zijn op Natura 2000-gebieden. In de Passende beoordeling wordt aangegeven of maatregelen nodig zijn voor het vervolg, om bij de uitvoering van de omgevingsvisie te kunnen voldoen aan de wetgeving.

0.3 Wat zijn effecten van de omgevingsvisie op de leefomgeving?

In onderstaande tabel is voor alle indicatoren uit het MER de beoordeling van de huidige situatie, de autonome ontwikkeling en het ontwerp van de omgevingsvisie opgenomen (groene pijl is een positief effect, geel golfje is een neutraal effect, rode pijl is een negatief effect).

Effecten ontwerp omgevingsvisie Den Helder

Indicator (per thema)	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed ontwerp omgevingsvisie
Bodemkwaliteit	Redelijk	Redelijk	
Ondergronds ruimtegebruik	Redelijk	Slecht	
Waterkwaliteit	Slecht	Slecht	
Verzilting	Slecht	Slecht	
Natura 2000-gebieden	Slecht	Redelijk	
Natuurnetwerk Nederland (NNN) - areaal	Goed	Goed	
Natuurnetwerk Nederland (NNN) - kwaliteit	Redelijk	Redelijk	
Biodiversiteit	Slecht	Redelijk	
Hemelhelderheid	Slecht	Slecht	

Indicator (per thema)	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed ontwerp omgevingsvisie
Bereikbaarheid	Redelijk	Redelijk	
Duurzame mobiliteit	Redelijk	Redelijk	
Verkeersveiligheid	Slecht	Redelijk	
Verkeerslawaaï	Redelijk	Redelijk	
Industrielawaai	Redelijk	Redelijk	
Stiltegebieden	Goed	Goed	
Luchtkwaliteit	Goed	Goed	
Externe Veiligheid - groepsrisico	Slecht	Slecht	
Externe Veiligheid – plaatsgebonden risico	Slecht	Slecht	
Landschappelijke waarden	Redelijk	Redelijk	
Cultuurhistorische waarden	Goed	Goed	
Archeologische waarden	Redelijk	Slecht	
Aardkundige waarden	Redelijk	Redelijk	
Wateroverlast	Redelijk	Slecht	
Droogte	Redelijk	Slecht	
Hittestress	Redelijk	Slecht	
Overstromingsrisico	Goed	Redelijk	
Particulier opgewekte duurzame energie	Redelijk	Goed	
Energiebesparing	Redelijk	Goed	

Indicator (per thema)	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed ontwerp omgevingsvisie
Woonklimaat	Redelijk	Redelijk	
Sociale veiligheid	Slecht	Slecht	
Vestigingsklimaat voor ondernemers	Redelijk	Redelijk	
Gezondheidsbevordering	Redelijk	Redelijk	
Recreatie	Goed	Goed	

0.4 Wat is het doelbereik van de omgevingsvisie?

In onderstaande tabel is een samenvattend overzicht opgenomen met de stoplichtmethode. In de tabel is per uitgangspunt aangegeven in hoeverre de doelen van de omgevingsvisie gehaald kunnen worden, op grond van het beleid in de omgevingsvisie. Waar de beoordeling oranje is, liggen kansen om het beleid in het vervolgtraject nader uit te werken. Van belang is dat de gemeente op een aantal onderdelen afhankelijk is van derden voor het behalen van de doelen.

Doelbereik ontwerp omgevingsvisie Den Helder

Centrale uitgangspunten	Beoordeling
1. Den Helder ontwikkelt zich verder als aantrekkelijke gemeente voor bewoners, ondernemers en bezoekers.	
2. Een gezonde en veilige leefomgeving voor iedereen is altijd de basis.	
3. Nieuwe ontwikkelingen versterken de bestaande omgeving en bieden kwaliteit en onderscheidend vermogen.	
4. Onze leefomgeving wordt toekomstbestendig ingericht en gebruikt en draagt bij aan een sterke samenleving.	
5. De gemeente Den Helder is zo optimaal mogelijk bereikbaar met verschillende vervoersmiddelen.	
6. De haven is de economische, sociaal-culturele en historische rode draad door Den Helder.	
7. In de gemeente Den Helder ervaren bewoners en bezoekers de unieke ligging aan drie kusten.	

Centrale uitgangspunten	Beoordeling
8. De gemeente Den Helder behoudt en versterkt haar kenmerkende open landschappen en Huisduinen, Julianadorp en Den Helder ontwikkelen zich daarbinnen verder als aparte kernen. De stad Den Helder kenmerkt zich door de open ruimten tussen de stadsdelen en de wijken Binnen de Linie, Nieuw Den Helder en De Schooten hebben een onderscheidend karakter.	
9. Stadshart en Willemsoord ontwikkelen zich verder richting één samenhangend en complementair centrumgebied voor gemeente en regio.	
10. Den Helder omarmt de Stelling Den Helder en ontwikkelt dit gebied verder tot de trotse voorkant van de stad.	

0.5 Aanbevelingen effecten

Effecten

Uit de effectbeoordeling komen de volgende aanbevelingen voor het vervolgtraject naar voren:

Natura 2000-gebieden

Houd bij de ontwikkeling van de haven rekening met de gevoeligheid van de zeehonden (die rusten bij 't Kuitje) voor trillingen. Zorgvuldige inpassing kan (ook tijdelijk) effecten op Natura 2000-gebieden en NNN tot een minimum beperken.

Advies Biodiversiteit

Neem beleid op voor het terugdringen van het gebruik van pesticiden en bijvoorbeeld aanleg van kruidenrijke akkerranden. Nu wordt het alleen meegenomen als onderdeel van maatregelen in het kader van klimaatadaptatie.

Advies Hemelhelderheid

Neem beleid om op de kernwaarde donkerte (conform de Agenda voor het Waddengebied 2050) boven de Waddenzee te beschermen

Externe veiligheid

Voor externe veiligheid geldt dat de omgevingsvisie het risico met zich meebrengt dat de externe veiligheid verder onder druk komt te staan. Maar de omgevingsvisie biedt ook kansen om de externe veiligheid juist te vergroten, vanwege het doel om zwaardere bedrijvigheid te clusteren en geluidruimte en kaderuimte in de haven te creëren door heterschikken van functies. Aanbevolen wordt om de huidige situatie nader te analyseren en de kansen en mogelijkheden nader te onderzoeken, met als doel beleid te ontwikkelen waarmee zowel economische als maatschappelijke meerwaarde wordt gerealiseerd.

Archeologie

Voor archeologie geldt dat een negatieve beoordeling onvermijdelijk is voor ontwikkelingen waarbij graafwerkzaamheden zijn voorzien in gebieden waar archeologische vindplaatsen te verwachten zijn. Dit omdat het de voorkeur heeft om archeologische waarden onaangetast in de bodem te laten liggen. Indien graafwerkzaamheden niet te vermijden zijn, wordt eerst archeologisch onderzoek gedaan, waarop mogelijk voorafgaand aan de graafwerkzaamheden een opgraving zal plaatsvinden, en bewaring van de vondsten in een museum of depot. Aanbevolen wordt om in gevallen waar gekozen kan worden voor een specifieke locatie, archeologie mee te laten wegen in de locatiekeuze. Op die manier kunnen archeologische waarden zoveel mogelijk in situ beschermd worden.

Klimaatadaptatie

Om wateroverlast te voorkomen, zouden de kansrijke waterbergingslocaties aangewezen kunnen worden op de kaarten die horen bij de omgevingsvisie.

Het zou ook goed zijn om te benoemen op welke manier de gemeente voor ogen heeft om droogtestress te voorkomen en natuurbrandgevoeligheid tegen te gaan in gebieden die daar gevoelig voor zijn.

Vestigingsklimaat

Werk uit hoe een ondernemersklimaat wordt gecreëerd voor (nieuwe) ondernemers dat zij zich in de gemeente willen vestigen. Waardoor gaan (nieuwe) ondernemers en instellingen het interessant vinden om zich in Den Helder te vestigen?

0.6 Aanbevelingen doelbereik

Doelbereik

Voor het doelbereik geldt dat een uitwerking van de aanpak ten aanzien van externe veiligheid en het verbeteren van de milieukwaliteit kan bijdragen aan het behalen van de doelstelling van een gezonde en veilige leefomgeving.

Op grond van de beoordeling van het doelbereik van de ontwerp omgevingsvisie zijn de volgende aanbevelingen voor het vervolg geformuleerd:

- De gemeente wil aantrekkelijk zijn voor onder meer nieuwe ondernemers en bedrijven. Hoewel er wel een en ander wordt geschreven over het aantrekkelijk maken voor ondernemers om zich in Den Helder te vestigen en er ook aandacht is voor de link met goed onderwijs dat aansluit bij de behoefte op de arbeidsmarkt in Den Helder (zodat studenten de vacatures op kunnen vullen), moet nog uitgewerkt worden hoe de gemeente dit concreet voor elkaar wil krijgen. Welke maatregelen komen er om ervoor te zorgen dat dit ook gaat gebeuren?

- In het vervolg kan uitgewerkt worden of Den Helder voor milieukwaliteit en externe veiligheid hoger wil inzetten dan alleen voldoen aan de normen. Voor milieukwaliteit is dan de vraag wat daarover verstaan wordt en wat verbetering inhoudt
- Let er bij 'behoud door ontwikkeling' van cultureel erfgoed op dat deze ontwikkeling getoetst wordt aan duidelijke regels, zodat het niet uiteindelijk verandert in 'verlies door ontwikkeling'. Werk dit uit in concreet beleid
- Werk uit op welke manier de gemeente het goede voorbeeld geeft (met betrekking tot particuliere energieopwekking)
- Wijs concrete waterbergingslocaties aan om wateroverlast te voorkomen
- Circulaire economie: er is een alinea over dit onderwerp opgenomen in de ontwerp omgevingsvisie, maar dit kan nog verder uitgewerkt en geconcretiseerd worden. Hoe gaat de gemeente grondstoffen hergebruiken en wat is het plan voor de afvalstromen? Hoe worden inwoners en ondernemers gestimuleerd richting circulariteit en wat houdt dat dan in? En op het gebied van ruimtegebruik is het van belang om – zoals de gemeente zelf ook al benoemt – rekening te houden met een toenemende vraag naar ruimte op bedrijventerreinen met een hogere milieucategorie, door het korter worden van grondstofkringlopen en de hinder/milieubelasting die veel recyclingprocessen met zich meebrengen
- Werk uit wat de visie van de gemeente is voor het optimaal benutten van de huidige parkeerruimte en neem daarin de lead in de afstemming met bewoners en ondernemers
- Hoe de open landschappen concreet versterkt gaan worden kan nog verder uitgewerkt. Nadruk ligt nu op behoud van de open landschappen en op behoud en versterking van de cultuurhistorische waarde van een aantal stadsdelen
- Werk nog concreter uit hoe Den Helder met dit uitgangspunt een centrumgebied voor de regio wil faciliteren
- Maak duidelijker hoe de gemeente wil zien dat De Stelling de voorkant van de stad is, ook richting de regio: waarom en hoe is dit het visitekaartje van Den Helder en wat is de meerwaarde ervan voor bezoekers?

0.7 Hoe verhouden ambities zich tot elkaar?

Over het algemeen geldt dat er sprake is van synergie tussen de uitgangspunten, die in het vervolgproces versterkt kan worden.

Voor externe veiligheid geldt dat er mogelijk sprake is van een tegenstrijdigheid is tussen de ontwikkeling van de haven en het realiseren van een veilige en gezonde leefomgeving.

Op grond van de beoordeling van de synergie en strijdigheden van de ontwerp omgevingsvisie is de volgende aanbeveling voor het vervolg geformuleerd:

Het creëren van geluidsruimte in de haven om ontwikkeling van het maritiem cluster mogelijk te maken en deerschikking van (zwaardere) bedrijvigheid biedt kansen om geluidsoverlast te verminderen en de externe veiligheid te verhogen. Om deze kansen te benutten en bij te dragen aan een gezonde en veilige leefomgeving is uitwerking van de omgevingsvisie op dit punt van belang.

0.8 Wat zijn de conclusies en aanbevelingen vanuit de Passende beoordeling Natura 2000- gebieden?

De omgevingsvisie van de gemeente Den Helder is een langetermijnvisie op de fysieke leefomgeving van de gemeente. Door de lange doorlooptijd en het hoge abstractieniveau van de visie kunnen mogelijke significante effecten op Natura 2000-gebieden binnen en rondom de gemeente Den Helder op dit moment niet met zekerheid worden uitgesloten. Tegelijkertijd is ook niet op voorhand sprake van significant negatieve effecten of met zekerheid onuitvoerbare ontwikkelingen, omdat er zowel in de aanlegfase als gebruiksfase doorgaans mogelijkheden gevonden kunnen worden om negatieve effecten effectief te beperken of weg te nemen. Naast bronmaatregelen kan daarbij ook gedacht worden aan zorgvuldige locatiekeuze en inpassing of (met name in het geval van stikstofdepositie) aan de mogelijkheid van saldering met bestaande emissiebronnen.

Wanneer concretisering van keuzes plaatsvindt in bijvoorbeeld opvolgende programma's en het omgevingsplan, en er meer duidelijkheid is over de omvang van de verschillende ontwikkelingen, zal nader onderzoek nodig (kunnen) zijn naar effecten op Natura 2000-gebieden en de mogelijkheden om deze te beperken (Passende beoordeling op projectniveau). Zo zullen er op dat moment onder meer concrete stikstofberekeningen nodig zijn om de daadwerkelijke omvang van effecten in beeld te brengen.

Ook ten aanzien van verstoring is voor een aantal ontwikkelingen een zorgvuldige locatie- en inrichtingskeuze en mogelijke aanvullende mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn om negatieve effecten te voorkomen. Bijvoorbeeld voor recreatiedruk en verstoring van zeehonden door trillingen. Bij verdere uitwerking dient hier voldoende aandacht aan gegeven te worden.

1 Inleiding

In deze inleiding van dit MER wordt aangegeven waarom dit MER is opgesteld, wat de werkwijze was en hoe dit MER is opgezet. Ook is hier vermeld wanneer het MER ter inzage ligt en hoe ingesproken kan worden.

1.1 Algemeen

Naar verwachting wordt op 1 januari 2024 de nieuwe Omgevingswet van kracht. Volgens artikel 3.1 van die wet moet iedere gemeente ter vervanging van de structuurvisie een gemeentelijke omgevingsvisie opstellen. De gemeente Den Helder heeft de omgevingsvisie *Koers op een sterke thuishaven* opgesteld (hierna: de omgevingsvisie). Omdat het vaststellen van de omgevingsvisie planm.e.r.-plichtig is, is dit MER opgesteld (zie paragraaf 1.2 voor een toelichting).

In de omgevingsvisie wordt een toekomstbeeld voor het behoud, het gebruik en de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving van de gehele gemeente geschetst, met daaraan gekoppeld de daaruit voortvloeiende doelen en het beleid om die doelen te realiseren. De omgevingsvisie geeft daarmee richting aan de ambities, opgaven en kansen voor de gemeente Den Helder.

Het plangebied van de omgevingsvisie is het gebied waarvoor de omgevingsvisie geldt. Dit is de gehele gemeente Den Helder (zie figuur 1.1).

Het vasteland van de gemeente Den Helder beslaat ongeveer 45 km², en de gemeente heeft ongeveer 56.000 inwoners. De gemeente ligt in de kop van de provincie Noord-Holland en wordt aan drie zijden omringd door water: de Noordzee, het Marsdiep en de Waddenzee. Den Helder is de grootste stad, waar ook de Nieuwe Haven ligt. De Nieuwe Haven is de grootste haven van de Koninklijke Marine. Ook liggen de dorpen Huisduinen en Julianadorp in de gemeente.

Figuur 1.1. Gemeentegrenzen Den Helder. Dit is het plangebied waarvoor de omgevingsvisie geldt (bron: www.gemeentenatlas.nl)

1.2 Waarom dit MER

Milieueffectrapportage (hierna afgekort tot m.e.r.) is een procedure met als doel het milieubelang volwaardig te laten meewegen bij de voorbereiding en besluitvorming over een plan of project.

Als een plan of project m.e.r.-plichtig is, moet een milieueffectrapport (hierna afgekort tot MER) worden opgesteld.

Het vaststellen van een omgevingsvisie is m.e.r.-plichtig als:

- 1) De omgevingsvisie kaders stelt voor m.e.r.-(-beoordelings)plichtige activiteiten en/of;
- 2) Voor het vaststellen van de omgevingsvisie op grond van de Wet natuurbescherming een Passende beoordeling opgesteld moet worden

Ad 1) De omgevingsvisie van de gemeente Den Helder stelt mogelijk kaders voor een m.e.r.-plichtige activiteit, namelijk het vergroten van de kaderuimte binnen de bestaande Nieuwe Haven door een herschikking van activiteiten.

De omgevingsvisie is daarom mogelijk m.e.r.-plichtig. Onder de Omgevingswet blijft de lijst van m.e.r.-(-beoordelings-)plichtige activiteiten gelijk, maar de drempelwaarden vervallen. Daarom wordt onder de Omgevingswet mogelijk ook het aanwijzen van de beoogde locaties voor woningbouw m.e.r.-plichtig.

Ad 2) Als op voorhand niet kan worden uitgesloten dat een plan of project significante gevolgen voor Natura-2000 gebieden heeft, is vanuit de Wet natuurbescherming een Passende beoordeling nodig. Daarin wordt nagegaan of het plan of project voldoet aan de wettelijke vereisten die gelden voor Natura-2000 gebieden.

Op voorhand kan niet worden uitgesloten dat de omgevingsvisie voor Den Helder significante gevolgen heeft voor Natura 2000-gebieden. De gemeente Den Helder is omringd door Natura-2000 gebieden, en de omgevingsvisie maakt activiteiten mogelijk, of heeft activiteiten tot gevolg, die mogelijkerwijs de instandhoudingsdoelen voor deze gebieden aantasten. Daarom moet een Passende beoordeling worden opgesteld. Dit heeft tot gevolg dat het vaststellen van de omgevingsvisie m.e.r.-plichtig is.

Dit MER is opgesteld vanwege beide bovengenoemde punten. Het betreft een zogenaamd planMER, wat zo genoemd wordt als MER dient ter onderbouwing van een plan.¹

In verschillende rondes is het MER door experts van de gemeente op juistheid, navolgbaarheid en compleetheid gecontroleerd.

Passende beoordeling

De Passende beoordeling is integraal in dit MER opgenomen, in hoofdstuk 9. In de Passende beoordeling wordt ingeschat in hoeverre er daadwerkelijk negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden op kunnen gaan treden als gevolg van de omgevingsvisie, en hoe dat voorkomen kan worden, zodat de visie voldoet aan de wettelijke vereisten die gelden voor Natura 2000-gebieden.

Uitgangspunten

De uitgangspunten voor dit MER zijn:

- Het detailniveau van het MER inclusief de Passende beoordeling sluit aan bij het abstractieniveau van de omgevingsvisie
- Vanwege het hoge abstractieniveau van de omgevingsvisie - wat inherent is aan een visie - wordt de effectbepaling en effectbeoordeling gedaan op basis van het oordeel van deskundigen. Er worden geen berekeningen met computermodellen gemaakt. De omgevingsvisie biedt daarvoor niet voldoende detailniveau, en de toepassing van bijvoorbeeld computermodellen zou daarom niet meer informatie verschaffen
- De omgevingsvisie richt zich op de lange termijn, zonder dat een concrete tijdshorizon is genoemd.

¹ Een MER dat dient ter onderbouwing van een project wordt een projectMER genoemd.

Dit MER gaat voor het bepalen van de effecten uit van een vergelijking met de referentiesituatie die over globaal gezien over tien jaar zou ontstaan volgens de autonome ontwikkeling

- Dit MER is zowel agenderend (toekomstige keuzes worden in beeld gebracht), faciliterend (ondersteunend bij keuzes in het proces) als toetsend (effectbepaling en effectbeoordeling)
- De omgevingsvisie heeft betrekking op de fysieke leefomgeving. Deze is breder dan alleen de 'traditionele' milieuthema's zoals bodem en water, luchtkwaliteit en geluid. Daarom worden in dit MER ook effecten in beeld gebracht van bijvoorbeeld de energietransitie, maatregelen voor een gezonde leefomgeving, en maatregelen voor wonen en het vestigingsklimaat. In dit MER wordt daarom de term *effecten* in plaats van *milieueffecten* gebruikt, en de term *effectbeoordeling* in plaats van *milieueffectbeoordeling*
- De inhoud van dit MER voldoet aan de eisen zoals gesteld in bijlage I van de Richtlijn 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 juni 2001 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's

1.3 Procedure en mogelijkheid tot inspreken

Op 9 januari 2023 is een kennisgeving gedaan waarin is aangekondigd dat de gemeente voornemens was een MER op te stellen in het kader van de omgevingsvisie. Eenieder heeft hierop kunnen inspreken. Daarnaast zijn de wettelijke adviseurs geraadpleegd over de opzet van het milieuonderzoek. Er zijn geen inspraakreacties en adviezen ingediend.

Dit MER ligt tegelijk met de ontwerp omgevingsvisie gedurende zes weken ter inzage, van maandag 10 april 2023 tot en met maandag 22 mei 2023. Eenieder kan een inspraakreactie indienen, op zowel de ontwerp omgevingsvisie als op dit MER.

De Commissie voor de m.e.r. geeft in de periode dat de stukken ter inzage liggen een advies over het MER.² In het advies wordt onder andere aangegeven of dit MER alle essentiële informatie bevat om het milieubelang goed mee te kunnen wegen bij het besluit over de omgevingsvisie.

De zienswijzen en het advies van de Commissie voor de m.e.r. kunnen aanleiding geven om de ontwerp omgevingsvisie bij te stellen.

De omgevingsvisie wordt vastgesteld door de gemeenteraad.

1.4 Ontwerpstap in relatie tot dit MER

M.e.r. is ingezet als procesinstrument bij de totstandkoming van de omgevingsvisie. Een eerste effectbeoordeling is uitgevoerd op basis van het *voorontwerp* van de omgevingsvisie. Daarbij zijn adviezen gegeven om de omgevingsvisie aan te scherpen.

² De Commissie voor de m.e.r. is een onafhankelijke commissie die op grond van de Wet milieubeheer advies kan of moet geven over de inhoud van een MER

De adviezen zijn grotendeels door de gemeente verwerkt in de *ontwerp* omgevingsvisie. Na deze ontwerpstep is nagegaan wat de effecten van de ontwerp omgevingsvisie zijn, en wat het doelbereik³ is.

Inspiraakreacties

Er zijn naar aanleiding van de kennisgeving geen inspraakreacties of adviezen van betrokken instanties ingediend, dus vanuit die procedure zijn geen wijzigingen voortgekomen.

1.5 Opzet van dit MER

In dit MER zijn de effecten en het doelbereik van het voorontwerp van de omgevingsvisie in bijlagen opgenomen. De adviezen die daaruit voortkwamen en de manier waarop die zijn verwerkt, zijn in de hoofdstuk opgenomen, alsmede de effecten, het doelbereik en de analyse van de synergie en tegenstrijdigheden van de aangescherpte ontwerp omgevingsvisie. De conclusies en aanbevelingen voor het vervolgtraject zijn eveneens in de hoofdstuk opgenomen.

De beschrijving en beoordeling van de huidige situatie en autonome ontwikkeling ligt ten grondslag aan de effectbepaling en effectbeoordeling van het voorontwerp van de omgevingsvisie, die in bijlage 5 is opgenomen. Voor de leesbaarheid en navolgbaarheid is de beschrijving en beoordeling van de huidige situatie en autonome ontwikkeling opgenomen in hoofdstuk 6 van deze hoofdstuk, voorafgaand aan de beschrijving van de effecten van de ontwerp omgevingsvisie.

1.6 Leeswijzer

Voorin dit MER is een publiekvrindelijke samenvatting opgenomen. Die samenvatting is bedoeld om het algemene publiek inzicht te geven in wat de effecten op de fysieke leefomgeving van de omgevingsvisie zijn.

In de inleiding (hoofdstuk 1) van dit MER is aangegeven waarom dit MER is opgesteld, wat de werkwijze was en hoe dit MER is opgezet. Ook is hier vermeld wanneer het MER ter inzage ligt en hoe ingesproken kan worden.

In hoofdstuk 2 zijn de hoofdlijnen van de omgevingsvisie opgenomen en is de visiekaart behorend bij de omgevingsvisie overgenomen. Op deze kaart zijn de onderdelen van de omgevingsvisie weergegeven die aan een locatie zijn gekoppeld.

In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de wet- en regelgeving en het beleid dat aan de basis van de omgevingsvisie ligt, en dat relevant is voor dit MER.

³ Het doelbereik is de mate waarin de doelen van de omgevingsvisie met het in de omgevingsvisie geformuleerde beleid gehaald kunnen worden

In hoofdstuk 4 wordt de methodiek toegelicht die is toegepast om de effecten van de omgevingsvisie te bepalen en te beoordelen.

In hoofdstuk 5 wordt de ontwerpstap van het voorontwerp naar het ontwerp van de omgevingsvisie beschreven. De resultaten van de effectbepaling van het voorontwerp en de adviezen die hieruit zijn voortgekomen voor de aanscherping van de omgevingsvisie (paragraaf 5.2) worden gepresenteerd, alsmede de resultaten van de bepaling van het doelbereik van het voorontwerp en de adviezen die hieruit zijn voortgekomen voor de aanscherping van de omgevingsvisie (paragraaf 5.3). Ook wordt in dit hoofdstuk aangegeven of en zo ja op welke wijze de gemeente de adviezen heeft verwerkt (paragraaf 5.4).

In hoofdstuk 6 worden de effecten van de (aangescherpte) omgevingsvisie (de ontwerp omgevingsvisie) beschreven.

In hoofdstuk 7 wordt ingegaan op het doelbereik van de (aangescherpte) omgevingsvisie (de ontwerp omgevingsvisie).

In hoofdstuk 8 is een analyse opgenomen van de synergie en strijdigheden tussen de onderdelen van de omgevingsvisie. Hier kan in het vervolgproces rekening mee worden gehouden, door synergie te versterken en keuzes te maken indien sprake is van tegenstrijdigheden.

In hoofdstuk 9 is de Passende beoordeling opgenomen. In de Passende beoordeling wordt ingeschat in hoeverre er negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden op kunnen gaan treden als gevolg van de omgevingsvisie, en hoe eventuele negatieve effecten voorkomen kunnen worden, zodat de visie voldoet aan de wettelijke vereisten die gelden voor Natura 2000-gebieden.

In hoofdstuk 10 zijn conclusies en aanbevelingen voor het vervolgtraject opgenomen. Tot slot wordt in hoofdstuk 11 ingegaan op leemten in kennis, evaluatie en monitoring.

In bijlage 1 is een lijst met begrippen en afkortingen opgenomen.

2 Ontwerp omgevingsvisie

In dit hoofdstuk zijn de hoofdlijnen van de omgevingsvisie opgenomen, en is beschreven hoe deze tot stand is gekomen. Ook is de visiekaart uit de omgevingsvisie overgenomen, waarop de onderdelen van de omgevingsvisie zijn weergegeven die aan een locatie zijn gekoppeld.

2.1 Algemeen

De gemeente Den Helder heeft een groot aantal ambities en opgaven voor haar toekomstige ontwikkeling. Deze zijn deels het gevolg van bewust ingezette processen in het verleden, met het doel om Den Helder aantrekkelijker te maken als gemeente om in te wonen, werken en ontspannen, en deels het gevolg van (inter)nationale trends en ontwikkelingen die vragen om actie.

Om de klimaatdoelen te bereiken heeft Den Helder zich gecommitteerd aan de energietransitie. Deze transitie vraagt om aanpassingen van woningen en buurten, maar ook worden de mogelijkheden onderzocht om meer (zee)havenruimte te realiseren binnen de bestaande haven, om hier economische in te kunnen spelen op de transitie. De ruimte zou gerealiseerd kunnen worden door bedrijven die aan (zee)kades gevestigd zijn maar deze niet direct nodig hebben te verplaatsen naar andere locaties binnen het Maritiem Cluster, zoals bedrijventerreinen Kooypunt en Oostoever. Ook moet de gemeente rekening houden met veranderingen in het klimaat, met meer kans op extreme weersomstandigheden.

Deze opgaven vragen om een leefomgeving die hierop is ingericht en voorbereid, terwijl de gemeente ook blijft werken aan het aantrekkelijker maken van Den Helder als gemeente om in te wonen, werken en ontspannen.

‘Koers op een sterke thuishaven’, de omgevingsvisie van de gemeente Den Helder, schetst een integrale visie op het behoud, het gebruik en de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving en geeft hiermee richting aan de ambities, opgaven en kansen voor Den Helder.

2.2 Gebiedsbeschrijving

De gemeente Den Helder ligt aan drie kusten, namelijk de Noordzee, het Marsdiep en de Waddenzee. De Helderse Zeewering vormt een barrière tussen Den Helder Stad binnen de Linie en de zee.

In de kuststrook tussen Den Helder en Schagen sluit een aaneengesloten duinenrij de zee veilig buiten. Je vindt hier open duingraslanden, beboste binnenduinen en moerassige duinmeren. Meer landinwaarts liggen waterrijke polders, waar dankzij brak kwelwater ook zoutminnende planten en dieren gedijen.

Langs het Marsdiep en de Waddenzee zijn waterkeringen aangelegd - waaronder de Helderse Zeewering die een barrière vormt tussen de stad Den Helder en het Marsdiep - die de gemeente beschermen tegen overstroming.

Het open landschap van duinen, polders en kwelders is karakteristiek voor Den Helder en de verre uitzichten over de polder en op de duinen zijn kenmerkend voor de gemeente. De historische Koegraspolder en Huisduinerpolder vormen de scheiding tussen de stad Den Helder en de kernen Huisduinen en Julianadorp.

De stad Den Helder kenmerkt zich door veel ruimte binnen de stad en een eigen karakter van de verschillende wijken. Door het behoud van De Stelling Den Helder en enkele schootsvelden aan de buitenzijde van De Stelling is een open linielandschap ontstaan tussen de verschillende wijken. Daarbij zorgen ook een gedeelte van de spoorlijn, een park en het Nollengebied voor een open gebied tussen Nieuw Den Helder en De Schooten en is De Schooten zo opgebouwd dat er veel groen langs de randen te vinden is. Als gevolg hiervan is er veel open, groene ruimte in de stad Den Helder en hebben de wijken een sterk eigen karakter en een interne oriëntatie.

2.3 Opbouw van de omgevingsvisie

De omgevingsvisie bestaat uit drie delen:

- Centrale uitgangspunten
Tien centrale uitgangspunten geven de koers en prioriteiten weer voor de hele gemeente, oftewel de visie. In de toelichting op de centrale uitgangspunten zijn de bijbehorende doelen opgenomen, met het bijbehorende beleid om die doelen te behalen
- Thematische uitwerkingen
Voor de vier thema's *groen en landschap*, *mobiliteit en infrastructuur*, *functies en bedrijvigheid* en *ontwikkelingen* zijn de centrale uitgangspunten nader uitgewerkt in meer specifiek beleid
- Gebiedsgerichte deelvisies
Voor zeven deelgebieden zijn de centrale uitgangspunten en thematische uitwerkingen uitgewerkt in gebiedsgerichte deelvisies. Voor deze deelgebieden is het beleid specifiek gemaakt. Het betreft de volgende deelgebieden: Stad binnen de Linie, Maritiem Cluster, De Stelling, Nieuw Den Helder, De Schooten, Julianadorp en Huisduinen

Als bijlagen bij de omgevingsvisie zijn de documenten opgenomen die ten grondslag liggen aan de omgevingsvisie, namelijk de gebiedsbiografie, de verkenningen inclusief de ontwikkelanalyse, een beschrijving van het participatieproces dat is doorlopen (zie ook paragraaf 2.4), en dit MER.

2.4 Totstandkoming van de omgevingsvisie

Als start van de ontwikkeling van de omgevingsvisie is een gebiedsbiografie opgesteld. Daarin is de historische, unieke ontwikkeling van het landschap en de kernen van de gemeente Den Helder beschreven.

Daarna zijn verkenningen opgesteld van het heden en de toekomst van de gemeente. Samen geven deze verkenningen een beeld van waar de gemeente Den Helder op dit moment staat, en een beeld van aan welke zaken gewerkt moet worden om tot een zo passend en aantrekkelijk mogelijke leefomgeving te komen. De verkenningen zijn:

- **Omgevingsscan gemeente Den Helder**
Hierin is beschreven wat de staat van de fysieke leefomgeving is voor de thema's bodem, externe veiligheid, geluid en natuur
- **Identiteit en thema's**
Hierin is beschreven wat de kernkwaliteiten en identiteitsdragers zijn en welke thema's het meest leven bij bewoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en ketenpartners, en wat belangrijk gevonden wordt voor toekomstige ontwikkelingen
- **Autonome trends en ontwikkelingen**
Hierin is in kaart gebracht welke autonome trends en ontwikkelingen op de gemeente Den Helder afkomen, en wat de impact hiervan kan zijn
- **Beleidskaders**
Hierin zijn de belangrijkste beleidskaders vanuit het Rijk, de provincie en de regio opgenomen, waarbinnen de verdere ontwikkeling van de gemeente Den Helder kan plaatsvinden

Op basis van de gebiedsbiografie en de verkenningen is een ontwikkelanalyse voor de gemeente Den Helder opgesteld. Daarin is aangegeven wat de huidige sterktes en zwaktes de gemeente zijn, en welke kansen en bedreigingen de gemeente in de toekomst kan verwachten.

Voor een aantal deelgebieden zijn deelvisies opgesteld, in nauw overleg met de belanghebbenden zoals bewoners, maatschappelijke organisaties, bedrijven en ketenpartners. Er zijn deelvisies opgesteld voor Huisduinen, Julianadorp, de Stelling, de Schooten, Nieuw Den Helder, Stad binnen de linie en het Maritiem Cluster.

De deelvisie voor Huisduinen – het kleinste dorp in de gemeente – is als eerste opgesteld, als pilot, om tot een goede samenwerking tussen gemeente en overige partijen te komen. Daarna is de deelvisie voor (het grotere) Julianadorp op vergelijkbare wijze opgesteld. Met de opgedane kennis en ervaring in Huisduinen en Julianadorp zijn de tien centrale uitgangspunten geformuleerd, als kader voor de overige deelvisies. De tien centrale uitgangspunten zijn richtinggevend voor de omgevingsvisie.

De tien centrale uitgangspunten zijn voor vier thema's uitgewerkt in thematische uitwerkingen. Het betreft de volgende vier thema's:

- Groen en landschap
- Mobiliteit en infrastructuur
- Functies en bedrijvigheid
- Ontwikkelingen (stadsontwikkeling en woningbouw)

In 2022 is het voorontwerp van de omgevingsvisie opgesteld, waar de hierboven genoemde onderdelen in zijn opgenomen. Daarbij is gebruik gemaakt van wat in de voorgaande stappen is opgehaald, tezamen met inbreng vanuit de ambtelijke organisatie, het college en de gemeenteraad.

Daarna is in het najaar van 2022 de m.e.r.-procedure gestart. In hoofdstuk 1 onder *ontwerpproces* is aangegeven op welke wijze de m.e.r.-procedure heeft bijgedragen aan de totstandkoming van de ontwerp omgevingsvisie.

In de stap van voorontwerp naar ontwerp omgevingsvisie zijn alleen nog aanpassingen gedaan op basis van de adviezen die zijn voortgekomen uit de effectbeoordeling van het MER op het voorontwerp.

2.5 Onderzochte alternatieven

Op basis van de ontwikkelanalyse voor Den Helder zijn door de gemeente tien centrale uitgangspunten opgesteld, als richtinggevend kader voor de omgevingsvisie. In dit proces zijn op hoofdlijnen alternatieven afgewogen op grond waarvan een aantal richtinggevende keuzes zijn gemaakt. Zo is gekozen voor het inzetten op (zoveel mogelijk) binnenstedelijke ontwikkeling bij de groeiopgave waar Den Helder de komende jaren mee te maken krijgt. Deels komt dit voort vanuit de bescherming en waardering van de landschappen in de gemeente (Natura 2000-gebieden Noordzee, Waddenzee en Duinen Callantsoog – Den Helder, de open polderlandschappen en de cultuurhistorische structuur van De Stelling Den Helder) en deels omdat binnenstedelijke ontwikkeling zorgt voor versterking en verbreding onder de aanwezige voorzieningen in Den Helder. Het feit dat Den Helder in de afgelopen decennia perioden van krimp heeft gekend biedt nu kansen voor de groeiopgave, aangezien binnen het bebouwd gebied in de gemeente Den Helder nog veel geschikte locaties voor het toevoegen van woningbouw door middel van inbreiding, herontwikkeling en/of transformatie te vinden zijn.

Ook qua ruimte voor bedrijvigheid is op een aantal bedrijventerreinen nog veel ruimte te vinden, waardoor uitbreiding van bedrijventerreinen geen onderdeel van de omgevingsvisie. In de zeehaven (civiel en marine) is sterke behoefte aan extra kadelenkte en -ruimte, maar ook hier kan door de aanwezige beperkingen (Natura 2000-gebied Waddenzee, zones externe veiligheid, stedelijke bebouwing) niet worden gekozen voor uitbreiding en wordt ingezet op optimalisatie van het gebruik van het beschikbare haven terrein.

Ten slotte wordt ook op het gebied van infrastructuur niet ingezet op uitbreiding of opschaling om de bereikbaarheid van Den Helder te verbeteren. Mogelijkheden voor infrastructurele ingrepen zijn (zeer) beperkt en kansen om de bereikbaarheid van Den Helder significant te verbeteren liggen met name elders in de regio. Binnen Den Helder is met name sprake van een doorstromingsprobleem op sommige momenten, waarbij ingezet wordt op het vroegtijdige scheiden van verschillende verkeersstromen door middel van een mix aan maatregelen.

2.6 Inhoud van de omgevingsvisie

2.6.1 Centrale uitgangspunten

De tien centrale uitgangspunten in de omgevingsvisie zijn de ambities voor de fysieke leefomgeving die de gemeente heeft voor de toekomst. De centrale uitgangspunten geven de koers en prioriteiten weer voor de hele gemeente.

De centrale uitgangspunten in de omgevingsvisie van de gemeente Den Helder zijn:

1. Den Helder ontwikkelt zich verder als aantrekkelijke gemeente voor bewoners, ondernemers en bezoekers
2. Een gezonde en veilige leefomgeving voor iedereen is altijd de basis
3. Nieuwe ontwikkelingen versterken de bestaande omgeving en bieden kwaliteit en onderscheidend vermogen
4. Onze leefomgeving wordt toekomstbestendig ingericht en gebruikt en draagt bij aan een sterke samenleving
5. De gemeente Den Helder is zo optimaal mogelijk bereikbaar met verschillende vervoersmiddelen
6. De haven is de economische, sociaal-culturele en historische rode draad door Den Helder
7. In de gemeente Den Helder ervaren bewoners en bezoekers de unieke ligging aan drie kusten
8. De gemeente Den Helder behoudt en versterkt haar kenmerkende open landschappen en Huisduinen, Julianadorp en Den Helder ontwikkelen zich daarbinnen verder als aparte kernen. De stad Den Helder kenmerkt zich door de open ruimten tussen de stadsdelen en de wijken Binnen de Linie, Nieuw Den Helder en De Schooten hebben een onderscheidend karakter
9. Stadshart en Willemsoord ontwikkelen zich verder richting één samenhangend en complementair centrumgebied voor gemeente en regio
10. Den Helder omarmt de Stelling Den Helder en ontwikkelt dit gebied verder tot de trotse voorkant van de stad

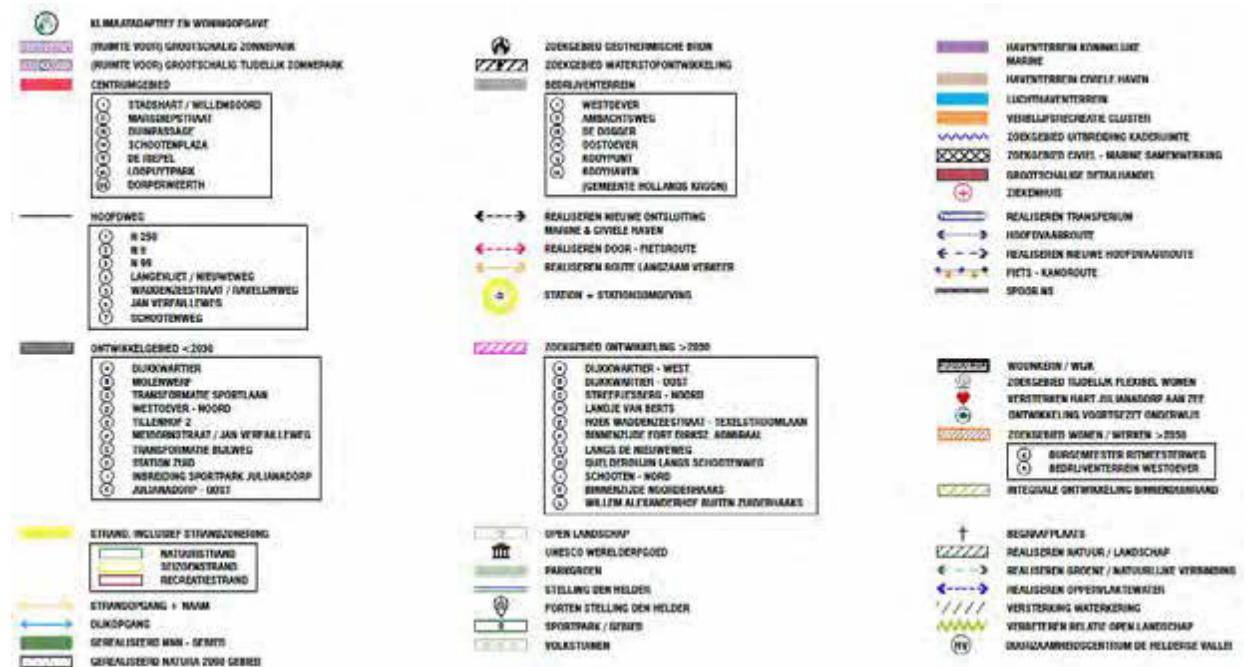
2.6.2 Doelen en beleid

De visie van de omgevingsvisie bestaat uit de tien centrale uitgangspunten. Die uitgangspunten zijn in de omgevingsvisie uitgewerkt in doelen met daaraan gekoppeld het beleid om die doelen te behalen. Per centraal uitgangspunt zijn ten behoeve van dit MER de bijbehorende doelen en het daaraan gekoppelde beleid uit de tekst van het voorontwerp van de omgevingsvisie gelicht en (geredigeerd tot zelfstandig leesbare tekst) opgenomen in een tabel, als schematisch overzicht. Per beleidsonderdeel is vervolgens aangegeven op welk thema en welke indicatoren van dit MER het beleid betrekking heeft (zie ook paragraaf 6.1). De tabel is opgenomen in bijlage 3.

2.6.3 Visiekaart

Een deel van de centrale uitgangspunten en een deel van het beleid is verbonden aan specifieke locaties in de gemeente. Deze locaties zijn op de visiekaart behorend bij de omgevingsvisie opgenomen. De visiekaart met bijbehorende legenda is overgenomen in figuur 2.1.

Figuur 2.1 Visiekaart met legenda Den Helder

2.7 Vervolgstappen

De omgevingsvisie bevat de strategische hoofdlijnen op basis waarvan de verdere ontwikkeling van de gemeente vorm moet krijgen.

In de nieuwe Omgevingswet wordt geregeld dat de gemeentelijke omgevingsvisie wordt uitgewerkt in programma's (optioneel) en in een omgevingsplan (verplicht).⁴

In hoofdstuk 10 van dit MER worden op grond van de uitkomsten van dit MER aanbevelingen gedaan voor de nadere uitwerking van de omgevingsvisie in het omgevingsplan of eventueel in programma's.

In programma's worden de doelen van de omgevingsvisie concreet gemaakt. Dit instrument is specifiek ingericht om een deel van de strategische doelen uit de omgevingsvisie samenhangend uit te voeren, bijvoorbeeld voor wat betreft een bepaald beleidsveld of binnen een bepaald gebied. Hiermee maakt de gemeente duidelijk aan welke doelen uit de omgevingsvisie gewerkt zal worden en wat de gemeente daarvoor precies gaat doen.

Het gemeentelijk omgevingsplan is een gebiedsdekkende regeling met alle regels voor de fysieke leefomgeving. Doelen die voor een gebied gesteld worden in de omgevingsvisie, inclusief de nadere uitwerkingen voor een aantal thema's en gebieden, worden vertaald in concrete regels in het omgevingsplan, op basis waarvan duidelijk wordt welke functies en/of activiteiten wenselijk zijn in een gebied en welke niet.

⁴ De huidige structuurvisies en bestemmingsplannen komen te vervallen

Bij initiatieven die afwijken van de regels uit het omgevingsplan is de omgevingsvisie het belangrijkste afwegingskader om als gemeente wel of niet meewerken aan een afwijking op het omgevingsplan.

Monitoring en bijsturen op basis van de uitkomsten van de monitoring is een belangrijk instrument in de beleidscyclus. Daarom worden verkenningen iedere paar jaar opnieuw tegen het licht gehouden en waar nodig bijgesteld. Hier wordt in hoofdstuk 11 nader op ingegaan.

3 Wetgeving en beleid

In dit hoofdstuk is een overzicht opgenomen van het huidige beleid en de huidige wet- en regelgeving dat relevant is voor dit MER.

3.1 Omgevingsvisie in relatie tot overig beleid

De omgevingsvisie is een beleidsdocument, waarin het integrale beleid van de gehele fysieke leefomgeving van de gehele gemeente is opgenomen. Het bestaande beleid (van voor de Omgevingswet) is overgenomen en ingepast, rekening houdend met de veranderingen en nieuw beleid als gevolg van de Omgevingswet. De nadruk bij het nieuwe beleid ligt op nieuwe ontwikkelingen zoals klimaatverandering en energietransitie. Het integrale beleid voor de fysieke leefomgeving is in de omgevingsvisie per centraal uitgangspunt (de visie) uitgewerkt in doelen (de concretisering van de visie) en beleid.

3.2 Huidig beleid en huidige wet- en regelgeving

Naar verwachting wordt op 1 januari 2024 de Omgevingswet van kracht. Met de Omgevingswet wil de overheid regels voor ruimtelijke ontwikkeling vereenvoudigen en samenvoegen. De wet vervangt een deel van de huidige wetten en beleidskaders.

In bijlage 2 is een overzicht opgenomen van het huidige beleid en de huidige wet- en regelgeving dat relevant is voor dit MER, waarbij per onderdeel de relevantie voor dit MER is aangegeven (voor zover dit specifiek is aan te geven).

4 Methodiek

In dit hoofdstuk is het beoordelingskader van dit MER opgenomen (in paragraaf 4.1). In paragraaf 4.2 volgt een toelichting op alle onderdelen van het beoordelingskader. In de toelichting wordt uitgelegd waarom de gekozen thema's behandeld worden, en waarom de bijbehorende indicatoren en beoordelingsparameters zijn gekozen. Tot slot is in paragraaf 4.3 aangegeven op welke manier de effecten van de omgevingsvisie en het doelbereik beoordeeld en in beeld worden gebracht.

4.1 Beoordelingskader effecten

In tabel 4.1 is het beoordelingskader voor dit MER opgenomen. Het beoordelingskader geeft per thema aan met welke indicatoren de effecten van de omgevingsvisie in beeld worden gebracht. Voor iedere indicator is bovendien de beoordelingsparameter opgenomen. De mate waarin een effect optreedt op een bepaalde indicator wordt afgemeten aan de hand van de beoordelingsparameter.

Tabel 4.1 Beoordelingskader MER omgevingsvisie Den Helder

Thema	Indicator	Beoordelingsparameter
Bodem en water	Bodemkwaliteit	Ontwikkelingen op verdachte locaties
	Ondergronds ruimtegebruik	Intensiviteit gebruik ondergrond
	Waterkwaliteit	Kwaliteit van grond- en oppervlaktewater
	Verzilting	Zoutgehalte grondwater en diepte zout grondwater
Natuur	Natura 2000-gebieden	Staat van instandhouding Natura 2000-gebieden
	Natuurnetwerk Nederland (NNN)	Kwaliteit NNN-gebieden
		Areaal aan NNN-gebieden
	Biodiversiteit	Biodiversiteit buiten NNN-gebieden
Verkeer en vervoer	Hemelhelderheid	Hemelhelderheid
	Bereikbaarheid	Bereikbaarheid voor diverse vervoermiddelen
	Duurzame mobiliteit	Gebruik duurzame mobiliteit
	Verkeersveiligheid	Verkeersveiligheid
Geluid	Verkeerslawaaï	Geluidoverlast door verkeer
	Industrielawaai	Geluidoverlast door bedrijven
	Stiltegebieden	Geluidbelasting op stiltegebieden
Luchtkwaliteit	Luchtkwaliteit	Luchtkwaliteit
Externe veiligheid	Externe veiligheid	Groepsrisico
		Plaatsgebonden risico
Landschap en cultuurhistorie	Landschappelijke waarden	Kwaliteit van het landschap
	Cultuurhistorische waarden	Kwaliteit van cultuurhistorische waarden
	Archeologische waarden	Aantasting archeologische waarden
	Aardkundige waarden	Aantasting aardkundige monumenten
Klimaatadaptatie	Wateroverlast	Wateroverlast
	Droogte	Droogte
	Hittestress	Hittestress

Thema	Indicator	Beoordelingsparameter
Energietransitie	Overstroming	Overstroming
	Opgewekte duurzame energie	Aandeel opgewekte duurzame energie
	Energiebesparing	Energiegebruik
Wonen en vestigingsklimaat	Woonklimaat	Woonklimaat
	Sociale veiligheid	Beleving van onveiligheid
	Vestigingsklimaat voor ondernemers	Aantrekkelijkheid voor (nieuwe) ondernemers
Gezonde leefomgeving	Gezondheidsbevordering	Mate waarin omgeving uitnodigt tot gezond leven
	Recreatie	Recreatiemogelijkheden

4.2 Toelichting per thema

Bodem en water

Bodem en water zijn de basis van de fysieke leefomgeving. Alle ruimtelijke ontwikkelingen hebben hier invloed op. Daarom worden deze thema's in dit MER behandeld.

Bij het thema bodem gaat het om de (chemische) bodemkwaliteit en het ondergronds ruimtegebruik.

Ondergronds ruimtegebruik wordt steeds intensiever, bijvoorbeeld als gevolg van maatregelen in het kader van de energietransitie. Maar het gaat ook om parkeergarages, afvalcontainers, en vele soorten kabels en leidingen. Omdat er geen beleid is waarmee keuzes voor ondergronds ruimtegebruik afgewogen kunnen worden, ontbreekt in Den Helder de regie en het overzicht van wat zich onder het oppervlak bevindt. Dit heeft als risico dat toekomstige ontwikkelingen bemoeilijkt worden. Daarom wordt hier aandacht aan besteed in dit MER. Uitgangspunt daarbij is dat ieder gebruik van de ondergrond negatief is, vanwege de intrinsieke waarde van de ondergrond en de onomkeerbaarheid van het vergraven van de ondergrond. Dit ondanks dat ondergronds ruimtegebruik ook positieve effecten kan hebben op de openbare ruimte. Ondergrondse parkeergarages en afvalcontainers geven bijvoorbeeld een fraaier beeld, en meer ruimte voor nuttige functies bovengronds.

Voor het thema water gaat het om de waterkwaliteit en verzilting. De vorm van verzilting die in Den Helder optreedt is het geleidelijk toenemen van het zoutgehalte van het grondwater door zoute kwel, waarbij zeewater via de ondergrond het land binnendringt.

De kwantiteit van grond- en oppervlaktewater (en de hoeveelheid verhard oppervlak) wordt behandeld bij het thema klimaat.

Indicatoren en beoordelingsparameters

Het effect van de omgevingsvisie op de bodem wordt in beeld gebracht met de indicatoren *bodemkwaliteit* en *ondergronds ruimtegebruik*. De beoordelingsparameters zijn respectievelijk *ontwikkelingen op verdachte locaties* en *intensiviteit gebruik ondergrond*.

Ontwikkelingen op verdachte locaties zijn positief, omdat voorafgaand aan activiteiten op of in verdachte locaties nader onderzoek gedaan moet worden en juist in deze gebieden de kans aanwezig is dat de bodem voorafgaand aan de uitvoering geschikt gemaakt moet worden voor de ontwikkeling, bijvoorbeeld door sanering. Dat is positief, omdat het milieu daardoor schoner wordt. Nieuwe bodemverontreiniging kan niet optreden vanwege de huidige strenge wetgeving.

De beoordelingsparameter *intensiviteit van het gebruik van de ondergrond* wordt positief beoordeeld als er sprake is van een afname van de intensiviteit van het gebruik van de ondergrond, en negatief als dit toeneemt.

Het effect van de omgevingsvisie op de waterkwaliteit wordt in beeld gebracht met de indicatoren *kwaliteit van grond- en oppervlaktewater*, en *verzilting*. Verzilting houdt (in dit gebied) in dat het zoutgehalte van het grondwater toeneemt en de diepte van het zoute grondwater (onder het zoete grondwater) afneemt, als gevolg van zoute kwel in de ondergrond vanuit de zee.

Het effect van de omgevingsvisie op de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater wordt positief beoordeeld als deze verbetert, en negatief als deze verslechtert. Het effect van de omgevingsvisie op het zoutgehalte van het grondwater wordt als positief beoordeeld als het zoutgehalte afneemt (en de diepte van het zoute grondwater toeneemt) en negatief als het zoutgehalte toeneemt (en de diepte van het zoute grondwater afneemt).

Natuur

Natura 2000-gebieden zijn beschermde natuurgebieden. De bescherming betreft de natuurlijke kenmerken van de gebieden. Voor ieder gebied zijn instandhoudingsdoelen vastgelegd.

Het NNN is de voortzetting van de Ecologische Hoofdstructuur. Deze werd in 1990 door het Rijk op kaart ingetekend. Het NNN bestaat uit een netwerk van natuurgebieden. Het netwerk verbindt natuurgebieden, zodat het leefgebied van planten en dieren groter wordt. Planten en dieren krijgen daarmee meer kans zich te verspreiden. Dit helpt om de diversiteit aan soorten in stand te houden.

Natura 2000-gebieden zijn onderdeel van het NNN. In dit MER worden - om dubbeling te voorkomen - bij het bepalen van het effect van de omgevingsvisie op het NNN de Natura 2000-gebieden buiten beschouwing gelaten. Het effect op Natura 2000-gebieden wordt apart beoordeeld.

Inmiddels is in de provincie Noord-Holland ruim 90 % van de als NNN begrensde gebieden als natuurgebied ingericht. De provincie staat voor de taak om in 2027 het NNN af te ronden. Het netwerk beslaat dan 15 % van het oppervlak van de provincie. Alle in 1990 begrensde gebieden zijn dan omgevormd naar natuur.

De wezenlijke kenmerken en waarden, oppervlak en samenhang van NNN-gebieden mogen conform de omgevingsverordening niet worden aangetast.

Voor plannen buiten het NNN-gebied geldt dat de provincie Noord-Holland geen externe werking (effecten van projecten en plannen buiten het NNN op het NNN) kent voor bescherming van het NNN. In het MER wordt dit wel beoordeeld.

Indicatoren en beoordelingsparameters

In de passende beoordeling (zie hoofdstuk 6) wordt het effect van de omgevingsvisie op Natura 2000-gebieden beschreven. De effecten worden beoordeeld op oppervlakteverlies en externe factoren, waaronder verstoring, stikstofdepositie en waterhuishouding. Op basis hiervan wordt beoordeeld of de omgevingsvisie een positief dan wel negatief effect heeft op de *staat van instandhouding* (instandhoudingsdoelen) van de gebieden.

Het effect van de omgevingsvisie op het NNN wordt in beeld gebracht met de beoordelingsparameter *kwaliteit van het NNN*. De kwaliteit van het NNN wordt – uitgaande van een goed beheer van het netwerk – voor een belangrijk deel bepaald door de activiteiten in de omgeving van het NNN. Activiteiten die het NNN verstoren door bijvoorbeeld geluid en licht zijn negatief, activiteiten die kunnen bijdragen aan de natuurwaarde zoals natuurontwikkeling en natuurinclusieve landbouw zijn positief.

In Noord-Holland wordt volgens de omgevingsvisie extra areaal toegevoegd aan het NNN.⁵ Daarom wordt in dit MER ook getoetst aan het *areaal van het NNN*. Een toename is positief. Als geen areaal wordt toegevoegd is dat neutraal.

Biodiversiteit

De omgevingsvisie kan invloed hebben op de biodiversiteit, bijvoorbeeld door een toename van het bebouwd gebied, wat een negatief effect heeft, of juist het bevorderen van natuurwaarden, bijvoorbeeld in samenhang met maatregelen voor klimaatadaptatie. Dit heeft een positief effect.

Indicatoren en beoordelingsparameters

In dit MER wordt het effect van de omgevingsvisie op de biodiversiteit beschouwd voor de gebieden buiten het NNN. Effecten van de omgevingsvisie op het NNN worden apart beoordeeld. Een toename van de biodiversiteit wordt als positief beoordeeld. Een afname als negatief.

Hemelhelderheid

Hemelhelderheid is een maat voor lichtvervuiling. Lichtvervuiling is de verhoogde helderheid van de nachtelijke omgeving door overmatig gebruik van kunstlicht. Dit veroorzaakt ecologische schade en verstoort het bioritme van mensen. Nederland is een van de lichtste landen ter wereld.

Indicatoren en beoordelingsparameters

Hemelhelderheid wordt in beeld gebracht door na te gaan of de omgevingsvisie leidt tot meer licht in de nacht. Meer licht wordt als negatief beoordeeld, minder licht wordt als positief beoordeeld.

⁵ Het is nog onbekend of het toegevoegde areaal formeel de status van NNN-gebied zal krijgen, maar beheer en onderhoud van het toegevoegde gebied zal overeenkomen met beheer en onderhoud van vergelijkbare NNN-gebieden

In de Agenda voor het Waddengebied 2050 is gericht op de bescherming en ontwikkeling van de kernwaarden van het Waddengebied, waaronder rust, ruimte, stilte en duisternis. Voor dit gebied is dus specifiek beleid van kracht.

Verkeer en vervoer

Ruimtelijke plannen, zoals de omgevingsvisie, kunnen ook effect hebben op het thema verkeer en vervoer. Daarbij is bereikbaarheid (doorstroming) voor verschillende vervoermiddelen bijvoorbeeld een belangrijke indicator: Den Helder wil graag goed bereikbaar zijn voor verschillende vervoermiddelen en Den Helder wil ook graag dat wegvervoer een goede doorstroming heeft. Dat is een behoorlijke uitdaging gezien de ligging en beschikbare ruimte. Gezien de energietransitie krijgt het thema duurzame mobiliteit in toenemende mate aandacht, ook in de omgevingsvisie. Bij dit alles is het van groot belang dat wat er aan verkeersbewegingen plaatsvindt (met welk vervoermiddel dan ook) dat ook veilig kan gebeuren.

Indicatoren en beoordelingsparameters

Voor dit thema is daarom gekeken naar een aantal indicatoren, namelijk naar bereikbaarheid (en doorstroming wegvervoer), duurzame mobiliteit en verkeersveiligheid.

Allereerst *bereikbaarheid*. Bij deze indicator worden de effecten op de bereikbaarheid beoordeeld. Bereikbaarheid is een van de meest bepalende factoren voor leefkwaliteit. Voor het MER worden de effecten van bereikbaarheid bekeken aan de hand van de *bereikbaarheid* van de gemeente voor diverse vervoermiddelen (OV, wegvervoer en langzaam verkeer). Daarbij gaat het bij wegvervoer om een goede doorstroming.

Duurzame mobiliteit is een belangrijk thema, ook in het kader van de energietransitie. Daarom wordt ook deze indicator beoordeeld in dit MER en wel aan de hand van het *gebruik van duurzame mobiliteit*. Met duurzame mobiliteit bedoelen we een toekomstbestendige manier van vervoer, waarbij onze verplaatsingen geen invloed hebben op het milieu en steeds minder CO2-uitstoot veroorzaken.⁶

Een derde indicator bij dit thema is *verkeersveiligheid*. Dit wordt beoordeeld aan de hand van de mate van *verkeersveiligheid* binnen de gemeente (toe- of afname verkeersslachtoffers). Het gaat in Den Helder vooral om de veiligheid voor fietsers en de snelheid van gemotoriseerd vervoer. Mobiliteit is ook van grote invloed op verkeersveiligheid. Hoe langer of vaker men zich in het verkeer begeeft, hoe meer men zich blootstelt aan het gevaar van verkeersongelukken.

⁶ De duurzame adviseurs, [https://deduurzameadviseurs.nl/wat-is-duurzame-mobiliteit/#:~:text=Met %20duurzame %20mobiliteit %20bedoelen %20we %20een %20toekomstbestendige %20manier,zijn %20een %20belangrijk %20onderdeel %20van %20het %20dagelijks %20leven](https://deduurzameadviseurs.nl/wat-is-duurzame-mobiliteit/#:~:text=Met%20duurzame%20mobiliteit%20bedoelen%20we%20een%20toekomstbestendige%20manier,zijn%20een%20belangrijk%20onderdeel%20van%20het%20dagelijks%20leven.).

Geluid

De omgevingsvisie kan effect hebben op de hoeveelheid geluid die geproduceerd wordt door verkeer en door bedrijven. Geluid van bedrijven wordt industrielawaai genoemd, maar hier valt niet alleen geluid van industrie onder, maar bijvoorbeeld ook geluid van scheepswerven en andere bedrijvigheid.

Ook kan de omgevingsvisie met name vanwege veranderingen van het industrielawaai invloed hebben op stiltegebieden. Stiltegebieden zijn beschermde gebieden waar je vooral natuurlijke geluiden hoort. Het woord 'stilte' betekent dus niet dat er helemaal geen geluid is. Maar er mogen alleen geluiden klinken die horen bij die plek. Denk aan het geluid van trekkers of melkmachines in een gebied met veehouderij. Het doel is om het gemiddelde geluidsniveau onder de 40 decibel te houden. Dit komt overeen met het geluid van vogels in de vroege ochtend.

Indicatoren en beoordelingsparameters

Het effect van de omgevingsvisie op geluid wordt in beeld gebracht aan de hand van de indicatoren *verkeerslawaa*i en *industrielawaai*. De effecten worden beoordeeld aan de hand van de beoordelingsparameters *overlast door verkeerslawaa*i en *geluidoverlast door bedrijven*. Voor beide indicatoren geldt dat een toename negatief wordt beoordeeld en een afname positief.

Daarnaast wordt beoordeeld op de indicator stiltegebieden met als beoordelingsparameter geluidbelasting in stiltegebieden. Een toename van de geluidbelasting wordt negatief beoordeeld, een afname wordt positief beoordeeld.

Luchtkwaliteit

De luchtkwaliteit in Nederland wordt afgemeten aan de gehalten stikstofdioxide en fijnstof. In vrijwel heel Nederland wordt voldaan aan de Europese grenswaarden, waar de lidstaten zich aan dienen te houden. Plaatselijk wordt de grenswaarde voor stikstofdioxide nog overschreden. Dit komt voornamelijk voor bij druk verkeer in binnensteden en in gebieden met intensieve veehouderijen. In Den Helder komt dit niet voor.

Indicatoren en beoordelingsparameters

Het effect van de omgevingsvisie op de luchtkwaliteit wordt beoordeeld aan de hand van de beoordelingsparameter *luchtkwaliteit*, waarbij wordt ingeschat of de omgevingsvisie leidt tot een verbetering of verslechtering. Het gaat dan om plaatselijke effecten. De omgevingsvisie kan alleen plaatselijk effect hebben op de luchtkwaliteit, omdat trends in de luchtkwaliteit niet toe te schrijven zijn aan afzonderlijke ontwikkelingen.

Externe veiligheid

Externe veiligheid gaat over risico's voor mens en milieu bij gebruik, opslag en vervoer van gevaarlijke stoffen (risicobronnen). Gevaarlijke stoffen zijn giftige, brandbare, explosieve en nucleaire stoffen. Ook de risico's rondom luchthavens vallen onder externe veiligheid.

Een bedrijf dat werkt met gevaarlijke stoffen mag niet in werking zijn zonder een geldige milieuvergunning. Om de veiligheid in de omgeving van risicobronnen te waarborgen, worden veiligheidscontouren rondom de risicobronnen getrokken, waarbinnen sommige functies niet worden toegelaten en/of extra maatregelen nodig zijn om de veiligheid te garanderen. De gebieden die met risicocontouren zijn omgeven, zijn de aandachtsgebieden. Binnen deze gebieden bestaat een risico op brand, explosies en/of gifwolken.

Naast een gevaar voor de volksgezondheid kunnen ongelukken met gevaarlijke stoffen ook leiden tot een milieuramp. In Den Helder kan een ramp verstrekkende gevolgen hebben voor het milieu, omdat er in en rondom Den Helder omvangrijke Natura 2000-gebieden liggen. Het effect van de omgevingsvisie op de kans van optreden van een milieuramp wordt behandeld bij het thema natuur.

Onder de Omgevingswet wordt het begrip groepsrisico grotendeels vervangen door het begrip aandachtsgebied (voor gifwolken, brandgevaar of explosiegevaar). Binnen aandachtsgebieden gaan specifiek op het daar voorkomende risico voorschriften gelden voor bijvoorbeeld nieuwbouw.

Indicatoren en beoordelingsparameters

Het effect van de omgevingsvisie op externe veiligheid wordt beoordeeld aan de hand van de beoordelingsparameters *groepsrisico* en *plaatsgebonden risico*.

Het groepsrisico legt een relatie tussen de kans op een ramp en het aantal mogelijke slachtoffers. Het is een maatstaf voor de verwachte omvang van een ramp. Als er bijvoorbeeld meer mensen komen te wonen in de nabijheid van een risicobron, neemt het groepsrisico toe.

Het plaatsgebonden risico heeft betrekking op de kans per jaar dat op een bepaalde plek een persoon overlijdt door een ongeluk met een gevaarlijke stof. Dit kan bijvoorbeeld toenemen als er nieuwe risicobronnen komen.

Landschap en cultuurhistorie

Wanneer er sprake is van plannen die impact hebben op de leefomgeving, dan hebben die mogelijk ook effect op het landschap en op cultuurhistorie. Ook onder de grond zijn waarden te vinden waar de plannen effect op kunnen hebben (als er bijvoorbeeld ingrijpende bodemingrepen voor nodig zijn). Het gaat dan om archeologische en aardkundige waarden. In de omgevingsvisie gaat het onder meer over woningbouw. Plannen voor woningbouw zijn een voorbeeld van plannen met (mogelijke) effecten op landschap en cultuurhistorie (afhankelijk van de locatie en de omvang), maar ook op archeologische en aardkundige waarden (afhankelijk van de locaties).

Indicatoren en beoordelingsparameters

Bij dit thema is een aantal indicatoren relevant, namelijk landschappelijke, cultuurhistorische, aardkundige en archeologische waarden. De omgevingsvisie kan invloed hebben op deze indicatoren.

Voor het thema landschap worden allereerst de effecten op *landschappelijke waarden* beoordeeld. Waardering van landschappelijke waarden gaat over de *kwaliteit van het landschap*. Dit gaat over elementen als aantrekkelijkheid (een indicatie daarvoor is de enquête die onder inwoners van de gemeente is ingevuld bij de start van het proces om tot een omgevingsvisie te komen), samenhang en leesbaarheid van de historie van het landschap. Voor het MER worden de effecten van ontwikkelingen op landschappelijke waarden beoordeeld aan de hand van de mate waarin de kwaliteit van het landschap onder druk komt te staan en/of aangetast wordt in de komende tien jaar. Als de omgevingsvisie leidt tot een aantrekkelijker landschap met meer samenhang en leesbaarheid, dan wordt dit als positief beoordeeld. Als de omgevingsvisie juist afdoet aan aantrekkelijkheid van het landschap en de samenhang en leesbaarheid ervan, dan wordt dit als negatief beoordeeld.

Bij de indicator *cultuurhistorische waarden* binnen het thema landschap en cultuurhistorie worden de effecten op de *kwaliteit van cultuurhistorische waarden* beoordeeld. Cultuurhistorische waarden kunnen worden ingedeeld in bouwhistorische elementen (historische panden en bouwwerken) en historisch-geografische elementen (o.a. historische landschappen en infrastructuur zoals trekvaarten, dijken, wegen, kanalen, polders, steden en dorpen). Deze elementen of gebieden kunnen een beschermde status hebben. In dit MER wordt gekeken naar effecten van ontwikkelingen in de gemeente Den Helder op de kwaliteit van cultuurhistorische waarden. Doet de visie af aan zichtbaarheid en beleefbaarheid van deze waarden, dan wordt dat als negatief beoordeeld; draagt de visie juist bij, dan wordt dit als positief beoordeeld.

Bij *archeologische waarden* gaat het om de sporen die de mens heeft achtergelaten in de bodem en het landschap. Bij deze indicator wordt gekeken of de omgevingsvisie zorgt voor *aantasting van archeologische waarden*. Dat is het geval bij ontwikkelingen waarbij graafwerkzaamheden in de bodem zijn voorzien op locaties waar archeologische waarden te verwachten zijn. Een positieve beoordeling is voor deze indicator niet mogelijk, want beleid draagt nooit bij aan archeologische waarden. Als er een effect optreedt, is dat per definitie een aantasting en wordt dit als negatief beoordeeld.

Aardkundige waarden zijn die onderdelen van het landschap die iets vertellen over de natuurlijke ontstaanswijze van het gebied, op basis van geologie, geomorfologie, hydrologie of bodemkunde. Ook hiervoor geldt dat beoordeeld wordt of er effecten (= *aantasting*) van de visie verwacht worden op *aardkundige monumenten*. Als dat het geval is, resulteert dat in een negatieve beoordeling. Deze aardkundige monumenten zijn namelijk beschermd in de huidige Provinciale Verordening.

Klimaatadaptatie

Klimaatadaptatie is de term die gebruikt wordt als het gaat om het aanpassen van de omgeving aan klimaatverandering. De omgevingsvisie kan invloed hebben op de klimaatadaptiviteit van de gemeente. Er wordt daarom in dit MER getoetst in hoeverre de omgevingsvisie bijdraagt aan het beperken van negatieve gevolgen van klimaatverandering, oftewel in hoeverre de omgevingsvisie bijdraagt aan het opvangen van wateroverlast, droogte, hittestress en overstromingsrisico.

Indicatoren en beoordelingsparameters

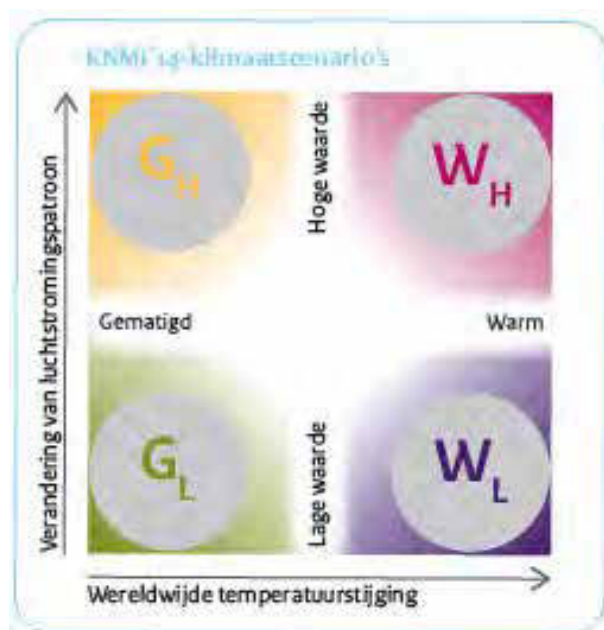
Bij *wateroverlast* wordt gekeken naar locaties binnen de gemeente waar sprake kan zijn van wateroverlast als gevolg van regenbuien. In de toekomst zullen hevige regenbuien, met veel neerslag in korte tijd, steeds vaker voorkomen. Het is dan van belang dat water in de bodem kan infiltreren om wateroverlast te voorkomen.

Bij *droogte* wordt gekeken naar het risico op droogtestress, de daarmee samenhangende natuurbrandgevoeligheid en naar de droogtegevoeligheid van grondwaterafhankelijke natuur.

Door klimaatverandering neemt het aantal dagen met extreem hoge temperaturen toe. De gevolgen hiervan worden beoordeeld onder de indicator *hittestress*.

Het overstromingsrisico is de kans dat een gebied overstroomt maal het effect dat een overstroming veroorzaakt. De kans wordt bepaald aan de hand van de kans dat een waterkering, primair of regionaal, voor een bepaalde trajectlengte doorbreekt. Het effect is afhankelijk van de fysieke kenmerken van de overstroming, zoals diepte en snelheid, en van de kwetsbaarheid van mensen en functies en de economische waarden in het overstromingsgebied. In dit MER wordt het effect van de omgevingsvisie op de kans van *overstroming* bepaald. Als dit toe- of afneemt voor Den Helder, neemt ook het overstromingsrisico toe dan wel af.

Het is onzeker hoe het toekomstige klimaat er precies uit ziet. Op basis van de wereldwijde temperatuurstijging heeft het KNMI vier klimaatscenario's ontwikkeld voor Nederland (zie figuur 4.1). In de G-scenario's (Gematigd) is er sprake van 1°C mondiale temperatuurstijging in 2050 en in de W-scenario's (Warm) is er sprake van 2°C stijging in 2050 ten opzichte van 1981-2010. In de GH- en de WH-scenario's is er daarnaast ook sprake van verandering van luchtstromingspatronen waardoor bijvoorbeeld de zomers droger worden. Samen geven de scenario's de hoekpunten weer waarbinnen klimaatverandering waarschijnlijk zal plaatsvinden. In dit MER is voor de autonome ontwikkeling uitgegaan van het 'worst case' scenario 2050 Warm Hoog om op die manier het effect van de omgevingsvisie het scherpst af te kunnen zetten tegen deze (meest negatieve) autonome ontwikkeling.

Figuur 4.1. KNMI's vier klimaatscenario's

Energietransitie

De energietransitie is de omschakeling naar duurzame energie. Nederland heeft de afspraak om in 2050 energieneutraal te zijn onderschreven in het klimaatakkoord van Parijs. De bijdrage die Den Helder hieraan levert is vastgelegd in de RES 1.0 Noord-Holland Noord. Het realiseren van de doelen uit de RES 1.0 is onderdeel van de omgevingsvisie.

Naast de hoeveelheid duurzame energie die in het kader van de RES geleverd moet worden vanuit Den Helder, heeft Den Helder de ambitie om als gemeente in 2040 energieneutraal te zijn. Dit houdt in dat de benodigde energie in Den Helder wordt geproduceerd, op duurzame wijze.

In dit MER worden ook de effecten van de maatregelen die in het kader van de energietransitie getroffen worden op andere indicatoren in beeld gebracht. Effecten van de aanleg van zonneparken worden bijvoorbeeld bij het thema landschap behandeld.

Indicatoren en beoordelingsparameters

In dit MER wordt nagegaan wat het effect van de omgevingsvisie op het aandeel *opgewekte duurzame energie* en *energiebesparing* is, als belangrijke pijlers van de energietransitie. Het betreft dan duurzaam opgewekte energie buiten de RES om. Dit zijn indicatoren waar de omgevingsvisie binnen het doel van Den Helder om in 2040 energieneutraal te zijn invloed op kan hebben. De maatregelen uit de RES en de maatregelen die in het kader van energieneutraal zijn in 2040 worden getroffen zijn weliswaar onderdeel van de omgevingsvisie, maar worden in dit MER niet beoordeeld. De maatregelen worden onder de autonome ontwikkeling beschreven. Deze maatregelen worden in de komende periode uitgewerkt en ingepast in de uitwerking van de omgevingsvisie; het omgevingsplan.

Wonen en vestigingsklimaat

Den Helder wil graag een aantrekkelijke gemeente zijn voor bewoners, ondernemers en bezoekers. Een aantal van de uitgangspunten van de visie zijn daar ook specifiek op gericht. Hoewel het bij dit thema strikt genomen niet om milieueffecten gaat (waar het in een milieueffectrapportage in principe wel om gaat), wordt toch bekeken wat de effecten van de visie zijn op wonen en vestigingsklimaat. Oftewel: in welke mate maakt de visie het aantrekkelijker om in Den Helder te wonen of te ondernemen of om Den Helder te bezoeken?

Indicatoren en beoordelingsparameters

Bij dit thema wordt gekeken naar drie indicatoren, namelijk woonklimaat, sociale veiligheid en vestigingsklimaat voor ondernemers. Deze indicatoren samen geven aan in hoeverre het woon- en vestigingsklimaat als positief wordt ervaren, waarbij gekeken wordt naar de bijdrage van de omgevingsvisie daaraan.

Bij *woonklimaat* gaat het om een heel aantal factoren die gezamenlijk het woonklimaat bepalen. Gekeken wordt naar factoren als toekomstbestendigheid van wonen in Den Helder, woningvoorraad (kwalitatief) en aanwezigheid van voorzieningen.

Voor *sociale veiligheid* wordt in dit MER specifiek gekeken naar aspecten van de fysieke leefomgeving die van invloed kunnen zijn op *beleving van onveiligheid*.

De laatste indicator bij dit thema is *vestigingsklimaat voor ondernemers*, waarbij het gaat om de mate van *aantrekkelijkheid* van Den Helder voor (nieuwe) ondernemers om zich te vestigen of te ondernemen.

Circulaire economie

In een circulaire economie worden producten efficiënter ontworpen en materialen optimaal hergebruikt. Op www.europarl.europa.eu wordt de volgende definitie gebruikt: Circulaire economie is een model van productie en consumptie, waarbij bestaande materialen en producten zo lang mogelijk worden gedeeld, verhuurd, hergebruikt, hersteld, opgeknapt en gerecycleerd om meer waarde te creëren. Op deze manier wordt de levenscyclus van producten uitgebreid. In de praktijk betekent dit dat het afval tot een minimum wordt beperkt. Wanneer een product het einde van zijn levensduur bereikt, worden de materialen zoveel mogelijk binnen de economie gehouden. Deze kunnen keer op keer productie worden gebruikt, waardoor meer waarde wordt gecreëerd.

In *Nederland circulair in 2050* uit 2016 zijn de doelen voor 2050 geformuleerd. Deze doelen zijn inmiddels in diverse overige kaders uitgewerkt, voor en door overheden en bedrijven.

In dit MER is geen beoordeling opgenomen rondom dit thema, omdat er pas in de ontwerp omgevingsvisie iets over is geschreven. Dit beleid is echter nog niet heel concreet gemaakt en daarom niet beoordeeld op de effecten ervan. Het thema circulaire economie krijgt wel aandacht in de vorm van aanbevelingen richting vervolgplannen in het hoofdstuk over doelbereik.

Gezonde leefomgeving

De leefomgeving waarin mensen wonen, werken en recreëren heeft invloed op hun gezondheid. Een gezonde leefomgeving is een leefomgeving die uitnodigt tot gezond gedrag en waar mensen het prettig vinden om te zijn en te recreëren. De omgevingsvisie heeft invloed op de leefomgeving en daarom wordt in dit rapport gekeken naar de mate waarin de visie bijdraagt aan een gezonde leefomgeving. Het gaat daarbij om deze invloed voor zowel mensen die in Den Helder wonen, maar ook voor mensen die er (tijdelijk) verblijven of op bezoek zijn.

Indicatoren en beoordelingsparameters

Voor dit thema is gekeken naar twee indicatoren, namelijk naar *gezondheidsbevordering* en naar *recreatie*.

Allereerst *gezondheidsbevordering*. Gezondheidsbevordering gaat over stimuleren van bewegen en sporten en gezond leven en eten. Sportvoorzieningen, recreatievoorzieningen, fietspaden, wandelpaden, groen en natuurgebieden zijn indicatoren van een beweegvriendelijke omgeving, die uitnodigt tot gezond gedrag. Voor het MER worden de effecten van gezondheidsbevordering bekeken aan de hand van de *mate waarin de omgeving uitnodigt tot gezond leven*.

De tweede indicator bij dit thema is *recreatie*. Daarbij is gekeken naar *recreatiemogelijkheden* (aanwezigheid, bereikbaarheid) binnen de gemeente en het effect van de omgevingsvisie daarop.

4.3 Beoordelingsmethodiek

4.3.1 Beoordeling effecten

Het effect van de omgevingsvisie op de beoordelingsparameters uit het beoordelingskader wordt beoordeeld als een *positieve invloed*, als *geen of beperkte invloed*, of als *negatieve invloed*. Het effect wordt weergegeven met de volgende symbolen:

4.3.2 Beoordeling huidige situatie en autonome ontwikkeling

In dit MER wordt niet alleen het effect van de omgevingsvisie beoordeeld. Ook de huidige situatie en de autonome ontwikkeling worden beoordeeld volgens het beoordelingskader uit paragraaf 4.1.

De autonome ontwikkeling is de situatie zoals die in het peiljaar 2030 zou zijn, als het huidige beleid wordt voortgezet, zonder dat de omgevingsvisie van kracht wordt.⁷

De effecten van de omgevingsvisie worden vergeleken met de autonome ontwikkeling. De situatie in 2030 is dus de referentiesituatie voor het bepalen van de effecten van de omgevingsvisie. Op deze manier wordt een reëel beeld geschetst van de (al dan niet) toegevoegde waarde van de omgevingsvisie.

De beoordelingen van de huidige situatie en de autonome ontwikkeling zijn toegevoegd, om te laten zien wat de trend is vanuit de huidige situatie naar de autonome ontwikkeling, en de invloed van de omgevingsvisie daarop.

De beoordeling van de huidige situatie en autonome ontwikkeling wordt met kleuren aangegeven. Groen is goed, oranje is redelijk, rood is slecht:

De beschrijving en beoordeling van de huidige situatie en autonome ontwikkeling ligt ten grondslag aan de effectbepaling en effectbeoordeling van het voorontwerp van de omgevingsvisie, die in bijlage 5 is opgenomen. Voor de leesbaarheid en navolgbaarheid is de beschrijving en beoordeling van de huidige situatie en autonome ontwikkeling opgenomen in hoofdstuk 6 van deze hoofdtekst.

4.3.3 Methodiek effectbepaling

Algemeen

Omdat het beleid van de omgevingsvisie op hoofdlijnen beschreven is, wordt de effectbeoordeling gedaan op basis van kwalitatieve inschattingen van de effecten. Er worden geen berekeningen met computermodellen gemaakt, omdat daarvoor meer concrete input nodig is. De kwalitatieve inschattingen worden gedaan door deskundigen van TAUW op de betreffende thema's. De beoordeling is gedaan in samenspraak met - en gebruik makend van de expertise van - deskundigen van de gemeente Den Helder.

Er moet rekening mee gehouden worden dat er nog veel onzekerheden zijn over hoe de omgevingsvisie concreet zal worden uitgewerkt in maatregelen. Bij het bepalen van de effecten is uitgegaan van een *best guess*. De uiteindelijke effecten zullen voor een groot deel afhankelijk zijn van keuzes die nog gemaakt worden, en welke maatregelen precies getroffen worden om de doelen te bereiken. Dit wordt in een latere fase uitgewerkt in het omgevingsplan en eventueel in programma's. Via het monitoringsprogramma wordt zo nodig tussentijds bijgestuurd (zie ook hoofdstuk 11).

⁷ Als peiljaar voor de autonome ontwikkeling is het in MER-en gebruikelijk de situatie in de toekomst over ongeveer 10 jaar te kiezen, afgerond op vijftallen

De beoordeling van de (milieu)effecten kan vanwege de kwalitatieve beoordeling ook gezien worden als *kans* op een positieve invloed, of en *risico* op een negatieve invloed.

Aanpak

Om de effecten van de omgevingsvisie te kunnen bepalen, wordt eerst per centraal uitgangspunt nagegaan welke doelen en beleidsonderdelen hieraan gekoppeld zijn, dus op welke manier de gemeente uitvoering wil geven aan het centrale uitgangspunt. Vervolgens wordt per beleidsonderdeel nagegaan op welke indicatoren uit het beoordelingskader het beleidsonderdeel effect kan hebben. De effecten van de betreffende beleidsonderdelen worden aan de hand van deze indicatoren in beeld gebracht. De koppeling tussen de uitgangspunten en indicatoren is de basis voor de effectbepaling.

4.3.4 Methodiek doelbereik

Het doelbereik is de mate waarin de doelen van de omgevingsvisie met het geformuleerde beleid gehaald kunnen worden.

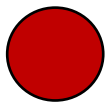
Het doelbereik is de mate waarin de doelen van de omgevingsvisie met het in de omgevingsvisie geformuleerde beleid worden gehaald.

Door dit in beeld te brengen wordt duidelijk of er op onderdelen beleid mist om de centrale uitgangspunten (volledig) in te kunnen vullen, en of het beleid daadwerkelijk bijdraagt aan de centrale uitgangspunten.

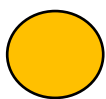
Om het doelbereik van de omgevingsvisie te bepalen wordt als uitgangspunt genomen dat het geformuleerde beleid daadwerkelijk wordt uitgevoerd. Daarbij moet benadrukt worden dat de gemeente voor het realiseren van een groot deel van de doelen afhankelijk is van derden, en/of (mede)financiering door derden. De invloed van de gemeente is niet op alle doelen even sterk. Samenwerking met andere overheden (zoals het ministerie van defensie, Rijkswaterstaat, de provincie, het waterschap en terreinbeheerders), private partijen (zoals woningcorporaties of particuliere woningeigenaren), bedrijven en inwoners is essentieel. Daarnaast moet rekening worden gehouden met economische en maatschappelijke ontwikkelingen, die de uitvoering kunnen bemoeilijken. Momenteel is er bijvoorbeeld landelijk een tekort aan bouwvakkers om de woningbouwopgave te realiseren, en een tekort aan technici om alle wijken en gebouwen op tijd van het gas af te krijgen. Daarnaast geldt dat naarmate de ambitie verder in de toekomst ligt er verschillende factoren kunnen gaan meespelen die nu nog lastig zijn in te schatten. Denk bijvoorbeeld aan de onzekerheid over hoe de klimaatverandering zich daadwerkelijk zal manifesteren en nieuwe technieken waar nog niet op ingespeeld kan worden. Deze onzekerheden zijn zo goed mogelijk ingeschat op basis van expert judgement.

Met de stoplichtmethode wordt als volgt per beleidsonderdeel aangegeven of dit al dan niet (voldoende) bijdraagt aan het behalen van het bijbehorende centrale uitgangspunt:

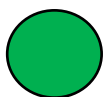
Het beleid levert geen of slechts een kleine bijdrage aan het behalen van de betreffende uitwerking van het centrale uitgangspunt:

Het beleid levert een bijdrage aan het behalen van de betreffende uitwerking van het centrale uitgangspunt, maar niet voldoende om deze geheel te realiseren, ook niet in samenhang met eventuele overige beleidsregels:

Het beleid leidt tot het (grotendeels) behalen van de betreffende uitwerking van het centrale uitgangspunt:

4.3.5 Tijdelijke effecten

De omgevingsvisie doet geen uitspraken over uitvoeringsmethoden van de beleidsonderdelen, omdat de omgevingsvisie beleid op hoofdlijnen betreft. In dit MER wordt daarom niet ingegaan op effecten die tijdens de uitvoering van de beleidsonderdelen op kunnen treden (tijdelijke effecten). Uitzondering hierop vormt de Passende beoordeling in hoofdstuk 9, waarin wel ingegaan wordt op tijdelijke effecten. Voor het overige wordt in dit MER alleen gekeken naar effecten die optreden na de realisatie van het in de visie opgenomen beleid. De effecten tijdens de uitvoering worden in een latere fase bepaald en beoordeeld.

5 Resultaten m.e.r. voorontwerp en ontwerpstep

In dit hoofdstuk zijn de effectbeoordelingen en de beoordeling van het doelbereik van het voorontwerp samengevat. Ook zijn de adviezen opgenomen die voortkwamen uit die beoordelingen. Tot slot is de ontwerpstep (op grond van die adviezen) van voorontwerp naar ontwerp omgevingsvisie beschreven.

5.1 Effecten voorontwerp

5.1.1 Resultaten

De effecten van het voorontwerp zijn in beeld gebracht aan de hand van de methodiek zoals beschreven in hoofdstuk 4.

In bijlage 3 is de koppeling tussen de uitgangspunten en indicatoren opgenomen. In bijlage 4 is daar een samenvattend overzicht van opgenomen. Per centraal uitgangspunt is in de tabel met een blauw vakje aangegeven op welke indicatoren dit uitgangspunt effect kan hebben. De koppeling tussen de uitgangspunten en indicatoren is de basis voor de effectbepaling.

De beschrijving van de effecten van het voorontwerp zijn opgenomen in bijlage 5. De samenvattende tabel van alle effectbeoordelingen van het voorontwerp is hieronder overgenomen (tabel 5.1). In de tabel zijn ook de beoordelingen van de huidige situatie en de autonome ontwikkeling opgenomen (zie hoofdstuk 4 voor een toelichting).

Tabel 5.1 Effectbeoordeling huidige situatie, autonome ontwikkeling en voorontwerp omgevingsvisie

Indicator (per thema)	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Voorontwerp omgevingsvisie
Bodem en water			
Bodemkwaliteit	Redelijk	Redelijk	
Ondergronds ruimtegebruik	Redelijk	Slecht	
Waterkwaliteit	Slecht	Slecht	
Verzilting	Slecht	Slecht	
Natuur			
Natura 2000-gebieden	Slecht	Redelijk	
Natuurnetwerk Nederland (NNN) - areaal	Goed	Goed	
Natuurnetwerk Nederland (NNN) - kwaliteit	Redelijk	Redelijk	
Biodiversiteit	Slecht	Redelijk	

Indicator (per thema)	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Voorontwerp omgevingsvisie
Hemelhelderheid	Slecht	Slecht	
Verkeer en vervoer			
Bereikbaarheid	Redelijk	Redelijk	
Duurzame mobiliteit	Redelijk	Redelijk	
Verkeersveiligheid	Slecht	Redelijk	
Geluid			
Verkeerslawaaai	Redelijk	Redelijk	
Industrielawaai	Redelijk	Redelijk	
Stiltegebieden	Goed	Goed	
Luchtkwaliteit			
Luchtkwaliteit	Goed	Goed	
Externe veiligheid			
Externe Veiligheid - groepsrisico	Slecht	Slecht	
Externe Veiligheid – plaatsgebonden risico	Slecht	Slecht	
Landschap en cultuurhistorie			
Landschappelijke waarden	Redelijk	Redelijk	
Cultuurhistorische waarden	Goed	Goed	
Archeologische waarden	Redelijk	Slecht	
Aardkundige waarden	Redelijk	Redelijk	
Klimaatadaptatie			
Wateroverlast	Redelijk	Slecht	
Droogte	Redelijk	Slecht	
Hittestress	Redelijk	Slecht	
Overstromingsrisico	Goed	Redelijk	
Energietransitie			
Particulier opgewekte duurzame energie	Redelijk	Goed	

Indicator (per thema)	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Voorontwerp omgevingsvisie
Energiebesparing	Redelijk	Goed	
Wonen en vestigingsklimaat			
Woonklimaat	Redelijk	Redelijk	
Sociale veiligheid	Slecht	Slecht	
Vestigingsklimaat voor ondernemers	Redelijk	Redelijk	
Gezonde leefomgeving			
Gezondheidsbevordering	Redelijk	Redelijk	
Recreatie	Goed	Goed	

5.1.2 Adviezen

De effectbepaling heeft geleid tot de onderstaande adviezen aan de gemeente. Het betreft adviezen om negatieve effecten te verminderen of positieve effecten te versterken:

Advies ondergronds ruimtegebruik:

De ontwikkelingen worden bovengronds op elkaar afgestemd. Het is aan te bevelen om ook de ontwikkelingen in de ondergrond te ordenen en af te stemmen met de verschillende stakeholders.

Advies waterkwaliteit:

Neem naast beleid voor klimaatadaptatie specifiek beleid op voor verbetering van de waterkwaliteit. Dit is deels overlappend, maar beleid voor waterkwaliteit kan ook specifiek gericht zijn op het scheiden van hemelwater en rioolwater, en de agrarische sector.

Advies Natura 2000-gebieden:

Houd bij de ontwikkeling van de haven rekening met de gevoeligheid van de zeehonden (die rusten bij 't Kuitje) voor trillingen. Zorgvuldige inpassing kan (ook tijdelijk) effecten op Natura 2000-gebieden en NNN tot een minimum beperken.

Advies biodiversiteit:

Neem beleid op voor het terugdringen van het gebruik van pesticiden en bijvoorbeeld aanleg van kruidenrijke akkerranden. Nu wordt het alleen meegenomen als onderdeel van maatregelen in het kader van klimaatadaptatie.

Advies hemelhelderheid:

Neem beleid om op de kernwaarde donkerte (conform de Agenda voor het Waddengebied 2050) boven de Waddenzee te beschermen

Advies verkeer en vervoer:

Zorg voor voldoende openbare laadpalen, om duurzame mobiliteit te stimuleren. Dit komt overeen met het advies bij luchtkwaliteit.

Advies geluid:

Houd bij de herindeling van de haven voor meer kaderuimte en geluidruimte voor nieuwe ontwikkelingen rekening met het stiltegebied. Als bedrijven die geluidoverlast veroorzaken bij woonbebouwing langs de haven, verplaatst worden richting het stiltegebied, kan dit overschrijding van de geluidnorm in het stiltegebied tot gevolg hebben.

Advies luchtkwaliteit:

Neem beleid op om voldoende openbare laadpalen te realiseren, om duurzame mobiliteit te stimuleren en daarmee plaatselijk verbetering van de luchtkwaliteit te realiseren.

Houd er rekening mee dat de advieswaarden voor luchtkwaliteit van de World Health Organisation strenger zijn dan de nu in Nederland geldende Europese normen. In de omgevingsvisie kunnen de advieswaarden opgenomen worden als streefwaarden.

Advies externe veiligheid:

Neem het zoveel mogelijk beperken van risico's die samenhangen met externe veiligheid mee als doel bij de herindeling van het havengebied en de bedrijventerreinen, en let daarbij ook op het belang van de natuur in de omgeving, waaronder Natura 2000-gebied de Waddenzee.

Advies cultuurhistorische waarden:

Om cultuurhistorische waarden beter te beschermen kunnen cultuurhistorische kerngebieden met bijbehorende regels aangewezen worden.

Maak concreet hoe het karakter van Den Helder als (historische) havenstad kansen kan bieden voor maritieme stadsontwikkeling, om beter aan te sluiten bij cultuurhistorische waarden en die te vergroten.

Advies klimaatadaptatie:

Om wateroverlast te voorkomen, zouden de kansrijke waterbergingslocaties aangewezen kunnen worden op de kaarten die horen bij de omgevingsvisie.

Het zou ook goed zijn om te benoemen op welke manier de gemeente voor ogen heeft om droogtestress te voorkomen en natuurbrandgevoeligheid tegen te gaan in gebieden die daar gevoelig voor zijn.

Advies energietransitie:

Maak in de omgevingsvisie duidelijk wat (op welke manier) onderdeel uitmaakt van de omgevingsvisie ten aanzien van de ambitie om in 2040 energieneutraal te zijn, en de RES.

Advies vestigingsklimaat:

Maak duidelijker hoe een ondernemersklimaat wordt gecreëerd voor (nieuwe) ondernemers dat zij zich in de gemeente willen vestigen. Waardoor gaan (nieuwe) ondernemers en instellingen het interessant vinden om zich in Den Helder te vestigen?

Advies recreatiemogelijkheden:

Maak concreet om welke alternatieve recreatiemogelijkheden het gaat (om druk op natuurgebieden te verminderen).

Maak concreet op welke manier op Willemsoord gebruikgemaakt kan worden van de historische omgeving, de aanwezige recreatiejachthaven en de nabijheid van de Noordzee en de Waddenzee.

5.2 Doelbereik voorontwerp

5.2.1 Resultaten en adviezen

In tabel 5.2 is het doelbereik van het voorontwerp van de omgevingsvisie inzichtelijk gemaakt. Het doelbereik is de mate waarin de doelen van de omgevingsvisie met het geformuleerde beleid kunnen worden gehaald.

Per centraal uitgangspunt (eerste kolom) zijn de daarbij in de omgevingsvisie geformuleerde doelen opgenomen (tweede kolom) en het daarbij in de omgevingsvisie geformuleerde beleid (derde kolom). In de vierde kolom is met de stoplichtmethode per beleidsonderdeel aangegeven of dit al dan niet (voldoende) bijdraagt aan het behalen van het bijbehorende centrale uitgangspunt:

Tabel 5.2 Doelbereik voorontwerp omgevingsvisie Den Helder

Centrale uitgangspunten	Doel	Beleid	Doelbereik	Onderbouwing en advies
1. Den Helder ontwikkelt zich verder als aantrekkelijke gemeente voor bewoners, ondernemers en bezoekers.	Om de imagooverandering (van [zeer] negatief naar een aantrekkelijke gemeente om in te wonen, in te werken of te bezoeken) vast te houden, zet Den Helder in op het blijven investeren in de kwaliteit van centra, voorzieningen en wijken en op onderscheidend vermogen en een goede kwaliteit bij ontwikkelingen. De aanwezige landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten van de gemeente worden als aanknopingspunt gebruikt bij nieuwe ontwikkelingen.	Geen beleid geformuleerd		Er is geen beleid geformuleerd voor bewoners en bezoekers, alleen voor ondernemers (in de thematische uitwerking). Advies: Neem ook apart beleid op voor het aantrekkelijk maken van Den Helder voor wonen en recreatie, en werk de drie onderdelen (wonen, ondernemen, bezoeken) overzichtelijk uit. Ter illustratie: De beschikbaarheid en bereikbaarheid van onderwijs wordt genoemd bij bedrijvigheid,

Centrale uitgangspunten	Doel	Beleid	Doelbereik	Onderbouwing en advies
				en maakt wonen aantrekkelijker, maar er is geen concrete visie voor wonen an sich. Het punt ten aanzien van cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten kan opgenomen worden in centraal uitgangspunt 3. Hier zit overlap in. (Let ook op de formulering van het centrale uitgangspunt: Vestigingsklimaat voor bewoners, ondernemers en bezoekers)
	Buurtten waar de leefbaarheid onder druk staat, vragen om een integrale aanpak om de leefbaarheid te vergroten. Het betreft voornamelijk een aantal buurten binnen Stad binnen de Linie. Den Helder zet in de gehele gemeente in op gezonde, vitale en toekomstbestendige bedrijvigheid, en ontwikkelruimte voor ondernemers. Gezonde en vitale bedrijven zorgen voor werkgelegenheid en dragen bij aan de lokale economie en lokale initiatieven.	Geen beleid geformuleerd Den Helder geeft ruimte aan ondernemers om te starten, te groeien en te ontwikkelen op een duurzame en maatschappelijk verantwoorde manier. Een belangrijke basis om de kracht en flexibiliteit van de lokale economie te versterken (en minder afhankelijk te worden van publieke investeringen in de lokale economie) wordt gelegd door ervoor te zorgen dat kwalitatief hoogwaardige instellingen op het gebied van kennis en innovatie in Den Helder gevestigd zijn.	 	Advies: Neem het beleid uit de deelvisies samengevat op in de hoofdtekst. Het beleid is niet concreet. Concreet beleid is wel opgenomen in de thematische uitwerking. Vat dit samen in de hoofdtekst. Het in de thematische uitwerking opgenomen beleid past bij de visie, maar de link met duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen is niet duidelijk. Maak dit duidelijk. Ervoor zorgen dat kwalitatief hoogwaardige instellingen op het gebied van kennis en innovatie zich vestigen in Den Helder als beleid om kennis en innovatie te stimuleren is een

Centrale uitgangspunten	Doel	Beleid	Doelbereik	Onderbouwing en advies
2. Een gezonde en veilige leefomgeving voor iedereen is altijd de basis.	Den Helder zet zich op verschillende vlakken in om een veilige en gezonde leefomgeving te bereiken en te behouden	Den Helder kent een aantal functies die voor behoorlijke veiligheidsrisico's kunnen zorgen, zoals de Marinehaven, de luchthaven en de NAM-installatie en de bijbehorende gasleidingen voor aanlanding van aardgas vanaf de Noordzee. Om de veiligheid van inwoners van Den Helder te waarborgen, worden veiligheidscontouren rondom deze functies getrokken waarbinnen sommige functies niet worden toegelaten en/of extra maatregelen nodig zijn om de veiligheid te garanderen. Ook voor eventuele nieuwe functies die zorgen voor veiligheidsrisico's worden deze veiligheidscontouren opgesteld, zodat deze activiteiten veilig kunnen plaatsvinden in Den Helder. Door het oorlogsverleden van Den Helder liggen op sommige plaatsen mogelijk nog 'niet gesprongen explosieven' (NGE's) in de bodem. Waar dit het geval kan zijn worden strengere eisen gesteld aan activiteiten die invloed		cirkelredenering. Hoe zorgt de gemeente ervoor dat kwalitatief hoogwaardige instellingen zich in het gebied vestigen? Maak duidelijk of er al dan niet fysiek extra ruimte komt (uitbreiding van bedrijfsterreinen en de haven) voor ondernemers. Advies: Beleid verder aanvullen/aanpassen op genoemde punten. Het geformuleerde beleid is geen beleid maar wet- en regelgeving. Advies: Pas de tekst van de omgevingsvisie hierop aan en formuleer beleid t.a.v. externe veiligheid en NGE's, als Den Helder meer wil doen dan wat wettelijk verplicht is.

Centrale uitgangspunten	Doel	Beleid	Doelbereik	Onderbouwing en advies
	Ook sociale veiligheid is een belangrijk aandachtspunt waarop wordt ingezet.	hebben op de bodem, zoals graafwerkzaamheden. Bij nieuwe ontwikkelingen wordt de sociale veiligheid van de omgeving meegenomen en waar mogelijk verder gestimuleerd.		Het beleid is niet concreet. Wat wordt bedoeld met het stimuleren van sociale veiligheid? Advies: Concretiseer welk aspect van sociale veiligheid hier wordt bedoeld (inrichting van de openbare ruimte?), en op welke manier hieraan gewerkt gaat worden bij nieuwe ontwikkelingen.
	De kwaliteit van het milieu in Den Helder blijft om aandacht vragen.	Den Helder handhaaft op de landelijke normen, en zet actief in op het verbeteren van de milieukwaliteit. Bij nieuwe milieubelastende activiteiten worden voldoende voorzorgsmaatregelen genomen om de milieukwaliteit te beschermen, en deze activiteiten concentreren we op locaties op voldoende afstand van woongebieden.		Onduidelijk is wat met de kwaliteit van het milieu bedoeld is (welke thema's), en wat verbetering inhoudt. Gaat het om (verdere) verbetering binnen de normen? Het punt t.a.v. milieubelastende activiteiten heeft betrekking op wet- en regelgeving? Of gaat Den Helder verder dan voldoen aan de wet- en regelgeving? Advies: Concretiseer de tekst van de omgevingsvisie op deze punten.
	Een van de grootste uitdagingen voor de komende jaren op milieugebied is het terugdringen van stikstofdepositie, om de kwaliteit van de natuur en het groen in de gemeente te beschermen richting de toekomst. In Den Helder vraagt vooral de kwetsbare duinnatuur om maatregelen om de stikstofdepositie te beperken.	Bij nieuwe ontwikkelingen moet rekening gehouden worden met landelijke normen. Daarnaast wordt gekeken wat lokaal kan worden bijgedragen aan het terugdringen van de stikstofdepositie. Bij beperkte ruimte voor nieuwe ontwikkeling in verband met stikstofdepositie kan naar wenselijkheid van de ontwikkeling worden geprioriteerd.		Onduidelijk is of het doel is om stikstofdepositie verder dan de norm terug te dringen, en als dat het geval is: hoe dan? Dus wordt de stikstofdepositie ook teruggedrongen als dit niet nodig is voor nieuwe ontwikkelingen? Advies: Concretiseer de tekst van de omgevingsvisie hierop.

Centrale uitgangspunten	Doel	Beleid	Doelbereik	Onderbouwing en advies
	Ook lichtvervuiling kan negatieve effecten hebben voor de natuur.	Functies die veel licht uitstoten worden gescheiden van kwetsbare natuur of er worden maatregelen genomen waardoor de hoeveelheid licht in de natuur wordt beperkt.		Advies: Maak duidelijk of het om terugdringen gaat in de huidige situatie, of alleen bij nieuwe ontwikkelingen.
	Den Helder streeft ernaar om de publieke gezondheid in Den Helder te behouden en te versterken . In de komende jaren kan extra gezondheidswinst vooral behaald worden door ook te kijken waar binnen de landelijke normen gezondheidsschade optreedt en of er slimme mogelijkheden zijn om hier maatregelen tegen te nemen.	Met isolerende maatregelen kan zowel de geluidsoverlast van verkeer over kleinere wegen (waar maximaal 50 km/u of 30 km/u gereden mag worden) als het energieverbruik worden verminderd. Bij nieuwe ontwikkelingen houden we expliciet rekening met gezondheidseffecten, bijvoorbeeld door voldoende groen en voor iedereen toegankelijke ontmoetingsplekken in de buurt in ontwikkelingen op te nemen. Bij nieuwe ontwikkelingen worden woningen en functies die overlast kunnen geven zoals (zwaardere) bedrijvigheid en doorgaand verkeer van elkaar te scheiden. Den Helder zorgt voor een passend woningaanbod voor verschillende doelgroepen, waaronder voldoende levensloopbestendige woningen voor ouderen.		De punten lijken niet met elkaar samen te hangen. Gaat het om verbetering verder dan de normen, of meer algemeen? Welke normen, voor welke thema's? Advies: Neem beleid over woningaanbod op onder een centraal uitgangspunt dat (meer) betrekking heeft op wonen (er ontbreekt een centraal uitgangspunt dat gericht is op wonen, zie ook advies bij centraal uitgangspunt 1).
	Een belangrijk onderdeel op het gebied van gezondheid voor de komende jaren is het stimuleren van gezond gedrag. Den Helder wil toegang tot gezond eten	Den Helder ondersteunt de vanaf 2020 verplichte rookvrije omgeving van scholen en schoolterreinen, speeltuinen en kinderboerderijen, en kijkt of er ook andere locaties waar veel kinderen en/of kwetsbaren komen rookvrij gemaakt kunnen worden.		Het beleid is niet volledig. Advies: Neem nog concreter beleid op voor sporten (hoe dat voor iedereen mogelijk gemaakt wordt) en hoe voldoende speeltuinen beschikbaar komen. Roken staat niet vermeld in de visie, gezond eten

Centrale uitgangspunten	Doel	Beleid	Doelbereik	Onderbouwing en advies
	en drinken stimuleren en eenvoudig maken. Ook het stimuleren van sport en beweging is een belangrijk onderdeel van gezond gedrag. Voor iedereen zijn er in de buurt van de woonomgeving faciliteiten om te kunnen sporten, zowel individueel als in verenigingsverband. Voor jongere kinderen zijn er voldoende speeltuinen die veilig, schoon, stimulerend en goed onderhouden zijn.	Den Helder zet in op watertappunten op strategische locaties in de gemeente. In de directe omgeving van scholen geeft Den Helder geen ruimte voor fastfoodrestaurants of snackwagens. De openbare ruimte wordt zo ingericht dat fietsen en wandelen altijd veilig mogelijk is, ook voor mensen die minder mobiel zijn of een beperking hebben. De openbare ruimte wordt zo ingericht dat deze aantrekkelijk hiervoor is en voldoende ruimte biedt voor beweging, sporten en spelen.		en watertappunten wel. Maak de tekst van visie en beleid eenduidig en laat dezelfde onderdelen terugkomen.
	Het werken aan een gezonde en veilige leefomgeving voor iedereen gaat verder dan het bestrijden of minimaliseren van risico's op het gebied van gezondheid of veiligheid. De afgelopen jaren is er sprake van toenemende aandacht voor de mogelijkheden om met ontwikkelingen en de inrichting van de openbare ruimte belangrijke waarden als gezondheid, veiligheid, inclusiviteit en biodiversiteit te stimuleren.	Door belangrijke waarden zoals gezondheid, veiligheid, inclusiviteit en biodiversiteit expliciet als ontwerpogaven mee te nemen bij nieuwe ontwikkelingen, kunnen meer kansen worden benut en wordt verder bijgedragen aan het bieden van een gezonde en veilige leefomgeving voor iedereen.		Het beleid sluit aan op de visie, maar is niet concreet. Advies: Concretiseer het beleid. Op welke manier worden de genoemde thema's meegenomen in ontwerpogaven?

Centrale uitgangspunten	Doel	Beleid	Doelbereik	Onderbouwing en advies
3. Nieuwe ontwikkelingen versterken de bestaande omgeving en bieden kwaliteit en onderscheidend vermogen.	Den Helder zet zich - na een periode van krimp - op verschillende vlakken actief in om stabilisatie en enige groei van de bevolking te realiseren.	Den Helder zet zich in om stabilisatie en groei van de bevolking (groeiopgave) mogelijk te maken door bij te dragen aan het vestigingsklimaat door: - Woningbouw - Investeren in voorzieningen en de kwaliteit van de stad - Het koppelen van het aanbod van onderwijs aan de arbeidsmarkt - Faciliteren van ontwikkelingen en investeringen van een aantal grote werkgevers Daarbij wordt ingezet op kwaliteit en onderscheidend vermogen door landschap en cultuurhistorie als aanknopingspunt te gebruiken Om mensen naar Den Helder te trekken en te houden vraagt om specifieke aandacht van de gemeente, bijvoorbeeld door: - als gemeente te investeren in de kwaliteit van publieke voorzieningen en de openbare ruimte - door kwaliteit te stimuleren bij ontwikkelingen van derden		Voor de termen kwaliteit en onderscheidend vermogen wordt niet duidelijk uit het beleid wat daarmee bedoeld wordt, of hoe dat ingevuld wordt. Het beleid past bij het centraal uitgangspunt (zie advies hieronder), maar deels niet bij de visie. Het centraal uitgangspunt lijkt betrekking te hebben op HOE bij de nieuwe ontwikkelingen (woningbouw, investeringen in voorzieningen, investeringen stimuleren, investeren in publieke voorzieningen) kwaliteit en onderscheidend vermogen geboden wordt, namelijk door aan te sluiten bij landschap en cultuurhistorie. Zie ook advies bij centraal uitgangspunt 1. Advies: scheiden van beleid dat betrekking heeft op het stimuleren van groei, en beleid dat betrekking heeft op hoe dat wordt vormgegeven. Hier blijft dan mogelijk alleen over de aansluiting op landschap en cultuurhistorie bij nieuwe ontwikkelingen (= hoe).
4. Onze leefomgeving wordt toekomstbestendig ingericht en gebruikt en draagt bij aan een sterke samenleving.	Om klimaatverandering tegen te gaan wordt ingezet op de overgang van de hele samenleving naar duurzame energiebronnen (de energietransitie).	Den Helder stimuleert acties van inwoners en ondernemers om te verduurzamen en faciliteert dit waar mogelijk, met als doel om in 2040 als gemeente energieneutraal te zijn. Hierbij kijkt de gemeente zowel naar mogelijkheden voor het duurzaam opwekken van energie als naar energiebesparing (bijvoorbeeld door isolatie). Als overheid geeft Den Helder het goede voorbeeld.		Advies: Maak duidelijk wat autonome ontwikkeling is en wat de bijdrage van de omgevingsvisie is. En geef aan op welke manier de gemeente het goede voorbeeld geeft.

Centrale uitgangspunten	Doel	Beleid	Doelbereik	Onderbouwing en advies
	Door de veranderingen van het klimaat waarmee we al te maken hebben, zullen we ook vaker geconfronteerd worden met de gevolgen hiervan en ons daar met klimaatadaptatie tegen moeten wapenen.	Dit vraagt vaak om grote ingrepen in ons leefomgeving, zoals: - het versterken van de dijken en duinen tegen de stijgende zeespiegel. En: Dit biedt ook kansen voor nieuwe kustnatuur en landschappen. Inpassing van agrarisch en recreatief medegebruik is een belangrijk ontwerpvoorbeeld - het meer ruimte geven voor de afvoer van extremere buien (zowel in stedelijk als in landelijk gebied) - het vergroenen van onze leefomgeving om meer bestendig te zijn tegen periodes van extreme hitte en de achteruitgang van de biodiversiteit tegen te gaan.		
	De vijf pijlers van duurzaamheid zijn: energietransitie klimaatadaptatie biodiversiteit circulaire economie duurzame mobiliteit	Den Helder zet de komende jaren in op al deze vijf pijlers in om de leefomgeving toekomstbestendig te gebruiken, in te richten en verder te ontwikkelen. Hierbij geeft de gemeente zelf het goede voorbeeld en speelt de gemeente soms een leidende rol, maar in veel gevallen zal het gaan om het faciliteren en stimuleren van inwoners, ondernemers en andere partijen om als gehele maatschappij te verduurzamen.		Over circulaire economie is niets opgenomen in de omgevingsvisie. Overige pijlers komen elders aan de orde. Advies: Voeg beleid toe over circulaire economie.
	De sociale uitdagingen voor Den Helder, waar op veel indicatoren met betrekking tot de sociale en economische status van de inwoners onder het landelijke gemiddelde scoort, zijn niet direct via de leefomgeving op te lossen, maar we streven ernaar dat de leefomgeving een	Invloed op sociale aspecten kan worden uitgeoefend via de aanwezigheid van voorzieningen op het gebied van onderwijs, zorg, sport en welzijn. Ook de kwaliteit van de leefomgeving en de kracht van het vestigingsklimaat kunnen een positief verschil maken voor veel inwoners.		Het beleid is niet concreet. Advies: Zie adviezen bij centraal uitgangspunt 1 en 2.

Centrale uitgangspunten	Doel	Beleid	Doelbereik	Onderbouwing en advies
	positieve bijdrage levert aan de gezondheid en het welzijn van onze inwoners en zo een positieve invloed heeft op de kracht van de samenleving. De leefomgeving kan een belangrijke bijdrage leveren aan de maatschappelijke opgave t.a.v. vergrijzing.	In de gebouwde omgeving kunnen maatregelen worden genomen om in te spelen op de vergrijzing, bijvoorbeeld door: - het levensloopbestendig maken van woningen - het aanpassen van de openbare ruimte - het clusteren van vormen van wonen en zorg rondom voorzieningencusters Geen beleid geformuleerd		Advies: Verduidelijk of het alleen gaat om toekomstige ontwikkelingen, of dat ook in bestaande situaties deze maatregelen worden getroffen.
	Bij nieuwe ontwikkelingen houdt Den Helder standaard rekening met de toekomstbestendigheid van de leefomgeving. Den Helder streeft ernaar om de leefomgeving zo in te richten, te ontwikkelen en te gebruiken dat ook de volgende generaties minimaal dezelfde kwaliteit qua leefomgeving kunnen ervaren en dat de leefomgeving een positieve bijdrage levert aan gezondheid, welzijn en een sterke samenleving.			Er is geen beleid voor 'toekomstbestendigheid van de leefomgeving' en het is niet duidelijk wat wordt bedoeld met een sterke samenleving. Advies: Verduidelijk wat hiermee wordt bedoeld en vul eventueel het beleid van de omgevingsvisie hierop aan.
5. De gemeente Den Helder is zo optimaal mogelijk bereikbaar	Het is belangrijk om de bereikbaarheid van Den Helder zo optimaal mogelijk te	Belangrijke oplossingsrichting is om de verschillende verkeersstromen op de N250 zo vroeg mogelijk van elkaar te scheiden, zodat de filevorming in de binnenstad wordt tegengegaan.		Afhankelijk van de overige punten onder dit centrale uitgangspunt kan het doel bereikt worden.

Centrale uitgangspunten	Doel	Beleid	Doelbereik	Onderbouwing en advies
met verschillende vervoersmiddelen.	maken, met verschillende vervoersmiddelen.	Op regionaal niveau wordt gekeken naar de mogelijkheden om de aansluiting van Den Helder en de regio op het snelwegennetwerk te verbeteren. Een alternatieve aansluiting op de A7 heeft hierbij de voorkeur Geen beleid geformuleerd		
	Binnen het Maritiem Cluster worden oplossingen voor een betere bereikbaarheid van Texel via de TESO in kaart gebracht, met als doel tot een gedragen oplossing te komen.			Het is niet duidelijk of ontmenging van de verkeersstromen inpasbaar dus haalbaar is. Advies: De oplossingen hebben betrekking op de N250 (bovenstaande punt), niet specifiek en alleen op de bereikbaarheid van Texel, waar de visie betrekking op heeft. Pas de tekst hierop aan en geef duidelijk aan dat er oplossingsmogelijkheden zijn.
	Den Helder kiest ervoor om de Langevlietweg/Nieuweweg en de Zanddijk/Jan Verfaillweg, als verbindingen tussen Julianadorp en Den Helder, geen belangrijke rol in de regionale ontsluiting te laten spelen en kiezen voor een specifiek profiel.	De Zanddijk/Jan Verfaillweg krijgt het karakter van een toeristische kustweg, die vooral gericht is op beleving van de kust. De weg heeft als verbinding tussen Julianadorp en Den Helder geen belangrijke rol in de regionale ontsluiting. De Langevliet/Nieuweweg is de verbinding tussen Julianadorp en Den Helder met agrarisch medegebruik. De weg heeft als verbinding tussen Julianadorp en Den Helder geen belangrijke rol in de regionale ontsluiting.		Advies: Maak het beleid voor de beleving van de toeristische kustweg nog concreter. Hoe wordt ervoor gezorgd dat de weg een toeristische kustweg wordt?
	Den Helder wil graag een fietsvriendelijke gemeente zijn en werkt actief aan het vergroten van de rol van de fiets in het kader van mobiliteit binnen de gemeente.	Den Helder zet in op het realiseren van een doorfietsroute (een hoofdroute voor fietsers met weinig tot geen obstakels) tussen Julianadorp en Den Helder. Den Helder focust op zwakke of ontbrekende schakels in het fietsnetwerk.		Het doel kan met het geformuleerde beleid behaald worden.

Kenmerk

R001-1288438NDF-V02-evm-NL

Centrale uitgangspunten	Doel	Beleid	Doelbereik	Onderbouwing en advies
	Naast de fiets als vervoersmiddel spelen ook openbaar vervoer en deelfervoer hier een belangrijke rol in. Met de toenemende levendigheid van het Stadshart en Willemsoord speelt de transitie naar andere vormen van mobiliteit een belangrijke rol in het bereikbaar houden van het centrumgebied. Aantrekkelijke stationsgebieden maken het openbaar vervoer een prettigere optie, terwijl de combinatie van OV, ruimte voor de fiets en deelfervoer belangrijk is om de hele gemeente op verschillende manieren bereikbaar te maken en te houden.	Bij de inrichting van de openbare ruimte wordt ruimte gegeven aan langzaam verkeer. Beleid in thematische uitwerking.		Advies: Maak beleid voor andere vormen van mobiliteit concreter en benoem wat ermee wordt bedoeld.
	Bij al de ontwikkelingen op het gebied van verkeer en vervoer staan een sterk (infra)netwerk voor verschillende vervoersmiddelen, een goede verkeersveiligheid en voldoende ruimte voor het parkeren van de verschillende vervoersmiddelen centraal.	Geen beleid geformuleerd		Formuleer concreet beleid voor voldoende parkeermogelijkheid. En voor hoe een sterk netwerk voor openbaar vervoer wordt gerealiseerd (en wat het inhoudt).

Centrale uitgangspunten	Doel	Beleid	Doelbereik	Onderbouwing en advies
6. De haven is de economische, sociaal-culturele en historische rode draad door Den Helder.	De strategische ligging van de haven van Den Helder, met een open, eenvoudige toegang van en naar de Noordzee en Waddenzee als belangrijkste eigenschap, geeft ook richting de toekomst nieuwe economische kansen en is daarmee een belangrijke troefkaart voor de Helderse economie. De haven van Den Helder en het grotere Maritiem Cluster dragen bij aan de nationale belangen energietransitie en nationale veiligheid. Hierin leveren zowel de civiele- als marinehaven een belangrijke bijdrage en gaan ze elkaar waar mogelijk versterken.	Een van de manieren waarop het bijdragen aan de nationale belangen uit het NOVI steeds meer vorm krijgt is de gezamenlijke inzet van Marine, bedrijfsleven en overheden op het clusteren van kennis & innovatie, bijvoorbeeld op het gebied van hightech onderhoud.		Het beleid is niet concreet. Beleid ontbreekt bij het tweede onderdeel (nationale belangen energietransitie en nationale veiligheid). Koppeling met het uitgangspunt is niet helder. Sociaal culturele en historische aspect is niet benoemd (zie ook centrale uitgangspunten 1 en 3). Advies: Maak beleid (concreet) en aansluitend op de visie. Wat wordt bedoeld met de rode draad? Is dit de juiste formulering? Maak ook duidelijk hoe zich dit verhoudt tot uitgangspunt 9 waar het gaat over de ambitie dat Stadshart en Willmsoord zich tot samenhangend en complementair centrumgebied ontwikkelen.
	In de opgave om de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van de gemeente te vergroten biedt het karakter van Den Helder als (historische) havenstad kansen voor maritieme stadsontwikkeling.	Het terugbrengen van de huidige geluidbelasting vanuit de haven op de aangrenzende stedelijke gebieden is een belangrijk aandachtspunt.		Het beleid zoals hier geformuleerd is niet concreet en sluit niet aan op de visie (karakter van Den Helder staat los van geluidbelasting). Advies: maak beleid concreet en aansluitend op de visie (dus beleid dat betrekking heeft op het historische karakter). En neem beleid ten aanzien van geluid op bij centraal uitgangspunt 2.

Centrale uitgangspunten	Doel	Beleid	Doelbereik	Onderbouwing en advies
7. In de gemeente Den Helder ervaren bewoners en bezoekers de unieke ligging aan drie kusten.	De prachtige landschappelijke ligging van de gemeente aan drie kusten is een unieke troef, waar nog niet altijd voldoende gebruik van gemaakt wordt. Daarom wordt gekozen om de ligging van de gemeente aan deze drie kusten (Noordzee, Marsdiep en Waddenzee) te omarmen en zoveel mogelijk te versterken.	Den Helder richt haar ontwikkelingen op de aantrekkelijke kustlandschappen, uiteraard met inachtneming van huidige functies als primaire waterkering en Natura-2000 gebied. Den Helder zoekt actief naar mogelijkheden om Den Helder en Julianadorp beter met de kust te verbinden, bijvoorbeeld door: - te investeren in nieuwe verbindingen - het verbreden van de kust- en duinlandschappen - de inzet op het mogelijk maken van multifunctioneel gebruik van de Helderse Zeewering, als toekomstbestendige klimaatdijk én nieuwe, unieke woonomgeving.		Leg duidelijker de link tussen het uitgangspunt en visie/beleid. Het geformuleerde beleid gaat ook over waterveiligheid en natuur. Advies: neem natuur en biodiversiteit mee in een centraal uitgangspunt.
		Zie voorgaande, en: In Julianadorp kan de aansluiting van het dorp met de duinen verder versterkt kan worden met een verbreding van het duinlandschap.		Het doel kan met het geformuleerde beleid gehaald worden.
	Door multifunctioneel gebruik van de Helderse Zeewering wordt ernaar gestreefd om de dijk meer onderdeel van de stad te laten zijn.	Om deze reden wordt door de gemeente in samenwerking met Woningstichting Den Helder/Helder Vastgoed B.V. en Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) een innovatief plan uitgewerkt om een versterking en verbreding van deze dijk (met het oog op toekomstige zeespiegelstijging) te combineren met wonen aan de binnenzijde van de dijk, waarmee de stad opnieuw verbonden wordt met het Marsdiep en een uniek woonmilieu zal gaan ontstaan.		Het doel kan met het geformuleerde beleid gehaald worden.
	In 2050 is Den Helder de poort naar het Waddengebied geworden.	Den Helder werkt actief samen met andere Waddengemeenten om door ontwikkeling de huidige waarde van het Waddengebied in 2050 te kunnen		Het beleid maakt niet duidelijk hoe Den Helder de poort naar de Waddenzee wordt en hoe de waarden van de Waddenzee in

Centrale uitgangspunten	Doel	Beleid	Doelbereik	Onderbouwing en advies
		borgen en waar mogelijk verder te versterken.		2050 geborgd en waar mogelijk versterkt worden.
8. De gemeente Den Helder behoudt en versterkt haar kenmerkende open landschappen en Huisduinen, Julianadorp en Den Helder ontwikkelen zich daarbinnen verder als aparte kernen. De stad Den Helder kenmerkt zich door de open ruimten tussen de stadsdelen en de wijken Binnen de Linie, Nieuw Den Helder en De Schooten hebben een onderscheidend karakter.	De open landschappen van Den Helder worden in stand gehouden en daarmee wordt ook direct expliciet de keuze gemaakt om Julianadorp en Huisduinen zich in de toekomst verder te laten ontwikkelen als aparte kernen binnen de gemeente, passend bij het karakter dat beiden op dit moment hebben en in de deelvisies voor Huisduinen en Julianadorp wordt geschetst. De keuze om de Koegraspolder en Huisduinerpolder open te houden betekent ook dat er ruimte blijft voor agrarisch gebruik.	Nieuwe woningbouwontwikkelingen worden in principe binnen het stedelijk gebied gerealiseerd, zodat deze ook bijdragen aan de huidige voorzieningen. Slechts wanneer binnenstedelijk geen ontwikkelruimte beschikbaar meer is kan worden gekozen voor ontwikkeling aan de rand van de kernen.		Het doel kan met het geformuleerde beleid gehaald worden.
	In deze visie wordt ingezet op het versterken van verbindingen tussen de	Beleid in thematische uitwerking.		Het doel kan met het geformuleerde beleid gehaald worden.

Centrale uitgangspunten	Doel	Beleid	Doelbereik	Onderbouwing en advies
	verschillende wijken door de groene, open ruimtes in de stad, zodat er levendige en sociaal veilige verbindingen tussen de wijken liggen en het groen aantrekkelijker wordt om te gebruiken.			Advies: Geef aan hoe verbindingen versterkt worden (en sociaal veilig gemaakt worden).
9. Stadshart en Willemsoord ontwikkelen zich verder richting één samenhangend en complementair centrumgebied voor gemeente en regio.	De ingezette ontwikkeling voor het Stadshart en Willemsoord wordt verder uitgevoerd met het doel om het centrum van Den Helder een aantrekkelijk visitekaartje te laten zijn voor bewoners, ondernemers en bezoekers. Ook op Willemsoord zelf kan nog meer geprofiteerd worden van de historische omgeving, de aanwezige recreatiejachthaven en nabijheid van Noordzee en Waddenzee.	Hierbinnen wordt gestreefd naar sterke voorzieningen op het gebied van cultuur, detailhandel en horeca. De samenhang tussen beide gebieden wordt verder versterkt, zodat beide gebieden op termijn als één complementair centrum beleefd worden. Dit kan bijvoorbeeld door Willemsoord en Stadshart verder te verbinden aan De Stelling en alle toeristische voorzieningen daarbinnen.		Advies: Maak het beleid concreter. Waarom is een samenhangend centrumgebied aantrekkelijker voor bewoners? Vertaal de visie die voor Willemsoord benoemd wordt ook in concreet beleid. Hoe draagt het verbinden met De Stelling bij aan de samenhang tussen Stadshart en Willemsoord?
10. Den Helder omarmt de Stelling Den Helder en ontwikkelt dit gebied verder tot de trotse voorkant van de stad.	Den Helder maakt de keuze om De Stelling te erkennen als een hart van de stad en verder te ontwikkelen tot een prettig, aaneengesloten gebied.	Het karakter van het militair cultuurhistorisch erfgoed en het aanwezige groen wordt behouden, zichtbaar gemaakt en waar mogelijk verder versterkt. Den Helder zet in op het beleefbaar maken van De Stelling door middel van één aaneengesloten wandel-, fiets- en vaarroute, het zogeheten 'Rondje Stelling'.		Het doel kan met het geformuleerde beleid gehaald worden.

Centrale uitgangspunten	Doel	Beleid	Doelbereik	Onderbouwing en advies
	Langs de randen van het linielandschap van De Stelling zijn op dit moment een aantal locaties die weinig kwaliteit bieden en/of weinig gebruikswaarde voor de inwoners hebben. Dit biedt mogelijkheden om een aantrekkelijke voorkant aan De Stelling te realiseren en bij te dragen aan het groen en de verbindingen in het gebied. Hiermee wordt De Stelling een aantrekkelijker gebied om aan te wonen vanuit de omliggende wijken en zal De Stelling zich tot een trotse voorkant van de stad gaan ontwikkelen.	Op veel plaatsen is het mogelijk om deze wijken [Stad binnen de Linie, Nieuw Den Helder en De Schooten, red.] meer aan De Stelling te koppelen, bijvoorbeeld door het realiseren van nieuwe functies en woningen aan de rand van De Stelling.		Het doel kan met het geformuleerde beleid gehaald worden.

5.3 Ontwerpstap van voorontwerp naar ontwerp omgevingsvisie

De gemeente heeft in de stap van voorontwerp naar ontwerp de omgevingsvisie aangepast op grond van de adviezen uit paragraaf 5.2.2 en 5.3.1.

De gemeente beschrijft wat de overwegingen daarbij waren, en wat de aanpassingen op hoofdlijnen inhouden als volgt:

Bij de verwerking van de adviezen op het voorontwerp van de omgevingsvisie is op twee zaken gefocust: het meenemen van milieubelangen door zoveel mogelijk adviezen bij de effectbeoordeling een plaats te geven in de ontwerp omgevingsvisie en het aanscherpen van het doelbereik door de adviezen op dit gebied te verwerken. Op het gebied van synergie kwamen weinig verbeterpunten naar voren, dus hier is in de ontwerpstap minder aandacht voor geweest.

Voor het verwerken van de adviezen op de effectbeoordeling is intern met inhoudelijke specialisten afgestemd op welke vlakken de adviezen (deels) verwerkt konden worden. Waar de adviezen aansloten bij de doelen en het beleid in de visie is hier aansluiting op gezocht. Bij een aantal adviezen erkennen wij de meerwaarde van het advies, maar past de verwerking niet direct bij het beleid dat ingezet wordt om de doelen in deze visie te behalen. In deze gevallen hebben we gekozen om aan te geven dat waarde wordt gehecht aan wat in het advies wordt aangedragen en dat we hier positief tegenover staan, zonder een koppeling te maken met een beleidsmatige doorvertaling. De aanbeveling over het opstellen van cultuurhistorische waarden in deze omgevingsvisie hebben we niet verwerkt aangezien deze niet past binnen de opzet van deze omgevingsvisie. We gaan nader bekijken of dit een plek kan krijgen in een ander instrument, zoals het omgevingsplan, een omgevingsprogramma of beleidsregels met betrekking tot omgevingskwaliteit.

Bij het verwerken van de adviezen op het doelbereik is vooral gefocust op omissies en onduidelijkheden in de bestaande teksten. Op een aantal vlakken kwam uit de aanbevelingen duidelijk naar voren dat het beleid bij de gestelde doelen onvoldoende concreet was. In veruit de meeste gevallen is er wel sprake van achterliggend beleid, maar kwam dat in het voorontwerp van de omgevingsvisie nog onvoldoende (concreet) naar voren. In de ontwerpstap is gefocust op het concretiseren van beleid, met name op de onderdelen waar sprake was van een ondermaatse beleidsmatige onderbouwing van de gestelde doelen, zoals bij de uitgangspunten over de aantrekkelijkheid voor inwoners, bezoekers en bedrijven/ondernemers en de haven als rode draad voor Den Helder. Op een aantal plaatsen is ook de opzet van de tekst wat aangepast, zodat alinea's met min of meer gelijke doelen en beleidsmatige uitwerkingen zijn samengevoegd. Ook is scherper onderscheid gemaakt tussen inleidende alinea's en inhoudelijke alinea's. Parallel met het verwerken van de adviezen op de effectbeoordeling (zie vorige alinea) is ingebracht wat past binnen de visie van de gemeente Den Helder en beleidsmatige uitwerking heeft/gaat krijgen.

De hiernavolgende hoofdstukken 6, 7 en 8 beginnen steeds met een inleiding, waarin staat beschreven hoe bovenstaande ontwerpstap van de gemeente is meegenomen om te komen tot de bepaling en beoordeling van effecten, doelbereik en synergie en strijdigheden.

6 Effecten ontwerp omgevingsvisie

In dit hoofdstuk worden de effecten van de ontwerp omgevingsvisie beschreven en beoordeeld, conform het beoordelingskader uit paragraaf 4.1.

6.1 Inleiding

Na de ontwerpstap van voorontwerp naar ontwerp (zie hoofdstuk 5) is voor dit MER nagegaan waar aanvullingen en aanpassingen zijn doorgevoerd, en is - in samenhang - nagegaan welke invloed die hebben op de effectbeoordeling van het ontwerp. Waar nodig is de effectbeoordeling van het voorontwerp aangepast. De effectbeoordeling voor het ontwerp is opgenomen in de paragrafen 6.2 t/m 6.12.

In de subparagrafen waarin de effecten per thema worden samengevat is - waar relevant - in een blauw kader een aanbeveling voor het vervolg opgenomen.

In paragraaf 6.13 is een overzichtstabel opgenomen waarin alle beoordelingen voor alle indicatoren zijn opgenomen. Onder de tabel is een toelichting opgenomen voor de gevallen waar de omgevingsvisie dusdanig is aangescherpt of aangevuld dat er minder negatieve effecten verwacht worden.

6.2 Bodem en water

6.2.1 Bodemkwaliteit

6.2.1.1 Huidige situatie en autonome ontwikkeling bodemkwaliteit

Huidige situatie

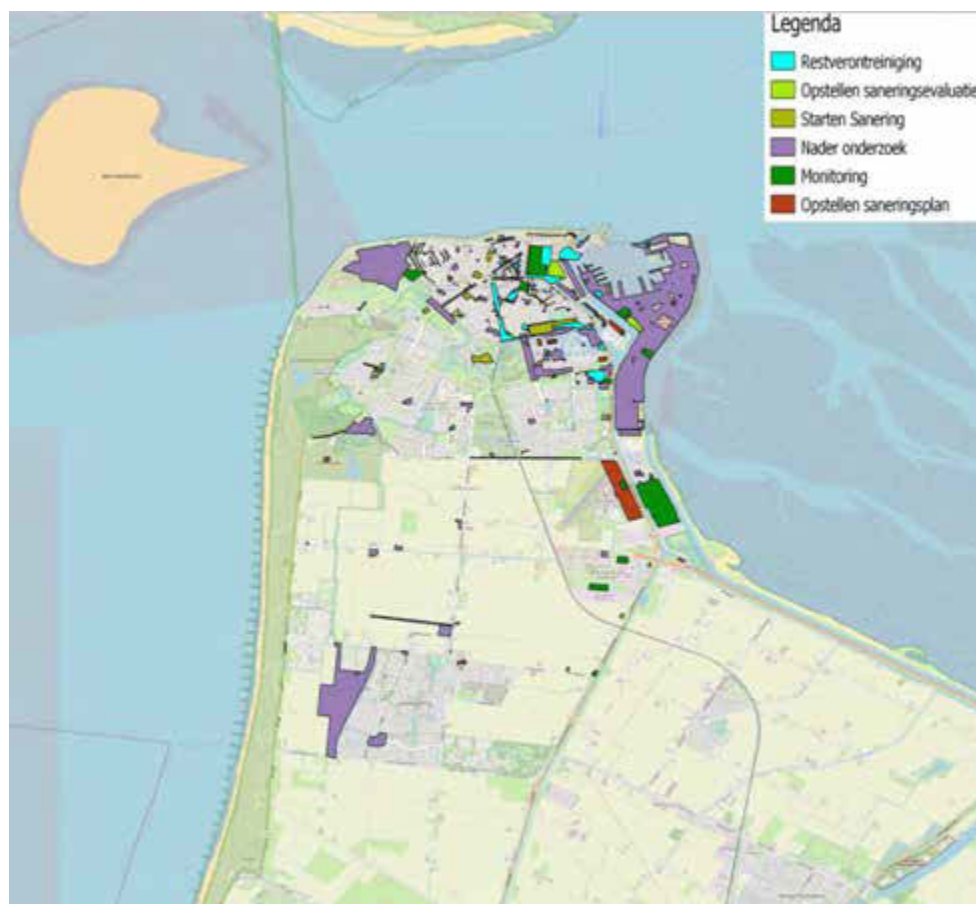
Waar bodemverontreiniging uit het verleden bepaalde functies onmogelijk heeft gemaakt, is de afgelopen jaren veel werk gemaakt van bodemsanering. In Noord-Holland is de bodemkwaliteit nu bijna overal op orde. Er zijn geen acute gezondheids- of ecologische aandachtspunten meer. Alle spoedeisende verontreinigingen met humane risico's zijn al voor 2015 gesaneerd, of er zijn maatregelen genomen waarmee de situatie wordt beheerst. In de periode 2016 – 2020 zijn in de gemeente Den Helder de destijds zes resterende locaties (humane spoedlocaties met een destijds beheerst restrisico, en spoedlocaties met verspreidings- of ecologische risico's) aangepakt, conform het Provinciaal Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016 – 2020.

Ondanks dat er geen acute gezondheids- of ecologische aandachtspunten meer zijn, zijn er nog wel gebieden die verdacht zijn op het voorkomen van bodemverontreiniging (zie figuur 6.1). Het zijn gebieden waar uit eerder (bodem)onderzoek is gebleken dat er een (mogelijke) verontreiniging aanwezig is. Ook kan overal sprake zijn van diffuse verontreiniging als gevolg van bijvoorbeeld PFAS.

Figuur 6.1 Indicatie van verdachte locaties voor bodemverontreiniging in Den Helder (de groene vlakken). De zwarte lijnen zijn de begrenzingen van wijken (bron: omgevingsvisie Den Helder, onderdeel Verkenningen)

Binnen de verdachte locaties is in figuur 6.2 de status van de gebieden aangegeven. Daarin is onderscheid te maken in gebieden met restverontreiniging, gebieden waar een saneringsevaluatie opgesteld moet worden, gebieden waar sanering gestart wordt, gebieden waar nader onderzoek gedaan wordt, gebieden waar gemonitord wordt en gebieden waarvoor een saneringsplan wordt opgesteld.

Figuur 6.2 Status van verdachte locaties voor bodemverontreiniging in Den Helder

Door het oorlogsverleden liggen er op sommige plaatsen in Den Helder mogelijk nog niet gesprongen explosieven in de bodem. Waar dit het geval kan zijn, worden strengere eisen gesteld aan activiteiten op en in de bodem, zoals graafwerkzaamheden.

Omdat er geen acute saneringsopgaven meer zijn, maar nog wel aandachtsgebieden, wordt de huidige situatie van de bodemkwaliteit beoordeeld als redelijk.

Autonome ontwikkeling

In de autonome ontwikkeling is er aandacht voor het voorkomen van nieuwe vervuiling en verantwoord bodemgebruik. Ook wordt er bij nieuwe ontwikkelingen voor gezorgd dat de juiste functies op de juiste plek komen, door rekening te houden met de natuurlijke eigenschappen van de bodem, conform de kamerbrief Bodem en water sturend.

In het kader van de aanleg van het warmtenet en overige projecten waarvoor graafwerkzaamheden nodig zijn, zal de bodem voorafgaand aan de werkzaamheden - afhankelijk van bodemkwaliteit op de betreffende locaties - gesaneerd worden. Dit leidt tot een verbetering van de bodemkwaliteit. Omdat het geen omvangrijke ontwikkelingen betreft, is de beoordeling van de autonome ontwikkeling van de bodemkwaliteit gelijk aan de huidige situatie, dus redelijk.

6.2.1.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie bodemkwaliteit

In de omgevingsvisie is geen beleid opgenomen dat specifiek over bodemkwaliteit gaat.

Om woningbouw op een bepaalde locatie mogelijk te maken, is een bij de functie passende bodemkwaliteit een randvoorwaarde. Zo nodig moet de bodem voorafgaand aan de bouw gesaneerd worden. De gebieden die in beeld zijn voor woningbouw betreffen grotendeels de verdachte gebieden uit figuur 6.1. Daarom is het aannemelijk dat voor veel nieuwe woningbouwprojecten de bodem gesaneerd zal worden, voorafgaand aan de bouw. Daardoor verbetert de bodemkwaliteit.

Ook voor maatregelen in het kader van klimaatadaptatie en de energietransitie, zoals de aanleg van waterbergingsgebieden en aanpassingen aan het elektriciteitsnetwerk, is het aannemelijk dat graafwerkzaamheden op verdachte locaties nodig zijn. Ook voor die maatregelen is het daarom aannemelijk dat voorafgaand aan de uitvoering de bodem gesaneerd moet worden. Daardoor verbetert de bodemkwaliteit.

Vanwege de verwachting dat in veel gevallen bodemsanering nodig zal zijn om ontwikkelingen op verdachte locaties conform de omgevingsvisie mogelijk te maken, wordt het effect van de omgevingsvisie op de bodemkwaliteit beoordeeld als positief.

6.2.2 Ondergronds ruimtegebruik

6.2.2.1 Huidige situatie en autonome ontwikkeling ondergronds ruimtegebruik

Huidige situatie

Net als in alle bebouwde gebieden liggen in Den Helder in de ondergrond kabels en leidingen, ondergrondse parkeergarages, kelders, systemen voor koude-warmteopslag, tunnels en ondergrondse containers. Door de ruime opzet van Den Helder is de ondergrond nog grotendeels ongebruikt, en liggen hier kansen om in de toekomst in te zetten op duurzaam ondergronds ruimtegebruik. Maar met name in de wijk Stad binnen de Linie in Den Helder is wel sprake van een grote hoeveelheid functies in de ondergrond, waardoor de resterende ondergrondse ruimte hier beperkt is. De beoordeling van de huidige situatie is daarom redelijk.

Autonome ontwikkeling

Door de intensivering van het ruimtegebruik boven de grond, worden naar verwachting in de autonome ontwikkeling steeds meer nieuwe functies in de ondergrond toegevoegd. In Den Helder betreft het bijvoorbeeld de aanleg van een warmtenet in het kader van de energietransitie. Het gebruik van de ondergrond wordt daardoor intensiever. Met name in Stad binnen de Linie neemt de druk op de beschikbare ruimte in de ondergrond verder toe. De beoordeling van de intensiviteit van het gebruik van de ondergrond in de autonome ontwikkeling is daarom slecht.

6.2.2.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie ondergronds ruimtegebruik

Door de klimaatadaptatie conform de omgevingsvisie neemt de druk op de ruimte in de ondergrond toe, naast de toch al toenemende druk vanuit de energietransitie (als onderdeel van de autonome ontwikkeling), waardoor er bijvoorbeeld leidingen bijkomen voor warmtetransport.

Vanuit klimaatadaptatie is er bijvoorbeeld behoefte aan groeiruimte voor bomen en ruimte voor waterberging. Ook woningbouw legt beslag op de ondergrondse ruimte. De verwachting is daardoor dat door ontwikkelingen die de omgevingsvisie mogelijk maakt, de ondergrond intensiever gebruikt zal worden. Dit is negatief. Maar in de omgevingsvisie is aangegeven dat de gemeente waar sprake is van een grote druk op de beschikbare ruimte in de ondergrond zoekt naar slimme combinaties om zoveel mogelijk functies ruimte te geven in de beschikbare ondergrondse ruimte. En dat waar desondanks toch knelpunten ontstaan prioriteiten aangegeven worden. Aangenomen mag worden dat daarbij de kamerbrief Water en bodem sturend als uitgangspunt wordt genomen. Enerzijds zal de druk om de ondergrond dus toenemen (wat negatief is), anderzijds mag verwacht worden dat dit zal gebeuren op een toekomstbestendige wijze waarmee ruimte effectief gebruikt zal worden en functies gecombineerd worden, waardoor juist ruimte gespaard wordt. Omdat de omgevingsvisie wel een aanzet geeft tot een duurzaam gebruik van de ondergrond, maar nog geen concreet beleid bevat, wordt het effect van de omgevingsvisie t.a.v. het gebruik van de ondergrond (ten opzichte van de autonome ontwikkeling) beoordeeld als beperkt.

6.2.3 Waterkwaliteit

6.2.3.1 Huidige situatie en autonome ontwikkeling waterkwaliteit

Huidige situatie

De huidige situatie van de waterkwaliteit is slecht. Dit geldt zowel voor grondwater als voor oppervlaktewater. Dit geldt niet specifiek voor Den Helder, maar is een landelijk probleem.

In het agrarisch gebied wordt de waterkwaliteit bedreigd door het gebruik van landbouwpesticiden, bemesting en bemaling. In het stedelijk gebied van Den Helder wordt de waterkwaliteit bedreigd doordat de capaciteit van het riool onder druk staat. Bij extreme neerslag blijven hemelwater en rioolwater dan niet gescheiden, waardoor vervuiling in het grond- en oppervlaktewater kan komen.

De beoordeling van de huidige situatie voor de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater is slecht.

Autonome ontwikkeling

In de autonome ontwikkeling worden maatregelen getroffen in het kader van de Kaderrichtlijn Water, waardoor de waterkwaliteit zal verbeteren. Tegelijk zal de waterkwaliteit achteruitgaan als gevolg van de klimaatverandering, met langere periodes van droogte en hogere temperaturen, wat in toenemende mate een bedreiging vormt voor de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater. Het niet zeker of de doelen uit de Kaderrichtlijn water gehaald zullen worden.

Omdat niet duidelijk is of er voldoende maatregelen getroffen zullen worden, is de beoordeling van de autonome ontwikkeling van de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater per saldo slecht.

6.2.3.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie waterkwaliteit

De omgevingsvisie zet in op verbetering van de waterkwaliteit van grond- en oppervlaktewater door in het stedelijk gebied in te zetten op het scheiden van riolssystemen voor afvalwater en hemelwater. In het agrarisch gebied wordt de transitie naar meer duurzame landbouw gestimuleerd, waarbij geen of minder pesticiden worden gebruikt. Ook worden er maatregelen getroffen in het kader van klimaatadaptatie die gunstig zijn voor de waterkwaliteit. Het betreft het verbreden van de duinenrij (agrarisch gebied wordt omgezet in natuur), de voorgenomen aanleg van waterbergingsgebieden (waardoor het riool beter functioneert) en vergroening. Ook is het voornemen om op verschillende plekken in de gemeente natuurvriendelijke oevers aan te leggen. Ook deze maatregel is gunstig voor de waterkwaliteit.

Het effect van de omgevingsvisie op de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater wordt daarom beoordeeld als positief.

6.2.4 Verzilting

6.2.4.1 Huidige situatie en autonome ontwikkeling verzilting

Huidige situatie

Verzilting vormt een bedreiging voor de bollensector in de Koegraspolder, maar ook voor de natuur en het groen in de gemeente. In de huidige situatie heeft de bollenteelt in de Koegraspolder al last van verzilting, gedurende warme, droge periodes. Ook op plaatsen waar de ondoorlatende laag in de ondergrond doorboord is, zoals in Julianadorp, zijn problemen met verzilting. Dit kan hersteld worden door de bodem door te spoelen en de ondoorlatende laag te herstellen. De huidige situatie wordt als slecht beoordeeld.

Autonome ontwikkeling

Een belangrijk vraagstuk voor de toekomst is de beschikbaarheid van voldoende, kwalitatief goed water voor de agrarische sector. Verzilting is een grote bedreiging voor de bollensector in de Koegraspolder. Indien in de toekomst vaker sprake zal zijn van warme, droge periodes als gevolg van klimaatverandering wordt het aanwezige risico op verzilting vergroot, doordat de hoeveelheid zoet grondwater en zoet oppervlaktewater afneemt bij droogte. Ook een stijging van de zeespiegel geeft extra risico's op verzilting, doordat de kweldruk vanonder de duinen hierdoor groter wordt.

In de autonome ontwikkeling zal conform landelijk beleid het grondwaterpeil niet verder verlaagd worden in het landelijk gebied, wat gunstig is voor het tegengaan van verzilting. Maar de gevolgen van klimaatverandering en zeespiegelstijging zullen naar verwachting negatief zijn. De situatie in de autonome ontwikkeling wordt daarom eveneens als slecht beoordeeld.

6.2.4.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie verzilting

Met het verbreden van de binnenduintrand conform de omgevingsvisie wordt de verzilting als gevolg van kweldruk deels tegengegaan, doordat hiermee meer regenwater in de bodem wordt vastgehouden waardoor de zoetwaterbel in de bodem gevoed wordt.

In de omgevingsvisie is aangegeven dat er daarnaast rekening mee gehouden moet worden dat op termijn aanvullende maatregelen nodig zijn om de toekomst van de bollensector te bestendigen of in ieder geval te verlengen. Een van de oplossingsrichtingen is dan het vasthouden van extra oppervlaktewater in de polder, bijvoorbeeld in de vorm van grootschalige waterberging. Door de hoeveelheid oppervlaktewater te vergroten neemt het risico op verzilting en watertekort als gevolg van droogte af.

Het effect van de omgevingsvisie op het zoutgehalte van het grondwater en de diepte van het zoute grondwater wordt als positief beoordeeld.

6.2.5 Samenvatting resultaten

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
Bodemkwaliteit	Redelijk	Redelijk	
Ondergronds ruimtegebruik	Redelijk	Slecht	
Waterkwaliteit	Slecht	Slecht	
Verzilting	Slecht	Slecht	

6.3 Natuur

6.3.1 Natura 2000-gebieden

6.3.1.1 Huidige situatie en autonome ontwikkeling Natura 2000-gebieden

Huidige situatie

In Nederland zijn ruim 160 Natura 2000-gebieden aangewezen, waarvan er drie geheel of gedeeltelijk in de gemeente Den Helder liggen. Het gaat om de gebieden *Noordzeekustzone*, *Waddenzee* en *Duinen Den Helder–Callantsoog*. Op grotere afstand ligt het Natura 2000-gebied *Duinen en Lage Land Texel* (zie figuur 6.3).

Hieronder volgt een gebiedsbeschrijving waarin wordt ingegaan op de natuurlijke kenmerken van de gebieden en de stikstofgevoeligheid van de Natura 2000-gebieden. De beschrijvingen zijn overgenomen uit de AERIUS-monitor 2022. Overbelasting met stikstof is in de huidige situatie een groot probleem in veel Natura2000-gebieden. Er worden zowel in de Natura 2000 beheerplannen als landelijk maatregelen getroffen om te kunnen voldoen aan de Europese regelgeving.

Figuur 6.3. Natura 2000-gebieden gemeente Den Helder en omgeving

Natura 2000-gebied Duinen Den Helder-Callantsoog

Het gebied Duinen Den Helder-Callantsoog bestaat van noord naar zuid uit de Grafelijkheidsduinen, Donkere Duinen, Noordduinen en enkele nollenterreintjes en het Kooibosch ten oosten van Callantsoog. Het noordelijk deel en de nollen zijn restanten van voormalige eilanden. In het noordelijk deel verandert het landschap van west naar oost van de zeereepduinen via een sterk geaccidenteerd landschap met valleicomplexen naar een bosrijke binnenduintrand. Over een groot deel van de duinen ontbreekt een binnenduintrand, hierdoor is een abrupte hoge steile overgang van duinen naar polders aanwezig.

In het Natura 2000-gebied zijn uitsluitend instandhoudingsdoelstellingen voor habitattypen geformuleerd. Habitattypen kunnen met name worden beïnvloed wanneer sprake is van stikstofdepositie of oppervlakteverlies. Er zijn dus geen soorten met een instandhoudingsdoelstelling. Wel kunnen typische soorten (een kwaliteitsindicator voor habitattypen) worden verstoord of kan leefgebied verdwijnen.

De habitattypen zijn vrijwel allemaal stikstofgevoelig, waarbij voor de meeste habitattypen geldt dat de kritische depositiewaarde wordt overschreden. De opbouw van de achtergronddepositie (de reeds aanwezige depositie) in het meest recente meetjaar 2019 komt voornamelijk uit het buitenland (50,5 %). Hierna komt de hoogste depositie uit de landbouwsector (24,3 %), gevolgd door overige sectoren (8,5 %), scheepvaart (7,6 %), wegverkeer (4,6 %), industrie (2,5 %) en tot slot vervoer en overig verkeer (1,9 %).

Natura 2000-gebied Noordzeekustzone

Het zandige kustgebied langs de Noordzee bestaat uit kustwateren, ondiepten, enkele zandbanken (onder andere Noorderhaaks) en de stranden van de Waddeneilanden. In de gemeente Den Helder loopt de grens van het Natura 2000-gebied op de LAT-lijn (lowest astronomical tide). Het gebied is aangewezen als Vogel- en Habitatrichtlijngebied. De instandhoudingsdoelstellingen voor vogels betreft zowel broedvogels als niet-broedvogels. De meest nabijgelegen stikstofgevoelige delen van dit Natura 2000-gebied zijn gelegen op het strand nabij Julianadorp. De kritische depositiewaarde (KDW) van deze habitattypen is op moment van schrijven niet overbelast. De dichtstbijzijnde overbelaste habitattypen zijn gelegen bij Texel.

De herkomst van stikstofdepositie in het gebied in 2019 is met name uit het buitenland (49,2 %), gevolgd door de landbouwsector (30,6 %), overige sectoren (7,9 %), scheepvaart (5,7 %), wegverkeer (3,3 %), industrie (2,1 %) en tot slot vervoer en overig verkeer (1,2 %).

Natura 2000-gebied Waddenzee

De Waddenzee bestaat uit een complex van diepe geulen en ondiep water met zand- en slibbanken, waarvan grote delen bij eb droogvallen. Deze banken worden doorsneden door een fijn vertakt stelsel van geulen. Langs het vasteland en de eilanden liggen verspreid kweldergebieden, die door grote verschillen in vocht- en zoutgehalte bijdragen aan een zeer diverse flora en vegetatie.

Het gebied is aangewezen als Vogel- en Habitatrichtlijngebied. Het gebied is van waarde voor zowel broedvogels als niet-broedvogels (winter- en trekvogels), waarbij met name voor de laatste groep het Balgzand een belangrijk gebied is om te foerageren bij laagwater. In het gebied zijn hoogwatervluchtplaatsen slechts beperkt aanwezig. Verstoring in de gevoelige periode van deze soorten gedurende hoogwater kan daardoor significante gevolgen hebben. De meest nabijgelegen (stikstofgevoelige) habitattypen zijn de schorren en zilte graslanden van het Balgzand. Deze zijn op moment van schrijven niet overbelast. De dichtstbijzijnde overbelaste habitattypen zijn gelegen bij Texel.

Vanwege de overschrijding van kritische depositiewaarden voor stikstof in Duinen Den Helder-Callantsoog is de beoordeling van de staat van instandhouding van Natura 2000-gebieden in de huidige situatie slecht.

Autonome ontwikkeling

In de autonome ontwikkeling worden landelijk (aanvullende) maatregelen getroffen om de uitstoot van stikstof te verminderen, zodanig dat de kritische depositiewaarden voor stikstof in Natura 2000-gebieden niet meer worden overschreden. Ook zal de kwaliteit van de Natura 2000-gebieden verbeteren als gevolg van de uitvoering van de Natura 2000 beheerplannen, die voor ieder gebied zijn opgesteld. Ook als gevolg van de energietransitie zal het stikstofgehalte in de lucht - en daarmee de depositie van stikstof - dalen. Er is strenge regelgeving om de uitstoot van stikstof te beperken. Ook tijdelijke uitstoot van stikstof is niet meer toegestaan als dit negatieve gevolgen heeft voor Natura-2000 gebieden. Dit is gunstig voor de staat van instandhouding van de Duinen Den Helder - Callantsoog.

De beoordeling voor de autonome ontwikkeling voor de staat van instandhouding van Natura 2000-gebieden is redelijk.

6.3.1.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie Natura 2000-gebieden

De omgevingsvisie zet in op de bouw van 1500 nieuwe (gasloze) woningen, en het (binnen de bestaande bedrijfs- en industrieterreinen waaronder de civiele zeehaven en marinehaven) creëren van ruimte voor nieuwe ontwikkelingen.

Vanwege de strenge regelgeving zal dit zowel voor de uitvoeringfase als voor de gebruiksfase niet leiden tot meer uitstoot van stikstof, voor zover dit negatieve gevolgen zou hebben voor Natura 2000-gebieden. Uitstoot van stikstof wordt tegengegaan doordat de woningen gasloos worden aangelegd en waar nodig door de inzet van duurzame mobiliteit. De uitstoot van stikstof tijdens de bouw kan worden tegengegaan door inzet van elektrisch materieel.

De omgevingsvisie kan een toename van de recreatiedruk op natuurgebieden als gevolg hebben, bijvoorbeeld als gevolg van de woningbouw bij Juliandorp. Omdat er ook maatregelen getroffen worden om de recreatiedruk te verminderen, door onder andere tussen Julianadorp en het Natura 2000-gebied de duinenrij te verbreden en daarmee een nieuw natuurgebied te realiseren, heeft de voorziene woningbouw naar verwachting per saldo geen negatieve gevolgen voor het Natura 2000-gebied. Door bovendien doorgaand verkeer van de kustweg te weren en overige recreatievoorzieningen elders binnen de gemeente aan te leggen, zal de recreatiedruk op de Duinen Den Helder - Callantsoog naar verwachting netto afnemen.

In de omgevingsvisie is bovendien opgenomen dat de mogelijkheden om buffergebieden rondom beschermde natuurgebieden te realiseren worden onderzocht, bijvoorbeeld door middel van natuur- en landschapsontwikkeling in de binnenduinrand.

Ook is in de omgevingsvisie opgenomen dat verstoring van beschermde natuurgebieden door invloeden van buitenaf, bijvoorbeeld in de vorm van licht, geluid, trillingen of recreatiedruk wordt voorkomen. Het kan bijvoorbeeld gaan om het voorkomen van trillingen vanuit de haven voor 't Kuitje op het Balgzand, waarvoor bekend is dat daar regelmatig zeehonden rusten. Zeehonden zijn zeer gevoelig voor trillingen.

Voor de Waddenzee geldt dat de ontwikkeling van de haven en de verplaatsing van zwaardere bedrijvigheid naar terreinen grenzend aan de Waddenzee (helikopterluchthaven en de bedrijventerreinen Oostoever en Kooypunt), een negatief effect kan hebben op de staat van instandhouding van de Waddenzee. Het gaat dan met name om verstoring door licht, trillingen en geluid.

Voor licht is in de omgevingsvisie specifiek opgenomen dat maatregelen getroffen worden om verstoring door licht in natuurgebieden te voorkomen (zie paragraaf 5.2.5).

Voor het voorkomen van verstoring door geluid als gevolg van deze ontwikkeling is geen specifiek beleid opgenomen, maar ontwikkelingen in de haven zullen moeten voldoen aan de voorwaarden die gelden voor het omliggende stiltegebied (zie paragraaf 5.3.3). Er wordt voorkomen dat de geluidsbelasting op de Waddenzee, waaronder het stiltegebied op enkele kilometers buiten de haven van Den Helder, extra toeneemt. Daarnaast is in de omgevingsvisie opgenomen dat bufferzones rondom natuurgebieden gecreëerd worden.

Naar verwachting heeft de omgevingsvisie geen effect op Natura 2000-gebied de Noordzee, omdat geen beleid is opgenomen waardoor veranderingen op de Noordzee te verwachten zijn.

Uit bovenstaande volgt dat Natura 2000-gebieden goed zijn beschermd en dat in de omgevingsvisie beleid is opgenomen om negatieve effecten tegen te gaan. Omdat de druk op de natuur per saldo toch zal toenemen, als gevolg van meer woningen en meer bedrijvigheid, is het effect van de omgevingsvisie op de staat van instandhouding van Natura 2000-gebieden beperkt.

6.3.2 Natuurnetwerk Nederland (NNN)

6.3.2.1 Huidige situatie en autonome ontwikkeling Natuurnetwerk Nederland

Huidige situatie

Areaal NNN

In figuur 6.4 zijn de NNN-gebieden opgenomen die in Den Helder zijn aangewezen. Dit zijn (met uitzondering van de Natura 2000-gebieden):

- Huisduinerpolder
- Mariëndal
- De Nollen
- Balgzand
- Streepjesberg

In figuur 6.4 is ook aangegeven welke NNN-gebieden in de huidige situatie al gerealiseerd zijn (groen), welke gebieden al zijn aangekocht maar nog niet zijn ingericht (oranje) en welke gebieden nog niet beschikbaar zijn, maar wel die wel als NNN zijn aangewezen (rood). De rode gebieden zijn van noord naar zuid: Huisduinerpolder en Streepjesberg. De provincie Noord-Holland staat samen met diverse partners voor de taak om het NNN in 2027 af te ronden. Voor Den Helder betekent dit dat de in figuur 6.4 aangegeven oranje en rode gebieden in 2027 omgevormd moeten zijn tot groene gebieden.

In de huidige situatie is al een groot deel van het NNN gerealiseerd. Het gerealiseerde NNN wordt beschermd met als doel om de wezenlijke waarden van het gebied niet aan te tasten. De beoordeling van de huidige situatie voor het areaal aan NNN is goed.

Kwaliteit NNN

In de Huisduinerpolder en Streepjesberg ligt nog een doelstelling voor te realiseren natuur. Mariëndal en De Nollen zijn goed ontwikkelde duingebieden, waarvan de Nollen redelijk klein en geïsoleerd ligt van het grotere duinmassief.

Het Balgzand betreft een stuk waardevolle Waddennatuur, waarbij de broedrots (een kunstmatig eiland) een belangrijke functie heeft als hoogwatervluchtplaats.

Voor de kwaliteit van het NNN blijft het aspect stikstof buiten beschouwing, omdat dit een externe werking is, waarvoor het NNN in Noord-Holland niet beschermd is.

De huidige situatie van de kwaliteit van het NNN wordt beoordeeld als redelijk.

Autonome ontwikkelingAreaal NNN

De autonome ontwikkeling voor het NNN is dat het gehele NNN zoals aangegeven op figuur 6.4 gerealiseerd is. De beoordeling van de autonome ontwikkeling voor het areaal aan NNN is goed.

Kwaliteit NNN

In de autonome ontwikkeling is te verwachten dat de kwaliteit van de NNN-gebieden verbetert als gevolg van de te verwachten landelijke aanpak van de stikstofcrisis en doordat natuurgebieden met elkaar verbonden worden. De recreatieve zonering bij Julianadorp heeft ook een positieve invloed. De autonome ontwikkeling wordt voor de kwaliteit van het NNN daarom beoordeeld als redelijk.

- Groen : NNN is gerealiseerd
- Oranje: NNN-grond is beschikbaar, maar nog niet ingericht
- Rood: Als NNN-grond aangewezen, maar nog niet ingericht

Figuur 6.4 NNN-gebieden in Den Helder. De Natura 2000-gebieden maken hier onderdeel van uit (de Natura 2000-gebieden op zee zijn hier niet aangegeven)

6.3.2.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie NNN

Areaal NNN

Het areaal aan NNN wordt als gevolg van de omgevingsvisie verder vergroot.⁸ Het betreft verbreding van de binnenduintrand, grenzend aan het Natura 2000-gebied Duinen Den Helder - Callantsoog. Landbouwgrond en sportvelden worden omgezet in natuur. De verbreding dient als buffer voor de kwetsbare natuur van de eerste duinenrij. Naast de verbreding van de duinenrij worden natuur en gebieden voor recreatie ruimtelijk gescheiden, waardoor de recreatiedruk op de nieuwe natuur beperkt blijft. De recreatiedruk wordt bovendien verminderd door alternatieve recreatiemogelijkheden elders in de gemeente te ontwikkelen. De verbreding van de duinenrij levert dus extra areaal aan NNN-gebied op, en versterkt de kwaliteit van het bestaande (naastliggende) natura 2000-gebied.

De beoordeling van het effect van de omgevingsvisie op het areaal aan NNN-gebied is positief.

Kwaliteit NNN

De ontwikkeling die van invloed kan zijn op de kwaliteit van de NNN-gebieden Mariëndal en De Nollen betreft woningbouw.

Aan de westrand van Nieuw Den Helder ligt een zoekgebied voor woningbouw dat grenst aan het NNN-gebied Mariëndal. Momenteel is dit agrarisch gebied. Omdat de rand van de stad hiermee wordt 'rechtgetrokken', en een onbebouwd gebied wordt opgevuld, zal dit geen wezenlijk effect op het NNN-gebied hebben.

Ten noorden van het NNN-gebied De Nollen ligt een volkstuinencomplex. Een gedeelte daarvan is in de omgevingsvisie aangewezen als zoeklocatie voor woningbouw. Omdat Het Nollenlandschap al ingeklemd ligt tussen De Schooten en Nieuw Den Helder, heeft dit – gezien de toch al geïsoleerde ligging - mogelijk negatieve gevolgen op de samenhang van het NNN-gebied met andere NNN-gebieden.

Er is een toename van de recreatiedruk te verwachten als gevolg van woningbouw. Maar doordat natuurgebieden en gebieden voor recreatie ruimtelijk gescheiden worden, blijft de recreatiedruk op de (nieuwe) natuur beperkt. De recreatiedruk wordt bovendien verminderd door alternatieve recreatiemogelijkheden elders in de gemeente te ontwikkelen. Netto is de verwachting dat de recreatiedruk op natuur gelijk blijft.

De ontwikkeling die van invloed kan zijn op het NNN-gebied Balgzand is de ontwikkeling van het bedrijventerrein Oostoever, waardoor hier meer (zwaardere) bedrijvigheid zal komen. Te denken valt aan effecten als gevolg van geluid, licht en trillingen.

^{8 8} Het is nog onbekend of het toegevoegde areaal formeel de status van NNN-gebied zal krijgen, maar beheer en onderhoud van het toegevoegde gebied zal overeenkomen met beheer en onderhoud van vergelijkbare NNN-gebieden, en het betreffende gebied zal ook functioneel onderdeel uitmaken van het NNN

De oevers liggen in de huidige situatie al in industrieel gebied en er is geen verbinding of samenhang met het gebied achter de dijk van polders en akkerbouw. Afhankelijk van de daadwerkelijke industriële ontwikkeling van het gebied is mogelijk sprake van negatieve effecten op de kwaliteit van het NNN. Dit dient bij verdere planvorming zorgvuldig ingepast te worden waarbij - al dan niet door het nemen van mitigerende maatregelen - effecten op het gebied kunnen worden voorkomen.

In de omgevingsvisie is aangegeven dat de mogelijkheden om buffergebieden rondom beschermde natuurgebieden te realiseren onderzocht worden, bijvoorbeeld door middel van natuur- en landschapsontwikkeling in de binnenduinrand. Als deze buffergebieden er komen heeft dit een gunstig effect op de kwaliteit van de NNN-gebieden. Ook is aangegeven dat verstoring van beschermde natuurgebieden door invloeden van buitenaf, bijvoorbeeld in de vorm van licht, geluid, trillingen of recreatiedruk voorkomen wordt.

De beoordeling van het effect van de omgevingsvisie op de kwaliteit van de NNN-gebieden is beperkt.

6.3.3 Biodiversiteit

6.3.3.1 Huidige situatie en autonome ontwikkeling biodiversiteit

Huidige situatie

Er zijn geen gegevens die specifiek betrekking hebben op de biodiversiteit in Den Helder. Wel is bekend dat de biodiversiteit wereldwijd in een hoog tempo afneemt. In Nederland daalde de biodiversiteit van ongeveer 40 % ten opzichte van de natuurlijke situatie in 1900 tot ongeveer 15 % in 2000 (Compendium voor de leefomgeving, www.clo.nl). De belangrijkste oorzaken van achteruitgang zijn verandering van het landgebruik, milieudruk en versnippering van ecosystemen. In vergelijking tot Europa en de rest van de wereld heeft Nederland aanzienlijk minder biodiversiteit over. In Europa als geheel resteert nog bijna de helft van de oorspronkelijke biodiversiteit. Op wereldschaal is ruim 70 % behouden gebleven. Wel neemt in Nederland de snelheid van verlies momenteel af.

Ondanks het relatief grote oppervlak en de verscheidenheid aan natuur in Den Helder vanwege de duinenrij, de Noordzee en de Waddenzee, zal de biodiversiteit in Den Helder niet wezenlijk groter zijn dan elders in Nederland. Ook in Den Helder is het grootste deel van het grondgebied (op het vasteland) in cultuur gebracht, en wordt de grond gebruikt voor woningbouw of landbouw waar geen tot weinig ruimte is voor natuurlijke flora en fauna. Daarom is de beoordeling van de biodiversiteit in de huidige situatie slecht.

Autonome ontwikkeling

In de strategie Klimaatadaptatie Noordkop 2021 - 2016 is het stimuleren van de toename van de biodiversiteit opgenomen als een van de klimaatadaptatie-opgaven. Dankzij het Kunming-Montreal-akkoord (2022) is te verwachten dat aanvullend maatregelen getroffen gaan worden waardoor de wereldwijde achteruitgang van de biodiversiteit wordt gestopt, en de biodiversiteit weer zal toenemen.

Het is te verwachten dat bij het treffen van maatregelen voor klimaatadaptatie de doelstellingen van het Kunming-Montreal-akkoord meegenomen worden. Voor Den Helder zijn nog geen specifieke maatregelen voorzien.

De beoordeling van de biodiversiteit volgens de autonome ontwikkeling is redelijk, gezien de verwachting dat maatregelen getroffen zullen worden.

6.3.3.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie biodiversiteit

Biodiversiteit komt met name onder druk te staan bij intensivering van het grondgebruik, met name in het landelijk gebied, als gevolg van stedelijke ontwikkeling en de aanleg van nieuwe infrastructuur. Dit is in Den Helder volgens de omgevingsvisie niet aan de orde.

Het open landschap en de bestaande natuurgebieden blijven behouden. Door het verbreden van de duinenrij wordt natuurgebied toegevoegd. Dit is gunstig voor de biodiversiteit in de omgeving. In de omgevingsvisie is bovendien aangegeven dat de mogelijkheden om buffergebieden rondom beschermde natuurgebieden te realiseren onderzocht worden, bijvoorbeeld door middel van natuur- en landschapsontwikkeling in de binnenduinrand. Ook dit is gunstig voor de biodiversiteit.

In het stedelijke gebied zetten we in op versterking van de biodiversiteit, bijvoorbeeld door groen en water toe te voegen en natuurinclusief bouwen te stimuleren. Hiervoor is binnen Den Helder voldoende ruimte. Doormiddel van ecologische verbindingen vergroten we het (potentiële) leefgebied van soorten, waardoor populaties meer levensvatbaar worden. Hiervoor zetten we in op sterke structuren van groen en water en maatregelen om veilig (hoofd)infrastructuur als wegen en het treinspoor over te steken.

Met name het duingebied is gevoelig voor verstoring door stikstofdepositie, wat een grote bedreiging vormt voor de biodiversiteit. Aangezien Den Helder geen grote piekbelasters qua stikstofuitstoot kent vraagt het terugdringen van de stikstofdepositie een brede aanpak. We zetten in op een transitie naar meer duurzame mobiliteit en het vervangen van fossiele energiebronnen door duurzame energiebronnen.

In het agrarisch gebied wordt de transitie naar meer duurzame landbouw gestimuleerd, waarbij geen of minder pesticiden worden gebruikt en kruidenrijke akkerranden voor belangrijke ecologische verbindingen kunnen vormen.

Voor de woningbouw zet de omgevingsvisie voornamelijk in op inbreiding van woningbouw. In Den Helder is ruimte om ook bij inbreiding voor woningbouw rekening te houden met klimaatadaptatie, en daarmee ook met het bevorderen of in stand houden van de biodiversiteit. Er wordt dan vooral gelet op een goede verdeling tussen steden, groen en water. De ontwikkeling van bedrijvigheid vindt plaats op de bestaande industrieterreinen en in de bestaande haven, en vormt daarmee geen extra bedreiging voor de biodiversiteit.

Ook de inzet op een mooie en aantrekkelijke omgeving voor recreatie en toerisme door de aanleg van een kanoroute biedt kansen voor het vergroten van de biodiversiteit, met name indien de kanoroute natuurlijk wordt ingericht met bijvoorbeeld natuurvriendelijke oevers.

De verstedelijking en aansluitend daarop het toenemend aantal inwoners en bezoekers kan mogelijk negatieve effecten hebben op de biodiversiteit. Ook kunnen bepaalde diersoorten (o.a. vogels en insecten) hinder ondervinden van de ontwikkelingen op het gebied van duurzame energie.

De verwachting is dat het nieuwe beleid in de omgevingsvisie per saldo een positief effect heeft op de biodiversiteit binnen de gemeente.

6.3.4 Hemelhelderheid

6.3.4.1 Huidige situatie en autonome ontwikkeling hemelhelderheid

Huidige situatie

De hemelhelderheid boven Den Helder, met veel bebouwing en bedrijvigheid, is net als in de rest van Nederland slecht. Vooral vanwege de nabijheid van het Natura 2000-gebied de Waddenzee, met als een van de kernwaarden duisternis, wordt de hemelhelderheid in de huidige situatie beoordeeld als slecht.

Autonome ontwikkeling

Er worden voor de hemelhelderheid geen belangrijke veranderingen verwacht in de autonome ontwikkeling. Daarom is de beoordeling van de hemelhelderheid voor de autonome ontwikkeling eveneens slecht.

6.3.4.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie hemelhelderheid

De omgevingsvisie biedt ruimte voor meer woningen. Ook wordt (binnen de bestaande begrenzings) ruimte gecreëerd voor de ontwikkeling van de haven door zwaardere (niet havengebonden) bedrijvigheid te clusteren in gebieden ten zuiden van de haven, grenzend aan de Waddenzee. Hiermee ontstaat ruimte voor nieuwe ondernemingen op de overige bedrijventerreinen en in de haven. Ook komen er meer woningen. Meer bedrijvigheid en meer woningen heeft zonder aanvullend beleid tot gevolg dat de hemelhelderheid afneemt. Juist boven de Waddenzee - waar aangrenzend zwaardere bedrijvigheid geclusterd wordt - is hemelhelderheid een belangrijke waarde die beschermd moet worden.

In de omgevingsvisie is opgenomen dat de mogelijkheden onderzocht worden om buffergebieden rondom beschermde natuurgebieden te realiseren, bijvoorbeeld door middel van natuur- en landschapsontwikkeling in de binnenduinrand. Verstoring van beschermde natuurgebieden door invloeden van buitenaf bijvoorbeeld in de vorm van licht, geluid, trillingen of recreatiedruk wordt voorkomen.

Met betrekking tot het verminderen van lichtuitstoot richting de Waddenzee zijn hier afspraken over vastgelegd, waaraan Den Helder zich heeft verbonden.

De huidige lichtuitstoot is in kaart gebracht en met betrokken partijen wordt gezocht naar mogelijkheden om de lichtuitstoot richting de Waddenzee terug te dringen en de hemelhelderheid te vergroten. Bij nieuwe ontwikkelingen wordt expliciet rekening gehouden met de invloed hiervan op beschermde natuurgebieden en worden negatieve invloeden voorkomen of zoveel mogelijk ingeperkt.

Daarom is het effect van de omgevingsvisie op hemelhelderheid positief.

6.3.5 Samenvatting resultaten

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed voorontwerp omgevingsvisie
Natura 2000-gebieden	Slecht	Redelijk	
Natuurnetwerk Nederland (NNN), Areaal	Goed	Goed	
Natuurnetwerk Nederland (NNN), Kwaliteit	Redelijk	Redelijk	
Biodiversiteit	Slecht	Redelijk	
Hemelhelderheid	Slecht	Slecht	

Aanbeveling voor het vervolg, Natura 2000-gebieden

Houd bij de ontwikkeling van de haven rekening met de gevoeligheid van de zeehonden (die rusten bij 't Kuitje) voor trillingen. Zorgvuldige inpassing kan (ook tijdelijk) effecten op Natura 2000-gebieden en NNN tot een minimum beperken.

Advies Biodiversiteit

Neem beleid op voor het terugdringen van het gebruik van pesticiden en bijvoorbeeld aanleg van kruidenrijke akkerranden. Nu wordt het alleen meegenomen als onderdeel van maatregelen in het kader van klimaatadaptatie.

Advies Hemelhelderheid

Neem beleid om op de kernwaarde donkerte (conform de Agenda voor het Waddengebied 2050) boven de Waddenzee te beschermen

6.4 Verkeer en vervoer

6.4.1 Bereikbaarheid

6.4.1.1 Huidige situatie en autonome ontwikkeling bereikbaarheid

Huidige situatie

Door de ligging van Den Helder is bereikbaarheid voor verschillende vervoermiddelen niet vanzelfsprekend. Waar er juist sprake is van een strategische ligging ten opzichte van de Noordzee en Waddenzee voor de haven, betekent het feit dat de gemeente aan drie zijden wordt omringd door water dat de doorstroming van wegvervoer lastiger is. Daarbij ligt Den Helder qua afstand en reistijd verder van andere grote steden in de Randstad en Noord-Nederland dan de omringende gemeenten (met uitzondering van gemeente Texel). Voor banen, opleidingen en voorzieningen die niet in Den Helder aanwezig zijn, moet vanuit Den Helder verder en langer gereisd worden.

De situatie in Den Helder is dus vrij uniek, gezien de ligging in de kop van Noord-Holland, met aan drie kanten beschermd water (Natura 2000-gebied en NNN).

Daarnaast komt dat, hoewel anders ervaren, de extra reistijdminuten over een jaar als gevolg van congestie (filevorming) geen aanleiding geven tot grote infrastructurele aanpassingen: de bereikbaarheidsindicator⁹ voor Den Helder komt uit op 89, ten opzichte van 99 voor de Nederland. Oftewel: Den Helder scoort beter op bereikbaarheid, ofwel de hemelsbrede deur-tot-deursnelheid naar een gebied. De ervaren bereikbaarheid (niet in cijfers te vatten) is anders: de reistijd naar Den Helder wordt als lang en langzaam ervaren, wat niet bijdraagt aan het bereikbaarheidsgevoel voor Den Helder.¹⁰ Bovendien is er binnen de gemeente (met name op de N250) sprake van filevorming en slechte doorstroming.

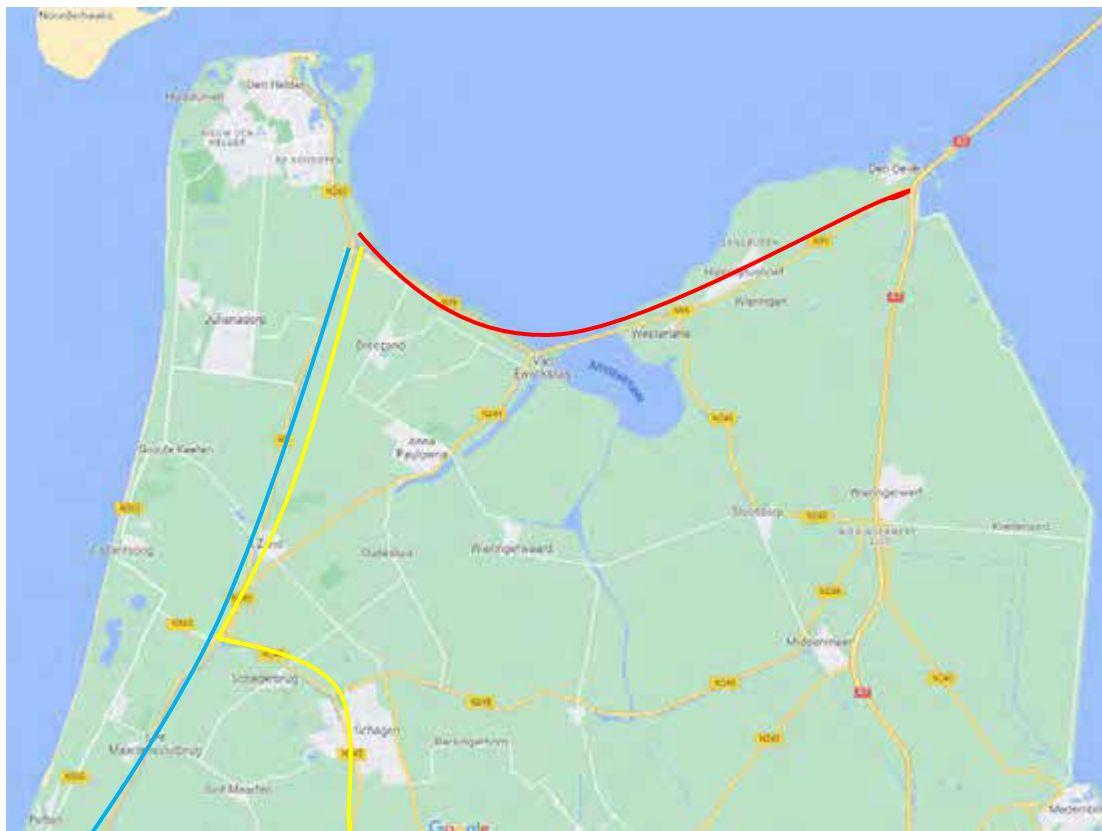
(Vaar)wegvervoer

In de huidige situatie zijn op hoofdlijnen twee routes belangrijk om via de weg in Den Helder te komen: de N9 (blauwe route, waarbij de gele route een combinatie is van N9 en N245) en de N99 (rode route), zie onderstaande figuur 6.5.

⁹ Het Rijk gebruik in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte de moeite uitgedrukt in tijd en kosten per kilometer die het de gebruiker kost om de bestemming te bereiken. Onderzoekers nemen de afstand die moet worden afgelegd om een bestemming te bereiken mee in de definitie. (P.3 Bereikbaarheidsrapport 0.2, Movares 2019).

¹⁰ Movares 2019, Bereikbaarheidsrapport 0.2, via:

<https://gemeenteraad.denhelder.nl/documenten/Raadsinformatiebrief/Movares-Bereikbaarheidsrapport-definitief.pdf>

Figuur 6.5 Belangrijke routes in Noord-Holland voor de bereikbaarheid van Den Helder

De N9 (blauwe route) begint in Den Helder en loopt parallel aan het Noordhollandsch Kanaal richting Alkmaar en verder zuidelijk (vanaf Kooimeer) als A9 naar Haarlem en Amsterdam. Vooral voor doorgaand verkeer aan de westkant van Amsterdam en verder richting Zuid-Holland is dit de voorkeursroute. Aan de westkant van Noord-Holland ligt ook de gele route. Deze bestaat uit N9 en N248/N245 (richting Schagen en Alkmaar) en wordt vooral gebruikt door mensen uit het noorden en oosten van Alkmaar, Heerhugowaard en bewoners van Schagen. De N99 (rode route) ligt in het noorden van Noord-Holland en verbindt Den Helder met de A7 richting Amsterdam (via de N240) en de Afsluitdijk.¹¹

Bovengenoemd Noordhollandsch Kanaal kan worden gezien als regionale vaarwegverbinding. Deze heeft een economische functie voor binnenvaart, maar wordt ook gebruikt door recreatief vaarverkeer.

De belangrijkste regionale verbindingen zijn de N250 (binnen de gemeente Den Helder), die vanaf de gemeentegrens doorgaat in oostelijke (N99) en zuidelijke richting (N9), het NS-treinspoor, waarbij Den Helder het kopstation is op het traject naar Nijmegen via o.a. Alkmaar, Amsterdam en Utrecht, en de TESO-veerboot tussen Den Helder en Texel.

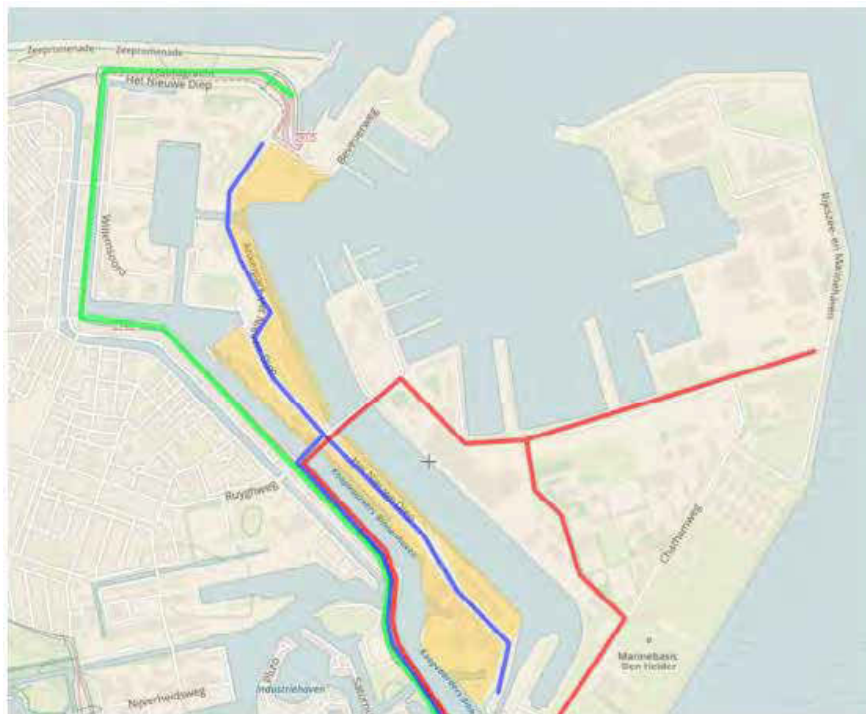
¹¹ Antea Group 2019, 2x2 Bereikbaarheid Den Helder, [18-III-2019-quick-scan-2x2-den-helder-definitief.pdf](#) ([dekopwerkt.nl](#))

Door het samenkomen van verschillende stromen van wegverkeer (stadsverkeer, TESO-verkeer, havenverkeer, verkeer naar de marinehaven) in de binnenstad van Den Helder is de N250 kwetsbaar voor filevorming en is de doorstroming daar suboptimaal. Daarbij is de N250 in feite de enige regionale hoofdverbinding Den Helder in. Hiermee staat de bereikbaarheid van Den Helder onder druk.

Den Helder en Julianadorp zijn, als gevolg van de ligging, relatief lastig te bereiken. Doorstroming op de N9 richting het zuiden gaat traag, maar de wegcapaciteit is volgens beheerder Provincie Noord-Holland op dit moment voldoende. Op lokaal niveau zijn er twee belangrijke noord-zuid wegen: de Langevliet/Nieuweweg en de Zanddijk/Jan Verfaillweg als verbindingen tussen Julianadorp en Den Helder.

Ook de bereikbaarheid binnen de gemeente Den Helder is op sommige locaties een zorgpunt, met name in en om het Stadshart. Belangrijk onderwerp daarbij is met name het verkeer van en naar de TESO. In de afgelopen jaren is het aantal bezoekers van Texel sterk gestegen, wat vooral op vrijdagen en feestdagen zorgt voor file op de N250 door vakantieverkeer naar Texel. Dat zorgt ervoor dat de doorstroming binnen Den Helder extra onder druk staat. De afgelopen jaren zijn er diverse onderzoeken gedaan naar de bereikbaarheid voor met name wegverkeer van Den Helder. Op enkele punten is als resultaat van onderzoek de verkeerssituatie aangepast ten behoeve van een betere doorstroming. Een aantal voorbeelden: de kruising met de Guldemonsweg is aangepast, de kruising met de Ravelijnweg is een rotonde geworden en op de kruising Molenplein - Hoofdgracht zijn enkele wegen voorzien van een voorsorteervak, wat de doorstroming ten goede komt.

In figuur 6.6 zijn de belangrijkste gebiedsontsluitende routes voor gemotoriseerd verkeer van de drie belangrijkste gebruikersgroepen weergegeven: toeristisch verkeer, marine verkeer en havenverkeer. De oranje vlakken geven de bestaande haven- en bedrijventerreinen weer. Groen is de N250 en is de belangrijkste route voor toeristisch verkeer: verkeer richting de TESO en het centrum maakt gebruik van deze N250. De rode lijnen geven de twee ontsluitingsroutes van het marine verkeer weer. De blauwe lijn toont de ontsluitingsroute voor het havenverkeer. Zichtbaar is dat het zuidelijk deel van de N250 in Den Helder door alle groepen wordt gebruikt. Er is daarom sprake van veel congestie op dit deel van de N250.

Figuur 6.6 Gebiedsontsluitingsroutes huidige situatie Den Helder (Bron: Movares 2019, Bereikbaarheidsrapport 0.2)

Beperkingen die het lastig maken een oplossing te vinden voor het probleem rondom doorstroming binnen Den Helder worden gevormd door het feit dat de N250 direct door het centrumstedelijke weefsel loopt en er daardoor zeer weinig ruimte is voor ruimtelijke inpassing van wegverbredingen of andere maatregelen om de weg uit te breiden, er een marineterrein met beperkte toegang is en er zogenaamde plofzones rondom opslag van explosieven zijn.

Openbaar vervoer

Een ander zorgpunt is de bereikbaarheid met het openbaar vervoer binnen de gemeente. Door afnemende reizigersaantallen, versterkt door de coronapandemie, zijn de dienstregelingen voor buslijnen de laatste jaren ingeperkt. Den Helder is met twee treinstations verbonden met Alkmaar en de Randstad, waarvan Julianadorp (via Station Den Helder Zuid) ook gebruikmaakt. Tweemaal per uur vertrekt er een intercity vanaf Station Den Helder richting Amsterdam, met als eindbestemming Nijmegen. Tijdens de spits rijden er extra treinen met als eindbestemming Maastricht. Verder rijden er bussen: vier stadslijnen (Den Helder Station – Julianadorp, Den Helder Station – Station Den Helder Zuid via Nieuw Den Helder, Den Helder Station – Den Helder Station via De Schooten en de Texelhopper vanaf Den Helder Station naar de TESO) en drie streekbussen (richting Hoorn, richting Schagen en een kustbus richting Petten die alleen in de zomer rijdt). Belangrijke gebieden die niet met het openbaar vervoer worden ontsloten zijn de kern Huisduinen en grote werklocaties als bedrijventerreinen Kooypunt en Oostoever en het marineterrein op de Nieuwe Haven.

De bereikbaarheid van Den Helder is niet optimaal, maar dat is deels meer in de beleving van mensen dan dat het in cijfers uit te drukken is: de reistijd naar Den Helder wordt als lang en langzaam ervaren. Den Helder kampt echter wel daadwerkelijk met slechte doorstroming en filevorming op de N250, vanwege het feit dat deze weg de enige regionale toegangsweg Den Helder in is en op deze weg meerdere verkeersstromen samenkomen. Dit in overweging nemend en gezien bovenstaande situatieschets, wordt de huidige situatie beoordeeld als redelijk voor wat betreft bereikbaarheid van de gemeente voor diverse vervoermiddelen.

Autonome ontwikkeling

Het toenemend aantal inwoners, forenzen en bezoekers, in combinatie met de welvaartsgroei en groei van het aantal reiskilometers zal de druk op de bereikbaarheid vergroten. Het aantal knelpunten zowel op wegen als sporen zal daardoor toenemen. Dit heeft zowel voor het gebruik van de auto, als voor het gebruik van het openbaar vervoer negatieve gevolgen. De verwachting is dat door deze ontwikkelingen de tevredenheid onder inwoners over de bereikbaarheid van Den Helder zal afnemen. De gemeenten Amsterdam en Almere hebben echter in samenwerking met de Vervoerregio Amsterdam en de provincies Noord-Holland en Flevoland het Regionaal OV Toekomstbeeld 2040 voor Noord-Holland en Flevoland opgesteld.¹² Deze beschreven ambitie is op 20 november 2019 aangeboden aan de minister van Infrastructuur en Waterstaat. Wanneer deze ambities waargemaakt worden, heeft dit positieve gevolgen voor de bereikbaarheid van Den Helder. Zo wordt er ingezet om op langere termijn het aantal passagiers te verhogen en de frequentie te verhogen van twee naar vier intercity's op het traject Den Helder – Alkmaar ('de Helderse lijn').

Een belangrijke ontwikkeling op het gebied van mobiliteit is de toenemende aandacht voor langzaam verkeer en met name de fiets als vervoersmiddel voor relatief korte reizen binnen de gemeente Den Helder of van of naar de omliggende regio. Het feit dat fietsen gezond en duurzaam is en minder ruimte vraagt qua infrastructuur en parkeren maakt het een interessant alternatief voor autovervoer. De gemeente kan een rol spelen in het stimuleren van fietsgebruik en het verzorgen van de juiste randvoorwaarden voor inwoners om de fiets te pakken. Een andere interessante ontwikkeling is de opkomst van deelmobiliteit. Hierbij worden auto's, fietsen of andere vervoersmiddelen via een systeem door verschillende gebruikers benut, waardoor er sprake kan zijn van efficiënter gebruik van het vervoersmiddel en de openbare ruimte.

De autonome ontwikkeling omvat geen maatregelen voor het knelpunt N250. Er is/wordt wel onderzoek gedaan naar het optimaliseren van de verkeerslichten en de aanleg van de Ravelijnbrug, want die maatregelen hebben de meeste invloed op een betere doorstroming op de N250 in Den Helder.¹³ Of die aanpassingen gaan plaatsvinden, is nog niet duidelijk.

¹² Gemeente Amsterdam, Gemeente Almere, Vervoerregio Amsterdam, Provincie Noord-Holland en Provincie Flevoland: Regionaal OV Toekomstbeeld 2040 voor Noord-Holland en Flevoland (2019)

¹³ [Handvatten structurele bereikbaarheid van Den Helder | Al het nieuws uit Den Helder \(rodi.nl\)](#)

Het stimuleren van fietsgebruik zal mogelijk (de vermindering van) het wegverkeer ten goede komen, maar in hoeverre dit iets zal bijdragen aan het gevoel van bereikbaarheid is maar de vraag.

De autonome ontwikkeling voor de bereikbaarheid voor diverse vervoermiddelen wordt daarom als redelijk beoordeeld.

6.4.1.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie bereikbaarheid

De verwachting is dat een toenemend aantal inwoners, ondernemers en bezoekers zoals dat de wens is van de gemeente de druk op de bereikbaarheid zal vergroten. Kijkend naar het beleid in de omgevingsvisie lijkt een toename van druk op de bereikbaarheid reëel. Zo heeft de gemeente de ambitie om woningen bij te bouwen en wil zij een gemeente zijn die aantrekkelijk is voor bewoners, ondernemers en bezoekers.

Tegelijkertijd vindt de gemeente het belangrijk om de bereikbaarheid van Den Helder zo optimaal mogelijk te maken, met verschillende vervoersmiddelen. Daartoe wordt ingezet op goede fietsverbindingen (o.a. in de vorm van een doorfietsroute tussen Den Helder en Julianadorp en verder richting de regio) en voorzieningen voor wandelaars.

Ook zet de omgevingsvisie in op openbaar vervoer: een sterk OV-netwerk, zowel qua bovenregionale (hoofd)verbindingen als het lokale en regionale netwerk, met bijvoorbeeld ontsluiting van grote werklocaties door het OV. Verder wordt ingezet op een toekomstige verdubbeling van de spoorcapaciteit, van enkelspoor naar dubbelspoor.

De haven is voor Den Helder ook heel belangrijk, vanwege de open toegang tot zee. De gemeente wil daarom een tweede vaarverbinding toevoegen, namelijk tussen de haven en de Waddenzee, via Willemsoord. Deze route biedt dan een extra optie voor de verbinding tussen haven en zee en kan ook gebruikt worden door recreatief vaarverkeer.

Voor bereikbaarheid via de weg wordt regionaal gekeken naar de meest geschikte oplossing om Den Helder en de Kop van Noord-Holland beter bereikbaar te maken. Daarbij wordt voor de bereikbaarheid met de auto op de lange termijn ingezet op de aanleg van de N77, een nieuwe verbinding tussen de N99 en de A7. Hiermee wordt Den Helder directer verbonden met de A7 richting Amsterdam/Randstad en Friesland en is het de bedoeling dat de reistijd per auto van en naar Den Helder verkort kan worden.

Voor bereikbaarheid via de weg binnen de gemeente Den Helder is een belangrijk aandachtspunt de N250 als hoofdverbinding tussen Den Helder en de hoofdwegen richting de buurgemeenten (N9, N99). Er wordt zoveel mogelijk ingezet op ontmenging van de verschillende verkeersstromen op de N250 om zo drukte en oponthoud te voorkomen. Het is de bedoeling dat deze ontmenging vorm gaat krijgen door een combinatie van het realiseren van een nieuwe, verbeterde ontsluiting van de Marine- en civiele haven, het aanpassen van de routeringen binnen het gebied en het optimaal organiseren van logistieke en mobiliteitsstromen binnen het Maritiem Cluster. De bestaande wegen en infrastructuur zijn hierbij dus het uitgangspunt.

Er is geen sprake van de aanleg van nieuwe wegen en/of wegtracés. Een van de voorgenomen ontwikkelingen is ook een transferium op Kooypunt: daar kunnen mensen die gebruik willen maken van de TESO al parkeren en vanaf daar naar de boot worden vervoerd met bijvoorbeeld een (waterstof)bus. Of deze maatregelen daadwerkelijk voldoende effect gaan hebben, wordt nog nader onderzocht.

Voor bereikbaarheid is ook een duidelijk parkeerbeleid van belang. In het grootste gedeelte van de gemeente is de parkeeruitdaging op te lossen met een combinatie van parkeren op eigen terrein en parkeren op straat. In de Stad binnen de Linie gaat de gemeente onderzoeken hoe de huidige parkeerruimte optimaal benut kan worden. Daarbij wordt ingezet op een mix van verschillende instrumenten, zoals regulering, het faciliteren van (collectieve) parkeeroplossingen en het stimuleren van alternatieve vervoersmiddelen.

De verwachting is dat het beleid in de omgevingsvisie bijdraagt aan een betere bereikbaarheid, zowel binnen de gemeente als regionaal gezien. Of de maatregelen voldoende krachtig zijn voor de verwachte toenemende druk op de bereikbaarheid zal moeten blijken, maar desondanks wordt de invloed van de omgevingsvisie op de bereikbaarheid voor diverse vervoermiddelen als positief beoordeeld.

6.4.2 Duurzame mobiliteit

6.4.2.1 Huidige situatie en autonome ontwikkeling duurzame mobiliteit

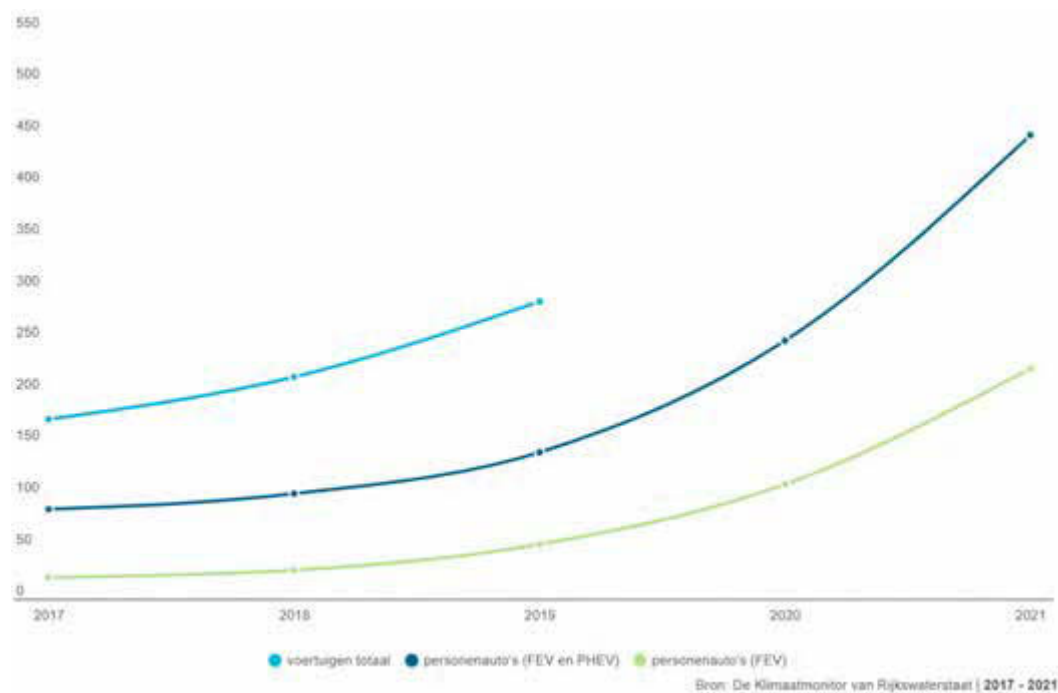
Huidige situatie

De energietransitie vraagt onder andere om grote veranderingen op het gebied van mobiliteit.

Met duurzame mobiliteit wordt bedoeld een toekomstbestendige manier van vervoer, waarbij verplaatsingen geen invloed hebben op het milieu en steeds minder CO₂-uitstoot veroorzaken.¹⁴ Te denken valt aan gebruik van elektrische voertuigen, openbaar vervoer, fiets en deelmobiliteit.

Uit cijfers van de gemeente Den Helder blijkt dat onder bewoners het aantal elektrische auto's de laatste jaren toeneemt, wat bijdraagt aan de afname van CO₂-uitstoot (zie figuur 6.7). Ook het aandeel elektrische auto's bij forenzen en vakantieverkeer zal naar verwachting toenemen.

¹⁴ De duurzame adviseurs, <https://deduurzameadviseurs.nl/wat-is-duurzame-mobiliteit/#:~:text=Met%20duurzame%20mobiliteit%20bedoelen%20we%20een%20toekomstbestendige%20manier,zijn%20een%20belangrijk%20onderdeel%20van%20het%20dagelijks%20leven.>

Figuur 6.7 Elektrische personenauto's in de gemeente Den Helder. FEV staat voor Full Electric Vehicle, PHEV staat voor Plug-In Hybride Vehicle. (Bron: denhelder.incijfers.nl/dashboard/duurzaamheid)

Openbaar vervoer is beschikbaar in de gemeente Den Helder: er zijn twee treinstations en meerdere lijnen van stads- en streekbussen. De stads- en streekbussen rijden nog niet emissieloos; daar kan wel op gestuurd worden. In paragraaf 5.3.1.1 is meer geschreven over de situatie van het openbaar vervoer in Den Helder.

In figuur 6.8 is te zien dat tussen 2015 en 2019 het percentage fietsgebruik in Den Helder op 26-35 % lag bij afstanden tot 7,5 kilometer. Dat is aan de lage kant.

Figuur 6.8 Fietsgebruik 2015-2019 in Nederland. (Bron: <https://www.sportenbewegenincijfers.nl/kaarten/fietsgebruik>)

Een interessante ontwikkeling is de opkomst van deelmobiliteit. Hierbij worden auto's, fietsen of andere vervoersmiddelen via een systeem door verschillende gebruikers benut, waardoor er sprake kan zijn van efficiënter gebruik van het vervoersmiddel en de openbare ruimte. Ter illustratie: de gemiddelde personenauto in Nederland staat meer dan 90 % van de tijd stil op een parkeerplaats. In de Kop is in 2020 het concept van zogenaamde Mobipunten gelanceerd, waar op verschillende locaties in de Kop een deelauto of -fiets kan worden genomen om de reis voort te zetten. Deze locaties liggen bijvoorbeeld centraal in de kernen of bij knooppunten van openbaar vervoer, om zo een aanvulling te zijn op de huidige vervoersmogelijkheden. In 2020 zijn in totaal twaalf Mobipunten gerealiseerd in Den Helder, Anna Paulowna, Middenmeer, Schagen, Den Oever, Wieringerwerf, 't Veld en Agriport.

Bovengenoemde vormen van duurzame mobiliteit zijn aanwezig in de gemeente, maar kunnen nog verder ontwikkeld en gefaciliteerd worden. De huidige situatie voor het gebruik van duurzame mobiliteit wordt daarom als redelijk beoordeeld.

Autonome ontwikkeling

De verwachting is dat de bevolkingsgroei voorlopig zal aanhouden. De komende jaren wordt er namelijk een sterke groei aan arbeidsplaatsen verwacht bij de Koninklijke Marine en rondom de energietransitie en het maritieme cluster in Den Helder. Groei betekent meer bewegingen binnen de gemeente en daarmee ook meer druk op infrastructuur.

Een belangrijke ontwikkeling op het gebied van mobiliteit is de toenemende aandacht voor langzaam verkeer en met name de fiets als vervoersmiddel voor relatief korte reizen binnen de gemeente Den Helder of van of naar de omliggende regio. Het feit dat fietsen gezond en duurzaam is en minder ruimte vraagt qua infrastructuur en parkeren maakt het een interessant alternatief voor autovervoer. De gemeente kan een rol spelen in het stimuleren van fietsgebruik en het verzorgen van de juiste randvoorwaarden voor inwoners om de fiets te pakken. Ook de aanwezigheid van aantrekkelijke, groene routes kan een rol spelen in het fietsgebruik.

Deelmobiliteit is al in opkomst en zal verder ontwikkelen. Een van de concepten die in dit kader al vorm hebben gekregen zijn de 'Mobipunten'. Er is bestaand beleid om in elke wijk een Mobipunt te hebben en dit beleid is in uitvoering. Bij grotere ontwikkelingen wordt bekeken in hoeverre deelmobiliteit kan worden meegenomen. Hierdoor kan het autobezit en daarmee het aantal noodzakelijk aan te leggen parkeerplaatsen worden verminderd.

Er worden verder geen grote veranderingen doorgevoerd om het gebruik van duurzame vervoermiddelen te stimuleren. De autonome ontwikkeling voor het gebruik van duurzame mobiliteit wordt daarom beoordeeld als redelijk.

6.4.2.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie duurzame mobiliteit

In de omgevingsvisie staat beschreven dat ingezet wordt op een transitie naar meer duurzame mobiliteit. Wandelen en fietsen moet altijd veilig mogelijk zijn, ook voor mensen die minder mobiel zijn of een beperking hebben. Er wordt ruimte gegeven aan langzaam (= duurzaam) verkeer: om fietsen te stimuleren komt er een doorfietsroute tussen Den Helder en Julianadorp en vanaf daar ook richting de regio en wordt er ook op andere (knel)punten gewerkt aan goede fietsverbindingen binnen Den Helder en richting buurgemeenten. Den Helder heeft de ambitie om de meest fietsvriendelijke gemeente te willen worden.

Een andere manier waarop wordt ingezet op duurzame mobiliteit is concentratie van verschillende mobiliteitsvormen in en rondom het stationsgebied en inzet op de kracht en kwaliteit van de knooppunten van openbaar vervoer en het aantrekkelijker en uitnodigender maken van stationsgebieden om op die manier gebruik van het OV en andere mobiliteitsvormen te stimuleren. Ook deelvervoer is een belangrijke vorm van duurzame mobiliteit waar aandacht voor is binnen de gemeente: er worden mobiliteitshubs gecreëerd om multimodale en deelmobiliteit te ondersteunen.

Om de transitie naar elektrische mobiliteit te faciliteren wordt een dekkend netwerk van laadinfrastructuur aangelegd.

Duurzame mobiliteit krijgt zeker aandacht in de omgevingsvisie en gezien het bovenstaande is de conclusie dat omgevingsvisie een positief effect heeft op het gebruik van duurzame mobiliteit.

6.4.3 Verkeersveiligheid

6.4.3.1 Huidige situatie en autonome ontwikkeling verkeersveiligheid

Huidige situatie

Uit onderzoek van de GGD Hollands Noorden uit 2018 blijkt dat het aantal verkeersslachtoffers in Den Helder in 2015 op 317 lag.¹⁵ Cijfers van het Bestand geRegistreerde Ongevallen Nederland (BRON) van Rijkswaterstaat laten zien dat die aantallen na 2016 over het algemeen zijn gaan dalen.

Tabel 6.1 Aantal door de politie geregistreerde verkeersongevallen, gewonden en doden in de gemeente Den Helder

Tijdperiode	Status	Verkeersongevallen	Gewonden	Doden
2017	Definitief	316	69	2
2018	Afgesloten	315	69	5
2019	Afgesloten	283	64	2
2020	Afgesloten	231	47	0
2021	Afgesloten	221	41	1
2022 tot en met Q2	Voorlopig	131	32	1
Totaal		1.497	322	11

© 2022 VIA, Overzicht verkeersongevallen en -slachtoffers per tijdperiode

In bovenstaande tabel 6.1 uit de verkeersveiligheidsrapportage BLIQ¹⁶ is te zien dat het aantal verkeersongevallen in de jaren sinds 2017 is afgenomen, evenals het aantal gewonden. Het aantal doden ten gevolge van verkeersongevallen blijft boven de 0, met een piek van 5 doden in 2018 (0 is het streven van de Europese Unie voor 2050). Interessant is ook dat in ditzelfde rapport (pagina 5) staat beschreven dat ongeveer 74 % van de verkeersslachtoffers valt in de groep 'kwetsbare vervoerswijzen' (langzaam vervoer).

Hoewel het totaal aantal ziekenhuisopnamen van verkeersslachtoffers de afgelopen jaren lijkt te stabiliseren in de regio Noord-Holland Noord, ligt het aantal slachtoffers hoger dan in andere regio's binnen de provincie. Inwoners van de noordelijke regio van de provincie worden relatief vaker behandeld op de spoedeisende hulp en/of in het ziekenhuis als gevolg van een verkeersongeval. Oorzaken voor deze afwijking zijn niet nader onderzocht. Het rapport Verkeersongevallen in Noord-Holland spreekt van mogelijke oorzaken: demografische verschillen, verschillen in inrichting van wegen, ander gedrag van weggebruikers of verhoogd risico's door meer reizigerskilometers.

De ontwikkeling van de afgelopen jaren laat een positieve trend zien voor het aantal verkeersslachtoffers.

¹⁵ GGD Hollands Noorden, november 2018, <https://gezondn.nl/jive>

¹⁶ STAR, 2022, BLIQ, Focus op veilig en vlot verkeer in Gemeente Den Helder, Verkeersveiligheidsrapportage Periode 2017 t/m Q2 2022.

De situatie was slecht en is verbeterd. De 0-norm van de Europese Unie (voor 2050) voor verkeersdoden is echter nog niet behaald en ook ligt het aantal verkeersslachtoffers hoger in de regio Noord-Holland Noord dan in andere regio's binnen de provincie. Op basis van bovenstaande wordt de huidige situatie voor verkeersveiligheid beoordeeld als slecht.

Autonome ontwikkeling

De meeste ongelukken in het verkeer gebeuren als gevolg van menselijke fouten. Als auto's meer zelfrijdend zijn en automatisch verbonden zijn met andere auto's en verkeersdeelnemers, dan ontstaat er een systeem waarin menselijke fouten steeds minder een rol spelen. Ook kunnen technologische ontwikkelingen zoals autonoom en 'connected' rijden leiden tot een verkleining van de verkeersruimte. In potentie kan dit een zeer grote, positieve impact hebben op verkeersveiligheid vanwege een efficiënter verkeers- en transportsysteem en het doorontwikkelen van dynamisch verkeersmanagement. Echter, hoe snel dit gaat, hoe goed de technologie ongelukken kan voorkomen en in hoeverre de nieuwe vervoerssystemen een eigen infrastructuur vereisen, is nog onzeker.

Innovaties kunnen ook verkeersveiligheidsrisico's met zich meebrengen. Zo leiden activiteiten als mobiel bellen, whatsappen en het instellen van het navigatiesysteem tot afleiding in het verkeer. Verkeersafleiding vormt daarom een belangrijk thema binnen verkeersveiligheid.

Een andere ontwikkeling, die risico's kan opleveren is de elektrische fiets. Wanneer accu's verbeteren en snelheden verhoogd worden, kan de fiets op termijn een aantrekkelijk vervoermiddel worden voor middellange afstanden. Deze ontwikkeling kan echter risico's opleveren, bijvoorbeeld wanneer senioren vaker gebruik gaan maken van e-bikes. Senioren zijn een kwetsbare bevolkingsgroep, waarvoor de consequentie van een fietsongeval groter wordt door de hogere snelheid. Aangezien de trend in de Noordkop een afname van mensen in de leeftijdscategorie onder de 65 en een toename van mensen in de leeftijdscategorie boven de 65 toont, is er mogelijk sprake van een risicotoename.

Aangezien technologische ontwikkelingen zich voortzetten, maar er anderzijds sprake is van een mogelijke risicotoename wordt de autonome ontwikkeling beoordeeld als redelijk.

6.4.3.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie verkeersveiligheid

Verkeersveiligheid gaat in de gemeente Den Helder met name over fietsen en over de snelheid van gemotoriseerd vervoer. In de omgevingsvisie heeft de gemeente beleid opgenomen om de verkeersveiligheid te verbeteren en staat beschreven dat Den Helder een fietsvriendelijke gemeente wil zijn en actief werkt aan het vergroten van de rol van de fiets in het kader van mobiliteit binnen de gemeente. Zo komt er een fietstunnel bij station Den Helder Zuid, wordt er ingezet op een doorfietsroute tussen Julianadorp en Den Helder, ligt de focus op zwakke of ontbrekende schakels in het fietsnetwerk en is het de visie dat fietsers voorrang gaan krijgen op rotondes binnen de bebouwde kom. Als het gaat om maximumsnelheid, is het de bedoeling dat op een aantal wegen de maximumsnelheid omlaag gaat. Hierbij wordt binnen de bebouwde kom zoveel mogelijk ingezet op het afwaarderen van wegen zonder gebiedsontsluitende functie van 50 km/u naar 30 km/u.

Bij de inrichting van de openbare ruimte wordt ruimte en prioriteit gegeven aan langzaam verkeer. Daarnaast is de ontmenging van verkeersstromen op de N250 een van de speerpunten in de omgevingsvisie. De herinrichting naar toeristische kustroute van het zuidelijk deel van de Jan Verfaillweg en de Zanddijk biedt ook kansen om de oversteekbaarheid te verbeteren en daarmee de veiligheid voor langzaam verkeer. De verwachting is dat de omgevingsvisie per saldo een positieve invloed heeft op de verkeersveiligheid.

6.4.4 Samenvatting resultaten

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed ontwerp omgevingsvisie
Bereikbaarheid	Redelijk	Redelijk	
Duurzame mobiliteit	Redelijk	Redelijk	
Verkeersveiligheid	Slecht	Redelijk	

6.5 Geluid

6.5.1 Verkeerslawaaï

6.5.1.1 Huidige situatie en autonome ontwikkeling verkeerslawaaï

Huidige situatie

Den Helder heeft vanwege de ligging in de kop van Noord-Holland geen doorgaande wegen. Wel is de N250 de route naar de boot naar Texel. Er zijn geen snelwegen, wel een provinciale weg (de N250), twee regionale 60 km/u wegen en relatief veel 50 km/u wegen.

In Den Helder is vaker dan gemiddeld sprake van geluidoverlast van verkeer over kleinere wegen, waar maximaal 50 km/u of 30 km/u gereden mag worden. Omdat wel voldaan wordt aan wettelijke normen, is de beoordeling van de huidige situatie voor geluidoverlast door verkeer redelijk.

Autonome ontwikkeling

In de autonome ontwikkeling verandert de situatie niet wezenlijk. Doordat er meer woningen worden gebouwd, zullen er mogelijk meer mensen last krijgen van verkeerslawaaï. Tegelijk zal het verkeerslawaaï afnemen, doordat steeds meer nieuwe auto's elektrisch en dus stil zijn. Bovendien wordt in de autonome ontwikkeling steeds meer gebruik gemaakt van duurzaam vervoer, zoals de fiets en het openbaar vervoer, wat niet gepaard gaat met (meer) geluidoverlast.

De beoordeling van de autonome ontwikkeling voor geluidoverlast door verkeer is daarom per saldo gelijk aan de huidige situatie, namelijk redelijk.

6.5.1.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie verkeerslawaaï

Conform de omgevingsvisie wordt de komende jaren gekeken welke wegen binnen de bebouwde kom kunnen worden afgewaardeerd naar 30 km/u wegen, zonder negatieve gevolgen voor de bereikbaarheid en doorstroming. Deze maatregel wordt getroffen in verband met het verbeteren van de verkeersveiligheid, maar leidt ook tot vermindering van de geluidoverlast van deze wegen. De omgevingsvisie zet bovendien in op het treffen van isolerende maatregelen in woningen. Daarmee kan zowel het energieverbruik als de hinder die mensen ervaren van het verkeerslawaaï worden verminderd. Het effect van de omgevingsvisie is dus dat geluidoverlast door verkeer zal afnemen, door de afwaardering van wegen. Tegelijkertijd zal het resterende lawaaï tot minder overlast leiden, door isolatie van woningen.

De omgevingsvisie streeft ernaar woningen en functies die overlast geven, zoals zwaardere bedrijvigheid en doorgaand verkeer, van elkaar te scheiden. Ook dit zal leiden tot een afname van geluidoverlast door verkeer.

De toename van het verkeer als gevolg van de woningbouw en economische ontwikkeling volgens de omgevingsvisie zal mogelijk tot gevolg hebben dat meer mensen overlast kunnen ervaren als gevolg van verkeerslawaaï. Maar net als in de autonome ontwikkeling zal tegelijk het verkeerslawaaï afnemen doordat steeds meer nieuwe auto's (en overige vervoermiddelen) elektrisch zullen zijn. Vanaf 2030 moeten in Nederland alle nieuwe auto's elektrische auto's zijn, en vanaf 2050 mogen er in Europa geen brandstofauto's meer de weg op. Elektrische auto's zijn stille auto's. Bovendien wordt in de omgevingsvisie ingezet op meer duurzame mobiliteit, die niet gepaard gaat met (meer) geluidoverlast.

Het effect van de omgevingsvisie op geluidoverlast door verkeer is gezien het bovenstaande naar verwachting positief.

6.5.2 Industrielawaai

6.5.2.1 Huidige situatie en autonome ontwikkeling Industrielawaai

Huidige situatie

In Den Helder zijn vijf gezoneerde industrieterreinen aanwezig: Haven Den Helder, Westoever, Oostoever, De Kooy en Kooypunt. In de Haven Den Helder is de geluidproductie voornamelijk het gevolg van onderhoud van schepen. Zonering houdt in dat binnen bepaalde afstanden (zones) tot de verschillende geluidbronnen waarden voor de ten hoogste toelaatbare geluidbelasting zijn toegekend.

Op de gevels van verschillende panden met geluidgevoelige functies langs de Haven Den Helder wordt de maximaal toegestane waarde voor de geluidbelasting overschreden. Naar verwachting kan dit hersteld worden door hogere waarden vast te stellen en/of in lijn te brengen met de aangrenzende panden. Voorts wordt onderzocht of bij de geluidproducerende bedrijven de best beschikbare technieken worden toegepast. De conclusies zullen worden verwerkt in het geluidreductieplan dat in 2023 wordt vastgesteld.

De zoneringen van de Haven Den Helder blijven deels in woongebieden liggen, waardoor omwonenden mogelijk hinder kunnen ondervinden van het gezoneerde industrieterrein.

Ook buiten de gezoneerde industrieterreinen is sprake van zwaardere bedrijvigheid die geluidhinder kan veroorzaken. Daarom is voor de huidige situatie de beoordeling van de geluidoverlast door bedrijven redelijk.

Autonome ontwikkeling

In de autonome ontwikkeling zullen bedrijven verduurzamen. Door isolatie van bedrijfsloodsen kan de geluidbelasting in de omgeving minder worden. Door aanpassing van bedrijfsprocessen in dat kader kan de geluidbelasting zowel toe- als afnemen. De verwachting is dat dit netto niet leidt tot een grote verandering van de geluidoverlast door bedrijven. Deze geluidbelasting blijft in ieder geval binnen de wettelijke normen.

De autonome ontwikkeling voor geluidoverlast door bedrijven wordt daarom als redelijk beoordeeld, omdat er in de autonome ontwikkeling anders dan de verduurzaming geen belangrijke veranderingen zijn voorzien.

6.5.2.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie industrielawaai

Volgens de omgevingsvisie wordt zwaardere bedrijvigheid op bedrijventerreinen dichterbij de bestaande woonwijken (met uitzondering van de haven) meer geclusterd door deze te verplaatsen naar gezoneerde industrieterreinen waar nog geluidruimte over is, en die verder van woonbebouwing zijn gesitueerd. Het betreft de bedrijventerreinen Oostoever en Kooypunt. De mogelijke geluidhinder als gevolg van deze bedrijven neemt daardoor af. De ruimte die daardoor ontstaat zal gebruikt worden voor het mogelijk maken van nieuwe ontwikkelingen van een minder zware milieucategorie. De geluidruimte die ontstaat door de verplaatsing van zwaardere bedrijven zal dus niet opnieuw worden ingevuld.

Binnen de haven wordt ruimte gecreëerd voor nieuwe ontwikkelingen door binnen de haven het ruimtegebruik van de bestaande activiteiten te optimaliseren en niet havengebonden activiteiten zoveel mogelijk te verplaatsen naar gebieden buiten de haven. Naast fysieke ruimte ontstaat hierdoor mogelijk ook geluidruimte. Echter, deze geluidruimte wordt benut om ruimte te bieden aan nieuwe ontwikkelingen, die de geluidruimte mogelijk (deels) opnieuw invullen. De geluidbelasting vanuit de haven op de omliggende woonwijken zal daarom gelijk blijven of - in het gunstige geval dat niet alle geluidruimte opnieuw ingenomen hoeft te worden – verbeteren. In de omgevingsvisie is aangegeven dat er door middel van zonering en gebruik van de best beschikbare technieken naar gestreefd wordt om de geluidbelasting zoveel mogelijk te beperken.

Het effect van de omgevingsvisie op geluidoverlast door bedrijven wordt beoordeeld als beperkt.

6.5.3 Stiltegebieden

6.5.3.1 Huidige situatie en autonome ontwikkeling stiltegebieden

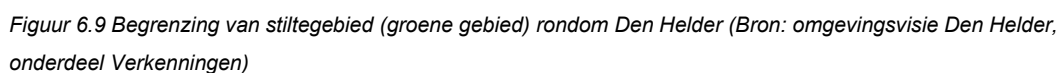
Huidige situatie

In figuur 6.9 is het stiltegebied rondom Den Helder aangegeven. De begrenzing volgt de geluidzonering rondom industrieterrein Haven Den Helder en industrieterrein Oostoever ten zuiden van de haven. Het stiltegebied betreft onder andere het Natura 2000-gebied Waddenzee. In stiltegebieden mag de geluidnorm van 40 dB niet worden overschreden. Omdat het stiltegebied grenst aan de haven en industrieterrein Oostoever, is de verwachting dat in de huidige situatie de geluidnorm van 40 dB langs de randen van het gebied grenzend aan Den Helder benut wordt.

De beoordeling van de huidige situatie is goed.

Autonome ontwikkeling

In de autonome ontwikkeling zijn geen grote veranderingen te verwachten. De belangrijkste verandering zou een verandering van de geluidbelasting vanuit de haven zijn. Dit is een gezonde industrieterrein, waarvoor de vastgelegde geluidbelasting - die voor zover bekend volledig benut wordt - niet mag toenemen. Mocht er een afname van de geluidbelasting komen, bijvoorbeeld als gevolg van de elektrificering van de scheepvaart, dan zal die geluidruimte benut worden voor nieuwe ontwikkelingen. Er is dus geen verandering te verwachten. De beoordeling van de autonome ontwikkeling is net als voor de huidige situatie goed.

In de omgevingsvisie is opgenomen dat bij de verdere ontwikkeling van het havengebied gezocht wordt naar mogelijkheden om door middel van zonering en gebruik van de best beschikbare technieken de geluidsbelasting zoveel mogelijk te beperken, en dat voorkomen wordt dat de geluidsbelasting op de Waddenzee, waaronder het stiltegebied op enkele kilometers buiten de haven van Den Helder, hierdoor extra toeneemt. Nieuwe ontwikkeling in de haven zullen hieraan getoetst worden. Dit betekent dat geen verslechtering zal optreden.

Het effect van de omgevingsvisie op het stiltegebied wordt beoordeeld als beperkt.

6.5.4 Samenvatting resultaten

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
Verkeerslawaaï	Redelijk	Redelijk	
Industrielawaaï	Redelijk	Redelijk	
Stiltegebieden	Goed	Goed	

6.6 Luchtkwaliteit

6.6.1 Luchtkwaliteit

6.6.1.1 Huidige situatie en autonome ontwikkeling luchtkwaliteit

Huidige situatie

In vrijwel heel Nederland voldoet de luchtkwaliteit aan de Europese grenswaarden. Plaatselijk wordt de Europese grenswaarde voor stikstofdioxide nog overschreden, voornamelijk als gevolg van druk verkeer in binnensteden en intensieve veehouderijen. Dit blijkt uit de rapportage van het nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL). De trend is dat de luchtkwaliteit verbetert. Dit komt vooral door schonere auto's en maatregelen zoals milieuzones en autoluwe gebieden in steden.

In de huidige situatie is de luchtkwaliteit in Den Helder goed. Er wordt ruim voldaan aan de Europese grenswaarden. Het betreft grenswaarden voor fijnstof en stikstofdioxide.

Maar ook onder de grenswaarden kan luchtverontreiniging schadelijk zijn voor de gezondheid. Daarom is er landelijk beleid om de luchtkwaliteit verder te verbeteren.

De overheid heeft in 2020 het Schone Lucht Akkoord (SLA) opgesteld. Hierin spreken de rijksoverheid, provincies en gemeenten met elkaar af de luchtkwaliteit in Nederland tot 2030 verder te verbeteren. Naar verwachting zal de luchtkwaliteit in Nederland daarom de komende jaren verder verbeteren. Den Helder heeft het schone luchtakkoord niet getekend, omdat de lucht in Den Helder al schoon is en hier geen extra maatregelen nodig zijn.

Ondanks dat de luchtkwaliteit goed te noemen is op basis van de landelijke (Europese) normen, voldoet de luchtkwaliteit niet aan de normen van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO).

De luchtkwaliteit in de huidige situatie wordt als goed beoordeeld.

Autonome ontwikkeling

In de autonome ontwikkeling is de verwachting dat de luchtkwaliteit in Nederland als gevolg van het SLA structureel zal verbeteren. Dit zal ook voor Den Helder positieve gevolgen hebben, en leiden tot een verdere verbetering van de luchtkwaliteit, omdat maatregelen ter verbetering van de luchtkwaliteit doorwerken in de wijde omgeving.

Naast de verwachte verbetering als gevolg van het SLA leiden de afspraken uit het Klimaatakkoord tot een verdere verbetering van de luchtkwaliteit. Reductie van de uitstoot van broeikasgassen, oftewel de verbranding van fossiele brandstoffen, gaat gepaard met de reductie van de voor luchtvervuiling maatgevende stoffen stikstofdioxide en fijnstof. In de autonome ontwikkeling verbetert de luchtkwaliteit.

De autonome ontwikkeling wordt daarom eveneens als goed beoordeeld.

6.6.1.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie luchtkwaliteit

De omgevingsvisie zet in op duurzame mobiliteit, namelijk het gebruik van de fiets, elektrisch (deel)vervoer en het openbaar vervoer (de trein). Dit gebeurt door infrastructuur aan te passen, (door)fietspaden aan te leggen en te zorgen voor een aantrekkelijke stationsomgeving rond Den Helder Zuid. Een aantrekkelijke stationsomgeving zal eraan bijdragen dat meer gebruik gemaakt zal worden van de trein. Duurzame mobiliteit leidt tot een verbetering van de luchtkwaliteit, omdat er minder fossiele brandstoffen verbrand zullen worden. Bij de transitie naar meer duurzame mobiliteit, waarvoor een concrete uitwerking nog volgt, wordt ernaar gestreefd te voldoen aan de WHO-normen.

Nieuwe woningen worden volgens het Bouwbesluit gasloos gebouwd. In samenhang met het stimuleren van duurzame mobiliteit is het niet te verwachten dat de nieuwe woningen - en het mede als gevolg daarvan hogere inwonertal - zullen leiden tot een verslechtering van de luchtkwaliteit. In het verleden was het wel mogelijk dat woningbouw plaatselijk tot een verslechtering van de luchtkwaliteit leidde door toename van de verbranding van fossiele brandstoffen door autoverkeer en de verwarming van de huizen. Daarbij moet wel opgemerkt worden dat de omschakeling naar elektrisch vervoer langzaam gaat. In Nederland moeten alle nieuwe auto's vanaf 2030 emissieloos zijn. Pas in 2050 mogen in Europa geen brandstofvoertuigen meer de weg op.

Ook bij nieuwe (uitbreiding van) bedrijvigheid wordt gelet op de effecten voor omwonenden. Overlast door vrachtverkeer, dat verhoudingsgewijs een veel grotere uitstoot van verontreinigende stoffen heeft dan personenvervoer, wordt vermeden.

De in de omgevingsvisie voorziene omvorming van 50 km/u wegen naar 30 km/u wegen heeft plaatselijk een positief effect op de luchtkwaliteit, omdat dit leidt tot minder uitstoot van vervuilende stoffen door het verkeer dat nog op fossiele brandstoffen rijdt.

De verdere ontwikkeling van het maritiem cluster (van zowel de civiele haven als de marinehaven) is een bestuurlijke ambitie van rijk, provincie en gemeente. Hiervoor is extra kaderuimte nodig.

Ruimtelijk gezien kan de haven niet uitbreiden, vanwege de ligging tussen de stad Den Helder en de Waddenzee, een beschermd Natura 2000-gebied. De manier om extra kaderuimte voor de ontwikkeling binnen het Maritiem Cluster te vinden, is een herverdeling van functies. Door niet-havengebonden functies te verplaatsen naar buiten het Maritiem Cluster, ontstaat kaderuimte voor havengebonden functies. Om bovendien geluidoverlast vanuit de haven in de aanliggende woonwijken te verminderen, worden zwaardere functies verplaatst, verder van de woonbebouwing af, zodanig dat de benodigde geluidruimte ontstaat. De haven wordt daarmee niet groter, maar efficiënter ingericht waardoor ruimte ontstaat voor nieuwe ontwikkelingen. Dit kan ertoe leiden dat de luchtkwaliteit bij de woonbebouwing rondom de haven verbetert.

Om bedrijven (buiten de haven) in de gemeente voldoende ruimte te geven om te ondernemen, wordt zwaardere bedrijvigheid, te bepalen aan de hand van de milieucategorie (hoge categorie 3, en categorie 4), geconcentreerd op locaties verder van woongebieden, zoals op bedrijventerreinen Kooypunt en Oostoever. Op de bedrijventerreinen Ambachtsweg, De Dogger en Westoever wordt juist ingezet op lichte bedrijvigheid (tot lage categorie 3), gezien de nabijheid van woonfuncties. Die verplaatsing leidt mogelijk tot een verbetering van de luchtkwaliteit in gebieden met woonbebouwing.

De omgevingsvisie leidt gezien het bovenstaande naar verwachting plaatselijk (bij woonbebouwing) tot een verdere verbetering van de luchtkwaliteit. Daarom is de beoordeling van het effect van de omgevingsvisie op de luchtkwaliteit positief.

6.6.2 Samenvatting resultaten

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
Luchtkwaliteit	Goed	Goed	

6.7 Externe veiligheid

6.7.1 Externe veiligheid

6.7.1.1 Huidige situatie en autonome ontwikkeling externe veiligheid

Huidige situatie

In Den Helder zijn een aantal functies gevestigd die risico's op het gebied van externe veiligheid met zich meebrengen. De risicobronnen die onder de regelgeving voor externe veiligheid vallen zijn LPG-tankstations, buisleidingen (hogedruk aardgastransportleidingen), meerdere militaire explosieaandachtsgebieden, de luchthaven Den Helder Airport, de installatie van de Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) en de bijbehorende gasleidingen voor aanlanding van aardgas vanaf de Noordzee, een mestvergistingsinstallatie, de Sevesco-inrichting, opslag van propaan en propeen in opslagtanks en de verlading van methanol vanuit schepen (zie ook de risicokaart op www.atlasleefomgeving.nl). Om de veiligheid van inwoners te waarborgen zijn wettelijke veiligheidscontouren rondom deze functies getrokken, waarbinnen sommige functies niet worden toegelaten en/of extra maatregelen nodig zijn om de veiligheid te garanderen.

In figuur 6.10 zijn ter illustratie voor een deel van de gemeente (het gebied binnen de gele contour) een aantal risicobronnen zoals LPG-tankstations en buisleidingen (hogedruk aardgastransportleidingen) en opgenomen, met de bijbehorende aandachtsgebieden. De paarse en rode contouren omvatten brandaandachtsgebieden van verschillende type buisleidingen, oranje contouren omvatten explosieaandachtsgebieden.

Figuur 6.10 Risicobronnen met veiligheidscontouren (bron: Verkenningen, bijlage bij de omgevingsvisie)

Omdat het aantal risicobronnen in Den Helder relatief hoog is, wordt de situatie voor de huidige situatie als slecht beoordeeld, zowel voor het groepsrisico als voor het plaatsgebonden risico.

Autonome ontwikkeling

De verwachting is dat de externe veiligheid in Den Helder niet zal veranderen in de autonome ontwikkeling. Er is in de haven op dit moment geen mogelijkheid voor de vestiging van nieuwe bedrijven. Bestaande bedrijven kunnen niet uitbreiden. Dit geldt ook voor de marinehaven. Ook in de rest van de gemeente is op het moment geen mogelijkheid voor uitbreiding of vestiging van nieuwe bedrijven. De verwachting is dus niet dat het risico van bestaande risicobronnen zal toenemen of dat er nieuwe risicobronnen bij komen. Ook voor de luchthaven zijn geen ontwikkelingen voorzien.

In de autonome ontwikkeling gaat de installatie van de NAM, waarmee aardgas aan land gebracht wordt, mogelijk een rol spelen in de aanlanding van op zee met windenergie geproduceerde waterstof. Dit zal niet leiden tot een wezenlijke verandering van de externe veiligheid rondom deze installatie, omdat waterstof net als aardgas risico's oplevert. De situatie voor de autonome ontwikkeling verandert ook ten aanzien van andere nu aanwezige risicobronnen niet, en wordt daarom eveneens als slecht beoordeeld.

6.7.1.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie externe veiligheid

Groepsrisico

De inbreiding van Den Helder door woningbouw binnen de stad te realiseren betekent dat het aantal inwoners binnen de bestaande veiligheidscontouren kan toenemen. Dit kan – ondanks dat als gevolg van de omgevingsvisie mogelijk ook risicobronnen verder van de woonbebouwing af komen te liggen - leiden tot een toename van het groepsrisico, omdat bij een ongeluk met gevaarlijke stoffen dan meer mensen betrokken zullen zijn. Daarom is de beoordeling van het effect van de omgevingsvisie op het groepsrisico negatief.

Plaatsgebonden risico

De verdere ontwikkeling van het maritiem cluster (van zowel de civiele haven als de marinehaven) is een bestuurlijke ambitie van rijk, provincie en gemeente. Hiervoor is extra kaderuimte nodig. Ruimtelijk gezien kan de haven niet uitbreiden, vanwege de ligging tussen de stad Den Helder en het beschermde Natura 2000-gebied de Waddenzee. De manier om extra kaderuimte voor de ontwikkeling binnen het maritieme cluster te vinden, is een herverdeling van functies. Door niet-havengebonden functies te verplaatsen naar buiten het maritiem cluster, ontstaat kaderuimte voor havengebonden functies. Om bovendien geluidsoverlast vanuit de haven in de aanliggende woonwijken te verminderen, worden zwaardere functies verplaatst, verder van de woonbebouwing af, zodanig dat de benodigde geluidruimte ontstaat. De haven wordt daarmee niet groter, maar efficiënter ingericht waardoor ruimte ontstaat voor nieuwe ontwikkelingen. Hierdoor ontstaat mogelijk ook ruimte voor de vestiging van nieuwe risicobronnen, waardoor het plaatsgebonden risico kan toenemen.

Om bedrijven (buiten de haven) in de gemeente voldoende ruimte te geven om te ondernemen, wordt zwaardere bedrijvigheid, te bepalen aan de hand van de milieucategorie (hoge categorie 3, en categorie 4), geconcentreerd op locaties verder van woongebieden, zoals op bedrijventerreinen Kooypunt en Oostoever. Op de bedrijventerreinen Ambachtsweg, De Dogger en Westoever wordt juist ingezet op lichte bedrijvigheid (tot lage categorie 3), gezien de nabijheid van woonfuncties. Dit kan ertoe leiden dat risicobronnen verder van woonlocaties af komen te liggen, waardoor het plaatsgebonden risico kan afnemen.

Specifiek over de omgang met risicobronnen wordt in de omgevingsvisie aangegeven dat deze risicobronnen een belangrijke rol spelen in de economische positie van Den Helder, waardoor de mogelijkheden om risico's volledig weg te nemen beperkt zijn. Wel streeft de gemeente ernaar om risicobronnen zoveel mogelijk te clusteren in gebieden die verder van woonbuurten gelegen zijn, bovenop de wettelijke vastgelegde bescherming(zones).

Vanwege de mogelijkheid dat het plaatsgebonden risico toeneemt door de ontwikkeling van de haven enerzijds, en de mogelijkheid dat het plaatsgebonden risico afneemt als gevolg van de verplaatsing van bedrijven naar veiligere locaties anderzijds, is de beoordeling van het effect van de omgevingsvisie op het plaatsgebonden risico per saldo beperkt.

6.7.2 Samenvatting resultaten

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Concept omgevingsvisie
Groepsrisico	Slecht	Slecht	
Plaatsgebonden Risico	Slecht	Slecht	

Aanbeveling voor het vervolg, externe veiligheid

Voor externe veiligheid geldt dat de omgevingsvisie het risico met zich meebrengt dat de externe veiligheid verder onder druk komt te staan. Maar de omgevingsvisie biedt ook kansen om de externe veiligheid juist te vergroten, vanwege het doel om zwaardere bedrijvigheid te clusteren en geluidruimte en kaderuimte in de haven te creëren door het herschikken van functies. Aanbevolen wordt om de huidige situatie nader te analyseren en de kansen en mogelijkheden nader te onderzoeken, met als doel beleid te ontwikkelen waarmee zowel economische als maatschappelijke meerwaarde wordt gerealiseerd.

6.8 Landschap en cultuurhistorie

6.8.1 Landschappelijke waarden

6.8.1.1 Huidige situatie en autonome ontwikkeling landschappelijke waarden

Huidige situatie

Het landschap van de gemeente Den Helder kent een grote diversiteit. Het kenmerkt zich door open landschappen (duinen, polders en kwelders) en kust- en duinlandschappen.

Het open landschap van duinen, polders en kwelders is karakteristiek voor Den Helder en de verre uitzichten over de polder en op de duinen zijn kenmerkend voor de gemeente. De historische Koegraspolder en Huisduinerpolder vormen de scheiding tussen de stad Den Helder en de kernen Huisduinen en Julianadorp.

Bij de entree van Den Helder komen verschillende structuren als het Noordhollandsch Kanaal, de N9, de N99, het Balgzandkanaal en de haven samen, maar er is geen sprake van ruimtelijke samenhang.

Den Helder ligt aan drie kusten, namelijk de Noordzee, het Marsdiep en de Waddenzee. De verbinding van Den Helder en Julianadorp met de kusten is echter niet optimaal. De Helderse Zeewering is op dit moment een belangrijke barrière tussen de wijk Stad binnen de Linie en de zee. Ook de verbinding van Den Helder met de Waddenzee is nog slechts op een beperkt aantal plaatsen in de gemeente te beleven, terwijl de gemeente Den Helder van de toegangspoorten naar dit natuurgebied vormt (voor wadlopen en vaartochten), dat doorloopt tot in Denemarken.

Ook de stad Den Helder kenmerkt zich door veel ruimte binnen de stad en een eigen karakter van de verschillende wijken. Door het behoud van De Stelling Den Helder en enkele schootsvelden aan de buitenzijde van De Stelling is een open linielandschap ontstaan tussen de verschillende wijken. Daarbij zorgt ook een gedeelte van een voormalige spoorlijn (nu een park) en het Nollengebied voor een open gebied tussen Nieuw Den Helder en De Schooten, en is De Schooten zo opgebouwd dat er veel groen langs de randen te vinden is. Als gevolg hiervan is er veel open, groene ruimte te vinden in de stad Den Helder en hebben de wijken een sterk eigen karakter. Hierdoor zijn de wijken veelal intern gericht en zijn de verbindingen met andere wijken niet altijd even duidelijk of aantrekkelijk. Het groene karakter van de stad en het eigen karakter van de wijken is een kwaliteit van Den Helder, maar de huidige opzet van de stad zorgt ook voor uitdagingen. De open ruimte in de stad is op sommige plekken vooral erg groot, maar kwalitatief weinig sterk.

Op basis van bovenstaande beschrijving en motivering wordt de huidige situatie van de kwaliteit van het landschap beoordeeld als redelijk.

Autonome ontwikkeling

Het aantal woningen in de gemeente neemt toe, maar deze nieuwe woningen worden binnenstedelijk gerealiseerd. Maar niet alleen de stedelijke omgeving van de gemeente Den Helder zal te maken krijgen met een aantal grote trends en ontwikkelingen: ook het landelijk gebied staat voor een transitie, waarvan de impact nog niet precies duidelijk is. In de gemeente Den Helder spelen deze (landbouw)vraagstukken voornamelijk in de Koegraspolder en, in mindere mate, in de Huisduinerpolder.

Er zijn geen autonome ontwikkelingen bekend die daadwerkelijk (grote) impact hebben op het landschap. De autonome ontwikkeling voor de kwaliteit van het landschap blijft daarmee gelijk aan de huidige situatie en wordt als redelijk beoordeeld.

6.8.1.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie landschappelijke waarden

In de omgevingsvisie staat dat de in de gemeente aanwezige identiteiten en kernkwaliteiten, zoals de haven, de drie kusten, De Stelling en het open landschap, een hoofdrol bij de verdere ontwikkeling spelen. Door aan te sluiten bij deze identiteitsdragers en ze te behouden en waar mogelijk te versterken, is het de bedoeling dat kwaliteiten versterkt worden en de identiteit duidelijker herkenbaar en beleefbaar is.

De gemeente wil graag dat bewoners en bezoekers de unieke ligging aan drie kusten ervaren. Ze wil deze ligging graag omarmen en zoveel mogelijk versterken. Er wordt daarom gezocht naar mogelijkheden om Den Helder en Julianadorp beter met de kust te verbinden, bijvoorbeeld door te investeren in nieuwe verbindingen, het verbreden van de kust- en duinlandschappen en de inzet op het mogelijk maken van multifunctioneel gebruik van de Helderse Zeewering, als toekomstbestendige klimaatdijk én nieuwe, unieke woonomgeving. De bedoeling is om Den Helder met deze woningbouw weer landschappelijk te verbinden met de zee en daarmee in feite het (stads)landschap van voor de tweede wereldoorlog te herstellen.

Tegelijkertijd zal de verbreding van deze dijk aan de noordkant van Den Helder (langs het Marsdiep), met daarop woningbouw, mogelijk een negatief effect op landschappelijke waarden hebben: een brede dijk met woningen erop verliest het karakter van een dijk en ziet er niet of minder uit als een dijk (aanzicht). Ook de plaatsing van de Seasaw (kunstwerk) op de dijk heeft impact op het landschap, omdat het een in het oog springend kunstwerk is, dat van grote afstand te zien zal zijn vanuit de stad en vanaf het water. Dit kan zowel als positief of als negatief worden ervaren.

De gemeente wil ook dat De Stelling Den Helder verder wordt ontwikkeld tot een uitnodigend linielandschap dat de wijken Stad binnen de Linie, Nieuw Den Helder en De Schooten met haar bijzondere kwaliteit aan elkaar verbindt. Op veel plaatsen is dat ook mogelijk. Een van de ontwikkelstrategieën die hieraan bijdraagt is het realiseren van nieuwe functies en woningen aan de rand van De Stelling. Bedoeling daarmee is om een aantrekkelijke voorkant aan De Stelling te realiseren en bij te dragen aan het groen en de verbindingen in het gebied.

In de omgevingsvisie wordt ingezet op het versterken van verbindingen tussen de verschillende wijken door de groene, open ruimtes in de stad, zodat er levendige en sociaal veilige verbindingen tussen de wijken liggen en het groen aantrekkelijker wordt om te gebruiken. Voor alle buurten en wijken wordt ingezet op goede verbindingen naar de stadsrand, om op een eenvoudige manier het landschap en open buitengebied beleefbaar te laten zijn. De huidige hoofdgroenstructuur moet verder worden versterkt door optimalisatie van ecologische, cultuurhistorische en esthetische waarden.

Woningbouw kan ook invloed hebben op het landschap. Nieuwe woningbouwontwikkelingen worden in principe binnen het stedelijk gebied gerealiseerd zodat deze ook bijdragen aan de huidige voorzieningen. Waar mogelijk worden functies gecombineerd en wordt transformatie en hergebruik van de bestaande omgeving gestimuleerd, ook in het kader van duurzaam ruimtegebruik. Slechts wanneer binnenstedelijk geen ontwikkelruimte beschikbaar meer is kan worden gekozen voor ontwikkeling aan de rand van de kernen. Dit is het geval ten oosten van Julianadorp: daar is een zoekgebied voor woningbouwontwikkeling in buitenstedelijk gebied, wat nadelige gevolgen voor de openheid van het (polder)landschap kan hebben.

Via de Regionale Energiestrategie heeft Den Helder zich verbonden aan de ambitie om bij te dragen aan de grootschalige opwek van duurzame energie op land. Het zoekgebied daarvoor is de Nieuwe Haven. Daarnaast gaat het in de visie ook over de mogelijkheden van zon op grote daken, zon boven parkeerplaatsen en zon op restgronden in het havengebied. Afhankelijk van de locatie daarvan, kan dit een negatief effect hebben op het landschap. De zoekgebieden hiervoor liggen echter met name op/rond bedrijventerreinen en het havengebied. Een negatief effect zal daarmee minimaal zijn en hoogstens zal wegverkeer op de N250 erop uitkijken.

Het is de visie van Den Helder om de landschappelijke waarden te versterken, samenhang te creëren en de landschappelijke waarden beter beleefbaar te maken. Tegelijkertijd vormen de beoogde ontwikkelingen voor woningbouw buiten Julianadorp mogelijk een bedreiging voor de openheid van het landschap. Het effect van de omgevingsvisie op de kwaliteit van het landschappelijke waarden wordt daarom per saldo als beperkt beoordeeld.

6.8.2 Cultuurhistorische waarden

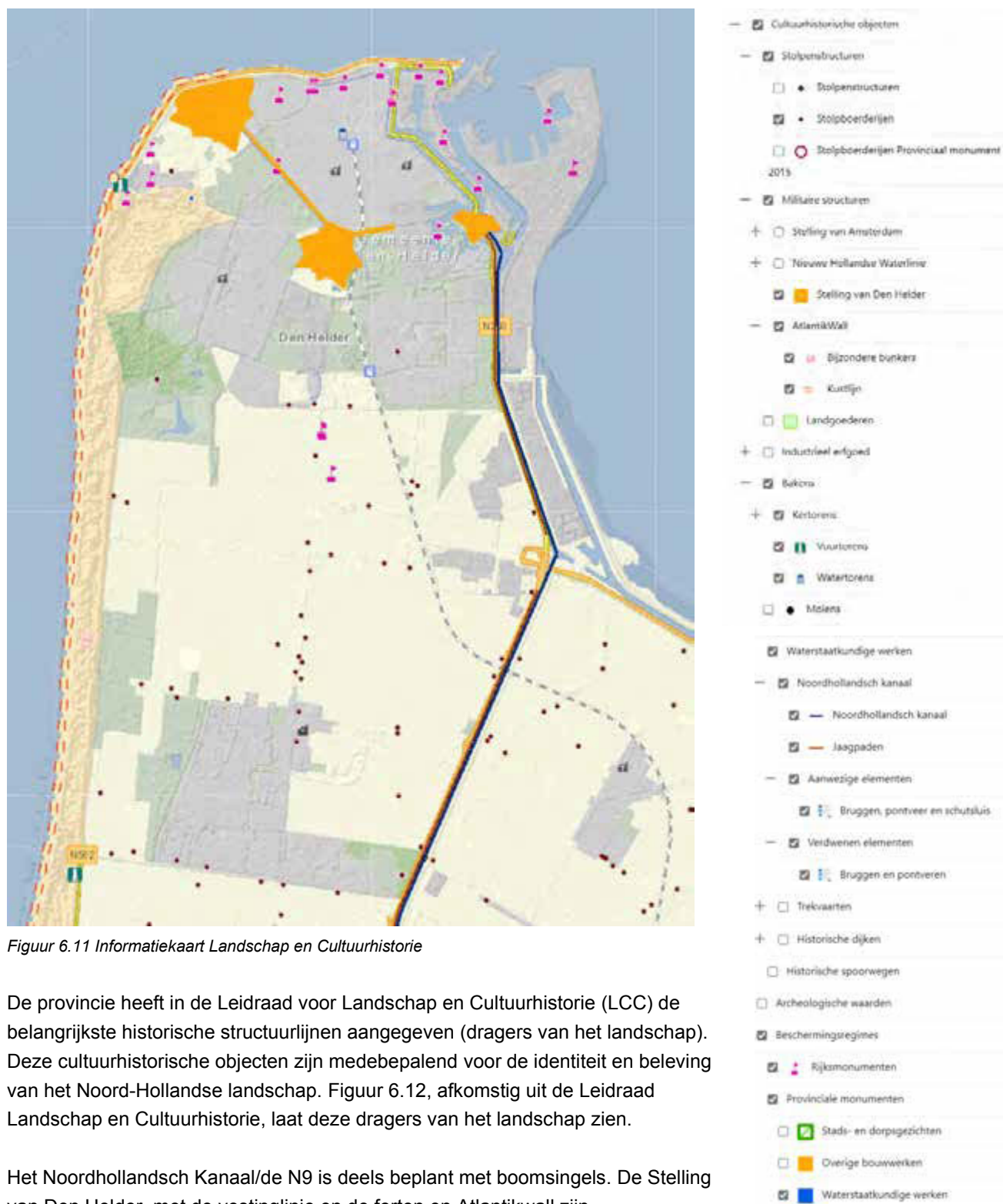
6.8.2.1 Huidige situatie en autonome ontwikkeling cultuurhistorische waarden

Huidige situatie

De gemeente Den Helder is rijk aan cultureel erfgoed. Allereerst staat de Waddenzee op de werelderfgoedlijst van UNESCO. In Den Helder ligt zelfs het startpunt (vanuit Nederlands perspectief) van de Waddenzee.

Op de informatiekaart Landschap en Cultuurhistorie¹⁷ (zie figuur 6.11) is een open polderlandschap met stolpboerderijen langs de grofmazige wegenstructuur zichtbaar. Belangrijke cultuurhistorische waarden zijn in figuur 6.12 te zien, met direct bijzonder en in het oog springend de Stelling van Den Helder en een deel van de Atlantikwall. Verder vallen het Noordhollandsch Kanaal en de jaagpaden op. Verspreid in de gemeente bevinden zich diverse kerktorens, een watertoren, een vuurtoren en een heel aantal Rijksmonumenten. In Huisduinen is één provinciaal monument in de vorm van een waterstaatkundig werk (pompstation) te zien.

¹⁷ [Informatiekaart Landschap en Cultuurhistorie \(noord-holland.nl\)](#) Geraadpleegd op 17-11-2022

Figuur 6.11 Informatiekaart Landschap en Cultuurhistorie

De provincie heeft in de Leidraad voor Landschap en Cultuurhistorie (LCC) de belangrijkste historische structuurlijnen aangegeven (dragers van het landschap). Deze cultuurhistorische objecten zijn medebepalend voor de identiteit en beleving van het Noord-Hollandse landschap. Figuur 6.12, afkomstig uit de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie, laat deze dragers van het landschap zien.

Het Noordhollandsch Kanaal/de N9 is deels beplant met boomsingels. De Stelling van Den Helder, met de vestinglinie en de forten en Atlantikwall zijn cultuurhistorische ruimtelijke dragers.

Figuur 6.12 Cultuurhistorische waarden in een deel van de Koegras- Anna Paulownapolder

Zoals op de kaarten uit de LLC is te zien, zijn nog veel cultuurhistorische 'dragers' en objecten van het landschap bewaard gebleven. Deze structuurdragers komen terug in wetgeving en beleid, maar er is geen sprake van een grote beleidsmatige bescherming van alle voornoemde cultuurhistorische waarden.

In 2007 is de Stelling Den Helder, inclusief de schootsvelden, grachtengordel en de historische Rijkswerf Willemsoord aangewezen als Rijksbeschermd stadsgezicht. De gemeente Den Helder spant zich in om het beschermde stadsgezicht in samenhang te behouden. Bij ontwikkeling van/in het gebied moet de gemeente zorgdragen voor bescherming van de cultuurhistorische waarden.

In de Regionale Visie Verblijfsrecreatie staat beschreven dat nieuw aanbod (verblijfsrecreatie) mogelijk is, mits dit het (kust)landschap versterkt. Daarbij moet aansluiting worden gezocht bij de cultuurhistorische waarden in de omgeving: de oorspronkelijke eilandenstructuur, het nollenlandschap, kwelwater, duingebieden, polders en gemalen, molens en boerderijen.

Voor een aantal panden (monumenten, beeldbepalende panden) en gebieden (het Stadshart, Beschermd Stadsgezicht de Stelling Den Helder en de Grachtengordel) zet de gemeente Den Helder deskundigheid in. Initiatieven en aanvragen die van invloed zijn op deze gebieden en/of panden worden voor advies aan de Gemeentelijke Adviescommissie Omgevingskwaliteit voorgelegd. Deze commissie geeft gespecialiseerd en onafhankelijk advies, met oog voor cultuurhistorie, monumenten, architectuur en landschap.¹⁸ Deze werkwijze biedt een vorm van bescherming voor gebieden met cultuurhistorische waarde.

Op basis van het voorgaande wordt de huidige situatie van de kwaliteit van cultuurhistorische waarden beoordeeld als goed.

Autonome ontwikkeling

De aanwezigheid van cultureel erfgoed heeft een positief effect op de herkenbaarheid, identiteit en kwaliteit van de leefomgeving en wordt van groter belang voor een aantrekkelijke leefomgeving, onder andere door toename van leisure en recreatie.

Het (militair) cultuurhistorisch erfgoed kan extra profijt halen uit het toenemend toerisme. In de afgelopen jaren wisten veel bestemmingen in de gemeente Den Helder meer bezoekers te trekken. Jaarlijks wordt het drukker op Willemsoord en ook Fort Kijkduin ziet het aantal bezoekers de afgelopen jaren weer aantrekken. De gemeente Den Helder heeft echter nog meer te bieden, zoals de rest van de Stelling, Huisduinen, het totaalkunstwerk de Nollen en de Waddenkust.

Hoewel de cultuurhistorische waarden in de huidige situatie deels in wetgeving en beleid zijn geborgd, staan deze waarden wel enigszins onder druk. Zo staat in de Regionale Visie Verblijfsrecreatie benoemd dat bij nieuw aanbod van verblijfsrecreatie aansluiting moet worden gezocht bij de cultuurhistorische waarden in de omgeving, maar er zijn bijvoorbeeld geen cultuurhistorische kerngebieden met bijbehorende regels aangewezen. De eerder genoemde Gemeentelijke Adviescommissie Omgevingskwaliteit heeft bij de totstandkoming van haar adviezen echter wel oog voor cultuurhistorie.

De autonome ontwikkeling ten aanzien van de kwaliteit van cultuurhistorische waarden wordt per saldo beoordeeld als goed.

¹⁸ [Begeleiding en beoordeling advies omgevingskwaliteit - Gemeente Den Helder](#) geraadpleegd op 17-11-2022

6.8.2.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie cultuurhistorische waarden

Den Helder wil in 2050 de poort naar het Waddengebied zijn en gaat hieraan werken door een aantal verbindingen tussen Den Helder en de Waddenzee te realiseren.

In de omgevingsvisie staat dat het cultureel erfgoed belangrijk is bij het vergroten van de omgevingskwaliteit. Dit cultureel erfgoed wordt beschermd en Den Helder streeft naar behoud door ontwikkeling, waardoor historische objecten en gebieden opnieuw een functie krijgen. Ook wordt steeds gekeken of er nieuwe objecten of gebieden in aanmerking komen voor cultuurhistorische bescherming, bijvoorbeeld in de vorm van agrarisch erfgoed of erfgoed uit recentere periodes.

Ook in delen van de gemeente die niet expliciet beschermd worden, wordt een goede omgevingskwaliteit nagestreefd door regels die betrekking hebben op ruimtelijke ordening, het uiterlijk van bouwwerken en de inrichting van de openbare ruimte.

De gemeente schrijft in de omgevingsvisie dat de aanwezige landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten van de gemeente Den Helder uitstekende aanknopingspunten bieden voor het onderscheidend vermogen van de gemeente en voor een goede kwaliteit bij ontwikkelingen. Dit wordt echter niet voor alle cultuurhistorische waarden (zie paragraaf 5.9.3) concreet gemaakt. Veel blijft onbenoemd in de omgevingsvisie.

- De Huisduinerpolder heeft een hoge cultuurhistorische waarde als ruim, open schootsveld van Fort Erfprins. Deze open landschappen moeten volgens de visie in stand worden gehouden. Over bescherming, zichtbaarheid of beleefbaarheid van de Huisduinerpolder gaat het verder niet
- Wat betreft De Stelling Den Helder, inclusief Willemsoord, wordt geschreven dat in het verleden de waarde ervan niet altijd voldoende erkend is. De omgevingsvisie beschrijft dat het karakter van het militair cultuurhistorisch erfgoed en het aanwezige groen wordt behouden, zichtbaar gemaakt en waar mogelijk verder versterkt. De beleefbaarheid moet vergroot worden door middel van een aaneengesloten wandel-, fiets- en vaarroute, het 'Rondje Stelling'
- Bij uitgangspunt 6 wordt het karakter van Den Helder als (historische) havenstad genoemd als kans voor maritieme stadsontwikkeling en dit wordt verder uitgewerkt in uitgangspunt 9. Het is daarbij de bedoeling om de fysieke connectie met en de beleving van de haven vanuit de stad weer te vergroten in de vorm van maritieme stadsontwikkeling, waarbij Willemsoord een verbinding vormt tussen stad en haven. Op andere overgangsgebieden wordt de maritieme identiteit behouden en is de bedoeling dat nieuwe ontwikkelingen aansluiten op de historische structuur. Verder wordt gewerkt aan behoud van varend erfgoed en gestreefd naar het publiek toegankelijk maken van (toeristisch interessante) delen van de haven

De focus lijkt in de omgevingsvisie met name te liggen op behoud en versterking van de Huisduinerpolder (in beperkte mate), De Stelling en Willemsoord. Ondanks deze ietwat beperkte insteek (er wordt bijvoorbeeld weinig gezegd over de cultuurhistorische waarden buiten de stad Den Helder) wordt het effect van de omgevingsvisie op de kwaliteit van cultuurhistorische waarden als positief beoordeeld.

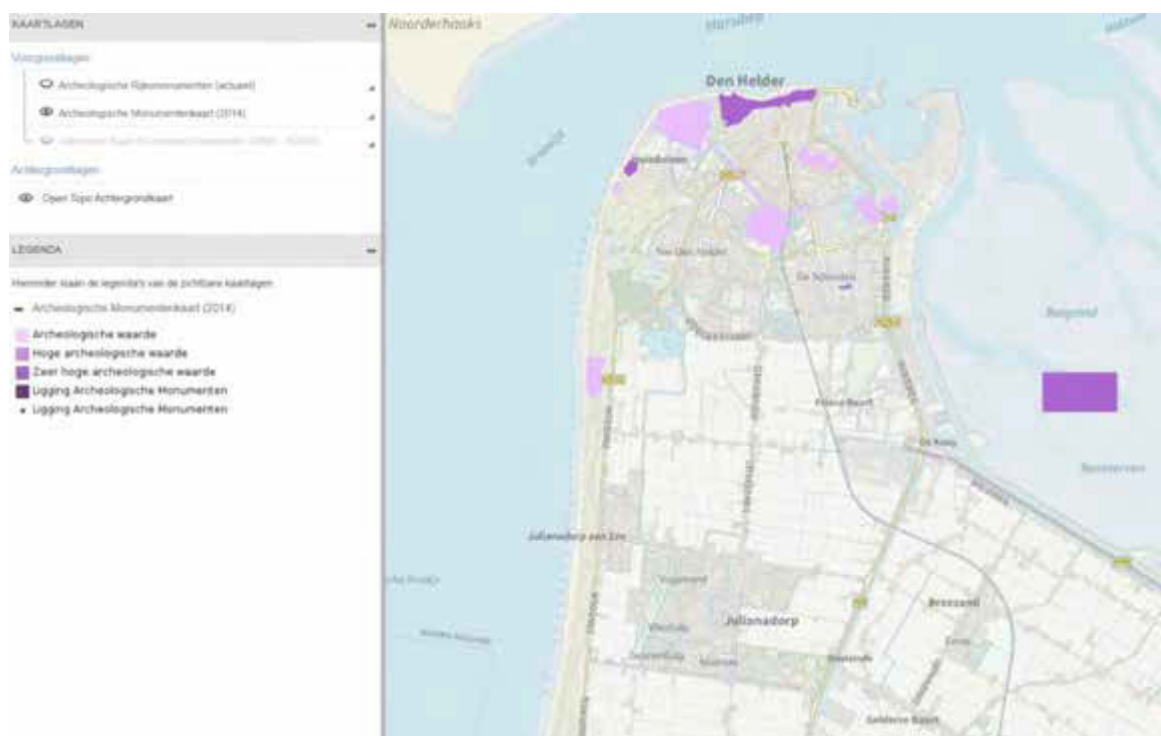
Dit omdat de gemeente behoud en versterking van cultureel erfgoed wel benoemt, bekijkt hoe historische objecten en gebieden een nieuwe functie kunnen krijgen of in aanmerking komen voor cultuurhistorische bescherming. Bovendien wordt toegelicht hoe de identiteit van Den Helder als (historische) havenstad weer beter tot uiting kan komen in de ontwikkeling van Willemsoord en de haven.

6.8.3 Archeologische waarden

6.8.3.1 Huidige situatie en autonome ontwikkeling archeologische waarden

Huidige situatie

Er bevinden zich in de gemeente Den Helder geen archeologische rijksmonumenten en ook geen provinciale of gemeentelijke archeologische monumenten. Wel zijn er gebieden met een (hoge) archeologische waarde (zie figuur 6.13).

Figuur 6.13 Archeologische Monumentenkaart (2014) Den Helder (Bron: [Archeologie in Nederland \(webgispublisher.nl\)](http://Archeologie.in.Nederland/webgispublisher.nl) geraadpleegd op 17 november 2022)

Middels dubbelbestemmingen voor archeologie in de bestemmingsplannen van de gemeente Den Helder zijn terreinen van (zeer) hoge archeologische waarde beschermd. De huidige situatie ten aanzien van archeologische waarden wordt beoordeeld als redelijk.

Autonome ontwikkeling

In de autonome ontwikkeling worden enkele ontwikkelingen verwacht (bijvoorbeeld uitbreidingsplannen voor woningen) waarvoor ingrijpende bodemingrepen nodig zijn. Den Helder heeft relatief veel ruimte om woningen te bouwen binnen het stedelijke gebied, nabij de voorzieningen van het Stadshart, de wijken en Julianadorp. Deze ontwikkelingen krijgen daarmee vorm in gebieden die in bovenstaande figuur 6.13 juist met (hoge) archeologische waarde zijn aangemerkt. De situatie na autonome ontwikkeling wordt beoordeeld als slecht.

6.8.3.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie archeologische waarden

De omgevingsvisie besteedt geen specifieke aandacht aan archeologische waarden. Wel worden plannen en zoekgebieden voor woningbouw en bedrijvigheid aangegeven in gebieden met een (hoge) archeologische waarde. Gezien het feit dat daar in dat geval ingrijpende bodemingrepen voor nodig zijn, wordt het effect van de omgevingsvisie beoordeeld als negatief.

6.8.4 Aardkundige waarden**6.8.4.1 Huidige situatie en autonome ontwikkeling aardkundige waarden****Huidige situatie**

In de gemeente Den Helder zijn een aantal aardkundige monumenten en aardkundig waardevolle gebieden aanwezig. Figuur 6.14 laat dit zien.

Figuur 6.14 Aardkundige waardenkaart (Bron: Cultureel erfgoed, [Aardkundige Waarden \(webgispublisher.nl\)](http://www.aardkundigewaarden.nl), geraadpleegd op 23 november 2022)

Aardkundige monumenten zijn de duinen van Petten tot Den Helder en het Balgzand (westelijk deel van de Waddenzee). Daarnaast zijn ook de nollen aardkundig waardevol gebied (20a en 20b). Aardkundige monumenten worden extra beschermd in de Provinciale Ruimtelijke Verordening. De huidige situatie ten aanzien van de aantasting van aardkundige waarden wordt als redelijk beoordeeld.

Autonome ontwikkeling

Naar verwachting zullen er geen ingrijpende bodemingrepen nodig zijn in gebieden die zijn aangeduid als aardkundig monument, omdat er in de autonome ontwikkeling voor deze locaties geen plannen met impact bekend zijn. De situatie voor de aantasting van aardkundige waarden wordt na autonome ontwikkeling beoordeeld als redelijk.

6.8.4.2 Effectbeoordeling Omgevingsvisie aardkundige waarden

De omgevingsvisie besteedt een specifieke aandacht aan aardkundige waarden. Wel wordt uitgegaan van behoud en versterking/uitbreiding van de duinen en het duinlandschap. Op de visiekaart wordt aangegeven dat woningbouw kan plaatsvinden bij Huisduinen. Dit kan potentieel een bedreiging vormen voor de aardkundige betekenis van de duinen. De specifieke locatie betreft echter een voormalige RWS-locatie. Voor de aanleg van die RWS-locatie is een deel van het duin reeds afgegraven. Deze verstoring van de aardkundige structuur kan niet worden hersteld, maar in de planvorming voor woningbouw wordt deze 'kuil' weer deels opgevuld en is landschapsherstel een belangrijk onderdeel.

Per saldo wordt het effect van de omgevingsvisie op de aantasting van aardkundige waarden als beperkt beoordeeld.

6.8.5 Samenvatting resultaten

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed ontwerp Omgevingsvisie
Landschappelijke waarden	Redelijk	Redelijk	
Cultuurhistorische waarden	Goed	Goed	
Archeologische waarden	Redelijk	Slecht	
Aardkundige waarden	Redelijk	Redelijk	

Aanbeveling voor het vervolg, archeologie

Voor archeologie geldt dat een negatieve beoordeling onvermijdelijk is voor ontwikkelingen waarbij graafwerkzaamheden zijn voorzien in gebieden waar archeologische vindplaatsen te verwachten zijn. Dit omdat het de voorkeur heeft om archeologische waarden onaangetast in de bodem te laten liggen. Indien graafwerkzaamheden niet te vermijden zijn, wordt eerst archeologisch onderzoek gedaan, waarop mogelijk voorafgaand aan de graafwerkzaamheden een opgraving zal plaatsvinden, en bewaring van de vondsten in een museum of depot. Aanbevolen wordt om in gevallen waar gekozen kan worden voor een specifieke locatie, archeologie mee te laten wegen in de locatiekeuze. Op die manier kunnen archeologische waarden zoveel mogelijk in situ beschermd worden.

6.9 Klimaatadaptatie

6.9.1 Wateroverlast

6.9.1.1 Huidige situatie en autonome ontwikkeling wateroverlast

Huidige situatie

In delen van Den Helder is regelmatig sprake van wateroverlast in de straten. Bij hevige regenbuien kan het regenwater hier vanwege het teveel aan verhard oppervlak niet voldoende en niet snel genoeg in de bodem infiltreren.

De huidige situatie wordt beoordeeld als redelijk: er zijn wel probleemgebieden, maar er is niet in de hele gemeente sprake van wateroverlast.

Autonome ontwikkeling

Wateroverlast treedt vaker op vanwege een toename van extreme regenval als gevolg van klimaatverandering¹⁹ en dit is nu al merkbaar.

In 2021 heeft Royal HaskoningDHV in opdracht van de gemeente inzichtelijk gemaakt waar de waterbergingsopgave ligt in Den Helder, en waar kansrijke waterbergingslocaties zijn, om deze problemen in de toekomst op te lossen. Waterbergingslocaties zijn plekken voor het tijdelijk opvangen/opslaan van (regen)water.²⁰

De gebieden waar een waterbergingsopgave ligt per buurt zijn aangegeven op een waterbergingsopgavekaart, voor zowel buien die gemiddeld eens in de 10 jaar optreden als voor buien die gemiddeld eens in de 100 jaar optreden. Daarnaast is inzichtelijk gemaakt waar kansrijke waterbergingslocaties zijn.

Voor buien die gemiddeld eens in de tien jaar voorkomen blijkt dat er grote waterbergingsopgaves zijn in de Indische buurt-Zuid, Geleerdenbuurt, Tuindorp-West, Tuindorp-Oost en Sluisdijk. Voor buien die eens in de 100 jaar voorkomen blijkt dat dezelfde probleembuurten naar voren komen, met aanvullend kleinere opgaven in de Deltabuurt en in de Liniebuurt. Rondom het vliegveld in de buurt De Kooy en de Friesebuurt liggen ook opgaves. Deze zijn echter van kleinere orde dan het centrumgebied.

In gesprek met de gemeente in 2021 zijn deze kaarten vergeleken met de bij de gemeente bekende wateroverlastlocaties tijdens werkelijk gevallen hoosbuien. De voornoemde wijken zijn daarbij inderdaad herkend als probleemwijken voor wateroverlast bij werkelijk gevallen hoosbuien. De grootste en meest bekende meldingen van wateroverlast bevinden zich echter in de wijk Centrum. De grote hoeveelheid wateroverlast in Centrum is te verklaren door de aanwezigheid van veel verhard oppervlak.

¹⁹ In alle KNMI'14 klimaatscenario wordt uitgegaan van een toename van extreme neerslag in de wintermaanden (http://www.klimaatsscenarios.nl/scenarios_samengevat/)

²⁰ Waterbergingslocaties Den Helder, Royal HaskoningDHV, 3 september 2021

Er zijn nog geen concrete plannen om de in het onderzoek aangewezen gebieden als waterbergingslocaties in te richten.

Wel wordt bij de (her)inrichting van wegen, straten of buurten door de provincie Noord-Holland aandacht gevraagd voor het realiseren van ruimte voor water, om extra wateroverlast in de toekomst te voorkomen.²¹ En mocht er - bijvoorbeeld bij woningbouw - sprake zijn van een toename van het verhard oppervlak, dan wordt dit op basis van voorschriften van het waterschap gecompenseerd, zodanig dat dit niet leidt tot een toename van het risico op wateroverlast. Deze compensatie is echter pas verplicht bij projecten groter dan 800m² en de compensatie bedraagt slechts 10 %. Voor oppervlaktewater geldt wel een volledige compensatieplicht. In sommige gevallen mogen nieuwe ontwikkelingen niet meer worden aangesloten op het hemelwaterriool. De genoemde maatregelen zullen niet afdoende zijn, en de verwachting is dan ook dat de wateroverlast in de autonome ontwikkeling zal toenemen.

De autonome ontwikkeling wordt beoordeeld als slecht.

6.9.1.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie wateroverlast

In het kader van klimaatadaptatie wordt 'parkgroen', 'buurtgroen' en oppervlaktewater toegevoegd aan de wijken. De leefomgeving wordt daardoor meer bestendig tegen periodes van wateroverlast en extreme hitte, en de maatregelen zijn positief voor de biodiversiteit.

Bij ontwikkelingen waarvoor de aanleg van verhard oppervlak onvermijdelijk is (bijvoorbeeld bij woningbouw), zal op grond van de voorschriften van het waterschap deels compensatie voor het verlies aan waterberging gerealiseerd moeten worden. Dat neemt niet weg dat door toename van verharding de druk op groen en blauwe structuren toeneemt. Anderzijds kunnen herontwikkelingen binnen de stad ook juist kansen bieden voor klimaatadaptatiemaatregelen.

Hemelwater wordt zoveel mogelijk lokaal in de bodem geborgen. Het overtollige regenwater wordt op die manier eerst zoveel mogelijk vastgehouden, voordat het uiteindelijk vertraagd wordt afgevoerd. Met het vasthouden van regenwater in de bodem wordt bovendien een zoetwaterbel in stand gehouden, die mogelijke verzilting als gevolg van de stijgende zeespiegel tegengaat. Als regenwater tijdens hevige of langdurige neerslag niet meer in de bodem kan infiltreren, wordt het op straat of in het groen geborgen. Speelvelden, pleinen of openbaar groen kunnen dan bijvoorbeeld functioneren als tijdelijke waterberging. Ook wadi's en verlaagde delen in het groen kunnen dienstdoen als (tijdelijke) waterberging, en waterberging op straat behoort ook tot de mogelijkheden. Er wordt bovendien op ingezet dat zo min mogelijk hemelwater via het riool naar de waterzuivering wordt afgevoerd. Kansrijke waterbergingslocaties zijn nog niet aangewezen in de omgevingsvisie.

In de omgevingsvisie staat ook benoemd dat er gestreefd wordt naar de aanwezigheid van voldoende oppervlaktewater in de gebouwde omgeving, juist met als doel om wateroverlast te voorkomen. Er zijn nog geen gebieden aangewezen die voor dit doel ingezet gaan worden.

²¹ Omgevingsvisie NH

Mogelijk bieden ook de ontwikkelingen gericht op toerisme en recreatie kansen om maatregelen voor klimaatadaptatie mee te koppelen. Zo is het de bedoeling om oppervlaktewater toe te voegen ten behoeve van een nieuwe kanoroute.

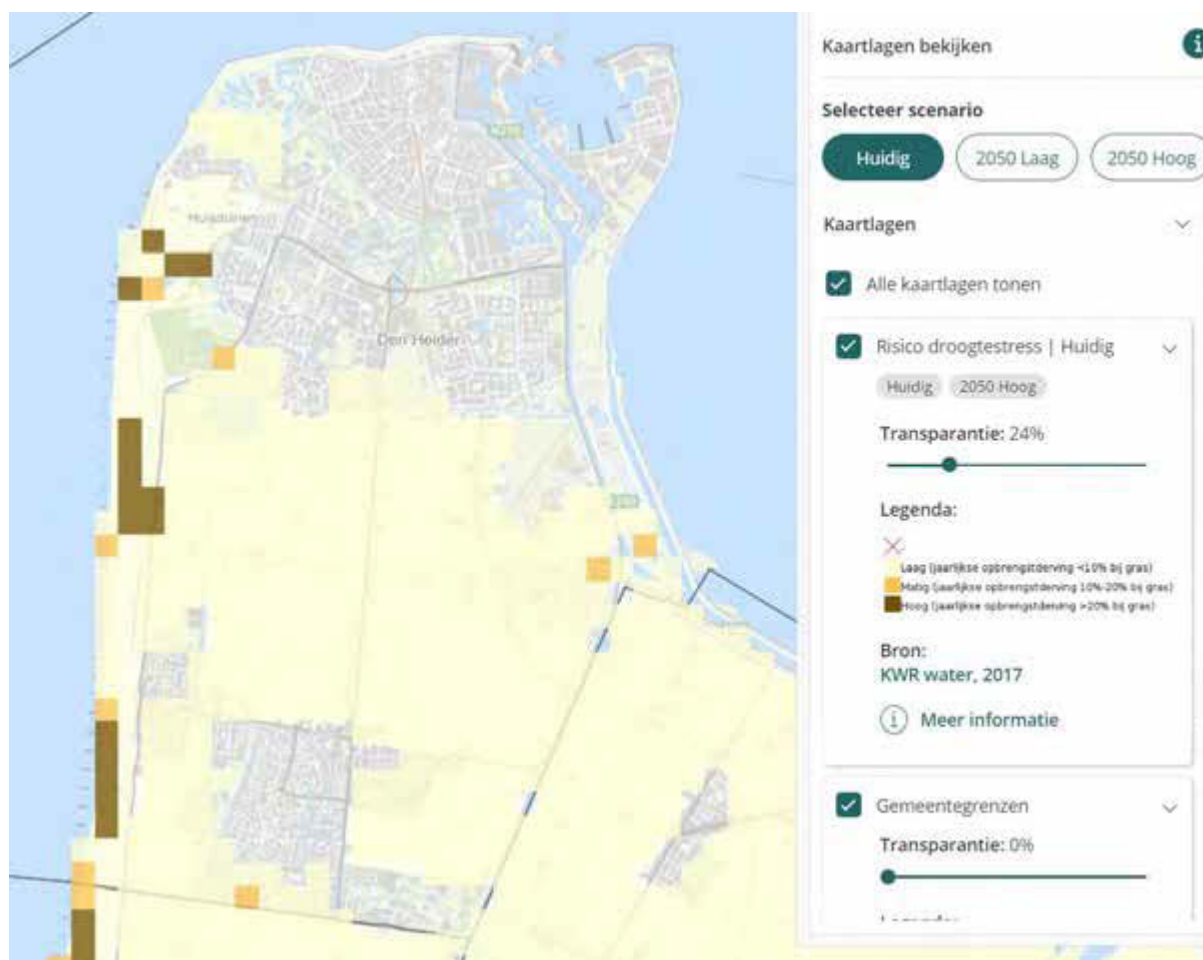
Gezien het bovenstaande wordt het effect van de omgevingsvisie op wateroverlast als positief beoordeeld: de insteek van de omgevingsvisie is dat er meer ruimte voor water komt, en daarmee minder wateroverlast.

6.9.2 Droogte

6.9.2.1 Huidige situatie en autonome ontwikkeling droogte

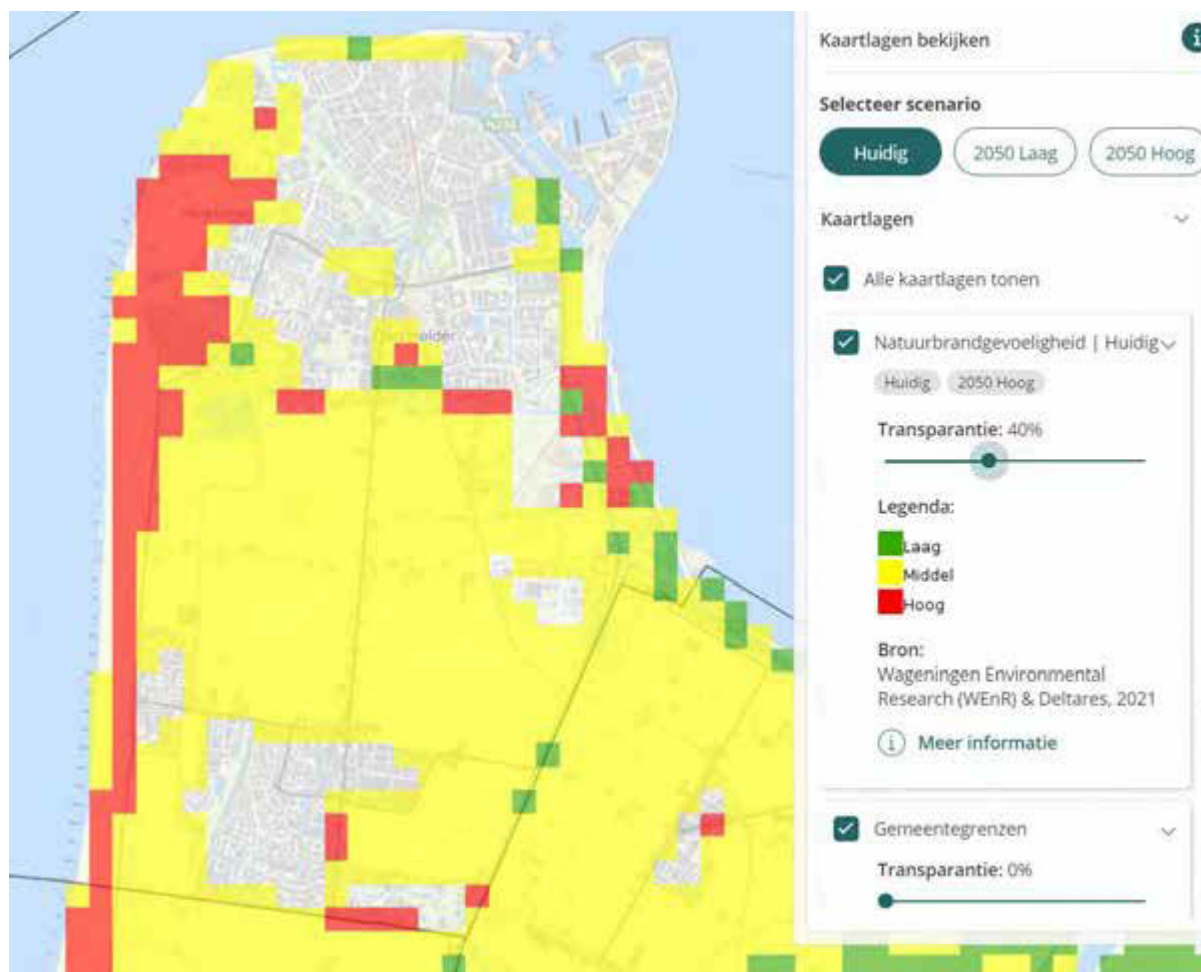
Huidige situatie

In de huidige situatie wordt regenwater onvoldoende lokaal geborgen, mede hierdoor ontstaan lokaal problemen tijdens droogteperioden. In figuur 6.15 is te zien dat het risico op droogtestress in het grootste deel van de gemeente laag is, met uitzondering van een aantal kleine delen (met name in de duinen) die een matig tot hoog risico op droogtestress hebben.

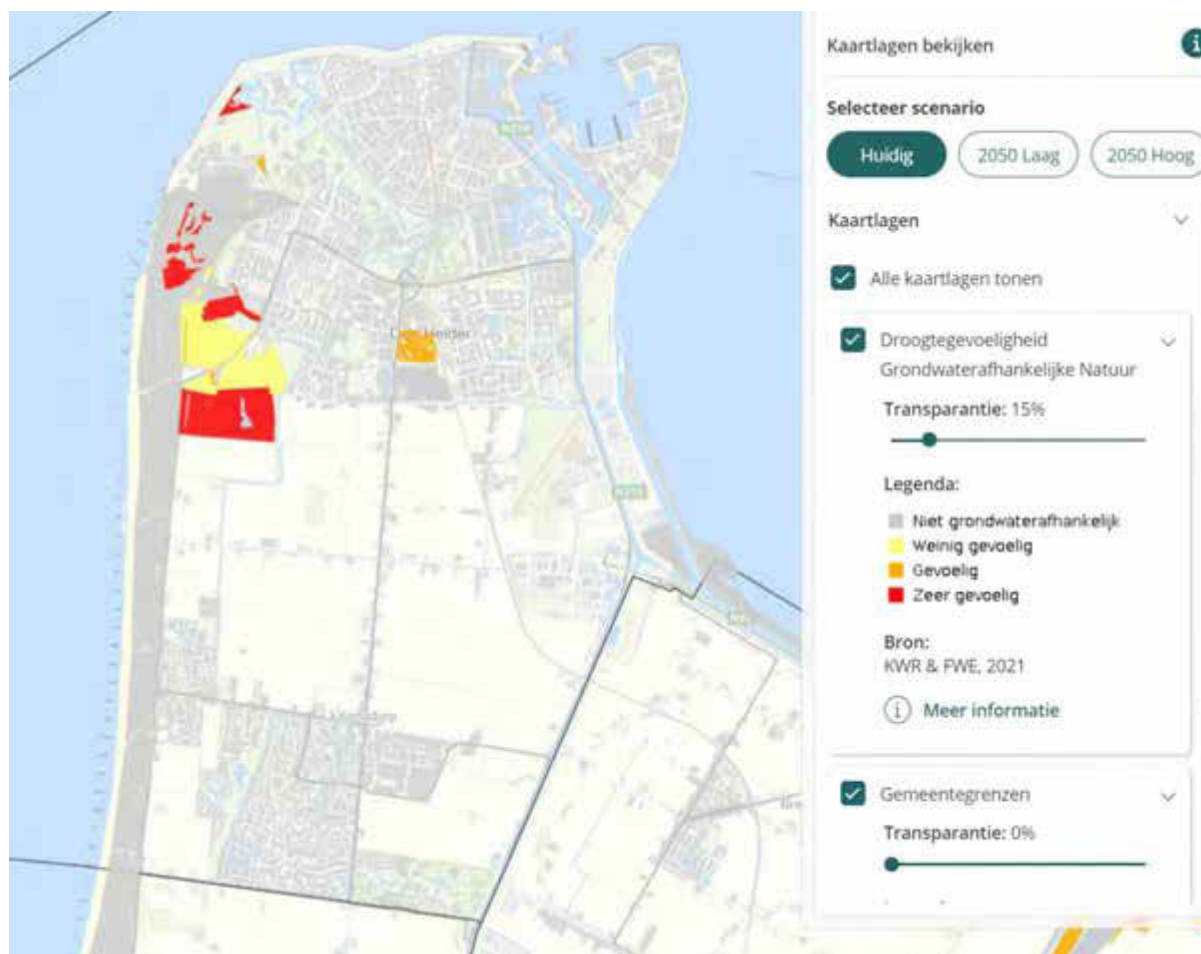
Figuur 6.15 Risico droogtestress huidige situatie (Bron: www.klimaat-effectatlas.nl)

In figuur 6.16 is te zien dat de gemeente in het buitengebied overwegend een middelmatige gevoeligheid voor natuurbranden heeft (geel). Enkele delen en met name de duinen hebben een hoge natuurbrandgevoeligheid (rood).

Figuur 6.16 Natuurbrandgevoeligheid huidige situatie. (Bron: www.klimaat-effectatlas.nl)

In figuur 6.17 is te zien hoe gevoelig grondwaterafhankelijke natuur binnen de gemeente is voor droogte. Daaruit blijkt dat een klein deel van de Huisduinerpolder en De Nollen gevoelig zijn voor droogte (oranje). Mariëndal, het noordoostelijke deel van de Donkere Duinen, een deel van de Helderse Duinen en een klein gedeelte in het noordwesten van de Huisduinerpolder zijn zelfs zeer gevoelig voor droogte (rood). Tevens kan droogte bijdragen aan verzilting, doordat de totale hoeveelheid zoet water (zowel oppervlaktewater als grondwater) daalt.

Figuur 6.17 Droogtegevoeligheid Grondwaterafhankelijke Natuur huidige situatie. (Bron: www.klimaat-effectatlas.nl)

Gezien bovenstaande beschrijving wordt de huidige situatie als redelijk beoordeeld.

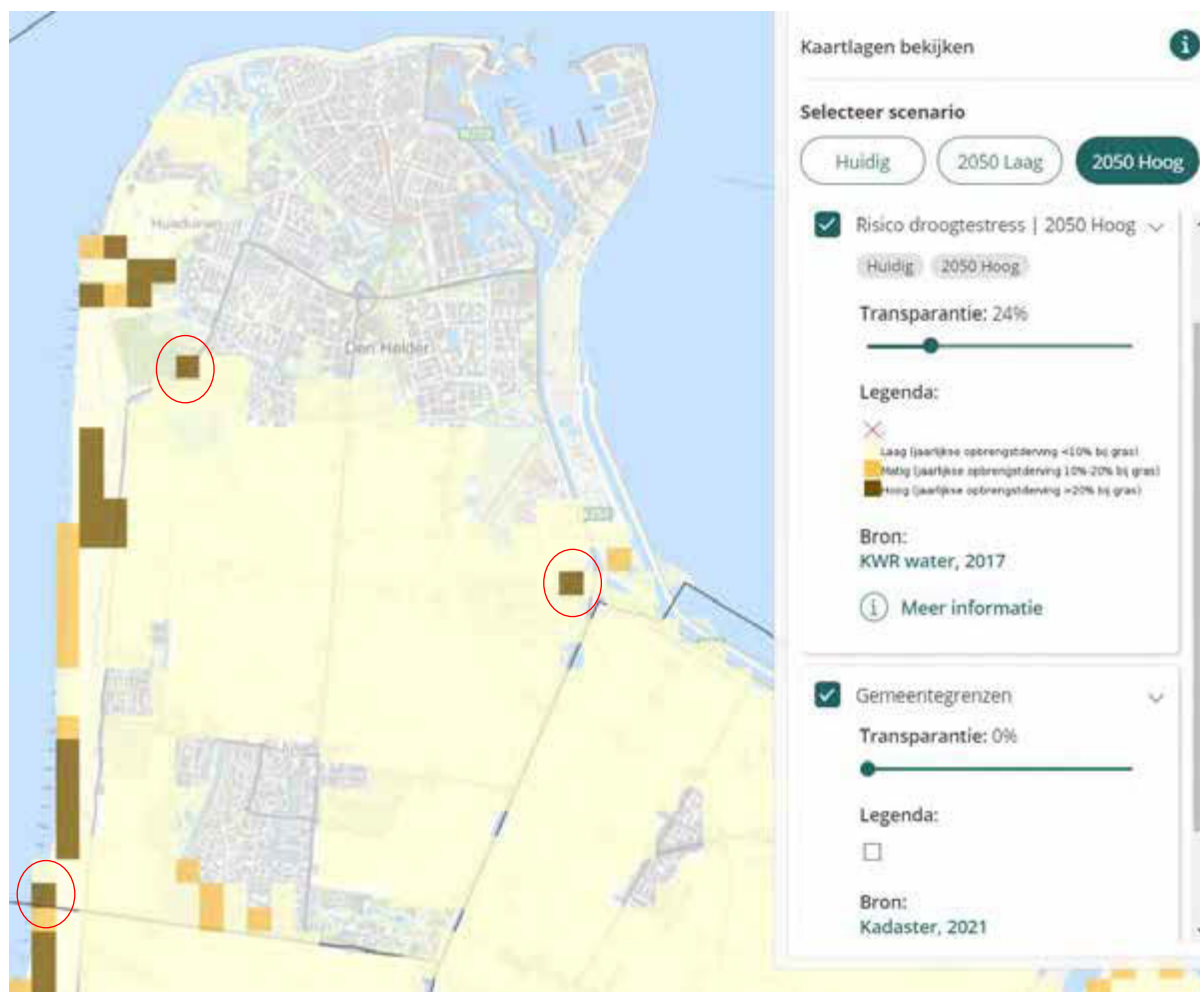
Autonome ontwikkeling

De verschillende klimaatscenario's gaan uit van langere droge perioden/temperatuurstijging. Dit leidt tot droogtestress, in het bijzonder droogtestress als gevolg langere droge perioden met hogere temperaturen, met uiteindelijk ook een hoger risico op natuurbranden als gevolg van meer en langere droge perioden.

Naar verwachting zal in de toekomst de regenval zich op een andere manier manifesteren. Er komen meer piekbuien en langere perioden van droogte met hogere temperaturen. Zonder maatregelen zal dan in de toekomst nog meer regenwater afvloeien, waardoor per saldo nog minder regenwater opgevangen zal worden. Hierdoor zal de kwetsbaarheid van met name de duinen tijdens droogte toenemen.

De gebieden waar in de huidige situatie matige of hoge kans is op droogte, zullen zonder maatregelen groter worden en toenemen in aantal. Figuur 6.18 toont de risico's op droogtestress voor de gemeente Den Helder in 2050.

Te zien is dat het risico op droogtestress grotendeels laag (lichtgeel) is, maar dat met name grotere delen van de duinen in dit toekomstscenario een matige tot hoge gevoeligheid voor droogtestress hebben. Ook valt op dat enkele delen (rood omcirkeld) binnen de gemeente in dit scenario een verhoogd risico op droogtestress vertonen ten opzichte van de huidige situatie.

Figuur 6.18 Risico Droogtestress 2020-2050 Hoog. (Bron: www.klimaat-effectatlas.nl)

In de autonome ontwikkeling ziet de situatie er voor droogtestress bij grondwaterafhankelijke natuur binnen de gemeente er hetzelfde uit als in de huidige situatie.

Ook voor natuurbrandgevoeligheid geldt dat volgens de klimaat-effectatlas de huidige situatie gelijk is aan het toekomstige scenario.

Gezien de verwachte langere droge perioden en temperatuurstijging, zal het risico op droogtestress toenemen. De autonome ontwikkeling wordt daarom als slecht beoordeeld.

6.9.2.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie droogte

De manier waarop in de visie expliciet aandacht wordt gegeven aan droogtestress is dat aangegeven is dat de hoeveelheid oppervlaktewater vergroot gaat worden. Dit is onder meer de bedoeling door middel van uitbreiding van de duinzoom, met daarin ruimte voor groen en water. Meer oppervlaktewater draagt namelijk bij aan het voorkomen van droogte.

Daarnaast streeft de gemeente naar een aantrekkelijke omgeving voor toerisme en recreatie. Recreatieplekken (zoals tussen Julianadorp en de kust) zijn vaak groenblauwe zones binnen of buiten de kernen en de stad. Deze groenblauwe zones bieden kansen om de sponswerking van de gemeente te versterken en extra bergend vermogen te creëren.

Verstedelijking op het gebied van wonen en bedrijven resulteert daarentegen in een toename van het percentage verharding. Hierdoor nemen de infiltratiemogelijkheden af en kan regenwater moeilijker worden opgeslagen en worden afgevoerd. Anderzijds bieden deze transformaties ook juist kansen om meer ruimte te creëren voor het bergen van water en het droogtebestendig inrichten van de openbare ruimte, bijvoorbeeld door tijdelijke opslag van water op straat, pleinen of speelvelden of door meer (wadi's en verlaagde delen in het) groen. Dat staat ook benoemd in de visie: in elke wijk is parkgroen aanwezig en in de buurten wordt gestreefd naar buurtgroen.

Bij ontwikkelingen waarvoor toename van verhard oppervlak onvermijdelijk is (bijvoorbeeld bij woningbouw), zal op grond van de voorschriften van het waterschap deels compensatie voor het verlies aan waterberging gerealiseerd moeten worden.

Met name de duinen zijn gevoelig voor droogtestress en zijn natuurbrandgevoelig. Een klein deeltje van de Huisduinerpolder, De Nollen, Mariëndal, het noordoostelijke deel van de Donkere Duinen, een deel van de Helderse Duinen en een klein gedeelte in het noordwesten van de Huisduinerpolder zijn grondwaterafhankelijke natuur en zijn (zeer) gevoelig voor droogte. Voor deze specifieke gebieden is geen beleid om droogtestress te voorkomen opgenomen in de visie.

Het is daarbij wel belangrijk om te vermelden dat het lastig is om maatregelen te nemen om droogtestress in de duinen te voorkomen: juist in duingebied zakt water snel weg en is het dus lastig water vast te houden om droogte te voorkomen.

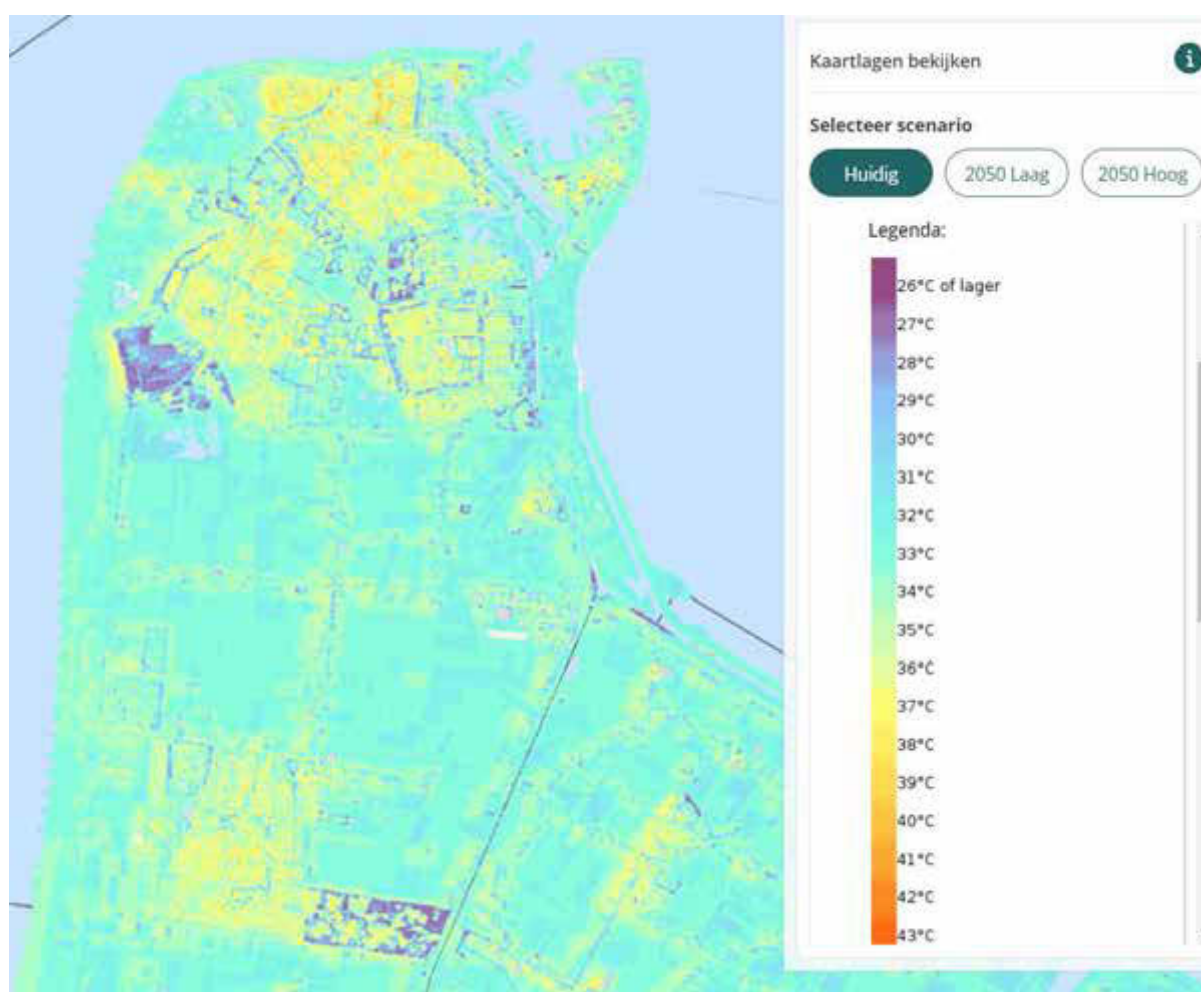
Gezien bovenstaande beschrijving wordt het effect van de omgevingsvisie als beperkt beoordeeld: er is oog voor het voorkomen van droogte, maar dat zal niet op alle risicogebieden (voldoende) effect hebben om droogte ook daadwerkelijk te voorkomen.

6.9.3 Hittestress

6.9.3.1 Huidige situatie en autonome ontwikkeling hittestress

Huidige situatie

Temperaturen kunnen sterk verschillen binnen de gemeente. Figuur 6.19 laat zien dat in de verstedelijkte gebieden (de verschillende wijken) de gevoelstemperatuur hoger ligt dan in landelijke gebieden. Groen en water hebben een verkoelend effect en zorgen voor verdampingskoeling. Onder groen worden bomen, struiken en lage vegetatie zoals gras verstaan.

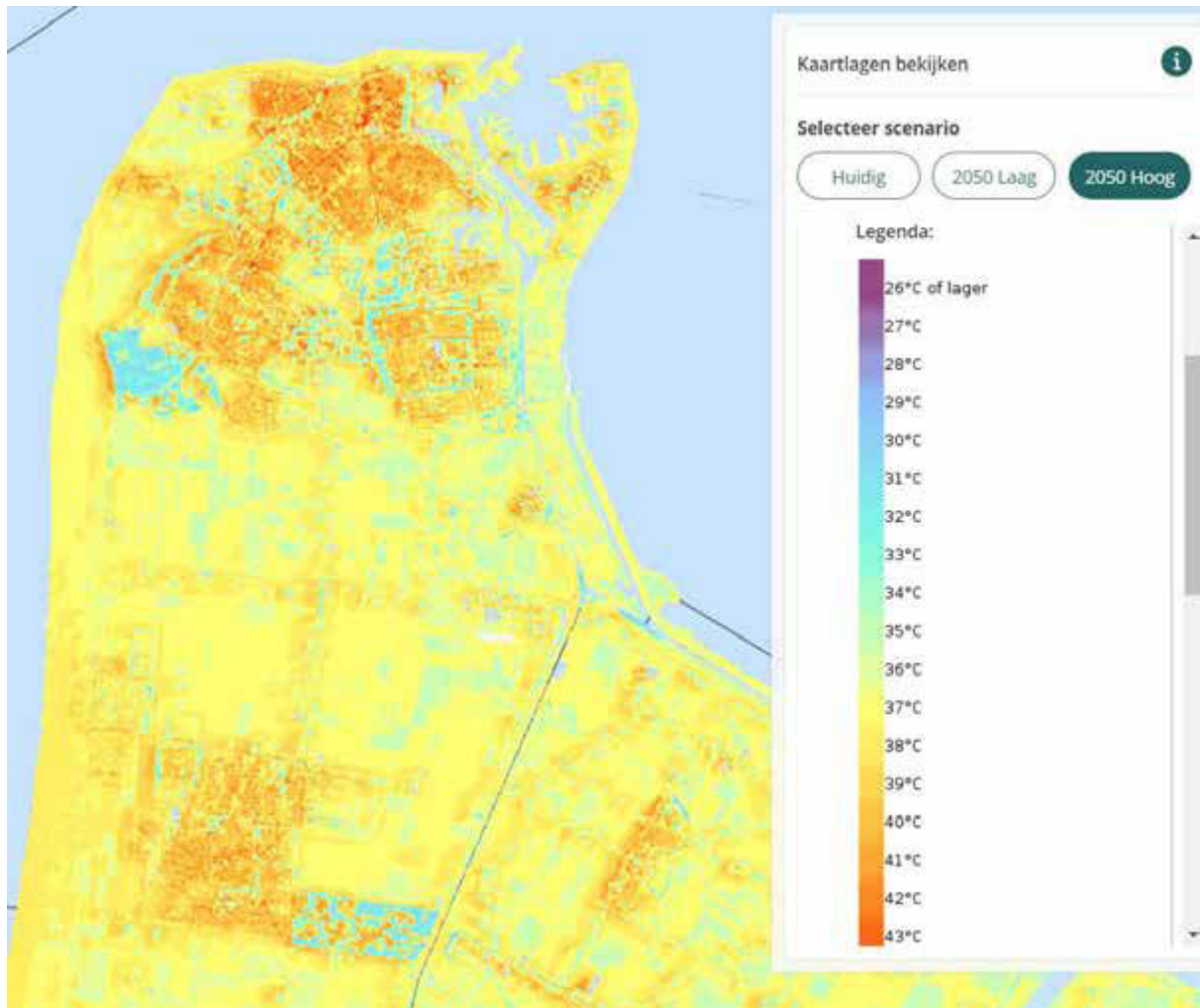
Figuur 6.19 Hittekaart gevoelstemperatuur (Bron: www.klimaat-effectatlas.nl)

Op basis van bovenstaande wordt de huidige situatie beoordeeld als redelijk.

Autonome ontwikkeling

De verwachting is dat klimaatverandering zal resulteren in verder oplopende temperaturen. Hoewel het aantal kwetsbare gebieden toeneemt, blijft de nadruk liggen op de stedelijke gebieden binnen de gemeente.

Verwachting is dat gevoelstemperatuur in stedelijke gebieden toeneemt, zie figuur 6.20. Door een toename van het aantal kwetsbare gebieden en de toename van de gevoelstemperatuur, zal er meer hittestress optreden.

Figuur 6.20 Hittekaart gevoelstemperatuur 2050 Hoog (Bron: www.klimaat-effectatlas.nl)

Op basis van bovenstaande beschrijving wordt de autonome ontwikkeling beoordeeld als slecht.

6.9.3.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie hittestress

Hittestress is met name aan de orde in stedelijk gebied, zoals hierboven beschreven bij de huidige situatie. In de omgevingsvisie staat benoemd dat een van de doelen is om de leefomgeving te vergroenen om zo meer bestendig te zijn tegen periodes van extreme hitte. Daartoe moet in iedere wijk parkgroen aanwezig zijn en in iedere buurt buurtgroen. Huidig parkgroen wordt in stand gehouden en waar mogelijk kwalitatief verbeterd. Behoud en uitbreiding van het bomenbestand en verbetering van de kwaliteit van de bestaande en toekomstige bomen zijn uitgangspunt.

Tegelijkertijd zorgt een toename van verhard oppervlak (fietspaden, woningbouwontwikkeling in landelijk gebied zoals die ten oosten van Julianadorp) voor een grotere kans op hittestress. Daarbij is het voor nieuwe ontwikkelingen zoals die bij Julianadorp wel de bedoeling om bij de inrichting rekening te houden met hittestress door bijvoorbeeld voldoende groen mee te nemen bij het ontwerp.

Er wordt nieuwe natuur toegevoegd. Waar de duinen worden verbreed komt ook meer ruimte voor verblijfsrecreatie. Natuurgebieden en recreatieplekken zijn vaak groene en blauwe zones die kunnen dienen als koelteplek tijdens warme periodes. Inzet op recreatie en een goede bereikbaarheid vergroot de toegankelijkheid van deze plekken voor inwoners.

Gezien bovenstaande beschrijving wordt het effect van de omgevingsvisie beoordeeld als positief.

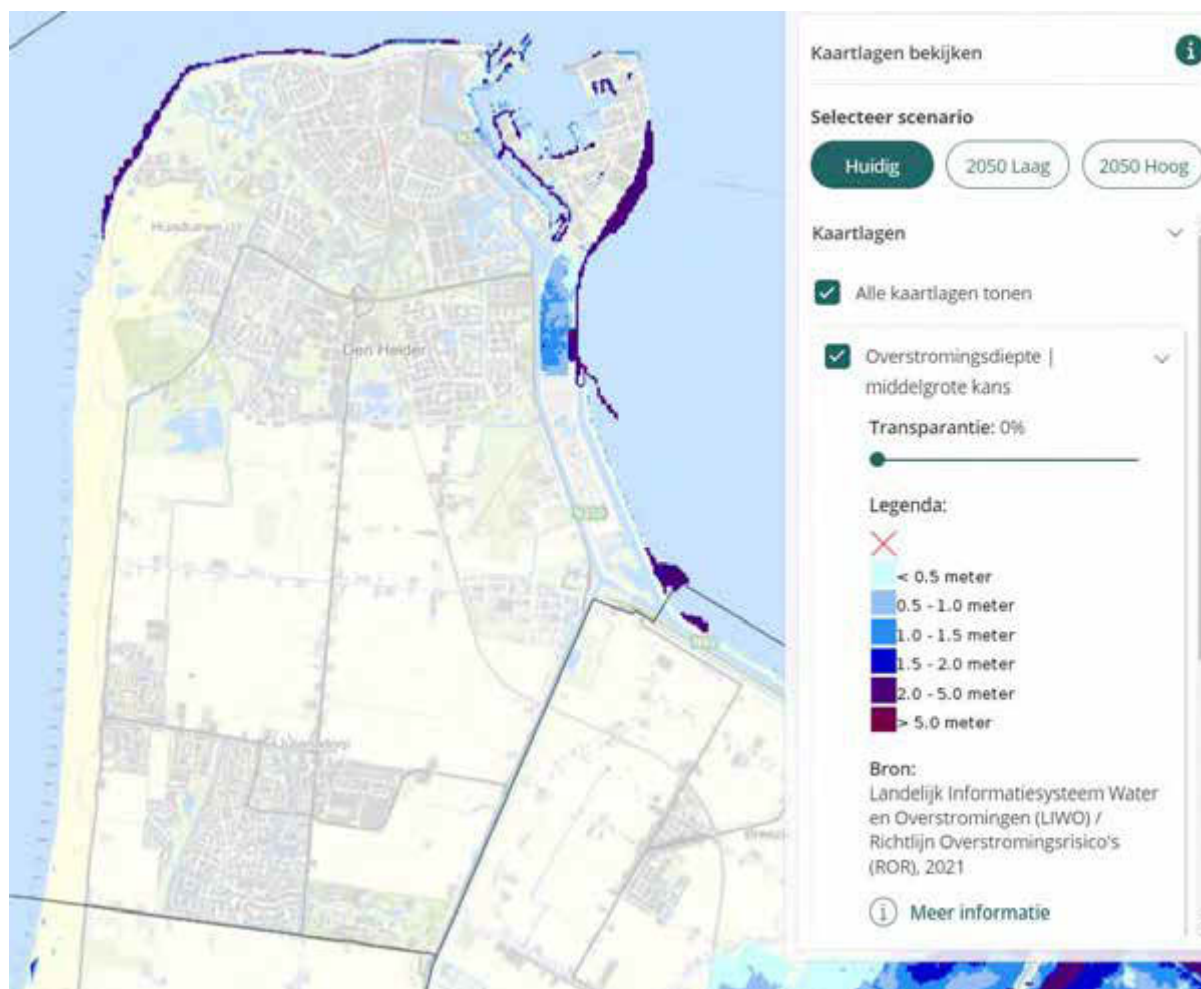
6.9.4 Overstroming

6.9.4.1 Huidige situatie en autonome ontwikkeling overstroming

Huidige situatie

Overstromingen kunnen ontstaan als gevolg van de overstroming van een rivier of zee. Overstromingen kunnen ook ontstaan door extreme neerslag. De kenmerken daarvan verschillen, maar maatregelen om de overlast ervan te voorkomen of te verhelpen kunnen overeenkomen.

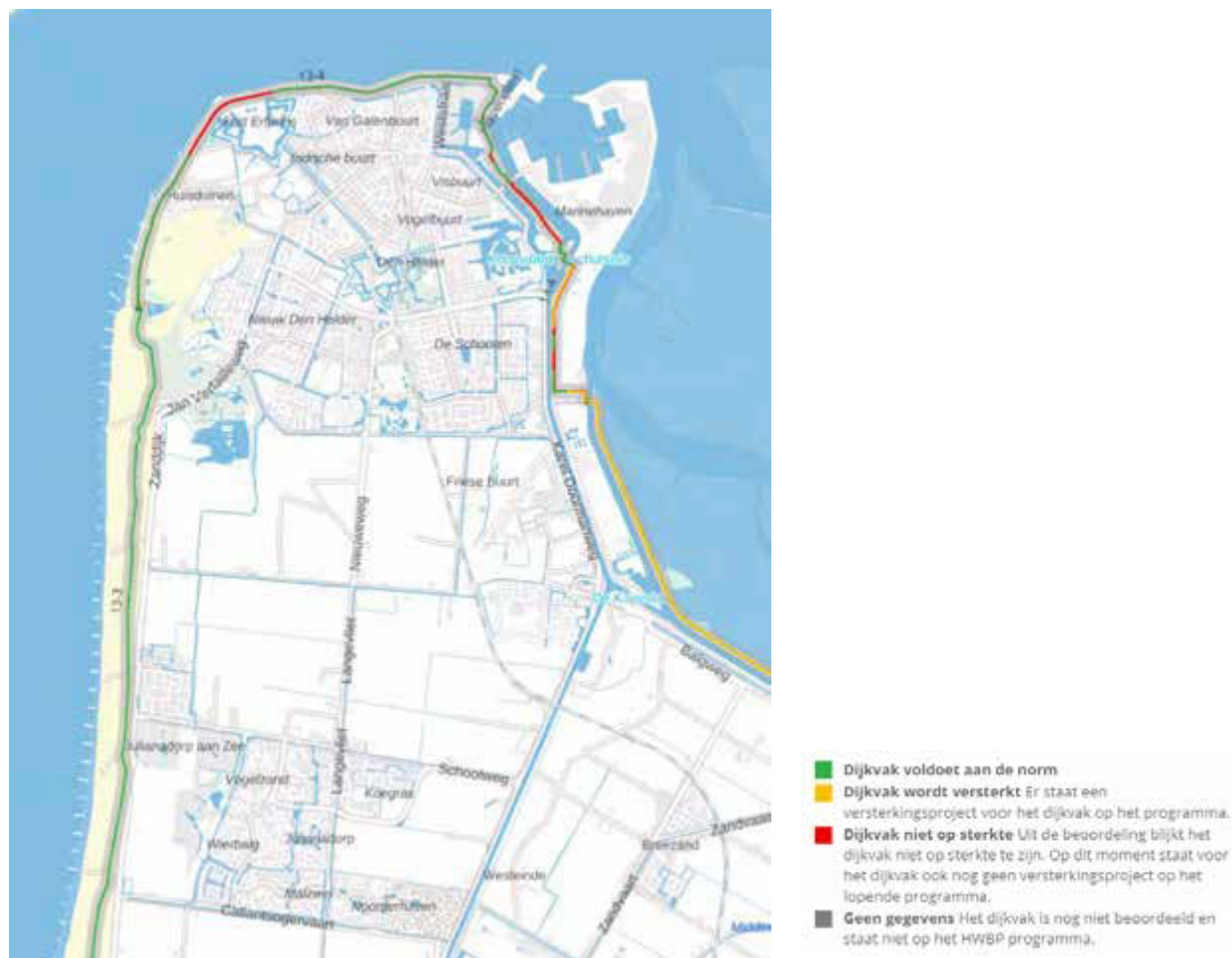
Figuur 6.21 laat zien wat de overstromingsdiepte in de huidige situatie bij een waterstand met een middelgrote kans is (de waterhoogte die gemiddeld 1 keer in de 100 jaar voorkomt). Het betreft de overstroming van buitendijkse gebieden, want de bescherming die de zeewering biedt is hoger dan 1:100. Te zien is dat met name het dijkgebied aan de noord(west) kant van Den Helder, de haven en het gebied tussen Oostoever en de marinehaven risico lopen op overstroming van tussen de 1 en 5 meter diep.

Figuur 6.21 Overstromingsdiepte in de gemeente Den Helder bij een hoogte van de zeewaterspiegel die gemiddeld eens per 100 jaar voorkomt (Bron: www.klimaat-effectatlas.nl)

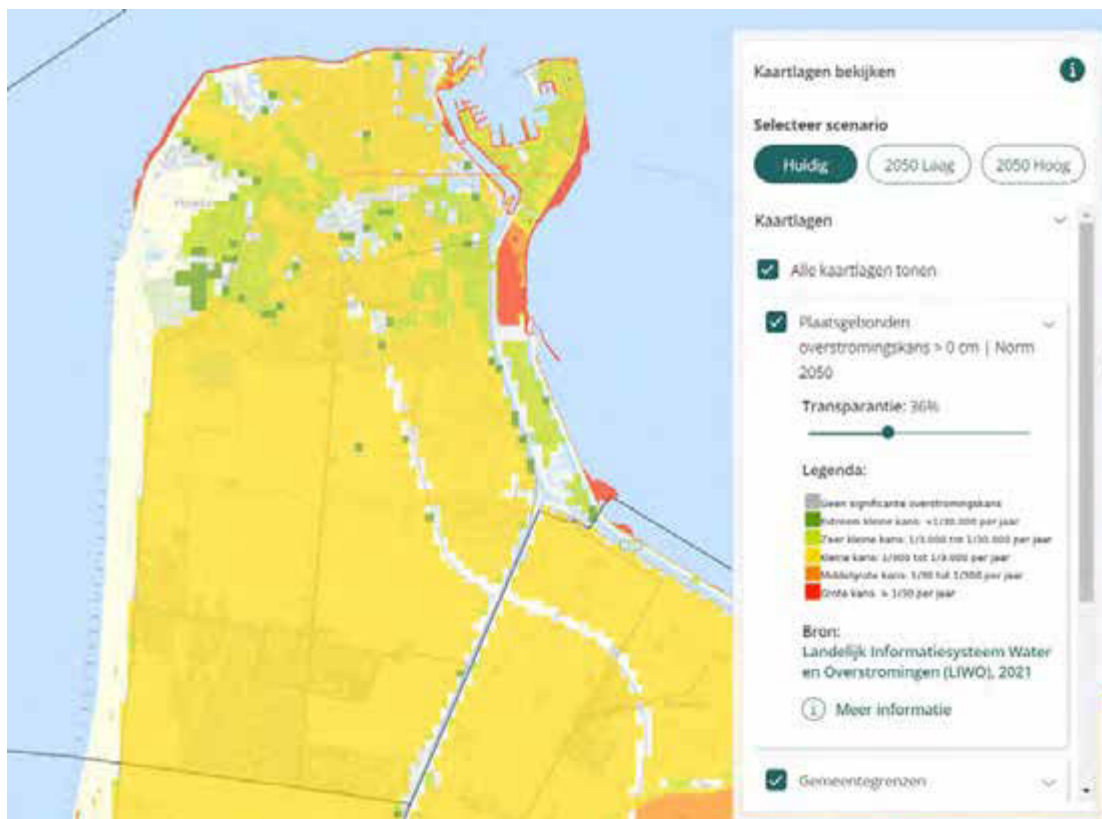
De gemeente Den Helder wordt door de primaire waterkeringen (duinen en dijken) beschermd tegen overstroming van de zee. Binnen het hoogwaterbeschermingsprogramma²² wordt momenteel gewerkt aan de versterking van de dijk langs de Waddenzee (zie figuur 6.22.). De meest recente beoordelingsronde van de primaire waterkeringen is vanaf 2017 van start gegaan en daarbij worden de nieuwe klimaatscenario's meegenomen. In figuur 6.22 is te zien wat de veiligheidsstatus rond Den Helder is. Te zien is dat een aantal dijkvakken voldoet aan de norm (groen), dat aan een aantal dijkvakken wordt gewerkt (oranje), maar dat ook een aantal dijkvakken niet op sterkte is (rood).

²² In dit programma werken 21 Nederlandse waterschappen en RWS samen aan dijkversterkingen. HWBP (2020), *Hoogwaterbeschermingsprogramma*. Geraadpleegd van <https://hwbp.cartonext.nl/>

Figuur 6.22 Actuele veiligheidsstatus in 2022 (Bron: www.waterveiligheidsportaal.nl)

In figuur 6.23 is te zien wat de kans is dat een locatie in één jaar te maken krijgt met een bepaalde overstroming (plaatsgebonden overstromingskansen). Deze plaatsgebonden overstromingskansen zijn gebaseerd op de veiligheidseisen van de waterkeringen. Te zien is dat ook hier met name het dijkgebied aan de noord(west) kant van Den Helder, de haven en het gebied tussen Oostoever en de marinehaven risico lopen op overstroming, zoals ook op figuur 6.21 al te zien was.

Figuur 6.23 Plaatsgebonden overstromingskans (Bron: www.klimaat-effectatlas.nl)

Gezien bovenstaande beschrijving wordt de huidige situatie beoordeeld als goed.

Autonome ontwikkeling

Door klimaatverandering wordt de noodzaak om aan de normen te voldoen, de normen te handhaven en eventueel de normen aan te passen aan de veranderende situatie groter. Noodzakelijke dijk- en kustversterkingen bevinden zich aan de Noordzeekust en de kust rond het IJsselmeer. Er blijft echter altijd een (kleine) kans op overstroming. Door toenemende verstedelijking nemen de potentiële gevolgen daarvan toe. De overstromingsdiepte bij een overstroming met middelgrote kans blijft in het scenario 2050 Hoog wel gelijk aan de huidige situatie.

De primaire keringen langs de kust zijn het meest gevoelig voor zeespiegelstijging. Door de zeespiegelstijging zal het steeds moeilijker worden om het water te spuien naar zee onder vrij verval. Er zullen meer en grotere gemalen nodig zijn. Maatregelen zoals het hoger plaatsen van transformatorhuisjes en het ophogen van evacuatie routes worden in de praktijk nog nauwelijks getroffen.

De autonome ontwikkeling wordt beoordeeld als redelijk.

6.9.4.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie overstroming

De omgevingsvisie benoemt een aantal punten waarop wordt gestreefd naar betere bescherming tegen overstromingen en naar versterking van het landschap en waterveiligheid (waterveiligheidslandschappen). Zo is het de bedoeling dat duinen en de dijken versterkt en verbreed gaan worden: de duinenrij wordt verbreed en de Helderse Zeewering moet een toekomstbestendige klimaatdijk worden. Dit laatste creëert tegelijkertijd een risico, want het plan is om deze dijk ook als woonomgeving in te richten met huizen (gevoelige functies) op diezelfde dijk.

Bereikbaarheid naar en binnen de gemeente is erg belangrijk. Dit vergroten van de bereikbaarheid binnen de gemeente draagt bij aan een sneller en efficiënter evacuatieproces in geval van een overstroming. Daarentegen zet de gemeente Den Helder in op inrichten van het gebied direct achter de duinen als (verblijfs)recreatiegebied. Het toevoegen van gevoelige functies (recreatiewoningen) aan dit gebied zal de kwetsbaarheid en de gevolgen van een overstroming vergroten.

Het effect van de omgevingsvisie wordt als beperkt beoordeeld.

6.9.5 Samenvatting resultaten

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
Wateroverlast	Redelijk	Slecht	
Droogte	Redelijk	Slecht	
Hittestress	Redelijk	Slecht	
Overstroming	Goed	Redelijk	

Aanbeveling voor het vervolg, klimaatadaptatie

Om wateroverlast te voorkomen, zouden de kansrijke waterbergingslocaties aangewezen kunnen worden op de kaarten die horen bij de omgevingsvisie.

Het zou ook goed zijn om te benoemen op welke manier de gemeente voor ogen heeft om droogtestress te voorkomen en natuurbrandgevoeligheid tegen te gaan in gebieden die daar gevoelig voor zijn.

6.10 Energietransitie

6.10.1 Opgewekte duurzame energie

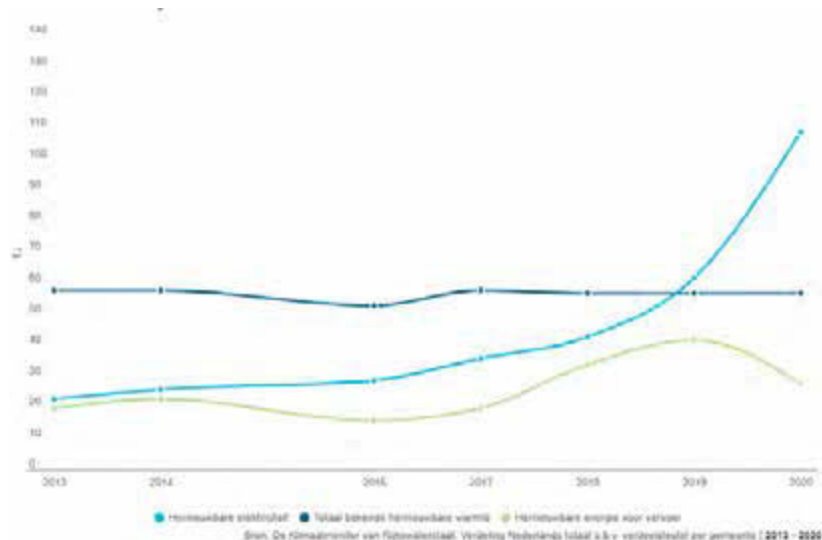
6.10.1.1 Huidige situatie en autonome ontwikkeling opgewekte duurzame energie

Huidige situatie

Den Helder heeft de ambitie om in 2040 energieneutraal te zijn. Hierover is in 2015/2016 een raadsbesluit genomen. In het coalitieakkoord uit 2022 is afgesproken om in 2030 60 % minder CO₂ uit te stoten. Energieneutraal houdt in dit kader in dat het aandeel duurzame energie in Den Helder 100 % is.

Op enkele agrarische percelen aan of rond bedrijventerreinen zijn reeds grootschalige zonneparken gerealiseerd of vergund in de afgelopen jaren. Ook zijn er tijdelijke zonneparken gerealiseerd op tijdelijk braakliggende gronden, bijvoorbeeld in Nieuw Den Helder. Zonneparken in het agrarisch buitengebied (solitair en niet aansluitend op bedrijventerreinen) zijn niet gerealiseerd in Den Helder en hebben niet de voorkeur.

In figuur 6.24 is te zien dat in de huidige situatie het aandeel van hernieuwbare energie toeneemt in de gemeente Den Helder. Dit wordt beoordeeld als redelijk.

Figuur 6.24 Gebruik hernieuwbare energie (in terra joule) in Den Helder in de periode 2013 - 2020 (Bron: Den Helder in Cijfers op www.denhelder.nl)

Autonome ontwikkeling

Om de energietransitie naar meer duurzame energie te kunnen maken, dringt Den Helder bij de netbeheerders aan op het realiseren van een voldoende robuust stroomnetwerk, zodat nieuwe aanbieders op het energienet kunnen aansluiten en het netwerk pieken qua opwek en/of verbruik kan opvangen.

In het licht van het duurzaam gebruiken van de leefomgeving heeft het toestaan van nieuwe zonneparken in buitengebieden niet de voorkeur en wordt hier terughoudend mee omgegaan

Den Helder zet in op een rol voor Den Helder in de (inter)nationale grootschalige opwekking van duurzame energie op de Noordzee. Bestaande aardgasinfrastructuur van de NAM op bedrijventerrein Oostoever kan hergebruikt worden voor de aanlanding van waterstof (duurzaam opgewekte energie op zee kan op zee omgevormd worden tot waterstof). Dit kan een duurzame energievoorziening voor Den Helder zijn, het biedt ook kansen voor innovatieve bedrijvigheid rondom (de toepassing) van deze relatief nieuwe energiedrager. Ook voor de aanlanding van op de Noordzee duurzaam opgewekte energie komt Den Helder mogelijk in beeld. Hierover loopt momenteel de Verkenning Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ), in opdracht van de Rijksoverheid.

Daarnaast is Den Helder onderdeel van H2Gateway, een groep bedrijven en overheden die mogelijkheden verkennen om op grote schaal gecentraliseerd blauwe waterstof te produceren, met behulp van de al aanwezige infrastructuur, op bedrijventerrein Oostoever.

Ook wordt een ondergronds warmtenet (in aansluiting op een geothermische bron) aangelegd, waardoor de wijken De Schooten en Willemsoord van het gas af kunnen. Ook wordt het warmtenet aangesloten op het bestaande warmtenet op De Nieuwe Haven. In de toekomst kunnen eventueel ook andere wijken en nieuwe woningbouwontwikkelingen hierop worden aangesloten. Met energiebesparende maatregelen (met name isolatie) moet de hoeveelheid benodigde energie zo laag mogelijk worden.

In 2020 is per regio een strategie ontwikkeld om de grootschalige opwek van duurzame energie op land sterk te vergroten, de Regionale Energiestrategie (RES). Den Helder heeft hierin een bescheiden opgave, voornamelijk als gevolg van diverse beperkingen (luchthaven De Kooy, radarstations, marinehaven) en ander gebruik (stedelijke omgeving). Voor Den Helder is in de RES vastgelegd dat wordt ingezet op grootschalige opwekking van duurzame (zonne)energie op grote daken, boven grote parkeerplaatsen en op restgronden in het havengebied.

In de autonome ontwikkeling zal het aandeel particulier opgewekte duurzame energie hoger zijn, als gevolg van maatregelen die conform het al vastgestelde beleid getroffen worden in het kader van de energietransitie. De gemeente Den Helder heeft de ambitie om in 2040 energieneutraal te zijn. Daarvoor wordt ingezet op een zo hoog mogelijk aandeel aan particulier opgewekte duurzame energie, om zo de beschikbare ruimte op particuliere daken optimaal te benutten, en daarmee de belasting op de openbare ruimte zo minimaal mogelijk te houden.

Vanwege de ambitie van de gemeente om in 2040 energieneutraal te zijn, wordt de autonome ontwikkeling voor het aandeel opgewekte duurzame energie als goed beoordeeld.

6.10.1.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie particulier opgewekte duurzame energie

In de omgevingsvisie is aangegeven dat de gemeente acties van inwoners en ondernemers om te verduurzamen stimuleert, en dat de gemeente faciliteert waar mogelijk. Hierbij kijkt de gemeente zowel naar mogelijkheden voor het duurzaam opwekken van energie als naar mogelijkheden voor het besparen van energie door verduurzaming van woningen.

Voor het opwekken van duurzame energie wordt kleinschalige opwek van energie door particulieren via zonnepanelen gestimuleerd, door initiatieven van inwoners en ondernemers te ondersteunen. Met dit beleid bereikt de gemeente dat het aandeel van opgewekte duurzame energie door particulieren en bedrijven zo hoog mogelijk wordt, wat bijdraagt aan het doel om in 2040 als gemeente energieneutraal te zijn. Ook speelt de gemeente een actieve rol bij het opzetten van collectieve vormen van duurzame energie.

Het beleid in de omgevingsvisie is niet concreet uitgewerkt in maatregelen, maar initiatieven van inwoners en ondernemers worden ondersteund. Daarom is het effect van de omgevingsvisie op het aandeel van particulier opgewekte duurzame energie positief.

6.10.2 Energiebesparing

6.10.2.1 Huidige situatie en autonome ontwikkeling energiebesparing

Huidige situatie

Duurzaam energiegebruik begint met energiebesparing. Door de energiecrisis en de klimaatcrisis is er meer besef gekomen van de noodzaak om zuinig met energie te zijn. Daarom worden nu - ondanks de economische en maatschappelijke omstandigheden die voor een deel van de bevolking leiden tot energiearmoede - op grote schaal energiebesparende maatregelen getroffen, zoals het isoleren van woningen en andere gebouwen. Dit gebeurt zowel bij particulieren als bij de overheid en in het bedrijfsleven. De huidige situatie ten aanzien van energiebesparing wordt daarom beoordeeld als redelijk.

Autonome ontwikkeling

In de autonome ontwikkeling is de verwachting dat het doorvoeren van energiebesparende maatregelen doorgaat. De beoordeling van de autonome ontwikkeling voor energiebesparing is goed.

6.10.2.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie energiebesparing

In de omgevingsvisie is aangegeven dat de gemeente acties van inwoners en ondernemers om te verduurzamen stimuleert en dat de gemeente faciliteert waar mogelijk. Hierbij kijkt de gemeente zowel naar mogelijkheden voor het duurzaam opwekken van energie als het besparen van energie.

Voor *energiebesparing* wordt het toepassen van isolatie vermeld. Als overheid geeft de gemeentelijke organisatie zelf het goede voorbeeld. Een van de manieren waarop dit gedaan wordt is door het gemeentelijke vastgoed te verduurzamen tot minimaal energielabel C en het gemeentelijk energieverbruik ieder jaar met 2 % terug te dringen.

Het beleid in de omgevingsvisie is niet concreet uitgewerkt in maatregelen, maar initiatieven van inwoners en ondernemers worden ondersteund. Daarom is het effect van de omgevingsvisie op *energiebesparing* positief.

6.10.3 Samenvatting resultaten

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
Opgewekte duurzame energie	redelijk	goed	
Energiebesparing	redelijk	goed	

6.11 Wonen en vestigingsklimaat

6.11.1 Woonklimaat

6.11.1.1 Huidige situatie en autonome ontwikkeling woonklimaat

Huidige situatie

Uit de gezondheidsmonitor van de GGD Hollands Noorden van 2020²³ blijkt dat een kleine 90 % van de volwassenen tussen de 18 en 65 in Den Helder tevreden is over de woonomgeving. 95 % van de mensen tussen de 18 en 65 jaar oud is tevreden over de eigen woning, waarbij wel opgemerkt moet worden dat 24,8 % aangeeft dat de woning ongeschikt is voor ouderen (65 jaar en ouder) en 6,6 % aangeeft binnen enkele jaren te willen verhuizen vanwege de gezondheid.

Woonklimaat heeft ook te maken met de vraag of er voldoende woningen voorhanden zijn, oftewel met de woningvoorraad. Het aantal woningen in Den Helder is in de laatste acht jaar met 532 gestegen: in 2015 waren er 27.869 woningen, in 2022 zijn dat er 28.401.²⁴ Er is echter een woningtekort en daarmee een woningbouwopgave. Het Regionaal woonakkoord Kop van Noord-Holland 2022-2026²⁵ meldt dat er in de regio Noord-Holland Noord in 2020 een tekort is van 3,2 % en dat komt neer op ongeveer 3000 woningen.

Voor woonklimaat is het belangrijk dat benodigde voorzieningen, zoals winkels, aanwezig zijn. Wanneer we kijken naar het aantal verkooppunten per 1000 inwoners, dan is dat met 13,3 voor Den Helder net iets hoger dan het gemiddelde voor Nederland: 12,3. Tegelijkertijd is de leegstand van deze verkooppunten ook hoger dan gemiddeld in Nederland: 11,6 % ten opzichte van 6,8 %.²⁶

Gezien bovenstaande wordt de huidige situatie als redelijk beoordeeld.

²³ <https://gezondnbn.nl/dashboard/dashboard/fysieke-omgeving>

²⁴ <https://denhelder.incijfers.nl/dashboard/voorraad>

²⁵ [Woonakkoord Kop van Noord-Holland 2022-2026.pdf \(sharepoint.com\)](#)

²⁶ <https://denhelder.incijfers.nl/dashboard/economie>

Autonome ontwikkeling

Naar verwachting blijft de bevolking in Noord-Holland tot 2030 groeien (Bevolkingsprognose Noord-Holland 2019-2040). Tot 2030 stijgt vooral het aantal 65-plussers en een groot deel van de huishoudensgroei bestaat uit oudere paren en alleenstaande huishoudens. Mensen wonen met minder personen in een huis. Het aantal jongeren en gezinnen met kinderen neemt in Noord-Holland Noord af.

De gemeente Den Helder heeft een hogere gemiddelde leeftijd dan Nederland en heeft een relatief groot aandeel ouderen in de leeftijdsverdeling. Dit betekent dat Den Helder waarschijnlijk eerder dan andere plaatsen te maken zal krijgen met de gevolgen van vergrijzing en Den Helder zal hier in de komende jaren op moet gaan anticiperen. De belangrijkste gevolgen zullen met name liggen op de volgende vlakken: 1) afname van de huidige beroepsbevolking en extra moeite voor werkgevers met het invullen van vacatures, 2) extra vraag naar zorg, hulpmiddelen en ondersteuning, 3) andere eisen ten opzichte van de leefomgeving en de inrichting van de buurt, bijvoorbeeld behoefte aan toegankelijke voorzieningen en openbare ruimte.

In de afgelopen jaren heeft een belangrijke omslag plaatsgevonden op het gebied van zorgverlening. Voor mensen met een lichte(re) zorgvraag wordt ingezet op het zo lang mogelijk thuis blijven wonen en het daar ontvangen van zorg, zogeheten extramuralisering.

Ook in de gemeente Den Helder speelt deze ontwikkeling. Inwoners blijven gemiddeld langer thuis wonen en ontvangen daar (lichte) zorg. Daarbij wordt ook een beroep gedaan op de omgeving, bijvoorbeeld via mantelzorgers, kennissen of burens. Deze ondersteuning vanuit de omgeving kan helpen om langer thuis te kunnen blijven wonen, maar is in sommige gevallen wel kwetsbaar. In sommige buurten zal in de toekomst een concentratie van ouderen zijn, waardoor veel van de omgeving kan worden gevraagd. In buurten of wijken met weinig sociale cohesie kan deze ondersteunende omgeving beperkt of zelfs niet aanwezig zijn. Daarnaast zijn er ook mensen met een zorgvraag die een extra druk leggen op de omgeving, bijvoorbeeld mensen met een psychische aandoening die soms voor overlast zorgen. Voor de leefbaarheid van de buurten is het daarom belangrijk om op een goede manier met zorgvragers om te gaan en de draagkracht van de buurten en wijken goed in de gaten te houden.

In de afgelopen jaren is het woningaanbod sterk achtergebleven bij de vraag naar woningen, waardoor het woningtekort is opgelopen. Dat betekent dat er in heel Noord-Holland op de korte termijn veel woningen bijgebouwd moeten worden.

Ook Den Helder krijgt in de komende jaren te maken met een flinke woningbouwopgave. Voor een deel is dit een kwalitatieve opgave, gericht op transformatie in gebieden met veel verouderde woningen met een matige kwaliteit en veel leegstand. Dit proces speelt voornamelijk in Nieuw Den Helder, waarin een meer gemengd woningaanbod wordt gerealiseerd, en in sommige delen van het Stadshart. Deze kwalitatieve opgave hangt voor een belangrijk deel samen met het belang van een aantrekkelijke stad en het bieden van aantrekkelijke woonmilieus.

Daarnaast is er ook sprake van een kwantitatieve woningbouwopgave. Er is een landelijke stijging van het aantal huishoudens en de woningmarkt in de Randstad en andere steden in Noord-Holland Noord is krap. Ook wordt er een groei in arbeidsplaatsen in Den Helder verwacht, waarbij wordt ingezet om nieuwe werknemers te verleiden om in de gemeente Den Helder te komen wonen. Hierdoor is er sprake van een groeiende vraag naar woningen, waardoor de tot recent vrij ontspannen woningmarkt binnen de gemeente Den Helder omslaat naar een overspannen woningmarkt. Door deze druk kunnen bepaalde groepen het steeds lastiger krijgen op de woningmarkt, met name groepen die afhankelijk zijn van sociale huur of goedkope koopwoningen. Ook groepen die afhankelijker zijn van specifiek woningaanbod, zoals ouderen of mensen met een beperking, kunnen het hierdoor steeds lastiger krijgen op de woningmarkt. Het bouwen van extra woningen voor alle verschillende doelgroepen vormt de belangrijkste oplossingsrichting.

Den Helder heeft in vergelijking met de meeste andere gemeenten in Noord-Holland veel ruimte om woningen te bouwen binnen het stedelijke gebied, nabij de voorzieningen van het Stadshart, de wijken en Julianadorp. Dit is een belangrijke troef voor Den Helder in de komende jaren. Tot en met 2030 heeft Den Helder de ambitie om vijftienhonderd nieuwe woningen te realiseren, om de groeiende woningbehoefte op te vangen. Hierbij blijft kwaliteit van de woningen en de woonomgeving een belangrijk aandachtspunt. Deze ambitie sluit goed aan bij de gerealiseerde woningbouw in het afgelopen decennium.

Op basis van bovenstaande argumenten is de verwachting dat het woningtekort binnen de gemeente Den Helder de komende jaren wordt ingelopen. Met de toenemende vergrijzing en de druk op de zorg (intra- en extramuraal) voor deze groep, zal de druk op de samenleving toenemen en daarmee wellicht ook op het woonklimaat. Het percentage eenzame ouderen neemt mogelijk toe. Dit zorgt ervoor dat de autonome ontwikkeling als redelijk wordt beoordeeld.

6.11.1.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie woonklimaat

Het allereerste uitgangspunt in de omgevingsvisie is dat Den Helder zich wil ontwikkelen tot een gemeente met een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bewoners, ondernemers en bezoekers. Ook is het de visie om stabilisatie en groei mogelijk te maken, door bijvoorbeeld woningbouw, investeringen in de voorzieningen (bijvoorbeeld op het gebied van onderwijs, zorg, sport, welzijn, cultuur, detailhandel en horeca) en de kwaliteit van de stad en de openbare ruimte. Ingezet wordt op het realiseren, behouden en versterken van goede, bereikbare maatschappelijke voorzieningen.

De aanwezige landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten worden als aanknopingspunten gebruikt bij nieuwe ontwikkelingen en worden versterkt, om zo het (maritieme) karakter van Den Helder sterker tot uitdrukking te laten komen. Ook de ligging aan de kust wordt beter zichtbaar en beleefbaar gemaakt. Natuur wordt uitgebreid en de verbinding met de kust wordt verbeterd.

Om aantrekkelijk te zijn voor bewoners, zet Den Helder in op beschikbaarheid van voldoende betaalbare en kwalitatief goede woningen. Er worden de komende jaren 1500 woningen gebouwd in de gemeente Den Helder. Deze woningen worden grotendeels binnenstedelijk en dus dichtbij bestaande voorzieningen gerealiseerd.

Een aantal ervan gaat op een unieke locatie gebouwd worden: op de dijk aan het Marsdiep. Den Helder wil zorgdragen voor passend woningaanbod. Daarbij gaat het niet alleen om voldoende woningen, maar ook om woningen voor verschillende doelgroepen, zoals levensloopbestendige woningen voor ouderen. In verband met de vergrijzing wordt ook overwogen: het aanpassen van de openbare ruimte, zorg en ondersteuning in de buurten en het clusteren van vormen van wonen en zorg rondom voorzieningencusters.

Bij nieuwe ontwikkelingen is er aandacht voor om de woningen op een goede manier in te passen in de bestaande omgeving en zorg te dragen voor een kwalitatief goede openbare buitenruimte met voldoende groen en voor iedereen toegankelijke ontmoetingsplekken. Winkelgebieden gaan versterkt worden: kleiner, maar kwalitatief beter (bijvoorbeeld in uitstraling).

Er is ook visie voor bestaande woonomgevingen: eigenaren worden gestimuleerd om te investeren in de kwaliteit en duurzaamheid van hun eigen woning. Groot onderhoud in de verschillende buurten wordt gebruikt om direct ook te investeren in de kwaliteit ervan. Het gaat daarbij om vergroening, klimaatadaptatie en ruimte voor langzaam verkeer. Dit laatste vergroot verkeersveiligheid, vermindert verkeerslawaaï en nodigt uit tot gezond leven. Doel is aantrekkelijkheid, leefbaarheid en toekomstbestendigheid van Den Helder voor bewoners.

Bovenstaande plannen en ontwikkelingen dragen bij aan een aantrekkelijke omgeving om te wonen, aan een goed woonklimaat. Daarom wordt de invloed van de omgevingsvisie op het woonklimaat als positief beoordeeld.

6.11.2 Sociale veiligheid

6.11.2.1 Huidige situatie en autonome ontwikkeling sociale veiligheid

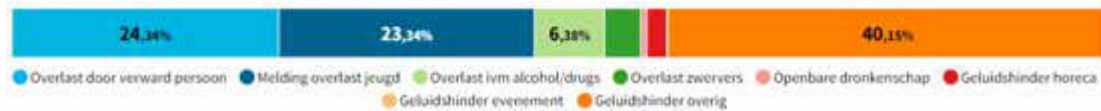
Huidige situatie

Het totaal aantal misdrijven per 10.000 inwoners ligt in Den Helder met 149,65 hoger dan in Nederland waar dat aantal gemiddeld op 114,45 ligt.

In 2021 zijn de criminaliteit en ondervonden overlast in Den Helder afgenomen ten opzichte van 2014, maar de criminaliteitsindex ligt nog steeds hoger dan in de rest van Nederland (89 ten opzichte van 76). Deze cijfers zullen niet bijdragen aan het gevoel van veiligheid in de gemeente Den Helder.

Wat betreft overlast geeft de index aan dat de ondervonden overlast in Den Helder juist iets lager ligt dan in de rest van Nederland (95 ten opzichte van 98).²⁷ De overlast die in Den Helder wordt ervaren wordt met name veroorzaakt door verwarde personen, jeugd en geluid (zie figuur 6.25).

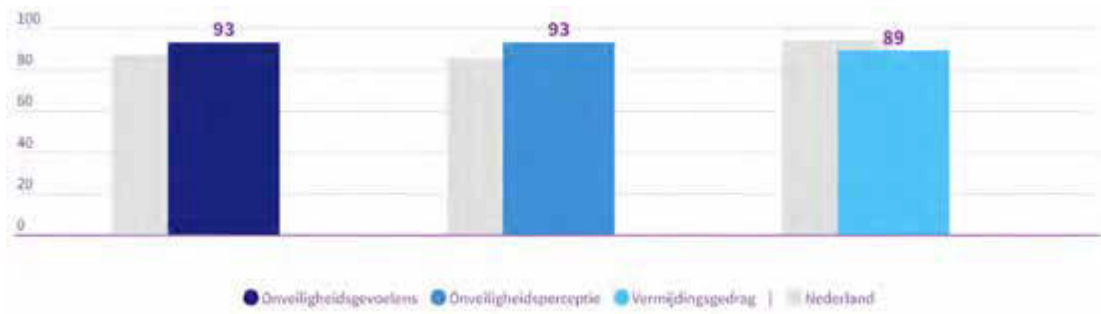
²⁷ <https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/dashboard/openbare-orde-en-veiligheid>

Figuur 6.25 Overlast naar soort in Den Helder (Bron: denhelder.incijfers.nl)

In 2019 voelde 41,2 % van de 2e en 4e klas van het voortgezet onderwijs zich wel eens onveilig in Den Helder, ten opzichte van een landelijk percentage van 35,3 % in die leeftijdscategorie. Bij mensen in de leeftijd van 18 jaar en ouder lagen de percentages in 2020 wat lager: 5,7 % van de mensen tussen de 18 en 65 voelt zich overdag wel eens onveilig tegenover 3,3 % van de mensen van 65 jaar en ouder; 's nachts is dat 12,6 % van de mensen tussen de 18 en 65 tegenover 11,2 % van de mensen van 65 jaar en ouder. Ten opzichte van 2016 zijn de percentages licht afgenomen.

Figuur 6.26 geeft weer hoe die cijfers liggen voor de onveiligheidsbeleving in Den Helder ten opzichte van de rest van Nederland. 2014 is als uitgangspunt, met index 100 genomen. Dat de getallen in 2021 lager liggen, betekent dus een afname van onveiligheidsbeleving. Onveiligheidsbeleving is weer opgebouwd uit drie indices: onveiligheidsgevoelens (hoe onveilig men zich in de buurt voelt), vermijdingsgedrag (hoe vaak men het eigen gedrag aanpast aan situaties in de buurt in verband met onveiligheid) en onveiligheidsperceptie (de ervaren omvang van criminaliteit in de buurt).

Figuur 6.26 Sociale veiligheid, indices onveiligheidsbeleving. Den Helder, index (2014=100). (Bron: www.waarstaatjegemeente.nl)

Locaties waar men zich het meest onveilig voelt zijn de gebieden tussen de wijken, waar de 'oversteek' gemaakt moet worden van Nieuw Den Helder of De Schooten naar de Stad binnen de Linie. Ook het gebied tussen De Schooten en Nieuw Den Helder, bij station Den Helder-Zuid, wordt als onveilig ervaren en vermeden. Het gaat met name om fietspaden die als onveilig worden ervaren.

De huidige situatie wordt vanwege bovenstaande beschrijving als slecht beoordeeld, met name door het (relatief) grote gevoel van onveiligheid dat mensen in Den Helder hebben.

Autonome ontwikkeling

De verwachting voor Den Helder is dat de bevolkingsgroei voorlopig zal aanhouden. De komende jaren wordt er namelijk een sterke groei aan arbeidsplaatsen verwacht bij de Koninklijke Marine en rondom de energietransitie en het maritieme cluster in Den Helder. In de komende jaren liggen er kansen voor Den Helder om zich veel duidelijker als aantrekkelijke centrumstad in de Noordkop te profileren en de recent ingezette stijging in inwoneraantal en arbeidsplaatsen te bestendigen en te versterken. Groeiende steden worden over het algemeen als aantrekkelijke woonplaatsen gezien, zowel door bewoners als door niet-bewoners. Het imago van een stad speelt ook een belangrijke rol in deze aantrekkelijkheid en het imago van Den Helder is aan het verbeteren richting een positiever beeld. Meer mensen kan leiden tot meer sociale veiligheid, maar ook juist tot meer criminaliteit en gevoelens van onveiligheid.

Een belangrijke ontwikkeling op het gebied van mobiliteit is de toenemende aandacht voor langzaam verkeer en met name de fiets als vervoersmiddel voor relatief korte reizen binnen de gemeente Den Helder of van of naar de omliggende regio. Meer fietsers betekent meer mensen en daarmee een groter gevoel van veiligheid voor de fietsers. Of dat ook daadwerkelijk 'vanzelf' zal gaan is nog maar de vraag. Mogelijk zijn een betere samenhang tussen de wijken en de aanpak van het stationsgebied rondom station Den Helder Zuid voorwaardelijk om het aantal fietsers toe te laten nemen.

Gezien bovenstaande beschrijving wordt de autonome ontwikkeling net als de huidige situatie als slecht beoordeeld, omdat niet concreet duidelijk is dat de situatie autonoom zal verbeteren.

6.11.2.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie op sociale veiligheid

Uitgangspunt twee benoemt dat Den Helder wil dat een gezonde en veilige leefomgeving voor iedereen altijd de basis is. In visie en beleid wordt dit verder uitgewerkt en benoemd. Erkend wordt ook dat sociale veiligheid lastiger te waarborgen is: toezicht en handhaving door gemeente en politie kunnen niet altijd overal aanwezig zijn. Daarom wordt de beschikbare capaciteit ingezet op plaatsen, tijden en activiteiten waarvan bekend is dat de veiligheidsrisico's groter zijn.

Daarnaast wordt een belangrijke rol toebedeeld aan waakzame inwoners en ondernemers, aan sociale controle. Doel is dat deze sociale controle een signalerende en preventieve werking heeft en de manier waarop deze vanuit de gemeente wordt gefaciliteerd is door functies en levendigheid toe te voegen aan belangrijke publieke locaties (bijvoorbeeld in centrumgebieden en langs verbindingssassen tussen wijken).

Het groene karakter en het eigen karakter van de wijken zijn kwaliteiten van Den Helder, maar zorgen ook voor uitdagingen zoals hierboven al is beschreven in paragraaf 6.8.1.1. Groen en open ruimte kunnen als barrière en als onveilig worden ervaren: er zijn niet overal goede verbindingen voor fietsers en wandelaars en waar deze wel beschikbaar zijn, zijn ze vaak stil en verlaten.

In de visie wordt ingezet op het versterken van verbindingen tussen de verschillende wijken, zoals door het verbeteren/aanvullen van zwakke of ontbrekende schakels in het fietsnetwerk, het aanleggen van een fietstunnel onder Station Zuid door (en zo te zorgen voor een betere verbinding tussen Nieuw Den Helder en de Schooten) en door park Quelderduijn een duidelijker profiel te geven. De gemeente wil dat het aanwezige groen op deze manier voor iedereen aantrekkelijk is en veilig voelt om gebruik van te maken.

Het is de bedoeling om de verschillende wijken (Stad binnen de Linie, Nieuw Den Helder en De Schooten) beter aan elkaar te koppelen, bijvoorbeeld door het realiseren van nieuwe functies die levendigheid en sociale controle brengen, zoals woningen. Dit zou er -gezien de gekozen zoekgebieden voor woningbouw- voor kunnen zorgen dat enkele van de gebieden tussen de wijken die nu als onveilig worden ervaren, meer bebouwing krijgen en daarmee minder open en afgelegen zijn. Dit kan weer bijdragen aan een afname van het onveiligheidsgevoel.

Gezien het feit dat Den Helder wil gaan werken aan het verbeteren van de verbinding tussen de wijken, bijvoorbeeld door middel van woningbouw langs verbindingswegen tussen verschillende wijken en door gebruik van langzaam vervoer aantrekkelijker en veiliger te maken, wordt de invloed van de omgevingsvisie als positief beoordeeld. Meer samenhang en verbeterde ervaren veiligheid (voor onder meer fietsers en wandelaars) zal de beleving van onveiligheid doen afnemen en dat is een positief effect.

6.11.3 Vestigingsklimaat voor ondernemers

6.11.3.1 Huidige situatie en autonome ontwikkeling vestigingsklimaat voor ondernemers

Huidige situatie

Den Helder kent een aantal duidelijke centra, waar detailhandel en voorzieningen zich concentreren. Zoals beschreven in paragraaf 5.9.1.1 is er een leegstand van ongeveer 11,6 % in Den Helder, wat hoger is dan in de rest van Nederland (6,8 %) en zou kunnen duiden op een minder aantrekkelijk vestigingsklimaat voor ondernemers. Voor de detailhandel in Den Helder geldt dat behoud en ontwikkeling een uitdaging blijft.

De (civiele en marine) havens vormen een belangrijk gebied voor bedrijvigheid in Den Helder. Het Maritiem Cluster omvat de oostrand van Den Helder, met grootschalige infrastructuur zoals de zeehaven (civiele haven en Marinehaven), de luchthaven, bedrijventerrein Kooypunt en de N250. Het gebied speelt een belangrijke rol op verschillende gebieden, waaronder economie en arbeidsmarkt en maritieme stadsontwikkeling.

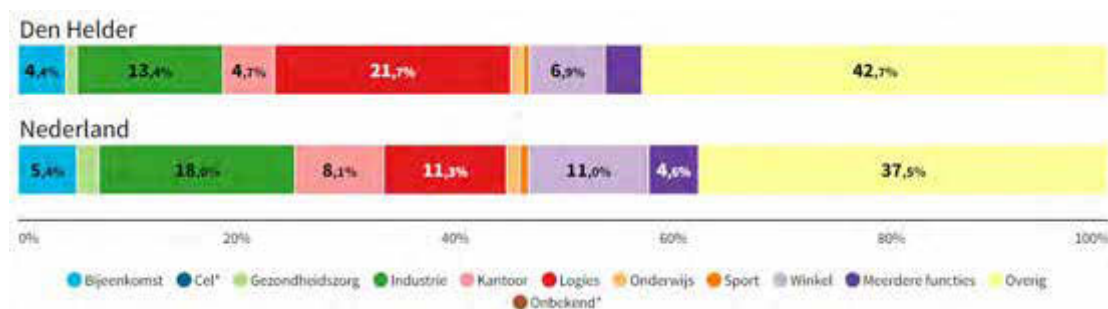
In 2021 waren er in Den Helder in totaal 4125 bedrijven geregistreerd (zie figuur 6.27).²⁸ De 'gestapelde lijn grafiek' hieronder laat het aantal bedrijven voor elk van de volgende acht sectoren zien. Lbv: Landbouw, Bosbouw en Visserij; Nen: Nijverheid en Energie; Hh: Handel en Horeca; Vic: Vervoer, Informatie en Communicatie; Fdo: Financiële Diensten en Onroerend Goed; Zd: Zakelijke dienstverlening; Ooz: Overheid, Onderwijs en Zorg; Cro: Cultuur, Recreatie en Overige Diensten.

Figuur 6.27 Aantal bedrijven per sector per jaar in de gemeente Den Helder (het aantal bedrijven in de sector Ooz [overheid, onderwijs en zorg] is vanaf 2020 bekend)

Er is over de laatste jaren een stijgende lijn te zien in het aantal bedrijven dat in Den Helder is gevestigd. Dat wil niet per definitie zeggen dat Den Helder daarmee een aantrekkelijk vestigingsklimaat heeft voor (nieuwe) ondernemers: een toename in het aantal bedrijven kan bijvoorbeeld ook veroorzaakt worden door splitsing van bedrijven of mensen die uit loondienst komen en voor zichzelf zijn begonnen.

Wat voor bedrijven of functies dan in Den Helder aanwezig zijn, is te zien in figuur 6.28 voor 2022 (ten opzichte van de cijfers zoals die voor Nederland gelden). Logies, industrie en overige functies vormen de grootste groepen in Den Helder.

Figuur 6.28 Niet-woningen naar functies (Bron: denhelder.incijfers.nl)

De huidige situatie wordt gezien het bovenstaande beoordeeld als redelijk.

²⁸ <https://allecijfers.nl/gemeente/den-helder/>

Autonome ontwikkeling

In Den Helder is de huidige werkgelegenheid in de visserij, de bollensector, defensie en olie en gas niet langer een constante factor. In de agrarische sector is sprake van een steeds verder toenemende schaalvergroting, waarbij mechanisatie ten koste gaat van arbeidsplaatsen. Olie en gas zullen in de komende decennia vervangen gaan worden door hernieuwbare energiebronnen.

Daarbij krijgen de gemeente Den Helder en de regio de komende jaren in toenemende mate te maken met vergrijzing van de bevolking en daarmee met een krimpende beroepsbevolking. Tegelijkertijd zullen in de aankomende jaren juist veel nieuwe vacatures ontstaan bij de Koninklijke Marine en rondom de offshore productie van duurzame energie. Een uitdaging die daarbij is het vinden van werknemers met de juiste opleiding/specialisatie. Diverse sectoren ondervinden moeilijkheden om gekwalificeerd personeel te vinden, terwijl in Den Helder ook nog veel inwoners werkzoekend zijn. Dit probleem draagt niet bij aan de aantrekkelijkheid van Den Helder voor (nieuwe) ondernemers om zich te vestigen.

De grote hoeveelheid vacatures die zal ontstaan biedt Den Helder echter ook kansen om werknemers aan te trekken, niet enkel met het vooruitzicht op een baan, maar ook met de relatief ontspannen woningmarkt ten opzichte van de Randstad.

Bij de Koninklijke Marine zullen toekomstige arbeidsplaatsen in steeds grotere mate gericht zijn op techniek en ICT, aansluitend op de steeds grotere rol van technologie op het gebied van defensie en oorlogsvoering. Dit vraagt om een goede aansluiting van de opleiding van inwoners uit de gemeente en de regio op de veranderende arbeidsmarkt.

Steden en regio's die zich richten op kennis & innovatie zijn een broedplaats voor nieuwe bedrijven en daarmee een constante bron van werkgelegenheid. Wereldwijd spelen er momenteel diverse grote ontwikkelingen die gevolgen hebben voor de mondiale economie. Hiermee wordt de economie aan meer verandering blootgesteld en moet de lokale economie zich snel aan kunnen passen aan de veranderende omstandigheden. Kennis en innovatie spelen daar een zeer belangrijke rol in.

In het verleden was Den Helder te afhankelijk van externe factoren voor een gezonde economie. Ook de komende jaren zullen veel nieuwe vacatures ontstaan bij de Koninklijke Marine en rondom de offshore productie van duurzame energie. Dit is het gevolg van investeringen van publiek geld (investeringen in de Koninklijke Marine, subsidieregelingen voor opwek van duurzame energie). Dit maakt Den Helder wederom kwetsbaar voor en afhankelijk van politieke besluitvorming.

Om deze kwetsbaarheid in de toekomst te verminderen zet Den Helder al langere tijd in op een verbreding van het verdienvermogen. Door in te zetten op de beschikbare kennis in Den Helder en ruimte te geven voor innovatie kan dit bijdragen aan een sterkere positie voor de lokale bedrijvigheid en werkgelegenheid. Naast het vasthouden van de huidige bedrijvigheid vraagt dit met name ook om het aantrekken van nieuwe bedrijven en startups.

Via de Regiodeal voor het Maritiem Cluster, die in 2020 is aangegaan tussen het Rijk en de regio om de kracht van de regio en de brede welvaart te versterken, wordt ingezet op kennis en talent (human capital), innovatieve maritieme technologieën en het stimuleren van de waterstofeconomie. Dit sluit goed aan bij bredere economische ontwikkelingen, waarbinnen kennis, innovatie en data steeds belangrijker worden in vrijwel alle sectoren. Het Maritiem Cluster van Den Helder biedt veel kansen om de aanwezige partijen en expertises te gebruiken om de toekomstige verdien capaciteit te vergroten. Daarbij is de hoeveelheid beschikbare (fysieke en planologische) ruimte en mate van samenwerking tussen de partijen een belangrijk aandachtspunt voor de verdere ontwikkeling van dit gebied.

Verder wordt ook gekeken naar mogelijkheden om de lokale economie en verdienvermogen te verbreden. In de afgelopen drie decennia is toerisme en recreatie een belangrijke, aanvullende pijler van de economie geworden.

De autonome ontwikkeling wordt gezien bovenstaande als redelijk beoordeeld. Er zijn plannen, maar of deze het gewenste effect gaan hebben valt nog te bezien.

6.11.3.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie vestigingsklimaat voor ondernemers

Den Helder wil een gemeente zijn met een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor ondernemers, waarbij de haven de economische rode draad is.

Lokale bedrijvigheid wordt gefaciliteerd met voldoende en zo optimaal mogelijk benutte bedrijventerreinen. Het is de bedoeling dat bedrijven voldoende ruimte krijgen en houden om te ondernemen en dat er ook voldoende ruimte overblijft voor lokale ondernemers met uitbreidingswensen. Het gaat dan in ieder geval om bedrijven uit de kernsectoren van de lokale economie, namelijk scheepsbouw, offshore activiteiten, onderhoud en inspectie, marine en energietransitie. Voor lichtere bedrijvigheid blijft (ontwikkel)ruimte op de (gemengde) bedrijventerreinen nabij de woonwijken, terwijl zwaardere bedrijvigheid wordt geconcentreerd op bedrijventerreinen op grote afstand van de stad, zoals het havengebied en bedrijventerreinen Oostoever en Kooypunt. De haven van Den Helder biedt daarin ruimte voor (zee)havengebonden activiteiten. Prioriteit krijgen daarbij activiteiten die bijdragen aan de nationale belangen energietransitie en nationale veiligheid.

Wat veel aandacht krijgt in de omgevingsvisie is het versterken van winkelgebieden, waarbij bijvoorbeeld overvloedige vierkante meters detailhandel uit de markt worden genomen en er ingezet wordt op kwaliteit om zo deze gebieden toekomstbestendig te maken. Ondernemers krijgen heldere kaders voor wat wel en wat niet kan, omdat het de visie is om gemengde centrumgebieden te creëren (een combinatie van winkels, horeca, beleving, leisure en wonen). Deze inzet op verbeterde kwaliteit van centrumgebieden en ook op het stimuleren van stedelijk toerisme, biedt kansen voor ondernemers, omdat dit het voor bewoners en bezoekers aantrekkelijker maakt om geld uit te geven. Het is dus een wisselwerking van factoren die elkaar beïnvloeden en elkaar kunnen versterken.

Een ander punt dat aandacht krijgt in de omgevingsvisie is de beschikbaarheid van personeel en de juiste kennis/expertise als een belangrijk onderdeel van het vestigingsklimaat voor bedrijven. Het is namelijk een uitdaging, mede gezien de krapte op de arbeidsmarkt en de verwachte vergrijzing, om het juiste personeel voor de beschikbare arbeidsplekken te vinden en met de koppeling aan onderwijs probeert de gemeente hieraan bij te dragen. De gemeente streeft er daarom naar het aanbod van onderwijs aan de arbeidsmarkt te koppelen door bijvoorbeeld (delen van) opleidingen concreet te verbinden aan de lokale arbeidsmarkt om op die manier vacatures te kunnen vervullen en jongeren in Den Helder te houden. Het is de bedoeling dat het cluster van voortgezet onderwijs bijdraagt aan Den Helder als kenniscentrum en dat er samenhang wordt gezocht met ander onderwijsaanbod, zoals Tetrix met een breed aanbod techniekopleidingen (MBO). Den Helder wil er verder voor zorgen dat kennis en innovatie geclusterd worden en dat kwalitatief hoogwaardige instellingen op het gebied van kennis en innovatie in de gemeente gevestigd zijn.

Bereikbaarheid is bij dit alles van groot belang en heeft ook de aandacht in de omgevingsvisie. Voor onderwijs wordt dit specifiek benoemd en ook voor grote werklocaties (zoals Kooypunt) staat beschreven dat deze zoveel mogelijk ontsloten moeten worden met openbaar vervoer.

Ten slotte is voldoende passend woningaanbod, met name voor arbeidsmigranten, ook van belang voor het vestigingsklimaat voor ondernemers. De gemeente zet daarvoor in op huisvesting in het buitengebied en op geconcentreerde huisvesting via tijdelijk en/of flexibel wonen, waarvoor zoekgebieden zijn aangewezen.

Omdat niet heel duidelijk wordt hoe Den Helder het aantrekkelijk wil maken voor nieuwe ondernemers om zich in de gemeente te vestigen en het met name om een optimalisatie- en kwaliteitsslag lijkt te gaan, wordt de invloed van de omgevingsvisie als beperkt beoordeeld. Den Helder wil graag dat kwalitatief hoogwaardige instellingen op het gebied van kennis en innovatie zich er vestigen, maar maakt niet duidelijk hoe dat voorzien wordt via het beleid. Daarom is de beoordeling van het effect van de omgevingsvisie op aantrekkelijkheid voor nieuwe ondernemers beperkt.

6.11.4 Samenvatting resultaten

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
Woonklimaat	Redelijk	Redelijk	
Sociale veiligheid	Slecht	Slecht	
Vestigingsklimaat voor ondernemers	Redelijk	Redelijk	

Aanbeveling voor het vervolg, vestigingsklimaat

Werk uit hoe een ondernemersklimaat wordt gecreëerd voor (nieuwe) ondernemers dat zij zich in de gemeente willen vestigen. Waardoor gaan (nieuwe) ondernemers en instellingen het interessant vinden om zich in Den Helder te vestigen?

6.12 Gezonde leefomgeving

6.12.1 Gezondheidsbevordering

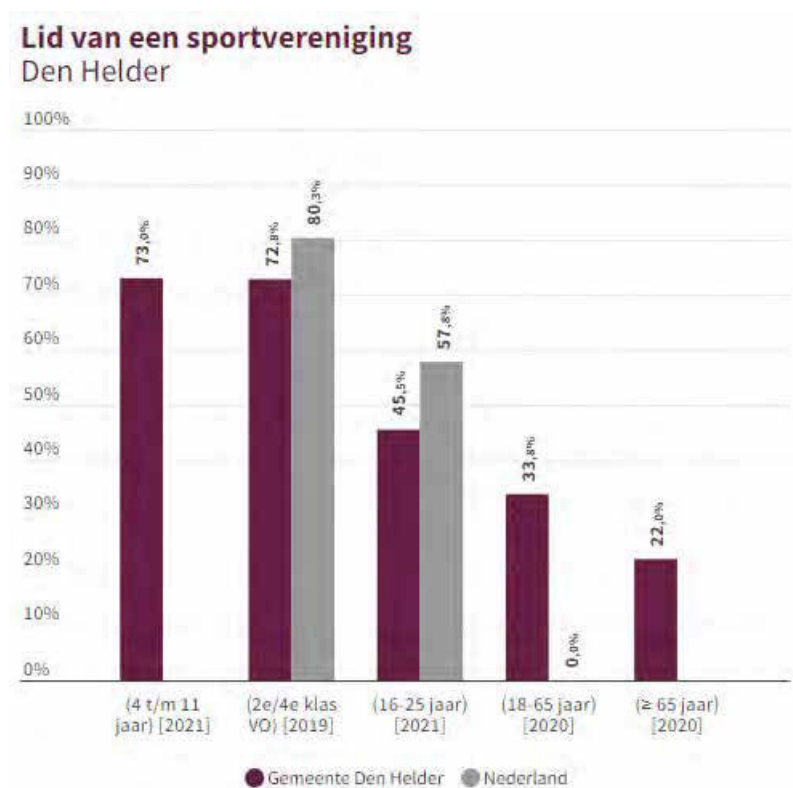
6.12.1.1 Huidige situatie en autonome ontwikkeling gezondheidsbevordering

Huidige situatie

Uit de gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen van 2020²⁹ blijkt dat in de gemeente Den Helder 53 % van de mensen tussen de 18 en 65 jaar voldoet aan de beweegrichtlijn. Boven de 65 jaar geldt dat slechts voor 36,8 % van de mensen. Beide percentages liggen net iets onder het gemiddelde in Nederland.

Figuur 6.29 laat zien wat de percentages zijn van mensen die lid zijn van een sportvereniging, waarbij de cijfers van Den Helder zijn afgezet tegen de landelijke cijfers (voor zover bekend).

²⁹ <https://gezondnhn.nl/dashboard/dashboard/leefstijl>

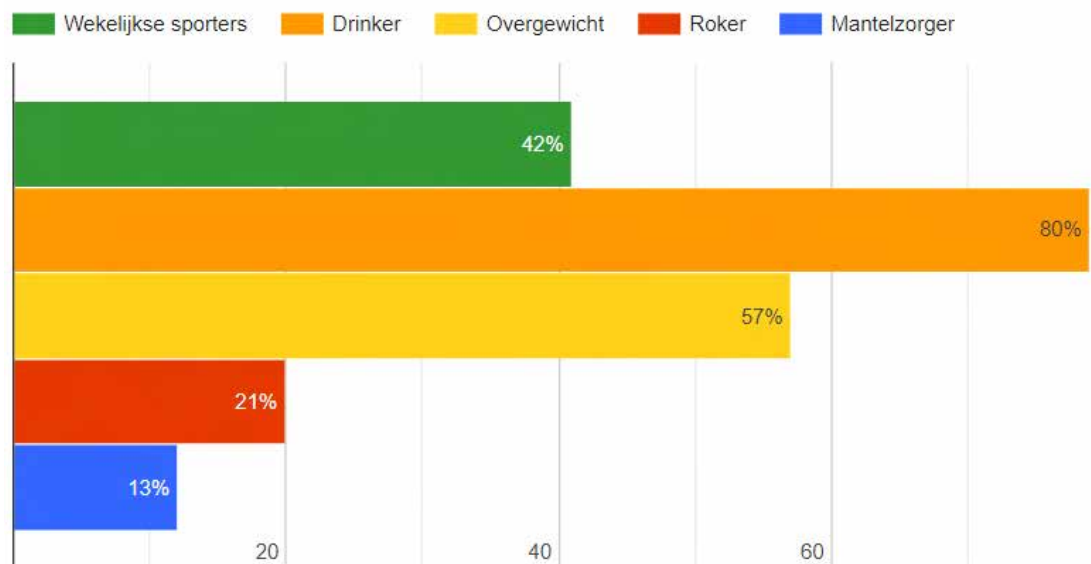

GGD - Kindermonitor, GGD - Gezondheidsmonitor Jeugd, GGD - Jongvolwassenenmonitor, GGD -

Figuur 6.29 Percentages diverse leeftijdscategorieën die lid zijn van een sportvereniging (voor zover bekend). (Bron: <https://gezondnln.nl/dashboard/dashboard/leefstijl>)

Verder blijkt uit cijfers van de GGD dat 28,1 % van de kinderen van 2 tot en met 11 jaar oud weinig (<3,5 uur per week) buiten speelt. In diezelfde leeftijdscategorie speelt 12 % juist veel (>14 uur per week) buiten.

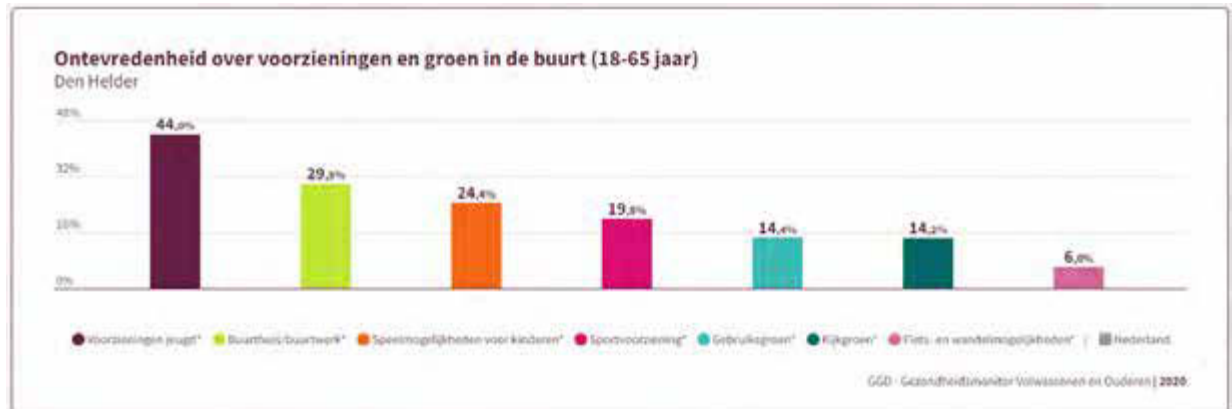
Naast cijfers over sporten en buiten spelen, zijn er ook cijfers over mensen met overgewicht en rokers binnen de gemeente, zie figuur 6.30. Met 'Drinker' wordt het percentage personen van 18 jaar of ouder bedoeld dat wel eens alcohol drinkt, met 'Roker' het percentage dat wel eens rookt (exclusief elektronische sigaretten).

Figuur 6.30 Gegevens uit de gezondheidsmonitor: percentage van de inwoners van 19 jaar en ouder dat heeft aangegeven 'Sporter', 'Drinker' of 'Roker' te zijn, percentage inwoners waarvan de BMI op 'Overgewicht' duidt en percentage dat 'Mantelzorger' is. (Bron: <https://allecijfers.nl/gemeente/den-helder/#gezondheid>)

De omgeving kan een positief effect uitoefenen, onder andere door het aantrekkelijk maken van de openbare ruimte voor fietsen of andere vormen van lichaamsbeweging. Hoe beweegvriendelijk een omgeving is, is niet eenduidig weer te geven. Dit wordt onder andere bevorderd door gebruiksgroen, fiets- en wandelmogelijkheden, speelmogelijkheden voor kinderen en de bereikbaarheid van sportvoorzieningen.

Uit cijfers van de GGD Hollands Noorden uit 2020 blijkt dat de inwoners van de gemeente Den Helder over het algemeen tevreden zijn over hun woonomgeving. Men is over het algemeen tevreden over het groen, fiets- en wandelmogelijkheden en sportvoorzieningen voor jongeren. Speelmogelijkheden voor kinderen, voorzieningen voor jongeren, buurthuizen en activiteitscentra verdienen volgens meer dan 20 % van de bewoners extra aandacht (zie figuur 6.31). Het is echter onduidelijk wat deze voorzieningen precies inhouden en of dit 'beweging stimulerende' voorzieningen zijn.

Figuur 6.31 Percentage ontevredenheid voorzieningen en groen in de buurt (Bron:

<https://gezondhnn.nl/dashboard/dashboard/fysieke-omgeving>)

Op basis van bovenstaande argumenten wordt de huidige situatie voor de mate waarin de omgeving uitnodigt tot gezond leven beoordeeld als redelijk.

Autonome ontwikkeling

De sportdeelname onder de Nederlandse bevolking stijgt, waarbij men graag alleen beweegt in plaats van gezamenlijk. Volgens het trendscenario 2030 van het RIVM lijkt er een einde te komen aan de toename van overgewicht. Wel blijft het percentage mensen dat te zwaar is onverminderd hoog (48 %). Een belangrijke oorzaak is dat een op de drie Nederlanders te weinig beweegt en dit percentage zal in 2030 niet veel lager zijn.

In de gemeente Den Helder zijn er relatief veel inwoners met een lagere sociaaleconomische status en is ook bovengemiddeld sprake van gezondheidsproblemen, zoals overgewicht, verslaving en chronische ziektes. Deze gezondheidsproblemen zijn complex en vragen om een aanpak via verschillende invalshoeken. Voor de rol die de leefomgeving hierin kan spelen is groeiende aandacht, bijvoorbeeld door middel van een beweegvriendelijke omgeving en het stimuleren van sporten en spelen. Ook het stimuleren van fietsgebruik in de gemeente Den Helder is hier een goed voorbeeld van.

De autonome ontwikkeling voor de mate waarin de omgeving uitnodigt tot gezond leven wordt beoordeeld als redelijk.

6.12.1.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie gezondheidsbevordering

In de omgevingsvisie heeft de gemeente als een van de centrale uitgangspunten 'Een gezonde en veilige leefomgeving voor iedereen is altijd de basis'. Een ander uitgangspunt luidt 'Onze leefomgeving wordt toekomstbestendig ingericht en gebruikt en draagt bij aan een sterke samenleving'. Het is het streven van de gemeente om de publieke gezondheid te behouden en te versterken. Daarbij zal worden gekeken naar waar binnen de landelijke normen gezondheidsschade optreedt en of er slimme mogelijkheden zijn om daar maatregelen tegen te nemen. Bij nieuwe ontwikkelingen wordt expliciet rekening gehouden met gezondheidseffecten (e.g. voldoende groen, toegankelijke ontmoetingsplekken in de buurt).

Volgens de visie gaat de gemeente op meerdere manieren proberen gezond gedrag te stimuleren, namelijk in de vorm van beschikbaarheid van gezond eten en drinken (e.g. watertappunten in de gemeente, rondom scholen geen fastfoodrestaurants of snackwagens), stimuleren van sport en beweging (e.g. fietsers, wandelaars en andere sporters kunnen veilige gebruik maken van openbaar groen; fiets- en kanoroutes worden uitgebreid; er zijn voldoende sportfaciliteiten en speeltuinen) en rookvrije omgevingen (sportverenigingen, zorginstellingen, op en rond scholen, schoolterreinen, speeltuinen en kinderboerderijen).

Ook wordt ingezet op het versterken van verbindingen tussen de verschillende wijken door groene, open ruimtes in de stad. Dit moet vorm gaan krijgen door langs verbindingssassen tussen de wijken in te zetten op goede verbindingen voor fietsers en wandelaars en door ruimte te geven aan nieuwe functies die levendigheid en sociale controle brengen. De bedoeling daarvan is dat veilig gebruik gemaakt kan worden van het groen en de verbindingroutes en deze daarmee aantrekkelijker en uitnodigender worden om te gebruiken.

De verbinding met het landschap en open buitengebied moet ook verbeterd worden, zodat het landschap en open buitengebied beleefbaar zijn (en mensen ernaartoe kunnen om te bewegen en te recreëren).

Het effect van de omgevingsvisie op de mate waarin de omgeving uitnodigt tot gezond leven wordt vanwege bovenstaande punten als positief beoordeeld.

6.12.2 Recreatie

6.12.2.1 Huidige situatie en autonome ontwikkeling recreatie

Huidige situatie

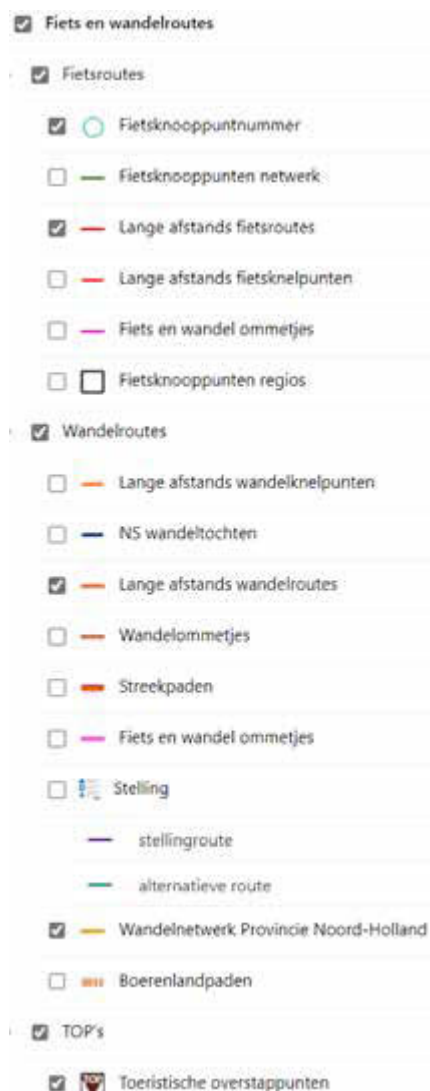
In de afgelopen jaren hebben veel bestemmingen in de gemeente Den Helder meer bezoekers getrokken. Jaarlijks wordt het drukker op Willemsoord en ook Fort Kijkduin ziet het aantal bezoekers de afgelopen jaren weer aantrekken.

Wandelen, winkelen en fietsen staan respectievelijk op nummer één, twee en drie voor populaire vrijetijdsactiviteiten in Noord-Holland.³⁰ Andere populaire vrijetijdsactiviteiten zijn naar de sportschool gaan, zwemmen of een tuincentrum bezoeken. Binnen de gemeente Den Helder zijn er verschillende natuur- en recreatiegebieden, vaar-, fiets- en wandelroutes en verblijfsrecreatie, zie figuren 5.32 t/m 5.35. De duinen, het strand en de zee bieden ook mogelijkheden voor recreatie: waar toegestaan worden ze gebruikt om te kitesurfen, zeilen, zonnen, mountainbiken, zwemmen, et cetera.

³⁰ Provincie Noord-Holland. (2016). *De staat van de Provincie*. Geraadpleegd van <https://prov-nh.maps.arcgis.com/apps/MapJournal/index.html?appid=76ef156c84774d08936dc31e9f9dfd88>

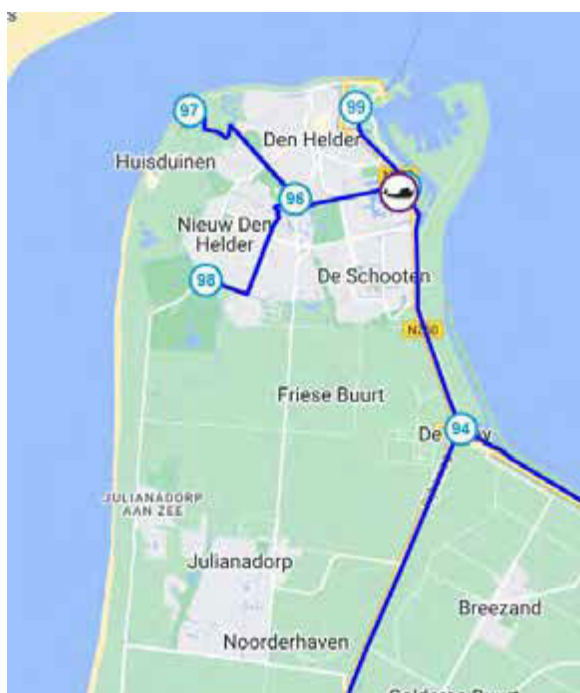

Figuur 6.32 Fietsroutes (rood) en wandelroutes (oranje en geel) in de gemeente Den Helder (Bron: https://geoapps.noord-holland.nl/GeoWebP/index.html?viewer=fiets_en_wandelroutes)

Figuur 6.33 Noord Holland Pad (wandelen). (Bron: <https://geoapps.noord-holland.nl/GeoWebP/index.html?viewer=dataportaal>)

Figuur 6.34 Vaarroutes met knooppuntnummers in de gemeente Den Helder (Bron: <https://www.sloepennetwerk.nl/routeplanner>)

De gemeente beschikt over ruim 10.000 toeristische slaappleatsen (cijfers 2018), met name op campings, vakantieparken en jachthavens. Naar schatting zijn er ongeveer 1 miljoen toeristische overnachtingen per jaar in de gemeente Den Helder. Ongeveer 70 % van de overnachtingen vindt plaats in Julianadorp, dat in de afgelopen decennia is uitgegroeid tot het belangrijkste toeristische centrum in de gemeente.

Figuur 6.35 Aanbod verblijfsrecreatie gemeente Den Helder (Bron: <https://geoapps.noord-holland.nl/GeoWebP/index.html?viewer=dataportaal>)

De duinen en het Nollengebied zijn onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland (zie figuur 6.36) en zijn aantrekkelijk voor recreatie en natuurbeleving.

Figuur 6.36 NNN binnen de gemeente Den Helder (Bron: [NNN, BPL en stiltegebieden beschrijvingen \(noord-holland.nl\)](#))³¹

Gezien bovenstaande mogelijkheden voor recreatie wordt de huidige situatie voor recreatiemogelijkheden beoordeeld als goed.

Autonome ontwikkeling

Door de toename van vrije tijd is een trend naar een belevingseconomie waarneembaar: de behoefte aan een breed aanbod van evenementen en recreatievoorzieningen groeit.

³¹ Geraadpleegd via: <https://geoapps.noord-holland.nl/kaartenportaal/apps/webappviewer/index.html?id=d40b74358f2b49f383113ea8d74362b5>

De recreatiedruk neemt toe als gevolg van demografische groei, vergrijzing en toenemende vrije tijd. Dit geldt met name voor de metropoolregio Amsterdam. Uit onderzoek door de provincie is gebleken dat we in Noord-Holland rekening moeten houden met een gemiddelde toename van 30 % recreatiebehoefte tot 2040. Recreatie is van een publieke taak uitgegroeid tot een vrijetijdseconomie met een private sector. Ook de deeleconomie heeft een grote impact op recreatie: door het toenemend aanbod van *short stay* accommodaties via organisaties als Airbnb zijn er niet alleen meer logiesbedden in steden, maar worden bezoekers veel meer over de stad verspreid. Dit biedt mogelijkheden voor ondernemers in de kernen die in ontwikkeling zijn buiten de stadcentra, maar leidt tegelijkertijd tot maatschappelijke discussies over de overlast van bezoekers in zowel woongebieden als buitengebieden.

Uit cijfers blijkt dat het toerisme in de afgelopen jaren voor de coronacrisis is gegroeid en dat ook de bestedingen jaarlijks toenemen. De verwachting is dat de toeristische sector zich dit jaar mogelijk bijna volledig herstelt van de coronacrisis (Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen). De Wadden en de Noordzeekust zijn beiden zeer populaire vakantiebestemmingen in Nederland en hiervan kan Den Helder, als gemeente met beide aspecten in huis, in de komende jaren nog meer gaan profiteren. Ook het (militair) cultuurhistorisch erfgoed kan hier extra profijt uit halen. De gemeente Den Helder heeft nog meer te bieden, zoals de rest van de Stelling, Huisduinen, het totaalkunstwerk de Nollen en de Waddenkust. Deze karakteristieken bieden veel mogelijkheden voor Den Helder om bezoekers te trekken.

Gezien bovenstaande punten wordt de autonome ontwikkeling voor recreatiemogelijkheden beoordeeld als goed.

6.12.2.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie recreatie

In de omgevingsvisie zet de gemeente onder meer in op aantrekkelijkheid voor bewoners en bezoekers. Het is de bedoeling dat de bestaande omgeving en kwaliteit van de gemeente versterkt wordt en ingezet ten behoeve van het onderscheidend vermogen van Den Helder. Bewoners en bezoekers moeten de unieke ligging aan drie kusten kunnen ervaren.

Concrete acties die daarbij horen zijn bijvoorbeeld het duidelijk profileren van twee wegen: de weg tussen Den Helder en Julianadorp (met betere zichtbaarheid van het Nollengebied) en de kustweg (voor beleving van de kust). Zo hebben het zuidelijke deel van de Jan Verfaillieweg en de Zanddijk geen functie als hoofdontsluiting en kunnen deze wegen op termijn via een herinrichting meer identiteit krijgen als toeristische kustroute met stoppunten om het kustlandschap te beleven. Dat biedt tegelijk ook kansen om de oversteekbaarheid te verbeteren, zoals bij Julianadorp aan Zee en bij de Helderse Vallei.

Ook de verbreding van de duinen bij Julianadorp, de uitbreiding van het wandel-, fiets- en kanonetwerk, een betere verbinding tussen Julianadorp en de kust en toevoeging van andere verbindingen voor langzaam verkeer (ook met de kust) moeten bijdragen aan de aantrekkelijkheid van de gemeente en de beleefbaarheid van de Stelling, de natuur en het bijzondere kustlandschap in en rond Den Helder.

De gemeente zet in de visie in op kwaliteitsverbetering en daarmee toekomstbestendigheid van het bestaand verblijfsrecreatieaanbod voor met name het kusttoerisme. Bij nieuwe ontwikkelingen gaat het om toevoegen van kwaliteit en onderscheidend aanbod.

De Stelling krijgt een meer onderscheidende functie als 'voorkant' van de stad. Den Helder wil investeren in de verdere ontwikkeling van stedelijk toerisme, niet alleen in De Stelling, maar ook in Willemsoord en Stadshart. Het is de visie om het toeristisch profiel van de stad te verbreden, waarbij het de bedoeling is om te investeren in kwaliteit en in onderlinge samenhang en verbindingen tussen de delen van de stad.

Stadshart en de voormalige Rijkswerf Willemsoord moeten zo een aantrekkelijk centrumgebied gaan vormen, waarbij gestreefd wordt naar sterke voorzieningen (cultuur, detailhandel en horeca) en waarbij op Willemsoord meer gebruik kan worden gemaakt van de historische en maritieme omgeving, de aanwezige recreatiejachthaven en de nabijheid van Noord- en Waddenzee.

Voor dit laatste punt is het van belang dat Den Helder vanuit Nederlands oogpunt het startpunt van de Waddenzee is. Den Helder wil zich daarom meer profileren als toegangspoort naar de Waddenzee, bijvoorbeeld door een aantal nieuwe verbindingen vanuit de stad met deze zee te realiseren en door ruimte te geven voor recreatief varen.

In de visie staat beschreven dat de recreatiedruk op de natuurgebieden verder wordt verminderd door alternatieve recreatiemogelijkheden elders in de gemeente te bieden (stedelijk toerisme) en in te zetten op verbreding van de binnenduinrand om te dienen als buffer voor kwetsbare natuurgebieden zodat recreatie daar ook kan plaatsvinden.

De ontmenging van de verschillende verkeersstromen op de N250 moet bijdragen aan de bereikbaarheid van en doorstroming richting diverse (recreatieve) voorzieningen.

Als gekeken wordt naar de recreatiemogelijkheden (aanwezigheid en bereikbaarheid) binnen de gemeente, dan heeft de omgevingsvisie daar op basis van bovenstaande punten een positieve invloed op.

6.12.3 Samenvatting resultaten

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
Gezondheidsbevordering	Redelijk	Redelijk	
Recreatie	Goed	Goed	

6.13 Overzicht effecten voorontwerp en ontwerp omgevingsvisie

In onderstaande tabel is voor alle indicatoren de beoordeling van de huidige situatie, de autonome ontwikkeling, het voorontwerp en het ontwerp van de omgevingsvisie opgenomen. Onder de tabel is een toelichting opgenomen voor de beoordelingen die gewijzigd zijn van voorontwerp naar ontwerp.

Indicator (per thema)	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed voorontwerp omgevingsvisie	Invloed ontwerp omgevingsvisie
Bodem en water				
Bodemkwaliteit	Redelijk	Redelijk		
Ondergronds ruimtegebruik	Redelijk	Slecht		
Waterkwaliteit	Slecht	Slecht		
Verzilting	Slecht	Slecht		
Natuur				
Natura 2000-gebieden	Slecht	Redelijk		
Natuurnetwerk Nederland (NNN) - areaal	Goed	Goed		
Natuurnetwerk Nederland (NNN) - kwaliteit	Redelijk	Redelijk		
Biodiversiteit	Slecht	Redelijk		
Hemelhelderheid	Slecht	Slecht		
Verkeer en vervoer				
Bereikbaarheid	Redelijk	Redelijk		
Duurzame mobiliteit	Redelijk	Redelijk		
Verkeersveiligheid	Slecht	Redelijk		
Geluid				
Verkeerslawaaï	Redelijk	Redelijk		
Industrielawaai	Redelijk	Redelijk		
Stiltegebieden	Goed	Goed		
Luchtkwaliteit				
Luchtkwaliteit	Goed	Goed		
Externe veiligheid				

Indicator (per thema)	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed voorontwerp omgevingsvisie	Invloed ontwerp omgevingsvisie
Externe Veiligheid - groepsrisico	Slecht	Slecht		
Externe Veiligheid – plaatsgebonden risico	Slecht	Slecht		
Landschap en cultuurhistorie				
Landschappelijke waarden	Redelijk	Redelijk		
Cultuurhistorische waarden	Goed	Goed		
Archeologische waarden	Redelijk	Slecht		
Aardkundige waarden	Redelijk	Redelijk		
Klimaatadaptatie				
Wateroverlast	Redelijk	Slecht		
Droogte	Redelijk	Slecht		
Hittestress	Redelijk	Slecht		
Overstromingsrisico	Goed	Redelijk		
Energietransitie				
Particulier opgewekte duurzame energie	Redelijk	Goed		
Energiebesparing	Redelijk	Goed		
Wonen en vestigingsklimaat				
Woonklimaat	Redelijk	Redelijk		
Sociale veiligheid	Slecht	Slecht		
Vestigingsklimaat voor ondernemers	Redelijk	Redelijk		
Gezonde leefomgeving				
Gezondheidsbevordering	Redelijk	Redelijk		
Recreatie	Goed	Goed		

Gewijzigde categorie van de beoordeling

Hieronder is een toelichting opgenomen van de beoordelingen die in het ontwerp omgevingsvisie anders zijn dan bij het voorontwerp omgevingsvisie. Er is alleen sprake van betere beoordelingen, niet van slechtere.

Ondergronds ruimtegebruik

De beoordeling van het ondergronds ruimtegebruik is van negatief naar neutraal gegaan omdat in de ontwerp omgevingsvisie nu een aanzet is opgenomen tot een duurzaam gebruik van de ondergrond, dat de basis zal vormen voor nader uit te werken concreet beleid. Pas als de daadwerkelijke invulling van dat concretere beleid duidelijk is, dan kan bepaald worden of dit positief bijdraagt aan het ondergronds ruimtegebruik in de gemeente.

Natura 2000-gebieden

In de ontwerp omgevingsvisie is aanvullend opgenomen dat de mogelijkheden onderzocht worden om buffergebieden rondom beschermde natuurgebieden te realiseren, bijvoorbeeld door middel van natuur- en landschapsontwikkeling in de binnenduinrand. Ook is aanvullend opgenomen dat verstoring van beschermde natuurgebieden door invloeden van buitenaf bijvoorbeeld in de vorm van licht, geluid, trillingen of recreatiedruk wordt voorkomen. Daarom is de beoordeling van het effect van de omgevingsvisie op Natura 2000-gebieden aangepast van (licht) negatief naar neutraal.

Bereikbaarheid

De beoordeling van de bereikbaarheid voor diverse vervoermiddelen is van neutraal naar positief gegaan, omdat er ambities zijn voor regionale verbetering van bereikbaarheid (via de weg en met het OV) en er binnen de gemeente nu ook iets staat beschreven over parkeerbeleid. Bovendien wordt benoemd dat er het streven is om een tweede vaarverbinding te realiseren tussen de haven en de Waddenzee, via Willemsoord, wat de bereikbaarheid via het water zou vergroten.

Cultuurhistorische waarden

De beoordeling van cultuurhistorische waarden is van neutraal naar positief gegaan, omdat duidelijker wordt beschreven hoe cultureel erfgoed wordt beschermd, versterkt en behouden door ontwikkeling. Dit wordt met name nader toegelicht voor de historische waarde van de haven en Willemsoord.

Wijzigingen binnen dezelfde categorie van de beoordeling

Voor een aantal indicatoren is de beoordeling gelijk gebleven, terwijl de ontwerp omgevingsvisie wel betere of minder slechte milieugevolgen heeft (van verslechtering is geen sprake) dan het voorontwerp. Dit geldt voor:

NNN (kwaliteit)

De beoordeling van het effect van de omgevingsvisie op de kwaliteit van NNN-gebieden is gelijk aan de beoordeling van het voorontwerp, namelijk neutraal. Wel zijn meer gunstige effecten te verwachten doordat de mogelijkheden voor buffergebieden rondom bestaande natuurgebieden onderzocht worden, en concreet is opgenomen dat natuur beschermd wordt voor externe effecten als gevolg van trillingen, licht, geluid en recreatiedruk.

Biodiversiteit

De beoordeling van het effect van de omgevingsvisie op de biodiversiteit is gelijk aan de beoordeling van het voorontwerp, namelijk positief. Wel zijn meer gunstige effecten te verwachten doordat de mogelijkheden voor buffergebieden rondom bestaande natuurgebieden onderzocht worden, en concreet is opgenomen dat natuur beschermd wordt voor externe effecten als gevolg van trillingen, licht, geluid en recreatiedruk.

Luchtkwaliteit

De beoordeling van het voorontwerp voor luchtkwaliteit was positief. De beoordeling van het ontwerp is eveneens positief, maar sterker positief, omdat aan de omgevingsvisie is toegevoegd dat concreet uitgewerkt gaat worden hoe duurzame mobiliteit gestimuleerd gaat worden. Daarbij zal ernaar gestreefd worden te voldoen aan de advieswaarden van de WHO. Hiermee wordt verder bijgedragen aan het plaatselijk verbeteren van de luchtkwaliteit.

Duurzame mobiliteit

De beoordeling van duurzame mobiliteit is sterker positief geworden, omdat er specifiek staat benoemd in de ontwerp omgevingsvisie dat de gemeente een dekkend netwerk van laadinfrastructuur wil aanleggen om zo de transitie naar elektrische mobiliteit te faciliteren. Ook wordt explicieter gemaakt dat de gemeente gebruik van andere (deel)mobiliteitsvormen makkelijker en meer uitnodigend wil maken, bijvoorbeeld in en rondom stationsgebieden.

Wateroverlast

In de ontwerp omgevingsvisie is voor het probleem van wateroverlast iets concreter gemaakt hoe de gemeente denkt de berging van water bij extreme buiten vorm te kunnen geven: reliëf in terreinen en openbare ruimte toepassen en water tijdelijk lokaal bergen (bijvoorbeeld op straat, in groen of op pleinen) voor het afgevoerd wordt. Ook wordt ingegaan op de aanpassingen die nodig zijn om hemelwater en afvalwater goed te scheiden.

Woonklimaat

In de ontwerp omgevingsvisie is ook specifiek beleid gemaakt voor het zijn van een aantrekkelijke gemeente voor bewoners. Er is meer geschreven over beschikbaarheid van voldoende betaalbare en goede woningen, ingepast in de openbare ruimte en met voldoende groen en toegang tot ontmoetingsplekken. Er is aandacht voor kwaliteitsverbetering van bestaande woningen en wijken en voor toekomstige ontwikkelingen.

Vestigingsklimaat voor ondernemers

De beoordeling van het vestigingsklimaat voor ondernemers van het voorontwerp van de omgevingsvisie was neutraal en blijft ook neutraal, hoewel er wel een paar punten zijn verbeterd in de visie. Deze blijven echter te vaag om er een positieve beoordeling van te maken. Een punt waar wel specifiek aandacht voor is, is tijdelijk/flexibel woningaanbod voor met name arbeidsmigranten.

Recreatie

De beoordeling van het voorontwerp op het gebied van recreatie was positief en is voor de ontwerp omgevingsvisie nog sterker positief geworden. Inzet op stedelijk toerisme wordt nader toegelicht: in de ontwerp omgevingsvisie staat duidelijker verwoord hoe Den Helder meer aandacht wil geven aan de historische en maritieme identiteit van de stad en deze wil versterken. Ook wordt nader uitgelegd hoe de verbinding met de kust vorm krijgt en dan in het bijzonder met de Waddenzee als UNESCO werelderfgoed.

7 Doelbereik ontwerp omgevingsvisie

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het doelbereik van de omgevingsvisie. Doelbereik is de mate waarin de doelen van de omgevingsvisie met het in de omgevingsvisie geformuleerde beleid gehaald kunnen worden.

7.1 Inleiding

Om het doelbereik van de ontwerp omgevingsvisie te bepalen, is (in samenhang) gekeken naar de wijzigingen die zijn doorgevoerd door de gemeente op het voorontwerp van de omgevingsvisie, en of de adviezen op basis van het voorontwerp (zie hoofdstuk 5) daarin zijn meegenomen.

Kenmerk R001-1288438NDF-V02-evm-NL

7.2 Beoordeling doelbereik en aanbevelingen

In tabel 7.1 is (net als voor het voorontwerp in tabel 5.2) met de stoplichtmethode per centraal uitgangspunt aangegeven of het uitgangspunt al dan niet gerealiseerd kan worden met het daarbij geformuleerde beleid in de ontwerp omgevingsvisie. In de derde kolom is een toelichting gegeven bij de beoordeling. In de laatste kolom zijn aanbevelingen opgenomen voor het vervolgtraject. De aanbevelingen zijn deels gebaseerd op adviezen bij het doelbereik van het voorontwerp (zie tabel 5.2) die niet zijn meegenomen in de ontwerp omgevingsvisie.

Tabel 7.1 Doelbereik ontwerp omgevingsvisie Den Helder

Centrale uitgangspunten	Beoordeling	Toelichting beoordeling	Aanbevelingen voor het vervolg
1. Den Helder ontwikkelt zich verder als aantrekkelijke gemeente voor bewoners, ondernemers en bezoekers.		In de ontwerp omgevingsvisie is in aparte alinea's beleid opgenomen voor de drie doelgroepen. Ook is specifiek aandacht voor woningaanbod, zowel voor bewoners, alsook voor arbeidsmigranten. De hoofdpunten uit de thematische uitwerkingen en deelvisies staan benoemd in de algemene uitwerking van de centrale uitgangspunten. De hoofdpunten worden in de thematische uitwerkingen en deelvisies verder uitgewerkt.	De gemeente wil aantrekkelijk zijn voor onder meer nieuwe ondernemers en bedrijven. Hoewel er wel een en ander wordt geschreven over het aantrekkelijk maken voor ondernemers om zich in Den Helder te vestigen en er ook aandacht is voor de link met goed onderwijs dat aansluit bij de behoefte op de arbeidsmarkt in Den Helder (zodat studenten de vacatures op kunnen vullen), moet nog uitgewerkt worden hoe de gemeente dit concreet voor elkaar wil krijgen. Welke maatregelen komen er om ervoor te zorgen dat dit ook gaat gebeuren?
2. Een gezonde en veilige leefomgeving voor iedereen is altijd de basis.		In de ontwerp omgevingsvisie staat beleid dat bij moet dragen aan een gezonde leefomgeving en aspecten van (externe) veiligheid worden nader uitgewerkt. Een gezonde leefomgeving (een omgeving die uitnodigt tot gezond leven) wordt uitgewerkt, waarbij het niet alleen gaat over bijvoorbeeld rookvrije omgevingen, maar ook over speeltuinen voor kinderen en over sportfaciliteiten in alle wijken.	In het vervolg kan uitgewerkt worden of Den Helder voor milieukwaliteit en externe veiligheid hoger wil inzetten dan alleen voldoen aan de normen. Voor milieukwaliteit is dan de vraag wat daarover verstaan wordt en wat verbetering inhoudt.

Centrale uitgangspunten	Beoordeling	Toelichting beoordeling	Aanbevelingen voor het vervolg
		Voor wat betreft het doel van een veilige leefomgeving wordt ingegaan op sociale veiligheid en hoe de gemeente daaraan wil werken door toevoegen van levendigheid op plekken waar men zich vaak onveiligheid voelt, om zo sociale controle en daarmee een gevoel van veiligheid te vergroten. Ook wordt ingegaan op aspecten die externe veiligheid en veiligheid vanuit de ondergrond (NGE) betreffen, waarbij met name rondom externe veiligheid wordt ingezet op het clusteren van zware bedrijvigheid verder van woonbebouwing af en het (ver)plaatsen van lichtere bedrijvigheid op bedrijventerreinen dichterbij woonbebouwing. Elders in de omgevingsvisie wordt ingegaan op het vergroten van verkeersveiligheid, bijvoorbeeld door het waar mogelijk verlagen van de maximumsnelheid van 50km/u naar 30km/u binnen de bebouwde kom.	
3. Nieuwe ontwikkelingen versterken de bestaande omgeving en bieden kwaliteit en onderscheidend vermogen.		Voor cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten van Den Helder wordt uitgewerkt hoe deze ingezet en versterkt gaan worden bij nieuwe ontwikkelingen. 'Omgevingskwaliteit' is daarbij een belangrijke term voor de gemeente. Er is visie en beleid voor het behouden, versterken en inzetten van de (cultuur)historie en het maritieme karakter van Den Helder.	Let er bij 'behoud door ontwikkeling' van cultureel erfgoed op dat deze ontwikkeling getoetst wordt aan duidelijke regels, zodat het niet uiteindelijk verandert in 'verlies door ontwikkeling'. Werk dit uit in concreet beleid.

Centrale uitgangspunten	Beoordeling	Toelichting beoordeling	Aanbevelingen voor het vervolg
		Het gaat in de toelichting op dit uitgangspunt niet alleen over nieuwe ontwikkelingen, maar ook over behoud en ontwikkeling van bestaande (cultuur)historie.	
4. Onze leefomgeving wordt toekomstbestendig ingericht en gebruikt en draagt bij aan een sterke samenleving.		Toekomstbestendigheid wordt uitgewerkt in de vorm van beleid voor duurzaam ruimtegebruik, (passend) woningaanbod en beschikbaarheid van meer zorg in de wijken, maar ook in de vorm van beleid rondom de energietransitie en klimaatadaptatie.	Werk uit op welke manier de gemeente het goede voorbeeld geeft (met betrekking tot particuliere energieopwekking) Wijs concrete waterbergingslocaties aan om wateroverlast te voorkomen. Circulaire economie: er is een alinea over dit onderwerp opgenomen in de ontwerp omgevingsvisie, maar dit kan nog verder uitgewerkt en geconcretiseerd worden. Hoe gaat de gemeente grondstoffen hergebruiken en wat is het plan voor de afvalstromen? Hoe worden inwoners en ondernemers gestimuleerd richting circulariteit en wat houdt dat dan in? En op het gebied van ruimtegebruik is het van belang om – zoals de gemeente zelf ook al benoemt – rekening te houden met een toenemende vraag naar ruimte op bedrijventerreinen met een hogere milieucategorie, door het korter worden van grondstofkringlopen en de hinder/milieubelasting die veel recyclingprocessen met zich meebrengen.
5. De gemeente Den Helder is zo optimaal mogelijk bereikbaar		Goede bereikbaarheid is op diverse manieren uitgewerkt in beleid (voor wegvervoer, OV, langzaam verkeer, scheepvaart), maar is en blijft ook afhankelijk van externe factoren. Voor openbaar vervoer is	Werk uit wat de visie van de gemeente is voor het optimaal benutten van de huidige parkeerruimte en neen

Centrale uitgangspunten	Beoordeling	Toelichting beoordeling	Aanbevelingen voor het vervolg
met verschillende vervoersmiddelen.		de gemeente bijvoorbeeld afhankelijk van de vervoersbedrijven en van regionale afspraken. Ook een gebrek aan ruimte om verkeersknelpunten aan te pakken zorgt ervoor dat het de vraag blijft of de maatregelen die de gemeente gaat toepassen afdoende zijn om de knelpunten langdurig en effectief te verbeteren. Naast beleid voor bereikbaarheid is er ook beleid opgenomen over de inzet en het stimuleren van duurzame en deelmobiliteit, om ook op die manier 'toekomstbestendig' te zijn. Goed parkeerbeleid draagt ook bij aan bereikbaarheid en ook daar is een en ander over geschreven. Een belangrijk onderdeel van het parkeerbeleid is het optimaal benutten van de huidige parkeerruimte, maar of dat zal lukken blijft de vraag en is afhankelijk van de afstemming daarover.	daarin de lead in de afstemming met bewoners en ondernemers.
6. De haven is de economische, sociaal-culturele en historische rode draad door Den Helder.		Alle drie de aspecten van de haven worden uitgewerkt in beleid. Ook wordt een link gelegd met uitgangspunten 9 en 10, waarin voor specifieke delen van Den Helder beleid wordt uitgewerkt dat een link heeft met de haven en de centrale positie daarvan.	
7. In de gemeente Den Helder ervaren bewoners en bezoekers de unieke ligging aan drie kusten.		In het beleid bij dit uitgangspunt wordt beschreven hoe de gemeente meer verbindingen met de kust wil realiseren en een toeristische kustroute vorm wil geven. Dat Den Helder de 'toegangspoor' tot de Waddenzee is, wordt uitgewerkt door beleid om die Waddenzee dan ook meer te benadrukken en de toegang ertoe te verbeteren.	

Centrale uitgangspunten	Beoordeling	Toelichting beoordeling	Aanbevelingen voor het vervolg
8. De gemeente Den Helder behoudt en versterkt haar kenmerkende open landschappen en Huisduinen, Julianadorp en Den Helder ontwikkelen zich daarbinnen verder als aparte kernen. De stad Den Helder kenmerkt zich door de open ruimten tussen de stadsdelen en de wijken Binnen de Linie, Nieuw Den Helder en De Schooten hebben een onderscheidend karakter.		Een bijzondere manier waarop Den Helder bewoners de ligging aan de kust wil laten ervaren is door bouwplannen voor woningbouw op de klimaatdijk langs het Marsdiep. In het beleid bij dit uitgangspunt wordt ingegaan op hoe de gemeente behoud en versterking nastreeft. Bovendien is oog voor de verbinding tussen de wijken, met name met het oog op veiligheid voor langzaam verkeer.	Hoe de open landschappen concreet versterkt gaan worden kan nog verder uitgewerkt. Nadruk ligt nu op behoud van de open landschappen en op behoud en versterking van de cultuurhistorische waarde van een aantal stadsdelen.
9. Stadshart en Willemsoord ontwikkelen zich		In het beleid bij dit uitgangspunt wordt uitgewerkt wat de gemeente voor ogen heeft met Stadshart en Willemsoord en hoe zij de	Werk nog concreter uit hoe Den Helder met dit uitgangspunt een centrumgebied voor de regio wil faciliteren.

Centrale uitgangspunten	Beoordeling	Toelichting beoordeling	Aanbevelingen voor het vervolg
verder richting één samenhangend en complementair centrumgebied voor gemeente en regio.		verbinding ertussen wil versterken, en ook hoe de (historische) haven op die manier beter geprofileerd kan worden.	
10. Den Helder omarmt de Stelling Den Helder en ontwikkelt dit gebied verder tot de trotse voorkant van de stad.		In de uitwerking van dit uitgangspunt wordt onder meer ingegaan op versterking van het militair cultuurhistorisch erfgoed van De Stelling en ook op de verbinding tussen de wijken rondom De Stelling met De Stelling (ook in het kader van veiligheid).	Maak duidelijker hoe de gemeente wil zien dat De Stelling de voorkant van de stad is, ook richting de regio: waarom en hoe is dit het visitekaartje van Den Helder en wat is de meerwaarde ervan voor bezoekers?

8 Synergie en strijdigheden ontwerp omgevingsvisie

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op mogelijke synergie en strijdigheden tussen de centrale uitgangspunten van de omgevingsvisie. Bij synergie kan gezocht worden naar mogelijkheden om de synergie te versterken. Bij strijdigheden kan in het vervolg nagegaan worden of die te voorkomen zijn en zo niet hoe hiermee om te gaan.

8.1 Inleiding

Voor dit onderdeel is beschreven op welke vlakken er kansen voor synergie en risico's op strijdigheden zijn tussen de centrale uitgangspunten. Anders gezegd: welke centrale uitgangspunten versterken elkaar (synergie) en welke belemmeren elkaar (strijdigheid).

Om de synergie en strijdigheid in beeld te brengen, zijn alle uitgangspunten op systematische wijze met elkaar geconfronteerd, zie figuur 8.1. Daarbij is voor alle combinaties beoordeeld of er sprake is van synergie en/of strijdigheid. Dit is met een symbool in het figuur aangegeven. Onder het figuur is per combinatie een toelichting opgenomen. Er kan zowel sprake zijn van strijdigheid als van synergie tussen twee centrale uitgangspunten, omdat voor alle centrale uitgangspunten meerdere doelen zijn geformuleerd. Ook kan er beperkte of geen invloed zijn tussen twee centrale uitgangspunten.

Kenmerk

R001-1288438NDF-V02-evm-NL

	2. Een gezonde en veilige leefomgeving voor iedereen is altijd de basis	3. Nieuwe ontwikkelingen versterken de bestaande omgeving en bieden kwaliteit en onderscheidend vermogen	4. Onze leefomgeving wordt toekomstbestendig ingericht en gebruikt en draagt bij aan een sterke samenleving	5. De gemeente Den Helder is zo optimaal mogelijk bereikbaar met verschillende vervoersmiddelen	6. De haven is de economische, sociaal-culturele en historische rode draad door Den Helder	7. In de gemeente Den Helder ervaren bewoners en bezoekers (de lokale) ligging aan de kust	8. De gemeente Den Helder beschikt en verbindt haar kennis en kunde op een innovatieve en duurzame manier met de regio en de provincie	9. De gemeente Den Helder beschikt en verbindt haar kennis en kunde op een innovatieve en duurzame manier met de regio en de provincie	10. De gemeente Den Helder beschikt en verbindt haar kennis en kunde op een innovatieve en duurzame manier met de regio en de provincie
1. Den Helder ontwikkelt zich verder tot een gemeente met een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bewoners, ondernemers en bezoekers									
2. Een gezonde en veilige leefomgeving voor iedereen is altijd de basis									
3. Nieuwe ontwikkelingen versterken de bestaande omgeving en bieden kwaliteit en onderscheidend vermogen									
4. Onze leefomgeving wordt toekomstbestendig ingericht en gebruikt en draagt bij aan een sterke samenleving									
5. De gemeente Den Helder is zo optimaal mogelijk bereikbaar met verschillende vervoersmiddelen									
6. De haven is de economische, sociaal-culturele en historische rode draad door Den Helder									
7. In de gemeente Den Helder ervaren bewoners en bezoekers (de lokale) ligging aan de kust									
8. De gemeente Den Helder beschikt en verbindt haar kennis en kunde op een innovatieve en duurzame manier met de regio en de provincie									
9. De gemeente Den Helder beschikt en verbindt haar kennis en kunde op een innovatieve en duurzame manier met de regio en de provincie									

Mogelijke strijdigheden

Zowel mogelijkheden voor synergie als mogelijke strijdigheden

Beperkte onderlinge invloed

Mogelijkheden voor synergie

Figuur 8.1 Overzicht mogelijke kansen voor synergie en risico op strijdigheden

Centraal uitgangspunt 1: Den Helder ontwikkelt zich verder als aantrekkelijke gemeente voor bewoners, ondernemers en bezoekers.

1-2: Een gezonde en veilige leefomgeving voor iedereen is altijd de basis

Een gezonde en veilige leefomgeving draagt bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat.

Aandachtspunt hierbij is geluid en externe veiligheid. Het creëren van geluidsruimte in de haven om ontwikkeling van het maritiem cluster mogelijk te maken en deerschikking van (zwaardere) bedrijvigheid biedt kansen om geluidsoverlast te verminderen en de externe veiligheid te verhogen. Om deze kansen te benutten is uitwerking van de omgevingsvisie op dit punt van belang.

1-3: Nieuwe ontwikkelingen versterken de bestaande omgeving en bieden kwaliteit en onderscheidend vermogen

Versterking van de bestaande kwaliteit en het bieden van kwaliteiten waarmee Den Helder zich onderscheidt van andere gemeenten draagt bij aan de aantrekkelijkheid van de gemeente voor zowel bewoners, bezoekers als ondernemers.

1-4: Onze leefomgeving wordt toekomstbestendig ingericht en gebruikt en draagt bij aan een sterke samenleving

Een toekomstbestendige leefomgeving die bijdraagt aan een sterke samenleving zal met name voor bewoners aantrekkelijk zijn, en daarmee indirect ook voor ondernemers.

1-5: De gemeente Den Helder is zo optimaal mogelijk bereikbaar met verschillende vervoersmiddelen

Door optimale bereikbaarheid, wat aantrekkelijk is voor bewoners, bezoekers en ondernemers, ontstaat wel het risico dat dit meer toeristen aantrekt, wat aantrekkelijk kan zijn voor ondernemers, maar onaantrekkelijk voor bewoners. Inzet op deelmobiliteit, langzaam vervoer en openbaar vervoer kan de druk verlichten. Dit is al opgenomen in de visie.

1-6: De haven is de economische, sociaal-culturele en historische rode draad door Den Helder

Deze twee centrale uitgangspunten versterken elkaar. De haven waar mogelijk als rode draad uitlichten bij ontwikkelingen biedt een onderscheidend karakter aan Den Helder dat aantrekkelijk is voor bewoners, bezoekers en ondernemers.

1-7: In de gemeente Den Helder ervaren bewoners en bezoekers de unieke ligging aan drie kusten

Van de unieke ligging aan drie kusten kan genoten worden door bewoners en door bezoekers. De kwaliteit van de natuurlijke omgeving kan bijdragen aan hun welbevinden. Wanneer Den Helder aantrekkelijk is voor bewoners en bezoekers, wordt het ook aantrekkelijker voor ondernemers om zich er te vestigen of te blijven.

1-8: De gemeente Den Helder behoudt en versterkt haar kenmerkende open landschappen en Huisduinen, Julianadorp en Den Helder ontwikkelen zich daarbinnen verder als aparte kernen. De stad Den Helder kenmerkt zich door de open ruimten tussen de stadsdelen en de wijken Binnen de Linie, Nieuw Den Helder en De Schooten hebben een onderscheidend karakter

Mits de open ruimten tussen de stadsdelen als veilig worden ervaren, kunnen mooie, zich van elkaar onderscheidende stadsdelen en wijken het aantrekkelijk maken voor bewoners om te wonen en voor bezoekers om de gehele stad te verkennen. Het open landschap kan ook bijdragen aan de aantrekkelijkheid van Den Helder, voor bewoners, maar ook voor bezoekers.

1-9: Stadshart en Willemsoord ontwikkelen zich verder richting één samenhangend en complementair centrumgebied voor gemeente en regio

Een samenhangend en complementair centrumgebied met regionale functie is voor ondernemers interessant en aantrekkelijk. Ook voor bewoners (en bezoekers) is dit aantrekkelijk, zeker gezien de afstand tot de randstad.

1-10: Den Helder omarmt de Stelling Den Helder en ontwikkelt dit gebied verder tot de trotse voorkant van de stad.

De Stelling heeft cultuurhistorische waarde en vormt een karakteristiek kenmerk van Den Helder. Bewoners kunnen hier trots op zijn en voor bezoekers kan het aantrekkelijk zijn om te bezichtigen.

Centraal uitgangspunt 2: Een gezonde en veilige leefomgeving voor iedereen is altijd de basis.

2-3: Nieuwe ontwikkelingen versterken de bestaande omgeving en bieden kwaliteit en onderscheidend vermogen

Als de bestaande omgeving wordt versterkt en kwaliteit en onderscheidend vermogen een doelstelling bij nieuwe ontwikkelingen is, dan kan dat ook weer bijdragen aan een gezonde en veilige leefomgeving.

2-4: Onze leefomgeving wordt toekomstbestendig ingericht en gebruikt en draagt bij aan een sterke samenleving

Een gezonde en veilige leefomgeving en toekomstbestendigheid sluiten in potentie mooi op elkaar aan, zodat dat de leefomgeving gezond en veilig is en blijft voor iedereen. Dat bij elkaar draagt weer bij aan een sterke samenleving.

De energietransitie (gericht op toekomstbestendigheid) leidt bijvoorbeeld tot verbetering van de luchtkwaliteit en daarmee tot een gezondere leefomgeving.

2-5: De gemeente Den Helder is zo optimaal mogelijk bereikbaar met verschillende vervoersmiddelen

Optimaal bereikbaar zijn betekent mogelijk meer verkeer en in potentie een ongezondere en onveiligere leefomgeving in verband met luchtverontreiniging en verkeersveiligheid. Omdat in de toekomst het verkeer elektrisch zal zijn, zal er in veel mindere mate sprake zijn van luchtverontreiniging. Verkeersveiligheid is en blijft een aandachtspunt.

2-6: De haven is de economische, sociaal-culturele en historische rode draad door Den Helder

De economische ontwikkeling van de haven kan leiden tot een toename van de risico's in het kader van externe veiligheid, wat niet bijdraagt aan een gezonde en veilige leefomgeving.

Centraal uitgangspunt 3: Nieuwe ontwikkelingen versterken de bestaande omgeving en bieden kwaliteit en onderscheidend vermogen.

3-4: Onze leefomgeving wordt toekomstbestendig ingericht en gebruikt en draagt bij aan een sterke samenleving

Deze twee uitgangspunten kunnen elkaar aanvullen en versterken, want beide gaan over het versterken van de bestaande omgeving, met het oog op de toekomst.

3-5: De gemeente Den Helder is zo optimaal mogelijk bereikbaar met verschillende vervoersmiddelen

Als de bestaande omgeving versterkt en verbeterd wordt en meer onderscheidend is, dan is het een positieve bijdrage als Den Helder daarbij ook optimaal bereikbaar is, zodat bewoners, ondernemers en bezoekers er ook kunnen komen en zich goed kunnen verplaatsen binnen de gemeente.

3-6: De haven is de economische, sociaal-culturele en historische rode draad door Den Helder

De haven waar mogelijk als rode draad uitlichten bij ontwikkelingen biedt een onderscheidend karakter aan Den Helder. Het is een manier om de bestaande omgeving te versterken en kwaliteit en onderscheidend vermogen te bieden.

3-7: In de gemeente Den Helder ervaren bewoners en bezoekers de unieke ligging aan drie kusten

De ligging aan drie kusten is een van de unieke, onderscheidende punten van Den Helder. Als die ligging meer of beter ervaren kan worden, dan is dat een vorm van het versterken van de bestaande omgeving.

3-8: De gemeente Den Helder behoudt en versterkt haar kenmerkende open landschappen en Huisduinen, Julianadorp en Den Helder ontwikkelen zich daarbinnen verder als aparte kernen. De stad Den Helder kenmerkt zich door de open ruimten tussen de stadsdelen en de wijken Binnen de Linie, Nieuw Den Helder en De Schooten hebben een onderscheidend karakter

Centraal uitgangspunt 8 is een concretisering van het versterken van de bestaande omgeving (o.a. open landschap) en de insteek op onderscheidend vermogen, namelijk in de verschillende stadsdelen en wijken.

3-9: Stadshart en Willemsoord ontwikkelen zich verder richting één samenhangend en complementair centrumgebied voor gemeente en regio

Wanneer Stadshart en Willemsoord een samenhangend centrumgebied gaan vormen, dan draagt dat bij aan de versterking van de bestaande omgeving en biedt dat kwaliteit in de omgeving en de regio. Nieuwe ontwikkelingen kunnen ook weer bijdragen om van Stadshart en Willemsoord een samenhangend en complementair centrumgebied te maken.

3-10: Den Helder omarmt de Stelling Den Helder en ontwikkelt dit gebied verder tot de trotse voorkant van de stad

Nieuwe ontwikkelingen kunnen de Stelling versterken en verbeteren en een groter onderscheidend vermogen geven als voorkant van de stad.

Centraal uitgangspunt 4: Onze leefomgeving wordt toekomstbestendig ingericht en gebruikt en draagt bij aan een sterke samenleving.

4-5: De gemeente Den Helder is zo optimaal mogelijk bereikbaar met verschillende vervoersmiddelen

Bereikbaarheid is belangrijk voor een gemeente en draagt ook bij aan een sterke samenleving. Duurzame mobiliteit past in het streven naar toekomstbestendigheid en draagt daar ook aan bij.

4-6: De haven is de economische, sociaal-culturele en historische rode draad door Den Helder

De haven als rode draad kan bijdragen aan een toekomstbestendige leefomgeving en kan bijdragen aan een sterke samenleving in verband met bijvoorbeeld werkgelegenheid en de vestiging van innovatieve bedrijven.

4-9: Stadshart en Willemsoord ontwikkelen zich verder richting één samenhangend en complementair centrumgebied voor gemeente en regio

Door een samenhangend en complementair centrumgebied van Stadshart en Willemsoord te maken, wordt in potentie gebouwd aan een sterke samenleving. Daarbij is het de bedoeling dat Den Helder een regionale functie krijgt. Dit alles draagt ook weer bij aan de toekomstbestendigheid van de gemeente die aantrekkelijk is voor bewoners, ondernemers en bezoekers.

4-10: Den Helder omarmt de Stelling Den Helder en ontwikkelt dit gebied verder tot de trotse voorkant van de stad

Een duidelijke en mooie 'voorkant' van de stad (in de vorm van De Stelling) kan bijdragen aan een gevoel van trots op de stad, aan een sterke samenleving, waar men graag wil zijn en ook blijven.

Centraal uitgangspunt 5: De gemeente Den Helder is zo optimaal mogelijk bereikbaar met verschillende vervoersmiddelen.

5-6: De haven is de economische, sociaal-culturele en historische rode draad door Den Helder

Optimale bereikbaarheid met verschillende vervoermiddelen helpt de haven om de rode draad te zijn. Verkeer stroopt soms op richting de haven, dus optimalisatie van de bereikbaarheid (betere bereikbaarheid met openbaar vervoer, deelvervoer, fiets, etc.) kan bijdragen aan een aantrekkelijk en goed functionerend havengebied.

5-7: In de gemeente Den Helder ervaren bewoners en bezoekers de unieke ligging aan drie kusten

Bereikbaarheid speelt ook een rol om de ligging aan de drie kusten te kunnen ervaren. Wanneer er betere verbindingen met deze kusten zijn, kunnen deze beter worden ervaren.

5-8: De gemeente Den Helder behoudt en versterkt haar kenmerkende open landschappen en Huisduinen, Julianadorp en Den Helder ontwikkelen zich daarbinnen verder als aparte kernen. De stad Den Helder kenmerkt zich door de open ruimten tussen de stadsdelen en de wijken Binnen de Linie, Nieuw Den Helder en De Schooten hebben een onderscheidend karakter

Momenteel is de verbinding tussen de verschillende stadsdelen een probleem, met name in verband met (gevoelens van on)veiligheid. Wanneer aanpassingen worden gemaakt ten behoeve van optimalisatie van bereikbaarheid ook binnen Den Helder, dan zit daar potentie om dit veiligheidsprobleem aan te pakken en te verhelpen.

Centraal uitgangspunt 6: De haven is de economische, sociaal-culturele en historische rode draad door Den Helder.

6-9: Stadshart en Willemsoord ontwikkelen zich verder richting één samenhangend en complementair centrumgebied voor gemeente en regio

Willemsoord is de historische marinewerf, onderdeel van De Stelling en ontwikkelt zich tot onderdeel van het centrumgebied van Den Helder. Willemsoord vormt daarmee een belangrijke schakel tussen het centrum en De Stelling, en de haven: het geeft invulling aan de identiteit van Den Helder als havenstad, oftewel de rode draad van Den Helder.

6-10: Den Helder omarmt de Stelling Den Helder en ontwikkelt dit gebied verder tot de trotse voorkant van de stad

De haven is de rode draad, de 'identiteit' van Den Helder, De Stelling heeft cultuurhistorische waarde en is de voorkant van de stad. Beide karakteristieken van Den Helder kunnen elkaar versterken.

Centraal uitgangspunt 7: In de gemeente Den Helder ervaren bewoners en bezoekers de unieke ligging aan drie kusten.

Zie voor punten die verband houden met dit uitgangspunt de opmerkingen bij uitgangspunten 1, 3 en 5.

Centraal uitgangspunt 8: De gemeente Den Helder behoudt en versterkt haar kenmerkende open landschappen en Huisduinen, Julianadorp en Den Helder ontwikkelen zich daarbinnen verder als aparte kernen. De stad Den Helder kenmerkt zich door de open ruimten tussen de stadsdelen en de wijken Binnen de Linie, Nieuw Den Helder en De Schooten hebben een onderscheidend karakter.

Zie voor punten die verband houden met dit uitgangspunt de opmerkingen bij uitgangspunten 1, 3, 4 en 5.

Centraal uitgangspunt 9: Stadshart en Willemsoord ontwikkelen zich verder richting één samenhangend en complementair centrumgebied voor gemeente en regio.

9-10: Den Helder omarmt de Stelling Den Helder en ontwikkelt dit gebied verder tot de trotse voorkant van de stad

Deze twee uitgangspunten hebben de potentie om elkaar te versterken: De Stelling kan functioneren als mooie en trotse voorkant van de stad, aantrekkelijk voor bewoners en bezoekers, waar vervolgens Stadshart en Willemsoord het centrumgebied van vormen.

Centraal uitgangspunt 10: Den Helder omarmt de Stelling Den Helder en ontwikkelt dit gebied verder tot de trotse voorkant van de stad.

Zie voor punten die verband houden met dit uitgangspunt de opmerkingen bij uitgangspunten 1, 3, 4, 6 en 9.

8.2 Aanbevelingen

Op grond van de beoordeling van de synergie en strijdigheden van de ontwerp omgevingsvisie is de volgende aanbeveling voor het vervolg geformuleerd:

Het creëren van geluidsruimte in de haven om ontwikkeling van het maritiem cluster mogelijk te maken en deerschikking van (zwaardere) bedrijvigheid biedt kansen om geluidoverlast te verminderen en de externe veiligheid te verhogen. Om deze kansen te benutten en bij te dragen aan een gezonde en veilige leefomgeving is uitwerking van de omgevingsvisie op dit punt van belang.

9 Passende beoordeling

Dit hoofdstuk is de Passende beoordeling in het kader van de Wet natuurbescherming. Het gaat daarbij om de inschatting van mogelijke gevolgen van de omgevingsvisie op Natura 2000-gebieden.

9.1 Inleiding

Waarom een Passende beoordeling?

De Omgevingsvisie van de gemeente Den Helder is een lange termijnvisie op de fysieke leefomgeving van de gemeente. De omgevingsvisie van Den Helder maakt ontwikkelingen zoals woningbouw, bedrijvigheid en een verdere toename van recreatie (o.a. verbreding van de duinen bij Julianadorp, met daarin nieuwe verblijfsrecreatie en nieuwe natuur) in de gemeente mogelijk. Op voorhand is niet uit te sluiten dat deze keuzes afzonderlijk of in samenhang kunnen leiden tot significante gevolgen voor Natura 2000-gebieden in en rondom de gemeente.

Wanneer significante negatieve effecten van een plan of project op Natura 2000-gebieden niet op voorhand zijn uit te sluiten, is een Passende beoordeling conform de Wet natuurbescherming noodzakelijk. Daarin worden de effecten van het plan of het project beschreven, en worden zo nodig en mogelijk mitigerende maatregelen voorgesteld.

Dit hoofdstuk is de Passende beoordeling behorend bij de omgevingsvisie voor Den Helder.

Deze Passende beoordeling sluit aan bij het abstractieniveau van de omgevingsvisie. De beoordeling is kwalitatief. Een gedetailleerde kwantitatieve beoordeling is pas mogelijk bij een omgevingsplan of specifiek programma.

Om de Passende beoordeling zelfstandig leesbaar te maken, zitten er enkele dubbelingen in de tekst met hoofdstuk 1 en 2 van dit MER.

Ontwikkelingen omgevingsvisie

De omgevingsvisie van de gemeente Den Helder wordt gekenmerkt door tien centrale uitgangspunten die richtinggevend zijn voor de ruimtelijke ontwikkelingen die door de omgevingsvisie mogelijk worden gemaakt:

- Den Helder ontwikkelt zich verder als aantrekkelijke gemeente voor bewoners, ondernemers en bezoekers
- Een gezonde en veilige leefomgeving voor iedereen is altijd de basis
- Nieuwe ontwikkelingen versterken de bestaande omgeving en bieden kwaliteit en onderscheidend vermogen
- Onze leefomgeving wordt toekomstbestendig ingericht en gebruikt en draagt bij aan een sterke samenleving
- De gemeente Den Helder is zo optimaal mogelijk bereikbaar met verschillende vervoersmiddelen
- De haven is de economische, sociaal-culturele en historische rode draad door Den Helder

- In de gemeente Den Helder ervaren bewoners en bezoekers de unieke ligging aan drie kusten
- De gemeente Den Helder behoudt en versterkt haar kenmerkende open landschappen en Huisduinen, Julianadorp en Den Helder ontwikkelen zich daarbinnen verder als aparte kernen. De stad Den Helder kenmerkt zich door de open ruimten tussen de stadsdelen en de wijken Binnen de Linie, Nieuw Den Helder en De Schooten hebben een onderscheidend karakter
- Stadshart en Willemsoord ontwikkelen zich verder richting één samenhangend en complementair centrumgebied voor gemeente en regio
- Den Helder omarmt de Stelling Den Helder en ontwikkelt dit gebied verder tot de trotse voorkant van de stad

Voor deze Passende beoordeling zijn met name de ontwikkelingen omtrent wonen, ondernemen en daarmee samenhangend verkeer en recreatie van belang. De mogelijke ontwikkelingen zijn aangegeven op de visiekaart uit de Omgevingsvisie in paragraaf 2.6.3, figuur 2.1.

Doel Passende beoordeling

Deze Passende beoordeling is een wettelijk verplichte toets voor zowel projecten als voor (kaderstellende) plannen waarvan significante gevolgen op Natura 2000-gebieden op voorhand niet uitgesloten kunnen worden. Voor projecten kan de Passende beoordeling de basis vormen voor een noodzakelijke vergunningaanvraag onder de Wnb. Voor plannen is geen sprake van een vergunningplicht, maar dient wel voldoende aannemelijk te worden gemaakt dat het plan uitvoerbaar is. Dat betekent concreet dat er voor de uitvoering van het plan geen onoverkomelijke belemmeringen mogen zijn, en dat er zo nodig uitzicht moet zijn op de vergunbaarheid van binnen het plan mogelijk gemaakte ontwikkelingen.

De omgevingsvisie is te zien als plan.

De doelen van deze Passende beoordeling zijn:

- Het in beeld brengen van de risico's op significante gevolgen op de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-netwerk als gevolg van het nieuwe beleid uit de omgevingsvisie
- Het beschrijven van bronmaatregelen, mitigerende maatregelen en/of beleidsaanpassingen die nodig zijn om significante gevolgen te kunnen voorkomen en de vergunbaarheid van de voorgestelde ruimtelijke ontwikkelingen aannemelijk te maken
- Het zo mogelijk benoemen van kansen op positieve effecten voor het Natura 2000-netwerk

Het detailniveau van de Passende beoordeling sluit aan bij het detailniveau van een omgevingsvisie. Gezien het abstracte karakter van de beleidskeuzes in de omgevingsvisie betreft deze Passende beoordeling een beoordeling op hoofdlijnen.

Deze Passende beoordeling bestaat achtereenvolgens uit een beschrijving van de relevante Natura 2000-gebieden, zoals aangewezen onder de Vogel- en Habitatrichtlijn, inclusief de voor deze gebieden geldende instandhoudingsdoelen. Vervolgens wordt ingegaan op de mogelijke effecten op deze instandhoudingsdoelen en wordt beoordeeld of sprake kan zijn van significante effecten en de consequenties daarvan voor de omgevingsvisie.

Het aspect stikstofdepositie speelt een bijzondere rol. Stikstof verspreidt zich door de lucht en komt, bijvoorbeeld bij regen, weer op de grond. Diverse bronnen dragen (op kleine schaal) bij aan stikstofdepositie. Een (nieuwe) activiteit waardoor stikstof wordt uitgestoten kan echter grote effecten hebben op natuur. Voor Natura 2000-gebieden is vastgelegd welke soorten en habitats beschermd worden. Hiervoor zijn instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd. Een groot aantal beschermde soorten en habitattypen is zeer gevoelig voor stikstofdepositie. Voor deze habitattypen zijn kritische depositiewaarden vastgesteld. Als de stikstofdepositie boven deze waarde komt, zijn negatieve gevolgen voor de natuur niet uit te sluiten. Voor verschillende habitattypen in Natura 2000-gebieden in en om de gemeente Den Helder geldt dat zij zeer stikstofgevoelig zijn, met name binnen het Natura 2000-gebied Duinen Den Helder - Callantsoog. De Natura 2000-gebieden Noordzeekustzone en Waddenzee kennen ook stikstofgevoelige habitattypen.

9.2 Natura 2000-gebieden

Natura 2000-gebieden in en om de gemeente Den Helder

In Nederland zijn ruim 160 Natura 2000-gebieden aangewezen, waarvan er drie geheel of gedeeltelijk in de gemeente Den Helder gelegen zijn. Het gaat om de gebieden Noordzeekustzone, Waddenzee en Duinen Den Helder–Callantsoog. Daarnaast is op grotere afstand nog het Natura 2000-gebied Duinen en Lage Land Texel gelegen.

Figuur 9.1 geeft een overzicht van deze gebieden. Een uitgebreide beschrijving van deze Natura 2000-gebieden (en de overige NNN-gebieden) is opgenomen in bijlage 5 van de omgevingsverordening NH2020.

Figuur 9.1 Natura 2000-gebieden gemeente Den Helder en omgeving

Hieronder volgt een gebiedsbeschrijving waarin wordt ingegaan op de natuurlijke kenmerken van de gebieden en de stikstofgevoeligheid van de Natura 2000-gebieden. De beschrijvingen zijn overgenomen uit de AERIUS-monitor 2022. Overbelasting met stikstof is in de huidige situatie een groot probleem in veel Natura-2000 gebieden. Er worden zowel in de Natura 2000 beheerplannen als landelijk maatregelen getroffen om te kunnen voldoen aan de Europese regelgeving.

Natura 2000-gebied Duinen Den Helder-Callantsoog

Het gebied Duinen Den Helder-Callantsoog bestaat van noord naar zuid uit de Grafelijkheidsduinen, Donkere Duinen, Noordduinen en enkele nollenterreintjes en het Kooibosch ten oosten van Callantsoog. Het noordelijk deel en de nollen zijn restanten van voormalige eilanden. In het noordelijk deel verandert het landschap van west naar oost van de zeereepduinen via een sterk geaccidenteerd landschap met valleicomplexen naar een bosrijke binnenduinrand. Over een groot deel van de duinen ontbreekt een binnenduinrand, hierdoor is een abrupte hoge steile overgang van duinen naar polders aanwezig.

In het Natura 2000-gebied zijn uitsluitend instandhoudingsdoelstellingen voor habitattypen geformuleerd. Habitattypen kunnen met name worden beïnvloed wanneer sprake is van stikstofdepositie of oppervlakteverlies. Er zijn dus geen soorten met een instandhoudingsdoelstelling. Wel kunnen typische soorten (een kwaliteitsindicator voor habitattypen) worden verstoord of kan leefgebied verdwijnen.

De habitattypen zijn vrijwel allemaal stikstofgevoelig, waarbij voor de meeste habitattypen geldt dat de kritische depositiewaarde wordt overschreden. De opbouw van de achtergronddepositie (de reeds aanwezige depositie) in het meest recente meetjaar 2019 komt voornamelijk uit het buitenland (50,5 %). Hierna komt de hoogste depositie uit de landbouwsector (24,3 %), gevolgd door overige sectoren (8,5 %), scheepvaart (7,6 %), wegverkeer (4,6 %), industrie (2,5 %) en tot slot vervoer en overig verkeer (1,9 %).

Natura 2000-gebied Noordzeekustzone

Het zandige kustgebied langs de Noordzee bestaat uit kustwateren, ondiepten, enkele zandbanken (onder andere Noorderhaaks) en de stranden van de Waddeneilanden. In de gemeente Den Helder loopt de grens van het Natura 2000-gebied op de LAT-lijn (*lowest astronomical tide*). Het gebied is aangewezen als Vogel- en Habitatrichtlijngebied. De instandhoudingsdoelstellingen voor Vogels betreft zowel broedvogels als niet-broedvogels. De meest nabijgelegen stikstofgevoelige delen van dit Natura 2000-gebied zijn gelegen op het strand nabij Julianadorp. De kritische depositiewaarde (KDW) van deze habitattypen is op moment van schrijven niet overbelast. De dichtstbijzijnde overbelaste habitattypen zijn gelegen bij Texel.

De herkomst van stikstofdepositie in het gebied in 2019 is met name uit het buitenland (49,2 %), gevolg door de landbouwsector (30,6 %), overige sectoren (7,9 %), scheepvaart (5,7 %), wegverkeer (3,3 %), industrie (2,1 %) en tot slot vervoer en overig verkeer (1,2 %).

Natura 2000-gebied Waddenzee

De Waddenzee bestaat uit een complex van diepe geulen en ondiep water met zand- en slibbanken, waarvan grote delen bij eb droogvallen. Deze banken worden doorsneden door een fijn vertakt stelsel van geulen. Langs het vasteland en de eilanden liggen verspreid kweldergebieden, de door grote verschillen in vocht- en zoutgehalte bijdragen aan een zeer diverse flora en vegetatie.

Het gebied is aangewezen als Vogel- en Habitatrichtlijngebied. Het gebied is van waarde voor zowel broedvogels als niet-broedvogels (winter- en trekvogels), waarbij met name voor de laatste groep het Balgzand een belangrijk gebied is om te foerageren bij laagwater. In het gebied zijn hoogwatervluchtplaatsen slechts beperkt aanwezig. Verstoring in de gevoelige periode van deze soorten gedurende hoogwater kan daardoor significante gevolgen hebben. De meest nabijgelegen (stikstofgevoelige) habitattypen zijn de schorren en zilte graslanden van het Balgzand. Deze zijn op moment van schrijven *niet* overbelast. De dichtstbijzijnde overbelaste habitattypen zijn gelegen bij Texel.

9.3 Potentiële effecten op Natura 2000-gebieden

Voor diverse voorgenomen ontwikkelingen in de omgevingsvisie is niet uit te sluiten dat deze afzonderlijk of in samenhang kunnen leiden tot (significant) negatieve gevolgen op de Natura 2000-gebieden in en rondom de gemeente. Daarnaast zijn er ook voorgenomen ontwikkelingen die *positieve* effecten op de Natura 2000-gebieden kunnen hebben. Voor de ontwikkelingen zoals opgenomen in de omgevingsvisie die impact (positief en negatief) op de Natura 2000-gebieden kunnen hebben worden de mogelijke effecten hieronder omschreven. Dit worden in de Passende beoordeling de *relevante* ontwikkelingen genoemd.

In de omgevingsvisie voorziet de gemeente in beleid met betrekking tot de fysieke leefomgeving. Zo zet de gemeente in op ruimte voor ondernemers en de bouw van nieuwe woningen.

De ruimte voor ondernemers vindt plaats op bestaande bedrijventerreinen en binnen de bestaande haven. Fysieke uitbreiding van bedrijventerreinen en de haven is niet voorzien.

De omgevingsvisie maakt het mogelijk om nieuwe woningen zowel binnen de stad Den Helder en Julianadorp te ontwikkelen, als op een nieuwe, buitenstedelijke locatie ten oosten van Julianadorp. De visiekaart toont aan dat er ook tegen de rand van Den Helder mogelijk woningen worden gerealiseerd. De dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden zijn Duinen Den Helder-Callantsoog, Waddenzee en Noordzeekustzone.

Oppervlakteverlies

Er ligt ook een opgave om de zeehaven (civiele haven en marinehaven) uit te breiden met extra kaderuimte (zowel meters als vierkante meters) door deze efficiënter in te delen en de beschikbare ruimte te optimaliseren. Op die manier wordt ruimte voor nieuwe bedrijvigheid gecreëerd. De begrenzing van de zeehaven wijzigt niet. De zeehaven grenst direct aan het Natura 2000-gebied Waddenzee.

Ontwikkelingen in de haven kunnen zeestromen beïnvloeden die op grotere afstand doorwerking kunnen hebben. Bij de planuitwerking dient nader onderzoek plaats te vinden naar de effecten, al dan niet door het nemen van mitigerende maatregelen.

Fysieke ingrepen buiten Natura 2000-gebieden

Omdat de voorgenomen ontwikkelingen buiten de Natura 2000-gebieden plaatsvinden, zijn geen directe negatieve effecten (zoals oppervlakteverlies of versnippering) aan de orde en bestaan de mogelijke effecten alleen uit externe effecten. Dit zijn in potentie vooral stikstofdepositie en diverse vormen van verstoring, bijvoorbeeld door licht, geluid of toename van (recreatief) medegebruik van natuurgebieden.

Verstoring

Er is sprake van verstoring wanneer een effect in ruimte en tijd overlapt met een instandhoudingsdoelstelling van de Natura 2000-gebieden. Dit betekent dat niet overal sprake zal zijn van verstoring, maar dat dit met name aan de randen van de Natura 2000-gebieden relevant is. Ook is verstoring niet in iedere periode voor iedere soort relevant, gezien soorten niet altijd jaarrond in Nederland aanwezig zijn en dient rekening te worden gehouden met andere invloeden, zoals behoud van rust bij hoogwatervluchtplaatsen bij vloed rondom het Balgzand.

Verstoring is een wezenlijk aandachtspunt bij de uitwerking van concrete plannen/projecten voor woningbouw, bedrijvigheid of infrastructuur, maar in zijn algemeenheid mag worden aangenomen dat (significante) effecten op Natura 2000-instandhoudingsdoelen effectief voorkomen kunnen worden door zorgvuldige locatie- en inrichtingskeuzes en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen. Daarbij valt dan te denken aan maatregelen op het gebied van recreatieve zonering of het beperken van licht- of geluidsoverlast.

Tussen de Noordzeekustzone en Julianadorp worden de duinen verbreed, in combinatie met het creëren van ruimte voor meer verblijfsrecreatie in datzelfde gebied. Duinen Den Helder-Callantsoog is het Natura 2000-gebied dat daar direct naast ligt. De 'nieuwe natuur' kan de extra recreatiedruk vanuit de nieuwe verblijfsrecreatie opvangen en zo kan het Natura 2000-gebied ontzien worden.

Voor het voorkomen van trillingen is geen beleid opgenomen in de omgevingsvisie, terwijl voor 't Kuitje op het Balgzand bekend is dat daar regelmatig zeehonden rusten. Zeehonden zijn zeer gevoelig voor trillingen. Andere soorten vrijwel niet. Hier moet bij ontwikkelingen in de haven rekening mee gehouden worden.

Stikstofdepositie

Bij ruimtelijke ontwikkelingen kan ook sprake zijn van stikstofdepositie, bijvoorbeeld in de aanlegfase en gebruiksfase als gevolg van de realisatie van woningen. Een toename van stikstofdepositie kan negatieve gevolgen hebben op de nabijgelegen Natura 2000-gebieden of zelfs ook op gebieden op grotere afstand.

In het bijzonder voor het Natura 2000-gebied Duinen Den Helder-Callantsoog geldt dat dit gebied zeer stikstofgevoelig is, grotendeels actueel overbelast is, en dit gebied en vanwege de beperkte afstand tot ruimtelijke initiatieven in het plangebied van de omgevingsvisie al snel een (significant) negatief effect kan ondervinden.

Tijdelijke effecten in de aanlegfase kunnen beperkt worden door gebruik te maken van emissiearm Stage IV-materieel en op langere termijn is eventueel volledige emissieloos (elektrisch) materieel beschikbaar. Dit dient in de planuitwerking nader te worden vormgegeven, rekening houdend met het voorkomen van significante effecten op het Natura 2000-gebied.

Ook in de gebruiksfase kan sprake zijn van een toename van de stikstofdepositie. Voor de te realiseren woningen geldt dat deze aardgasvrij (en energieneutraal) worden opgeleverd, maar door de verkeersaantrekkende werking kan - ondanks de verduurzaming van verkeer en vervoer - sprake zijn van een toename van de stikstofdepositie.

Ook kan de ruimte die wordt geboden aan ondernemers resulteren in een toename van stikstofdepositie in de gebruikersfase. Dit is afhankelijk van het type bedrijf en daarbij behorende installaties en/of verkeersaantrekkende werking. Voor deze ontwikkelingen geldt dat significante gevolgen niet op voorhand zijn uit te sluiten.

Verder kunnen verkeersmaatregelen leiden tot wijzigingen in (de verspreiding van) de stikstofdepositie (en daardoor toe- of afname van stikstofdepositie). Zo wordt voor een aantal wegen in de bebouwde kom de maximumsnelheid aangepast van 50 km/u naar 30 km/u en wordt gekeken welke wegen (op termijn) kunnen worden afgewaardeerd. Dit kan betekenen dat verkeersstromen zich anders door de gemeente gaan bewegen, en de daarbij behorende stikstofdepositie ook wijzigt binnen de gemeente. Verder stimuleert de omgevingsvisie het gebruik van de fiets. Bij aanpassing van het wegennet dient uit een verkeersonderzoek (in combinatie met een stikstofdepositieonderzoek) te blijken of er toe- of afnamen zijn van verkeersbewegingen, of dat deze bewegingen juist meer of minder dicht langs de Natura 2000-gebieden lopen. Afhankelijk van de uitwerking van de verkeersmaatregelen kan dus sprake zijn van positieve of negatieve invloeden.

Het doel van de gemeente om in 2040 energieneutraal te zijn, zal bijdragen aan de afname van de stikstofdepositie.

Om een goed beeld te krijgen van de effecten van de omgevingsvisie op stikstofdepositie, moet in het omgevingsplan een overzicht opgesteld worden van emissiebronnen en maatregelen om de stikstofemissie te reduceren, gerelateerd aan de doelen (dus waar is welke reductie nodig of gewenst). Het verminderen van stikstofemissies draag bij aan de kwaliteit van de natuurgebieden en creëert ruimte voor ontwikkelingen.

Waterhuishouding

De omgevingsvisie kan effecten hebben op de waterhuishouding. De toename van verharding door de bouw van woningen en meer bedrijvigheid of effecten van eventuele grondwateronttrekkingen leiden mogelijk tot verdroging in een aangrenzend Natura 2000-gebied. Dit is met name relevant voor Natura 2000-gebied Duinen Den Helder-Callantsoog. Voor Noordzeekustzone en Waddenzee geldt dat de impact van eventuele maatregelen te gering is om te leiden tot effecten in deze gebieden en wegvalt ten opzichte van de grootte van het systeem alsmede de getijdenwerking.

In het Natura 2000-gebied Duinen Den Helder-Callantsoog kan uitsluitend sprake zijn van effecten indien het gaat om een substantiële toename van verharding of onttrekking, en is het afhankelijk van de lokale grondwatersituatie. Effecten van toenames van verharding zijn doorgaans goed te verminderen of zelfs te voorkomen door het gebruik van klimaatadaptieve maatregelen zoals het gebruik van waterdoorlatende verharding, het aanleggen van wadi's en het gedoseerd afvoeren van hemelwater.

Energietransitie

De inzet van de gemeente op de energietransitie heeft uiteindelijk een positief effect op de Natura 2000-gebieden, doordat het gebruik van duurzame energie zorgt voor minder stikstofdepositie ten opzichte van het gebruik van fossiele energiebronnen. Echter, de realisatie van duurzame energiebronnen kan ook negatieve effecten met zich meebrengen, zoals lichtspiegeling door zonnevelden. Verwacht mag worden dat met een zorgvuldige locatiekeuze en ruimtelijke inpassing, significante effecten op Natura 2000-gebieden door dergelijke initiatieven effectief kunnen worden voorkomen.

Natuurontwikkeling

De natuur rondom de Natura 2000-gebieden wordt versterkt door het NNN af te maken, en door er bij maatregelen in verband met klimaatadaptatie naar te streven dat deze bijdragen aan de biodiversiteit. Dit heeft een positieve, beschermende werking op de Natura 2000-gebieden.

9.4 Conclusie Passende beoordeling

De omgevingsvisie van de gemeente Den Helder is een langetermijnvisie op de fysieke leefomgeving van de gemeente. Door de lange doorlooptijd en het hoge abstractieniveau van de visie kunnen mogelijke significante effecten op Natura 2000-gebieden binnen en rondom de gemeente Den Helder op dit moment niet met zekerheid worden uitgesloten. Tegelijkertijd is ook niet op voorhand sprake van significant negatieve effecten of met zekerheid onuitvoerbare ontwikkelingen, omdat er zowel in de aanlegfase als gebruiksfase doorgaans mogelijkheden gevonden kunnen worden om negatieve effecten effectief te beperken of weg te nemen. Naast bronmaatregelen kan daarbij ook gedacht worden aan zorgvuldige locatiekeuze en inpassing of (met name in het geval van stikstofdepositie) aan de mogelijkheid van saldering met bestaande emissiebronnen.

Wanneer concretisering van keuzes plaatsvindt in bijvoorbeeld opvolgende programma's en het omgevingsplan, en er meer duidelijkheid is over de omvang van de verschillende ontwikkelingen, zal nader onderzoek nodig (kunnen) zijn naar effecten op Natura 2000-gebieden en de mogelijkheden om deze te beperken (Passende beoordeling op projectniveau). Zo zullen er op dat moment onder meer concrete stikstofberekeningen nodig zijn om de daadwerkelijke omvang van effecten in beeld te brengen.

Ook ten aanzien van verstoring is voor een aantal ontwikkelingen een zorgvuldige locatie- en inrichtingskeuze en mogelijke aanvullende mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn om negatieve effecten te voorkomen. Bijvoorbeeld voor recreatiedruk en verstoring van zeehonden door trillingen. Bij verdere uitwerking dient hier voldoende aandacht aan gegeven te worden.

10 Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk zijn de conclusies en aanbevelingen uit dit MER opgenomen. Ook is de conclusie van de Passende beoordeling opgenomen, en wordt ingegaan op de meerwaarde die de m.e.r.-procedure gehad heeft voor de omgevingsvisie.

10.1 Conclusies en aanbevelingen m.e.r.

Effecten

Uit het overzicht in paragraaf 6.13 volgt dat negatieve effecten te verwachten zijn voor archeologie en externe veiligheid. De volgende aanbevelingen voor het vervolg zijn geformuleerd – ook op overige thema's waarvoor de beoordeling neutraal of positief is:

Aanbeveling voor het vervolg, Natura 2000-gebieden

Houd bij de ontwikkeling van de haven rekening met de gevoeligheid van de zeehonden (die rusten bij 't Kuitje) voor trillingen. Zorgvuldige inpassing kan (ook tijdelijk) effecten op Natura 2000-gebieden en NNN tot een minimum beperken.

Advies Biodiversiteit

Neem beleid op voor het terugdringen van het gebruik van pesticiden en bijvoorbeeld aanleg van kruidenrijke akkerranden. Nu wordt het alleen meegenomen als onderdeel van maatregelen in het kader van klimaatadaptatie.

Advies Hemelhelderheid

Neem beleid om op de kernwaarde donkerte (conform de Agenda voor het Waddengebied 2050) boven de Waddenzee te beschermen.

Aanbeveling voor het vervolg, externe veiligheid

Voor externe veiligheid geldt dat de omgevingsvisie het risico met zich meebrengt dat de externe veiligheid verder onder druk komt te staan. Maar de omgevingsvisie biedt ook kansen om de externe veiligheid juist te vergroten, vanwege het doel om zwaardere bedrijvigheid te clusteren en geluidruimte en kaderuimte in de haven te creëren door het beschikbaar maken van functies. Aanbevolen wordt om de huidige situatie nader te analyseren en de kansen en mogelijkheden nader te onderzoeken, met als doel beleid te ontwikkelen waarmee zowel economische als maatschappelijke meerwaarde wordt gerealiseerd.

Aanbeveling voor het vervolg, archeologie

Voor archeologie geldt dat een negatieve beoordeling onvermijdelijk is voor ontwikkelingen waarbij graafwerkzaamheden zijn voorzien in gebieden waar archeologische vindplaatsen te verwachten zijn. Dit omdat het de voorkeur heeft om archeologische waarden onaangetast in de bodem te laten liggen. Indien graafwerkzaamheden niet te vermijden zijn, wordt eerst archeologisch onderzoek gedaan, waarop mogelijk voorafgaand aan de graafwerkzaamheden een opgraving zal plaatsvinden, en bewaring van de vondsten in een museum of depot. Aanbevolen wordt om in gevallen waar gekozen kan worden voor een specifieke locatie, archeologie mee te laten wegen in de locatiekeuze. Op die manier kunnen archeologische waarden zoveel mogelijk in situ beschermd worden.

Aanbeveling voor het vervolg, klimaatadaptatie

Om wateroverlast te voorkomen, zouden de kansrijke waterbergingslocaties aangewezen kunnen worden op de kaarten die horen bij de omgevingsvisie.

Het zou ook goed zijn om te benoemen op welke manier de gemeente voor ogen heeft om droogtestress te voorkomen en natuurbrandgevoeligheid tegen te gaan in gebieden die daar gevoelig voor zijn.

Aanbeveling voor het vervolg, vestigingsklimaat

Werk uit hoe een ondernemersklimaat wordt gecreëerd voor (nieuwe) ondernemers dat zij zich in de gemeente willen vestigen. Waardoor gaan (nieuwe) ondernemers en instellingen het interessant vinden om zich in Den Helder te vestigen?

Doelbereik

Voor het doelbereik geldt dat een uitwerking van de aanpak ten aanzien van externe veiligheid en het verbeteren van de milieukwaliteit kan bijdragen aan het behalen van de doelstelling van een gezonde en veilige leefomgeving.

Op grond van de beoordeling van het doelbereik van de ontwerp omgevingsvisie zijn de volgende aanbevelingen voor het vervolg geformuleerd:

- De gemeente wil aantrekkelijk zijn voor onder meer nieuwe ondernemers en bedrijven. Hoewel er wel een en ander wordt geschreven over het aantrekkelijk maken voor ondernemers om zich in Den Helder te vestigen en er ook aandacht is voor de link met goed onderwijs dat aansluit bij de behoefte op de arbeidsmarkt in Den Helder (zodat studenten de vacatures op kunnen vullen), moet nog uitgewerkt worden hoe de gemeente dit concreet voor elkaar wil krijgen. Welke maatregelen komen er om ervoor te zorgen dat dit ook gaat gebeuren?
- In het vervolg kan uitgewerkt worden of Den Helder voor milieukwaliteit en externe veiligheid hoger wil inzetten dan alleen voldoen aan de normen. Voor milieukwaliteit is dan de vraag wat daarover verstaan wordt en wat verbetering inhoudt

- Let er bij 'behoud door ontwikkeling' van cultureel erfgoed op dat deze ontwikkeling getoetst wordt aan duidelijke regels, zodat het niet uiteindelijk verandert in 'verlies door ontwikkeling'. Werk dit uit in concreet beleid
- Werk uit op welke manier de gemeente het goede voorbeeld geeft (met betrekking tot particuliere energieopwekking)
- Wijs concrete waterbergingslocaties aan om wateroverlast te voorkomen
- Circulaire economie: er is een alinea over dit onderwerp opgenomen in de ontwerp omgevingsvisie, maar dit kan nog verder uitgewerkt en geconcretiseerd worden. Hoe gaat de gemeente grondstoffen hergebruiken en wat is het plan voor de afvalstromen? Hoe worden inwoners en ondernemers gestimuleerd richting circulariteit en wat houdt dat dan in? En op het gebied van ruimtegebruik is het van belang om – zoals de gemeente zelf ook al benoemt – rekening te houden met een toenemende vraag naar ruimte op bedrijventerreinen met een hogere milieucategorie, door het korter worden van grondstofkringlopen en de hinder/milieubelasting die veel recyclingprocessen met zich meebrengen
- Werk uit wat de visie van de gemeente is voor het optimaal benutten van de huidige parkeerruimte en neem daarin de lead in de afstemming met bewoners en ondernemer
- Hoe de open landschappen concreet versterkt gaan worden kan nog verder uitgewerkt. Nadruk ligt nu op behoud van de open landschappen en op behoud en versterking van de cultuurhistorische waarde van een aantal stadsdelen
- Werk nog concreter uit hoe Den Helder met dit uitgangspunt een centrumgebied voor de regio wil faciliteren
- Maak duidelijker hoe de gemeente wil zien dat De Stelling de voorkant van de stad is, ook richting de regio: waarom en hoe is dit het visitekaartje van Den Helder en wat is de meerwaarde ervan voor bezoekers?

Synergie en tegenstrijdigheden

Voor Synergie en tegenstrijdigheden geldt dat er over het algemeen sprake is van synergie tussen de uitgangspunten, die in het vervolgproces versterkt kan worden. Voor externe veiligheid geldt dat er mogelijk sprake is van een tegenstrijdigheid is tussen de ontwikkeling van de haven en het realiseren van een veilige en gezonde leefomgeving.

Op grond van de beoordeling van de synergie en strijdigheden van de ontwerp omgevingsvisie is de volgende aanbeveling voor het vervolg geformuleerd:

Het creëren van geluidsruimte in de haven om ontwikkeling van het maritiem cluster mogelijk te maken en deerschikking van (zwaardere) bedrijvigheid biedt kansen om geluidsoverlast te verminderen en de externe veiligheid te verhogen. Om deze kansen te benutten en bij te dragen aan een gezonde en veilige leefomgeving is uitwerking van de omgevingsvisie op dit punt van belang.

10.2 Conclusie Passende beoordeling

De omgevingsvisie is een langetermijnvisie op de fysieke leefomgeving van de gemeente. Door de lange doorlooptijd en het hoge abstractieniveau van de visie kunnen mogelijke significante effecten op Natura 2000-gebieden binnen en rondom de gemeente Den Helder op dit moment niet met zekerheid worden uitgesloten. Tegelijkertijd is ook niet op voorhand sprake van significant negatieve effecten of met zekerheid onuitvoerbare ontwikkelingen, omdat er zowel in de aanlegfase als gebruiksfase doorgaans mogelijkheden gevonden kunnen worden om negatieve effecten effectief te beperken of weg te nemen. Naast bronmaatregelen kan daarbij ook gedacht worden aan zorgvuldige locatiekeuze en inpassing of (met name in het geval van stikstofdepositie) aan de mogelijkheid van saldering met bestaande emissiebronnen.

Wanneer concretisering van keuzes plaatsvindt in bijvoorbeeld opvolgende programma's en het omgevingsplan, en er meer duidelijkheid is over de omvang van de verschillende ontwikkelingen, zal nader onderzoek nodig (kunnen) zijn naar effecten op Natura 2000-gebieden en de mogelijkheden om deze te beperken (Passende beoordeling op projectniveau). Zo zullen er op dat moment onder meer concrete stikstofberekeningen nodig zijn om de daadwerkelijke omvang van effecten in beeld te brengen.

Ook ten aanzien van verstoring is voor een aantal ontwikkelingen een zorgvuldige locatie- en inrichtingskeuze noodzakelijk, waarbij mogelijk aanvullende mitigerende maatregelen getroffen moeten worden om negatieve effecten te voorkomen. Negatieve effecten kunnen bijvoorbeeld optreden als gevolg van recreatiedruk of er kan sprake zijn van verstoring van zeehonden door trillingen. Bij de verdere uitwerking van de omgevingsvisie dient hier voldoende aandacht aan gegeven te worden.

10.3 Meerwaarde m.e.r.-proces

Ondanks het feit dat er al een voorontwerp van de omgevingsvisie lag bij de aanvang van de m.e.r.-procedure, heeft de m.e.r. in het nadien gevolgde gezamenlijke proces duidelijk invloed gehad op de inhoud van de ontwerp omgevingsvisie. De adviezen die voortkwamen uit de beoordeling van de effecten en het doelbereik van het voorontwerp zijn door de gemeente grotendeels verwerkt, in de vorm van aanpassingen, aanscherpingen en concretisering van de omgevingsvisie. Deze m.e.r.-procedure heeft daarmee waarde toegevoegd.

In paragraaf 6.13 is een overzicht opgenomen van de indicatoren waarvoor de effecten minder negatief of positiever zijn geworden.

11 Leemten in kennis, evaluatie en monitoring

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op leemten in kennis voor dit MER, en het proces van periodieke evaluatie en monitoring die na de vaststelling van de omgevingsvisie in gang gezet moet worden.

11.1 Leemten in kennis

De effectbeoordeling in dit MER is kwalitatief van aard en sluit aan bij het strategische- en lange termijn-karakter van de omgevingsvisie. Voor dit MER zijn daarom aannames gedaan, waarmee op het abstractieniveau van de omgevingsvisie een voldoende betrouwbaar beeld van (kansen op) positieve effecten en (risico's op) negatieve effecten gedaan kunnen worden. Op dit abstractieniveau is er dan ook geen sprake van leemten in kennis of onzekerheden met betrekking tot de in dit MER beschreven effecten van de omgevingsvisie. Een meer gedetailleerde effectbeoordeling en kwantificering daarvan, en toetsing aan wettelijke kaders kan alleen plaatsvinden bij verdere uitwerking van het beleid op de kortere termijn, in bijvoorbeeld programma's. Welke effecten zich uiteindelijk in welke mate in de praktijk voor zullen doen, is afhankelijk van of en hoe de uitwerking van de omgevingsvisie concreet vorm krijgt. De effecten moeten op basis van monitoring in beeld worden gebracht.

11.2 Evaluatie en monitoring

Monitoring en evaluatie vormen een belangrijk onderdeel van de realisatie van de omgevingsvisie (zie figuur 11.1). De lange looptijd van de omgevingsvisie vraagt om regelmatige monitoring en evaluatie van de visie, zoals ook past binnen de beleidscyclus van de instrumenten van de Omgevingswet. Ook geeft de Omgevingsvisie veel ruimte aan partijen om initiatieven te ontplooiën binnen de kaders van de visie. Evaluatie en monitoring van beleid zijn essentieel om te bepalen of de verschillende doelstellingen gedurende de looptijd van de visie kunnen worden bereikt en wat de effecten van het beleid zijn. Dit biedt bestuurders een basis om in de loop van de tijd, indien nodig, bij te sturen.

Figuur 11.1 Beleidscyclus van de instrumenten van de Omgevingswet (bron: www.aandeslagmetdepmgevingswet.nl)

Monitoring en evaluatie voor de omgevingsvisie Den Helder

De monitoring krijgt vorm door de omgevingsvisie doorlopend actueel en compleet te houden, met tenminste iedere twee jaar een formele actualisatie, op basis van evaluatie van de informatie die de monitoring oplevert. Daarvoor wordt voor alle centrale uitgangspunten bekeken wat er is bereikt en wat mogelijke knelpunten zijn. Dit kan leiden tot aanpassing van het beleid in de omgevingsvisie, om de gestelde doelen te behalen.

Monitoring en evaluatie is met name van belang, omdat belangrijke keuzes voor de fysieke leefomgeving nog niet gemaakt zijn. Het gaat dan om het bepalen van de concrete maatregelen die de gemeente kan treffen om de doelen van de omgevingsvisie te bereiken. Ook is nog niet bekend wat de bijdrage van derden is aan het behalen van de doelen zullen zijn, en of hierin bijsturing mogelijk en/of nodig is.

De omgevingsvisie heeft geen einddatum. De monitoring loopt door zolang de omgevingsvisie van kracht blijft.

Bij de monitoring wordt aangesloten bij de beoordelingsparameters in dit MER (zie paragraaf 4.1). De beschrijving van de huidige situatie en de autonome ontwikkeling, samen met de beschrijvingen van de deelgebieden, vormen het vertrekpunt.

Voor een aantal onderwerpen bestaan ook aparte programma's of actieplannen. De voortgang van deze onderwerpen wordt ook in de gebruikelijke rapportages voorgelegd aan de gemeenteraad.

Door gerichte monitoring kunnen de positieve en negatieve effecten van functiecombinaties gewogen worden, rekening houdend met het gegeven dat ruimte schaars is, en uitgaand van de mate waarin functies passend zijn op een bepaalde locatie. Doel is om een goed beeld te verkrijgen van de mate waarin ambities in samenhang en passend bij de identiteit van de deelgebieden gerealiseerd worden.

Bij de analyse van de monitoringsresultaten wordt in de rapportage aandacht besteed aan:

- Meten/vaststellen van veranderingen in de huidige situatie
- Vinger aan de pols houden bij knelpunten
- Meten/vaststellen van effecten van specifieke maatregelen
- Meten/vaststellen van het doelbereik en (veranderingen in) synergie en strijdigheden

In de evaluatie in de (tenminste) tweejaarlijkse rapportages wordt nagegaan of doelen bereikt worden en of bijsturing nodig is.

Deze werkwijze zorgt voor een goede aansluiting tussen het MER en de omgevingsvisie, ook voor toekomstige herzieningen en uitwerkingen daarvan.

Monitoring en evaluatie biedt de gemeente een basis om in de loop van de tijd, indien nodig, maatregelen aan te passen of aan te vullen.

Na de vaststelling van de omgevingsvisie wordt een monitoringprogramma opgezet, waarin ook de samenhang met al lopende monitoringprogramma's vanuit andere kaders wordt aangegeven.

Bijlage 1 Begrippen en afkortingen

Autonome ontwikkeling	Verwachte situatie in de toekomst die optreedt zonder de veranderingen waar de Omgevingsvisie specifiek in voorziet. Alle met besluitvorming vastgesteld beleid, ontwikkelingen of projecten behoren tot de autonome ontwikkeling.
Beoordelingskader	Set indicatoren waarmee beoordeeld wordt a) in hoeverre met het beoogde beleid de beleidsdoelen worden gehaald ('doelbereik') en b) wat de effecten van het beleid zijn op de leefomgeving.
Commissie voor de m.e.r.	Een bij wet ingestelde landelijke commissie van onafhankelijke milieudeskundigen. Zij adviseren het bevoegd gezag (overheidsinstantie die bevoegd is om een besluit te nemen over een plan of project) over de kwaliteit van de informatie in het milieueffectrapport en naar wens ook over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport.
Beoordelingsparameter	Wijze waarop wordt gemeten (hoort bij de vastgestelde indicator).
Effect	Concreet gevolg van een plan of project op de leefomgeving.
Indicator	Belangrijk aspect binnen een thema om te meten.
Inspraak	Mogelijkheid voor derden om informatie te krijgen en op basis daarvan een mening, wensen of bezwaren kenbaar te maken, bijvoorbeeld voor een activiteit waarover door de overheid een besluit zal worden genomen.
Omgevingsvisie	Plan waarin de gemeente haar beleid voor de leefomgeving op lange termijn vastlegt.
Plan-m.e.r.	M.e.r. staat voor 'milieueffectrapportage' en is de procedure waarbinnen een MER wordt opgesteld. De toevoeging 'Plan' wil zeggen dat het om een m.e.r. voor een plan gaat, zoals een Omgevingsvisie.

Kenmerk

R001-1288438NDF-V02-evm-NL

PlanMER

MER staat voor 'Milieueffectrapport' en bevat de resultaten van het onderzoek naar de (milieu)effecten binnen een m.e.r. De toevoeging 'Plan' wil zeggen dat het om een MER voor een plan gaat, zoals een Omgevingsvisie.

Programma

Programma in de zin van de Omgevingswet waarin (lange termijn) beleidsdoelstellingen (wat gaan we doen?) worden vertaald naar (middellange termijn) concrete acties en interventies (hoe gaan we dat doen?).

Ter inzage leggen

Gedurende een bepaalde periode belanghebbenden de gelegenheid geven om op een voornemen of ontwerpplan te reageren met een zienswijze.

WHO

Wereldgezondheidsorganisatie

Thema	Beleidsdocument/wet	Samenvatting inhoud	Relevantie voor dit MER
Bodem en water	Water en bodem sturend (kamerbrief 2022)	Het kabinet wil meer rekening houden met water en bodem - letterlijk de basis van ons bestaan - bij besluiten die genomen worden over de indeling van ons land. In de brief wordt het waarom en hoe uitgelegd.	Sturend voor (de uitwerking van) de omgevingsvisie, en daarmee voor de effecten van de omgevingsvisie.
	Kaderrichtlijn water	Europese richtlijn die voorschrijft dat de waterkwaliteit van de Europese wateren vanaf 2015 aan bepaalde eisen moet voldoen.	Sturend voor (de uitwerking van) de omgevingsvisie, en daarmee voor de effecten van de omgevingsvisie.
	Waterplan Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (2021)	In het Waterplan worden de volgende vijf opgaven beschreven: - Ruimtelijke adaptatie als uitwerking van het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie. Inrichting van de leefomgeving die is voorbereid op extreme weersomstandigheden als gevolg van het veranderende klimaat - Gevolgen van de invoering van de Omgevingswet - Duurzame en sociale uitvoering van taken - Verbetering van de biodiversiteit - Datagestuurde werken	Sturend voor (de uitwerking van) de omgevingsvisie, en daarmee voor de effecten van de omgevingsvisie.

Kenmerk R001-1288438NDE-V02-evm-NL

Thema	Beleidsdocument/wet	Samenvatting inhoud	Relevantie voor dit MER
Natuur	Wet natuurbescherming: Natura 2000-gebieden	De Wet natuurbescherming regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden. Dit zijn internationaal belangrijke natuurgebieden. De bescherming heeft betrekking op	Binnen Den Helder bevinden zich drie Natura-2000 gebieden: Duinen Den Helder – Callantsoog, Noordzeekustgebied en de Waddenzee.
	Wet natuurbescherming: Soortenbescherming	De Wet natuurbescherming regelt de bescherming van dier- en plantensoorten	
	Wet natuurbescherming: Natuurnetwerk Nederland (NNN)	De Wet natuurbescherming regelt dat de provincies ter bescherming van bijzondere soorten een landelijk samenhangend stelsel van natuurgebieden moet begrenzen en beschermen, het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Dit is verder uitgewerkt in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening. Het netwerk vergroot, versterkt en verbindt de natuurgebieden in Nederland. De regels ter bescherming van het NNN in Den Helder zijn geregeld in de provinciale omgevingsverordening NH2020 en in bestemmingsplannen.	Sturend voor (de uitwerking van) de omgevingsvisie, en daarmee voor de effecten van de omgevingsvisie.
	Provinciale omgevingsverordening NH2020	De regels ter bescherming van het NNN in Den Helder zijn geregeld in de provinciale omgevingsverordening NH2020 en in bestemmingsplannen.	
	Besluit algemene regels ruimtelijke ordening 2020 (Barro)	Het Barro voorziet in de juridische borging van het nationaal ruimtelijk beleid.	
	Natuurbeheerplan 2023 Provincie Noord-Holland	Het natuurbeheerplan geeft aan waar welke natuur aanwezig is en welke beheerdoelen hiervoor gelden. In het plan zijn de kaders voor de uitvoering van natuur- en landschapsbeheer vastgelegd.	

Kenmerk R001-1288438NDE-V/02-evm-NI

Thema	Beleidsdocument/wet	Samenvatting inhoud	Relevantie voor dit MER
	Kunming-Montreal akkoord biodiversiteit (2022)	Dit internationale akkoord is een fundament voor wereldwijde actie om de biodiversiteit te beschermen en herstellen. Dit is een parallel spoor met het Klimaatakkoord, op weg naar een duurzame wereldeconomie in 2050.	
	Strategie Klimaatadaptatie Noordkop 2021 – 2026 (2021)	Dit document is opgesteld om op regionaal niveau een strategie voor klimaatadaptatie te hebben. Het document komt voort uit het landelijke Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. De zeespiegelstijging, langere perioden van droogte en hitte en extreme neerslag maken het noodzakelijk dat er nagedacht wordt over de volgende klimaatadaptatieve- opgaven. - Zorgen voor een veilige kust voor bescherming achterland tegen hoogwater - Een veilig en robuust functionerend boezemsysteem - Maximaal benutten van zoet water - Stimuleren toename van biodiversiteit	
	Agenda voor het Waddengebied 2050 (2020)	De Agenda voor het Waddengebied 2050, met als ondertitel 'Koersen naar een veilig, vitaal en verkrachting Waddengebied in 2050' is gericht op de bescherming en ontwikkeling van de kernwaarden van het Waddengebied:	

Kenmerk R001-1288438NDE-V/02-evm-NI

Thema	Beleidsdocument/wet	Samenvatting inhoud	Relevantie voor dit MER
		- De dynamische natuur van de Waddenzee inclusief de overgangen van de kust en de eilanden - De rust, ruimte, stilte en duisternis - De waardevolle landschappen en het cultureel erfgoed in dorpen en steden, op de eilanden en in de zee - Visserij, de havens, landbouw, energie en recreatie als sterke en innovatieve sectoren - Den Helder heeft een verklaring ondertekend waarmee de gemeente zich verbindt met de doelen en ambities uit de Agenda.	
Geluid			
Luchtkwaliteit	Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL)	Het NSL is een plan om de luchtkwaliteit in Nederland te verbeteren. Het doel van de NSL is te voldoen aan de Europese grenswaarden voor fijnstof (PM10) en stikstofdioxide (NO2)	Het NSL is uitgewerkt in het SLA, zie hieronder
	Schone Lucht Akkoord (SLA, 2020)	Rijksoverheid, provincies en gemeenten spreken hierin af de luchtkwaliteit in Nederland tot 2030 verder te verbeteren.	Het SLA is niet ondertekend door de gemeente Den Helder, omdat de luchtkwaliteit in Den Helder al voldoet aan de landelijke normen. Den Helder draagt bij aan verdere verbetering van de luchtkwaliteit door het Regionaal Mobiliteitsprogramma, en het stimuleren van het gebruik van waterstof (waarvoor aanlanding vanaf de Noordzee in de haven van Den Helder is voorzien)

Kenmerk: R001-1288438NDE-V02-evm-NL

Thema	Beleidsdocument/wet	Samenvatting inhoud	Relevantie voor dit MER
Externe veiligheid	Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi)	Beperken en beheersen van risico's voor de omgeving ten gevolge van het gebruik, de opslag en de productie van gevaarlijke stoffen door bedrijven	Externe veiligheid wordt onder andere geboden door te voorkomen dat activiteiten met gevaarlijke stoffen te dicht bij kwetsbare bestemmingen plaatsvinden, door de zelfredzaamheid van personen te bevorderen en door de calamiteitenbestrijding te optimaliseren.
	Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb)	Beperken en beheersen van risico's voor de omgeving ten gevolge van het transport van gevaarlijke stoffen via buisleidingen	
	Besluit externe veiligheid transportroutes (Bevt)	Beperken en beheersen van risico's voor de omgeving ten gevolge van het transport van gevaarlijke stoffen over transportroutes	
	Wet veiligheidsrisico's en Wet milieubeheer	Gebieden waar risico's zijn op ongelukken met gevaarlijke stoffen worden in beeld gebracht op de Risicokaart (zie www.atlasleefomgeving.nl). Dit is een wettelijke verplichting op basis van de genoemde wetten.	
	Omgevingsvisie NH2050 (2018)	Voor externe veiligheid is opgenomen: <i>'Onze ambitie is het behouden en waar mogelijk verbeteren van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Dit betreft onder andere omgevingsveiligheid.'</i>	In dit MER wordt getoetst aan dit beleid
Landschap en cultuurhistorie	Nationale Omgevingsvisie (NOVI)	Dit is de langetermijnvisie van het Rijk op de toekomstige inrichting en ontwikkeling van de leefomgeving in Nederland.	Unieke cultuurhistorische, landschappelijke en natuurlijke kwaliteiten van de Nederlandse landschappen moeten bij nieuwe ontwikkelingen in het landelijk gebied worden behouden en versterkt.
	Unesco Werelderfgoed Waddengebied en Investeringskader Waddengebied	Het Investeringskader Waddengebied (IKW) is het meerjarig investeringsprogramma van de provincies Noord-Holland, Friesland en Groningen om onderscheidende en bijzondere projecten in het Waddengebied mogelijk te maken. Samen met	Het investeringskader Waddengebied biedt investerings- en subsidiemogelijkheden om grote projecten en programma's voor het Waddengebied te faciliteren. Centraal staat het faciliteren van

Kenmerk R001-1288438NDE-V02-evm-NL

Thema	Beleidsdocument/wet	Samenvatting inhoud	Relevantie voor dit MER
	Omgevingsvisie NH2050	het Waddenfonds en in afstemming met (natuur)organisaties, overheden, bedrijfsleven en kennisinstellingen, draagt het IKW bij aan de duurzame economische en ecologische versterking van het Waddengebied. De Omgevingsvisie NH2050 beschrijft hoe de fysieke leefomgeving in Noord-Holland zich zal ontwikkelen richting 2050 en wat de provincie daaraan gaat doen.	initiatieven gericht op het versterken van de ecologie en/of het verduurzamen van de economie. • Locatiekeuzes voor nieuwe stedelijke ontwikkelingen staan onder invloed van de effecten van onder andere het behoud van landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten • Ontwikkelingen en beheer zijn passend bij de waarden, karakteristiek en het draagvermogen van het landschap.
	RES 1.0 Noord-Holland Noord	De Regionale Energiestrategieën vormen een instrument om gezamenlijk met de partners te komen tot een regionaal aandeel in de landelijke opgave voor hernieuwbare elektriciteitsopwekking op land en de daarvoor benodigde energie-infrastructuur.	In de RES 1.0 zijn uitgangspunten voor de realisatie van de ambitie opgenomen die met landschap te maken hebben: - Op projectniveau wordt gestreefd naar het creëren van toegevoegde waarde voor landschap en natuur en het mitigeren van negatieve effecten op de natuur en omgeving. - Ruimtelijke samenhang is belangrijk. De provincie neemt het voortouw om deze te bewaken. Het realiseren van de doelen uit de RES 1.0 is onderdeel van de omgevingsvisie

Kenmerk R001-1288438NDE-V02-evm-NL

Thema	Beleidsdocument/wet	Samenvatting inhoud	Relevantie voor dit MER
	Rijksbeschermd Stadsgezicht De Stelling Den Helder	De Stelling Den Helder inclusief schootsvelden, grachtengordel en de historische Rijkswerf Willemsoord is in 2007 aangewezen als Rijksbeschermd Stadsgezicht. De gemeente dient zorg te dragen voor de bescherming van de cultuurhistorische waarden.	Sturend voor (de uitwerking van) de omgevingsvisie, en daarmee voor de effecten van de omgevingsvisie.
	Leidraad voor Landschap en Cultuurhistorie	In de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie is door de provincie aangegeven welke landschappelijke en cultuurhistorische elementen overwogen moeten worden bij (ruimtelijke) ontwikkelingen en uitgangspunt kunnen zijn voor plannen. De ontwikkelingsgerichte benadering is het uitgangspunt van het beleid: behoud door ontwikkeling. De algemene ambitie is om ruimtelijke ontwikkelingen: • bij te laten dragen aan het zichtbaar en herkenbaar houden van de landschappelijke karakteristiek; • bij te laten dragen aan het versterken van de (beleving van) openheid en;	Onderstaande ambities en ontwikkelingsprincipes zijn van toepassing op ontwikkelingen in de Koegras- Anna Paulownapolder. 1. Hier komen twee kusten samen, met elk een eigen identiteit en karakter. De ruimtelijke kwaliteit is gebaat bij: a. het behouden van de scherpe grens tussen het Noordzeeduin en het aandijkingenlandschap³² b. het vormgeven van het Den Helderse kustlandschap als de kaap van Noord-Holland c. het beter beleefbaar maken van het Waddenlandschap als 'uitzichtlandschap', achter dijken en havencomplex (kans)

³² Er zit spanning tussen de cultuurhistorische kwaliteit en de diverse opgaven die op de binnenduintrand bij Juliadorp aankomen. Cultuurhistorisch is de dijk met duinontwikkeling daaroverheen bijzonder. Maar er kleven ook veel nadelen aan deze smalle duinenrij, namelijk vanuit het oogpunt van hoogwaterbescherming in relatie tot de zeespiegelstijging, de druk op het Natura 2000-gebied Duinen Den Helder – Callantsoog en recreatieve druk op het duingebied. Van daaruit is er een argument om de duinen te verbreden, terwijl dat vanuit cultuurhistorische overwegingen dus juist niet zou moeten. De provincie heeft eerder gestuurd op behoud van de scherpe overgang, maar zal richting de toekomst naar verwachting minder scherp sturen op een smalle duinenrij.

Kenmerk R001-1288438NDE-V/02-evm-NL

Thema	Beleidsdocument/wet	Samenvatting inhoud	Relevantie voor dit MER
		helder te positioneren ten opzichte van de ruimtelijke dragers.	2. De subtiele verschillen en grote mate van openheid in het aandijkingenlandschap zijn vertrekpunt. De ruimtelijke kwaliteit is gebaat bij: a. het herkenbaar houden/maken van de verschillen tussen aandijkingen 3. De (voormalige) Waddenkreek- en waterstructuren worden beter herkenbaar in het landschap. De ruimtelijke kwaliteit is gebaat bij: a. het versterken van het onderscheid tussen de kronkelige lijnen (voormalige wadkreeken) en het rechte grid in de Anna Paulownapolder b. het zichtbaar en herkenbaar houden/maken van kreekstructuur van het Oude Veer en het Waardkanaal. Benut deze als identiteitsdragers (kans) c. het ontwikkelen van de 'Waterspin' (kans) 4. Overige ontwikkelprincipes a. het behouden en het zichtbaar/beleefbaar blijven van de huidige verkavelingsstructuur (inclusief sloten) bij (semi-)tijdelijke functies en opstellingen in het landschap, zoals voor zonne-energie b. het behouden van de vrije ruimte (molenbiotopen) rond historische windmolens, in verband met de windvang en de zichtbaarheid van de molens in het landschap
	Regionale Visie Verblijfsrecreatie, Noord-Holland Noord (2017)	Per regio wordt de identiteit en kwaliteit t.a.v. verblijfsrecreatie benoemd.	Hierin staat beschreven dat nieuw aanbod (verblijfsrecreatie) mogelijk is, mits dit het

Kenmerk R001-1288438NDE-V02-evm-NL

Thema	Beleidsdocument/wet	Samenvatting inhoud	Relevantie voor dit MER
Klimaatadaptatie	Nationaal Waterprogramma 2022 – 2027 (2022)	In het Nationaal Waterprogramma staan de hoofdlijnen van het nationale waterbeleid en het beheer van de rijkswateren en rijksvaarwegen. Het programma heeft voor de komende jaren drie hoofddambities: - Een veilige en klimaatbestendige delta. - Een concurrerende, duurzame en circulaire delta. - Een schone en gezonde delta met hoogwaardige natuur. In Den Helder gaan Rijkswaterstaat en de Rijkshavenmeester, in nauwe samenwerking met de Koninklijke Marine, de komende jaren werken aan het nautisch beheer in en rond de Waddenzee. In de bijlage is het Programma Noordzee 2022 – 2027 opgenomen. Het programma is gericht op het bereiken van een duurzaam en veilig gebruik van de Noordzee dat bijdraagt aan de maatschappelijke, economische en ecologische doelstellingen van Nederland.	(kust)landschap versterkt. Daarbij moet aansluiting worden gezocht bij de cultuurhistorische waarden in de omgeving: de oorspronkelijke eilandenstructuur, het nollenlandschap, kwelwater, duingebieden, polders en gemalen, molens en boerderijen. Sturend voor (de uitwerking van) de omgevingsvisie, en daarmee voor de effecten van de omgevingsvisie.

Kenmerk R001-1288438NDE-V/02-evm-NL

Thema	Beleidsdocument/wet	Samenvatting inhoud	Relevantie voor dit MER
	Nationale Omgevingsvisie (NOVI)	Dit is de langetermijnvisie van het Rijk op de toekomstige inrichting en ontwikkeling van de leefomgeving in Nederland.	Een van de prioriteiten is: ruimte voor de klimaatverandering en energietransitie. Binnen deze gestelde prioriteit maakt het Rijk verschillende beleidskeuzes, waaronder: 'Nederland is in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust. We reserveren voldoende ruimte voor toekomstige waterveiligheidsmaatregelen en klimaatadaptatie.'
	Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA)	Hierin staat hoe gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk het proces van ruimtelijke adaptatie willen doorlopen. Daarvoor zijn zeven ambities in dit deltaplan opgenomen. Het deltaplan geeft aan welke doelen de partijen nastreven, hoe ze daaraan gaan werken en hoe ze de resultaten in beeld brengen. Bij het deltaplan hoort een actieplan met concrete acties en maatregelen.	De Strategie Klimaatadaptatie Noordkop vloeit voort uit de ambities van dit plan.
	Strategie Klimaatadaptatie Noordkop 2021 – 2026 (2021)	In deze strategie staat wat de Noordkop op het gebied van klimaatadaptatie wil bereiken.	Er zijn zes pijlers voor de regionale aanpak: 1. Kuststroken garanderen waterveiligheid 2. Neerslag vasthouden waar het valt: bufferen van zoet water 3. Groenblauwe netwerken versterken 4. Vitale objecten hoog en droog 5. Slim herinrichten stedelijk gebied 6. Inwoners en bedrijven brengen we in positie Daarbij wordt voor klimaatadaptatie onder meer aangesloten bij de (attractieve) Noordzeekust en Den Helder als Marinestad en Energiehub

Kenmerk R001-1288438NDE-V02-evm-NL

Thema	Beleidsdocument/wet	Samenvatting inhoud	Relevantie voor dit MER
	Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)	Het HWBP is een alliantie van de waterschappen en Rijkswaterstaat. Het doel van het HWBP is om in 2050 alle primaire keringen op een sobere en doelmatige wijze versterkt te hebben, zodat deze voldoen aan de wettelijke normen zoals die zijn vastgelegd in de Waterwet. Het HWBP is een alliantie van de waterschappen en Rijkswaterstaat. Het doel van het HWBP is om in 2050 alle primaire keringen op een sobere en doelmatige wijze versterkt te hebben, zodat deze voldoen aan de wettelijke normen zoals die zijn vastgelegd in de Waterwet.	Binnen het HWBP wordt momenteel gewerkt aan de versterking van de dijk langs het IJsselmeer. De veiligheidsstatus rond Den Helder is: een aantal dijkvakken voldoet aan de norm, aan een aantal dijkvakken wordt gewerkt en een aantal dijkvakken is niet op sterkte.
	Omgevingsvisie NH2050	De Omgevingsvisie NH2050 beschrijft hoe de fysieke leefomgeving in Noord-Holland zich zal ontwikkelen richting 2050 en wat de provincie daaraan gaat doen.	De provincie heeft de volgende ambitie opgenomen voor het thema klimaatadaptatie: <i>'Onze ambitie is een klimaatbestendig en waterrobuust Noord-Holland. We ontwikkelen en richten stad, land en infrastructuur klimaatbestendig en waterrobuust in. We zorgen ervoor dat we voldoende zijn voorbereid op wateroverlast, hittestress, verdroging, verzilting en de gevolgen van een overstroming.'</i>
Energietransitie	Klimaatverdrag van Parijs (2019)	Internationaal verdrag	Nederland heeft de afspraak om in 2050 energieneutraal te zijn onderschreven in het klimaatakkoord Parijs.

Kenmerk R001-1288438NDE-V02-evm-NL

Thema	Beleidsdocument/wet	Samenvatting inhoud	Relevantie voor dit MER
	Klimaatakkoord (2019)	Nationaal akkoord tussen bedrijven en organisaties voor de invulling van klimaatbeleid. Het betreft de Nederlandse invulling van het Klimaatverdrag van Parijs. In het Klimaatakkoord staan de afspraken met vijf sectoren over de maatregelen om de klimaatdoelen te halen. De vijf sectoren betreffen de gebouwde omgeving, mobiliteit, industrie, landbouw en landgebruik en de opwek van duurzame energie. Doel is om in 2030 49 % minder broeikasgassen uit te stoten dan in 1990.	Sturend voor (de uitwerking van) de omgevingsvisie, en daarmee voor de effecten van de omgevingsvisie.
	Regionale Energiestrategie (RES) 1.0	De RES is een uitwerking van het nationale Klimaatakkoord. De Regionale Energiestrategie (RES) is een uitwerking van het nationale Klimaatakkoord. Eén van de afspraken is dat 30 energieregio's in Nederland onderzoeken waar en hoe het best duurzame elektriciteit op land (wind en zon) opgewekt kan worden. Maar ook welke warmtebronnen te gebruiken zijn zodat wijken en gebouwen van het aardgas af kunnen. Waar is ruimte en hoeveel? Zijn de plekken maatschappelijk gezien acceptabel en financieel haalbaar? In een Regionale Energiestrategie (RES) beschrijft elke energieregio zijn eigen keuzes. De gemeente Den Helder is hierin onderdeel van de energieregio Noord-Holland Noord.	Het onderzoek naar hernieuwbare energie richt zich in Den Helder op het opwekken van zonne-energie (boven parkeerterreinen en op grote daken) en microturbines. Er is geen draagvlak voor nieuwe (grootschalige) windturbines (3MW of meer). De in de RES 1.0 gemaakte afspraken worden door het college uitgewerkt in een uitvoeringsplan 1.0 en vastgesteld in de uitvoeringsinstrumenten van het gemeentelijk omgevingsbeleid, zoals de omgevingsvisie, het omgevingsplan en de omgevingsvergunning(en). Er wordt toegewerkt naar haalbare projecten met draagvlak en vergunningverlening in 2025.

Kenmerk R001-1288438NDE-V02-evm-NL

Thema	Beleidsdocument/wet	Samenvatting inhoud	Relevantie voor dit MER
	Transitieviesie Warmte Den Helder (2021)	Gemeenten zijn op grond van het Klimaatakkoord verplicht om een Transitieviesie Warmte op te stellen/ In de Transitieviesie Warmte wordt aangegeven met welke bronnen en in welk tijdsbestek tot 2050 de gebouwde omgeving van duurzame warmte wordt voorzien. De Transitieviesie Warmte is een richtinggevend document. In de Transitieviesie wordt het pad uit naar een duurzame en toekomstbestendige warmtevoorziening om bij te dragen aan CO2-reductie uitgesteld. De Transitieviesie Warmte moet de komende jaren uitgewerkt worden met wijkuitvoeringsplannen.	De RES 1.0 maakt onderdeel uit van de omgevingsvisie Sturend voor (de uitwerking van) de omgevingsvisie, en daarmee voor de effecten van de omgevingsvisie.
Wonen en vestigingsklimaat	Nationale Omgevingsvisie (NOVI)	Dit is de langetermijnvisie van het Rijk op de toekomstige inrichting en ontwikkeling van de leefomgeving in Nederland.	Een van de prioriteiten is 'Sterke en gezonde steden en regio's'. Het Rijk streeft naar een kwalitatief goede woningvoorraad, die regionaal aansluit op de woonbehoefte met nieuwe woon- en werklocaties binnen bestaande stadsgrenzen, zodat de open ruimten tussen stedelijke regio's behouden blijven.
	Omgevingsvisie NH2050	De Omgevingsvisie NH2050 beschrijft hoe de fysieke leefomgeving in Noord-Holland zich zal ontwikkelen richting 2050 en wat de provincie daaraan gaat doen.	Een van de punten is 'Sterke kernen, sterke regio's'. Dit punt richt zich op de ontwikkeling van centrumgemeenten. Op deze manier kan het voorzieningenniveau in de regio op peil gehouden worden en behouden kernen hun herkenbare identiteit. Een ander punt is om de vraag en het aanbod van

Kenmerk R001-1288438NDE-V02-evm-NL

Thema	Beleidsdocument/wet	Samenvatting inhoud	Relevantie voor dit MER
			woon- en werklocaties beter met elkaar in overeenstemming te brengen. Duurzaamheid van de totale voorraad is daarbij uitgangspunt. Deze ambitie hangt enerzijds nauw samen met de ambitie om werklocaties goed bereikbaar te maken en anderzijds met de beweging 'Sterke kernen, sterke regio's'.
	Woonagenda provincie Noord-Holland 2020-2025	Dit is de actieagenda voor het Noord-Hollands woonbeleid.	Doelstelling is om te zorgen voor voldoende betaalbare, duurzame en toekomstbestendige woningen voor alle doelgroepen.
	Convenant: Regionale samenwerkingsafspraken woningbouw van de Kop van Noord-Holland 2020-2030.	Dit convenant is onderdeel van het regionaal woonakkoord en is het kwalitatieve woningbouwprogramma van de Kop.	Partijen beogen een actieve regionale samenwerking woningbouw te continueren ten behoeve van een optimale ruimtelijke ontwikkeling van de woningvoorraad/-markt van de regio Kop van Noord-Holland.
	Regionaal woonakkoord Kop van Noord-Holland 2022-2026	Dit is het woonakkoord voor de Kop van Noord-Holland. Dit woonakkoord gaat over onderwerpen waar de regio en de provincie elkaar nodig hebben en om niet effectieve (bestuurlijke) regeldruk te voorkomen. En om woningen in het landelijk gebied mogelijk te maken.	Hierin worden aanvullende afspraken gemaakt, zoals: ambities, (mogelijke) buitenstedelijke locaties en projecten.
	Regiodeal Noord-Holland Noord	In deze regiodeal gaat het om de grotere opgaven op het niveau van geheel Noord-Holland Noord. De scope van de woondeal is om de steden hun eigen karakter te laten houden en tegelijk flexibel in te spelen op de groei van inwoners.	Er is -onder meer- aandacht voor een aantal zaken: 1. Bij de realisatie wordt uitgegaan van de volgende principes: » Prioriteit op binnenstedelijk bouwen bij OV-knooppunten;

Kenmerk R001-1288438NDE-V/02-evm-NL

Thema	Beleidsdocument/wet	Samenvatting inhoud	Relevantie voor dit MER
			» Aanvullend ontwikkelt de regio langs de infrastructuurlijnen ten noorden en oosten extra bouwlocaties om te voldoen aan de overlopende vraag; » Inzet op vereenvoudiging van methodiek en regels om op die plekken dat zo goed mogelijk in de tijd voor elkaar te krijgen; » Als dat niet (snel genoeg) lukt inzet op een regionale ladder onderbouwing en vinden van geschikte (goed bereikbaar, weinig 'groene' waarde) uitleglocaties. 2. Woningen toevoegen die de doorstroming tot stand brengen. 3. Bouwen van betaalbare woningen voor starters, doorstromers en alleenwonenden. 4. De bereikbaarheid binnen steden en van steden vormt een centraal thema waarbij de focus ligt op concentratie rondom mobiliteitsknooppunten.
Verkeer en vervoer	Sustainable & smart mobility strategy	Een strategiedocument van de Europese Commissie met daarin langetermijndoelen voor mobiliteit en transport.	Beschreven staat een streven naar 0 verkeersdoden in 2050 voor alle landen binnen de Europese Unie.
	Nationale Omgevingsvisie (NOVI)	Dit is de langetermijnvisie van het Rijk op de toekomstige inrichting en ontwikkeling van de leefomgeving in Nederland.	Een van de doelen is dat Nederland in 2050 een goede en betrouwbare infrastructuur kent, die deel uitmaakt van een veilig, robuust en duurzaam mobiliteitssysteem.
	Omgevingsvisie NH2050	De Omgevingsvisie NH2050 beschrijft hoe de fysieke leefomgeving in Noord-Holland zich zal	'Onze ambitie is dat de inwoners en bedrijven van Noord-Holland zichzelf of producten effectief, veilig

Kenmerk R001-1288438NDE-V/02-evm-NL

Thema	Beleidsdocument/wet	Samenvatting inhoud	Relevantie voor dit MER
		ontwikkelen richting 2050 en wat de provincie daaraan gaat doen.	en efficiënt kunnen verplaatsen, waarbij de negatieve gevolgen van de mobiliteit op klimaat, gezondheid, natuur en landschap steeds nadrukkelijk meegewogen worden. De provincie zet zich in voor het versterken van mobiliteitsopties die hieraan bijdragen, zoals goede OV-verbindingen, uitstekende infrastructuur voor alle modaliteiten en technologische innovatie. Inwoners en bedrijven hebben zoveel mogelijk de vrijheid om hun eigen vervoerswijzen te kiezen. Zodanig dat het totale verkeers- en vervoersnetwerk optimaal wordt gebruikt en ten dienste staat van de ruimtelijk-economische ontwikkeling. We sturen op een optimale afstemming tussen ruimtelijke ontwikkelingen en infrastructuur. We streven naar een vorm van basisbereikbaarheid voor kleine kernen.'
	Agenda Mobiliteit	Dit is een uitwerking van de omgevingsvisie van de provincie, waarin dieper wordt ingegaan op het thema mobiliteit. Verkeersveiligheid wordt daarin benoemd als onderdeel van het thema leefbaarheid. De verkeersveiligheid tussen de fietser en het landbouwverkeer wordt als aandachtspunt benoemd.	De provincie stelt drie strategische opgaven voor de mobiliteit in Noord-Holland. Een daarvan is: 'Bouwen en bewegen beschouwen we in samenhang'. De provincie beschouwt bereikbaarheid als essentieel voor groei. Dit betekent dat men verschillende modaliteiten moet kunnen kiezen en deze slim moet kunnen inzetten en combineren. Om dit te bereiken, is streven naar samenhang een van de opgaven. De provincie zet ook in op 'Sterke kernen, sterke regio's'. Den Helder en het omliggende gebied wordt

Kenmerk R001-1288438NDE-V02-evm-NL

Thema	Beleidsdocument/wet	Samenvatting inhoud	Relevantie voor dit MER
			als een van de sterke kernen en regio's binnen het noordelijke deel van Noord-Holland meegenomen. De provincie stelt dat waar mobiliteitsrelaties klein of dun zijn maatwerk in vervoer noodzakelijk is. Stimulering van het aanbod in landelijke gebieden lijkt daarbij nodig.
	Regionaal OV Toekomstbeeld 2040 voor Noord-Holland en Flevoland	Dit is de gezamenlijke ambitie van de samenwerkende overheden in Noord-Holland en Flevoland voor het regionaal OV-systeem van de toekomst.	In dit beeld streven Noord-Holland en Flevoland ernaar dat het openbaar vervoer (OV) samen met de fiets en de auto in 2040 onderdeel uitmaakt van een geïntegreerd en uitstootvrij systeem. Bewoners en bezoekers kunnen dan snel, milieuvriendelijk en efficiënt van deur-tot-deur reizen.
	Regionaal Mobiliteitsprogramma Flevoland en Noord-Holland	Hierin werken de provincies Flevoland en Noord-Holland, de Vervoerregio Amsterdam en de gemeente Amsterdam samen aan het realiseren van de doelen uit het Klimaatakkoord: een reductie naar 2,2 megaton CO2 in 2030.	Onderdeel van het programma is de menukaart duurzame mobiliteit: een gereedschapskist met maatregelen waarmee gemeenten onderbouwde keuzes kunnen maken.
	Regionaal Ambitiedocument 1.0 (2016)	Dit is een regionaal-ruimtelijk ambitiedocument waarmee gemeenten en provincie makkelijker aan kunnen geven welk type ontwikkelingen ze op welk type plekken wenselijk vinden.	Een van de opgaven: 'Het maken van een integraal bereikbaarheidsprogramma vanuit de identiteit van de aanliggende gebieden en regio's. Met een koppeling aan een uitgesproken profiel of karakter voor de afzonderlijke wegen. Het uitwerken van de infrastructuur als ruggengraat en identiteitsdrager van het betreffende gebied en bijbehorende economische functies [...].'
Circulaire economie	Nederland Circulair in 2050 (2016)	Het kabinet heeft als doel geformuleerd dat de Nederlandse economie in 2050 volledig circulair is.	

Kenmerk R001-1288438NDE-V02-evm-NL

Thema	Beleidsdocument/wet	Samenvatting inhoud	Relevantie voor dit MER
	Grondstoffenakkoord (2017)	180 partijen (overheden, bedrijfsleven, de vakbeweging en milieuorganisaties) hebben dit akkoord ondertekend, met afspraken om de Nederlandse economie te laten draaien op herbruikbare grondstoffen.	Sturend voor (de uitwerking van) de omgevingsvisie, en daarmee voor de effecten van de omgevingsvisie.
	Uitvoeringsprogramma Circulaire economie 2020 - 2023 (2021)	Het uitvoeringsprogramma (als actualisatie van het uitvoeringsprogramma uit 2019) geeft een overzicht van ontwikkelingen in circulaire economie. Daarbij gaat het om nieuwe activiteiten en de voortgang van lopende activiteiten binnen het uitvoeringsprogramma.	
Gezonde leefomgeving	Omgevingsvisie NH2050	De Omgevingsvisie NH2050 beschrijft hoe de fysieke leefomgeving in Noord-Holland zich zal ontwikkelen richting 2050 en wat de provincie daaraan gaat doen.	Hierin is de volgende generieke kritische succesfactor opgenomen voor Leefomgevingskwaliteit: 'Goede bereikbaarheid van natuur- en recreatiegebieden via groenblauwe verbindingen in belang van het welzijn en de gezondheid van onze inwoners en bezoekers.'
	Sportakkoord Den Helder	Hierin spreken partijen uit de sport, maatschappelijke organisaties, bedrijven en de gemeente, lokaal af hoe zij met elkaar de eigen sport- en beweegambities kunnen bereiken.	Doel: de toekomstbestendigheid van de sport vergroten.

Bijlage 3 Thema's en indicatoren behorend bij de centrale uitgangspunten en doelen voorontwerp

Thema's en indicatoren behorend bij de centrale uitgangspunten en doelen voorontwerp omgevingsvisie

Centrale uitgangspunten	Doelen	Thema's MER	Indicatoren MER
1. Den Helder ontwikkelt zich verder tot een gemeente met een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bewoners, ondernemers en bezoekers.	Om de imagooverandering (van [zeer] negatief naar een aantrekkelijke gemeente om in te wonen, in te werken of te bezoeken) vast te houden, zet Den Helder in op het blijven investeren in de kwaliteit van centra, voorzieningen en wijken en op onderscheidend vermogen en een goede kwaliteit bij ontwikkelingen. De aanwezige landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten van de gemeente worden als aanknopingspunt gebruikt bij nieuwe ontwikkelingen.	Wonen en vestigingsklimaat	Vestigingsklimaat voor ondernemers
	Buurtten waar de leefbaarheid onder druk staat, vragen om een integrale aanpak om de leefbaarheid te vergroten. Het betreft voornamelijk een aantal buurten binnen Stad binnen de Linie.	Geen beleid geformuleerd	n.v.t.
	Den Helder zet in de gehele gemeente in op gezonde, vitale en toekomstbestendige bedrijvigheid, en ontwikkelruimte voor ondernemers . Gezonde en vitale bedrijven zorgen voor werkgelegenheid en dragen bij aan de lokale economie en lokale initiatieven.	Wonen en vestigingsklimaat	Vestigingsklimaat voor ondernemers
2. Een gezonde en veilige leefomgeving voor iedereen is altijd de basis.	Den Helder zet zich op verschillende vlakken in om een veilige en gezonde leefomgeving te bereiken en te behouden	Geen beleid geformuleerd	n.v.t.
	Ook sociale veiligheid is een belangrijk aandachtspunt waarop wordt ingezet.	Wonen en vestigingsklimaat	Sociale veiligheid
	De kwaliteit van het milieu in Den Helder blijft om aandacht vragen.	Geen beleid geformuleerd	n.v.t.
	Een van de grootste uitdagingen voor de komende jaren op milieugebied is het terugdringen van stikstofdepositie, om de	Natuur	Natura 2000-gebieden

Centrale uitgangspunten	Doelen	Thema's MER	Indicatoren MER
	kwaliteit van de natuur en het groen in de gemeente te beschermen richting de toekomst. In Den Helder vraagt vooral de kwetsbare duinnatuur om maatregelen om de stikstofdepositie te beperken.		
	Ook lichtvervuiling kan negatieve effecten hebben voor de natuur.	Natuur	Hemelhelderheid
	Den Helder streeft ernaar om de publieke gezondheid in Den Helder te behouden en te versterken. In de komende jaren kan extra gezondheidswinst vooral behaald worden door ook te kijken waar binnen de landelijke normen gezondheidsschade optreedt en of er slimme mogelijkheden zijn om hier maatregelen tegen te nemen.	Gezonde leefomgeving Geluid Wonen en vestigingsklimaat	Gezondheidsbevordering Verkeerslawaaai Industrielawaai Woonklimaat
	Een belangrijk onderdeel op het gebied van gezondheid voor de komende jaren is het stimuleren van gezond gedrag. Den Helder wil toegang tot gezond eten en drinken stimuleren en eenvoudig maken. Ook het stimuleren van sport en beweging is een belangrijk onderdeel van gezond gedrag. Voor iedereen zijn er in de buurt van de woonomgeving faciliteiten om te kunnen sporten, zowel individueel als in verenigingsverband. Voor jongere kinderen zijn er voldoende speeltuinen die veilig, schoon, stimulerend en goed onderhouden zijn. Het werken aan een gezonde en veilige leefomgeving voor iedereen gaat verder dan het bestrijden of minimaliseren van risico's op het gebied van gezondheid of veiligheid. De afgelopen	Gezonde leefomgeving Verkeer en vervoer Geen beleid geformuleerd	Gezondheidsbevordering Bereikbaarheid Duurzame mobiliteit Verkeersveiligheid n.v.t.

Centrale uitgangspunten	Doelen	Thema's MER	Indicatoren MER
	jaren is er sprake van toenemende aandacht voor de mogelijkheden om met ontwikkelingen en de inrichting van de openbare ruimte belangrijke waarden als gezondheid, veiligheid, inclusiviteit en biodiversiteit te stimuleren.		
3. Nieuwe ontwikkelingen versterken de bestaande omgeving en bieden kwaliteit en onderscheidend vermogen.	Den Helder zet zich - na een periode van krimp - op verschillende vlakken actief in om stabilisatie en enige groei van de bevolking te realiseren.	Wonen en vestigingsklimaat Landschap en cultuurhistorie	Woonklimaat Vestigingsklimaat voor ondernemers Landschappelijke waarden Cultuurhistorische waarden
4. Onze leefomgeving wordt toekomstbestendig ingericht en gebruikt en draagt bij aan een sterke samenleving.	Om klimaatverandering tegen te gaan wordt ingezet op de overgang van de hele samenleving naar duurzame energiebronnen (de energietransitie).	Energietransitie	Opgewekte duurzame energie Energiebesparing
	Door de veranderingen van het klimaat waarmee we al te maken hebben, zullen we ook vaker geconfronteerd worden met de gevolgen hiervan en ons daar met klimaatadaptatie tegen moeten wapenen.	Klimaat	Klimaatadaptatie
	De vijf pijlers van duurzaamheid zijn: energietransitie klimaatadaptatie biodiversiteit circulaire economie duurzame mobiliteit	Geen beleid geformuleerd	n.v.t.
	De sociale uitdagingen voor Den Helder, waar op veel indicatoren met betrekking tot de sociale en economische status van de inwoners onder het landelijke gemiddelde scoort, zijn niet direct via	Wonen en vestigingsklimaat	Woonklimaat

Centrale uitgangspunten	Doelen	Thema's MER	Indicatoren MER
	de leefomgeving op te lossen, maar we streven ernaar dat de leefomgeving een positieve bijdrage levert aan de gezondheid en het welzijn van onze inwoners en zo een positieve invloed heeft op de kracht van de samenleving.		
	De leefomgeving kan een belangrijke bijdrage leveren aan de maatschappelijke opgave t.a.v. vergrijzing.	Wonen en vestigingsklimaat	Woonklimaat
	Bij nieuwe ontwikkelingen houdt Den Helder standaard rekening met de toekomstbestendigheid van de leefomgeving. Den Helder streeft ernaar om de leefomgeving zo in te richten, te ontwikkelen en te gebruiken dat ook de volgende generaties minimaal dezelfde kwaliteit qua leefomgeving kunnen ervaren en dat de leefomgeving een positieve bijdrage levert aan gezondheid, welzijn en een sterke samenleving.	Geen beleid geformuleerd	n.v.t.
5. De gemeente Den Helder is zo optimaal mogelijk bereikbaar met verschillende vervoersmiddelen.	Het is belangrijk om de bereikbaarheid van Den Helder zo optimaal mogelijk te maken, met verschillende vervoersmiddelen.	Verkeer en vervoer	bereikbaarheid
	Binnen het Maritiem Cluster worden oplossingen voor een betere bereikbaarheid van Texel via de TESO in kaart gebracht, met als doel tot een gedragen oplossing te komen.	Verkeer en vervoer	Bereikbaarheid
	Den Helder kiest ervoor om de Langevlietweg/Nieuweweg en de Zanddijk/Jan Verfaillweg, als verbindingen tussen Julianadorp en Den Helder, geen belangrijke rol in de regionale ontsluiting te laten spelen en kiezen voor een specifiek profiel.	Verkeer en vervoer Gezonde leefomgeving	Bereikbaarheid Recreatie
	Den Helder wil graag een fietsvriendelijke gemeente zijn en werkt actief aan het vergroten van de rol van de fiets in het kader van	Verkeer en vervoer Wonen en vestigingsklimaat	Bereikbaarheid Sociale veiligheid

Centrale uitgangspunten	Doelen	Thema's MER	Indicatoren MER
	mobiliteit binnen de gemeente.	Gezonde leefomgeving	Recreatie
	Naast de fiets als vervoersmiddel spelen ook openbaar vervoer en deelvervoer hier een belangrijke rol in.		
	Met de toenemende levendigheid van het Stadshart en Willemsoord speelt de transitie naar andere vormen van mobiliteit een belangrijke rol in het bereikbaar houden van het centrumgebied.	Verkeer en vervoer	Duurzame mobiliteit
	Aantrekkelijke stationsgebieden maken het openbaar vervoer een prettigere optie, terwijl de combinatie van OV, ruimte voor de fiets en deelvervoer belangrijk is om de hele gemeente op verschillende manieren bereikbaar te maken en te houden.	Wonen en vestigingsklimaat	Bereikbaarheid Sociale veiligheid
6. De haven is de economische, sociaal-culturele en historische rode draad door Den Helder.	Bij al de ontwikkelingen op het gebied van verkeer en vervoer staan een sterk (infra)netwerk voor verschillende vervoersmiddelen, een goede verkeersveiligheid en voldoende ruimte voor het parkeren van de verschillende vervoersmiddelen centraal.	Verkeer en vervoer Geluid	Verkeersveiligheid Verkeerslawaai
	De strategische ligging van de haven van Den Helder, met een open, eenvoudige toegang van en naar de Noordzee en Waddenzee als belangrijkste eigenschap, geeft ook richting de toekomst nieuwe economische kansen en is daarmee een belangrijke troefkaart voor de Helderse economie.	Wonen en vestigingsklimaat	Vestigingsklimaat voor ondernemers
	De haven van Den Helder en het grotere Maritiem Cluster dragen bij aan de nationale belangen energietransitie en nationale		

Centrale uitgangspunten	Doelen	Thema's MER	Indicatoren MER
7. In de gemeente Den Helder ervaren bewoners en bezoekers de unieke ligging aan drie kusten.	veiligheid. Hierin leveren zowel de civiele- als marinehaven een belangrijke bijdrage en gaan ze elkaar waar mogelijk versterken. In de opgave om de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van de gemeente te vergroten biedt het karakter van Den Helder als (historische) havenstad kansen voor maritieme stadsontwikkeling. De prachtige landschappelijke ligging van de gemeente aan drie kusten is een unieke troef, waar nog niet altijd voldoende gebruik van gemaakt wordt. Daarom wordt gekozen om de ligging van de gemeente aan deze drie kusten (Noordzee, Marsdiep en Waddenzee) te omarmen en zoveel mogelijk te versterken.	Geluid	Industrielawaai
		Landschap en cultuurhistorie Natuur	Landschappelijke waarden Natura 2000-gebieden NNN Biodiversiteit
		Wonen en vestigingsklimaat Verkeer en vervoer	Woonklimaat Bereikbaarheid
		Gezonde leefomgeving Klimaat	Recreatie Klimaatadaptatie
8. De gemeente Den Helder behoudt en versterkt haar kenmerkende open landschappen en Huisduinen, Julianadorp en Den Helder ontwikkelen zich daarbinnen verder als aparte kernen . De stad Den Helder kenmerkt zich	Door multifunctioneel gebruik van de Helderse Zeewering wordt ernaar gestreefd om de dijk meer onderdeel van de stad te laten zijn. In 2050 is Den Helder de poort naar het Waddengebied geworden. De open landschappen van Den Helder worden in stand gehouden en daarmee wordt ook direct expliciet de keuze gemaakt om Julianadorp en Huisduinen zich in de toekomst verder te laten ontwikkelen als aparte kernen binnen de gemeente, passend bij het karakter dat beiden op dit moment hebben en in de deelvisies voor Huisduinen en Julianadorp wordt geschetst.	Klimaat	Klimaatadaptatie
		Wonen en vestigingsklimaat Landschap en cultuurhistorie	Woonklimaat Landschappelijke waarden
		Gezonde Leefomgeving Natuur	Recreatie Natura 2000-gebieden
8. De gemeente Den Helder behoudt en versterkt haar kenmerkende open landschappen en Huisduinen, Julianadorp en Den Helder ontwikkelen zich daarbinnen verder als aparte kernen . De stad Den Helder kenmerkt zich	De open landschappen van Den Helder worden in stand gehouden en daarmee wordt ook direct expliciet de keuze gemaakt om Julianadorp en Huisduinen zich in de toekomst verder te laten ontwikkelen als aparte kernen binnen de gemeente, passend bij het karakter dat beiden op dit moment hebben en in de deelvisies voor Huisduinen en Julianadorp wordt geschetst.	Landschap en cultuurhistorie Wonen en vestigingsklimaat	Landschappelijke waarden Vestigingsklimaat voor ondernemers

Centrale uitgangspunten	Doelen	Thema's MER	Indicatoren MER
door de open ruimten tussen de stadsdelen en de wijken Binnen de Linie, Nieuw Den Helder en De Schooten hebben een onderscheidend karakter .	De keuze om de Koegraspolder en Huisduinerpolder open te houden betekent ook dat er ruimte blijft voor agrarisch gebruik.		
	In deze visie wordt ingezet op het versterken van verbindingen tussen de verschillende wijken door de groene, open ruimtes in de stad, zodat er levendige en sociaal veilige verbindingen tussen de wijken liggen en het groen aantrekkelijker wordt om te gebruiken.	Wonen en vestigingsklimaat Gezonde leefomgeving	Sociale veiligheid Gezondheidsbevordering
9. Stadshart en Willemsoord ontwikkelen zich verder richting één samenhangend en complementair centrumgebied voor gemeente en regio.	De ingezette ontwikkeling voor het Stadshart en Willemsoord wordt verder uitgevoerd met het doel om het centrum van Den Helder een aantrekkelijk visitekaartje te laten zijn voor bewoners, ondernemers en bezoekers. Ook op Willemsoord zelf kan nog meer geprofiteerd worden van de historische omgeving, de aanwezige recreatiejachthaven en nabijheid van Noordzee en Waddenzee.	Wonen en vestigingsklimaat Landschap en cultuurhistorie Gezonde leefomgeving	Woonklimaat Vestigingsklimaat voor ondernemers Cultuurhistorische waarden Recreatie
10. Den Helder omarmt de Stelling Den Helder en ontwikkelt dit gebied verder tot de trotse voorkant van de stad.	Den Helder maakt de keuze om De Stelling te erkennen als een hart van de stad en verder te ontwikkelen tot een prettig, aaneengesloten gebied.	Landschap en cultuurhistorie Gezonde leefomgeving	Cultuurhistorische waarden Recreatie
	Langs de randen van het linielandschap van De Stelling zijn op dit moment een aantal locaties die weinig kwaliteit bieden en/of weinig gebruikswaarde voor de inwoners hebben. Dit biedt mogelijkheden om een aantrekkelijke voorkant aan De Stelling te realiseren en bij te dragen aan het groen en de verbindingen in het gebied.	Wonen en vestigingsklimaat Gezonde leefomgeving	Woonklimaat Sociale veiligheid Recreatie

Centrale uitgangspunten	Doelen	Thema's MER	Indicatoren MER
	Hiermee wordt De Stelling een aantrekkelijker gebied om aan te wonen vanuit de omliggende wijken en zal De Stelling zich tot een trotse voorkant van de stad gaan ontwikkelen.		

Bijlage 4 Relatie tussen centrale uitgangspunten en indicatoren beoordelingskader

	C u e i n t e r n a t i o n a l e p u n k t	1. Den Helder ontwikkelt zich verder tot een gemeente met een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bewoners, ondernemers en bezoekers	2. Een gezonde en veilige leefomgeving voor iedereen is altijd de basis	3. Nieuwe ontwikkelingen versterken de bestaande omgeving en bieden kwaliteit en onderscheidend vermogen	4. Onze leefomgeving wordt toekomstbestendig ingericht en draagt bij aan een sterke samenleving	5. De gemeente Den Helder is zo optimaal mogelijk bereikbaar met verschillende vervoersmiddelen	6. De haven is de economische, sociaal-culturele en historische rode draad door Den Helder	7. In de gemeente Den Helder ervaren bewoners en bezoekers de unieke ligging aan drie kusten	8. De gemeente Den Helder behoudt en versterkt haar kenmerkende open landschappen en Huisduinen, Julianadorp en Den Helder ontwikkelen zich daarbinnen verder als aparte kernen. De stad Den Helder kenmerkt zich door de open ruimten tussen de stadsdelen en de wijken Binnen de Unie, Nieuw Den Helder en De Schooten hebben een onderscheidend karakter	9. Stadshart en Willemsoord ontwikkelen zich verder richting één samenhangend en complementair centrumgebied voor gemeente en regio	10. Den Helder omarmt de Stelling Den Helder en ontwikkelt dit gebied verder tot de trotse voorkant van de stad
Thema en indicator											
Bodem en water											
Bodemkwaliteit											
Ondergronds ruimtegebruik											
Waterkwaliteit											
Verziltig											
Natuur											
Natura 2000-gebieden											
Natuurnetwerk Nederland (NNN)											
Biodiversiteit											
Hemelhelderheid											
Geluid											
Verkeerslawaa											
Industrielawaai											
Stiltegebieden											
Luchtkwaliteit											
Luchtkwaliteit											
Externe veiligheid											
Externe veiligheid											
Landschap en cultuurhistorie											
Landschappelijke waarden											
Cultuurhistorische waarden											
Archeologische waarden											
Aardkundindige waarden											
Klimaat											
Klimaatadaptatie											
Energietransitie											
Particulier opgewekte duurzame energie											
Energiebesparing											
Wonen en vestigingsklimaat											
Woongenot											
Sociale veiligheid											
Vestigingsklimaat voor ondernemers											
Verkeer en vervoer											
Bereikbaarheid											
Duurzame mobiliteit											
Verkeersveiligheid											
Circulaire economie											
P.m.											
Gezonde leefomgeving											
Gezondheidsbevordering											
Recreatie											

Bijlage 5 Effectbepaling en beoordeling voorontwerp

In dit hoofdstuk worden de milieueffecten van het beleid uit het voorontwerp van de omgevingsvisie beschreven, conform het beoordelingskader uit paragraaf 4.1.

1.1 Bodem en water

1.1.1 Effectbeoordeling omgevingsvisie op bodemkwaliteit

In de omgevingsvisie is geen beleid opgenomen dat specifiek over bodemkwaliteit gaat.

Om woningbouw op een bepaalde locatie mogelijk te maken, is een bij de functie passende bodemkwaliteit een randvoorwaarde. Zo nodig moet de bodem voorafgaand aan de bouw gesaneerd worden. De gebieden die in beeld zijn voor woningbouw betreffen grotendeels de verdachte gebieden uit figuur 5.1. Daarom is het aannemelijk dat voor veel nieuwe woningbouwprojecten de bodem gesaneerd zal worden, voorafgaand aan de bouw. Daardoor verbetert de bodemkwaliteit.

Ook voor maatregelen in het kader van klimaatadaptatie in de stad Den Helder en de energietransitie, zoals de aanleg van waterbergingsgebieden en aanpassingen aan het elektriciteitsnetwerk, zijn graafwerkzaamheden op verdachte locaties nodig. Ook voor die maatregelen is het aannemelijk dat voorafgaand aan de uitvoering de bodem gesaneerd moet worden. Daardoor verbetert de bodemkwaliteit.

Vanwege de verwachting dat in veel gevallen bodemsanering nodig zal zijn om ontwikkelingen op verdachte locaties conform de omgevingsvisie mogelijk te maken, wordt het effect van de omgevingsvisie op de bodemkwaliteit beoordeeld als positief.

1.1.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie op ondergronds ruimtegebruik

In de omgevingsvisie is geen beleid opgenomen specifiek gericht op (het reguleren van) ondergronds ruimtegebruik.

De verwachting is dat door ontwikkelingen die de omgevingsvisie mogelijk maakt, de ondergrond intensiever gebruikt zal worden, door onder meer woningbouw, aanpassingen van de energie-infrastructuur in het kader van de energietransitie (naast het warmtenet), en de aanleg van waterbergingsgebieden.

Het effect van de omgevingsvisie op de intensiteit van het ondergronds ruimtegebruik is daarom negatief.

1.1.3 Effectbeoordeling omgevingsvisie op waterkwaliteit

In de omgevingsvisie is geen aanvullend beleid opgenomen om de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater te beschermen. Wel worden er maatregelen getroffen in het kader van klimaatadaptatie die gunstig zijn voor de waterkwaliteit. Het betreft het verbreden van de duinenrij (agrarisch gebied wordt omgezet in natuur), de aanleg van waterbergingsgebieden (waardoor het riool beter functioneert) en vergroening. Ook worden op verschillende plekken in de gemeente natuurvriendelijke oevers aangelegd. Ook deze maatregel is gunstig voor de waterkwaliteit.

Het effect van de omgevingsvisie op de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater wordt daarom beoordeeld als positief.

1.1.4 Effectbeoordeling omgevingsvisie verzilting

Met het verbreden van de binnenduinrand conform de omgevingsvisie wordt de verzilting als gevolg van kweldruk deels tegengegaan. In de omgevingsvisie is aangegeven dat er daarnaast rekening mee gehouden moet worden dat op termijn aanvullende maatregelen nodig zijn om de toekomst van de bollensector te bestendigen of in ieder geval te verlengen. Een van de oplossingsrichtingen is dan het vasthouden van extra oppervlaktewater in de polder, bijvoorbeeld in de vorm van grootschalige waterberging. Door de hoeveelheid oppervlaktewater te vergroten neemt het risico op verzilting en watertekort als gevolg van droogte af.

Het effect van de omgevingsvisie op het zoutgehalte van het grondwater en de diepte van het zoute grondwater wordt als positief beoordeeld.

1.1.5 Samenvatting resultaten en advies

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed voorontwerp omgevingsvisie
Bodemkwaliteit	Redelijk	Redelijk	
Ondergronds ruimtegebruik	Redelijk	Slecht	
Waterkwaliteit	Slecht	Slecht	
Verzilting	Slecht	Slecht	

Advies ondergronds ruimtegebruik:

De ontwikkelingen worden bovengronds op elkaar afgestemd. Het is aan te bevelen om ook de ontwikkelingen in de ondergrond te ordenen en af te stemmen met de verschillende stakeholders.

Advies waterkwaliteit:

Neem naast beleid voor klimaatadaptie specifiek beleid op voor verbetering van de waterkwaliteit. Dit is deels overlappend, maar beleid voor waterkwaliteit kan ook specifiek gericht zijn op het scheiden van hemelwater en rioolwater, en de agrarische sector.

1.2 Natuur

1.2.1 Effectbeoordeling omgevingsvisie op Natura 2000-gebieden

De omgevingsvisie zet in op de bouw van 1500 nieuwe woningen, en het creëren van ruimte voor nieuwe ontwikkelingen. Vanwege de strenge regelgeving zal dit niet leiden tot meer uitstoot van stikstof, voor zover dit negatieve gevolgen zou hebben voor Natura 2000-gebieden. De bouw van woningen kan wel leiden tot (tijdelijke) verstoring, bijvoorbeeld door geluid, licht en/of trillingen. Dit zal vooral beperkt zijn tot de bouw van de woningen bij Julianadorp, nabij het Natura 2000-gebieden Duinen Den Helder – Callantsoog. Hierbij is te denken aan verstoring als gevolg van bouwwerkzaamheden of stikstofuitstoot gedurende zowel de aanleg- als de gebruiksfase van woningen. Dit is tegen te gaan door inzet van elektrisch materieel en duurzame mobiliteit.

Het overgrote deel van de overige woningbouw wordt bijgebouwd binnen de stad Den Helder, wat niet zal leiden tot verstoring van natuur. Daar staat tegenover dat de recreatiedruk en de verstoring die daarmee gepaard gaat naar verwachting wel zal toenemen.

Grenzend aan Julianadorp is in de nabijheid van de Natura 2000-gebied Duinen Den Helder – Callantsoog een nieuwe woningbouwlocatie voorzien. Dit project kan eveneens leiden tot verstoring van het Natura 2000-gebied, omdat de recreatiedruk zal toenemen.

Omdat er ook maatregelen getroffen worden om de recreatiedruk te verminderen, door onder andere tussen Julianadorp en het Natura 2000-gebied de duinenrij te verbreden en daarmee een nieuw natuurgebied te realiseren, heeft de voorziene woningbouw naar verwachting per saldo geen negatieve gevolgen op het Natura 2000-gebied. Door bovendien doorgaand verkeer van de kustweg te weren en overige recreatievoorzieningen elders binnen de gemeente aan te leggen, zal de recreatiedruk op de Duinen Den Helder Callantsoog naar verwachting netto afnemen.

Voor de Waddenzee geldt dat de ontwikkeling van de haven en de verplaatsing van zwaardere bedrijvigheid naar terreinen grenzend aan de Waddenzee (helikopterluchthaven en de bedrijventerreinen Oostoever en Kooypunt), een negatief effect kan hebben op de staat van instandhouding van de Waddenzee. Het gaat dan met name om verstoring door licht, trillingen en geluid. Voor licht is in de omgevingsvisie opgenomen dat maatregelen getroffen worden om verstoring door licht in natuurgebieden te voorkomen (zie paragraaf 5.2.5). Voor het voorkomen

van verstoring door geluid als gevolg van deze ontwikkeling is geen specifiek beleid opgenomen, maar ontwikkelingen in de haven zullen moeten voldoen aan de voorwaarden die gelden voor het omliggende stiltegebied (zie paragraaf 5.3.3.). Voor het voorkomen van trillingen is geen beleid opgenomen, terwijl voor 't Kuitje op het Balgzand bekend is dat daar regelmatig zeehonden rusten. Zeehonden zijn zeer gevoelig voor trillingen. Andere soorten vrijwel niet.

Naar verwachting heeft de omgevingsvisie geen effect op Natura 2000-gebied de Noordzee, omdat geen beleid is opgenomen waardoor veranderingen op de Noordzee te verwachten zijn.

Uit bovenstaande volgt dat Natura 2000-gebieden goed zijn beschermd, en dat in de omgevingsvisie beleid is opgenomen om negatieve effecten tegen te gaan. Omdat de druk op de natuur per saldo toch zal toenemen, als gevolg van meer woningen en meer bedrijvigheid, is het effect van de omgevingsvisie op de staat van instandhouding van Natura 2000-gebieden (licht) negatief.

1.2.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie op Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Areaal NNN

Het areaal aan NNN wordt als gevolg van de omgevingsvisie verder vergroot.¹ Het betreft verbreding van de binnenduintrand, grenzend aan het Natura 2000-gebied Duinen Den Helder - Callantsoog. Landbouwgrond en sportvelden worden omgezet in natuur. De verbreding dient als buffer voor de kwetsbare natuur van de eerste duinenrij. Naast de verbreding van de duinenrij worden natuur en gebieden voor recreatie ruimtelijk gescheiden, waardoor de recreatiedruk op de nieuwe natuur beperkt blijft. De recreatiedruk wordt bovendien verminderd door alternatieve recreatiemogelijkheden elders in de gemeente te ontwikkelen. De verbreding van de duinenrij levert dus extra areaal aan NNN-gebied op, en versterkt de kwaliteit van het bestaande (naastliggende) natura 2000-gebied.

De beoordeling van het effect van de omgevingsvisie op het areaal aan NNN-gebied is positief.

Kwaliteit NNN

De ontwikkeling die van invloed kan zijn op de kwaliteit van de NNN-gebieden Mariëndal en De Nollen betreft woningbouw.

Aan de westrand van Nieuw Den Helder ligt een zoekgebied voor woningbouw dat grenst aan het NNN-gebied Mariëndal. Momenteel is dit agrarisch gebied. Omdat de rand van de stad hiermee wordt 'rechtgetrokken', en een onbebouwd gebied wordt opgevuld, zal dit geen wezenlijk effect op het NNN-gebied hebben.

Ten noorden van het NNN-gebied De Nollen ligt een volkstuintencomplex. Een gedeelte daarvan is in de omgevingsvisie aangewezen als zoeklocatie voor woningbouw. Omdat Het Nollenlandschap al ingeklemd ligt tussen De Schooten en Nieuw Den Helder, heeft dit – gezien op de huidige

¹ Het is nog onbekend of het toegevoegde areaal formeel de status van NNN-gebied zal krijgen, maar beheer en onderhoud van het toegevoegde gebied zal overeenkomen met beheer en onderhoud van vergelijkbare NNN-gebieden, en het betreffende gebied zal ook functioneel onderdeel uitmaken van het NNN

geïsoleerde ligging - mogelijk negatieve gevolgen op de samenhang van het NNN-gebied ten opzichte van andere NNN-gebieden.

Naast een toename van de recreatiedruk als gevolg van woningbouw, worden natuur en gebieden voor recreatie ruimtelijk gescheiden, waardoor de recreatiedruk op de (nieuwe) natuur beperkt blijft. De recreatiedruk wordt bovendien verminderd door alternatieve recreatiemogelijkheden elders in de gemeente te ontwikkelen. Netto is de verwachting dat de recreatiedruk gelijk blijft.

De ontwikkeling die van invloed kan zijn op het NNN-gebied Balgzand is de ontwikkeling van het bedrijventerrein Oostoever, waardoor hier meer (zwaardere) bedrijvigheid zal komen. Te denken valt aan effecten als gevolg van geluid, licht en trillingen. De oevers liggen in de huidige situatie al in industrieel gebied en er is geen verbinding of samenhang met het gebied achter de dijk van polders en akkerbouw. Afhankelijk van de daadwerkelijke industriële ontwikkeling van het gebied is mogelijk sprake van negatieve effecten op de kwaliteit van het NNN. Dit dient bij verdere planvorming zorgvuldig ingepast te worden waarbij - al dan niet door het nemen van mitigerende maatregelen - effecten op het gebied kunnen worden voorkomen.

De beoordeling van het effect van de omgevingsvisie op de kwaliteit van de NNN-gebieden is neutraal.

1.2.3 Effectbeoordeling omgevingsvisie op biodiversiteit

Als gevolg van klimaatadaptatie conform de omgevingsvisie is een verbetering van de biodiversiteit in Den Helder te verwachten, omdat bij het treffen van maatregelen in het kader van klimaatadaptatie ook rekening gehouden zal worden met het bevorderen van de biodiversiteit.

De gemeente Den Helder streeft naar meer groen en het vergroten van de biodiversiteit, in samenhang met de maatregelen voor klimaatadaptatie.

Biodiversiteit komt met name onder druk te staan door intensivering van het grondgebruik, met name in het landelijk gebied, als gevolg van stedelijke ontwikkeling en de aanleg van nieuwe infrastructuur. Dit is in Den Helder volgens de omgevingsvisie niet voorzien. Het open landschap en de bestaande natuurgebieden blijven behouden. Door het verbreden van de duinenrij wordt natuurgebied toegevoegd. Dit is gunstig voor de biodiversiteit in de omgeving.

De omgevingsvisie zet voornamelijk in op inbreiding van woningbouw, en ontwikkeling van bedrijvigheid op de bestaande industrieterreinen en de bestaande haven. In Den Helder is zelfs nog ruimte om ook bij inbreiding voor woningbouw rekening te houden met klimaatadaptatie, en daarmee met het bevorderen of instandhouden van de biodiversiteit. Er wordt dan vooral gelet op een goede verdeling tussen steden, groen en water.

Ook de inzet op een mooie en aantrekkelijke omgeving voor recreatie en toerisme door de aanleg van een kanoroute biedt kansen voor het vergroten van de biodiversiteit, met name indien de kanoroute natuurlijk wordt ingericht met bijvoorbeeld natuurvriendelijke oevers.

De verstedelijking en aansluitend daarop het toenemend aantal inwoners en bezoekers kan mogelijk negatieve effecten hebben op de biodiversiteit. Ook kunnen bepaalde diersoorten (o.a. vogels en insecten) hinder ondervinden van de ontwikkelingen op het gebied van duurzame energie.

De verwachting is dat het nieuwe beleid in de omgevingsvisie per saldo een positief effect heeft op de biodiversiteit binnen de gemeente.

1.2.4 Effectbeoordeling omgevingsvisie op hemelhelderheid

De omgevingsvisie biedt ruimte voor de ontwikkeling van de haven, en bedrijvigheid door zwaarder bedrijven te clusteren in gebieden ten zuiden van de haven. Hiermee ontstaat ruimte voor nieuwe ondernemingen op de overige bedrijventerreinen. Ook komen er meer woningen. Meer bedrijvigheid en meer woningen heeft zonder aanvullend beleid tot gevolg dat de hemelhelderheid afneemt. Er komt volgens de omgevingsvisie bovendien meer (zware) bedrijvigheid in de haven en in de gebieden ten zuiden van de haven, grenzend aan de Waddenzee. Juist boven de Waddenzee is hemelhelderheid een belangrijke waarde die beschermd moet worden, maar het is onduidelijk of lichtvervuiling wettelijk aan banden gelegd kan worden. In de omgevingsvisie is opgenomen dat functies die veel licht uitstoten gescheiden worden van kwetsbare natuur, of dat maatregelen getroffen waardoor de hoeveelheid licht in de natuur wordt beperkt. Daarom is het effect van de omgevingsvisie op hemelhelderheid positief.

1.2.5 Samenvatting resultaten en advies

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed voorontwerp omgevingsvisie
Natura 2000-gebieden	Slecht	Redelijk	
Natuurnetwerk Nederland (NNN), Areaal	Goed	Goed	
Natuurnetwerk Nederland (NNN), Kwaliteit	Redelijk	Redelijk	
Biodiversiteit	Slecht	Redelijk	
Hemelhelderheid	Slecht	Slecht	

Advies Natura 2000-gebied

Houd bij de ontwikkeling van de haven rekening met de gevoeligheid van de zeehonden (die rusten bij 't Kuitje) voor trillingen. Zorgvuldige inpassing kan (ook tijdelijk) effecten op Natura 2000-gebieden en NNN tot een minimum beperken.

Advies Biodiversiteit

Neem beleid op voor het terugdringen van het gebruik van pesticiden en bijvoorbeeld aanleg van kruidenrijke akkerranden. Nu wordt het alleen meegenomen als onderdeel van maatregelen in het kader van klimaatadaptatie.

Advies Hemelhelderheid

Neem beleid om op de kernwaarde donkerte (conform de Agenda voor het Waddengebied 2050) boven de Waddenzee te beschermen

1.3 Verkeer en vervoer

1.3.1 Effectbeoordeling omgevingsvisie op bereikbaarheid

De verwachting is dat een toenemend aantal inwoners, ondernemers en bezoekers zoals dat de wens is van de gemeente de druk op de bereikbaarheid zal vergroten. Kijkend naar het beleid in de omgevingsvisie lijkt een toename van druk op de bereikbaarheid reëel. Zo heeft de gemeente de ambitie om woningen bij te bouwen en wil zij een gemeente zijn met een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bewoners, ondernemers en bezoekers.

Tegelijkertijd vindt de gemeente het belangrijk om de bereikbaarheid van Den Helder zo optimaal mogelijk te maken, met verschillende vervoersmiddelen. Daartoe wordt ingezet op goede fietsverbindingen (o.a. in de vorm van een doorfietsroute) en voorzieningen voor wandelaars.

Ook zet de omgevingsvisie in op openbaar vervoer: een sterk OV-netwerk, zowel qua bovenregionale (hoofd)verbindingen als het lokale en regionale netwerk, met bijvoorbeeld ontsluiting van grote werklocaties door het OV.

Voor bereikbaarheid via de weg is een belangrijk aandachtspunt de N250 als hoofdverbinding tussen Den Helder en de hoofdwegen richting de buurgemeenten (N9, N99). Er wordt zoveel mogelijk ingezet op ontmenging van de verschillende verkeersstromen op de N250 om zo drukte en oponthoud te voorkomen. Het is de bedoeling dat deze ontmenging vorm gaat krijgen door het vroegtijdig splitsen van de verkeersstromen middels routing en het anders verbinden van de huidige wegen. De bestaande wegen en infrastructuur zijn hierbij dus het uitgangspunt. Er is geen sprake van de aanleg van nieuwe wegen en/of wegtracés. Of dit daadwerkelijk voldoende effect gaat hebben, wordt nog nader onderzocht.

Op regionaal niveau wordt gekeken naar de mogelijkheden om de aansluiting van Den Helder en de regio op het snelwegennetwerk te verbeteren. Een alternatieve aansluiting op de A7 heeft daarbij de voorkeur.

De verwachting is dat het beleid in de omgevingsvisie bijdraagt aan een betere bereikbaarheid. Het is echter onduidelijk of de maatregelen voldoende krachtig zijn voor de verwachte toenemende druk op de bereikbaarheid. De invloed van de omgevingsvisie op de bereikbaarheid voor diverse vervoermiddelen wordt daarom als neutraal beschouwd.

1.3.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie op duurzame mobiliteit

In de omgevingsvisie staat beschreven dat ingezet wordt op duurzame mobiliteit. Wandelen en fietsen moet altijd veilig mogelijk zijn, ook voor mensen die minder mobiel zijn of een beperking hebben. Er wordt ruimte gegeven aan langzaam (= duurzaam) verkeer: om fietsen te stimuleren komt er een doorfietsroute tussen Den Helder en Julianadorp en wordt er ook op andere (knel)punten gewerkt aan goede fietsverbindingen.

Een andere manier waarop wordt ingezet op duurzame mobiliteit is inzet op de kracht en kwaliteit van de knooppunten van openbaar vervoer en het aantrekkelijker maken van stationsgebieden om op die manier gebruik van het OV te stimuleren. Ook deelvervoer is een belangrijke vorm van duurzame mobiliteit waar aandacht voor is binnen de gemeente.

Duurzame mobiliteit krijgt zeker aandacht in de omgevingsvisie en gezien het bovenstaande is de conclusie dat omgevingsvisie een positief effect heeft op het gebruik van duurzame mobiliteit.

1.3.3 Effectbeoordeling omgevingsvisie op verkeersveiligheid

Verkeersveiligheid gaat in de gemeente Den Helder met name over fietsen en over de snelheid van gemotoriseerd vervoer. In de omgevingsvisie heeft de gemeente beleid opgenomen om de verkeersveiligheid te verbeteren en staat beschreven dat Den Helder een fietsvriendelijke gemeente wil zijn en actief werkt aan het vergroten van de rol van de fiets in het kader van mobiliteit binnen de gemeente. Zo komt er een fietstunnel bij station Den Helder Zuid, wordt er ingezet op een doorfietsroute tussen Julianadorp en Den Helder, ligt de focus op zwakke of ontbrekende schakels in het fietsnetwerk en is het de visie dat fietsers voorrang gaan krijgen op rotondes binnen de bebouwde kom. Als het gaat om maximumsnelheid, is het de bedoeling dat op een aantal wegen de maximumsnelheid omlaag gaat. Hierbij wordt binnen de bebouwde kom zoveel mogelijk ingezet op het afwaarderen van wegen zonder gebiedsontsluitende functie van 50 km/u naar 30 km/u. Bij de inrichting van de openbare ruimte wordt ruimte gegeven aan langzaam verkeer. Daarnaast is de ontmenging van verkeersstromen op de N250 een van de speerpunten in de omgevingsvisie. De verwachting is dat de omgevingsvisie per saldo een positieve invloed heeft op de verkeersveiligheid.

1.3.4 Samenvatting resultaten en advies

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed voorontwerp omgevingsvisie
Bereikbaarheid	Redelijk	Redelijk	

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed voorontwerp omgevingsvisie
Duurzame mobiliteit	Redelijk	Redelijk	
Verkeersveiligheid	Slecht	Redelijk	

Advies verkeer en vervoer:

Zorg voor voldoende openbare laadpalen, om duurzame mobiliteit te stimuleren. Dit komt overeen met het advies bij luchtkwaliteit.

1.4 Geluid

1.4.1 Effectbeoordeling omgevingsvisie op verkeerslawaaai

Conform de omgevingsvisie wordt de komende jaren gekeken welke wegen binnen de bebouwde kom kunnen worden afgewaardeerd naar 30 km/u wegen, zonder negatieve gevolgen voor de bereikbaarheid en doorstroming. Deze maatregel wordt getroffen in verband met het verbeteren van de verkeersveiligheid, maar leidt ook tot vermindering van de geluidoverlast van deze wegen. De omgevingsvisie zet bovendien in op het treffen van isolerende maatregelen in woningen. Daarmee kan zowel het energieverbruik als de hinder die mensen ervaren van het verkeerslawaaai worden verminderd. Het effect van de omgevingsvisie is dus dat geluidoverlast door verkeer zal afnemen, door de afwaardering van wegen. Tegelijkertijd zal het resterende lawaai tot minder overlast leiden, door isolatie van woningen.

De omgevingsvisie streeft ernaar woningen en functies die overlast geven, zoals zwaardere bedrijvigheid en doorgaand verkeer, van elkaar te scheiden. Ook dit zal leiden tot een afname van geluidoverlast door verkeer.

De toename van het verkeer als gevolg van de woningbouw en economische ontwikkeling volgens de omgevingsvisie zal mogelijk tot gevolg hebben dat meer mensen overlast kunnen ervaren als gevolg van verkeerslawaaai. Maar net als in de autonome ontwikkeling zal tegelijk het verkeerslawaaai afnemen, doordat steeds meer nieuwe auto's (en overige vervoermiddelen) elektrisch zijn. Vanaf 2030 moeten in Nederland alle nieuwe auto's elektrische auto's zijn, en vanaf 2050 mogen er in Europa geen brandstofauto's meer de weg op. Elektrische auto's zijn stille auto's/ Bovendien wordt in de omgevingsvisie meer ingezet op duurzame mobiliteit, wat niet gepaard gaat met (meer) geluidoverlast.

Het effect van de omgevingsvisie op geluidoverlast door verkeer is gezien het bovenstaande naar verwachting positief.

1.4.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie op industrielawaai

Volgens de omgevingsvisie wordt zwaardere bedrijvigheid op bedrijventerreinen dichterbij de bestaande woonwijken (met uitzondering van de haven) meer geclusterd door deze te verplaatsen naar gezonde industrieterreinen waar nog geluidruimte over is, en die verder van woonbebouwing zijn gesitueerd. Het betreft de bedrijventerreinen Oostoever en Kooypunt. De mogelijke geluidhinder als gevolg van deze bedrijven neemt daardoor af. De ruimte die daardoor ontstaat op de overige bedrijventerreinen zal gebruikt worden voor het mogelijk maken van nieuwe ontwikkelingen van een minder zware milieucategorie. De geluidruimte die ontstaat door de verplaatsing van zwaardere bedrijven zal dus niet opnieuw ingevuld worden.

Binnen de haven wordt ruimte gecreëerd voor nieuwe ontwikkelingen door binnen de haven het ruimtegebruik van de bestaande activiteiten te optimaliseren en niet havengebonden activiteiten zoveel mogelijk te verplaatsen naar gebieden buiten de haven. Naast fysieke ruimte ontstaat hierdoor mogelijk ook geluidruimte. Echter, deze geluidruimte wordt benut om ruimte te bieden aan nieuwe ontwikkelingen, die de geluidruimte mogelijk (deels) opnieuw invullen. De geluidbelasting vanuit de haven op de omliggende woonwijken zal daarom gelijk blijven of - in het gunstige geval dat niet alle geluidruimte opnieuw ingenomen hoeft te worden - verbeteren.

Het effect van de omgevingsvisie op geluidoverlast door bedrijven wordt beoordeeld als neutraal.

1.4.3 Effectbeoordeling omgevingsvisie op stiltegebieden

Omdat de geluidbelasting in het stiltegebied niet mag toenemen, zullen – net als in de autonome ontwikkeling – nieuwe ontwikkelingen in de haven hieraan getoetst worden. Ervan uitgaande dat de maximale geluidbelasting van 40 dB nu benut wordt, is het effect van de omgevingsvisie neutraal.

1.4.4 Samenvatting resultaten en advies

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed voorontwerp omgevingsvisie
Verkeerslawaaï	Redelijk	Redelijk	
Industrielawaai	Redelijk	Redelijk	
Stiltegebieden	Goed	Goed	

Advies geluid:

Houd bij de herindeling van de haven voor meer kaderuimte en geluidruimte voor nieuwe ontwikkelingen rekening met het stiltegebied. Als bedrijven die geluidoverlast veroorzaken bij woonbebouwing langs de haven, verplaatst worden richting het stiltegebied, kan dit overschrijding van de geluidnorm in het stiltegebied tot gevolg hebben.

1.5 Luchtkwaliteit

1.5.1 Effectbeoordeling omgevingsvisie op luchtkwaliteit

De omgevingsvisie zet in op duurzame mobiliteit, namelijk het gebruik van de fiets, elektrisch (deel)vervoer en het openbaar vervoer (de trein). Dit gebeurt door infrastructuur aan te passen, (door)fietspaden aan te leggen en te zorgen voor een aantrekkelijke stationsomgeving rond Den Helder Zuid. Rond station Den Helder Zuid heerst nu een gevoel van sociale onveiligheid. Een aantrekkelijke stationsomgeving zal eraan bijdragen dat meer gebruik gemaakt zal worden van de trein. Duurzame mobiliteit leidt tot een verbetering van de luchtkwaliteit, omdat er minder fossiele brandstoffen verbrand zullen worden.

Nieuwe woningen worden volgens het Bouwbesluit gasloos gebouwd. In samenhang met het stimuleren van duurzame mobiliteit is het niet te verwachten dat de nieuwe woningen - en het mede als gevolg daarvan hogere inwonertal - zullen leiden tot een verslechtering van de luchtkwaliteit. In het verleden was het wel mogelijk dat woningbouw plaatselijk tot een verslechtering van de luchtkwaliteit leidde door toename van de verbranding van fossiele brandstoffen door autoverkeer en de verwarming van de huizen. Daarbij moet wel opgemerkt worden dat de omschakeling naar elektrisch vervoer langzaam gaat. In Nederland moeten alle nieuwe auto's vanaf 2030 emissieloos zijn. Pas in 2050 mogen in Europa geen brandstofvoertuigen meer de weg op.

Ook bij nieuwe (uitbreiding van) bedrijvigheid wordt gelet op de effecten voor omwonenden. Overlast door vrachtverkeer, dat verhoudingsgewijs een veel grotere uitstoot van verontreinigende stoffen heeft dan personenvervoer, wordt vermeden.

De in de omgevingsvisie voorziene omvorming van 50 km/u wegen naar 30 km/u wegen heeft plaatselijk een positief effect op de luchtkwaliteit, omdat dit leidt tot minder uitstoot van vervuilende stoffen door het verkeer dat nog op fossiele brandstoffen rijdt.

De verdere ontwikkeling van het maritiem cluster (van zowel de civiele haven als de marine haven) is een bestuurlijke ambitie van rijk, provincie en gemeente. Hiervoor is extra kadelengte en kadebreedte nodig. Ruimtelijk gezien kan de haven niet uitbreiden, vanwege de ligging tussen de stad Den Helder en de Waddenzee, een beschermd Natura 2000-gebied. De manier om extra kadelengte en -breedte voor de ontwikkeling binnen het maritieme cluster te vinden, is een herverdeling van functies. Door niet-havengebonden functies te verplaatsen naar buiten het maritiem cluster, ontstaat kaderuimte voor havengebonden functies. Om bovendien geluidsoverlast vanuit de haven in de aanliggende woonwijken te verminderen, worden zwaardere functies verplaatst, verder van de woonbebouwing af, zodanig dat de benodigde geluidruimte ontstaat. De haven wordt daarmee niet groter, maar efficiënter ingericht waardoor ruimte ontstaat voor nieuwe ontwikkelingen. Dit kan ertoe leiden dat de luchtkwaliteit bij de woonbebouwing rondom de haven verbetert.

Om bedrijven (buiten de haven) in de gemeente voldoende ruimte te geven om te ondernemen, wordt zwaardere bedrijvigheid, te bepalen aan de hand van de milieucategorie (hoge categorie 3,

en categorie 4), geconcentreerd op locaties verder van woongebieden, zoals op bedrijventerreinen Kooypunt en Oostoever. Op de bedrijventerreinen Ambachtsweg, De Dogger en Westoever wordt juist ingezet op lichte bedrijvigheid (tot lage categorie 3), gezien de nabijheid van woonfuncties. Die verplaatsing leidt mogelijk tot een verbetering van de luchtkwaliteit in gebieden met woonbebouwing.

De omgevingsvisie leidt gezien het bovenstaande naar verwachting plaatselijk (bij woonbebouwing) tot een verdere verbetering van de luchtkwaliteit. Daarom is de beoordeling van het effect van de omgevingsvisie op de luchtkwaliteit positief.

1.5.2 Samenvatting resultaten en advies

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed voorontwerp omgevingsvisie
Luchtkwaliteit	Goed	Goed	

Advies luchtkwaliteit:

Neem beleid op om voldoende openbare laadpalen te realiseren, om duurzame mobiliteit te stimuleren en daarmee plaatselijk verbetering van de luchtkwaliteit te realiseren.

Houd er rekening mee dat de advieswaarden voor luchtkwaliteit van de World Health Organisation strenger zijn dan de nu in Nederland geldende Europese normen. In de omgevingsvisie kunnen de advieswaarden opgenomen worden als streefwaarden.

1.6 Externe veiligheid

1.6.1 Effectbeoordeling omgevingsvisie op externe veiligheid

Groepsrisico

De inbreiding van Den Helder door woningbouw binnen de stad te realiseren, betekent dat het aantal inwoners binnen de bestaande veiligheidscontouren kan toenemen. Dit kan – ondanks dat als gevolg van de omgevingsvisie mogelijk ook risicobronnen verder van de woonbebouwing af komen te liggen - leiden tot een toename van het groepsrisico, omdat bij een ongeluk met gevaarlijke stoffen dan meer mensen betrokken zullen zijn. Daarom is de beoordeling van het effect van de omgevingsvisie op het groepsrisico negatief.

Plaatsgebonden risico

De verdere ontwikkeling van het maritiem cluster (van zowel de civiele haven als de marine haven) is een bestuurlijke ambitie van rijk, provincie en gemeente. Hiervoor is extra kadefengte en kadebreedte nodig. Ruimtelijk gezien kan de haven niet uitbreiden, vanwege de ligging tussen de stad Den Helder en de Waddenzee, een beschermd Natura 2000-gebied. De manier om extra

kadelengte en breedte voor de ontwikkeling binnen het maritieme cluster te vinden, is een herverdeling van functies. Door niet-havengebonden functies te verplaatsen naar buiten het maritiem cluster, ontstaat kaderuimte voor havengebonden functies. Om bovendien geluidoverlast vanuit de haven in de aanliggende woonwijken te verminderen, worden zwaardere functies verplaatst, verder van de woonbebouwing af, zodanig dat de benodigde geluidruimte ontstaat. De haven wordt daarmee niet groter, maar efficiënter ingericht waardoor ruimte ontstaat voor nieuwe ontwikkelingen. Hierdoor ontstaat mogelijk ook ruimte voor de vestiging van nieuwe risicobronnen, waardoor het plaatsgebonden risico kan toenemen.

Om bedrijven (buiten de haven) in de gemeente voldoende ruimte te geven om te ondernemen, wordt zwaardere bedrijvigheid, te bepalen aan de hand van de milieucategorie (hoge categorie 3, en categorie 4), geconcentreerd op locaties verder van woongebieden, zoals op bedrijventerreinen Kooypunt en Oostoever. Op de bedrijventerreinen Ambachtsweg, De Dogger en Westoever wordt juist ingezet op lichte bedrijvigheid (tot lage categorie 3), gezien de nabijheid van woonfuncties. Dit kan ertoe leiden dat risicobronnen verder van woonlocaties af komen te liggen, waardoor het plaatsgebonden risico kan afnemen.

Vanwege de mogelijkheid dat het plaatsgebonden risico toeneemt door de ontwikkeling van de haven enerzijds, en de mogelijkheid dat het plaatsgebonden risico afneemt als gevolg van de verplaatsing van bedrijven naar veiligere locaties anderzijds, is de beoordeling van het effect van de omgevingsvisie op het plaatsgebonden risico per saldo neutraal.

1.6.2 Samenvatting resultaten en advies

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed voorontwerp omgevingsvisie
Groepsrisico	Slecht	Slecht	
Plaatsgebonden Risico	Slecht	Slecht	

Advies:

Neem het zoveel mogelijk beperken van risico's die samenhangen met externe veiligheid mee als doel bij de herindeling van het havengebied en de bedrijventerreinen, en let daarbij ook op het belang van de natuur in de omgeving, waaronder Natura 2000-gebied de Waddenzee.

1.7 Landschap en cultuurhistorie

1.7.1 Effectbeoordeling omgevingsvisie op landschappelijke waarden

In de omgevingsvisie geeft de gemeente aan dat zij graag wil dat bewoners en bezoekers de unieke ligging aan drie kusten ervaren. De gemeente wil deze ligging graag omarmen en zoveel

mogelijk versterken. Er wordt daarom gezocht naar mogelijkheden om Den Helder en Julianadorp beter met de kust te verbinden, bijvoorbeeld door te investeren in nieuwe verbindingen, het verbreden van de kust- en duinlandschappen en de inzet op het mogelijk maken van multifunctioneel gebruik van de Helderse Zeewering, als toekomstbestendige klimaatdijk én nieuwe, unieke woonomgeving. De bedoeling is om Den Helder met deze woningbouw weer landschappelijk te verbinden met de zee en daarmee in feite het (stads)landschap van voor de tweede wereldoorlog te herstellen. Tegelijkertijd zal de verbreding van deze dijk aan de noordkant van Den Helder (langs het Marsdiep), met daarop woningbouw, mogelijk een negatief effect op landschappelijke waarden hebben: een brede dijk met woningen erop verliest het karakter van een dijk en ziet er niet of minder uit als een dijk (aanzicht). Ook de plaatsing van de Seasaw (kunstwerk) op de dijk heeft impact op het landschap, omdat het een in het oog springend kunstwerk is, dat van grote afstand te zien zal zijn vanuit de stad en vanaf het water. Dit kan zowel als positief of als negatief worden ervaren.

De gemeente wil ook dat De Stelling Den Helder verder wordt ontwikkeld tot een uitnodigend linielandschap dat de wijken Stad binnen de Linie, Nieuw Den Helder en De Schooten met haar bijzondere kwaliteit aan elkaar verbindt. Op veel plaatsen is dat ook mogelijk. Een van de ontwikkelstrategieën die hieraan bijdraagt is het realiseren van nieuwe functies en woningen aan de rand van De Stelling. Bedoeling daarmee is om een aantrekkelijke voorkant aan De Stelling te realiseren en bij te dragen aan het groen en de verbindingen in het gebied.

In de omgevingsvisie wordt ingezet op het versterken van verbindingen tussen de verschillende wijken door de groene, open ruimtes in de stad, zodat er levendige en sociaal veilige verbindingen tussen de wijken liggen en het groen aantrekkelijker wordt om te gebruiken. Voor alle buurten en wijken wordt ingezet op goede verbindingen naar de stadsrand, om op een eenvoudige manier het landschap en open buitengebied beleefbaar te laten zijn. De huidige hoofdgroenstructuur moet verder worden versterkt door optimalisatie van ecologische, cultuurhistorische en esthetische waarden.

Woningbouw kan ook invloed hebben op het landschap. Nieuwe woningbouwontwikkelingen worden in principe binnen het stedelijk gebied gerealiseerd, zodat deze ook bijdragen aan de huidige voorzieningen. Slechts wanneer binnenstedelijk geen ontwikkelruimte beschikbaar meer is kan worden gekozen voor ontwikkeling aan de rand van de kernen. Dit is het geval ten oosten van Julianadorp: daar is een zoekgebied voor woningbouwontwikkeling in buitenstedelijk gebied, wat nadelige gevolgen voor de openheid van het (polder)landschap kan hebben.

Het is de visie van Den Helder om de landschappelijke waarden te versterken, samenhang te creëren en de landschappelijke waarden beter beleefbaar te maken. Tegelijkertijd vormen de beoogde ontwikkelingen voor woningbouw buiten Julianadorp mogelijk een bedreiging voor de openheid van het landschap. Het effect van de omgevingsvisie op de kwaliteit van het landschappelijke waarden wordt daarom per saldo als neutraal beoordeeld.

1.7.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie op cultuurhistorische waarden

In de omgevingsvisie geeft de gemeente aan dat de aanwezige landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten van de gemeente Den Helder uitstekende aanknopingspunten bieden voor het onderscheidend vermogen van de gemeente en voor een goede kwaliteit bij ontwikkelingen. Dit wordt echter niet voor alle cultuurhistorische waarden (zie paragraaf 5.9.3) concreet gemaakt. Veel blijft onbenoemd in de omgevingsvisie.

De Huisduinerpolder heeft een hoge cultuurhistorische waarde als ruim, open schootsveld van Fort Erfprins. Deze open landschappen moeten volgens de visie in stand worden gehouden. Over bescherming, zichtbaarheid of beleefbaarheid van de Huisduinerpolder gaat het verder niet.

Wat betreft De Stelling Den Helder, inclusief Willemsoord, wordt geschreven dat in het verleden de waarde ervan niet altijd voldoende erkend is. De omgevingsvisie beschrijft dat het karakter van het militair cultuurhistorisch erfgoed en het aanwezige groen wordt behouden, zichtbaar gemaakt en waar mogelijk verder versterkt. De beleefbaarheid moet vergroot worden door middel van een aaneengesloten wandel-, fiets- en vaarroute, het 'Rondje Stelling'.

Bij uitgangspunt 6 wordt het karakter van Den Helder als (historische) havenstad genoemd als kans voor maritieme stadsontwikkeling, maar dit wordt niet concreet gemaakt. Als dat wel zou gebeuren, heeft dat wellicht ook weer een positief effect op het thema cultuurhistorie.

De focus lijkt in de omgevingsvisie met name te liggen op behoud en versterking van de Huisduinerpolder (in beperkte mate) en De Stelling Den Helder. Vanwege deze beperkte insteek wordt het effect van de omgevingsvisie op de kwaliteit van cultuurhistorisch waarden per saldo als neutraal beoordeeld.

1.7.3 Effectbeoordeling omgevingsvisie op archeologische waarden

De omgevingsvisie besteedt geen specifieke aandacht aan archeologische waarden. Wel worden plannen en zoekgebieden voor woningbouw en bedrijvigheid aangegeven in gebieden met een (hoge) archeologische waarde. Gezien het feit dat daar in dat geval ingrijpende bodemingrepen voor nodig zijn, wordt het effect van de omgevingsvisie beoordeeld als negatief.

1.7.4 Effectbeoordeling omgevingsvisie op aardkundige waarden

De omgevingsvisie besteedt geen specifieke aandacht aan aardkundige waarden. Wel wordt uitgegaan van behoud en versterking/uitbreiding van de duinen en het duinlandschap. Op de visiekaart wordt aangegeven dat woningbouw kan plaatsvinden bij Huisduinen. Dit kan potentieel een bedreiging vormen voor de aardkundige betekenis van de duinen. De specifieke locatie betreft echter een voormalige RWS-locatie. Voor de aanleg van die RWS-locatie is een deel van het duin reeds afgegraven. Deze verstoring van de aardkundige structuur kan niet worden hersteld, maar in de planvorming voor woningbouw wordt deze 'kuil' weer deels opgevuld en is landschapsherstel een belangrijk onderdeel.

Per saldo wordt het effect van de omgevingsvisie op de aantasting van aardkundige waarden als neutraal beoordeeld.

1.7.5 Samenvatting resultaten en advies

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed voorontwerp omgevingsvisie
Landschappelijke waarden	Redelijk	Redelijk	
Cultuurhistorische waarden	Goed	Goed	
Archeologische waarden	Redelijk	Slecht	
Aardkundige waarden	Redelijk	Redelijk	

Advies cultuurhistorische waarden:

Om cultuurhistorische waarden beter te beschermen kunnen cultuurhistorische kerngebieden met bijbehorende regels aangewezen worden.

Maak concreet hoe het karakter van Den Helder als (historische) havenstad kansen kan bieden voor maritieme stadsontwikkeling, om beter aan te sluiten bij cultuurhistorische waarden en die te vergroten.

1.8 Klimaatadaptatie

1.8.1 Effectbeoordeling omgevingsvisie op wateroverlast

In het kader van klimaatadaptatie wordt 'parkgroen', 'buurgroen' en oppervlaktewater toegevoegd aan de wijken. De leefomgeving wordt daardoor meer bestendig tegen periodes van wateroverlast en extreme hitte, en de maatregelen zijn positief voor de biodiversiteit.

Dit betekent tegelijk dat het verhard oppervlak als gevolg van de omgevingsvisie zal afnemen. Dit is een positief effect. Bij ontwikkelingen waarvoor een toename van verhard oppervlak onvermijdelijk is (bijvoorbeeld bij woningbouw), zal op grond van de voorschriften van het waterschap deels compensatie voor het verlies aan waterberging gerealiseerd moeten worden. Dat neemt niet weg dat door toename van verharding de druk op groen en blauwe structuren toeneemt. Anderzijds kunnen herontwikkelingen binnen de stad ook juist kansen bieden voor klimaatadaptatiemaatregelen, zoals extra waterbergingslocaties.

In de omgevingsvisie staat ook benoemd dat er gestreefd wordt naar de aanwezigheid van voldoende oppervlaktewater in de gebouwde omgeving, juist met als doel om wateroverlast te voorkomen. Er is in de omgevingsvisie aandacht voor het ruimte geven aan de afvoer van

extremere buien (zowel in stedelijk als in landelijk gebied), maar behalve het voornoemde vergroten van oppervlaktewater wordt dit niet nader ingevuld.

Mogelijk bieden ook de ontwikkelingen gericht op toerisme en recreatie kansen om klimaatadaptatie mee te koppelen. Zo is het de bedoeling om oppervlaktewater toe te voegen ten behoeve van een nieuwe kanoroute.

Gezien het bovenstaande wordt het effect van de omgevingsvisie als positief beoordeeld: de insteek van de omgevingsvisie is dat er meer ruimte voor water komt, en daarmee minder wateroverlast.

1.8.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie op droogte

De manier waarop in de visie expliciet aandacht wordt gegeven aan droogtestress is dat aangegeven is dat de hoeveelheid oppervlaktewater vergroot gaat worden.

Dit is onder meer de bedoeling door middel van uitbreiding van de duinzoom, met daarin ruimte voor groen en water. Meer oppervlaktewater draagt namelijk bij aan het voorkomen van droogte.

Daarnaast streeft de gemeente naar een aantrekkelijke omgeving voor toerisme en recreatie. Recreatieplekken (zoals tussen Julianadorp en de kust) zijn vaak groenblauwe zones binnen of buiten de kernen en de stad. Deze groenblauwe zones bieden kansen om de sponswerking van de gemeente te versterken en extra bergend vermogen te creëren.

Verstedelijking op het gebied van wonen en bedrijven resulteert daarentegen in een toename van het percentage verharding. Hierdoor nemen de infiltratiemogelijkheden af en kan regenwater moeilijker worden opgeslagen en worden afgevoerd. Anderzijds bieden deze transformaties ook juist kansen om meer ruimte te creëren voor het bergen van water en het droogtebestendig inrichten van de openbare ruimte, bijvoorbeeld door meer groen. Dat staat ook benoemd in de visie: in elke wijk is parkgroen aanwezig en in de buurten wordt gestreefd naar buurtgroen. Bij ontwikkelingen waarvoor toename van verhard oppervlak onvermijdelijk is (bijvoorbeeld bij woningbouw), zal op grond van de voorschriften van het waterschap deels compensatie voor het verlies aan waterberging gerealiseerd moeten worden.

Met name de duinen zijn gevoelig voor droogtestress en zijn natuurbrandgevoelig. Een klein deeltje van de Huisduinerpolder, De Nollen, Mariëndal, het noordoostelijke deel van de Donkere Duinen, een deel van de Helderse Duinen en een klein gedeelte in het noordwesten van de Huisduinerpolder zijn grondwaterafhankelijke natuur en zijn (zeer) gevoelig voor droogte. Voor deze specifieke gebieden is geen beleid om droogtestress te voorkomen opgenomen in de visie.

Het is daarbij wel belangrijk om te vermelden dat het lastig is om maatregelen te nemen om droogtestress in de duinen te voorkomen: juist in duingebied zakt water snel weg en is het dus lastig water vast te houden om droogte te voorkomen.

Gezien bovenstaande beschrijving wordt het effect van de omgevingsvisie als beperkt beoordeeld: er is oog voor het voorkomen van droogte, maar dat zal niet op alle risicogebieden (voldoende) effect hebben om droogte ook daadwerkelijk te voorkomen.

1.8.3 Effectbeoordeling omgevingsvisie op hittestress

Hittestress is met name aan de orde in stedelijk gebied, zoals hierboven beschreven bij de huidige situatie. In de omgevingsvisie staat benoemd dat een van de doelen is om de leefomgeving te vergroenen om zo meer bestendig te zijn tegen periodes van extreme hitte. Daartoe moet in iedere wijk parkgroen aanwezig zijn en in iedere buurt buurtgroen. Huidig parkgroen wordt in stand gehouden en waar mogelijk kwalitatief verbeterd. Behoud en uitbreiding van het bomenbestand en verbetering van de kwaliteit van de bestaande en toekomstige bomen zijn uitgangspunt.

Tegelijkertijd zorgt een toename van verhard oppervlak (fietspaden, woningbouwontwikkeling in landelijk gebied zoals die ten oosten van Julianadorp) voor een grotere kans op hittestress. Daarbij is het voor nieuwe ontwikkelingen zoals die bij Julianadorp wel de bedoeling om bij de inrichting rekening te houden met hittestress door bijvoorbeeld voldoende groen mee te nemen bij het ontwerp.

Er wordt nieuwe natuur toegevoegd. Waar de duinen worden verbreed komt ook meer ruimte voor verblijfsrecreatie. Natuurgebieden en recreatieplekken zijn vaak groene en blauwe zones die kunnen dienen als koelteplek tijdens warme periodes. Inzet op recreatie en een goede bereikbaarheid vergroot de toegankelijkheid van deze plekken voor inwoners.

Gezien bovenstaande beschrijving wordt het effect van de omgevingsvisie beoordeeld als positief.

1.8.1 Effectbeoordeling omgevingsvisie op overstroming

De omgevingsvisie benoemt een aantal punten waarop wordt gestreefd naar betere bescherming tegen overstromingen en naar versterking van het landschap en waterveiligheid (waterveiligheidslandschappen). Zo is het de bedoeling dat duinen en de dijken versterkt en verbreed gaan worden: de duinenrij wordt verbreed en de Helderse Zeewering moet een toekomstbestendige klimaatdijk worden. Dit laatste creëert tegelijkertijd een risico, want het plan is om deze dijk ook als woonomgeving in te richten met huizen (gevoelige functies) op diezelfde dijk.

Bereikbaarheid naar en binnen de gemeente is erg belangrijk. Dit vergroten van de bereikbaarheid binnen de gemeente draagt bij aan een sneller en efficiënter evacuatieproces in geval van een overstroming. Daarentegen zet de gemeente Den Helder in op inrichten van het gebied direct achter de duinen als (verblijfs)recreatiegebied. Het toevoegen van gevoelige functies (recreatiewoningen) aan dit gebied zal de kwetsbaarheid en de gevolgen van een overstroming vergroten.

Het effect van de omgevingsvisie wordt als neutraal beoordeeld.

1.8.2 Samenvatting resultaten en advies

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed voorontwerp omgevingsvisie
Wateroverlast	Redelijk	Slecht	
Droogte	Redelijk	Slecht	
Hittestress	Redelijk	Slecht	
Overstroming	Goed	Redelijk	

Advies

Om wateroverlast te voorkomen, zouden de kansrijke waterbergingslocaties aangewezen kunnen worden op de kaarten die horen bij de omgevingsvisie.

Het zou ook goed zijn om te benoemen op welke manier de gemeente voor ogen heeft om droogtestress te voorkomen en natuurbrandgevoeligheid tegen te gaan in gebieden die daar gevoelig voor zijn.

1.9 Energietransitie

1.9.1 Effectbeoordeling omgevingsvisie op particulier opgewekte duurzame energie

In de omgevingsvisie is aangegeven dat de gemeente acties van inwoners en ondernemers om te verduurzamen stimuleert, en dat de gemeente faciliteert waar mogelijk. Hierbij kijkt de gemeente zowel naar mogelijkheden voor het duurzaam opwekken van energie als naar mogelijkheden voor het besparen van energie door verduurzaming van woningen.

Voor het opwekken van duurzame energie wordt kleinschalige opwek van energie door particulieren via zonnepanelen gestimuleerd, door initiatieven van inwoners en ondernemers te ondersteunen. Ook worden de mogelijkheden voor micro-windmolens op agrarische erven onderzocht. Met dit beleid bereikt de gemeente dat het aandeel van opgewekte duurzame energie door particulieren en bedrijven zo hoog mogelijk wordt, wat bijdraagt aan het doel om in 2040 als gemeente energieneutraal te zijn.

Het beleid in de omgevingsvisie is niet concreet uitgewerkt in maatregelen, maar initiatieven van inwoners en ondernemers worden ondersteund. Daarom is het effect van de omgevingsvisie op het aandeel van particulier opgewekte duurzame energie positief.

1.9.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie op energiebesparing

In de omgevingsvisie is aangegeven dat de gemeente acties van inwoners en ondernemers om te verduurzamen stimuleert en dat de gemeente faciliteert waar mogelijk. Hierbij kijkt de gemeente zowel naar mogelijkheden voor het duurzaam opwekken van energie als het besparen van energie.

Voor *energiebesparing* wordt het toepassen van isolatie vermeld. Als overheid geeft de gemeentelijke organisatie zelf het goede voorbeeld. Een van de manieren waarop dit gedaan wordt is door het gemeentelijke vastgoed te verduurzamen tot minimaal energielabel C en het gemeentelijk energieverbruik ieder jaar met 2% terug te dringen.

Het beleid in de omgevingsvisie is niet concreet uitgewerkt in maatregelen, maar initiatieven van inwoners en ondernemers worden ondersteund. Daarom is het effect van de omgevingsvisie op *energiebesparing* positief.

1.9.3 Samenvatting resultaten en advies

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed voorontwerp omgevingsvisie
Opgewekte duurzame energie	redelijk	goed	
Energiebesparing	redelijk	goed	

Advies

Maak in de omgevingsvisie duidelijk wat (op welke manier) onderdeel uitmaakt van de omgevingsvisie ten aanzien van de ambitie om in 2040 energieneutraal te zijn, en de RES.

1.10 Wonen en vestigingsklimaat

1.10.1 Effectbeoordeling omgevingsvisie op woonklimaat

Het allereerste uitgangspunt in de omgevingsvisie is dat Den Helder zich wil ontwikkelen tot een gemeente met een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bewoners, ondernemers en bezoekers. Ook is het de visie om weer stabilisatie en groei mogelijk te maken, door bijvoorbeeld woningbouw, investeringen in de voorzieningen (bijvoorbeeld op het gebied van onderwijs, zorg, sport, welzijn, cultuur, detailhandel en horeca) en de kwaliteit van de stad en de openbare ruimte. De aanwezige landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten worden als aanknopingspunten gebruikt bij nieuwe ontwikkelingen en ook de ligging aan de kust wordt beter zichtbaar en beleefbaar gemaakt. Natuur wordt uitgebreid en de verbinding met de kust wordt verbeterd.

Er worden de komende jaren 1500 woningen gebouwd in de gemeente Den Helder. Het is de bedoeling dat een aantal daarvan op een unieke locatie gebouwd gaat worden: op de dijk aan het Marsdiep. Den Helder wil zorgdragen voor passend woningaanbod. Daarbij gaat het niet alleen om voldoende woningen, maar ook om woningen voor verschillende doelgroepen, zoals levensloopbestendige woningen voor ouderen. In verband met de vergrijzing wordt ook overwogen: het aanpassen van de openbare ruimte en het clusteren van vormen van wonen en zorg rondom voorzieningenclusters.

Bij nieuwe ontwikkelingen is er aandacht voor voldoende groen en voor iedereen toegankelijke ontmoetingsplekken. Winkelgebieden gaan versterkt worden: kleiner, maar kwalitatief beter (bijvoorbeeld in uitstraling).

Bovenstaande plannen en ontwikkelingen dragen bij aan een aantrekkelijke omgeving om te wonen, aan een goed woonklimaat. Daarom wordt de invloed van de omgevingsvisie op het woonklimaat als positief beoordeeld.

1.10.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie op sociale veiligheid

Uitgangspunt twee benoemt dat Den Helder wil dat een gezonde en veilige leefomgeving voor iedereen altijd de basis is. In visie en beleid wordt dit verder uitgewerkt en benoemd. Erkend wordt ook dat sociale veiligheid lastiger te waarborgen is: toezicht en handhaving door gemeente en politie kunnen niet altijd overal aanwezig zijn. Daarom wordt de beschikbare capaciteit ingezet op plaatsen, tijden en activiteiten waarvan bekend is dat de veiligheidsrisico's groter zijn.

Het groene karakter en het eigen karakter van de wijken zijn kwaliteiten van Den Helder, maar zorgen ook voor uitdagingen zoals hierboven al is beschreven in paragraaf 5.11.3. Groen en open ruimte kunnen als barrière en als onveilig worden ervaren. In de visie wordt ingezet op het versterken van verbindingen tussen de verschillende wijken, zoals door het verbeteren/aanvullen van zwakke of ontbrekende schakels in het fietsnetwerk, het aanleggen van een fietstunnel onder Station Zuid door (en zo te zorgen voor een betere verbinding tussen Nieuw Den Helder en de Schooten) en door park Quelderduijn een duidelijker profiel te geven. Het is de bedoeling om de verschillende wijken (Stad binnen de Linie, Nieuw Den Helder en De Schooten) meer aan elkaar te koppelen, bijvoorbeeld door het realiseren van nieuwe functies en woningen aan de rand van De Stelling. Dit zou er -mede gezien de gekozen zoekgebieden voor woningbouw- voor kunnen zorgen dat enkele van de gebieden tussen de wijken die nu als onveilig worden ervaren, meer bebouwing krijgen en daarmee minder open en afgelegen zijn. Dit kan weer bijdragen aan een afname van het onveiligheidsgevoel.

Gezien het feit dat Den Helder wil gaan werken aan het verbeteren van de verbinding tussen de wijken, bijvoorbeeld door middel van woningbouw langs verbindingswegen tussen verschillende wijken en door gebruik van langzaam vervoer aantrekkelijker en veiliger te maken, wordt de invloed van de omgevingsvisie als positief beoordeeld. Meer samenhang en verbeterde ervaren veiligheid (voor onder meer fietsers) zal de beleving van onveiligheid doen afnemen en dat is een positief effect.

1.10.3 Effectbeoordeling omgevingsvisie op vestigingsklimaat voor ondernemers

Den Helder wil een gemeente zijn met een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor ondernemers, waarbij de haven de economische rode draad is.

Den Helder geeft ruimte aan ondernemers om te starten, te groeien en te ontwikkelen op een duurzame en maatschappelijk verantwoorde manier. Lokale bedrijvigheid wordt gefaciliteerd met voldoende en zo optimaal mogelijk benutte bedrijventerreinen en een aantal grote werkgevers wordt gefaciliteerd in ontwikkelingen en investeringen. Het is de bedoeling dat bedrijven voldoende ruimte krijgen en houden om te ondernemen en dat er ook voldoende ruimte overblijft voor lokale ondernemers met uitbreidingswensen. De haven van Den Helder biedt daarin ruimte voor (zee)havengebonden activiteiten.

Wat veel aandacht krijgt in de omgevingsvisie is het versterken van winkelgebieden, waarbij bijvoorbeeld overvloedige vierkante meters detailhandel uit de markt worden genomen en er ingezet wordt op kwaliteit om zo deze gebieden toekomstbestendig te maken. Ondernemers krijgen heldere kaders voor wat wel en wat niet kan, omdat het de visie is om gemengde centrumgebieden te creëren (een combinatie van winkels, horeca, beleving, leisure en wonen). De bedoeling is om het hiermee ook aantrekkelijk te maken voor mensen om zich in Den Helder te vestigen of de gemeente te bezoeken. En meer bewoners en bezoekers maakt het ook weer aantrekkelijker voor ondernemers om zich te vestigen. Het is dus een wisselwerking van factoren die elkaar beïnvloeden en elkaar kunnen versterken.

Een ander punt dat aandacht krijgt in de omgevingsvisie is het koppelen van het aanbod van onderwijs aan de arbeidsmarkt. Het is de bedoeling dat het cluster van voortgezet onderwijs bijdraagt aan Den Helder als kenniscentrum en dat er samenhang wordt gezocht met ander onderwijsaanbod, zoals Tetrix met een breed aanbod techniekopleidingen (MBO). Den Helder wil er verder voor zorgen dat kennis en innovatie geclusterd worden en gekoppeld aan de arbeidsmarkt. En dat kwalitatief hoogwaardige instellingen op het gebied van kennis en innovatie in de gemeente gevestigd zijn. Het is namelijk een uitdaging om het juiste personeel voor de beschikbare arbeidsplekken te vinden en met de koppeling aan onderwijs probeert de gemeente hieraan bij te dragen.

Bereikbaarheid is bij dit alles van groot belang en heeft ook de aandacht in de omgevingsvisie. Voor onderwijs wordt dit specifiek benoemd en ook voor grote werklocaties (zoals Kooypunt) staat beschreven dat deze zoveel mogelijk ontsloten moeten worden met openbaar vervoer.

Omdat niet heel duidelijk wordt hoe Den Helder het aantrekkelijk wil maken voor nieuwe ondernemers om zich in de gemeente te vestigen en het met name om een optimalisatie- en kwaliteitsslag lijkt te gaan, wordt de invloed van de omgevingsvisie als beperkt beoordeeld. Den Helder wil graag dat kwalitatief hoogwaardige instellingen op het gebied van kennis en innovatie zich er vestigen, maar maakt niet duidelijk hoe dat voorzien wordt via het beleid. Daarom is de beoordeling van het effect van de omgevingsvisie op aantrekkelijkheid voor nieuwe ondernemers neutraal.

1.10.4 Samenvatting resultaten en advies

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed voorontwerp omgevingsvisie
Woonklimaat	Redelijk	Redelijk	
Sociale veiligheid	Slecht	Slecht	
Vestigingsklimaat voor ondernemers	Redelijk	Redelijk	

Advies vestigingsklimaat:

Maak duidelijker hoe een ondernemersklimaat wordt gecreëerd voor (nieuwe) ondernemers dat zij zich in de gemeente willen vestigen. Waardoor gaan (nieuwe) ondernemers en instellingen het interessant vinden om zich in Den Helder te vestigen?

1.11 Circulaire economie

p.m.

1.12 Gezonde leefomgeving

1.12.1 Effectbeoordeling omgevingsvisie op gezondheidsbevordering

In de omgevingsvisie heeft de gemeente als een van de centrale uitgangspunten 'Een gezonde en veilige leefomgeving voor iedereen is altijd de basis'. Een ander uitgangspunt luidt 'Onze leefomgeving wordt toekomstbestendig ingericht en gebruikt en draagt bij aan een sterke samenleving'. Het is het streven van de gemeente om de publieke gezondheid te behouden en te versterken. Daarbij zal worden gekeken naar waar binnen de landelijke normen gezondheidsschade optreedt en of er slimme mogelijkheden zijn om daar maatregelen tegen te nemen. Bij nieuwe ontwikkelingen wordt expliciet rekening gehouden met gezondheidseffecten (e.g. voldoende groen, toegankelijke ontmoetingsplekken in de buurt).

Volgens de visie gaat de gemeente op meerdere manieren proberen bij te dragen aan gezond gedrag, namelijk door te focussen op toegang tot gezond eten en drinken (e.g. watertappunten in de gemeente, rondom scholen geen fastfoodrestaurants of snackwagens), stimuleren van sport en beweging (e.g. fietsen en wandelen veilig mogelijk maken, uitbreiding van fiets- en kanoroutes, voldoende sportfaciliteiten en speeltuinen) en rookvrije omgevingen (op en rond scholen, schoolterreinen, speeltuinen en kinderboerderijen).

Ook wordt ingezet op het versterken van verbindingen tussen de verschillende wijken door groene, open ruimtes in de stad, onder meer zodat het groen aantrekkelijker wordt om te gebruiken. De verbinding met het landschap en open buitengebied moet ook verbeterd worden,

zodat het landschap en open buitengebied beleefbaar zijn (en mensen er kunnen bewegen en recreëren).

Het effect van de omgevingsvisie op de mate waarin de omgeving uitnodigt tot gezond leven wordt vanwege bovenstaande punten als positief beoordeeld.

1.12.2 Effectbeoordeling omgevingsvisie op recreatie

In de omgevingsvisie zet de gemeente onder meer in op aantrekkelijkheid voor bewoners en bezoekers. Het is de bedoeling dat de bestaande omgeving en kwaliteit van de gemeente versterkt wordt en ingezet ten behoeve van het onderscheidend vermogen van Den Helder. Bewoners en bezoekers moeten de unieke ligging aan drie kusten kunnen ervaren. Ook de Stelling krijgt een meer onderscheidende functie als 'voorkant' van de stad.

Concrete acties die daarbij horen zijn bijvoorbeeld het duidelijk profileren van twee wegen: de weg tussen Den Helder en Julianadorp (met betere zichtbaarheid van het Nollengebied) en de kustweg (voor beleving van de kust). Ook de verbreding van de duinen bij Julianadorp, de uitbreiding van het wandel-, fiets- en kanonetwerk, een betere verbinding tussen Julianadorp en de kust en toevoeging van andere verbindingen voor langzaam verkeer (ook met de kust) moeten bijdragen aan de aantrekkelijkheid van de gemeente en de beleefbaarheid van de Stelling, de natuur en het bijzondere kustlandschap in en rond Den Helder.

In de visie staat beschreven dat de recreatiedruk op de natuurgebieden verder wordt verminderd door alternatieve recreatiemogelijkheden elders in de gemeente te bieden en in te zetten op verbreding van de binnenduintrand om te dienen als buffer voor kwetsbare natuurgebieden. Over wat voor alternatieve recreatiemogelijkheden het precies gaat en waar die moeten gaan komen, wordt niet duidelijk.

Stadshart en Willemsoord moeten een aantrekkelijk centrumgebied gaan vormen, waarbij gestreefd wordt naar sterke voorzieningen (cultuur, detailhandel en horeca) en waarbij op Willemsoord meer gebruik kan worden gemaakt van de historische omgeving, de aanwezige recreatiejachthaven en de nabijheid van Noord- en Waddenzee. Hoe met name dit laatste er concreet uit gaan zien komt niet duidelijk in de visie naar voren.

De ontmenging van de verschillende verkeersstromen op de N250 moet ook bijdragen aan de bereikbaarheid van en doorstroming richting diverse (recreatieve) voorzieningen.

Als gekeken wordt naar de recreatiemogelijkheden (aanwezigheid en bereikbaarheid) binnen de gemeente, dan heeft de omgevingsvisie daar op basis van bovenstaande punten een positieve invloed op.

1.12.3 Samenvatting resultaten en advies

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed voorontwerp omgevingsvisie
Gezondheidsbevordering	Redelijk	Redelijk	
Recreatie	Goed	Goed	

Advies recreatiemogelijkheden:

Maak concreet om welke alternatieve recreatiemogelijkheden het gaat (om druk op natuurgebieden te verminderen).

Maak concreet op welke manier op Willemsoord gebruik gemaakt kan worden van de historische omgeving, de aanwezige recreatiejachthaven en de nabijheid van de Noordzee en de Waddenzee.

1.13 Overzicht effecten voorontwerp omgevingsvisie

Indicator (per thema)	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed voorontwerp omgevingsvisie
Bodem en water			
Bodemkwaliteit	Redelijk	Redelijk	
Ondergronds ruimtegebruik	Redelijk	Slecht	
Waterkwaliteit	Slecht	Slecht	
Verziltig	Slecht	Slecht	
Natuur			
Natura 2000-gebieden	Slecht	Redelijk	
Natuurnetwerk Nederland (NNN) - areaal	Goed	Goed	
Natuurnetwerk Nederland (NNN) - kwaliteit	Redelijk	Redelijk	
Biodiversiteit	Slecht	Redelijk	
Hemelhelderheid	Slecht	Slecht	
Verkeer en vervoer			
Bereikbaarheid	Redelijk	Redelijk	
Duurzame mobiliteit	Redelijk	Redelijk	
Verkeersveiligheid	Slecht	Redelijk	
Geluid			
Verkeerslawaa	Redelijk	Redelijk	
Industrielawaai	Redelijk	Redelijk	
Stiltegebieden	Goed	Goed	
Luchtkwaliteit			
Luchtkwaliteit	Goed	Goed	
Externe veiligheid			
Externe Veiligheid - groepsrisico	Slecht	Slecht	

Indicator (per thema)	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed voorontwerp omgevingsvisie
Externe Veiligheid – plaatsgebonden risico	Slecht	Slecht	
Landschap en cultuurhistorie			
Landschappelijke waarden	Redelijk	Redelijk	
Cultuurhistorische waarden	Goed	Goed	
Archeologische waarden	Redelijk	Slecht	
Aardkundige waarden	Redelijk	Redelijk	
Klimaatadaptatie			
Wateroverlast	Redelijk	Slecht	
Droogte	Redelijk	Slecht	
Hittestress	Redelijk	Slecht	
Overstromingsrisico	Goed	Redelijk	
Energietransitie			
Particulier opgewekte duurzame energie	Redelijk	Goed	
Energiebesparing	Redelijk	Goed	
Wonen en vestigingsklimaat			
Woonklimaat	Redelijk	Redelijk	
Sociale veiligheid	Slecht	Slecht	
Vestigingsklimaat voor ondernemers	Redelijk	Redelijk	
Circulaire economie			
p.m.	p.m.	p.m.	
Gezonde leefomgeving			
Gezondheidsbevordering	Redelijk	Redelijk	
Recreatie	Goed	Goed	

Bijlage 6 Doelbereik voorontwerp omgevingsvisie

1.1 Beoordelingsmethodiek

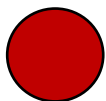
Het doelbereik is de mate waarin de doelen van de omgevingsvisie met het geformuleerde beleid worden gehaald.

Op deze manier wordt duidelijk of er op onderdelen beleid mist om het centrale uitgangspunt (volledig) in te kunnen vullen, en of het beleid daadwerkelijk bijdraagt aan de centrale uitgangspunten. Waar relevant worden aanbevelingen gedaan voor het aanscherpen van de beleidsonderdelen.

Om het doelbereik van de omgevingsvisie te bepalen is als uitgangspunt genomen dat het geformuleerde beleid daadwerkelijk wordt uitgevoerd. Daarbij moet benadrukt worden dat de gemeente voor het realiseren van een groot deel van de doelen afhankelijk is van derden, en/of (mede)financiering door derden. De invloed van de gemeente is niet op alle doelen even sterk. Samenwerking met andere overheden (zoals de het ministerie van defensie, Rijkswaterstaat, de provincie en het waterschap en terreinbeheerders), private partijen (zoals woningcorporaties of particuliere woningeigenaren), bedrijven en inwoners is essentieel. Daarnaast moet rekening gehouden met economische en maatschappelijke ontwikkelingen, die de uitvoering kunnen bemoeilijken. Momenteel is er bijvoorbeeld een landelijk tekort aan bouwvakkers om de woningbouwopgave te realiseren, er is een tekort aan technici om alle wijken en gebouwen op tijd van het gas af te krijgen. Daarnaast geldt dat naarmate de ambitie verder in de toekomst ligt er verschillende factoren zijn die nu nog lastig in te schatten zijn. Denk bijvoorbeeld aan de gevolgen van klimaatverandering en de onbekendheid met of en zo ja welke nieuwe technieken er ontwikkeld worden om daarop in te spelen. Deze onzekerheden zijn zo goed mogelijk ingeschat op basis van expert judgement.

Om het doelbereik te kunnen bepalen, zijn voor ieder centraal uitgangspunt de bijbehorende doelen in tabel 7.1 opgenomen. Per doel is het daarbij behorende beleid uit de omgevingsvisie gefilterd en toegevoegd aan de tabel. Per doel kan het om een of meerdere beleidsregels gaan. Ook kunnen beleidsregels ontbreken. Per (eventueel ontbrekende) beleidsregel is aangegeven wat het doelbereik ervan is, uitgedrukt aan de hand van de stoplichtmethode:

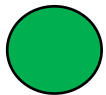
Het beleid levert geen of slechts een kleine bijdrage aan het behalen van de betreffende uitwerking van het centrale uitgangspunt:

Het beleid levert een bijdrage aan het behalen van de betreffende uitwerking van het centrale uitgangspunt, maar niet voldoende om deze geheel te realiseren, ook niet in samenhang met eventuele overige beleidsregels:

Het beleid leidt tot het (grotendeels) behalen van de betreffende uitwerking van het centrale uitgangspunt:

1.2 Beoordeling doelbereik

In tabel 7.1 is met de stoplichtmethode per doel met bijbehorende beleidsregels aangegeven of deze al dan niet (voldoende) bijdraagt aan het behalen van het bijbehorende centrale uitgangspunt. In de laatste kolom is advies opgenomen.

Tabel 7.1 Doelbereik omgevingsvisie Den Helder

Centrale uitgangspunten	Doelen	Beleid	Doelbereik	Onderbouwing & Advies
1. Den Helder ontwikkelt zich verder tot een gemeente met een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bewoners, ondernemers en bezoekers.	Om de imagooverandering (van [zeer] negatief naar een aantrekkelijke gemeente om in te wonen, in te werken of te bezoeken) vast te houden, zet Den Helder in op het blijven investeren in de kwaliteit van centra, voorzieningen en wijken en op onderscheidend vermogen en een goede kwaliteit bij ontwikkelingen. De aanwezige landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten van de gemeente worden als aanknopingspunt gebruikt bij nieuwe ontwikkelingen.	Geen beleid geformuleerd		Er is geen beleid geformuleerd voor bewoners en bezoekers, alleen voor ondernemers (in de thematische uitwerking). Advies: Neem ook apart beleid op voor het aantrekkelijk maken van Den Helder voor wonen en recreatie, en werk de drie onderdelen (wonen, ondernemen, bezoeken) overzichtelijk uit. Ter illustratie: De beschikbaarheid en bereikbaarheid van onderwijs wordt genoemd bij bedrijvigheid, en maakt wonen aantrekkelijker, maar er is geen concrete visie voor wonen an sich. Het punt ten aanzien van cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten kan opgenomen worden in centraal uitgangspunt 3. Hier zit overlap in.

Centrale uitgangspunten	Doelen	Beleid	Doelbereik	Onderbouwing & Advies
				(Let ook op de formulering van het centrale uitgangspunt: Vestigingsklimaat voor bewoners, ondernemers en bezoekers)
	Buurtten waar de leefbaarheid onder druk staat, vragen om een integrale aanpak om de leefbaarheid te vergroten. Het betreft voornamelijk een aantal buurten binnen Stad binnen de Linie.	Geen beleid geformuleerd		Advies: Neem het beleid uit de deelvisies samengevat op in de hoofdtekst.
	Den Helder zet in de gehele gemeente in op gezonde, vitale en toekomstbestendige bedrijvigheid, en ontwikkelruimte voor ondernemers . Gezonde en vitale bedrijven zorgen voor werkgelegenheid en dragen bij aan de lokale economie en lokale initiatieven.	Den Helder geeft ruimte aan ondernemers om te starten, te groeien en te ontwikkelen op een duurzame en maatschappelijk verantwoorde manier. Een belangrijke basis om de kracht en flexibiliteit van de lokale economie te versterken (en minder afhankelijk te worden van publieke investeringen in de lokale economie) wordt gelegd door ervoor te zorgen dat kwalitatief hoogwaardige instellingen op het gebied van kennis en innovatie in Den Helder gevestigd zijn.		Het beleid is niet concreet. Concreet beleid is wel opgenomen in de thematische uitwerking. Vat dit samen in de hoofdtekst. Het in de thematische uitwerking opgenomen beleid past bij de visie, maar de link met duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen is niet duidelijk. Maak dit duidelijk. Ervoor zorgen dat kwalitatief hoogwaardige instellingen op het gebied van kennis en innovatie zich vestigen in Den Helder als beleid om kennis en innovatie te stimuleren is een cirkelredenering. Hoe zorgt de gemeente ervoor dat kwalitatief hoogwaardige instellingen zich in het gebied vestigen? Maak duidelijk of er al dan niet fysiek extra ruimte komt (uitbreiding van bedrijfstreinen en de haven) voor ondernemers. Advies: beleid verder aanvullen/aanpassen op genoemde punten.

Centrale uitgangspunten	Doelen	Beleid	Doelbereik	Onderbouwing & Advies
2. Een gezonde en veilige leefomgeving voor iedereen is altijd de basis.	Den Helder zet zich op verschillende vlakken in om een veilige en gezonde leefomgeving te bereiken en te behouden	Den Helder kent een aantal functies die voor behoorlijke veiligheidsrisico's kunnen zorgen, zoals de Marinehaven, de luchthaven en de NAM installatie en de bijbehorende gasleidingen voor aanlanding van aardgas vanaf de Noordzee. Om de veiligheid van inwoners van Den Helder te waarborgen, worden veiligheidscontouren rondom deze functies getrokken waarbinnen sommige functies niet worden toegelaten en/of extra maatregelen nodig zijn om de veiligheid te garanderen. Ook voor eventuele nieuwe functies die zorgen voor veiligheidsrisico's worden deze veiligheidscontouren opgesteld, zodat deze activiteiten veilig kunnen plaatsvinden in Den Helder. Door het oorlogsverleden van Den Helder liggen op sommige plaatsen mogelijk nog 'niet gesprongen explosieven' (NGE's) in de bodem. Waar dit het geval kan zijn worden strengere eisen gesteld aan activiteiten die invloed hebben op de bodem, zoals graafwerkzaamheden.		Het geformuleerde beleid is geen beleid maar wet- en regelgeving. Advies: Pas de tekst van de omgevingsvisie hierop aan en formuleer beleid t.a.v. externe veiligheid en NGE's, als Den Helder meer wil doen dan wat wettelijk verplicht is.
	Ook sociale veiligheid is een belangrijk aandachtspunt waarop wordt ingezet.	Bij nieuwe ontwikkelingen wordt de sociale veiligheid van de omgeving meegenomen en waar mogelijk verder gestimuleerd.		Het beleid is niet concreet. Wat wordt bedoeld met het stimuleren van sociale veiligheid? Advies: Concretiseer welk aspect van sociale veiligheid hier wordt bedoeld (inrichting van de openbare ruimte?), en op welke manier hieraan gewerkt gaat worden bij nieuwe ontwikkelingen.
	De kwaliteit van het milieu in Den Helder blijft om aandacht vragen.	Den Helder handhaaft op de landelijke normen, en zet actief in op het verbeteren van de milieukwaliteit.		Onduidelijk is wat met de kwaliteit van het milieu bedoeld is (welke thema's), en wat

Centrale uitgangspunten	Doelen	Beleid	Doelbereik	Onderbouwing & Advies
		Bij nieuwe milieubelastende activiteiten worden voldoende voorzorgsmaatregelen genomen om de milieukwaliteit te beschermen, en deze activiteiten concentreren we op locaties op voldoende afstand van woongebieden.		verbetering inhoudt. Gaat het om (verdere) verbetering binnen de normen? Het punt t.a.v. milieubelastende activiteiten heeft betrekking op wet- en regelgeving? Of gaat Den Helder verder dan voldoen aan de wet- en regelgeving? Advies: Concretiseer de tekst van de omgevingsvisie op deze punten.
	Een van de grootste uitdagingen voor de komende jaren op milieugebied is het terugdringen van stikstofdepositie, om de kwaliteit van de natuur en het groen in de gemeente te beschermen richting de toekomst. In Den Helder vraagt vooral de kwetsbare duinnatuur om maatregelen om de stikstofdepositie te beperken.	Bij nieuwe ontwikkelingen moet rekening gehouden worden met landelijke normen. Daarnaast wordt gekeken wat lokaal kan worden bijgedragen aan het terugdringen van de stikstofdepositie. Bij beperkte ruimte voor nieuwe ontwikkeling in verband met stikstofdepositie kan naar wenselijkheid van de ontwikkeling worden geprioriteerd.		Onduidelijk is of het doel is om stikstofdepositie verder dan de norm terug te dringen, en als dat het geval is: hoe dan? Dus wordt de stikstofdepositie ook teruggedrongen als dit niet nodig is voor nieuwe ontwikkelingen? Advies: Concretiseer de tekst van de omgevingsvisie hierop.
	Ook lichtvervuiling kan negatieve effecten hebben voor de natuur.	Functies die veel licht uitstoten worden gescheiden van kwetsbare natuur of er worden maatregelen genomen waardoor de hoeveelheid licht in de natuur wordt beperkt.		Advies: maak duidelijk of het om terugdringen gaat in de huidige situatie, of alleen bij nieuwe ontwikkelingen.
	Den Helder streeft ernaar om de publieke gezondheid in Den Helder te behouden en te versterken . In de komende jaren kan extra gezondheidswinst vooral behaald worden door ook te kijken waar binnen de landelijke normen	Met isolerende maatregelen kan zowel de geluidsoverlast van verkeer over kleinere wegen (waar maximaal 50 km/u of 30 km/u gereden mag worden) als het energieverbruik worden verminderd. Bij nieuwe ontwikkelingen houden we expliciet rekening met gezondheidseffecten, bijvoorbeeld door voldoende groen en voor iedereen toegankelijke ontmoetingsplekken in de		De punten lijken niet met elkaar samen te hangen. Gaat het om verbetering verder dan de normen, of meer algemeen? Welke normen, voor welke thema's? Advies: Neem beleid over woningaanbod op onder een centraal uitgangspunt dat (meer) betrekking heeft op wonen (er ontbreekt een centraal uitgangspunt dat gericht is op

Centrale uitgangspunten	Doelen	Beleid	Doelbereik	Onderbouwing & Advies
	gezondheidsschade optreedt en of er slimme mogelijkheden zijn om hier maatregelen tegen te nemen.	buurt in ontwikkelingen op te nemen. Bij nieuwe ontwikkelingen worden woningen en functies die overlast kunnen geven zoals (zwaardere) bedrijvigheid en doorgaand verkeer van elkaar te scheiden. Den Helder zorgt voor een passend woningaanbod voor verschillende doelgroepen, waaronder voldoende levensloopbestendige woningen voor ouderen.		wonen, zie ook advies bij centraal uitgangspunt 1).
	Een belangrijk onderdeel op het gebied van gezondheid voor de komende jaren is het stimuleren van gezond gedrag. Den Helder wil toegang tot gezond eten en drinken stimuleren en eenvoudig maken. Ook het stimuleren van sport en beweging is een belangrijk onderdeel van gezond gedrag. Voor iedereen zijn er in de buurt van de woonomgeving faciliteiten om te kunnen sporten, zowel individueel als in verenigingsverband. Voor jongere kinderen zijn er voldoende speeltuinen	Den Helder ondersteunt de vanaf 2020 verplichte rookvrije omgeving van scholen en schoolterreinen, speeltuinen en kinderboerderijen, en kijkt of er ook andere locaties waar veel kinderen en/of kwetsbaren komen rookvrij gemaakt kunnen worden. Den Helder zet in op watertappunten op strategische locaties in de gemeente. In de directe omgeving van scholen geeft Den Helder geen ruimte voor fastfoodrestaurants of snackwagens. De openbare ruimte wordt zo ingericht dat fietsen en wandelen altijd veilig mogelijk is, ook voor mensen die minder mobiel zijn of een beperking hebben. De openbare ruimte wordt zo ingericht dat deze aantrekkelijk hiervoor is en voldoende ruimte biedt voor beweging, sporten en spelen.		Het beleid is niet volledig. Advies: Neem nog concreter beleid op voor sporten (hoe dat voor iedereen mogelijk gemaakt wordt) en hoe voldoende speeltuinen beschikbaar komen. Roken staat niet vermeld in de visie, gezond eten en watertappunten wel. Maak de tekst van visie en beleid eenduidig en laat dezelfde onderdelen terugkomen.

Centrale uitgangspunten	Doelen	Beleid	Doelbereik	Onderbouwing & Advies
	die veilig, schoon, stimulerend en goed onderhouden zijn. Het werken aan een gezonde en veilige leefomgeving voor iedereen gaat verder dan het bestrijden of minimaliseren van risico's op het gebied van gezondheid of veiligheid. De afgelopen jaren is er sprake van toenemende aandacht voor de mogelijkheden om met ontwikkelingen en de inrichting van de openbare ruimte belangrijke waarden als gezondheid, veiligheid, inclusiviteit en biodiversiteit te stimuleren.	Door belangrijke waarden zoals gezondheid, veiligheid, inclusiviteit en biodiversiteit expliciet als ontwerpgegevens mee te nemen bij nieuwe ontwikkelingen, kunnen meer kansen worden benut en wordt verder bijgedragen aan het bieden van een gezonde en veilige leefomgeving voor iedereen.		Het beleid sluit aan op de visie, maar is niet concreet. Advies: Concretiseer het beleid. Op welke manier worden de genoemde thema's meegenomen in ontwerpgegevens?
3. Nieuwe ontwikkelingen versterken de bestaande omgeving en bieden kwaliteit en onderscheidend vermogen.	Den Helder zet zich - na een periode van krimp - op verschillende vlakken actief in om stabilisatie en enige groei van de bevolking te realiseren.	Den Helder zet zich in om stabilisatie en groei van de bevolking (groeiopgave) mogelijk te maken door bij te dragen aan het vestigingsklimaat door: - Woningbouw - Investeren in voorzieningen en de kwaliteit van de stad - Het koppelen van het aanbod van onderwijs aan de arbeidsmarkt - Faciliteren van ontwikkelingen en investeringen van een aantal grote werkgevers Daarbij wordt ingezet op kwaliteit en onderscheidend vermogen door landschap en cultuurhistorie als aanknopingspunt te gebruiken Om mensen naar Den Helder te trekken en te houden vraagt om specifieke aandacht van de gemeente, bijvoorbeeld door:		Voor de termen kwaliteit en onderscheidend vermogen wordt niet duidelijk uit het beleid wat daarmee bedoeld wordt, of hoe dat ingevuld wordt. Het beleid past bij het centraal uitgangspunt (zie advies hieronder), maar deels niet bij de visie. Het centraal uitgangspunt lijkt betrekking te hebben op HOE bij de nieuwe ontwikkelingen (woningbouw, investeringen in voorzieningen, investeringen stimuleren, investeren in publieke voorzieningen) kwaliteit en onderscheidend vermogen geboden wordt, namelijk door aan te sluiten bij landschap en cultuurhistorie. Zie ook advies bij centraal uitgangspunt 1. Advies: scheiden van beleid dat betrekking heeft op het stimuleren van groei, en beleid dat betrekking heeft op hoe dat wordt vormgegeven. Hier blijft dan

Centrale uitgangspunten	Doelen	Beleid	Doelbereik	Onderbouwing & Advies
		- als gemeente te investeren in de kwaliteit van publieke voorzieningen en de openbare ruimte - door kwaliteit te stimuleren bij ontwikkelingen van derden		mogelijk alleen over de aansluiting op landschap en cultuurhistorie bij nieuwe ontwikkelingen (= hoe).
4. Onze leefomgeving wordt toekomstbestendig ingericht en gebruikt en draagt bij aan een sterke samenleving.	Om klimaatverandering tegen te gaan wordt ingezet op de overgang van de hele samenleving naar duurzame energiebronnen (de energietransitie).	Den Helder stimuleert acties van inwoners en ondernemers om te verduurzamen en faciliteert dit waar mogelijk, met als doel om in 2040 als gemeente energieneutraal te zijn. Hierbij kijkt de gemeente zowel naar mogelijkheden voor het duurzaam opwekken van energie als naar energiebesparing (bijvoorbeeld door isolatie). Als overheid geeft Den Helder het goede voorbeeld. Dit vraagt vaak om grote ingrepen in ons leefomgeving, zoals: - het versterken van de dijken en duinen tegen de stijgende zeespiegel. En: Dit biedt ook kansen voor nieuwe kustnatuur en landschappen. Inpassing van agrarisch en recreatief medegebruik is een belangrijk ontwerp vraagstuk) - het meer ruimte geven voor de afvoer van extremere buien (zowel in stedelijk als in landelijk gebied) - het vergroenen van onze leefomgeving om meer bestendig te zijn tegen periodes van extreme hitte en de achteruitgang van de biodiversiteit tegen te gaan.		Advies: Maak duidelijk wat autonome ontwikkeling is en wat de bijdrage van de omgevingsvisie is. En geef aan op welke manier de gemeente het goede voorbeeld geeft.
	Door de veranderingen van het klimaat waarmee we al te maken hebben, zullen we ook vaker geconfronteerd worden met de gevolgen hiervan en ons daar met klimaatadaptatie tegen moeten wapenen.	Den Helder zet de komende jaren in op al deze vijf pijlers in om de leefomgeving toekomstbestendig te gebruiken, in te richten en verder te ontwikkelen. Hierbij geeft de gemeente zelf het goede voorbeeld en speelt de gemeente soms een leidende rol, maar in veel gevallen		
	De vijf pijlers van duurzaamheid zijn: energietransitie klimaatadaptatie biodiversiteit			Over circulaire economie is niets opgenomen in de omgevingsvisie. Overige pijlers komen elders aan de orde. Advies: Voeg beleid toe over circulaire economie.

Centrale uitgangspunten	Doelen	Beleid	Doelbereik	Onderbouwing & Advies
	circulaire economie duurzame mobiliteit	zal het gaan om het faciliteren en stimuleren van inwoners, ondernemers en andere partijen om als gehele maatschappij te verduurzamen. Invloed op sociale aspecten kan worden uitgeoefend via de aanwezigheid van voorzieningen op het gebied van onderwijs, zorg, sport en welzijn. Ook de kwaliteit van de leefomgeving en de kracht van het vestigingsklimaat kunnen een positief verschil maken voor veel inwoners.		
	De sociale uitdagingen voor Den Helder, waar op veel indicatoren met betrekking tot de sociale en economische status van de inwoners onder het landelijke gemiddelde scoort, zijn niet direct via de leefomgeving op te lossen, maar we streven ernaar dat de leefomgeving een positieve bijdrage levert aan de gezondheid en het welzijn van onze inwoners en zo een positieve invloed heeft op de kracht van de samenleving.			Het beleid is niet concreet. Advies: Zie adviezen bij centraal uitgangspunt 1 en 2.
	De leefomgeving kan een belangrijke bijdrage leveren aan de maatschappelijke opgave t.a.v. vergrijzing.	In de gebouwde omgeving kunnen maatregelen worden genomen om in te spelen op de vergrijzing, bijvoorbeeld door: - het levensloopbestendig maken van woningen - het aanpassen van de openbare ruimte - het clusteren van vormen van wonen en zorg rondom voorzieningencusters Geen beleid geformuleerd		Advies: Verduidelijk of het alleen gaat om toekomstige ontwikkelingen, of dat ook in bestaande situaties deze maatregelen worden getroffen.
	Bij nieuwe ontwikkelingen houdt Den Helder standaard rekening met de toekomstbestendigheid van de leefomgeving. Den Helder streeft ernaar om de leefomgeving zo in te richten, te ontwikkelen en te gebruiken dat ook de volgende generaties			Er is geen beleid voor 'toekomstbestendigheid van de leefomgeving' en het is niet duidelijk wat wordt bedoeld met een sterke samenleving. Advies: Verduidelijk wat hiermee wordt bedoeld en vul eventueel het beleid van de omgevingsvisie hierop aan.

Centrale uitgangspunten	Doelen	Beleid	Doelbereik	Onderbouwing & Advies
	minimaal dezelfde kwaliteit qua leefomgeving kunnen ervaren en dat de leefomgeving een positieve bijdrage levert aan gezondheid, welzijn en een sterke samenleving.			
5. De gemeente Den Helder is zo optimaal mogelijk bereikbaar met verschillende vervoersmiddelen.	Het is belangrijk om de bereikbaarheid van Den Helder zo optimaal mogelijk te maken, met verschillende vervoersmiddelen.	Belangrijke oplossingsrichting is om de verschillende verkeersstromen op de N250 zo vroeg mogelijk van elkaar te scheiden, zodat de filevorming in de binnenstad wordt tegengegaan. Op regionaal niveau wordt gekeken naar de mogelijkheden om de aansluiting van Den Helder en de regio op het snelwegennetwerk te verbeteren. Een alternatieve aansluiting op de A7 heeft hierbij de voorkeur		Afhankelijk van de overige punten onder dit centrale uitgangspunt kan het doel bereikt worden.
	Binnen het Maritiem Cluster worden oplossingen voor een betere bereikbaarheid van Texel via de TESO in kaart gebracht, met als doel tot een gedragen oplossing te komen.	Geen beleid geformuleerd		Het is niet duidelijk of ontmenging van de verkeersstromen inpasbaar dus haalbaar is. Advies: De oplossingen hebben betrekking op de N250 (bovenstaande punt), niet specifiek en alleen op de bereikbaarheid van Texel, waar de visie betrekking op heeft. Pas de tekst hierop aan en geef duidelijk aan dat er oplossingsmogelijkheden zijn.
	Den Helder kiest ervoor om de Langevlietweg/Nieuweweg en de Zanddijk/Jan Verfaillweg, als verbindingen tussen Julianadorp en Den Helder, geen belangrijke rol in de	De Zanddijk/Jan Verfaillweg krijgt het karakter van een toeristische kustweg, die vooral gericht is op beleving van de kust. De weg heeft als verbinding tussen Julianadorp en Den Helder geen belangrijke rol in de regionale ontsluiting. De Langevliet/Nieuweweg is de verbinding tussen Julianadorp en Den Helder met agrarisch medegebruik. De		Advies: Maak het beleid voor de beleving van de toeristische kustweg nog concreter. Hoe wordt ervoor gezorgd dat de weg een toeristische kustweg wordt?

Centrale uitgangspunten	Doelen	Beleid	Doelbereik	Onderbouwing & Advies
	regionale ontsluiting te laten spelen en kiezen voor een specifiek profiel. Den Helder wil graag een fietsvriendelijke gemeente zijn en werkt actief aan het vergroten van de rol van de fiets in het kader van mobiliteit binnen de gemeente. Naast de fiets als vervoersmiddel spelen ook openbaar vervoer en deelfervoer hier een belangrijke rol in.	weg heeft als verbinding tussen Julianadorp en Den Helder geen belangrijke rol in de regionale ontsluiting. Den Helder zet in op het realiseren van een doorfietsroute (een hoofdroute voor fietsers met weinig tot geen obstakels) tussen Julianadorp en Den Helder. Den Helder focust op zwakke of ontbrekende schakels in het fietsnetwerk. Bij de inrichting van de openbare ruimte wordt ruimte gegeven aan langzaam verkeer.		Het doel kan met het geformuleerde beleid behaald worden.
	Met de toenemende levendigheid van het Stadshart en Willemsoord speelt de transitie naar andere vormen van mobiliteit een belangrijke rol in het bereikbaar houden van het centrumgebied. Aantrekkelijke stationsgebieden maken het openbaar vervoer een prettigere optie, terwijl de combinatie van OV, ruimte voor de fiets en deelfervoer belangrijk is om de hele gemeente op verschillende manieren bereikbaar te maken en te houden.	Beleid in thematische uitwerking.		Advies: Maak beleid voor andere vormen van mobiliteit concreter en benoem wat ermee wordt bedoeld.

Centrale uitgangspunten	Doelen	Beleid	Doelbereik	Onderbouwing & Advies
	Bij al de ontwikkelingen op het gebied van verkeer en vervoer staan een sterk (infra)netwerk voor verschillende vervoersmiddelen, een goede verkeersveiligheid en voldoende ruimte voor het parkeren van de verschillende vervoersmiddelen centraal.	Geen beleid geformuleerd		Formuleer concreet beleid voor voldoende parkeermogelijkheid. En voor hoe een sterk netwerk voor openbaar vervoer wordt gerealiseerd (en wat het inhoudt).
6. De haven is de economische, sociaal-culturele en historische rode draad door Den Helder.	De strategische ligging van de haven van Den Helder, met een open, eenvoudige toegang van en naar de Noordzee en Waddenzee als belangrijkste eigenschap, geeft ook richting de toekomst nieuwe economische kansen en is daarmee een belangrijke troefkaart voor de Helderse economie. De haven van Den Helder en het grotere Maritiem Cluster dragen bij aan de nationale belangen energietransitie en nationale veiligheid. Hierin leveren zowel de civiele- als marinehaven een belangrijke bijdrage en gaan ze elkaar waar mogelijk versterken.	Een van de manieren waarop het bijdragen aan de nationale belangen uit het NOVI steeds meer vorm krijgt is de gezamenlijke inzet van Marine, bedrijfsleven en overheden op het clusteren van kennis & innovatie, bijvoorbeeld op het gebied van hightech onderhoud.		Het beleid is niet concreet. Beleid ontbreekt bij het tweede onderdeel (nationale belangen energietransitie en nationale veiligheid). Koppeling met het uitgangspunt is niet helder. Sociaal culturele en historische aspect is niet benoemd (zie ook centrale uitgangspunten 1 en 3). Advies: Maak beleid (concreet) en aansluitend op de visie. Wat wordt bedoeld met de rode draad? Is dit de juiste formulering? Maak ook duidelijk hoe zich dit verhoudt tot uitgangspunt 9 waar het gaat over de ambitie dat Stadshart en Willmsoord zich tot samenhangend en complementair centrumgebied ontwikkelen.
	In de opgave om de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van de gemeente te	Het terugbrengen van de huidige geluidbelasting vanuit de haven op de aangrenzende stedelijke gebieden is een belangrijk aandachtspunt.		Het beleid zoals hier geformuleerd is niet concreet en sluit niet aan op de visie (karakter van Den Helder staat los van geluidbelasting).

Centrale uitgangspunten	Doelen	Beleid	Doelbereik	Onderbouwing & Advies
	vergroten biedt het karakter van Den Helder als (historische) havenstad kansen voor maritieme stadsontwikkeling.			Advies: maak beleid concreet en aansluitend op de visie (dus beleid dat betrekking heeft op het historische karakter). En neem beleid ten aanzien van geluid op bij centraal uitgangspunt 2.
7. In de gemeente Den Helder ervaren bewoners en bezoekers de unieke ligging aan drie kusten.	De prachtige landschappelijke ligging van de gemeente aan drie kusten is een unieke troef, waar nog niet altijd voldoende gebruik van gemaakt wordt. Daarom wordt gekozen om de ligging van de gemeente aan deze drie kusten (Noordzee, Marsdiep en Waddenzee) te omarmen en zoveel mogelijk te versterken.	Den Helder richt haar ontwikkelingen op de aantrekkelijke kustlandschappen, uiteraard met inachtneming van huidige functies als primaire waterkering en Natura-2000 gebied. Den Helder zoekt actief naar mogelijkheden om Den Helder en Julianadorp beter met de kust te verbinden, bijvoorbeeld door: - te investeren in nieuwe verbindingen - het verbreden van de kust- en duinlandschappen - de inzet op het mogelijk maken van multifunctioneel gebruik van de Helderse Zeewering, als toekomstbestendige klimaatdijk én nieuwe, unieke woonomgeving.		Leg duidelijker de link tussen het uitgangspunt en visie/beleid. Het geformuleerde beleid gaat ook over waterveiligheid en natuur. Advies: neem natuur en biodiversiteit mee in een centraal uitgangspunt.
		Zie voorgaande, en: In Julianadorp kan de aansluiting van het dorp met de duinen verder versterkt kan worden met een verbreding van het duinlandschap.		Het doel kan met het geformuleerde beleid gehaald worden.
	Door multifunctioneel gebruik van de Helderse Zeewering wordt ernaar gestreefd om de dijk meer onderdeel van de stad te laten zijn.	Om deze reden wordt door de gemeente in samenwerking met Woningstichting Den Helder/Helder Vastgoed B.V. en Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) een innovatief plan uitgewerkt om een versterking en verbreding van deze dijk (met het oog op toekomstige zeespiegelstijging) te combineren met wonen aan de binnenzijde van de dijk, waarmee de stad opnieuw verbonden wordt met het Marsdiep en een uniek woonmilieu zal gaan ontstaan.		Het doel kan met het geformuleerde beleid gehaald worden.

Centrale uitgangspunten	Doelen	Beleid	Doelbereik	Onderbouwing & Advies
	In 2050 is Den Helder de poort naar het Waddengebied geworden.	Den Helder werkt actief samen met andere Waddengemeenten om door ontwikkeling de huidige waarde van het Waddengebied in 2050 te kunnen borgen en waar mogelijk verder te versterken.		Het beleid maakt niet duidelijk hoe Den Helder de poort naar de Waddenzee wordt en hoe de waarden van de Waddenzee in 2050 geborgd en waar mogelijk versterkt worden.
8. De gemeente Den Helder behoudt en versterkt haar kenmerkende open landschappen en Huisduinen, Julianadorp en Den Helder ontwikkelen zich daarbinnen verder als aparte kernen. De stad Den Helder kenmerkt zich door de open ruimten tussen de stadsdelen en de wijken Binnen de Linie, Nieuw Den Helder en De Schooten hebben een onderscheidend karakter.	De open landschappen van Den Helder worden in stand gehouden en daarmee wordt ook direct expliciet de keuze gemaakt om Julianadorp en Huisduinen zich in de toekomst verder te laten ontwikkelen als aparte kernen binnen de gemeente, passend bij het karakter dat beiden op dit moment hebben en in de deelvisies voor Huisduinen en Julianadorp wordt geschetst. De keuze om de Koegraspolder en Huisduinerpolder open te houden betekent ook dat er ruimte blijft voor agrarisch gebruik.	Nieuwe woningbouwontwikkelingen worden in principe binnen het stedelijk gebied gerealiseerd, zodat deze ook bijdragen aan de huidige voorzieningen. Slechts wanneer binnenstedelijk geen ontwikkelruimte beschikbaar meer is kan worden gekozen voor ontwikkeling aan de rand van de kernen.		Het doel kan met het geformuleerde beleid gehaald worden.

Centrale uitgangspunten	Doelen	Beleid	Doelbereik	Onderbouwing & Advies
	In deze visie wordt ingezet op het versterken van verbindingen tussen de verschillende wijken door de groene, open ruimtes in de stad, zodat er levendige en sociaal veilige verbindingen tussen de wijken liggen en het groen aantrekkelijker wordt om te gebruiken.	Beleid in thematische uitwerking.		Het doel kan met het geformuleerde beleid gehaald worden. Advies: Geef aan hoe verbindingen versterkt worden (en sociaal veilig gemaakt worden).
9. Stadshart en Willemsoord ontwikkelen zich verder richting één samenhangend en complementair centrumgebied voor gemeente en regio.	De ingezette ontwikkeling voor het Stadshart en Willemsoord wordt verder uitgevoerd met het doel om het centrum van Den Helder een aantrekkelijk visitekaartje te laten zijn voor bewoners, ondernemers en bezoekers. Ook op Willemsoord zelf kan nog meer geprofiteerd worden van de historische omgeving, de aanwezige recreatiejachthaven en nabijheid van Noordzee en Waddenzee.	Hierbinnen wordt gestreefd naar sterke voorzieningen op het gebied van cultuur, detailhandel en horeca. De samenhang tussen beide gebieden wordt verder versterkt, zodat beide gebieden op termijn als één complementair centrum beleefd worden. Dit kan bijvoorbeeld door Willemsoord en Stadshart verder te verbinden aan De Stelling en alle toeristische voorzieningen daarbinnen.		Advies: Maak het beleid concreter. Waarom is een samenhangend centrumgebied aantrekkelijker voor bewoners? Vertaal de visie die voor Willemsoord benoemd wordt ook in concreet beleid. Hoe draagt het verbinden met De Stelling bij aan de samenhang tussen Stadshart en Willemsoord?
10. Den Helder omarmt de Stelling Den Helder en ontwikkelt dit gebied verder tot de trotse voorkant van de stad.	Den Helder maakt de keuze om De Stelling te erkennen als een hart van de stad en verder te ontwikkelen tot een prettig, aaneengesloten gebied.	Het karakter van het militair cultuurhistorisch erfgoed en het aanwezige groen wordt behouden, zichtbaar gemaakt en waar mogelijk verder versterkt. Den Helder zet in op het beleefbaar maken van De Stelling door middel van één aaneengesloten wandel-, fiets- en vaarroute, het zogeheten 'Rondje Stelling'.		Het doel kan met het geformuleerde beleid gehaald worden.

Centrale uitgangspunten	Doelen	Beleid	Doelbereik	Onderbouwing & Advies
	Langs de randen van het linielandschap van De Stelling zijn op dit moment een aantal locaties die weinig kwaliteit bieden en/of weinig gebruikswaarde voor de inwoners hebben. Dit biedt mogelijkheden om een aantrekkelijke voorkant aan De Stelling te realiseren en bij te dragen aan het groen en de verbindingen in het gebied. Hiermee wordt De Stelling een aantrekkelijker gebied om aan te wonen vanuit de omliggende wijken en zal De Stelling zich tot een trotse voorkant van de stad gaan ontwikkelen.	Op veel plaatsen is het mogelijk om deze wijken [Stad binnen de Linie, Nieuw Den Helder en De Schooten, red.] meer aan De Stelling te koppelen, bijvoorbeeld door het realiseren van nieuwe functies en woningen aan de rand van De Stelling.		Het doel kan met het geformuleerde beleid gehaald worden.